

**მეხუთე
ქართული
მეტყველება**

V — XII

საუკუნეები

Г 2
899 . 962 . 1 — 3
д 493

შეადგინა, წინასიტყვა დაურთო
და
რედაქცია გაუკეთა
რევაზ თხარაძემ

შხატვარი
ვანბანზე რეზი

ამ კრებულის სამსიტიყვიანი სახელწოდება — „ძველი ქართული მოთხრობა“ — სამ პირობითობას შეიცავს.

უწინარეს ყოვლისა, პირობითია პირველივე სიტყვა — „ძველი“. კრებულში წარმოდგენილი პროზა ისეთივე ორგანული, მოუკვეთელი ნაწილია თხუთმეტსაუკუნოვანი ქართული მწერლობისა, როგორიც, ვთქვათ, „ოთარაანთ ქერივი“ ან „დიდოსტატის მარჯვენა“. ამიტომ „ძველი“ ისე არ უნდა გავიგოთ, თითქმის ეს სიტყვა კრებულში მოთავსებულ ნაწარმოებებს მიჯნავდეს, აცალკევებდეს ახალი დროის ქართული ლიტერატურის ფაქტებისგან.

მეორე პირობითობა „ქართულს“ უკავშირდება. საქმე ის არის, რომ კრებულში შესულ ქმნილებათაგან ყველა ვერ დაიჩემებს სრულ ქართულობას: „სიბრძნე ბალაჰვარისი“ არის ბუდას ცხოვრების ლეგენდად ქცეული ამბის მომთხრობელი ნაწარმოების გადმოქართულება.

დაბოლოს, „მოთხრობის“ ცნება კრებულის ყველა ძეგლს ვერ მოიცავს: ტერმინოლოგიურ სიზუსტეს თუ გამოვედევნებით, იგივე „სიბრძნე ბალაჰვარისი“ და „ამირანდარეჯანიანი“ რომანის ჟანრს განეკუთვნება, ხოლო „ცხოვრება ვახტანგ გორგასალისა“ საისტორიო ქრონიკაა.

წიგნის შემდგენელი და გამომცემელი ფიქრობენ, რომ, ამ პირობითობათა მიუხედავად, სახელწოდება „ძველი ქართული მოთხრობა“ გამოხატავს კრებულის საერთო ხასიათსა და რაობას.

კრებულში დაბეჭდილ ნაწარმოებთა ენობრივმა ქსოვილმა თავდაპირველად შესაძლოა შეაცხუნოს გაუწაფავი მკითხველი, ვისაც სალიტერატურო ქართული ენის ყველა ნიუანსისთვის ჯერ ყური არ შეუჩვევია. ამგვარ მკითხველებს ერთი რამ უნდა ვურჩიო: საკმარისია სულ მცირე ძალისხმევა, მცირეოდენი მოთმინება და ნელ-ნელა იგრძ-

ნობთ, რაოდენ დიდებულად ჟღერს ამ ტექსტების ქართული, რა განუმეორებელი სურნელი ახლავს ყოველ მოთხრობას.

მით უმეტეს, რომ ტექსტის აღქმის გაადვილებისა და მხატვრული ეფექტის გაძლიერების მიზნით, აწ უკვე ხმარებიდან გამოსული ასოები (ც, ჯ, უმარცვლო უ, ჯ, მ) ამკრებულში თანადროული დაწერილობით არის შეცვლილი, ამასთან, გატარებულია პუნქტუაციისა და აბზაცების დღესდღეობით მისაღები სისტემა და მომარჯვებულია დიალოგის ნიშნები.

მკითხველებმა ისიც უნდა გაითვალისწინონ, რომ არაერთი მხატვრული ხერხი, არაერთი საკითხი, პრობლემა, სიტუაცია, იდეა თუ შეხედულება, რომლებიც ამ წიგნში შეგვხვდება და რომლებიც შესაძლოა მოძველებულად ან მოსაწყენადაც კი მოგვეჩვენოს, შუა საუკუნეთა მწერლობის ორგანული ინგრედიენტებია და მათი გულდასმით გაცნობის, ჩაღრმავების, განცდისა და გააზრების გარეშე ვერც „ვეფხისტყაოსანს“ ჩავწვდებით სათანადო სიღრმით, ვერც „ღვთაებრივ კომედიას“, ვერც ევროპული რენესანსის ლიტერატურას და ვერც „ფაუსტს“ თუნდაც. ნებისმიერი ევროპელი ერი სასიქადულოდ მიიჩნევდა, იმის ბადალი რამ რომ შეექმნა V-XII საუკუნეებში, რაც ჩვენმა წინაპრებმა დაგვიტოვეს. ამ დიდებულ მემკვიდრეობას მოვლაც უნდა და დაფასებაც. ეს ჩვენ თუ არ მოვიმოქმედეთ, საბოლოოდ თუ არ შევისისხლხორცეთ და არ გავიმშობლიურეთ წინამორბედთა ნაანდერძევი, სხვა ჩვენს ნაცვლად არავინ იქმს ამას. სწორედ ამ მემკვიდრეობის მეოხებით არის მეხუთე საუკუნიდანვე გასული ქართული კულტურა იმ „მსოფლიო რადიუსზე“, რომლისკენაც მუდამ მიისწრაფოდა ცნობიერად თუ ინტუიტურად.

რამდენიმე სიტყვა ტექსტის გამო. გარდა ზემოაღნიშნულისა (ხმარებიდან გამოსულ ასოთა შეცვლა, პუნქტუაციისა და აბზაცების დღესდღეობით მისაღები სისტემის გატარება, დიალოგის ნიშნების მომარჯვება), ტექსტებში არავითარი ცვლილება არ მომხდარა. ჩვენი ფილოლოგების ღვაწლის მეოხებით უკვე არსებობს კრებულში შესულ ძეგლთა მეცნიერული გამოცემები, ისე რომ ახალ გამოცემელს დიდი ჯაფა არ დაადგება სანდო ტექსტის მისაკვლევად — საამისოდ ხელნაწერთა ჩხრეკა აღარ არის

საჭირო. ამ კრებულში ყველა პაგიოგრაფიული ნაწარმოები გადმობეჭდილია „ძველი ქართული აგიოგრაფიული ლიტერატურის“ წიგნებიდან (წიგნი I — 1963, წიგნი II — 1967, წიგნი III — 1971). გამონაკლისს შეადგენს „სიბრძნე ბალაჰვარისი“, რომელიც გადმოტანილია „ბალაჰვარიანის ქართული რედაქციებიდან“ (1957), და „ილარიონ ქართველის ცხოვრება“, რომელიც აღებულია „ძველი ქართული ლიტერატურის ქრესტომათიიდან“ (ტ. I, 1946). „ვახტანგ გორგასალის ცხოვრებისთვის“ გამოყენებულია „ქართლის ცხოვრების“ (ტ. I, 1955) ტექსტი.

ზოგიერთი ნაწარმოები ოდნავ შემოკლდა (მაგალითად, „გიორგი მთაწმიდელის ცხოვრებას“ წამძღვარებული აღარ აქვს ეპისტოლე გიორგი შეყენებულისადმი, „სერაპიონ ზარზმელის ცხოვრებასა“ და „გობრონის წამებაში“ ამოღებულია ციტატებით უსაშველოდ დახუნძლული ერთი-ორი აბზაცი). „ამირანდარეჯანიანი“ წარმოდგენილია პირველი ოთხი კარით.

მიუხედავად იმისა, რომ ტექსტები უაღრესად სანდო პუბლიკაციებიდან არის უცვლელად გადმობეჭდილი, ამ გამოცემას მეცნიერულობის არავითარი პრეტენზია არ აქვს და არც შეიძლება ჰქონდეს. მისი მიზანი მხოლოდ ის არის, უფრო მკაფიოდ წარმოაჩინოს შუა საუკუნეთა ქართული პროზის ესთეტიკური და შემეცნებითი რაობა და მკითხველთა შეძლებისდაგვარად ფართო წრეები აზიაროს ამ პროზის მშვენიერებას.

ამიტომ სპეციალისტთა გულისწყრომა არ უნდა გამოიწვიოს ზოგიერთი ძეგლის უაპელაციო დათარიღებამ („სიბრძნე ბალაჰვარისი“ — VII საუკუნე). წიგნის შემდგენელს კარგად მოეხსენება, აზრთა როგორი სხვადასხვაობა ახლავს ამ საკითხს, მაგრამ მკითხველთა ყურადღების დამძიმება მსგავსი ფილოლოგიური ნიუანსებით ამგვარი გამოცემისთვის სრულიად ზედმეტად მიიჩნია.

კრებულში ნაწარმოებები ძირითადად ქრონოლოგიური პრინციპით არის განლაგებული. ორიოდე გამონაკლისი დაშვებულია შინაარსეულად ახლოს მდგომ თხზულებათა ერთად დასაჯგუფებლად.

მანქანაზე გადმობეჭდილი ტექსტების დედანთან შეჯერებაში დამეხმარენ ლიტერატორები თინა კოპლატაძე და ნოდარ ებრაღიძე. გულითად მადლობას მოვახსენებ მათ.

შუშანიკის ნაშევა

და აწ დამტკიცებულად გითხრა თქვენ აღ-
სასრული წმიდისა და სანატრელისა შუშანიკისი.

იყო: მერვესა წელსა სპარსთა მეფისასა კარად სამეფოდ წარე-
მართა ვარსკენ პიტიახში, ძემ არშუშამსი. რამეთუ პირველ იგიცა
იყო ქრისტიანე, ნაშობი მამისა და დედისა ქრისტიანეთაჲ. და ცო-
ლად მისა იყო ასული ვარდანისი, სომეხთა სპაიპეტისაჲ, რომ-
ლისათვის ესე მივწერე თქვენდა. მამისაგან სახელით ვარდან და
სიყვარულით სახელი მისი შუშანიკი, მოშიში ღმრთისაჲ, ვითარცა
იგი ვთქუთ, სიყრმითგან თვისით. და უკეთურებისა მის სახისა
ქმრისა მისისაჲსა მარადის გულს ეტყვიან და ევედრებინ ყოველ-
თაჲე ლოცვის ყოფად მისთვის, რამათამცა ცვალა იგი ღმერთმან
სახისა მისგან უგუნურებისა და იქმნამცა გონიერებასა ქრისტიანისა.

ხოლო ამის უბადრუკისა და სამგზის საწყალობელისა ვარსკენი-
სი ვითარ-მე ვინ თქვას ყოვლად განწირულისაჲ, ვითარ-იგი გა-
ნაგდო სანატრელი სასოებაჲ ქრისტიანისი ანუ ვინ არა სტიროდის,
მას, რომელსა არცა ჭირი ესილვა, არცა შიში, არცა მახვილი, არცა
პყრობილებაჲ ქრისტიანისთვის!

რამეთუ რაჟამს წარდგა იგი წინაშე სპარსთა მეფისა, არა თუ
პატივისა მოღებისათვის, არამედ ძღვნად თავსა თვისსა შესწირ-
ვიდა მეფისა მის მიმართ უვარის-ყოფითა ჭეშმარიტისა ღმრთისაჲ-
თა და თავყანის სცემდა ცეცხლსა, რამეთუ ყოვლით კერძოვე თავი
თვისი ქრისტიანსგან განაგდო. ხოლო საწყალობელი ესე ცოლსა
ითხოვდა სპარსთა მეფისაგან, რამათამცა სათნო ეყო მეფესა, და
ესრეთ ეტყოდა, ვითარმედ:

— რომელი-იგი ბუნებითი ცოლი არს და შვილნი, იგინიცა
ესრევე მოვაქცინე შენსა შჯულსა, ვითარცა ესე მე.

ამას უქადებდა, რომელ-იგი არა აქვნდა ხელთა შუშანიკის-
გან. მაშინ განიხარა მეფემან და ბრძანა ცოლად მისა ასული
მეფისაჲ.

და იჯმნა მეფისაგან სპარსთაჲსა პიტიახშმან. და, ვითარცა მოიწია იგი საზღვართა ქართლისათა, ქვეყანასა მას ჰერეთისასა, ზრახვა ყო, რამთა აუწყოს და წინა მიეგებნენ მას აზნაურნი და მისნი ძენი და მსახურნი მისნი, რამთა მათ გამო ვითარცა ერთგული სოფლად შევიდეს. და წარმოჰმართა სადიასპანოჲთა ცხენითა მონაჲ თვისი, ვითარმცა მოვიდა დაბასა, რომელსა სახელი ჰქვიათ ცურტაჲ.

და ვითარცა მოიწია და შევიდა წინაშე შუშანიკისა დედოფლისა ჩვენისა, და კითხვაჲ ჰქვია. ხოლო სანატრელმან შუშანიკ ვითარცა წინაჲსწარმეტყველმან ჰქვია:

— უკეთუ სულითა ცხოველ არს იგი, ცოცხალმცა ხართ იგიცა და შენცა. უკეთუ სულითა მომკვდარ ხართ, მოკითხვაჲ ეგე შენი შენდავე მოიქეცინ.

ხოლო კაცმან მან ვერ იკადრა სიტყვად მისა. ხოლო წმიდაჲ შუშანიკ აფუცებდა და ჰკითხვიდა დამტკიცებულად. ხოლო კაცმან მან უთხრა მართალი და ჰქვია, ვითარმედ:

— ვარსქენ უვარყო ჭეშმარიტი ღმერთი.

ვითარცა ესმა ნეტარსა შუშანიკს, დავარდა იგი ქვეყანასა ზედა და თავსა დამართ სცემდა და ცრემლითა მწართა იტყოდა:

— საწყალობელ იქმნა უბადრუკი ვარსქენ, რამეთუ უვარყო ჭეშმარიტი ღმერთი და აღიარა ატროშანი და შეერთო იგი უღმრთოთა.

და აღდგა და დაუტევა ტაძარი თვისი და ღმრთის მოშიშებით ეკლესიად შევიდა და თანა მიიყვანნა სამნი იგი ძენი მისნი და ერთი ასული და წარადგინნა იგინი წინაშე საკურთხეველსა და ესრეთ იღოცვიდა და იტყოდა:

— უფალთ ღმერთო, შენნი მოცემულნი არიან და შენ დაიცვენ ესენი, განათლებულნი წმიდისაგან ემბაზისა მადლითა სულისა წმიდისაჲთა, ყოფად ერთ სამწყსო ერთისა მწყემსისა — უფლისა ჩვენისა იესუ ქრისტეჲსა.

და ვითარცა მწუხრისა ჟამი აღასრულეს, სახლაკი ერთი მცირე პოვა მახლობელად ეკლესიასა და შევიდა მუნ შინა სიმწართა საგსეჲ და მიეყრდნა ყურესა ერთსა და მწართა ცრემლითა ტიროდა.

ხოლო ეპისკოპოსი იგი სახლისაჲ მის პიტიახშისაჲ, რომელსა სახელი ერქვა აფოც, არა მუნ იყო, არამედ კაცისა ვისაშე წმიდისა ვანად მისრულ იყო კითხვად რამსჲე სიტყვისა. და მეცა, ხუცესი დედოფლისა შუშანიკისი, თანა ვჰყვანდი ეპისკოპოსსა მას. და მყის მოიწია ჩვენდა დიაკონი შინაჲთ და გვითხრა ჩვენ ესე ყოველი: მოსლვაჲ პიტიახშისაჲ და საქმენი დედოფლისანი. ხოლო ჩვენ

აღვივსენით მწუხარებითა და დიდითა ტირილთჳ ჳტიროდეთ განმწარებულნი ცოდვათა ჩვენთა წარმოჩინებისათვის.

ხოლო მე ვიჯმენ ადრე და მივიწიე დაბასა მას, რომელსაცა იყო ნეტარი შუშანიკ. და, ვითარცა ვიხილე იგი განმწარებული, მეცა ჳტიროდე მის თანავე. და ვარქვ ნეტარსა შუშანიკს:

— ღვაწლსა დიდსა შესლვად ხარ, დედოფალო, ეკრძაღე სარწმუნოებასა ქრისტიმსსა, ნუუკვე მტერმან ვითარცა სრსვილმან საძოვარი პოოს შენ თანა.

ხოლო წმიდამან შუშანიკ მრქვა მე:

— ხუცეს, და მეცა დიდსა ღვაწლსა განმზადებულ ვარ.

და მე ვარქვ მას:

— ეგრეთ არს, მხნე იყავ, მოთმინე და სულგრძელ.

ხოლო მან მრქვა მე:

— ჩემდა მარტომასა არიან ჳირნი ესე.

ხოლო მე ვარქვ მას:

— ჳირი შენი ჳირი ჩვენი არს და სიხარული შენი სიხარული ჩვენი არს. ჩვენი არა ხოლო თუ დედოფალი ოდენ იყავ, არამედ ჩვენ ყოველთა ვითარცა შვილთა გვხედევდ. — და ვარქვ მე სანატრელსა მას ხვაშიადადრე: — ვითარ გეგულების, მითხარ მე, რამთა უწყოდი და აღწერო შრომაჲ შენი.

ხოლო მან მრქვა მე:

— რამსა მკითხავ ამას?

და მე მიუგე და ვარქვ მას:

— მტკიცედ სდგაა?

და მან მრქვა მე:

— ნუ იყოფინ ჩემდა, თუმცა ვეზიარე საქმეთა და ცოდვათა ვარსქენისთა.

მე მიუგე და ვარქვ მას:

— მწარე გონებაჲ აქვს მას, გვემასა და ტანჯვასა დიდსა შეგაგდოს შენ.

ხოლო მან მრქვა მე:

— უმჯობემს არს ჩემდა ხელთა მისთაგან სიკვდილი, ვიდრე ჩემი და მისი შეკრებაჲ და წარწყმედაჲ სულისა ჩემისაჲ. რამეთუ მასმიეს მე პავლემს მოციქულისაგან: „არა დამონებულ არს ძმაჲ, გინა დაჲ, არამედ განეყენენ“.

და მე ვთქუ:

— ეგრეთ არს.

და ვიდრე ჩვენ ამას სიტყვასა შინა ვიყვენით, კაცი ერთი

სპარსი მოვიდა და შევიდა იგი წინაშე ნეტარისა შუშანიკისა და ტირილით იტყოდა:

— ესევითარი სახლი მშვიდობისაჲ ვითარ საწყალობელ იქმნა და სიხარული მწუხარებად გარდაიქცა!

ხოლო ზრახვითა იყო იგი ვარსკენისითა და ზაკვით იტყოდა ამას და უნდა მონადირებაჲ ნეტარისაჲ მის. ხოლო წმიდამან მან ცნა ზაკვითი იგი ზრახვაჲ მისი და მოიზღუდა თავი მისი მტკიცედ.

და შემდგომად სამისა დღისა მოვიდა ვარსკენ პიტიახში. და უთხრა სპარსმან მან ფარულად და ჰრქვა:

— მე ვითარ მიცნობიეს, ცოლი შენი განდგომილ არს შენგან. და მე გეტყვი შენ: ნურას ფიცხელსა სიტყვასა ეტყვი მას, რამეთუ დედათა ბუნებაჲ იწრო არს.

და ხვალისა დღეჲ ვითარ აღდგა პიტიახში, გვიწოდა ჩვენ ხუცესთა და მივედით. და სიხარულით შეგვიმთხვივნა და გვრქვა ჩვენ:

— აწ ნუ რას მერიდებით მე და ნუცალა გძაგ.

და ჩვენ მიუგეთ და ვარქვთ:

— წარსწყმიდე თავი შენი და ჩვენცა წარგვწყმიდენ.

მაშინ-ღა იწყო სიტყვად და თქვა:

— რაჲსა ხელიწიფა ჩემ ზედა ცოლმან ჩემმან ესევითარისა საქმედ? აწ მივედით და არქვთ, ვითარმედ — შენ ჩემი ხატი დაამხვ, და საგებელსა ჩემსა ნაცარი გარდაასხ, და შენი ადგილი დაგიტევებიეს და სხვად წარსრულ ხარ.

ხოლო წმიდამან შუშანიკ თქვა:

— არა თუ მე აღმემართა ხატი იგი და მემცა დავამხვ. ხოლო მამამან შენმან აღჰმართნა სამარტვილენი და ეკლესიანი აღაშენნა, და შენ მამისა შენისა საქმენი განჰრყვნენ და სხვად გარდააქციენ კეთილნი მისნი. მამამან შენმან წმიდანი შემოიხვნა სახიდ თვისა, ხოლო შენ დევნი შემოიხვენ. მან ღმერთი ცათაჲ და ქვეყანისაჲ აღიარა და ჰრწმენა, ხოლო შენ ღმერთი ჭეშმარიტი უვარჰყავ და ცეცხლსა თაყვანის ეც. და ვითარცა შენ შემოქმედი შენი უვარჰყავ, ეგრეცა მე შენ შეურაცხყავ. და თუ მრავალი ტანჯვაჲ მოაწით ჩემ ზედა, მე არა ვეზიარო საქმეთა შენთა.

ხოლო ჩვენ ესე ყოველი მიუთხართ პიტიახშსა. ხოლო მან განიყო გული და იბრდღვენდა მისთვის.

მერმე მიავლინა ჯოჯიკი, ძმაჲ თვისი, და ცოლი ჯოჯიკისი, ძმის ცოლი თვისი, და ეპისკოპოსი სახლისა თვისისაჲ და ჰრქვა მათ:

— ესრეთ არქვთ: აღდეგ და მოვედ ადგილსა თვისსა და ნუ ეგევითარი გონებაჲ გიპყრიეს! უკეთუ არა, თრევით მოგითრიო.

და ვითარ ბიიწინეს და შევიდეს წინაშე დედოფლისა და მრავალსა დასაჯერებელსა სიტყვასა ეტყოდეს მას. მაშინ წმიდამან შუშანიკ პრქვა მათ:

— კაცნო ბრძენნო, თქვენ კეთილად იტყვით, გარნა ნუ დაგიჯერებინეს, თუმცა მე მისა ცოლად-ღა ვიყავ. მეგონა, მე, ვითარმედ იგი ჩემდა მოვაქციო და ღმერთი ჭეშმარიტი აღიაროს, და აწ მე მაიძულებთ ამას ყოფად? ნუ იყოფინ ესე ჩემდა! და შენ, ჯოჯიკ, არღარა ჩემი მაზლი ხარ, და არცაღა მე შენი ძმის ცოლი, არცა ცოლი შენი დამ ჩემი არს, რომელნი მის კერძო და მისთა საქმეთა ზიარ ხართ.

პრქვა მას ჯოჯიკ:

— უწყი მე, აწ მოავლინნეს მსახურნი და თრევით წარგიყვანოს შენ.

ხოლო წმიდამან შუშანიკ პრქვა:

— უკეთუ შემკრას და მითრიოს, მიხარის, რამეთუ მით სასითა იყოს განჩინება ჩემი მისგან.

და ვითარცა ესმა ესე მისგან, ცრემლოდეს ყოველნი. და ჯოჯიკ აღდგა და ცრემლით გარე განვიდა. ხოლო წმიდამან შუშანიკ პრქვა ეპისკოპოსსა:

— ვითარ მეტყვი მე დაჯერებად ჩემდა, რამეთუ მან ღმერთი უვარყო?!

ხოლო ჯოჯიკ ევედრებოდა და ეტყოდა:

— დამ ჩვენი ხარ შენ, ნუ წარსწყმედ სახლსა ამას სადედოფლოსა!

პრქვა მას წმიდამან შუშანიკ:

— უწყი, ვითარმედ დამ ვარ და ერთად განზრდილნი, ხოლო მაგას ვერ ვჰყოფ, ვითარმცა მოსისხლეობამ იქმნა, და თქვენ ყოველნი თანამდებ იქმნენით.

და ვითარცა ფრიად აურვებდეს მას, აღდგა წმიდამ და ნეტარი შუშანიკ და თანა წარიტანა ევანგელე თვისი და ტირილით ესრეთ იტყოდა:

— უფალო ღმერთო, შენ უწყი, ვითარმედ მე გულისთად სიკვდილდ მივაღ.

ესჟო თქვა და წარვიდა მათ თანა და თანა წარიტანა ევანგელე თვისი და წმიდანი იგი წიგნნი მოწამეთანი. და რაჟამს შევიდა იგი ტაძარსა მას, არა დაჯდა იგი თვისსა მას გალიასა, არამედ სენაკსა შინა მცირესა. და აღიპყრნა ხელნი თვისნი ზეცად წმიდამან შუშანიკ და თქვა:

— უფალო ღმერთო, არცა მდდელთაგანი ვინ იპოვა მოწყალე,

არცა ერისა კაცი ვინ გამოჩნდა შორის ერსა ამას, არამედ ყოველთა მე სიკვდილდ მიმითვალეს მტერსა ღმრთისასა ვარსქენს.

და შემდგომად ორისა დღისა მოვიდა მგელი იგი ტაძრად და ჰრქვა მსახურთა თვისთა:

— დღეს მე და ჯოჯიკ და ცოლმან მისმან ერთად პური ვჭამოთ, ხოლო სხვასა ნუ ვის უფლიედ ჩვენ თანა შემოსლვად.

და რაჟამს შემწუხრდა, მოუწოდეს ცოლსა ჯოჯიკისსა და ინებეს ერთად პურისა ჭამად, რამათამცა მოიყვანეს წმიდამ შუშანიკცა. და ვითარცა მოიწია ჟამი პურისაჲ, შევიდეს ჯოჯიკ და ცოლი მისი წინაშე წმიდისა შუშანიკისა, რამათამცა მასცა აჭამეს პური, რამეთუ ყოველნი იგი დღენი უზმასა გარდაეცლნეს. და ვითარცა მეტად აიძულეს და ძლით წარიყვანეს ტაძრად, ხოლო გემოჲ არარაჲსაჲ იხილა. ხოლო ცოლმან ჯოჯიკისმან მიაღრთა ღვინოჲ ჭიქითა და აიძულებდა მას, რამათამცა იგი ხოლო შესვა. ჰრქვა მას წმიდამან შუშანიკ რისხვით:

— ოდეს ყოფილ არს აქამომდე, თუმცა მამათა და დედათა ერთად ეჭამა პური?!

და განყარა ხელი და ჭიქაჲ იგი პირსა შეაღწეა და ღვინოჲ იგი დაითხია.

მაშინ იწყო უჯეროსა გინებად ვარსქენ და ფერხითა თვისითა დასთრგუნვიდა მას. და აღიღო ასტამი, და უხეთქნა მას თავსა, და ჩაჰფლა, და თვალი ერთი დაუბუშტა. და მჯიღითა სცემდა პირსა მისსა უწყალოდ და თმითა მიმოითრევდა. ვითარცა მხეცი მძვინვარეჲ ყიოდა და იზახდა ვითარცა ცოფი. მაშინ შევლად აღდგა ჯოჯიკ, ძმაჲ მისი, და იბრძოდეს, ვიდრემდის გვემა იგიცა. და კუბასტიცა თავსა მისსა მოხეთქა. და ჭირით, ვითარცა კრავი მგელსა, გამოუღო ხელთა მისთა. და ვითარცა მკვდარი იდვა წმიდამ შუშანიკ ქვეყანასა ზედა. და აგინებდა ვარსქენ თესლ-ტომსა მისსა და სახლისა მაოხრებელად სახელსდებდა მას. და უბრძანა შეკრვამ მისი და ბორკილთა შესხმაჲ ფერხთა მისთა.

და ვითარცა მცირედ და-რე-სცხრა გულისწყრომისაგან, მოვიდა სპარსი იგი და მხურვალედ ევედრებოდა მას, რამათამცა საკრველთა მათგან განეტევა წმიდამ შუშანიკ. და ვითარ ფრიად ევედრებოდა, ბრძანა განტევებაჲ მისი და სენაკსა ერთსა შეყვანებაჲ და კრძალულად დაცვაჲ მისი ერთითა მსახურითა, და რამთა სხვაჲ არავინ შევიდეს ხილვად მისა, — არცა მამაკაცი, არცა დედაკაცი.

და ვითარცა ცისკარ ოდენ იყო, იკითხა და თქვა მსახურისა მიმართ მისასა, ვითარმედ:

— წყლულებისა მისგან ვითარ არს?

ხოლო მან პრქვა მას:

— ვერ განსარინებელ არს იგი.

მაშინ თვით შევიდა და იხილა იგი და დაუკვირდა დიდძალი იგი სიმსივნეა მისი. და ამცნო მსახურსა მას და პრქვა:

— ნუმცა ვინ შევალს ხილვად მისა.

და თვით ნადირობად წარვიდა.

ხოლო მე აღვდეგ და მივედ და ვარქვ მცველსა მას:

— მე ხოლო მარტოა შემიტევე და ვიხილო წყლულება იგი მისი.

ხოლო მან მრქვა მე:

— ნუუკვე ცნას და მომკლას მე?

და მე ვარქვ მას:

— უბადრუკო, არა მისი განზრდილი ხარა? და თუცა მოგკლას შენ მისთვის, რაა არს?

მაშინ შემიტევა მე ფარულად. და ვითარ შევედ შინა, ვიხილე ხატი მისი დაბძარული და განსივებული და აღუტევე ხმა და ვტიროდე. ხოლო წმიდამან შუშანიკ მრქვა მე:

— ნუ სტირ ჩემთვის, რამეთუ დასაბამ სიხარულისა იქმნა ჩემ-
და ღამეა ესე.

და მე ვარქვ წმიდასა შუშანიკს:

— მიბრძანე და მოგბანო სისხლი ეგე პირსა შენსა და ნაცარი, რომელი თვალთა შენთა შთაცვეულ არს, და სალბუნი და წამალი დაგდვა, რაჟთა, ჰე, ღამე თუ განიკურნო.

ხოლო წმიდამან შუშანიკ მრქვა მე:

— ხუცეს, მაგას ნუ იტყვი, რამეთუ სისხლი ესე განმწმედელია არს ცოდვათა ჩემთაჲ.

ხოლო მე მცირედ ვაიძულე მიღებად ჭამადი, რომელი მოეძღვა-
ნა სამოელ ეპისკოპოსსა და იოვანეს, რამეთუ ფარულად იღვწიდეს და ნუგეშინის სცემდეს. მაშინ მრქვა მე წმიდამან შუშანიკ:

— ხუცეს, ვერ ძალ მიც გემოჲს-ხილვად, რამეთუ ყბანი და ზოგ-
ნი კბილნი შთამუსრვილ არიან.

მაშინ მივიღე მცირედ ღვინოჲ და პური დავალბე და მცირედ გემოჲ იხილა.

და მე ვისწრაფდი გამოსლვად. მაშინ მრქვა მე წმიდამან შუ-
შანიკ:

— ხუცეს, მიუძღვანოა სამკაული ესე მისი? ნუუკვე ითხოვდეს,
რამეთუ მე ამას ცხორებასა არღარად მეხმარების.

ხოლო მე ვარქვ:

— ნუ რას ისწრაფი, იყოს შენ თანა.

და ჩვენ-ღა ამას განვიზრახევდით, მოვიდა ყრმაჲ ერთი და თქვა:

— იაკობ მანდა არსა?

და მე ვარქვ, ვითარმედ:

— რაჲ გინებს?

და მან მრქვა:

— უწესს პიტიახში.

და მე დამიკვირდა, თუ რაჲსა-მე მიწესს ამას ჟამსა? და მივისწრაფე და მივედ. და მან მრქვა მე:

— უწყია, ხუცეს, მე ბრძოლად წარვალ ჰონთა ზედა. და ჩემი სამკაული მას არა დაუტეო, ოდეს იგი არა ჩემი ცოლი არს. იპოოს ვინმე, რომელმან განკაფოს იგი. მივედ და მომართო იგი ყოველივე, რაჲცა რაჲ არს.

ხოლო მე მივედ და უთხარ წმიდასა შუშანიკს. ხოლო მან განიხარა ფრიად და მადლი მისცა ღმერთსა და ყოველივე მომიძღვანა და მივართო პიტიახშსა. და მან მიიღო ჩემგან, აღიხილა და იპოვა ყოველი გებულად. და კვალად თქვა:

— მერმეცა იპოოს ვინმე, რომელმან ესე შეიმკოს.

და ვითარცა მოიწინეს დიდნი იგი მარხვანი, მივიდა ნეტარი იგი შუშანიკ მახლობელად წმიდასა ეკლესიასა და იძია მცირეჲ სენაკი და მუნ დაეყუდა. და იყო სენაკსა მას მცირე სარკუმელი და დაყო იგი. და იყო იგი ბნელსა მას შინა მარხვით და ლოცვით და ტირილით.

და პრქვა ვინმე პიტიახშსა საკუთარმან მისმან, ვითარმედ:

— ამათ წმიდათა მარხვათა ნურას ეტყვი მას.

და ვითარ მოიწია აღვსებისა ორშაბათი და მოვიდა პიტიახში ბრძოლისა მისგან ჰონთაჲსა, ეშმაკი თხრიდა გულსა მისსა. და აღდგა და მივიდა ეკლესიად და ეტყოდა ეპისკოპოსსა მას აფუცს:

— გამომეც ცოლი ჩემი, რად განმაშორებ ჩემგან?

და იწყო გინებად და გმოზად ღმრთისა სასტიკად. ხოლო ხუცესმან ერთმან პრქვა მას:

— უფალო, რაჲსა ეგრე იქმ და იტყვი ეგრეთ ბოროტსა და აგინებ ეპისკოპოსსა და წმიდასა შუშანიკს რისხვით ეტყვი?

ხოლო მან უხეთქნა კვერთხითა ხუცესსა მას ზურგსა და მან ვერ-ღარა იკადრა სიტყვად.

და ეგრეთ წმიდაჲ შუშანიკ თრევით მოითრია თიხათა შიგან და ეკალთა ზედა, ეკლესიით ვიდრე ტაძრადმდე, ვითარცა მკვდარი მიეთრია. და ადგილდ-ადგილდ ქვე ძეძვი დაეფინა. და თვით ფერხ-

ნი დაიდგნის ძეძვსა მას ზედა. და კუბასტნი შუშანიკისნი და ხორც-
ნი წვლილ-წვლილად დაეხმარნეს ძეძვსა მას. და ეგრეთ მოიყვა-
ნეს იგი ტაძრად. და უბრძანა შეკრვაჲ მისი და ცემაჲ, ბოროტებდა
და იტყოდა:

— აჰა ეგერა, არა გერგო შენ ეკლესიაჲ შენი და არცა ზურგნი
ეგე შენნი ქრისტიანენი და უფალი იგი მათი.

და ვითარცა სცეს კვერთხითა საპას ოდენ, არარაჲ აღმოხდა
პირსა მისსა ვაჲებაჲ, არცა კკნესაჲ. მაშინ-ლა პრქვა წმიდამან შუ-
შანიკ ურჩულოსა ვარსკენს:

— უბადო, შენ-ლა თავი თვისი არა შეიწყალე და განსდგე
ღმრთისაგან, შენ მემცა შემეწყალეა?

და ვითარცა იხილა ღიღძალჲ იგი სისხლი, რომელჲ დამოსდიო-
და ჩჩვილთა მათ ხორცთა მისთა, მაშინ უბრძანა დადებად ჯაჭვი
ქედსა მისსა. და უბრძანა სენაკაპანსა ერთსა, რაითა წარიყვანონ
წმიდაჲ შუშანიკ ციხედ და საპყრობილესა ბნელსა შეაყენონ იგი
და მოკვდეს.

ღიაკონი ვინმე ერთი მის ეპისკოპოსისაჲ ღვა წმიდისა შუშანი-
კის თანა მას ჟამსა, რომელსა გამოჰყვანდა იგი ტაძრით, და უნდა,
რაითამცა პრქვა თუ — „მტკიცედ დეგ!“. და თვალი ჰკიდა პიტიახშ-
მან, სხუაჲ ვერღარაჲ სცალდა სიტყვად, ესთენ ოდენ პრქვა:

— მტკი... — და დადუმნა ხოლო და სივლტოლად იწყო სწრაფით.

მაშინ წარმოიყვანეს და მოჰყვანდა წმიდაჲ შუშანიკ უხამური
და თმაგარდატევებული, ვითარცა ერთი ვინმე შეურაცსთაგანი. და
ვერვინ იკადრა თავსა მისსა დაბურვად, რამეთუ პიტიახში იგი
მხედრ შეუდგა უკანა კვალსა მისსა და აგინებდა მას მრაველითა
გინებითა.

და მივიდოდა წმიდისა მის თანა ამბოხი მრავალი ღედებისა და
მამებისაჲ, სიმრავლეჲ ურიცხვი, რამეთუ უკანა შეუდგეს, ხმაჲ
აღემაღლა და ტიროდეს და ისახდეს ღაწვთა მათთა და საწყალობე-
ლად დასთხევდეს ცრემლთა მათთა წმიდისა შუშანიკისთვის. ხოლო
წმიდამან შუშანიკ უკმოჰხედნა ერსა მას და პრქვა მათ:

— ნუ სტირთ, ძმანო ჩემნო და დანო ჩემნო და შვილნო ჩემ-
ნო, არამედ ლოცვასა მომიხსენეთ. და ჯმნულმცა ვარ მე თქვენგან
ამიერითგან, რამეთუ არღარა მიხილოთ ცოცხალი გამოსრული
ციხით.

და ვითარცა იხილა პიტიახშმან ამბოხი იგი და ტირილი მამა-
თაჲ და ღედათაჲ, მოხუცებულთა და ყრმათაჲ, მხედრ მიმოდასდევ-
ნინ და მეოტჲ ჰყოფნ მათ ყოველთა.

და ვითარცა მიიწინეს ხიდსა მას ციხისასა, პრქვა პიტიახშმან წმიდასა შუშანიკს:

— შენდა ეგდენ ყოფად არს ფერხითა შენითა სლვამ, რამეთუ ცოცხალი არლარა გამოსლვად ხარ, გარნა თუ ოთხთა გამოგიღონ.

და ვითარცა შევიდეს ციხედ, პოვეს სახლაკი ერთი ჩრდილოით კერძო, მცირე და ბნელი, და მუნ შეაყენეს წმიდა იგი. და ჯაჭვი იგი, რომელ ედვა ქედსა მისსა, ზედა ეგრეთვე ედვა, და დაჰბეჭდა ურჩულომან ვარსქენ ბეჭდითა თვისითა. ხოლო წმიდამან შუშანიკ თქვა:

— მე ამას მხიარულ ვარ, რაათა აქა ვიტანჯო და მუნ განვისვენო.

ხოლო პიტიახშმან პრქვა მას:

— ჰე, ჰე, განისვენე!

მაშინ დაადგინნა მცველნი მას ზედა და ამცნო მათ, რაათა სიყმილითა მოკლან იგი. და ესრეთ ეტყოდა მათ:

— გეტყვი თქვენ, უკეთუ ვინმე შევიდეს მისა — მამაკაცი გინადედაკაცი, იხილენით თავნი თქვენნი და ცოლნი და შვილნი და სახლნი თქვენნი, უბრალომცა ვარ, რაა გიყო თქვენ.

მაშინ გამოვიდა ციხით. და მესამესა კვირიაკესა მოუწოდა მცველსა ერთსა, ჰკითხა მას და პრქვა:

— აქამომდე ცოცხალ-და არსა საწყალობელი იგი?

ხოლო მან პრქვა:

— უფალო, სიკვდილდ კერძო უფრო საგონებელ არს, ვიდრე სიცოცხლით, რამეთუ შიმშილითა უფროჲს ხოლო მოკვდების, რამეთუ არარას მიიღებს საზრდელსა.

ხოლო მან პრქვა:

— ნურაჲ გგლიან, უტე, მოკვდეს.

ხოლო მე მრავლითა ვედრებითა ვარქვ მცველსა მას და უქადუ ჭურჭერი ერთი სამისოჲ. და ძნიად თავს იდვა შეტევაბაჲ ჩემი და მრქვა მე:

— რაჟამს დაღამდეს, მოვედ შენ ხოლო მარტოჲ.

და ვითარ შემიყვანა მცველმან მან და ვიხილე ტარიგი იგი ქრისტეჲსი შვენიერად, ვითარცა სძალი, შემკული საკრველთა მათგან. და მე, ვითარ ვერ დამითმო გულმან, ვტიროდე ფრიად. ხოლო წმიდამან შუშანიკ მრქვა მე:

— კეთილისა ამისთვის სტირა, ხუცეს?

ხოლო მცველმან მან მრქვა მე:

— ესე-ღა თუმცა მეცნა, არამცა შემოგიტევე შენ.

ხოლო მე ვიწყე სიტყვად და განმტკიცებად მისა, რავდენო

ღმერთმან მომცა მე სიტყვად. და ვიჯშენ მისგან და წარვედ სწრაფით ვანად ჩემდა.

ხოლო პიტიახში ჩორდ წარემართა. და ჯოჯიკ, ძმაჲ მისი, არა დახვდა, ოდეს საქმეჲ ესე იქმნა წმიდისა შუშანიკის ზედა. და ვითარ მოიწია ჯოჯიკ, უკანა სდევდა პიტიახშსა. და მიეწია მას საზღვართა ჰერეთისათა და ევედრებოდა მას ფრიად, რამათამცა ბრძანა საკრველთა მათგან განტევებაჲ მისი. და ვითარ ფრიად აწყინა, ბრძანა განტევებაჲ საკრველთაგან ოდენ. და ვითარ მოვიდა ჯოჯიკ, აღჰხადა ჯაჭვი იგი ქედსა მისსა. ხოლო ბორკილთაჲ არა თავს იდვა წმიდამან შუშანიკ ვიდრე აღსასრულამდე მითურთ.

რამეთუ ექვსი წელი ციხესა მას შინა აღასრულა და წესიერებითა საღმრთოთა ყვაოდა: მარხვითა, მარადის მღვიძარებითა, ზედგომითა, თაყვანისცემითა უწყინოდ და კითხვითა წიგნთაჲთა მოუწყინებელად. განაბრწყინა და განაშვენა ყოველი იგი ციხე სულიერითა მით ქნარითა.

და მიერთგან განითქვა ყოველსა ქართლსა საქმეჲ მისი. და მოვიდოდეს მამანი და დედანი აღნათქვემთა შეწირვად და, რამ ვის უხმდა, მიემადლებოდა წმიდითა ლოცვითა ნეტარისა შუშანიკისითა, რომელსა მოსცემდა მას კაცთმოყვარე ღმერთი: უშვილთა — შვილი, სნეულთა — კურნებაჲ, ბრმათა — თვალთა ახილვაჲ.

იყო ვინმე დედაკაცი ერთი სპარსი მოგვი, რომელსა განბორებისა საღმობაჲ აქვნდა. და მოვიდა იგი წმიდისა შუშანიკისა. ხოლო იგი ასწავებდა მას, რამათამცა დაუტევა მოგობაჲ იგი და იქმნა იგი ქრისტიანე. ხოლო დედაკაცმან მან თავს იდვა ადრე-ადრე. და იგი ასწავებდა დედაკაცსა მას და ეტყოდა, ვითარმედ:

— მივედ იერუსალიმად და განსწმიდნე განბორებისა მაგისგან შენისა.

და მან გუსლმოდგინედ შეიწყნარა და წარემართა გზასა მას სახელითა ღმრთისა ჩვენისა იესუ ქრისტემისითა. და განიკურნა იგი საღმობისა მისგან. და ვითარ გარემოიქცა იგი სიხარულითა დიდითა და მოიწია მუნვე, მოვიდა იგი წმიდისა შუშანიკისა მადლისა გარდახდად და წარვიდა სახიდ თვისა სიხარულით განმრთელებული.

ხოლო წმიდამან შუშანიკ ნაცვალად ჭიჭნაუხტისა საქმისა დიდითა გულსმოდგინებითა ხელთა აღიხვნა დავითნი და მცირედთა დღეთა შემდგომად ასერგასისნი იგი ფსალმუნნი დაისწავლნა, რომლითა-იგი დღეჲ და ღამეჲ ზესკნელისა მის მეუფისა მიმართ სათნოსა მას გალობასა შესწირვიდა ცრემლით.

და უთხრეს ნეტარსა შუშანიკს, ვითარმედ:

— შვილნი იგი შენნი მიაქცინა მოგობასა.

მაშინ იწყოთ დაყვანისცემად ღმრთისა მიმართ ტირილითა დიდითა და თავსა თვისსა ქვე დამართ სცემდა. სულთითქვნა და თქვა:

— გმადლობ შენ, უფალო ღმერთო ჩემო, რამეთუ იყვნეს-ვე არა ჩემნი, არამედ შენნი მოცემულნი იყვნეს. ვითარცა გნებავს, იყავნება შენი, უფალო, და მე დამიცევ საქმეთაგან მტერისათა.

და მე მივედ და ვიხილე წმიდამ შუშანიკ დამშრშალი და დაბუსებული ტირილითა. და რამეთუ მოეძღვანა წმიდასა მას ეპისკოპოსსა საზრდელი და ვითარ. ფრიად ვაიძულე, მცირედ ოდენ გემო იხილა და ვჰმადლობდით ღმერთსა.

და ვიდრე მუნ ჟამადმდე მოვიდიან შიშოლნი იგი მისნი სილვად დედისა თვისისა. ხოლო რაჟამს მიაქცია ეს და უარყვეს ღმერთი, ვერღარა იკადრეს სილვად მისა, არამედ სასულიცა მათი სძაგდა სმენად.

/ და მერმე მოციქულნი მოავლინნა პიტიახშმან და ჰრქვა:

— ანუ ნებაა ჩემი ყავ და მოვედ ტაძრად. უკეთუ არა მოხვიდე შინა, ჩორდ წარგცე შენ ანუ კარად კარაულითა.

ხოლო წმიდამან შუშანიკ მიჰრქვა ესრით:

— უბადლო და უგულისხმოო, ხოლო მე თუ კარად ანუ ჩორდ წარმცე, ვინ უწყის, თუ მუნ კეთილსა რასმე შევემთხვიო და ბოროტსა ამას განვერე!

და გულსა ეტყოდა პიტიახში იგი სიტყვათა მათთვის, ვითარი იგი ჰრქვა მას, ვითარმედ — „ვინ უწყის, თუ კეთილსა რასმე მივემთხვიო“, ვითარმედ: „ნუუკვე მთავართაგანსა ვისმე ეცოლა!“ და მიერიტგან არღარავინ მიავლინა მისა. ხოლო წმიდამ შუშანიკ ბოროტთა მათ გვემათა და თმენათათვის იტყოდა, რამეთამცა სათნო ეყო ღმერთსა.

ხოლო პიტიახშმან გამოარჩია ბუბუხსმტე მისი საკუთარი, რამათა მოიყვანოს იგი ტაძრად. და ვითარცა ჰრქვა კაცმან მან:

— ისმინე ჩემი და ჩამოვედ ტაძრად და ნუ აოხრებ სახლსა მას თქვენსა.

ჰრქვა მას წმიდამან შუშანიკ:

— არქე მას უღმრთოსა, ვითარმედ: შენ მომკალ და მარქე მე — ცოცხალითა ფერხითა არა გამოსვიდე შენ მაგიერ ციხით. ხოლო აწ, უკეთუ შემძლებელ ხარ მკვდარსა აღდგინებად, პირველად დედიამ შენი აღადგინე, რომელი ურდს დამარხულ არს. გარნა თუ მისა ვერ შემძლებელ ხარ აღდგინებად, ვერცა ჩემდა შემძლებელ ხარ განყვანებად, გარნა თრევით განმითრიო.

და ვითარცა მიუთხრეს პიტიახშსა სიტყვა იგი, და მან თქვა:

— ნანდვილვე ვთქუ ეგე.

და მეორესა დღესა შემო-ვინმე-ვიდა და პრქვა წმიდასა შუშანიკს:

— კეთილად მიუგე მას სიტყვამ იგი, რამეთუ მაგით სახით ეგულებოდა შეტყუვილი შენი და მას სხვამ ზრახვამ გულსა მოესა-და სიბოროტისამ შენთვის.

წმიდამან შუშანიკ პრქვა მას:

— და შენ ღმერთი ძილსა შინა ნუ გგონიეს, რომელმან განუმ-ზადნის სიტყვანი პირსა კაცისასა, რამეთუ იტყვის თვით უფალი: მე მიუგო სიტყვამ თქვენ წილ.

და ვითარცა აღივსებოდა მეექვსე იგი წელი საპყრობილესა მას შინა, ჯეკმა დამაშვრალობითა შრომათა მათ შინა სიმხნისა მისი-სამათა სენი სნეულებისამ მოიწია მის ზედა, რომელსა-იგი წი-ნამსწარ უღალადებდი და ვეტყოდე, ვითარმედ:

— ნუ ჯეკმა, რამეთუ დაუძძიმებ სორცთა მაგათ ზედა, რამეთუ ვერ დაგიტომონ და მერმე ვერღარას შემძლებელ იყო ყოფად რა-მსმე საქმედ კეთილსა ეგოდენითა მაგით ფიცხლად მარხვითა და მარადის ზედგომითა და ღამე ყოველ დაშვრომითა, ფსალმუნებითა და გალობითა.

და არცალა მცირედ სადა სცა სორცთა მისთა განსვენებაჲ. და შეიქმნა და დადნა, ვითარცა ავლი.

ხოლო დიდთა მათ მარხვათა აღვსებისათა ერგასისთა მათ დღე-თა, ექვსთა წელთა შინა, არცა დღისი, არცა ღამეჲ არა დაჯდის ქვე, არცა დაიძინის, არცა საჭმელი რაჲ მიიღის. გარნა დღესა ხოლო კვირიაკესა ეზიარის სორცსა და სისხლსა ქრისტემს ღმრთისა ჩვე-ნისასა. და მცირედ ოდენ წვენი მხლისა შექმნული — იგიცა მცი-რედ — მიიღის, ხოლო პურისა გემოჲ არა იხილის ვიდრე აღვსე-ბადმდე.

და მიერ დღითგან, ვინამთგან პყრობილ ყვეს იგი ციხესა მას შინა, სასთაულსა ზედა თავი არა მიდვის, გარნა ალიზი ერთი დაიდვის სასთუნალ. და ქვესაგებელად იყო გირჯაკი ერთი ძველი და კაცთა თვალსა — სასთაული ერთი ხალენისა უცნ სასთუნლით კერძო. და თაყვანის საცემელად კილიკი ერთი მცირე ქვე წარუგდე-ბიედ. და გრწყილი და ტილი მოუგონებელი ადგილსა მას დასხ-მულ იყო.

ჟამსა ზაფხულისასა ცეცხლებრ შემწველი იგი მხურვალებამ მზისამ, ქარნი სორშაკნი და წყალნი მავნებელნი, რომლისა მკვიდ-რნიცა მის ადგილისანი — სავსენი სენითა, წყლითა განსივებულნი და განყვითლებულნი, დაწერტილნი და დამჟნარნი და დამლიერე-

ბულნი, ჩარადოვანნი, პირმსივანნი და დღემოკლედ ცხორებულნი. და მოხუცებული არავინ არს მათ ქვეყანათა.

და ესეთსა მას ციხესა შინა ექვს წელ პყრობილ იყო და მძიმეთა მათ საკრველთა შინა აღიდებდა ღმერთსა.

და ვითარცა მეშვიდე წელი დადგებოდა, მოიწია წმიდისა და სამეზის სანატრელისა შუშანიკის ზედა წყლულულებამცა სორცთა მისთა და დაუცხრომელად შრომათა მათ გამო დაუსივდეს ფერხნი მისნი და თხრამლი აღმოსდიოდა ადგილდ-ადგილდ. და წყლულუბანი დიდ-დიდნი იყვნეს და მატლიცა დასსმულ იყო წყლულთა მათ, რომელ-იგი აღიღო ხელითა თვისითა და მიჩვენებდა მე და ჰმად-ლობდა ღმერთსა. და თქვა:

— ხუცეს, ნუ მძიმე გიჩნ ესე, რამეთუ მუნ იგი მატლი უდიდემს არს და არა მოკვდების.

და მე, ვითარცა ვიხილე მატლი იგი, მოუგონებელად დიდად მწუხარე ვიყავ და ვტიროდე ფრიად.

კვალად მრქვა მე რისხვით:

— ხუცეს, რად მწუხარე ხარ? ვიდრე უკვდავთა მათ მატლია შეჭმასა, უმჯობეს იყავნ ამათ მოკვდავთა შეჭმამა აქავე ამას ცხო-რებასა.

და მე მიუგე და ვარქვ:

— ძაძისა სამოსელი მცირედ-ლა შეგერაცსა საგვემელად და აწ მატლთა მაგათთვის მხიარულ ხარ?

და მან მრქვა მე ქენებით:

— ნუვის თანა იტყვი ძაძისა სამოსლისათვის ცხორებასა ჩემსა, რამეთუ ადრე ყოფად არს დატევებამ უბადრუკთა ამათ ხორცთა ჩემთა.

— რამეთუ შინაგან ძაძამ ემოსა და არავინ იცოდა ჩემსა გარეშე, ხოლო გარეგან, კაცთა თვალსა, ანტიოქიისა პალეკარტი ემოსა.

და ვითარცა ესმა ჯოჯიკს, ვითარმედ მიახლებულ არს ნეტარი დედოფალი წმიდამ შუშანიკ სიკვდილდ, წარვიდა და თანა წარიყვან-ნა ცოლი და შვილნი და მონა-მხევალნი მისნი. და მივიდა ციხედ ხილვად სანატრელისა შუშანიკ მარტივლისა. და ვითარცა მიიწია, მძლავრ შე-ხოლო-ვიდა და თაყვანის სცა პატიოსანსა ჯვარსა და მოიკითხა წმიდამ შუშანიკ, თანა დაუჯდა და ჰკითხვიდა საღმობათა მათთვის. ხოლო წმიდამან მან ჰრქვა:

— კეთილ ვარ, ვითარ ღმერთსა უნებს, არამედ ყოველთა წარსა-ვალსა მას გზასა მეცა წარვალ.

ხოლო ჯოჯიკ მსწრაფლ აღდგა ზე, პირველთა მათ უწესოთა საქ-მეთა აღუარებდა და ევედრებოდა წმიდასა შუშანიკს და ეტყოდა:

— სძალო და მხევალო ქრისტეასო, ითხოვე ღმრთისაგან, რა-
თა მომიტევნეს მე მრავალნი შეცოდებანი ჩემნი.

ხოლო წმიდამან შუშანიკ პრქვა მას:

— თუ შენ სხვად სახედ ყრმებრ არარაჲ ჰქმენ, ღმერთმან მოგი-
ტევნეს შენ.

და ჯოჯიკ პრქვა:

— მაგის სახისათვის მოვედ მე შენდა, რაჲთა, რომელი-იგი
არა რაჲმე სათნო იყოს ღმრთისა, არა ვქმნე.

წმიდამან შუშანიკ პრქვა:

— უკეთუ ეგე ეგრეთ ჰყო შენ, უკვდავ მექმნე მე მაგით სიტყვი-
თა და ღმერთმან შესძინენ დღეთა ცხორებისა შენისათა.

და მერმე, ვითარ შეატყვა ჯოჯიკ, ვითარმედ მას დღესა განვალს
წმიდაჲ იგი ხორცთა ამათგან, პრქვა:

— მაკურთსე მე და ცოლი ჩემი, მხევალი შენი, და შვილნი ჩემ-
ნი და მონა-მხევალნი ჩემნი და თუ რაჲმე შეგცოდეთ, ვითარცა
კაცთა საწუთროსათა და სოფლის მოყვარეთა, მოგვიტევენ და ნუ
მოიხსენებ მედგრობათა ჩემთა.

ხოლო წმიდამან შუშანიკ პრქვა ჯოჯიკს და ცოლსა მისსა:

— ჰყავთ წარმდებად საქმეჲ ესე ჩემი, რამეთუ არავინ იპოვა
კაცთაგანი, რომელსამცა აქვნდა წყალობაჲ და ტკივილი ჩემ-
თვის, რომელმანმცა შეაჯერა უღმრთოსა მას საწუთროსა მეუღ-
ლესა.

ხოლო მათ პრქვეს:

— ჩვენ თვინიერ შენსა ფრიად დავშვერით, გარნა არა იყო
სმენაჲ, არცა სიტყვაჲ.

მაშინ პრქვა წმიდამან შუშანიკ:

— განვისაჯნეთ მე და ვარსქენ პიტიახში მუნ, სადა-იგი არა
არს თვალლებაჲ წინაშე მსაჯულისა მის მსაჯულთაჲსა და მეუფისა
მის მეუფეთაჲსა, სადა არა არს რჩევაჲ მამაკაცისა და დედაკაცი-
საჲ, სადა მე და მან სწორი სიტყვაჲ ვთქვათ წინაშე უფლისა ჩვენი-
სა იესუ ქრისტეასა. მიაგოს მას უფალმან, ვითარ მან უჟამოდ ნა-
ყოფნი ჩემნი მოისთვლნა და სანთელი ჩემი დაშრიტა და ყვავილი
ჩემი დააჭნო, შვენიერებაჲ სიკეთისა ჩემისაჲ დააბნელა და დიდე-
ბაჲ ჩემი დაამდაბლა. და ღმერთმან საჯოს მის შორის და ჩემ შო-
რის. ^ქხოლო მე აწ ამას ვჰმადლობ ღმერთსა, რამეთუ ტანჯვითა
მისითა მე ლხინებაჲ ვპოო და გვემათა და თრევათა მისთათვის მე
განსვენებასა მივემთხვიო, და უგულისხმოებისა და უწყალოებისა
მისისათვის მე წყალობასა მოველი იესუ ქრისტეას მიერ უფლისა
ჩემისა.

ხოლო იგინი ამას ყოველსა სიტყვასა მისსა ზედა ტიროდეს მწარედ და პრქვეს:

— მოგვიტევენ ბრალნი ჩვენნი და გვაკუთხენ, წმიდაო მოწამეო და მარტვილო სანატრელო ქრისტეის ღმრთისაო.

ხოლო წმიდამან შუშანიკ პრქვა:

— ღმერთმან მიგიტევენი, რომელ რამ-იგი ჰყავთ.

მაშინლა აკუთხნა ჯოჯიკ და ცოლი და შვილნი მისნი და მონა-მხეველნი მისნი და ყოველი ეზო და პალატი მისი. და ამცნებდა სლვად გზათა ღმრთისათა და ეტყოდა, ვითარმედ:

— ესე ყოველი ცხორებაჲ, ვითარცა ყვავილი ველთაჲ, წარმავალ არს და დაუდგრომელ. და ვინ სთესა — მოიმკო, და ვინ განაბნია გლახაკათვის — შეიკრიბა. და რომელმან წარიწყმიდოს თავი თვისი, მან პოოს იგი, რომელმან აღიდა იგი.

და უჯმნა და გამოგზავნა იგინი მშვიდობით.

მერმე, შემდგომად ჯოჯიკისა, მოიწია თავი იგი ეპისკოპოსთაჲ სამოელ და იოვანე ეპისკოპოსი, მისივე მოყვასი, რომელ-იგი იყვნეს განმამტკიცებელ და დიდად დამაშვრალ, სახლეულითურთ თანაყოფით იყვნეს მონა და მონაწილე იყვნეს და თანაზიარ შრომათა მისთა. მაღლობით წარჰგზავნიდეს ნავთსადგურისა მის მიმართ ქრისტეისისა.

მსგავსად მისვე სახისა აზნაურნი დიდ-დიდნი და ზეპურნი დედანი, აზნაურნი და უაზნონი სოფლისა ქართლისანი მოვიდეს. ეგრეთვე, რომელნი-იგი გულსმოდგინებით მონაწილე ყოფილ იყვნეს შრომათა მათ მისთა სანატრელობით, ვითარცა ახოვანსა მხნესა მიჰვედრიდეს ქრისტესა.

და თხოვასა ერთსა ითხოვდეს მისგან ყოველნი იგი ეპისკოპოსნი და აზნაურნი ერთბამად, რამთა ბორკილი იგი ფერხთაჲ ბრძანოს საცოდ და ნაკუთხევად ყოველთათვის, რომლისათვისცა პრქვა წმიდამან შუშანიკ, ვითარმედ:

— მე რაჲ ვარ, არაღირსი ესე? ხოლო ღმრთისმოყვარეებისა თქვენისათვის სუცესმან აღავსენ წადილი თქვენი მაგის სახისათვის. ხოლო მე რაჲ-მე რაჲ შემძლებელ ვარ, არამედ ყოვლად სავსემან ქრისტემან აღგავსენინ თქვენ ყოვლითა კეთილითა, რომელნი ესე ჩემთვის მოშვერით და ეზიარენით ვნებათა ამათ ჩემთა და ჭირთა და ტანჯვათა. ხოლო მე, საყვარელნო, აჰა ესერა, წინაგანმზადებულისა მას გზასა წარვალ საუკუნესა. ჭირისა ამის წილ ჩემისა ქრისტემან მომმადლოს მე სიხარული, სატანჯველთა ამათ წილ — განსვენებაჲ, გვემათა ამათ ჩემთა თრევათა და შეურაცხებათა —

მცემთხვიო მე დიდებასა და პატივსა ცათა შინა დაუსრულე-
ბელსა.

და იგინი ჯმნულნი, ცრემლითა საცხენი, ძლევისა მისთვის დი-
დებასა ღმრთისა მიმართ შესწირვიდეს და გამოვიდეს ციხით და
წარვიდეს.

და მოიწია ღლეი იგი წოდებისა მისისაჲ. და მოუწოდა ეპისკო-
პოსსა მისისა სახლისასა აფოცს და მადლსა მისცემდა მისა მიმართ
მოწულებიან მისისათვის, ვითარცა მამასა და მამამძუძესა. შემ-
ვედრა მე, კაცი ცოდვილი და გლახაკი ესე. და შეჰვედრებდა ნემტ-
თა მათ ძვალთა მისთასა და უბრძანებდა დასხმად ადგილსა მას,
ვინაჲცა-იგი პირველად გამოითრიეს, და ეტყოდა:

— უკეთუ ღირს რაჲმე ვარ უკანაჲსკნელი ესე მეთერთმეტეჲ
მოქმედი ვენახისაჲ, იყვენით ყოველნი კურთხეულ უკუნისამდე.
ჟამთა. — და ჰმადლობდა ღმერთსა და თქვა: — კურთხეულ არს უფა-
ლი ღმერთი ჩემი, რამეთუ მშვიდობით მას ზედა დაწვევ და დავი-
ძინე.

და შეჰვედრა სული თვისი უფალსა ყოველთა შემწყნარებელსა.

და მაშინლა მსწრაფლ მოიღო სანატრელმან მან ეპისკოპოსმან
იოვანე შესაგრაგნელად სუდარი წმიდაჲ წმიდათა მათ და პატიო-
სანთა ნაწილთა მისთაჲ. და ეგრეთ სხვათა მათ აღვილეთ გვამი იგი
ფრიად დამაშვრალი და დაჭმული მატლთა, და განვბანეთ იგი მატ-
ლისა მისგან მიწოვანისა და თხრამლისაგან და შევჰმოსეთ
მჩვრითა მით. და მაშინლა ეპისკოპოსთა მათ ორთავე — იოვანე და
აფოც, ვითარცა სართა მსნეთა დაუღლვილთა ზესკნელისა მის ფა-
სისათა, ყოველით კრებულითურთ ფსალმუნითა სულიერითა და
კეროვნითა აღნთებულებითა და საკუმეველებითა სულნელებითა აღვიზ-
ვენით პატიოსანნი ძვალნი და გამოვიხვევინთ წმიდასა მას ეკლესია-
სა. და დაჰკრძალენით წმიდანი იგი და დიდებულნი პატივცემულ-
ნი ნაწილნი წმიდისა შუშანიკისნი განმზადებულსა მას ადგილსა.
და მას ღამესა ანგელოზთა სახედ ღამეჲ იგი განვათიეთ და დავი-
თის ქნარითა მით ყოვლად ძლიერსა ღმერთსა და ძესა მისსა
უფალსა ჩვენსა იესუ ქრისტესა ვადიდებდით, რომელი ყოველითა
ყოველთა მიმართ შემძლებელ არს და განამსწინის მამანიცა და
ღედანიცა და თვისთა მათ თვისი იგი ძლიერებისა ძლევაჲ
მიჰმადლის ყოველთა, რომელნი ეძიებენ მას ერთითა გუ-
ლითა.

და არს დასაბამი ტანჯვათა მათ წმიდისა შუშანიკისთაჲ თთვესა
აპნისისასა, მერვესა თთვისასა და ღლესა ოთხშაბათსა. და მეორედ
გვემაჲ მისი — შემდგომად აღსებისა ზატიკსა, ღლესა ორშაბათსა.

და კვალად ტანჯვამ — ვარდობისა თთვესა ათცხრამეტსა. და აღს-
რულებამ მისი — თთვესა ოკდონბერსა ათჩვიდმეტსა, სახსენებელსა
წმიდათა მათ და სანატრელთა მოწამეთა კოზმან და დამიანესთა.
და დღეა ხუთშაბათი იყო, რომელსა განვაწესეთ სახსენებელი წმი-
დისა შუშანიკისი სადიდებელად და საქებელად ღმრთისა, მამისა და
ძისა და სულისა წმიდისა, რომლისა შვენის დიდებამ უკუნითი
უკუნისამდე, ამენ.

ავსჯათი მსხეთელის ნამება

წელსა მეათესა ხეასრო მეფისასა და არ-
ვანდ გუშნასპისა მარზაპნობასა ქართლისასა მოვიდა კაცი ერთი
სპარსეთით, სოფლისა არშაკეთისაჲ, ძეჲ მოგვისაჲ, და წარმართ
იყო იგი. და სახელი ერქვა მას გვირობანდაკ, და დღითა ყრმა იყო
იგი ვითარ ოცდაათ წლის.

და მოვიდა იგი ქალაქად მცხეთად და ისწავლებოდა ხელსა მე-
ხამლეობისასა. და ხედვიდა იგი რჩულსა ქრისტიანეთასა და მსახუ-
რებასა ქრისტიანსა და წმიდისა ჯვარისა ძაღლისა ჩინებასა. შეიყვარა
მან რჩული ქრისტიანობისაჲ და პრწმენა ქრისტი. და ვითარ ისწავა
მესამლეობაჲ, ითხოვა მან ცოლი ქრისტიანეჲ და თვით ქრის-
ტიანე იქმნა და ნათელი მოიღო. ხოლო ნათლისცემასა მისსა უწო-
დეს სახელი ევსტათი. და ცხონდებოდა წმიდაჲ ევსტათი ქრისტი-
ანობასა შინა და სათნოებასა ქრისტიანსა.

მას ჟამსა შეკრბეს სპარსნი, რომელნი მცხეთად იყვნეს, მეჯადა-
გენი და მესამლენი, ტოზიკობდეს და მიაველინეს ნეტარისა ევსტა-
თისა და პრქვეს:

— მოვედ და გვერთე შეებასა ამას ჩვენსა.

ხოლო ნეტარმან ევსტათი განიცივნა და პრქვა მათ:

— თქვენი ტოზიკიცა ბნელ არს და თქვენ, მეტოზიკენიცა, ბნელ
ხართ. ხოლო მე ქრისტიანს ბეჭედი მომიღებიეს და ქრისტიანს ტო-
ზიკსა ვტოზიკობ, რამეთუ ქრისტიანს ბეჭდითა აღბეჭდულ ვარ და
ბნელსა მაგას განშორებულ ვარ.

და ვითარ ტოზიკი იგი გარდაიხადეს, შეკრბეს იგინივე მეჯადა-
გენი, და მესამლენი და ზრახვა ყვეს წინაშე უსტამისა, მცხეთელ
ციხისთავისასა, და თქვეს:

— აქა კაცი ერთი არს ჩვენისა რჩულისაგანი და ჩვენი თანა
ტოზიკსა არა მოვიდის და ცეცხლი არა გამოსცის, და ჩვენსა რჩულ-
საცა კვებობს და ჩვენ გვაგინებს და იტყვის, ვითარმედ — მე ქრის-

ტანე ვარო. ხოლო აწ შენ მოუწოდე და ჰკითხე, რამეთუ ამას ქალაქსა შინა ხელმწიფე ხარ.

და უსტამ, ციხისთავმან მცხეთისამან, ისმინა მათი ევსტათისთვის და მიაველინა ერთი მხედართაგანი მოწოდებად ნეტარისა ევსტათისა, და ვითარცა მივიდა მხედარი იგი, მრისხანედ ჰრქვა:

— გიწესს შენ ციხისთავი.

ხოლო წმიდამ ევსტათი მცირედ შებრკოლდა და უნდა მორიდება. და მერმე განიზრახა და თქვა: „ესე მოყვასნი ჩემნი არიან, ამათგანდა შევიშინო, მერმე დიდთა მთავართა წინაშე ვითარ წარვდგე! არამედ მივიდე მისა და ცხადად აღვიარო ქრისტე, რამეთუ მასმიეს წმიდისა ევანგელესაგან, ვითარ-იგი თქვა: „რომელმან აღმიაროს მე წინაშე კაცთა, აღვიარო მეცა იგი წინაშე მამისა ჩემისა ზეცათამსა, და რომელმან უარმყოს მე წინაშე კაცთა, უვარყუო იგი მეცა წინაშე მამისა ჩემისა, რომელ არს ცათა შინა“. და დაიწერა ჯვარი შუბლსა და გულსა და თქვა: „უფალი ჩემ თანა“.

და მოვიდა იგი ნეტარი ევსტათი და წარმოდგა წინაშე უსტამ ციხისთავისა მცხეთელისა. და მწოდებელმან მან ჰრქვა უსტამს:

— ესე არს ჩვენისა რჩულისა მომაგინებელი.

და მისედა ციხისთავმან მან ნეტარსა ევსტათის და ჰრქვა:

— შენ გეტყვი, კაცო, მითხარ მე, რომლისა სოფლისაა ხარ, ანუ რომლისა ქალაქისაა, ანუ რომელი რჩული გიპყრიეს?

ხოლო წმიდამან ევსტათი ჰრქვა მას:

— მე სოფლისა სპარსეთისაა ვიყავ, სევისა არშაკეთისაა, ქალაქისა განძაკისაა ვიყავ. მამამ ჩემი მოგვი იყო და მეცა მოგვებასა მასწავებდა. და მე მოგვება არა თავს ვიდევ, რამეთუ განძაკს ქალაქსა ქრისტიანენი უფრომს არიან, და ეპისკოპოსი და მღვდელნი, და მათგანდა ყოველსა ზედა მივიწიე. რამეთუ უფრომს არს ყოველსა რჩულსა ქრისტიანობამ, ვიდრე უღმრთობამ. და აწ მე ქრისტე მრწამს და ქრისტიემს მსახურებასა შინა ვარ.

ხოლო უსტამ ციხისთავმან ჰრქვა მას:

— არავინ გიტეოს ქრისტიემს მსახურ ყოფად და, თუ მშვიდობით არა განუტეო სიცოფემ ეგე, ტანჯვამ დიდი მოიწიოს შენ ზედა.

ხოლო წმიდამან ევსტათი ჰრქვა:

— არა ხოლო თუ ტანჯვად განმზადებულ ვარ ქრისტიემს სიყვარულისათვის, არამედ სიკვდილცა თავი ჩემი არა მეწყალის.

ვითარ იხილა უსტამ გულსმოდგინედ დამტკიცება ნეტარისა ევსტათისი, განიზრახა და თქვა: „ამის კაცისა პატიჟი მე არარაა ხელმწიფეების, არცა აღბმამ ძელსა, არცა პყრობილება, არამედ

წარუძღვანო ეგე ტფილის ქალაქსა არვანდ გუშნასპს, ქართლისა მარზაპანსა, და რამ-იგი შეჰგვანდეს, მან უყოს, რამეთუ ყოვლისა კაცისა ქართლისა მას ხელეწიფების სიკვდილი და ცხოვრება“.

და უბრძანა უსტამ ციხისთავმან მცხეთისამან ორთა მხედართა წარყვანებაჲ ნეტარისა ევსტათისი ტფილისს. და შეკრბეს იგივე მეჯადაგენი და მეხამლენი და მოვიდეს უსტამისა და ჰრქვეს:

— არიან აქა სხვანიცა ჩვენისა რჩულისანი და იგინიცა ქრისტიანე არიან და მათიცა ბრძანე მოწოდებაჲ და ტფილისს მათიცა წარყვანებაჲ.

ხოლო უსტამ ჰრქვა მათ:

— ვინ არიან იგინი?

და მათ უთხრეს სახელები მათი და ჰრქვეს:

— ერთსა გუშნაკ ჰრქვიან და ერთსა ბახდიად, ერთსა ბურზო, ერთსა პანაგუშნასპ, ერთსა პეროზაკ, ერთსა ზარმილ, ერთსა სტეფანე.

და უბრძანა უსტამ მოწოდებაჲ მათი, ხოლო განკითხვაჲ მათი არარაჲ ყო, გარნა ამათ რვათაჲვე შეკრვაჲ ბრძანა და წარცმამ ტფილისს არვანდ გუშნასპს, მარზაპანსა ქართლისასა, და ესრეთ მიჰრქვა: „ესე კაცნი ჩვენისა რჩულისანი იყვნეს და ქრისტიანეთა რჩული უპყრიეს. ხოლო მე შევიპყრენ და შენ, უფალსა, მიგიძღვანენ, რამეთუ ხელგეწიფების მათი განკითხვაჲ“.

და წარადგინეს ესე რვანივე წინაშე მარზაპანსა, ხოლო მან ჰრქვა მათ:

— ვინანი ხართ, ანუ რომელი რჩული გიპყრიეს?

და მათ უთხრეს კაცად-კაცადმან სოფელი თვისი და დაბაჲ თითოეულისაჲ, და ჰრქვეს ყოველთა:

— მამულისაღა ზედა რჩულსა ვიყვენით, სპარსთა რჩული ვიცოდეთ, ხოლო რაჟამს ქართლად შემოვედით და ქრისტიანეთა რჩული ვიხილეთ, ქრისტიანე ვიქმენით და აწ ქრისტიანე ვართ, რამეთუ ქრისტიანეთა რჩული წმიდა და სურნელ არნ და ფრიად კეთილ და შვენიერ არს, ხოლო სხვაჲ რჩული ვერ ესწორების რჩულსა ქრისტიანეთასა.

ხოლო სიტყვის მიმგებელ იყო მათ შორის მსაჯულისა მიმართ ნეტარი ევსტათი. და ვითარ ესმნეს ესევეთარნი სიტყვანი მათგან, გული განუწყრა და უბრძანა მსახურთა თვისთა პირსა ცემაჲ ნეტართა მათ და გარე განყვანებაჲ მათ ყოველთაჲ და უბრძანა:

— დაჰყვინეთ მაგათ თავი და წვერი და განუხვრიტენით მაგათ ცხვირნი და ჯაჭვნი დასდევით ქედსა მაგათსა და ბორკილნი შეუს-

ხენით ფერხთა და შესხენით ეგენი საპყრობილესა. და თუ ვინმე აღიაროს მაგათგანმან მამული რჩული, განუტევეთ და ჩემდა მოაწიეთ და მე განვამდიდრო იგი ბოძითა დიდითა. ხოლო რომელმან მამული რჩული არა აღიაროს, იგი საპყრობილესა შინა მოკვედინი!

და ვითარ ესმა მარზაპანისა სიტყვაჲ იგი — რომელმან აღიაროს, იგი ვაცხოვნო, და რომელმან არა აღიაროს მამული რჩული, საპყრობილესა შინა მოკვედინო, მას ჟამსა ეშმაკი შეუხდა გულსა ბახდიადისსა და პანაგუშნასპისსა და უარყვეს ქრისტიე და უღმრთოებაჲ აღიარეს. ხოლო მათ ნაწილი ჯვარისმცემელთა თანა მიიღეს, ხოლო ნეტარი ევსტათი და გუშნაკ და ბორზო და პეროზაკ და ზარმილ და სტეფანე გულსმოდგინედ და მტკიცედ დგეს სარწმუნოებასა ზედა ქრისტიეისსა.

და ვითარ უთხრეს მარზაპანსა მას, ვითარმედ ორთა მათგანთა აღიარეს მამული რჩული, განიხარა მარზაპანმან და ბრძანა შეეყვანებაჲ მათი. და ინახით დაისცნა იგინი და უქადებდა მათ საფასესა დიდსა და კეთილად პყრობასა. ხოლო ნეტარისა ევსტათისი და სხვათა მოყვასთა მისთაჲ ბრძანა თავისა და წვერისა დაყვენაჲ და ჯაჭვისა ქედსა დადებდა და ბორკილითა საპყრობილესა შესხმად მათი. ხოლო მსახურთა მათ აღასრულეს ბრძანებაჲ მარზაპანისაჲ მის და დაყვინეს იგინი თმითა და წვერითა და ჯაჭვით დაბორკილნი საპყრობილედ შეაყენეს. ხოლო ბახდიადს და პანაგუშნასპს ნუგეშინის სცა და განუტევნა იგინი. ხოლო საფასესა და კეთილსა, რომელსა უქადებდა მათ, არცა ფსირიდი ერთი მისცა მათ.

ხოლო წმიდაჲ ევსტათი და სხვანი იგი მოყვასნი მისნი პყრობილ ყვნეს ვითარ ექვს თთვე ოდენ. და შემდგომად ექვსისა თთვისა მწოდებელი სპარსთა მეფისაჲ მოიწია არვანდ გუშნასპისა. და ვითარ წარემართებოდა მარზაპანი იგი მეფისა მის, შეკრბეს ქართლისა მთავარნი, მარზაპანისა მის ჯმნად მოვიდეს.

რაჟამს ამხედრდებოდა მარზაპანი იგი, აღდგეს მთავარნი ქართლისანი და სამოელ ქართლისა კათალიკოზი და გრიგოლ ქართლისა მამასახლისი და არშუშა ქართლისა პიტიახში და სხვანი სეფეწულნი და მარზაპანსა პრქვეს:

— ვევედრებით შენსა მაგას უფლებასა, სათხოველსა ერთსა გოხოვთ.

ხოლო მან პრქვა მათ:

— თქვით, რაჲცა გნებავს, რაჲმცა იყო, რომელი თქვენ არა მიგმადლე.

ხოლო მათ ყოველთა პრქვეს:

— გევედრებით შენ, ჯერ გიჩნდინ შენ, უფალო, განტევენაჲ

კაცთა მათ, რომელნი იგი მცხეთელნი ქრისტიანობისათვის საპყრობილედ მიცემულ არიან.

პრქვა მათ მარზაპანმან მან:

— იგი კაცი მოსაკლავად შეჰგვანდეს, ხოლო თქვენიითა ოხითა განუტევენ ეგენი.

ხოლო მათ მაღლი მისცეს მას. და უბრძანა განტევება მათი. და გამოიყვანეს იგინი მიერ საპყრობილით და მოვიდეს იგინი ვანად თვისა. ქრისტიანებით და სათნოდ ღმრთისა ცხოვნდებოდეს ნეტარნი იგი. და რომელმანმე მათგანმან ნებითა ღმრთისაათა შეისვენა ჟამად-ჟამად და რომელნიმე ცოცხალ არიან.

ხოლო რომელთა-იგი უვარყვეს ქრისტიე, ბახდიად ეშმაკეულ იქმნა და ძნელად მოკვდა, ხოლო უბადრუკმან პანაგუშნასჲ გლახაკობითა აგნა დღენი, რომელსა პური საჭმელად არა აქვნდა და ხორცთა საფარველი სამოსლად არა ეპოვებოდა. და ვიდრე იგი ცოცხალ იყო, ურვით და ჭირით იყვნეს დღენი მისნი.

და შემდგომად სამისა წლისა შემოვიდა ვეჟან ბუზმირ ქართლისა მარზაპნად. და წარვიდეს სპარსნი მცხეთით, შემასმენელნი ნეტარისა ევსტათისნი, ტფილისსა, და წარდგეს წინაშე ვეჟან ბუზმირ მარზაპნისა და პრქვეს:

— კაცი არიან მცხეთას ჩვენისა რჩულისანი და განდგომილ არიან იგინი ჩვენგან და ქრისტიანობენ. აჲ განკითხვა მათი თქვენს ხელგეწიფების.

და უბრძანა ვეჟან ბუზმირ ორთა მხედართა წარსლვა და მოწოდება წმიდისა ევსტათისი და სტეფანესი. და ვითარცა მივიდეს მხედარნი იგი, პრქვეს ევსტათის და სტეფანეს:

— გიწესს თქვენ მარზაპანი.

და პრქვეს:

— მოვალთ თქვენ თანა, არას ვიურვით, არცა გვეშინის.

და ვითარ წარემართებოდეს ევსტათი და სტეფანე ტფილისს, პრქვა ევსტათი სიდედრსა თვისსა და ცოლსა და შვილთა თვისთა და მონა-მხევალთა თვისთა:

— ჯმნულმცა ვარ მე თქვენგან, რამეთუ მე აქა არლარა მოქცევად ვარ და ქრისტიე მე არა უვარყყო და მათ მე არლარა განმიტეონ ცოცხლებით. ხოლო სიკვდილი ჩემი ტფილისს ყოფად არს საპყრობილესა და თავი მოკვეთად არს ჩემდა, ხოლო გვამი ჩემი მოიწიოს აქავე ნებითა ღმრთისაათა.

და ვითარცა ესე პრქვა, იჟმნა ყოველთაგან. და მათ ყოველთა დაიწერეს ჯვარი. და წარემართნეს ტფილისს იგი და სტეფანე მხედართა მათ თანა. ხოლო სახლეულნი, ნათესავნი და თვისნი მოს-

ტიროდეს უკანა. და ვითარ წიაღსდეს ველად და მიიწინეს წინაშე ჯვარსა მცხეთისასა, აღიპყრნა ხელნი წმიდამან ევსტათი და თქვა:

— უფალო ღმერთო იესუ ქრისტე! უკეთუ ღირს მყო მე სიკვდილსა სახელისა შენისათვის ქრისტიანებით, ხორცთა ჩემთაჲ ნუ ჯერ გიჩნს განგდებამა გარე და შეჭმამა ძაღლთაჲ და მფრინველთა ცისათაჲ, არამედ ხორცთა ჩემთაჲ ბრძანე აქავე მოქცევაჲ და ღამარხვამა მცხეთას, სადაცა ნათელ მიღუბიეს.

ვითარცა ესე სიტყვაჲ თქვა ნეტარმან ევსტათი, ჯვარსა თაყვანის სცა და იჯმნა კრებულისა მისგან. და წარემართნეს ტფილისს.

და ვითარცა მივიდეს მხედარნი იგი, წარუდგინეს ევსტათი და სტეფანე წინაშე ვეჟან ბუზმირ მარზაპნისა და თქვეს:

— ესე არიან ახალ-ქრისტიანენი იგი მცხეთელნი.

ხოლო ვეჟან ბუზმირ პრქვა ევსტათის და სტეფანეს:

— ვინანი ხართ, ანუ რომელი რჩეული გიპყრიეს?

და აღდგეს ასურნი მთავარნი კაცნი სტეფანეისთვის და პრქვეს:

— ესე კაცი ჩვენ ვიცით, ჩვენი მდაბური არს, მამამ და დედამ და ძმანი და ღანი მაგისნი ქრისტიანე არიან და ეგეცა ქრისტიანე არს.

ხოლო სტეფანე მათითა მით სიტყვითა განუტევეს, ხოლო წმიდასა ევსტათის პრქვა:

— შენ ვინამ ხარ, ანუ რომლითა რჩულითა სცხოვნდები?

წმიდამან ევსტათი თქვა:

— უკეთუ მკითხავ, ისმინე გულსმოდგინედ და გითხრა შენ ყოველი.

მე ვიყავ ქვეყანისა სპარსეთისაჲ, ხევისა არშაკეთისაჲ, ქალაქისა განძაკისაჲ. და მამამ ჩემი მოგვი იყო და ძმანი ჩემნი მოგვნი იყვნეს და მეცა მამამ მოგვებასა მასწავებდა. ხოლო მე მამული რჩული არა მიყვარდა და ვთქვი გონებასა: „ესე რჩული არა მიყვარს. აწ პურიათაჲცა ვისმინო და ქრისტიანეთაჲცა, და რომელი უკეთეს იყოს, იგი რჩული შევიყვარო“. და დღისი მამამ ჩემი მოგვებასა მასწავებნ და ღამელა ქრისტიანეთა დაპრეკიან, ეკლესიად მივიდი და ვისმენდი ჟამობასა მას მათსა და ვხედევდი მსახურებასა მას ქრისტიანეთასა, რომელსა ჰყოფდეს ღმრთისათვის. და პურიათა თანაცა ბაგინად შევიდი და მათსაცა მას მსახურებასა ვჰხედევდი. ხოლო ქრისტიანეთა ლოცვასა ხმამ მათი ვითარცა ხმამ ანგელოზისაჲ მესმინ. და ფრიად სურნელ არს და ჰამო ჟამობამ მათი. ხოლო ბაგინად ღამე შევიდი პურიათასა, ვერა ვცნი, რასა იტყვიედ.

და მერმე კვალად შევედ და მომეახლა მე სამოელ არქედიაკონი და რჩულის მეცნიერი და მრქვა მე:

— რაღსა შემოხვედი შენ ეკლესიად ესრე გულსმოდგინედ?
ხოლო მე ვარქვ მას:

— უფალო, შენცა მიცი, ვინ ვარ მე. არამედ არა მიყვარს მე
რჩული ესე მამული ჩემი და მინებს ვინმცა მაცნო რჩული პურია-
თაჲცა და ქრისტიანეთაჲცა. და რომელიმცა რჩული უწმიდე იყო,
იგიმცა შევიყვარე.

მაშინ სამოელ არქედიაკონმან მრქვა მე:

— უკეთუ გინებს ჭეშმარიტად ცნობაჲ, ორივე რჩული მე გითხ-
რა შენ კეთილად. ხოლო გამორჩევაჲ არა შენი არს, არამედ ვითარ-
ცა უფალმან გიბრძანოს.

ხოლო მე ფრიად ვევედრე და ვარქვ მას:

— რომლითა ღმრთისა სათნო ვიყო, იგი მინებს რჩული პყრო-
ბად და იგიცა მიბრძანე.

ხოლო სამოელ არქედიაკონმან იწყო თხრობად და მრქვა მე:

— გულსმოდგინედ ისმინე, ძმაო! წინაჲთ სპარსთა რჩული იყო,
ვითარცა შენ თვით იცი. ხოლო ღმერთსა სძაგდა რჩული იგი სპარს-
თაჲ და არა სთნდა. და მერმე პურიანი გამოირჩინა და ღმერთმან და
სათნო იყვნა და მისცა მათ რჩული და მცნებაჲ დამარხვად. მა-
შინლა ქრისტიანენი სათნო იყვნა ღმერთმან უფროჲს პურიათაჲსა.

და მერმე ვევედრე სამოელს არქედიაკონსა და ვარქვ:

— უფალო, ნუ გეწყინებინ და კეთილად მაცნობე. — და მერმე
ვპკითხე: — უფალო, პურიანი ვიეთნი იყვნეს, ვინაჲ მოვიდეს და
შეიყვარნა იგინი ღმერთმან?

მაშინ მრქვა მე სამოელ არქედიაკონმან:

— თხრობაჲ ეგე პურიათაჲ დიდ არს, ძმაო, ხოლო თუ განჰმარ-
ტნე სასმენელნი შენნი და გულსმოდგინედ ისმენდე, მეცა უწყინოდ
ყოველი გითხრა და გაცნობო შენ.

კაცი ერთი იყო უბიწოჲ და ღმრთისმოყვარე სოფელსა სპარ-
სთასა და ქალაქსა ბაბილონელთასა, და სახელი ერქვა მას აბრაჰამ.
და ერჯენა მას ღმერთი ჩვენებასა ღამისასა და პრქვა აბრაჰამს:

— გამოვედ შენ მაგიერ ქვეყანიტ და წარგიყვანო შენ სხვად
ქვეყანად და განგამრავლო შენ და აღგათრძინო შენ დიდად ფრიად
და გყო შენ მამად ნათესავთა მრავალთა და ერთა ურიცხვთა.

ხოლო აბრაჰამს პრწმენა სიტყვაჲ იგი ღმრთისაჲ. და თქვა აბ-
რაჰამ:

— იყავნ, უფალო, ჩემ ზედა სიტყვაჲ ეგე შენი!

და გამოვიდა აბრაჰამ ქვეყანისა მისგან ქალდეველთაჲსა და მოვიდა ქვეყანად შუამდინარედ, ქალაქად ქანანდ, მახლობელად ევფრატსა. მოვიდა იგი წინამძღვრებითა ანგელოზისაჲთა და დაეშენა იგი ქანანს შინა. და მერმე ცვალა იგი მუნით და მოიყვანა იგი ქვეყანად ქანანისად და დაეშენა იგი ქებრონს შინა.

და ესეჲ აბრაჰამს ისაკი და ისაკს — იაკობი. და იაკობს ესხნეს ათორმეტნი ძენი. და უბრძანა ღმერთმან აბრაჰამს და ჰრქვა:

— წინადასცვითე ისაკს და იაკობს და ყოველთა ძეთა იაკობისთა. და იყავნ იგი თქვენდა რჩულად საუკუნოდ.

და აბრაჰამ ყო ეგრეთ, ვითარცა უბრძანა მას ღმერთმან. და აღორძნდეს და განმრავლდეს ნათესავნი აბრაჰამისნი დიდად ფრიად. ესე არიან ჰურიანი. და უყვარდეს ღმერთსა ჰურიანი დიდად ფრიად, ვითარცა უყვარნ მამასა საყვარელი შვილი. და უწოლა ჰურიათა სახელი ისრაელ, ხოლო ისრაელი გამოითარგმანების: ერი ღმრთისაჲ. და განდიდნა და განვრცნა ერი იგი ღმრთისაჲ ისრაელ.

და გარდამოხდა ღმერთი ზეცით ქვეყანად და მოვიდა თხემსა ზედა მთისა სინაჲსასა. და დაწერნა ღმერთმან ხელითა თვისითა ფიცართა ქვისათა რჩული და მცნებაჲ ესრეთ:

პირველი მცნებაჲ ესრეთ: შეიყვაროთ უფალი ღმერთი თქვენი ყოვლითა გულითა თქვენიითა და ყოვლითა სულითა თქვენიითა და ყოვლითა გონებითა თქვენიითა.

და მერმე ესე: ნუ კაც ჰკლავ, ნუ იპარავ, ნუ ისიძავ, ნუ გული გითქვამს ცოლსა მოყვსისა შენისასა, ნუ ცილსა ჰფუცავ, ნუ ცილსა სწამებ, ნუ ორსა სიტყვასა იტყვი, თავ უყავ მამასა შენსა და დედასა შენსა.

შეიყვარე მოყვასი შენი, ვითარცა თავი თვისი.

შაბათნი ჩემნი დაიმარხნეთ, დღესასწაულნი და შესაწირავნი და უქმნელებანი აღასრულნეთ.

ესე რჩული და მცნებაჲ დაწერა ღმერთმან და მოსცა მოსეს, მონასა თვისსა. და მოსე მოიხვნა ფიცარნი იგი და აღმოუკითხნა ყოველსა ისრაელსა. და განიხარა ყოველმან ისრაელმან და თქვა:

— ყოველი, რაჲცა გვიბრძანა უფალმან, ვყოთ და აღვასრულოთ, გარნა უფალი იყავნ ჩვენ თანა.

და ამადღდა უფალი ზეცად. და ვითარცა ესე რჩული ისმინეს ჰურიათა, შესწირვიდეს შესაწირავთა და საკემეველსა და მსხვერპლსა და შაბათთა იმარხვიდეს და ღმერთი იყო მათ თანა.

და მას ჟამსა უცხოთესლნი შეკრბეს და ზედა მოუხდეს ისრაელსა. ხოლო ღმერთმან ხელითა ერთისა კაცისაჲთა წარდე-

ნა იგინი, რომელიმე მოკლეს და რომელიმე ტყვედ უკმოიყვანეს და რომელიმე მეოტად წარიქცეს. და ესრეთ მტერთაგან უში იქმნეს, რამეთუ ღმერთი იყო მათ თანა.

და მერმე რავდენთამე ჟამთა მეფეა ითხოვეს ყოველმან ისრაელმან ღმრთისაგან, რათა კბრძოდის იგი მტერთა მათთა. და უბრძანა მათ ღმერთმან მეფეა და განაგო ღმერთმან წესი შარავანდედობისაჲ. და შემდგომად რავდენთამე დღეთა მოიკლა მეფეა იგი ღვაწლსა შინა, რამეთუ აღეღო თავი თვისი და ესვიდა იგი ძალსა თვისსა და არა ღმერთსა მისსა.

შემდგომად დავით მეფობდა. ხოლო დავით იყოვე საყვარელი ღმრთისაჲ და ღმერთი დავითს უყვარდა. და დავით აღასრულნა საკვერთხნი და შესაწირავნი და მსხვერპლნი და დღესასწაულნი და შაბათნი კეთილად აღასრულნა. შემდგომად მისა ძეა მისი სოლომონ მეფობდა და განდრკა იგი ღმრთისაგან. და განდგა ერი იგი და განდრკა ღმრთისაგან და კმსახურებდეს კერბთა ყრუთა, ხელით ქმნულთა, და ქვათა უსულოთა, ხეთა და მაღალთა სერტყთა და მწვერვალთა ხეთასა, და ღმერთი უვარყვეს. და წინააღმართმეტყველნი ღალატებდეს და ეტყოდეს:

— არა ჯერ არს ღმრთისა ცხოველისა დატევებაჲ და ქვათა, გინა სხვათა რათმე მსახურებაჲ. აწ, ესერა, მოავლინოს ღმერთმან თქვენ ზედა სიკვდილი და სიყმილი და მახვილი და ტყვეობაჲ და ეგრეთ აღგზოცნეს თქვენ.

და მათ არა უნდა სმენად ხმაჲ იგი წინააღმართმეტყველთაჲ მათ; რამეთუ განბორცებულ იყო ერი იგი ისრაელისაჲ. და ბრძანეს მოწყვედაჲ მათ წინააღმართმეტყველთაჲ, რომელნიმე მახვილითა, რომელნიმე ცეცხლითა, რომელნიმე ხერხითა განხერხნეს, რომელნიმე მხეცთა მისცნეს და რომელნიმე მღვიმესა შთააგდეს, რომელნიმე ქვითა განტეინეს.

ხოლო ღმერთი ტკბილ არს და კაცთმოყვარე, არა უნდა წარწყმედაჲ ისრაელისაჲ და უნდა მოქცევაჲ მათი. მოავლინა ღმერთმან ძეა თვისი ქრისტე სოფლად და შევიდა მუცელს წმიდისა ქალწულისასა და ხორცნი შეისხნა და ჭანკაცნა წმიდისა მარიამისგან, და საშობისაგან წმიდისა გამოვიდა და ღმრთეებაჲ ხორცითა დაიფარა. უკეთუმცა ღმრთეებაჲ ხორცითა არა დაეფარა, კაციმცა ვერ მიეახლა ღმერთსა, რამეთუ მზეა ქმნული ღმრთისაჲ არს და თვალნი ვერვინ შეუდგნის და სიმრგვლეა მზისაჲ ვერვინ განიცადის. ღმრთეებასამცა კაცი ვერ მიეახლა. ამისთვის ხორცნი შეისხნა, რათამცა ისრაელისა მო-ვითარ-აქცია ღმრთისა ცხოველისა.

და განკაცებასა მისსა ნათელილო იორდანესა მდინარესა ხელი-

თა იოვანესიტა: და ვითარ აღმოვიდოდა მიერ წყლით, ამა, ცანი განეხვნეს და სული წმიდაჲ, ვითარცა ტრედი, გარდამოხდა სპეტაკი და დაადგრა მას ზედა და ხმაჲ იყო ზეცით გარდამო და თქვა:

— ესე არს ძეჲ ჩემი საყვარელი, რომელი მე სათნო ვიყავ. მაგისი ისმინეთ და სცხოვნდეთ.

და ვითარ შევიდა იერუსალიმად, იწყო სასწაულთა საქმედ და ნიშები და კურნებანი. ოცდაათგრაბეტისა წლისა სნეული იდვა ცხედარსა ზედა, იხილა და სიტყვით უბრძანა:

— აღდგე და აღილე ცხედარი შენი და ვიდოდე! — და მუნთქვეს-ვე აღდგა და ვიდოდა ცოცხალი და აღიდებდა ღმერთსა.

მერმე შობითგანი ბრმაჲ პოვა და თიხაჲ შექმნა ნერწყვითა და თვალთა მისთა დაჰგოზა და უბრძანა მას მობანაჲ წყლითა. და აღეხვნეს თვალნი ბრმასა მას.

და მკვდარნი აღადგინნა და მკელობელნი ავლინნა და კეთროანნი განწმიდნა და მრავალნი კურნებანი ყვნა ქრისტემან მათ შორის, რამთამცა პრწმენა ჰურიათა და მოიქცეს ღმრთისა ცხოვლისა. და უნდა, რამთამცა არა განითხინეს ღმრთისაგან.

ხოლო ჰურიანი იგი უფროჲს ხოლო აღბორგდეს და შური დიდი აღილეს ქრისტეისთვის და უნდა მოკლვაჲ მისი. ხოლო ქრისტემან მიჰრიდა მათ გარე სოფლებსა და დაბნებსა, იქცეოდა მუნ. და რომელთა პრწმენა ქრისტეისი, უკანა შეუდგეს მას. და განვიდოდა დაბასა ერთსა. და გამოაქვნდა მკვდარი იამავრი, ძეჲ ქვრივისაჲ, და ვითარცა იხილა იგი, უბრძანა და დადგეს ცხედარი იგი. და უპყრა ზელი ყრმასა მას და მისცა დედასა თვისსა ცოცხალი.

მერმე განვიდოდა დაბასა ერთსა. შეუდგა მას ერი მრავალი და ზიმრავლითა მით ერისაჲთა წინა-უკუნ ვერ შეუძლეს მიღებად განრღვეულისა, და სართული სახლისაჲ აღსძარცვეს და მიერ ცხედრითა შთაუტევეს. და აღადგინა იგი და თვისითა ფერხითა წარვიდა სახიდ თვისა.

და ერი მრავალი შეუდგა მას და აღიდებდეს ღმერთსა. ხოლო ერისა მისგანნი ათორმეტნი გამოირჩინა კაცნი და უწოდა მათ მოწაფე, და რასაცა უბრძანებდა მათ, მასცა იქმოდეს.

და შევიდა დაბასა ერთსა. იყო მუნ ქორწილი. და შევიდა იესუ საქორწინესა მას, და ღვინოჲ არა იყო მუნ, რამეთუ მოლეულ იყო, და ტაკუენი ცალიერნი დგეს მუნ. მაშინ უბრძანა იესუ მოწაფეთა მათ წყალი მოღებად და ტაკუენი აღავსნეს წყლითა. და აკურთხა წყალი იგი ქრისტემან და იქმნა ღვინო უჰამოვნეს პირველისა მის ღვინისა. და მრავალთა უკვირდა, პრწმენა მისი და შეუდგეს მას.

და მერმე დედაკაცი ათორმეტ წელ წიდოვნებასა შინა იყო და

მოვიდა იდუმალ ზურგით. კერძო იესუმსა და უპყრა ფესვსა სამოს-
ლისა მისისასა და განწმიდნა იგი.

და მერმე მოვიდოდა ქრისტემ ადგილსა ერთსა და იყო მუნ
ველი შვენიერი. და მოხედა ერსა მას, რომელი იგი უკანა შეუდ-
გა მას, და პრქვა მოწაფეთა მათ:

— ერი ესე ესოდენი დღემ არს, ვინამთგან უზმა არიან და მეწყა-
ლის. წარვედით ქალაქად და იყიდეთ პური და ეცით ერსა მას... —
ხოლო ქრისტემან პრქვა მოწაფეთა: — თქვენგანსა არავის გაქვს
პური აქა?

და პრქვა ერთმან მოწაფეთაგანმან:

— მე მაქვს ხუთი პური და ორი თევზი.

პრქვა ქრისტემან:

— მომართვით იგი აქა!

და ვითარცა მოათრვნეს ხუთნი იგი პურნი და ორნი თევზნი,
უბრძანა ქრისტემან ერისა მის დასხმაჲ ქვეყანასა ზედა. და აღი-
პყრნა ზეცად ხუთნი იგი პურნი და ორნი თევზნი, აკურთხნა და გან-
ტეხნა და მისცემდა მოწაფეთა თვისთა და მოწაფენი იგი მისცემდეს
ერსა მას. და ერმან მან ჭამა და განძღა და ათორმეტი გოდორი
სავსე აღიღეს ნეშტი. ხოლო ერი იგი, რავდენთა ჭამეს, იყვნეს ვი-
თარ ხუთ ათას, გარნა ყრმებისა და დედებისა.

მაშინ უბრძანა ქრისტემან ერსა მას ხმელით ქვეყანით მოსლვამ,
ხოლო ქრისტემ და მოწაფენი მისნი განვიდოდეს ზღვასა მას, ვი-
თარცა ხმელსა, და ფერხნი მათნი არა დაილტვნეს. და ვითარცა გან-
ხდეს ხმელად, მოემთხვია კაცი ერთი, რომლისა თანა იყო ლეგეონი
ეშმაკი, ღალადყო და თქვა:

— ქრისტე, შემეწიე მე, რამეთუ ბოროტად ვიგვემები!

ხოლო ქრისტემან შეჰრისხნა ლეგეონსა მას ეშმაკსა და განვიდა
მისგან და აღიდებდა ღმერთსა. ხოლო ეშმაკი იგი ღალადებდა და
თქვა:

— ქრისტე, გიცე შენ ვინ ხარ, წმიდამ ეგე ღმრთისამ, ჩემდა
ხოლო მოხვედ წარწყმედად.

ხოლო ქრისტემან უბრძანა ქვეყანასა და განელა და დანთქა
ეშმაკი იგი და შთახდა ჯოჯოხეთად ქვესკნელად.

და მერმე მოვიდა დაბასა მას, რომელსა სახელი ერქვა ბეთანია,
სადა ლაზარე მომკვდარ იყო ოთხით დღით წინა მისა და იღვა
იგი სამარესა შინა. და მივიდა ქრისტემ კარსა მის სამარისასა, ხმა
ყო და თქვა:

— ლაზარე, გამოგვალე!

და ერთითა მით ხმითა ქრისტემსითა იგი სამარისაგან გამოვი-

და მსიარული. და უკვირდა ერსა მას და უფროჲს განმრავლდა ერი იგი სარწმუნოებითა დიდითა.

ამისა შემდგომად აღვიდა ქრისტეჲ იერუსალემად და შევიდა ტაძარსა ღმრთისასა და იხილა მუნ შინა სავაჭროჲ დაგებული და ჰყიდდეს. და აღიღო ქრისტემან შოლტი და გამოასხა კაცები იგი და გამოუბნია სავაჭროჲ იგი და დაამხვა ტაბლები იგი და თქვა:

— ესრე წერილ არს, სახლსა მამისა ჩემისასა სახლ სალოცველ ეწოდოს, ხოლო თქვენ ვითარცა ქვაბი ავაზაკთაჲ გიყოფიეს.

და მერმე თქვა:

— დავარღვიო ტაძარი ესე და მესამესა დღესა აღვაშენო ეგე.

და ვითარცა ესმა ესე ჰურიათა მათ, განრისხნეს ფრიად და თქვეს:

— ჩვენ ვიცით მამაჲ მისი იოსები და დედაჲ მისი მარიაჲ, და ძმანიცა უსხენ. ხოლო თავსა თვისსა ძედ ღმრთისად გამოაჩინებს და ტაძარსა ღმრთისასა მამულად იჩემებს. — და მერმე თქვეს: — სოლომონ ორმეოცსა წელსა აღაშენა და იგი იტყვის დარღვევად და მესამესა დღესა აღაშენებად!

ამის სიტყვისათვის გული განიწყეს ჰურიათა მათ, შური გულსა დაიდვეს და იზრახეს შეპყრობაჲ მისი და მოკლვაჲ.

და შეიპყრეს ქრისტე და მოიყვანეს წინაშე მღდელთმოდვართა მათ და მოხუცებულთა. და ქრისტეს ჰრქვეს მღდელთმოდვართა მათ და მოხუცებულთა:

— შენ ვითარ თავსა შენსა ძედ ღმრთისად გამოაჩინებ, ძე ღმრთისაჲ ხარა შენ?

ხოლო ქრისტემან ჰრქვა მათ:

— ეგე თქვენ სთქვით.

და მერმე ჰრქვეს ქრისტესა:

— სოლომონმან ორმეოცსა წელსა აღაშენა ტაძარი ესე და შენ სთქვი — დავარღვიო და სამსა დღესა აღვაშენო ეგეო!

მაშინ ქრისტემან ჰრქვა:

— მე ხელმეწიფების დარღვევად და მესამესა დღესა აღაშენებად.

მაშინდა განრისხნეს ჰურიანი იგი და აღტყნეს და აღაშფოთეს ერი იგი ჰურიათაჲ და თქვეს:

— მოსაკლავად შეჰგავს კაცი ესე!

და მოუხდეს ქრისტესა ზედა და იწყეს ცემად და კიცხევად მისა. და რომელიმე სცემდა ხვირთითა თავსა მისსა და რომელიმე ლერწმითა სცემდა თავსა მისსა წმიდასა და რომელიმე სცემდა ყვრიმალ-

სა და რომელნიმე ჰნერწყვიდეს პირსა მისსა ნათელსა, და აღჰმართეს ძელი და ჯვარს აცვეს ქრისტე და ძმარი და ნაფელელი შეზავებული ასვეს ჯვარსა ზედა.

მაშინ თვალნი აღიხილნა ზეცად მამისა მიმართ და თქვა:

— მამაო ჩემო, ყოველივე აღვასრულე და ისრაელმან არა ის-
მინა ჩემი და ესევეითარი ტანჯვა მთაწიეს ჩემ ზედა.

და მიიდრიკა თავი და აღმოუტევა სული. და მწრაფლ გარდამო-
იღეს მიერ ჯვართი.

ხოლო კაცი ერთი იყო ხელმწიფე და მოწაფე ყოფილ იყო ქრის-
ტესა. მან აღიღო გვამი ქრისტესი და დადვა ახალსა სამარესა
და ლოდი დიდი მიაგორვა კარსა ზედა სამარისასა. და მესამესა
დღესა მსთვად ცისკარსა ოდენ ანგელოზი გარდამოხდა ზეცით და
გარდააგორვა ლოდი იგი მის საფლავისაგან. და ქრისტე აღდგა
და გამოვიდა მიერ სამართი და ეჩვენა ორთა მოწაფეთა და მარიამს
მაგდანელსა და სხვათა დედათა. და ჰრქვა მათ ქრისტემან:

— არქვით მოწაფეთა ჩემთა: წარვედით გალილეას თაბორდ და
მუნ მიხილოთ მე.

და ათორმეტნი იგი მოწაფენი წარვიდეს სიხარულითა დიდითა
მთასა თაბორსა და იხილეს ქრისტე და თაყვანის სცეს და ამბორს
უყვეს ფერხთა მისთა წმიდათა. ხოლო ქრისტემან ჰრქვა მოწაფეთა
თვისთა:

— აწ არღარა გერქვას თქვენ მოწაფე, არამედ მოციქულ გერქვას
თქვენ. ხოლო მე აწ აღვალ მამისა ჩემისა და მამისა თქვენისა,
ღმრთისა ჩემისა და ღმრთისა თქვენისა.

ხოლო მოციქულთა მათ შთაჰბერა სული ცხოველი და ჰრქვა
მათ:

— მიიღეთ თქვენ სული ცხორებისა და წარვედით თქვენ ქა-
ლაქებსა და სოფლებსა და დაბნებსა კიდითგან ვიდრე კიდემდე
ქვეყანისა. და ჰყოფდით ნიშებსა და სასწაულებსა და კურნებასა და
მოაქცევდით წარმართთა და ნათელ სცემდით სახელითა მამისაჲთა
და ძისაჲთა და სულისა წმიდისაჲთა. და ასწავებდით მათ ყოველი-
ვე, რავდენი გამცენ თქვენ. და მე, ესერა, თქვენ თანა ვარ ყოველ-
თა დღეთა ცხორებისა თქვენისათა და ვიდრე აღსასრულამდე
სოფლისა. უსასყიდლოდ მოგიღებთ და უსასყიდლოდცა მისცემ-
დით მათ.

და ქრისტე ამადღდა ზეცად ანგელოზთა თანა. ხოლო ათორ-
მეტნი იგი მოციქულნი წარვიდეს და მიმოვლეს გარემო სოფლებ-
სა და ქალაქებსა და დაბნებსა და ახარებდეს და ქადაგებდეს ქრის-
ტესა, აღდგომილსა მკვდრეთით, და ჰყოფდეს ნიშებსა და სასწაუ-

ლებსა და კურნებათა. და მოიქცეოდეს და ნათელს იღებდეს სახელითა მამისაჲთა და ძისაჲთა და სულისა წმიდისაჲთა.

და ესრეთ განმრავლდა და განეფინა ქრისტიანობაჲ და განვრცნა კიდით ქვეყანისაჲთ ვიდრე კიდემდე ქვეყანისა. და ებისკოპოსნი და მღდელნი განაჩინეს და ეკლესიანი აღაშენნეს და მას შინა ჯვარი აღემართა, და ყოველსა სოფელსა პრწყმენა ქრისტიე. და აღივსო ყოველი სოფელი ქრისტიანებითა და ყოველსა ქვეყანასა იქადაგა ქრისტიე.

ჰურიათა მათ, ვითარცა წინაჲსწარმეტყველნი იგი უთხრობდეს, ეგრეთცა მოიწია მათ ზედა: რომელნიმ მახვილითა, რომელნიმე სიყმილითა, რომელნიმე სიკვდილითა მოსწყდეს და განილინეს და სხვანი ტყვეობითა განიბნინეს, რამეთუ არა დაიმარხეს რჩული ღმრთისა ცხოვლისაჲ.

ხოლო აწ ქრისტიანეთა უწოდა ისრაეელ, რამეთუ ისრაელი ითარგმანების: ერ ღმერთისა და მონა ქრისტიესა, რომლისაჲ არს დიდებაჲ უკუნითი უკუნისამდე. ამენ.

მაშინ, ვითარცა გულისხმა ვყავ და ვცან ყოველი სამოელ არქედიაკონისაგან, დასაბამითგან ყოველი ვიდრე აქამომდე, და მივიწიე ყოველსა ზედა რჩულსა ჰურიათასა და ქრისტიანეთასა, მრწყმენა მე ღმერთი დაუსაბამო და ძეჲ მისი იესუ ქრისტიე და სული წმიდაჲ მისი. და ამით ნათელ მიღებებს და ვერვინ განმაშოროს მე ქრისტიესგან ვიდრე სულისა ჩემისა აღმოსლვამდე. ხოლო მამულისა ჩემისა რჩულისათვის სიტყვადვე ზარ მაც და მრცხვენისცა. რამეთუ ღმერთმან, რომელმან ქმნა ცაჲ და ქვეყანაჲ, მზეჲ და მთოვარეჲ და ვარსკვლავნი, ზღვაჲ და ხმელი, მდინარენი და შესაკრებელნი წყალთანი, მთანი და ბორცვნი, ველნი და ტყენი, შეშაჲ და ცეცხლი, ოთხფერხნი პირუტყვნი და მხეცნი, ქვეწარმავალნი და მფრინველნი ცისანი, და მერმე კაცნი შექმნნა ღმერთმან და მას ყოველსა ზედა უფალ ყო იგი, ყოველი ესე დაამორჩილა კაცსა მას. და ჩვენ ამის ყოვლისა შემოქმედი ღმერთი დაუტეოთ და ამას ღმრთისა დაბადებულსა ღმრთად ვხადოდითა? ნუ იყოფინ ესე! მზეჲ და მთოვარეჲ და ვარსკვლავნი არა ღმერთ არიან, არამედ ღმერთმან მზესა განათლებაჲ დღისაჲ უბრძანა და მთოვარესა და ვარსკვლავთა განათლებაჲ ღამისაჲ უბრძანა, ხოლო ღმერთ არა არიან. ღმერთმანლა ღრუბელსა უბრძანის და მოეფინის, ბრწყინვალეებაჲ

მზისა და მთოვარისა და ბუნების. მზე და მთოვარე ამისთვის არა ღმერთ არიან. მერმე კვალად ცეცხლი არა ღმერთ არს. ამით, რამეთუ ცეცხლი კაცმან აღაგზნის და კაცმანვე დაშრიტის, რამეთუ კაცი უფალ არს ცეცხლისა. ამისთვის არა ღმერთ არს ცეცხლი. თუ ვისმე განერის და წარვიდის, რასაცა მიჰმართის, გინა ტყესა, გინა ველსა, გინა სახლსა, თუ კაცი დახვდის, და-ვე-წვის. ხოლო ცეცხლსადა წყალი მიეახლის, ეგოდენი იგი ძალი ცეცხლისა დაშრიტის და უჩინო იქმნის ცეცხლი იგი. ამით არა ღმერთ არს, ხოლო ჩვენ ღმერთად გვრწამს.

ხოლო ჩვენ ღმერთმან ცეცხლი სამსახურებელად მოგვცა, ყინელისა განსატფობელად და ყოვლისა სანთაგისა საქმარად და. ოდეს გვინებნ, აღვაგზნით და ოდეს გვინებნ, დავშრიტით. ესრეთ არა ღმერთ არს ცეცხლი იგი.

მერმე — ღმრთისა შექმნულნი კაცნი საცხოვართა პირუტყვთა მსგავს ვიყვნით. და ესრე სახედ, ვითარცა პირუტყვთა მამლობასა და დედლობასა არა იციან მშობელი, არცა შობილი მათგანი, და ეგრეთ აღრეულად გარდაიხადიან მამლობა და დედლობა მათი. და ეგრეცა ჩვენ, კაცნი პირმეტყველნი, მათ პირუტყვთა მსგავს ვიყვნით, რომელთა არა ვიცოდეთ მშობელი თვისი, გინა შობილი, და აღრეულად გარდავიხადით ბუნება იგი ჩვენი. ხოლო აწ მადლითა ღმრთისაითა, ვინათგან იქმნა ნათლისღება და რჩული ქრისტიანობისა, იციედ კაცთა, მიერთგან დაიხსნა და განქარდა უწესო იგი საქმე...

ხოლო ამას გევედრები, უფალო ჩვენო, იესუ ქრისტე, რაითა გვამი ჩემი დაემარხოს მცხეთას, სადაცა იგი ნათელი მოვიღე სამოელ კათალიკოზისა ხელითა და ღირს ვიქმენ რჩულსა ქრისტიანეთასა. ამიერთგან ვერვინ განმაშოროს მე სიყვარულსა შენსა და სარწმუნოებასა და სურვილსა, ვითარცა წერილ არს: „არცა ტანჯვათა, არცა გვემათა, არცა სიყმილმან საპყრობილესა შინა, არცა მახვილმან, არცა სიკვდილმან ამათ ხორცთა ჩემთამან შემოძლოს მე განყენებად შენდა, უფალო იესუ ქრისტე“.

მაშინ ჰრქვა მას ბუზმირ მარზაპანმან:

— შვილო ჩემო ევსტათი, ისმინე ჩემი და ნუ დაიმცირებ დღეთა ცხორებისა შენისათა ქრისტიანებისათვის და ნუ ქვრივ სვამ ცოლსა შენსა და ობოლ — შვილთა შენთა და ნუ მოსწყდები მოყვასთა შენთა ამას ცხორებასა.

ჰრქვა მას წმიდამან ევსტათი.

— უწინარემს შენსა სხვათა ხელმწიფეთა მტანჯეს მე ფრიად

და მგვემეს და არა დავემორჩილე მათ. აწ შენი ვირწმუნო? ნუ იყოფინ ეგე ჩემდა!

მაშინ, ვითარცა ცნა ბუზმირ მარზაპანმან დამტკიცებული და შეუძრველი გული და გონება ნეტარისა ევსტათისი და ვერ შინებითა და ტანჯვითა და ვერცა კეთილისა ქალებითა არწმუნა მამული რჩული პყრობად, უბრძანა მსასურთა:

— წარიყვანეთ ეგე საპყრობილედ და იღუმალ ღამით თავი წარჰკვეთეთ, რამთა არავინ ქრისტიანეთა ცნან და პატივ სცენ გვამსა მისსა. და წარიხვენით ხორცნი მისნი ქალაქსა გარე, განაბნიენით შესაჭმელად მხეტთა და მფრინველთა.

ხოლო მსახურთა მათ წარიყვანეს ნეტარი ევსტათი საპყრობილედ, რამთამცა აღასრულეს ბრძანებული იგი მარზაპანისაჲ მის.

ჰრქვა მათ წმიდამან ევსტათი:

— მცირედ მგებდით მე, ძმანო ჩემნო, რამეთუ ხელთა შინა თქვენთა ვარ, რამთა ვილოცო მე ღმრთისა ჩემისა მიმართ.

ხოლო მათ მცირედ დაითმინეს და აცალეს და ჰრქვეს:

— ეგრე ვყოთ.

მაშინ მოიდრიკნა მუხლნი და აღიხილნა თვალნი თვისნი ზეცად და თქვა:

— უფალო ღმერთო, ყოვლისა მპყრობელო, რომელსა ყოველთა კაცთაჲ გნებაჲს ცხორებაჲ, რომელნი ესვენ სარწმუნოებით სახელსა წმიდასა შენსა, რომელმან ისმინე ლოცვაჲ პირველთა მათ მოწამეთაჲ, რომელნი პირითა მახვილისაჲთა მოსწყდეს, რომელნიმე ტბასა შინა ყინელითა, რომელნიმე ზღვასა შინა შთაყრითა მოსწყდეს, რომელნიმე ცეცხლითა და რომელნიმე მხეტთა მიერ შეიჭამნეს სახელისა შენისათვის და მოიღეს შენმიერი იგი აღთქმული, რომელი თვალმან არა იხილა და ყურსა არა ესმა და გულსა კაცისასა არა მოუხდა, რომელი-იგი განუმზადე წმიდათა მათ მოწამეთა შენთა, მეცა, უფალო, ღირს მყავ მონაწილე მათ თანა და სამკვიდრებელსა მათ თანა, სიხარულსა მათ თანა, უოხჭნოსა შეებასა მათ თანა მიუკანაღსთა ჟამთა ნარჩევი მოწამეთაჲ, ვითარცა იტყვის პავლე მოციქული — მე ვარო ნარჩევი მოციქულთაჲ. შენ იცი, უფალო ჩემო იესუ ქრისტე, რამეთუ არავინ ვირჩიე შენსა, არცა მამაჲ, არცა დედაჲ, არცა ძმანი, არცა ნათესავნი, გარნა შენ მხოლოჲ უფალი შეგიყვარე და სახელისა შენისათვის, ესერა, თავი წარმეკვეთების დღეს. და ამას ვილოცავ და გვედრები და ვითხოვ შენ სახიერი-საგან, რამთა არა დაეტეოს გვამი ჩემი აქა ტფილისს შინა, არამედ რამთა დაემარხოს იგი მცხეთას წმიდასა, სადა-იგი შენ გამომიჩნ-

დი. და რამათა აქვნდეს მადლი და კურნებაჲ ძვალთა ჩემთა, ვითარცა-იგი პირველთა მათ.

და ესმა ხმამ, რომელი ეტყოდა ევსტათის და პრქვა:

— არა უნაკლულემს იყო შენ პირველთა მათ მადლითა კურნებისამთა, რომელთა ვპრწმენე მე. ხოლო გვამისა შენისათვის ნუ ჰზრუნავ, ეგრე იყოს, ვითარცა შენ სთქუ ყოფად.

და განმხიარულდა ნეტარი ევსტათი და ჰმადლობდა ღმერთსა. ხოლო წმიდასა ევსტათის პირველვე ემცნო ნეტარისა სტეფანემს-და, რამთა, რაჟამს გეუწყოს სიკვდილი ჩემი, მწრაფლ წარიღეთ გვამი ჩემი მცხეთას და მუნ დაჰმარხეთ, სადაცა ნათელ ვიღე.

და ვითარცა დაასრულა ლოცვაჲ და ვედრებაჲ და თხოვაჲ უფლისა მიმართ, პრქვა მსასურთა მათ მარზაპნისათა:

— აწ აღასრულეთ განჩინებული იგი ბრძანებაჲ ჩემ ზედა.

ხოლო მათ არა უნდა მოკლვის. ხოლო ერთმან მათგანმან პრქვა:

— ჩვენ მოვსწყდებით, უკეთუ ეგე ეგოს ცოცხალი.

მაშინ მიყვნეს ხელნი მათნი მის ზედა და სცეს მახვილითა პატიოსანსა ქედსა მისსა და წარჰკვეთეს თავი მისი და შეჰვედრნა სულნი თვისნი ქრისტესა მეუფესა.

ხოლო გვამი მისი ღამე განიღეს გარეშე და დააგდეს მუნ. ხოლო ცნეს ვიეთმე ქრისტიანეთა და წარიღეს იგი მცხეთას, რამეთუ სტეფანეს ემცნო მუნ მყოფთა ქრისტიანეთადა. ვითარცა მიიწინეს მცხეთას, უთხრეს სტეფანეს და სტეფანე აუწყა სამოელს კათალიკოზსა. ხოლო მან ფრიად განიხარა და დაჰმარხა იგი დიდითა დიდებითა და პატივითა წმიდასა ეკლესიასა მცხეთისასა. და ვიდრე აქამომდის იქმნებიან კურნებანი სნეულთანი მადლითა უფლისა ჩვენისა იესუ ქრისტემსითა, რომლისაჲ არს სუფევაჲ და ძლიერებაჲ, პატივი და სიმტკიცეჲ და დიდებაჲ მოუკლებელი სულით წმიდითურთ აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე, ამენ.

სიბრძნე ბალაჰვარისი

ბვითხრობდა ჩვენ მამამ ისაკ, ძე სოფ-
რონ პალესტინელისაჲ, და არს წიგნი ესე სიბრძნე ბალაჰვარისი,
რომელი იყოფებოდა უდაბნოთა მძოვართა თანა. გვაკურთხენ, მა-
მაო!

მივიწიე ოდესმე იოპედ და მუნ ვპოვე წიგნი ესე ჰინდოთა სა-
წიგნესა, რომელსა შინა სწერიან საქმენი ამის სოფლისანი, ფრიად
სარგებელნი სულისანი.

1

იყო ვინმე მეფე ქვეყანასა ჰინდოეთისასა, ადგილსა, რომელსა
პრქვიან შოლაჲტ, და სახელი მისი აბენეს. იყო იგი წარმართი,
კერპთმსახური. ხოლო კაცი იგი იყო მშვიდი და მდაბალი და ფრიად
მოწყალე გლახაკთაჲ. და არა ესვა მას შვილი და მწუხარე იყო იგი
უშვილოებისათვის, რამეთუ ფრიად მდიდარი იყო იგი და სწადრდა,
რამთამცა დაუტევა მკვიდრი მონაგებთა ზედა. ამისთვისცა ევედრე-
ბოდა ღმერთთა მათ მისთა, რამთა მიანიჭონ მას შვილიერიობაჲ. ხო-
ლო იგინი ვერარას შემძლებელ იყვნეს კეთილისა ყოფად მისდა.
ამისთვისცა ცუდ იქმნებოდა ვედრებაჲ მისი.

გარნა ღმერთსა, რომელსა ყოველთა კაცთა ჰნებაჲს ცხორებაჲ,
მოწყალებისა მისთვის, რომელ ჰყოფდა გლახაკთა ზედა, მიანიჭა
მას შვილი კეთილი და საღმრთოჲ. და აღივსო სიხარულითა
დიდითა და უწოდა სახელი მისი იოდასაჲფ. და თქვა:

— ესე მიყვეს ღმერთთა ჩემთა,— და უმეტეს ადიდნა იგინი.

და შეკრიბა სიმრავლე ვარსკვლავთმრიცხველთა და ფილოსო-
ფოსთაჲ და მემარგეთაჲ, რამთა აუწყონ, თუ რაჲ წინა უც ძესა მის-
სა. ხოლო მათ ყოველთა თქვეს ერთბამად, ვითარმედ:

— მიიწევის ყრმაჲ ეგე დიდებასა მეფობისასა, რომელ არასადა-
ვინ მიიწევნულ არს ქვეყანასა ამას ჰინდოეთისასა.

ხოლო იყო მათ შორის კაცი ერთი მეცნიერ სიბრძნესა უფროსს ყოველთა. და პრქვა მეფესა:

— მე ესრეთ ვპგონებ, მეფეო, რამეთუ დიდებამ, რომელსა მიიწვევის ყრამა ესე, არა არს ამის სოფლისაჲ, არამედ ესრეთ ვპგონებ, ვითარმედ დიდი წინამძღვარი იყოს გზასა ჭეშმარიტებისასა.

ხოლო ვითარცა ესმნეს მეფესა სიტყვანი ესე, აღივსო მწუხარებითა. და მაშინ ბრძანა მონათა მათ ქრისტესთა განსხამა ქვეყანისაგან მისისა. და ქადაგი წარავლინა ხმოზად ესრეთ:

— ამას იტყვის აბენეს მეფე: უკეთუ ვინ იპოოს ქრისტეანთაგანი შემდგომად სამისა დღისა, ძვირ-ძვირითა ტანჯვითა მოვსრნე ყოველნი.

ხოლო დღესა ერთსა განვიდოდა მეფე მოხილვად გარეგან ქალაქისა. და იხილნა ორნი კაცნი ღმრთისმსახურნი, განმავალნი ქალაქით. და პრქვა მათ:

— ვინაჲ კადნიერ იქმნენით არა განსლვად ქვეყანით ჩემით, ანუ არა გესმა, ვითარ ხმოზდა ქადაგი ჩემი?

და პრქვეს მათ:

— აჰა ესერა, განსლვად ვართ.

და პრქვა მათ:

— რამან დაგაყენნა აქამომდე?

და პრქვეს მათ:

— უპოვარებამან საგზლისამან.

პრქვა მათ მეფემან:

— რომელთა ეშინის სიკვდილისაგან, არღარა დროებნ საგზლისათვის.

და პრქვეს:

— უკეთუმცა გვეშინოდა, შე-მცა-გვესწრაფა განსლვისა. რამეთუ სიკვდილისა მიერ განსვენებასა მოველით.

პრქვა მეფემან:

— და ვითარ იტყვის მაგას? და აწ შიშისაგან ჩემისა განსვალთ ქვეყანით ჩემით. ამას არა შიშისათვის სიკვდილისა იქმთა?

და პრქვეს:

— ჩვენ არა შიშისათვის სიკვდილისა ვიქმთ განსლვასა ქვეყანით შენით, არამედ რამთა არა შემწე გექმნეთ სიბოროტესა შენსა და მიზეზ გექმნეთ უღმრთოებისა. ხოლო შიში შენი არაოდეს მოსრულა გულთა ჩვენთა.

ხოლო იგინი განუტევნა და ბრძანებამ დადვა, რამთა რაოდენნი პოვნენ ქრისტეანენი, ყოველნი ცეცხლითა დაწვენენ.

ხოლო მეფესა აბენესს ესვა კაცი ერთი, სახელით ბალაჰვარ. და იყო იგი ღმრთისმსახურ და მორწმუნე და მოსავ კრისტეს მცნებათა. და უყვარდა ფრიად მეფესა, რამეთუ იყო იგი გონიერ და ფრთხილ და მწერალ კეთილ. და უწარჩინებულეს ყოველთა იყო წინაშე მეფისა და არა იცოდა მეფემან აბენეს, თუ მონა არს იგი კრისტესი, და ყოველთა წარჩინებულთა მისთაგან უმეტეს პატივს სცემდა.

ამან ბალაჰვარ ოდესმე იხილა მიმავალმან გზასა ზედა კაცი მდებარე, რომელი მხეცისა მიერ ვნებულ იყო და ასოთაგან — ფერხთა და ხელისა — დაკლებულ იყო. და ტიროდა კაცი იგი. და ჰკითხა მას ბალაჰვარ:

— რად ესრეთ ხარ, კაცო, და სტირ?

ჰრქვა მას კაცმან მან:

— მე ვარ კაცი სიტყვის მკერავი და მხეცისაგან შეჭმულ ვიქმენ და დაკლებულ ასოთაგან. და აწ უკეთუ ვინმე მიღვაწოს, სახმარ მისა ვიყო დღესა ჭირისასა.

ხოლო მან სიტყვანი მისნი არად შეჰრაცხნა, გარნა შეეწყალა. და უბრძანა მონათა, რაჲთა აღსვან ჰუნესა და მიიყვანონ მის თანა სახიდ თვისა. და უბრძანა სახლის მოძღვარსა თვისსა, რაჲთა იღვწიდეს კეთილად და ნუგეშინის სცემდეს.

ხოლო ბალაჰვარს შეემტერნეს კაცნი იგი კერპთმსახურნი, რამეთუ შურდა მისთვის პატივი იგი მეფისაჲ, რომელ წინაუყოფდა მას. და ჰრქვეს მეფესა:

— ჰოჲ მეფეო, კაცი ისი, რომლისა მიმართ დაგიც სასოებაჲ, არა არს სჯულისა შენისაჲ, რამეთუ უკეთუ პოვის კაცთა მათგანი კრისტეანეთაჲ, მოწლედ მოიკითხავს. და აწ ჰნებაჲს განდგომილებაჲ შენი და დაპყრობად მეფობაჲ შენი. და რომელნიცა პოვნის განდრეკილნი მეფობისაგან თქვენისა, მოსწრაფებით ჰყვარობს მათ და პატივსა წინაუყოფს მათ.

და ჰრქვა მათ მეფემან:

— უკეთუ არა იყოს ეგე, ვითარცა სთქვით თქვენ, ბოროტი წინა გიც.

და მიუწოდა მეფემან კაცსა მას ღმრთისასა და იწყო გამოცდად მისა და ჰრქვა:

— შენ უწყი, ვითარ შეყოფილ არს გონებაჲ ჩემი სოფელსა ამას შინა და ვითარ აღვასრულენ დღენი ჩემნი, და ვხედავ, რამეთუ ცუდად ვშვრები და მეშინის, ნუუკვე მოიწიოს აღსასრული და მე ცარიელი ვიპოო. აწ უკვე მნებაჲს, რაჲთა ამიერიტგან შევერთო

მონათა მათ ღმრთისათა და ვიღვაწო საუკუნოჲსა მისთვის ცხო-
რებისა. აწ შენ რასა იტყვი, ერთგულთ და თანამზრახველთ ჩემო?

და ვითარცა ესმა ესე კაცსა მას ღმრთისასა, აღიძრა გონებაჲ
მისი და ცრემლოდა. და ჰრქვა მას:

— ცხოვნი, მეფეო, უკუნისამდე, რამეთუ წარმავალისა წილ
აღვირჩევიეს წარუვალი და უმჯობესი. რამეთუ არარაჲ არს სოფ-
ლისა ამის დიდებაჲ, რამეთუ ვითარცა აჩრდილი წარვალს და ვი-
თარცა კვამლი განქარდების. აწ წარჰმართე გულის სიტყვაჲ შენი,
რამეთუ კეთილ არს, რაჲთა წარმავალისა ამის დატევებითა წარუ-
ვალი იგი სოფელი მოიყიდო.

და დამძიმდეს სიტყვანი ესე წინაშე მეფისა და აღივსო მანკიე-
რებითა მისთვის და არა გამოუცხადა მას.

მაშინ გულისხმა ყო ბალაჰვარ, რამეთუ საცთური დაგებულ არს
მისთვის. და არა უწყოდა, თუ ვინაჲ არს საცთური იგი. და შესჭირ-
და ფრიად და დაადგრა ღამესა მას უძილად. და მოესხენა კაცი იგი
სიტყვის მკერავი და მოუწოდა და ჰრქვა მას:

— შენ მეტყოდე, ვითარმედ — განვჰკურნებ სიტყვითა წყლულსა.

და ჰრქვა მას კაცმან მან:

— და არსცა ეგრე, ნუუკვე გიხმს რამე აწ?

ხოლო მან ჰრქვა:

— ესოდენტა ჟამთა ვჰმონე მეფესა და არასადა ვიხილე მკსინ-
ვარებაჲ მისი ჩემდამო, რამეთუ ერთგულებით ვიდოდე წინაშე მის-
სა. ხოლო დღეს მძიმედ ვიხილე იგი ჩემდამო და ვჰგონებ, რამეთუ
არა არს მშვიდობაჲ მის თანა.

და ჰრქვა ვნებულმან მან:

— და რაჲ მიზეზ იყო შორის შენსა და მისსა?

ხოლო მან ჰრქვა:

— არარაჲ უწყი სხვაჲ, რამეთუ სიტყვაჲ ერთი მრქვა მე და ვაწ-
ვიე უმჯობესი. და მე ვჰგონებ, რომელ განმცადა სიტყვითა. — და
ყოველი წარმოუთხრა.

და ჰრქვა ვნებულმან მან:

— მე განვკურნე სიტყვანი ესე შეწევნითა ქრისტესითა და ძა-
ლითა ჯვარისაჲთა. ესე უწყოდე, რამეთუ ბოროტი იჰვი აქვს მეფე-
სა შენდამი, რამეთუ ზაკვით ზრახავს შენთვის და ჰგონებს შენ
მიერ დაპყრობასა მეფობისა მისისასა. აწ აღდეგ სხალე და დაიკვეცე
თმაჲ თავისა შენისაჲ და განიძარცვე სამოსელი ეგე შენი და შეი-
მოსე ძაძისაჲ და ეგრეთ შევედ წინაშე მეფისა. და უკეთუ გკითხოს,
თუ რაჲ არს ესე, არქჳ მას — რომლისათვისცა შენ მე მიწოდე, მე,
ესერა, განმზადებულ ვარ, რამეთუ არა მნებაჲს თვინიერ შენსა.

ცხორებამ, რამეთუ მიზიარე კეთილთა ამათ სამეფოჲსა შენისათა, აწ თანა მაც, რაჲთა გეზიარო ჭირთაცა შინა ამის სოფლისათა და ვითარცა ვინუკვე შენ მიერ, ვიტანჯოცა შენ თანა, რაჲთა შენ თანა-ვე ღირს ვიქმნე საუკუნოდ.

და ყო კაცმან მან, ვითარცა ასწავა მას ვნებულმან. და აღმოვიდა იჭვი გულისაგან მეფისა და განბოროტნა შემასმენელთა მათ ზედა ბალაჰვარისთა. ხოლო ბალაჰვარ იშვებდა სიხარულითა და კვალად მოეგო თმამ თავისა თვისისაჲ.

და კვალად შეუხდა შური მთავართა მათ ბალაჰვარისთვის და პრქვეს მეფესა:

— მეფეო, უკეთუ განიხილო ყელი ბალაჰვარისი, იხილო მის თანა ჯვარი, რომელსა თაყვანის სცემს იგი. და ღმერთნი ჩვენნი საბასრობელ არიან მის წინაშე.

ხოლო მეფე ჰგონებდა, თუ ტყუვილსა იტყვიან მისთვის. და მიპყო ხელი და იხილა ჯვარი ოქროჲსაჲ მკერდსა ზედა მისსა და პრქვა:

— რაჲ არს, ბალაჰვარ, ცთომილებამა შენი?

ხოლო ბალაჰვარ პრქვა:

— ჰოჲ მეფეო, არა ვარ მე ცთომილ, რამეთუ სიყრმით ჩემითგან ვპმონებ ქრისტესა და თაყვანის ვსცემ ჯვარსა, რომელსა ზედა ხელნი განიპყრნა ხსნისათვის ჩვენისა, ხოლო მსახურებამა შენი არარაჲ ოდეს დამიკლია. და აწ ვინამთგან განცხადნა სახელი ქრისტეს ღმრთისაჲ ჩემ ზედა, მე არღარა უვარვყო ღმრთეებამა მისი, უკეთუ ხორცნი ჩემნი დაიჭრნენ, გინა ცეცხლითა დაიწვნენ, გარნა სულსა ჩემსა ხელთა მისთა შევჰვედრებ.

პრქვა მას მეფემან:

— ნუ ეგრე იტყვი, საყვარელო ჩემო ბალაჰვარ, რამეთუ კაცი ხარ დიდებული და უპირატესი წინაშე ჩემსა. და უკეთუ თაყვანის სცე ღმერთთა ჩემთა, მოგცნე შენ სხვანიცა ქალაქნი და საჭურჭლენი ჩემნი შენ ზედა დავაცარიელნე, რამეთუ ფრიად საყვარელ ხარ წინაშე ჩემსა. და უკეთუ ესე არა ჰყო, სატანჯველითა სასტიკითა განვ-ლივნე ხორცნი შენნი და არღარა მოვიხსენო მე სიყვარული შენი.

მაშინ განიხსნა სარტყელი ოქროჲსაჲ კაცმან მან ღმრთისამან, შემეკული თვალებითა პატიოსნითა, დადვა წინაშე მეფისა და პრქვა:

— უკეთუ დამარქვა თავსა ჩემსა გვირგვინი მეფობისა შენისაჲ პატივისა მისთვის, ვერ შეარყო ქრისტეს მიმართ სარწმუნოებამა ჩემი. და უკეთუ ტანჯვითა განჰლივნე ხორცნი ჩემნი, ვერავე შე-მაძრწუნო, რამეთუ ზეცისა კეთილნი უზემთაეს არიან ქვეყანიერთა, რომელთა შინა ვიშვებთ სამარადისოდ, და ჯოჯოხეთისა სატანჯ-ველნი უმწარეს არიან, რომელსა შინა დასჯად არიან წინააღ-

მდგომნი ღმრთისანი და უვარისმყოფელნი. ხოლო მე, მეფეო, მზა ვარ ტანჯვად და შენ ნუ სდროებ, რაჟთა ადრე წარვიდე წინაშე მეუფისა ჩემისა, რაჟთა განვისვენებდე მუნ უკუნისამდე.

ხოლო სიტყვათა ამით ზედა მეფე ღმობიერ იქმნა და ჰრქვა:

— ჰოა მე, საყვარელო ბალაჰვარ, ვითარღა წარმიკვეთე სასოება და ურჩ ექმენ ბრძანებასა ჩემსა. აწ წარვედ ქვეყანისაგან ჩემისა და ნუმცა მესმის ჰამბავი შენი ყურთა მომართ ჩემთა. და უკეთუ გპოოდა, უბრალომცა ვარ სისხლისაგან შენისა.

ხოლო მან დაუტევა დიდებაჲ ესე წარმავალი და მძოვართა თანა წარვიდა მონებად იესუ ქრისტესა, ღმრთისა ჩვენისა.

3

ხოლო მეფემან ძესა თვისსა აღუშენა ქალაქი და ამცნო მუნ შინა ყოფაჲ ძესა მისსა. და უბრძანა, რაჟთა ბერი კაცი არა უტეონ მას შინა ყოფად. და მისცნა მონანი სარწმუნონი, რაჟთა ჰმსახურებდენ ძესა მისსა. და მისცა ზანდან მზარდულად და ამცნო მას და ჰრქვა, რაჟთა ბერი კაცი გინა სნეული ყოვლად არა უჩვენოს და არცა სიკვდილი უხსენოს სადა, რამეთუ სწადოდა აღაზრდაჲ მისი შვიებით და სიხარულით, და არარაჲ შეჭირვებათაგანი შეემთხვიოს გინა სიბერისათვის, გინა უძლურებისა, გინა თუ სიკვდილისათვის.

და ვითარცა აღიზარდა ყრმაჲ იგი კეთილთა სიჭაბუკითა სისრულესა შინა ჰასაკისასა, ისწრაფდა მამაჲ მისი, რაჟთა არარაჲ დააკლდეს წვრთილობაჲ სიბრძნისაჲ, რომელი ჯერ არნ მეფეთათვის. ხოლო ყრმაჲ იგი ფრიად მიმღებელ იყო სიბრძნისა და შემწყნარებელ სწავლულობისა და გამოემძიებელ ყოველთა სიტყვათა გონიერებისათა. ხოლო მეფე განკვირვებულ იყო საქმეთა ზედა მის ყრმისათა და სიტყვათა მათთვის, რომელ თქვა ვარსკვლავთმრიცხველმან, და არავის შეუტეობდა შემავალსა მისდა. ხოლო იგი ზედაჲსზედა მივიდის, რამეთუ უყვარდა ფრიად.

და ვითარ არავის შეუტეობდა და არცა მას განუტეობდა განსლვად ქალაქისაგან, იწყო ურვად და გულის ზრახვად ამის ჯერისათვის. და მერმე თქვა:

— მამაჲ ჩემი უფროჲს ჩემსა არს და იცის უმჯობესი ჩემთვის. .

და ვითარცა მიიწია სიბრძნესა სისრულისასა, თქვა გულსა შინა თვისსა: „ჰასაკი მაქვს, რად არა აღვირჩევ უმჯობესსა და გამოვიწვლილავ, თუ რაჲ არს შეწყვედეულებაჲ ესე ჩემი? — და თქვა: — უკეთუ ვპკითხო მამასა ჩემსა შეწყვედეულებაჲ ჩემი, არავე მითხრას ჭეშმარიტი და ნუუკვე შფოთსაცა შევაგდო“.

და იწყო მზარდულისა მიმართ თვისისა პატივთა წინაყოფამ-
და ფრიად პატივ სცემდა და წაღმართცა უქადებდა. და ჰრქვა:

— უკეთუ მითხრა ჭეშმარიტი, რამ-იგი გკითხო, უმეტესი პატი-
ვი ჰპოო წინაშე ჩემსა, რაჟამს-იგი მეფე ვიქმნე. და უკეთუ ჭეშ-
მარიტი არა სთქვა, დასასრული ჰყო სიყვარულისა ჩემისაჲ შენდა
მიმართ.

ხოლო მან მიამცნო ყოველი, რამცა უთხრა, და ჰრქვა:

— დაფარე ყოველი, რამცა მიგითხრა და მოგახსენო.

და ვითარცა მოიმტკიცა იგი, ჰრქვა:

— რამ გნებავს?

ხოლო მან ჰრქვა:

— რამ არს შეწყვედულებამ ესე ჩემი ქალაქსა ამას შინა?

მიუგო მზარდულმან და ჰრქვა:

— მიგითხრა საქმე ესე და ზედა მიგაწიო. ოდეს-იგი იშვე შენ,
მამამან შენმან ყო სიხარული დიდი და მოხადა ყოველთა ვარს-
კლავთმრიცხველთა და ჰკითხა დაბადებისათვის შენისა. ხოლო
მათ ყოველთა აუწყეს დიდსა დიდებასა მიცემამ შენი. ხოლო უმეც-
ნიერესმან მათ ყოველთამან ჰრქვა, ვითარმედ: მეფეო, ძე ესე შენი
მიიწევის დიდსა დიდებასა მეფობისასა. და ესრეთ ვჰგონებ, ვითარ-
მედ დიდი წინამძღვარი იყოს გზისა ჭეშმარიტებისაჲ და წინააღ-
მდგომ სჯულისა შენისა იქმნების და არა ამათ ღმერთთა ქადაგებს,
რომელთა შენ ჰმსახურებ და ჰმონებ. ამისთვის შეეშინა მამასა შენ-
სა, ნუუკვე მისდრკე ნებასა მისსა და უცხოჲ სჯული შემოიღო და
შეიყვარნე კაცნი იგი ღმრთისმსახურნი.

და ჰრქვა ყრმამან მან:

— და რამ კაცნია ღმრთისმსახურნი?

ხოლო მან მიუგო:

— ესევითარნივე არიან, ვითარ ესე ჩვენ ვართ, და ზეცათა
ღმერთსა ჰმსახურებენ. ხოლო მამამან შენმან რომელნიმე ტანჯნა
და სხვანი ცეცხლითა დაწვნა და რომელნიმე განასხნა საბრძანებუ-
ლისაგან მისისა.

და ჰრქვა მას იოდასაჲ, ძემან მეფისამან:

— და არღარავინ იბოვების მათგანი ქვეყანასა ამას ჩვენსა?

ხოლო მან ჰრქვა:

— არა.

და ვითარ ყოველივე განუმარტა, არღარაჲ მიუგო მას.

და ვითარცა მოვიდა მამამ მისი, ჰრქვა:

— მნებავს ცნობად საქმე ერთი, რომლისა მიერ დიდსა ურვასა
და მწუხარებასა შინა ვარ მე.

და პრქვა მამამან:

— მკითხე, შვილო ჩემო!

მიუგო:

— მითხარ, მამაო და უფალო ჩემო, თუ რომლისა საქმისათვის იქმნა შეწყვედევამ ჩემი ადგილსა ამას და რამსათვის აყენებ კაცთა შემოსლვად ჩემდა?

პრქვა:

— ამისთვის, შვილო, რამათა არა შეზრუნდეს გული შენი და კიდე ვყვნე ვნებანი ყოველნი შენგან.

პრქვა ყრმამან:

— უწყოდე, მეფეთ, საქმითა ამით, რომელ გიყოფიეს ჩემდა, ყოველნი საშვებელნი ჩემნი სიმწარედ გარდაგიქცევიან, რამეთუ სული ჩემი სურვიელ არს განსლვად გარეგან კართა. ხოლო აწ გევედრები, რამათა განმიტეო და ვიხილო ქვეყანაჲ და არასადა გარდავჰსდე მცნებათა შენთა.

და ესე რამ ესმა, შეიწრდა გული მეფისაჲ და თქვა გულსა თვისსა: „უკეთუ დავაყენო ნებაჲ მისი, განმრავლდენ ურვანი მისნი და განუმწარო ყოველი საშვებელი მისი“. და პრქვა:

— შვილო, უკეთუ გნებაჲს რამ, დღე აღჯედ სახედარსა და განვედ კაცთა თანა და იყავნ ნებისაებრ შენისა.

და ამცნო მეფემან, რომელნი განჰყვებოდეს ყრმასა მას, რამათა წინამავალთა წარავლენდენ და, უკეთუ ჰპოვებდენ კაცთა ბერთა, გინა სნეულებითა შეპყრობილთა, გზისაგან კიდე განიყვანებდენ, რამათა არა იხილნეს საქმენი კაცთანი და შესჭირდეს რამე საწუთროთა ამათგანი.

ხოლო იგინი ესრეთ ჰყოფდეს.

ხოლო დღესა ერთსა, ვიდოდა რამ ყრმაჲ იგი, იხილნა ორნი კაცნი — ერთი გონჯი და ერთი მწუხარე, რომელი სხვასა მიჰყვანდა. და ზარგანხდილ იქმნა და ჰკითხვიდა მათთვის. და პრქვეს:

— ესე კაცნი არიან და ვნებაჲ შემთხვეულა, ვითარცა სხვათა კაცთაცა შეემთხვევის.

და პრქვა მათ:

— ესე ყოველთა კაცთა შეემთხვევისა?

ხოლო მათ პრქვეს:

— არა, არამედ ზოგთა, რამეთუ რომელთამე შეემთხვევის და რომელნიმე დაუშთებიან.

მაშინ განჰკრთა გონებითა და იქცა დამძიმებული.

და კვალად ოდესმე განვიდა და მოყვასნი იგი წინამავალნი უდებ იქმნეს და ვერ იხილეს ბერი კაცი მდებარე, მოუძღურებული,

რომლისა თმამ სპეტაკ იყო, ვითარცა მატყლი, და პირსა მისსა კბილი არა იყო და სიტყვამ მისი ფლაფნით იყო. და ვითარცა მივიდოდა ძე მეფისამ, იხილა იგი და შეეზარა. და ჰრქვა ზანდან მზარდულსა:

— რამ არს ესე?

ხოლო მან ჰრქვა:

— და ესეცა კაცი არს.

და ჰრქვა:

— რასა შეუქმნიეს ესე?

ხოლო მან ჰრქვა:

— წელიწადთა სიგრძესა.

და ჰრქვა:

— რამ არს წელიწადი?

მიუგო ზანდან:

— ათორმეტი თვე.

და ჰრქვა:

— რამ არს თვე?

მიუგო:

— ოთხი კვირამ.

— და რაზომსა წელსა შეიქმნების ესრეთ?

მიუგო:

— ოთხმეოცდაათსა გინა ასსა.

ხოლო იყო იგი გონებითა ვრცელი და სიბრძნითა სავსე. და აღრაცხნა თვენი და წელიწადნი და ჰრქვა:

— ვითარ ვხედავ, ადრე მიუთქს დღე დღესა და წელიწადი წელიწადსა და ასთა წელთა დასასრული ადრე იქმნების. აწ რამღა წინა უც კაცსა ამას?

ჰრქვა მას ზანდან:

— ამისა შემდგომად სიკვდილი.

და ჰრქვა იოდასაფ:

— და რამ არს სიკვდილი?

ხოლო იგი ვერღარას დაუფარვიდა და ჰრქვა:

— განქარდების სახსენებელი ამისი ქვეყანით.

და ჰრქვა:

— მამამ ჩემი ესევითარადვე იქმნებისა?

და ჰრქვა:

— ჰე, ეგრეთვე იქმნების.

— და შენცა ესრეთვეა?

და ჰრქვა:

- ჰე.
- და მე ესრეთვეა?
- ეგრეთვე შენ.
- და ყოველნი კაცნი ესრეთვეა?

— ჰე, ეგრეთვე, უკეთუ საზომსა მაგას მიიწივნენ. სოლო ესეცა უწყოდე, რამეთუ რომელნიმე ოდეს იშვნენ, მაშინვე წარიტაცებს სიკვდილი, და რომელთამე — მცირედ რაჲ აღიზარდნენ, და ზოგ-თა — ჰასაკსა რაჲ მოვიდნენ.

და ჰრქვა:

- მე აწ თანა მაც სიკვდილი?

და ჰრქვა:

- არა შენ ოდენ, არამედ ყოველთა კაცთა.

მაშინ შეძრწუნდა ძე იგი მეფისაჲ, აღდუნა გული მისი, ტირო-და და ეტყოდა ზანდანს მზარდულსა:

— და არა არსა ქვეყანაჲ, რომელსა ზედა არა მოიწოდის კაცთა ზედა ესევეთარი საღმობაჲ, ვითარ-იგი წინაჲს ვიხილენ უძლურნი და აწ ამას ვხედავ? ხოლო კვალად უძნელეს აღმიჩნდა სიკვდილი! — და კვალად იცემდა მკერდსა, ტიროდა და ეტყოდა: — მაუწყე, თუ არსა ქვეყანაჲ, რომელსა შინა განვერე საღმობათაგან?

მაშინ ტიროდა ზანდან მზარდულიცა და ეტყოდა:

— არა არს ცასა ქვეშე ეგევეთარი ქვეყანაჲ, ჰოჲ ძეო მე-ფისაო, რომელსა შინა განერნენ კაცნი საღმობათა და სიკვდი-ლისაგან.

და კვალად ჰკითხვიდა:

- და რაჲ იქმნებიან კაცნი შემდგომად სიკვდილისა?

ჰრქვა მას მზარდულმან მან:

— კაცნი იგი ღმრთისმსახურნი ესრეთ იტყოდეს: ზეცას ღმერთი არსო და მას დაუბადებიან ცანი და ქვეყანაჲ, ზღვანი და უფსკრულ-ნი, მზე და მთოვარე და ვარსკვლავნი, და ბრძანებითა მისითა იქმ-ნებიან ძრვანი ჰაერთანი და ქუხილნი და ქარნი. და კაცი ხელითა შეუქმნია მიწისაგან და სული თვისი შთაუბერავს უკვდავით. და უკეთუ მას ვინმე ჰმსახურებდეს და მცნებათა მისთა ვიდოდის და თაყვანის სცემდეს მასო, სამოთხე უთქს და სასუფეველი და შემდ-გომად სიკვდილისა მუნ წარიყვანებს და მას შინა განუსვენებს. ხოლო მამისა შენისა ფილოსოფოსნი ზოგნი მოკვდავად იტყვიან სულსა და ზოგნი უკვდავად.

ესე ყოველი რაჲ ჰრქვა ზანდან, მეფისა ძე იქცა გარე და წარვი-და საყოფელადვე თვისად. და თქვა გულსა შინა თვისსა: „არღარა

ჰამო არს ცხორებაჲ ესე საწუთროჲსა ამათ თანა, რომელნი-ესე ვიხილენ და მესმენს“.

და მიერთებან იგონებდა, თუ რაჲ-მე ყოს. და არღარად შეე-
რაცხა საშვებელი ესე ამის სოფლისაჲ. და ამასვე ყოველსა თანა
ესათნოებოდა მამასა და, მი-რაჲ-ვიდის იგი მისა, იწყის მან გან-
ცხრომად. ხოლო ოდეს წარვიდის, იტყოდის გულსა შინა: „ღმერ-
თო ზეცათაო, მომივლინე მე კაცი მონათა შენთაგან, რაჲთა მაუ-
წყოს გზაჲ ჭეშმარიტებისაჲ და ვიდოდო მათ შინა და ვიქმოდო
მცნებათა მათ შენთა წმიდათა“.

4

მას ჟამსა შინა ბალაჰვარ ცნა სულითა წმიდითა, ვითარმედ ძე-
სა მეფისასა სწადის ნახვაჲ კაცთა ღმრთისმსახურთაჲ. აღდგა და
წარმოვიდა ადგილთაგან სამძოვროთა და მოვიდა სოფლად. და
შეიმოსა სამოსელი ვაჭართაჲ და აღიღო მოთხე მცირე და მივიდა
კარად მეფისა ძისა. და ჰრქვა მეკარესა:

— შევედ და აუწყე ზანდანს, ვითარმედ გიწესს ვინმე უცხოჲ
შორით მოსრული.

ხოლო იგი შევიდა და აუწყა რაჲ, გამოვიდა ზანდან მზარდული.
და ჰრქვა მას ბალაჰვარ:

— მაქვს მე თვალი პატიოსანი და, უკეთუ გნებავს, მიიღე იგი
მეფისა ძისათვის. რამეთუ უმჯობეს არს იგი წუნწუბასა წითელსა,
რამეთუ ბრმათა აღუხილავს თვალთა და ყრუთა ასმენს და უტყვთა
ატყვებს და უძლურთა ჰკურნებს და ნაკლულევანთა განამდიდრებს
და მტერთა ზედა მძლე ჰყოფს და ყოველსა საწადელსა გულისასა
მოატყვებს.

ჰრქვა მას მზარდულმან:

— კაცო, არას ვხედავ სახესა უგუნურებისასა, გარნა სიტყვანი
შენნი ნამეტნავ არიან და მეშინის, ნუუკვე განმამტყუვნო მეფისა
ძისა. აჲ მიჩვენე, რაჲთა ვიხილო და ეგრეთ ვაუწყო მისთვის.

ჰრქვა მას ბალაჰვარ:

— ვერვინ შემძლებელ არს ხილვად მისა, არა თუ იყვნენ მის
თანა ორნი საქმენი: სიფრთხილე თვალთაჲ და სიწმიდე ხორცთაჲ.
ხოლო უკეთუ იხილოს იგი მძიმედ მხედველმან და ცოდვასა ზედა
დადგრომილმან, ნათელი თვალთაჲ მოაკლდეს და საცნობელი გო-
ნებისაჲ. და მე კაცი ვარ მეურნალი და ვხედავ მძიმედ მხედვარე-
ბასა შენსა და მეშინის, ნუუკვე მიგიტაცოს სინათლე თვალთაჲ.
არამედ მასმია მეფისა ძისა სიწმიდით ცხორებაჲ, და ყრმა არს და

მახვილ თვალითა და იგი შემძლებელ არს ხილვად მისა. აწ ნუ ორ-გულებ უწყებად მისა, რამეთუ უკეთუ მიაწიო ესე მისა, შეგემატოს პატივი დიდი უმეტეს მოყვასთა შენთა,— და უჩვენებდა მოთხესა მას, რომელი აქვნდა.

მაშინ შევიდა ჩვენებად წინაშე მეფისა ძისა მზარდული და უთხრა ყოველი, რომელი ესმა ბალაჰვარისგან. ხოლო სულსა მის ყრმისასა სწადოდა ხილვამ კაცთამ, რამთა ესმეს ვისგანმე სიტყვაჲ სარგებელი სულისამ. და უთხრობდა რამ თვალისა მისთვის სიტყვათა უცხოთა, იგრძნა სულითა, ვითარმცა ეპოვა საწადელი მისი. და ბრძანა შემოყვანებაჲ მისი წინაშე მისა.

და ვითარცა დადგა წინაშე მეფისა ძისა და ჰლოცვიდა მას. ხოლო ძემან მეფისამან, ვითარცა ჯერ არს, პატივით მოიკითხა იგი და უბრძანა მზარდულსა, რამთა განვიდეს მისგან. და უბრძანა ბალაჰვარს, რამთა უჩვენოს თვალი იგი. მიუგო ბალაჰვარ და ჰრქვა:

— არა ჯერ არს, თუმცა უდბად შე-რამმე-გამთხვიე, რამეთუ ჭურჭელი ჩემი ეგრეთ არს, ვითარცა გაუწყა მზარდულმან. ხოლო უკეთუ იხილის იგი უძღურმან გონებითა, მოაკლდების სახედავთა. ხოლო აწ მნებავს გამოცდაჲ შენი სიტყვითა და, უკეთუ შემძლებელ იყო, გიჩვენო, რამეთუ შენთვის მომილიეს იგი და არავის სხვისათვის. და მე ვესავ ღმერთსა, რამეთუ მიწვდომილ ხარ საზომსაცა ხილვისა მისისასა და მისწვთეცა, თუ ღმერთსა უნდეს. რამეთუ მე, გლახაკი ესე, ძეო მეფისაო, მიმითვალე და წინამიყავ პატივი შეუსწორებლად.

მიუგო ძემან მეფისამან:

— ამისთვის ვყავ, რამეთუ მაქვს შენგან თხრობამ სარგებელისამ.

თ ხ რ ო ბ ა დ ა

და ჰრქვა ბალაჰვარ:

— დაღაცათუ ჰყავ ესე ჩემდა მომართ, არავე საკვირველ არს, რამეთუ ყოფილ არს ოდესმე მეფე, რომელი სახიერ იყო და სიმართლესა ეძებდა. და ვითარ-იგი ვიდოდა დღესა ერთსა სიმრავლითა ერისაჲთა, იხილნა კაცი ვინმე შემოსილნი სამოსლითა უნდოთა, დაბეჭულითა, დაყვითლებულნი ფერითა პირთაჲთა. ხოლო მეფემან იცნა იგინი და მსწრაფლ გარდამოჰხდა ჰუნესა და მოეხვია ყელთა მათთა. და იხილეს რამ დიდებულთა მისთა, სიჩქურედ შეჰრაცხეს, გარნა ვერარაჲ იკადრეს. და მივიდეს წინაშე ძმისა მისისა, რომელი კადნიერ იყო წინაშე მისსა, და ჰრქვეს:

— აუწყე ძმასა შენსა, რაათა კვლა არაოდეს ყოს საქმე ესევეთა-
რი, რამეთუ კაცთა უნდოთა თაყვანის სცა.

ხოლო იგი მივიდა და აუწყა საქმისა მისთვის, ხოლო მან არა
მისცა პასუხი.

და იყო ჩვეულებაჲ სამეფოსა მისსა: რაჟამს განრისხნის მეფე
ვის ზედაჲ, წარავლინნის მონანი და დასცის სიკვდილისა საყვირი
კართა მისთა. და შემდგომად მცირეთა დღეთა წარავლინნა მონანი
და ჰრქვა:

— წარვედით კართა ძმისა ჩემისათა და ჰკარით საყვირსა სიკვ-
დილისასა.

ხოლო იგინი წარვიდეს და ყვეს ეგრეთ. და ვითარცა ესმა სმამ
იგი ძმასა მეფისასა, შეშინდა და იწყო ტირილად და ტყებად. მერმე
შეიმოსა სამოსელი სამკვდროჲ და წარვიდა იგი ცოლით და შვი-
ლითურთ კართა მეფისა, ძმისა თვისისათა, და ისხმიდეს ნაცარსა
პირთა მათთა. მაშინ ბრძანა შეყვანებაჲ მათი. ხოლო იგინი ტირო-
დეს. და ჰრქვა მათ მეფემან:

— ვითარ შეჰშინდით ქადაგისაგან ძმისა შენისა, არა უწყია, რა-
მეთუ ძმამ შენი და ქადაგნი მისნი დაბადებულნი არიან და ვერა-
რას შემძლებელ არიან წარმართებად ნებისა მისისა და ვერცა გა-
რემიქცევად მოწევნულსა მათ ზედა? და ვითარ განგიკვირდა
დავრდომაჲ ჩემი წინაჲ მათსა, რომელნი ქადაგნი იყვნეს უფლისა
ჩვენისა იესუ ქრისტესნი, რომელნი მომახსენებენ და მაუწყებენ
სასჯელთა საუკუნოთა? და ამას თანა უწყნი მე მრავალნი შეცოდე-
ბანი ჩემნი წინაჲ მისსა. ხოლო მე ვამხილნე მათცა საქმენი მათნი,
რომელნი-იგი მაბრალბენ წინაჲ შენსა, თუ — რად პატივ სცა მო-
ნათა ღმრთისათაო.

და ჟამსა ერთსა შევიდა საჭურჭლესა თვისსა და მოიხვნა კიდო-
ბანნი ოქროთა და მარგალიტითა შემკულნი. და მოაღებინა ნაგევ-
თაგან სკორე და მყრალი ძვლები მძორისაჲ და სხვაჲ საძაგელი
ბაყლები და კიდობანთა მათ შინა ჩადვა ყოველი. და დაჰკრძალ-
ა ზედა ბეჭდითა. და კვალად მოიხვნა სხვანი კიდობანნი, უშვერად
შექმნილნი, ფისითა შეგოზილნი, და შთადვა მათ შინა თვალე-
ბი პატიოსნები და რაიცა უმჯობესი პოვა საჭურჭლესა მისსა და სხვა
სურნელთაგანი მრავალი და დაჰკრძალნა იგინიცა.

და მოუწოდა წარჩინებულთა თვისთა. და ვითარცა იყო სისა-
რული, უბრძანა მეჭურჭლესა თვისსა, რაათა მოიხვენ კიდობანნი
იგი. და მოიხვნეს და დადგნეს. უბრძანა დიდებულთა თვისთა, რა-
თა დააფასნენ კიდობანნი იგი. ხოლო მათ ვერ გულისხმა ყვეს და
ჰრქვეს მეფესა:

— ერთნი ისი კიდობანნი არა ღირს არიან შემოხმად ტაძარსა. შინა შენსა. ხოლო მეორეთა იმათ არა დაედების ფასი.

მაშინ უბრძანა კიდობანთა მათ ახმაჲ, რომელთათვის ფასსა დიდად იტყოდეს. აღჰხადეს და აღმოხდა სიმყრალე სასტიკი, რომელ ყოველთა დაიდევს პირსა ზედა სახელი. და ამოყარეს მუნით ყოველი საძაგელი. და კვალად უბრძანა ბილწთა მათ კიდობანთა ახმაჲ. და აღმოხდა მუნით სული სულნელებისაჲ, რომელ ყოველი იგი სიმყრალე დაფარა. და ამოყარეს მუნით სამკაული დიდ ფასისაჲ და თვალეზი პატიოსნეზი. და ჰრქვა მეფემან:

— გესმოდის ყოველთა დიდებულთა! კიდობანნი ისი გარეთ კეკლუცნი ჩვენ ვართ, რომელნი ვიმკვებით ფერად-ფერადითა სამკაულითა გარეგნით, ხოლო შინაგანი ჩვენი სული სავსე არს ცოდვითა და სიმყრალითა. ხოლო რომელნი ღმრთისათვის და სახელისა მისისათვის დამდაბლდენ და დაგლახაკენ მარხვითა, ლოცვითა, და ფერთა დაყვითდენ, შინაგანი სული მათი ესრეთ სავსე არს სურნელებითა, ვითარცა კიდობანთა იმათ შინა იდვა სურნელი, და წინაშე ღმრთისა ესრე ბრწყინვენ, ვითარცა თვალნი ისი პატიოსანნი. აწ მე მაბრალობთა კაცთა მათ მოკითხვასა, რომელთა შინაგანი ესრეთ არს?

და ესე სახე შენი არს, ძეო მეფისაო, რამეთუ პატივ მეც მე სასოებისათვის, რომელსა ჰგონებ ჩემ თანა.

მაშინ აღდგა საჯდომთაგან და თქვა:

— ნეტარ ვარ მე, რამეთუ ვპოვე საწადელი სულისა ჩემისაჲ, რომელსა ვეძიებ.— და მიექცა და ჰრქვა ბალაჰვარს: — კეთილ არს სიტყვაჲ შენი და ჭეშმარიტ. და ვჰგონებ, რომელ ეგე არს თვალი იგი, რომელსა ჰფარავ, რამეთუ განამტკიცებს გულსა და განანათლებს თვალთა და განაძლიერებს გონებათა. და უკეთუ ესე ესრეთ არს, ვითარ ვჰგონებ, მომეც სიტყვაჲ შენი ნაცვალად თვალისა და აღმძარცვე მწუხარებაჲ გულისაგან ჩემისა...

თ ხ რ ო ბ ა ღ ბ

ჰრქვა ბალაჰვარ:

— პირი ღმრთისაჲ იტყვის იგავთა შინა სახარებისათა ერისა. მიმართ: გამოვიდა მთესვარი და იწყო თესვად. და რომელიმე დავარდა გზასა ზედა, მფრინველთა აღიტაცეს; და რომელიმე — კლდე-

სა ზედა, რომელსა მიწაჲ არა იყო, და აღმოსცენდა და განხმა, რამეთუ ძირნი არა დაებნეს; და სხვაჲ — ეკალთა შორის, და აღმოსცენდა და ეკალთა მათ შეაშთვეს; ხოლო რომელიმე დავარდა ქვეყანასა კეთილსა და აღმოსცენდა და მრავალი ნაყოფი გამოიღო.

აწ მთესვარი იგი მიმცემელი სიბრძნისაჲ, და თესლი იგი — სიტყვანი ჭეშმარიტებისანი. და რომელი დავარდა გზასა ზედა და მფრინველთა წარიტაცეს, იგი არს, რომელი ესმის ყურსა და თანა წარჰვალს გულსა. და რომელი კლდესა ზედა დავარდა, აღმოსცენდა და განხმა, ესე არს, რომელი ისმინის წუთ ერთ და მერმე არა დაამტკიცის გონებასა მისსა ზედა და განხმის. ხოლო რომელი-იგი ეკალთა შეაშთვეს, ესე იგი არს, რომელი შეიწყნარის კაცმან და აღმოსცენდის რაჲ მის შორის, გულისთქმათა და სოფლისა საქმეთა შექცევეითა შეაშთვის. ხოლო რომელი-იგი აღმოსცენდა და მრავალი ნაყოფი გამოიღო, ესე იგი არს, რომელი მოისთვლის თვალმან და შეიკრიბის გულმან და წარჰმართის გონებამან და დაამზვნის გულისთქმანი და განიწმიდის გული ვნებათაგან და გამოიღის ნაყოფი.

პრქკა მას ბემან მეფისამან:

— მე ვესაჲ ღმერთსა, რაჲთა, რომელი ჩემ თანა დასთესო, აღმოსცენდეს კეთილად და გამოიღოს ნაყოფი. აწ მითხარ სახე საწუთოჲსაჲ და ვითარ აცთუნებს კაცთა.

თ ხ რ ლ ბ ა დ ზ

პრქკა ბალაჰვარ:

— მსგავს არს საწუთოჲ ესე კაცსა, რომელსა სდევდა პილოჲ ამრიგებული და მიაწყვდია იგი ჯურღმულსა საშინელსა. და იხილნა ხენი, რომელსა ზედა აღხდა. და იხილნა კვალად ორნი თაგვნი — ერთი შავი და ერთი თეთრი, რომელნი სჭრიდეს ძირთა მათ ხეთასა, რომელთა ზედა აღსრულ იყო კაცი. და შთახედნა ჯურღმულსა და იხილა ვეშაპი, რომელსა აღემტკმო პირი და ეგულებოდა შთანთქმად მისი. და აღიხილნა ზე და იხილა თაფლი მცირე, რომელი ჩამოსდიოდა ხეთა შათ, და ოწყო ლოკად მისი. და არლარა მოიხსენა განსაცდელი, რომელსა შთავრდომად იყო. ხოლო თაგვთა მათ ხენი იგი წარსჭრნეს და კაცი აჴო დაეცა და პილომან აღიტაცა და მიუგდო ვეშაპსა.

აწ პილოა იგი სახე არს სიკვდილისაჲ, რომელი სდევს ძეთა კაცთასა, და ხენი იგი საწუთოა არს და თავნი იგი დღენი და ღამენია და თაფლი იგი საწუთოჲსა ამის სიტკბოებაჲ არს. და შეაქცევს კაცსა გემოვნებაჲ საწუთოჲსაჲ და დღენი და ღამენი აღსრულდებიან და სიკვდილი წარიტაცებს და ჯოჯოხეთს ვეშაპი იგი შთანთქამს. და ესე არს ცხობრებაჲ კაცთაჲ.

და ჰრქვა ძემან მეფისამან:

— განაცხოველე მაგით სული ჩემი. აწ მომეც სახე სოფლისაჲ ამის და მოყვარეთა მისთაჲ.

თ ხ რ ო ბ ა დ

ჰრქვა ბალაჰვარ:

— სახე ამის სოფლისაჲ ესე არს: კაცსა ვისმე ესხნეს სამნი მეგობარნი. ერთი იგი უმეტეს სხვათა უყვარდა. და მეორე იგი მეგობარი უყვარდა-ვე, ხოლო მესამე იგი მეგობარი შეურაცხ იყო მის წინაშე. და შემდგომთა დღეთა მოიწივნეს მისა ბოროტნი მეფისანი და წარიყვანდეს განსაკითხავად. და მივიდა საყვარელისა მის მეგობრისა და ჰრქვა:

— შენ უწყი, საყვარელო ჩემო, ვითარ მიყვარ. აწ, ესერა, წარმიყვანებენ განსაკითხავად, შემეწიე ჭირსა ჩემსა.

მიუგო მან და ჰრქვა:

— არა ვარ მე აწ მეგობარ შენდა და არცა გიცი შენ. მე სხვანი მისხენან მეგობარნი, რომელთა თანა ვიშვებდე. არამედ მოგცნე ორნი სამოსელნი და იგიცა არავე გერგნენ.

და მივიდა მეორისა მის მეგობრისა და ჰრქვა:

— აწ ვცნა სიყვარული ჩემი შენდა მიმართ, რომელ მაქცნდა. აწ, ესერა, წარვჰყავ მე განსაკითხავად და შემეწიე ჭირსა ჩემსა.

მიუგო მან:

— არა მცალს დღეს შენდა, რამეთუ კმა არს ჩემდა ჭირი თავისა ჩემისაჲ. წარვედ გზასა შენსა. ამიერითგან არღარა ვარ მეგობარი შენი, არამედ მცირედ გზა გყვე და მერმე მივიქცე ზრუნვად თავისა ჩემისა.

და წარვიდა მესამისა მეგობრისა, რომელსა იგი სძულულობდა, და ჰრქვა მას:

— სირცხვილ მიჩნს, გარნა მჭირს და მით მოველ შენდა. შემეწიე მე, დაღაცათუ არა კეთილ ყვავ შენ თანა.

ხოლო მან მხიარულებით პრქვა:

— მე ვარ მეგობარი შენი, რომელმან დავიმარხე კეთილი შენი მცირედი და აწ აღნადგინებითურთ მიგაგო შენ და თანამოგზაურ გექმნე და მეოხ ჭირსა შინა და არა მიგცე ხელთა მტერთა შენთასა.

მაშინ იწყო სინანულად და თქვა:

— რად არა შენ ზედა ვყავ ყოველი კეთილი, რომელ ორთა მათ მეგობართა ზედა წარვაგე ცუდად?

პრქვა ძემან მეფისამან:

— მაუწყე შეტყუებაჲცა მაგისი!

პრქვა მას ბალაჰვარ:

— მეგობარი იგი პირველი ვეცხლისმოყვარებაჲ არს, რომელი ფრიად უყვარს კაცთა და ვერას წარიტანს თანა, ოდეს-იგი წარიყვანებდეს სიკვდილი და ოდეს წარადგინებდენ განსაკითხავად. ხოლო ორნი იგი სამოსელნი საგრანგელნია. და მეორე იგი მეგობარი — ცოლი და შვილნი, რომელნი უყვარან და მათთვის ზრუნავს სამარადისოდ და დღესა მას განკითხვისასა ვერას არგებენ, არამედ საფლავადმდე მიჰყვებიან და მერმე თავისსა ზრუნვასა შეექცევიან. და მესამე მეგობარი სული თვისია და არა ჰყოფს კეთილსა. ხოლო რომელი-იგი ყოს მცირედი, დიდად შეერაცხების წინაშე ღმერთისა, რამეთუ ასწილად მიაგებს ღმერთი ნაცვალსა.

პრქვა ძემან მეფისამან:

— უწყი, რამეთუ ყოველსა ჭეშმარიტსა უწყებულ მყოფ. აწ მითხარ სახე, ვითარ მაცთურ არს სოფელი ესე და რომლითა ღონითა შესაძლებელ არს განრინებაჲ მისგან.

თ ხ რ ო ბ ა ე

პრქვა ბალაჰვარ:

— მე გაუწყო, თუ რომლითა ღონითა. რამეთუ არს ქალაქი და ესე წესი არს მუნ, რამეთუ უცხოთა კაცთა მეფე ჰყოფენ წელიწადსა ერთსა. და რაჲ სრულ იქმნის წელიწადი, მოსძრცვიან პორფირსა მეფობისასა და ორითა სამოსლითა მისცემენ მას ექსორობად.

ხოლო ოდესმე დაადგინეს ერთი ვინმე და ცნა უკეთურებაჲ ქალაქისაჲ მის. მოიმსტვარნა კაცნი უცხონი და გლახაკნი და იდუმალ მისცემდა საფასეთა, რაჲთა წარიღონ ქვეყანასა მას, სადაცა ექსორია ჰყოფენ მას. და ვითარცა ექსორია ყვეს კაცი იგი და

შიიწია ადგილად, ყოველნი იგი წარგზავნილნი დაუნჯებულად და-
ჯედეს. და აწ იხარებს საუკუნოდ.

პრქვა ძემან მეფისამან:

— განმიმარტე ეგეცა.

ხოლო მან პრქვა:

— ჭეშმარიტად ქალაქი იგი ყოველი სოფელი არს და კაცნი
ფლობილ არიან მას ზედა და მეფობენ. და იციან, ვითარმედ შემდ-
გომთა ჟამთა მოსიკვდიდ არიან და ორითა მით საგრაგნელითა მის-
ციან საფლავად. და ყოველი ცხორებაჲ კაცთაჲ დღე ერთი არს. და
სიკვდილი და საფლავად მიცემაჲ ექსორიობაჲ არს. ხოლო რომელი
ფრთხილ იყოს გონებითა, მისცემს იღუმალ გლახაკთა, უცხოთა და
უღონოთა, მშვიერთა, შიშველთა და იყოს მოწყალე, მშვიდ და მდა-
ბალ გულითა. ხოლო ღმერთი, რომელი ჰხედავს დაფარულთა, მო-
წყალებისა მათისათვის მიაგებს ცხადად დაუნჯებულთა კეთილთა,
სადა მპარავი ვერ განიპარავს და ვერცა მღილი განჰრყვნის. და მუნ
შინა იშვებს უკუნითი უკუნისამდე.

პრქვა იოდასაჲ:

— არასადა ასმიან მამასა ჩემსა ესევეთარნი სიტყვანი? რამეთუ
შე სიტყვითა ამით, რომელ მეტყვი, განმინათლდების გული და გო-
ნებაჲ განმხიარულდების და ფრიად იშვებს სული ჩემი.

პრქვა ბალაჰვარ:

— არა ასმიეს ესრე ზედამიწევნით.

და პრქვა იოდასაჲ:

— და რად არა იღვაწეს ბრძენთა კაცთა ამისთვის?

მიუგო ბალაჰვარ:

— ამისთვის, რამეთუ იცოდეს გულის სიტყვაჲ მისი არაშემწყ-
ნარებელად. და ამისთვის დააცადეს თხრობაჲ მისი, რამეთუ ვერ
პოვეს ადგილი შეწყნარებისაჲ მის თანა.

თქვა იოდასაჲ:

— ვითარ ეგების ესე ყოფად, რომელ ვერ პოვეს ადგილი შეწყ-
ნარებისაჲ და თხრობად მისა?

თ ხ რ ო ბ ა დ ჰ

პრქვა ბალაჰვარ:

— ეგე სახე არს მეფობისაჲ მის, რომელი განაგებდა საქმეთა
საწუთოჲსათა. და ესვა მას თანამზრახველი კაცი სახიერი და

სარწმუნო და განყენებული ყოვლისაგან საქმისა ბოროტისა. და ყოველსა კეთილსა აზრახებდა მეფესა კაცთათვის, რამეთუ იყო იგი სჯულიერ და ღმრთისმსახურ. და ოდეს იხილის რამ მეფე თაყვანისმცემელ კერპთა, შეძრწუნდის ფრიად და ელმის, ვითარცა ვის ელმის შვილისათვის. და მრავალგზის უნებნ მის თანა სიტყვისყოფაჲ სჯულისათვის. და ჰკითხა მოყვარეთა ამის ჯერისათვის. ხოლო მათ პრქვეს:

— შენ მეცნიერ ხარ შინაგანსა გონებისა მისისასა და, თუ ოდეს ჰპოო ადგილი, არქვ მას. არამედ კრძალვამცა ჯერ არს, რამეთუ დაუძინებელ არს ეშმაკი ბოროტისათვის და ნუუკვე განაკრთოს იგი შენ ზედა და ბოროტი გიყოს.

და ფრიად იურვოდა კაცი იგი მეფისათვის. და პრქვა მეფემან კაცსა მას ღამესა ერთსა:

— მოგვალე, ვიდოდით ქალაქსა შინა, რამთა ვიხილნეთ საქმენი კაცთანი.

წარვიდეს და სლვასა მას შინა მიემთხვივნეს ნაგევთა დიდთა. და იხილა მეფემან სინათლე რამე, ვითარცა ცეცხლისაჲ მუნით გამო. და ვითარცა მიეახლნეს, იხილეს ვითარცა ქვაბი, გამოთხრილი რამე ნაგევთა. მათ შინა იყვნეს კაცი და დედაკაცი შემოსილნი სამოსლითა ბებკულითა, ძველითა. და ვითარცა ხედვიდეს, ესმოდა მუნით ხმაჲ სიმღერისაჲ. და კაცი იგი ჯდა ინახით სკორესა ზედა, ხოლო დედაკაცი იგი უროკვიდა წინა და შეასხმიდა ქებასა, ვითარცა შვენის მეფეთათვის. და უფლით ჰხადოდა მას, ხოლო იგი — დედოფლით. და ორნივე იხარებდეს და განსცხრებოდეს. ხოლო მეფე იგი და თანამზრახველი მისი მყოვარ ჟამ ხედვიდეს და განიცდიდეს საქმეთა მათთა და წარვიდეს განკვირვებულნი. და პრქვა მეფემან მოყვასსა მას:

— არასადა გვთნდა ცხორებაჲ ჩვენი, ვითარ ამათ გლახაკთა, და არცა ესრეთ მხიარულ ვართ, ვითარ ესენი. და ამას ვჰგონებ, ვითარმედ ამას შინა არიან ყოველნი დღენი ამათნი.

მაშინ პოვა ადგილი სიტყვისაჲ თანამზრახველმან და პრქვა:

— ნუ ჰგონებ, მეფეო, ვითარმედ დიდებაჲ და სუფევაჲ, რომელსა ჩვენ ვიშვებთ, ესრე სახედ შერაცხილ არს წინაშე მათსა, რომელნი ღმრთისმსახურებით ცხოვნდებიან? და სახლები ესე ოქროქანდაკებულნი, რომელნი-ესე ვიშენენით, და სიშვენიერე ხატი-საჲ და ბრწყინვალეებაჲ სამოსელთაჲ არად ჰკვირს მათ, რამეთუ ხედვენ იგინი ხელით უქმნელთა ზეცისა ტაძართა, თვალთშეუდგამთა სამოსელთა და ამისთვისცა იხარებენ, რამეთუ მათ შინა იშვებენ

უკუნისამდე, რომელნი-იგი განუმზადნა ღმერთმან მოყვარეთა მისთა.

და პრქვა მეფემან:

— და იცნია ესევეითარისა სახისა მეცნიერნი კაცნი?

ხოლო მან პრქვა:

— არიან კაცნი, რომელნი ჰმსახურებენ ღმერთსა და სოფლისა ყოველი დაუტეობია და საუკუნო იგი შეუყვარებია, რამეთუ გამოცადეს სოფელი ესე და პოვეს ყოველი წარმავალად.

პრქვა მეფემან:

— და რაჲ არს სუფევამ საუკუნომ? არა შეუთქსა მწუხარებაჲ?

პრქვა მას თანამზრახველმან:

— სუფევამ საუკუნომ შვებაჲ არს დაუსრულებელი, რომელსა არა შეუთქს მწუხარებაჲ, და სიმდიდრე, რომელსა არა შეუთქს სიგლახაკე, და სიხარული, რომელსა არა შეუთქს ურვაჲ, და სიმრთელე, რომელსა არა შეუთქს საღმობაჲ, და მეფობაჲ, რომელსა არა შეუთქს აღსასრული, და მშვიდობაჲ, რომელსა არა შეუთქს შიში, და ცხორებაჲ, რომელსა არა შეამრღვევს სიკვდილი, რამეთუ იგი არს სოფელი უხრწნელი. და მიიღებენ, რომელთა შეიყვარეს იგი.

პრქვა მეფემან:

— არს-მე ვინ ადგილისა მის ღირს, ანუ ვინ შემძლებელ არს მუნ შესლვად?

პრქვა თანამზრახველმან:

— არავისთვის დახშულ არს კარი იგი, ვისცა ენებოს.

პრქვა მეფემან:

— რაჲ არს გზაჲ იგი? მითხარ!

და პრქვა:

— მსახურებაჲ ღმრთისა მხოლოდსაჲ, რომელმან დაჰბადნა ყოველნი დაბადებულნი.

პრქვა მეფემან:

— და რაჲ გაყენებდა აქამომდე თხრობად ჩემდა გზაჲ იგი?

პრქვა თანამზრახველმან:

— ზარი მეფობისა შენისაჲ.

პრქვა მეფემან:

— უკეთუ საქმე ეგე ესრეთ არს, არა გვიღირს, რაჲთა უღებ ვიქმნეთ და ხელვეყთ მას, რამეთუ თანა გვაც შრომაჲ, რაჲთა მივიწინეთ მუნ უშფოთველსა მას ცხორებასა.

და პრქვა თანამზრახველმან:

— აწ უკვე მიბრძანება, რაჲთა მარადის გაუწყებდე და მოგახსენებდე ჟამითი-ჟამად?

პრქვა მას:

— 'ნუ ჟამითი-ჟამად, არამედ დაუცხრომელად დღე და ღამე იყავნ ზრახვაჲ შენი.

და შემდგომად იწყო ღმრთისმსახურებად მეფემან და ღირს იქმნა იგი ადგილსა მას შესლვად, რომელ ეტყოდა თანამზრახველი იგი. და ორნივე ცხოვნდეს საუკუნოდ.

პრქვა იოდასაჲ:

— არღარა არს ყოვლით კერძო სიყვარული ამის სოფლისაჲ გონებასა ჩემსა, არამედ მსურის ცხორებისა მისთვის საუკუნოჲსა. და აწ განმიზრახავს, რაითა დავადგრე შენ თანა და მოვითმინო სიმამიმე ცხორებისა შენისაჲ.

ⲁⲗⲏ ⲉⲛⲏ ⲉⲛⲏ ⲉⲛⲏ

პრქვა ბალაჰვარ:

— უკეთუ ჰყო ეგე, ემსგავსო მდიდარსა მას, რომელი ემზახა გლახაკსა მას. რამეთუ გვესმა, ვითარმედ იყო ვინმე ჭაბუკი, მდიდრისა ვესმე შვილი. და მამამან მისმან მოუთხოვა ქალი, დიდებულითა შვილი, ცოლად. ხოლო მან არა ინება და ივლტოდა მამისაგან თვისისა. და სლვასა მას შინა მისსა იხილა ასული ვისმე გლახაკისაჲ სამოსლითა შეურაცხითა მჯდომარე კართა ზედა სახლისა თვისისათა, იქმოდა რაჲ ხელთსაქმარსა და ჰმადლობდა ღმერთსა. პრქვა მას ჭაბუკმან მან:

— ვინ ხარ, დედაკაცო, ანუ რომელთა კეთილთა ზედა ჰმადლობ ღმერთსა?

ხოლო მან პრქვა:

— ჰოჲ უნდოთ ვინმე ცნობითა! არა უწყია, რამეთუ მცირემან წამალმან დიდთა სენთაგან იხსნეს კაცი, ეგრეთვე მცირემან მადლმან მოჰმადლის უდიდესი? ხოლო მე ასული ვარ ბერისა ვისმე გლახაკისაჲ და მოველი წყალობასა ღმრთისასა.

მაშინ ხმა უყო ჭაბუკმან დედაბერსა. ხოლო იგი განვიდა. და პრქვა მას ჭაბუკმან:

— უკეთუ გნებავს, მომეც ასული ესე შენი ცოლად.

პრქვა მას:

— არა ჯერ არს ცოლად შენდა ასული გლახაკისაჲ, რამეთუ შენ შვილი ხარ მდიდართაჲ.

პრქვა მას ჭაბუკმან:

— რამეთუ ვიხილე სიბრძნე და გონიერებაჲ ასულისა შენისაჲ და მთნავს იგი ცოლად ჩემდა. და, აჰა ესერა, მდიდართა ასული დაწინდებულ იყო ჩემდა და მე არა ვინებე მიყვანებაჲ მისი. და თუ შენ ჰყო, კეთილად მპოო, თუ უფალსა უნდეს.

ჰრქვა მას ბერმან:

— უკეთუ გონდეს მიყვანებად ასული ჩემი, მამამან შენმან არა ინებოს.

ხოლო მან ჰრქვა:

— უკეთუ არა ინებოს, მე აჟა დავდგე.

ხოლო ჭაბუკი იგი შევიდა სახლსა მის ბერისასა, განიძარცვა სამოსელი თვისი და შეიმოსა საგლახაკო.

და იწყო ბერმან გამოცდად მისა და აღწონა გონებაჲ მისი. და ვითარცა პოვა გონიერად და ვითარცა ცნა, თუ არა ტრფიალები-სათვის არს სიყვარული მისი, უპყრა ხელი და შეიყვანა საუნჯესა თვისსა. და უჩვენნა საფასენი შვენიერნი, რომელ არასადა ეხილვნეს ეგევითარნი, და ჰრქვა:

— შვილო, ესე ყოველი შენი არს და ამიერთგან იშვებდი.

და აღივსო სიხარულითა ჭაბუკი იგი.

ჰრქვა მას იოდასაჲ, ვითარმედ:

— ჩემთვის იყო სახე ესე, უფალსა თუ უნდეს. ხოლო შენ იტყვი — ბერმან გამოცადაო. და აწ შენ ვითარ გნებაჲს გამოცდაჲ ჩემი?

ჰრქვა ბალაჰვარ:

— რაჲთა გეშინოდის ღმრთისა და შეეყო ნებასა მისსა და განეშორო ვნებასა სოფლისასა. და არა წარსწყმედს ღმერთი შრომათა შენთა და არა განგიცდის უფროჲს ძალისა შენისა. და მეცა ვევედრები უფალსა ჩემსა იესუ ქრისტესა, დამბადებელსა ცისა და ქვეყანისასა, სამებასა წმიდასა, რომელსა არა აქვს აღსასრული, საშინელსა და სახიერსა, ძლიერსა, მოწყალესა, უხილავსა, გამოუთქმელსა, მეუფესა კაცთმოყვარესა, მეცნიერსა და არა უცნაურსა, რომლისაგან ძრწინა ყოველნი დაბადებულნი, რაჲთა წმიდა გყოს ჭეშმარიტი წინამძღვარი კეთილისაჲ და თითის საჩვენებელ ღმრთისმსახურებითა, ამხილველ ბრმათა, მსმენელ ყრუთა, მოყვარე წმიდათა და მოძულე ვნებათა, — ვიდრემდის მიგაწიოს ჩვენი-თურთ ადგილთა მათ, რომელ აღგვითქვა პირითა წმიდათა წინასწარმეტყველთაჲთა და მოციქულთაჲთა, რომელთა მიმართ გვაქვს სასოებაჲ, რაჲთა ღირს ვიქმნეთ მიმთხვევად.

და სიტყვათა ამით ზედა განხურდა გული იოდასაფისი და იწყო
ტირილად. და მერმე პრქვა ბალაჰვარს:

— რაჲ ზომისა წლისაჲ ხარ?

ხოლო მან პრქვა:

— ათორმეტისაჲ.

და პრქვა:

— ვითარ მეტყვი მაგას, რამეთუ ხარ მოხუცებულად, სამეოცისა
წლისა უმეტეს?

პრქვა ბალაჰვარ:

— ვინაჲთგან ვიშევ, სამეოცისა წლისაჲ ვარ, გარნა რაჲთგან
ღმერთსა სრულიად გაუსაკუთრე თავი ჩემი, ათორმეტი წელი არს.
რამეთუ წინაჲს მკვდარი ვიყავ და ათორმეტით წლითგან ცოცხალ
ვარ.

პრქვა იოდასაფ:

— და ვითარ მკვდარ არს კაცი, რომელი ჭამს და სვამს? და
უკეთუ პირველი იგი ცხორებაჲ არა შეგირაცხიეს ცხორებად, თანა
გაც, რაჲთა სიკვდილიცა იგი მომავალი არად შეგერაცხოს.

პრქვა ბალაჰვარ:

— ანუ არა გაუწყებსა განწირვაჲ თავისა ჩემისაჲ შემოსლვითა
შენდა? რამეთუ უწყი სიბოროტე მამისა შენისაჲ ჩემდა მომართ.
რამეთუ არა მეშინის სიკვდილისაგან, უკეთუ ოდენ მოვკვდე
ღმრთისმსახურებასა შინა.

და ყოველივე ცხორებაჲ მისი თვითეულად წარმოუთხრა და
რომლითა მიზეზითა განვიდა უდაბნოდ.

პრქვა იოდასაფ ბალაჰვარს:

— მითხარ მე სახე სიბრძნისაჲ, და რად აქვს ნათესავსა ამას
ჩვენსა სიყვარული კერპთა მიმართ.

თ ხ რ ო ბ ა დ ჭ

ხოლო მან პრქვა:

— კაცმან ვინმე შეიპყრა მჭვრინავი და დაჰკლვიდა მას. ხოლო
მან პრქვა:

— რაჲსათვის გნებაჲს დაკლვაჲ ჩემი, რამეთუ არა არს ჩემ თანა
განსაძღებელი შენი? უკეთუ განმიტეო, გასწავნე სამნი მცნებანი
და, უკეთუ დაიმარხნე, სცხოვნდე და სარგებელ გეყო. — ხოლო მან
ისმინა და განუტევა. ხოლო იგი დაჟდა რტოსა ხეთასა და პრქვა:—
აუწყთომელსა ნუ ეწვთები, გარდასრულსა ნუ ინანი და რომელი

შენთვის არა გინდეს ბოროტი, სხვასა ნუ უზამ, და სცხოვნდე.—
ხოლო უნდოდა გამოცდამა კაცისაჲ მის, თუ ვითარ დაიმარხნეს
მცნებანი იგი. და პრქვა: — კაცო, უკეთუმცა ცოდნილ იყავ და მე და-
გეკალ, ჩემსა ინჩახვსა იდვა მარგალიტი სირაქლეშისა კვერცხისა
ოდენი და იგიმცა გამოგელო, შენ დიდი საფასე შეგძენოდა!

და ვითარცა ესმა კაცსა მას, იწყო სინანულად და ენება შეპყრო-
ბაჲ მისი და დაკლვაჲ. და პრქვა:

— ვინაჲთგან მასწავენ მცნებანი, სხვაჲ არა მაქვს ნაცვალი,
რადთა მიგიზღო. აწ მოვედ სახედ ჩემდა, რამეთუ ზამთარი ესე
ფიცხელ არს, და მე კეთილად გიღვაწო და განგისვენო და განგი-
ტეო.

პრქვა მას მჭვრინავმან:

— ცუდ არს სწავლაჲ მცნებათა ჩემთაჲ შენდა მიმართ, რამეთუ
სამივე მცნებაჲ აწვე დაშალე: რამეთუ გარდასრულ არს გაშვებაჲ
ჩემი და ინანი; და შეპყრობაჲ ჩემი აუწვთომელ არს და ეწვთები;
და სიკვდილი შენი არა გნებაჲს და ჩემსა დაკლვასა ჰლამი. ხოლო
მე გამოგცადე, თუ ვითარ დაიმარხავ მცნებათა. და აწ ვითარ გრწამს,
თუ არს ჩემსა ინჩახვსა მარგალიტი ვითარცა სირაქლეშისა კვერ-
ცხისა ოდენი, რამეთუ თვით ნაკრტენითურთ არცა ხოლო თუ ნასა-
მალი ვარ სირაქლეშისა კვერცხისა?!

— აწ, ძეო მეფისაო, უკეთუ ასწავებდე კაცთა უგუნურთა, არავე
ირწმუნებენ და გარდაჰხდებიან მცნებათა ღმრთისათა და თავით
თვისით მოგონებულსა დაამტკიცებენ. რამეთუ ხელითა თვისითა
შეუქმნიან კერპნი და ღმრთად თაყვანის სცემენ და იტყვიან: ესენი
არიან მხსნელნი ჩვენნი ბოროტისაგან. და მონაგებთა მათთა წა-
რაგებენ მათ ზედა, რამეთუ ეშმაკნი დამკვიდრებულ არიან მათ
შინა. და მათსა ირწმუნებენ და არა გულისხმა ჰყოფენ, ვითარმედ
ერთ არს ღმერთი, მამაჲ ყოვლისა მპყრობელი, შემოქმედი ცათა
და ქვეყნისაჲ, უფალი ჩვენი იესუ ქრისტე და წმიდაჲ სული, რო-
მელი მამისაგან გამოვალს. იგი ხოლო დამბადებელ და სხვანი და-
ბადებულ, იგი ხოლო უჟამო და სხვანი ჟამიერ, იგი ხოლო ძლიერ
და ყოველნი უძლურ, იგი ხოლო მაღალ და ყოველნი მდაბალ; და
ყოველი მის მიერ შეიქმნა და თვინიერ მისსა არცა ერთი რაჲ იქმ-
ნა; და რამეთუ სახიერ, მოწყალე, სულგრძელ და კაცთმოყვარე არს
და განუმზადებია მორჩილთათვის საშვებელნი, ხოლო ურჩთათ-
ვის — სატანჯველნი. ამანვე სამგვამოვნებით და ერთარსებით დი-
დებულმან გყავნ მებძიებელ ნებისა მისისა, რადთა სცხოვნდე ძალი-

თა ერთარსისა სამებისადთა. ხოლო უკეთუ დაიმარხნე მცნებანი მისნი, მერმე სცნა, თუ ვითარ ჯერ არს მეცნიერება მისი.

პრქვა იოდასაჲ:

— რაჲ არს საქმე, რომელი ჰნებაჲს ღმერთსა?

მიუგო:

— ესე არს მცნებაჲ ღმრთისაჲ, რაჲთა რომელი გინდეს თავისა შენისათვის, უყო მოყვასსაცა შენსა, და რომელი შენ არა გინდეს, სხვასა არა უყო. და ლოცვასა ჰყოფდე ღმრთისა მიმართ და ვედრებასა დღე და ღამე. და გაქვნიდეს ჯვარი მისი საძლეველად მტერთა, რამეთუ მით მისხნა ვნებათაგან და ხელთაგან სიკვდილისათა.

პრქვა ბალაჰვარს იოდასაჲ:

— ღამარხვითა მცნებათაჲთა მიემთხვევის კაცი ნებასა ღმრთისასა?

პრქვა ბალაჰვარ:

— ჰე, ჭეშმარიტად მიემთხვევის.

— და უკეთუ ეგრეთ არს, კეთილნი ესე, რომელ არიან სოფელსა ამას შინა, რაჲსათვის მოიძულენით?

პრქვა ბალაჰვარ:

— ორნი საქმენი მაწვევენ ჩვენ ამას: პირველად ესე, რამეთუ გარდამატებულნი ესე კეთილნი ღმრთისანი არა ესწორებიან მცირედსა მუნ საშვებელსა სასუფეველისასა, და ვითარცა ვინ იღვაწოს, უმეტესთა პატივთა მიემთხვევის. და არამცირედი შური იყოს მოყვისსაჲ მოყვისსა მიმართ, რამეთუ არა სწორ იყვნენ ხარკისა გარდამხდელნი ძღვნისა შემწირველთა. ხოლო მეორე — ნუუკვე ესე ხელ ყავ მოცემულთა ამათ საშვებელთა და მათ მიერ ჩავიჭრეო უწესოთა საქმეთა და მიზეზ მექმნეს წარწყმედისა. ხოლო უკეთუ განვეშორნეთ, უმეტესი მშვიდობაჲ და დაწყნარებაჲ გაქვს. რამეთუ უკეთუ ვინმე დაახლნეს საცხოვარნი თვისნი ყანობირსა, ვერ გულპყრობილ არს, რამეთუ უკეთუ მიერულოს ანუ უდებ იქმნეს, განჰყვნიან საცხოვარნი, ხოლო ოდეს განაშორნის ყანისაგან, დაიძინი და განისვენის უზრუნველად.

პრქვა იოდასაჲ:

— ყოველსა ჭეშმარიტად მეტყველ ხარ, არამედ შე-ღა-სძინე სიტყვად, რაჲთა მეცა შევსძინო მტერობად და მოძულეზად სოფლისა.

პრქვა ბალაჰვარ:

— ესე ცხად იყავნ წინაშე შენსა, რამეთუ მტერობაჲ სოფლისაჲ დააგებს ღმერთსა, და რამეთუ მოკლე არს ცხოვრებაჲ ესე და ადრე

დაპლევენ დღენი და ღამენი. აწ ვიდვანოთ განსლვად სოფლისა-
გან ნეფსით, რამეთუ უნებლივ განსლვად ვართ. დაღაცათუ განგრ-
ძელდეს ცხორებაჲ ჩვენი, სიკვდილი ეგრეცა თანა გვაც. მაშინ ყო-
ველნი მონაგებნი განიბნივნენ და შენებულნი მაღალნი მოთხრდენ
და უცნაურ იქმნეს სახელი მისი და აღიზოცოს ხსენებაჲ მისი და
განილიოს გვამი მისი, რამეთუ შიშველი განიღონ სოფლით მისით
და შთაადღონ მღვიმესა ბნელსა და დაადღონ მარტოჲ უცხოებასა
შინა და სიგლახაკესა, დატევებული მოძულეთაგან, და განწირონ
და მოიძაგონ ყოველთა — მეუღლემან, ძმათა და შვილთა.

ხოლო იოდასაჲ ცრემლოოდა და ეტყოდა:

— სიტყვანი შენნი განმეწონნეს გულსა. აწ მეც სიტყვაჲ ცხო-
რებისაჲ.

და პრქვა ბალაჰვარ:

— მე, ძეო მეფისაო, ფრიად მიყვარდა სოფელი ესე და შეყო-
ფილ ვიყავ შეებათა მისთა. და ვითარცა განვიცადე და ვიხილე შე-
ცვალებჲჲ მკვიდრთა მისთაჲ და ვცან, ვითარმედ არავინ დაადგრე-
ბის მას შინა — არცა დიდი და არცა მცირე, არცა ძლიერი და არცა
უძლური, არცა ბრძენი და არცა სულელი, და ვითარცა გულისხმა
ვყავ, ვითარმედ მეცა ეგრეთვე განმავალ ვარ, ვითარცა განვიდეს
იგინი, და შეცვალებად ვარ, ვითარცა შეიცვალნეს იგინი, რამეთუ
არა ვარ უდიდეს დიდთა მათ და უძლიერეს ძლიერთა მათ, და
რომელი-იგი მოიწია მათ ზედა, მოწევნად არს ჩემდაცა, და რამე-
თუ ყოველნი წარვალთ და განვიბნევით, და ვითარცა ესე ყოველი
გულისხმა ვყავ, ვიძიე თავისა ჩემისა უმჯობესი. დაღაცათუ მძიმედ
აღმიჩნდა, ვაიძულე თავსა ჩემსა და დავაყენე გულისთქმათაგან და
აღვირ ვასხენ ნებასა ჩემსა, რამათა არა წარმიტაცოს და შთამადღოს
შფოთთა სოფლისათა. და მესმა სიტყვაჲ ღმრთისაჲ წიგნთაგან ზე-
გარდამოთა ვითარმედ: „ვყავ სოფელი ესე და ყოველი ხატი მისი
წარმავალ. აწ აღიღეთ საგზალი, რამეთუ წარხვალთ ქვეყანად
უცხოდ. ეგრძაღენით, რამეთუ უეჭველად განხვალთ ამიერ, რამეთუ
მე განმიმზადებოიეს ადგილი საუკუნოჲ, რომელსა შინა არიან ორნი
სადგურნი: ერთი იგი არს სავანე ყოველთა კეთილთაჲ და საშვებე-
ლი გამოუთქმელი მათთვის, რომელთა შემოყვარეს და დაიცვნეს
მცნებანი ჩემნი, და მას შინა სუფევდენ უკუნისამდე; ხოლო მეო-
რე იგი სავანე არს სავსე სატანჯველითა, იწროებითა, სირცხვილი-
თა და შეურაცხებითა, აღგზებული რისხვითა, რამათა შური მიაგოს
მოძულეთა ჩემთა“. ხოლო მე, რაჟამს მესმა ხმაჲ ესე, ვცან, რამეთუ
სამართალ არიან სიტყვანი მისნი. და აღვიღე საგზალი, რამათა მი-
ვიწიო სავანესა მას მშვიდობისასა, და ვივლტი სავანისა მისგან სა-

შინელისა. და ფრიადცა მეშინის, რამეთუ მრავალ არიან ცოდვანი ჩემნი, გარნა უმეტეს არიან მოწყალებანი ღმრთისა ჩვენისანი.

პრქვა იოდასაფ:

— ვითარ შესაძლებელ არს შესლვაჲ სავანესა მას კეთილსა?

პრქვა ბალაჰვარ:

— რამთა დაუტეო სოფელი და ყოველნი ზრუნვანი მისნი. რამეთუ თანა აც კაცსა ბრძენსა, რამთა წვრთიდეს თავსა თვისსა, ვითარცა წვრთინ კეთილი წინამძღვარი სამწყსოსა თვისსა. და შიში ღმრთისაჲ ყოვლადე და მარადის გონებასამცა თვისსა შინა არს, რამეთუ იტყვის მეფსალმუნე: „დასაბამი სიბრძნისაჲ — შიში ღმრთისაჲ, ხოლო გულისხმისყოფაჲ კეთილი ყოველთა, რომელთა ყონ იგი“. და ესე უწყოდე, რამეთუ ვერ შეიკრიბის კაცმან ერთმან ყოველი სწავლულებად. ანუ ვინ კაცთაგანი შემძლებელ არს ყოველთა საჭმელთა და სასმელთა, რომელნი იხილნეს და გული უთქმიდეს, ერთბამად მიღებასა? არამედ ძალისაებრ მცირედ-მცირედ მიიღის. ხოლო ესეცა უწყოდე, რამეთუ ეშმაკი მოართვამს გონებასა და ეტყვის: უკეთუ არა უტყუვი ღმერთსა, იმარხე ორმოციოთა და ძაძოთა, ნაცრითა, და ტირილითა იქცეოდე. ესევეითართა ძნელოვანთა აწვევს, ანუმცა ამით მოაწყინა და შეარყია, ანუმცა მეტად აღზავა და მერმე ქვეყანად დააკვეთა და ურვასა მრავალსა შეაყენა. ესე ჯერ არს, რამთა დაიჭიროთ თავი შენი საზომსა და გეშინოდენ ღმრთისაგან. ესე შეიკრძალებ და შეისწავე და ჯვარიოთა შეიჭურე და ღმერთი მშვიდობისაჲ იყავნ ყოველთა შინა საქმეთა შენთა, რამეთუ არა არს ძალი და ღონე, რომლითა წინააღუდგეთ ღონეთა მტერისათა, გარნა უფლისა ჩვენისა იესუ ქრისტეს მიერ დავსცეთ.

პრქვა იოდასაფ:

— მაუწყე დიდებაჲ ღმრთისაჲ!

პრქვა ბალაჰვარ:

— გამოუთქმელ არს ხატი ღმრთეებისაჲ და გონებაჲ ვერ მისწვთების გამოძიებად და ვერცა ყოველნი ენანი შემძლებელ არიან ღირსებით. ქებად მისა, რამეთუ მიუწდომელ არს დაბადებულთაგან მეცნიერებაჲ მისი. გარნა რომელი მან გამოაცხადა პირითა წინასწარმეტყველთაჲთა, იგი გამოეცხადა სოფელსა, რომელი-იგი პირველითგან იყო მამისა თანა, უფალი ჩვენი იესუ ქრისტე. მან გამოთქვა იგი ჭეშმარიტად, რამეთუ თვალთშეუდგამ არს ხატი მისი. და მოციქულთა და წინასწარმეტყველთა წამეს მისთვის და არწმუნეს კაცთა ნიშებითა და სასწაულებითა, რომელთა იქმოდეს სახელისდებითა მისითა, რამეთუ მკვდართა აღადგენდეს, ბრმათა აღუხილვიდეს, მკელობელთა ავლენდეს, კეთროვანთა განსწმედ-

დეს, ეშმაკთა განასხმიდეს და ყოველთა სწეულებათა ჰკურნებდეს, რომელი ვერვის სხვასა ძალ უც ყოფად ეგვეითარისა ძალისა. და ყოველსავე, რამცა ენებოს, იქმს ცათა შინა და ქვეყანასა ზედა, ზღვათა შინა და ყოველთა უფსკრულთა.

ჰრქვა იოდასაფ:

— რამ დაამტკიცებს ცნობასა ღმრთისასა?

მიუგო ბალაჰვარ:

— ცანი და ქვეყანა და ყოველი, რომელი დამკვიდრებულ არს მას შინა, სულიერნი და გვამნი. და რამეთუ უკეთუ იხილო ჭურჭელი რამე შექმნილი, დაღათუმცა მოქმედი არა ჰნახე, სწამევე, ვითარმედ უვის შემოქმედი. და ეგრეცა ნაშენები, დაღაცათუ მაშენებელი ვერ იხილო, არამედ გონებაა წამებს, ვითარმედ უვის მაშენებელი. ხოლო მე, რაჟამს ვიხილე თავი ჩემი და განვიცადე აგებულებამ ჩემი, ვცან, რამეთუ მივის შემოქმედი და ვითარცა ენება, დამბადა და გამომხატა თვინიერ კითხვისა ჩემისა. და უკეთუმცა მე ვიყავ დამბადებული თავისა ჩემისაჲ, უმეტესმცა ვყავ თავი ჩემი სიშვენიერითა და სისრულითა ჰასაკისაჲთა. ხოლო ღმერთმან, რომელმან დამბადა, მყო მე რომელთამე უდარეს და რომელთამე უმჯობეს. ხოლო გულისსმა ვყავ ესეცა, რამეთუ განმიყვანებს ამის ცხორებისაგან თვინიერ კითხვისა ჩემისა. და ვითარ გულისსმა ვყავ და ვცან საქმე ცხორებისა ჩემისაჲ, ვითარმედ ვერას შემძლებელ ვართ შემატებად გინა დაკლებად ჰასაკისა და ვერცა განახლებად დაძველებულისა და ვერცა კვალად შედგმად, თუ რამ მოჰვარდეს ასოთაგანი. და ვერცა შეუძლეს ამას მეფეთა მეფობითა და ვერცა მარჯვეთა სიმარჯვეთა და ვერცა ბრძენთა სიბრძნითა და ვერცა ძლიერთა ძალითა თვისითა. და მერმე ვხედევდ შემოსლვასა ღამისასა შემდგომად ღლისა და ქცევასა სამყაროთასა. და ამით გამო ვცან, რამეთუ ყოველთა უვის დამბადებული და არა არს მსგავს დაბადებულთა. და უკეთუმცა მსგავს იყო მათსა, მის ზედაცამცა მოიწეოდა, რომელნი მოიწევიან დაბადებულთა ზედა. რამეთუ ვითარცა თქვას, იქმნეს, და ოდეს ინებოს, აღასრულებს და კვალად აღადგენს, ვითარცა პირველ იყვნეს. რამეთუ ბრძანებამ მისი უგანმკვეთელეს არს მახვილისა ორპირისა და უმაღლეს არს კამკამებასა ელვისასა. და ენებოს თუ, განაქარვებს და კვალად მოაგებს. ყოველსავე, და კურთხეულ არს და დიდებულ სახელი მისი უკუნისამდე.

ჰრქვა იოდასაფ:

— ყოველივე ეგე ჭეშმარიტად სწამე, გარნა ვინაჲ სცან, თუ აღდგომაჲ ყოფად არს შემდგომად სიკვდილისა და მიგებაჲ კეთილისა და ბოროტისაჲ?

მიუგო ბალაჰვარ:

— ორთა საქმეთაგან საცნაურ არს. რამეთუ განწვალებულ არს ცხორებაჲ მორჩილთა და ურჩთაჲ სოფელსა ამას შინა, და რამეთუ ვხედავთ მრავალთა ურჩთა შვებითა, ხოლო მორჩილთა ვხედავთ, რამეთუ ჭირითა და შეურაცხებითა განვლენ სოფლისა ამისგან. და ამით უწყი, რამეთუ მართლმსაჯულმან ღმერთმან ამისთვის არა აღიდნა მორჩილნი იგი მისნი, რამთა აღდგომასა მას უმეტესი პატივი უყოს მათ, ხოლო ურჩნი იგი დასაჯნეს საქმეთა მათთაებრ. ხოლო მეორედ საცნაურ არს ქადაგებითა მოციქულთაჲთა, რომელნი-იგი თვითმხილველ იქმნეს დიდებასა ღმრთეებისასა. ამისთვის-ცა ახარებდეს მისაგებელსა საუკუნოსა მორჩილთათვის და განაკრძალებდეს სატანჯველთათვის საუკუნოთა. და რამეთუ ამისთვის შევიწყნარეთ წამებაჲ მათი, რამეთუ აჩვენებდეს ნიშებსა და სასწაულებსა კაცთა შორის ძალითა მხოლოდშობილისა ძისა ღმრთისაჲთა, რომელ არს უფალი ჩვენი იესუ ქრისტე.

ჰრქვა იოდასაჲ:

— ვინაჲთგან მოციქულნი ამისვე კაცობრივისა ნივთისანი იყვნეს, ვითარ ჰგონებ, თუ ჭეშმარიტსა იტყოდეს?

ჰრქვა ბალაჰვარ:

— ამით უწყი ჭეშმარიტებაჲ, ვითარცა პირველ ვთქუ, რამეთუ შეუდგეს უფალსა ღმერთსა ჩვენსა და განეყენეს მონაგებთაგან და შეუდგეს სიგლახაკესა. და რამეთუ გლახაკთა სიტყვით განამდიდრებდეს და თვით უხამლონი და თავშიშველნი ერთითა სამოსლითა მიმოვიდოდეს და აჭირვებდეს თავთა თვისთა და ეგრეთვე სხვათა აწვრთიდეს. და უკეთუ იყვნეს ცრუ მოწამე და მტყუარ, არამცა ესე-ვითართა იწროთა და საჭიროთა გზათა ავლინებდეს კაცთა, არამედ უფროჲსმცა წინა უყოფდეს, რომელნი შეაშენს კაცთა, და ვრცელი და ფართოჲ კარიმცა უჩვენეს, რომელ არს საწადელი თვალთაჲ და სანებელი გულთაჲ, და მი-მცა-უშვეს გულისთქმათა და შვებათა მიმართ და ესე-ვითართაჲმცა ცხორებითა მოიმძევლნეს გულნი კაცთანი და არამცა ღოცვითა და მარხვითა, ჭირითა და გლახაკობითა განაკრთვნეს გულნი კაცთანი.

ჰრქვა იოდასაჲ:

— უკეთუმცა აღ-ვინმე-დგა კაცი და სიცრუვით იტყოდა თავსა თვისსა მოციქულად ღმრთისა, ვითარ საცნაურ არს, თუ ჭეშმარიტსა იტყვის ანუ უცნაურსა?

ჰრქვა ბალაჰვარ:

— დაფარულთაჲმცა მისთა გამოაცხადნეს საქმენი მისნი. რამეთუ მოთმინებასა ასწავებენ და თვით ვერ მოთმინე არიან, და სა-

ხიერებასა ასწავებენ და იგინი მანკიერებითა სავსე არიან. და ვერცა შემძლებელ არიან ყოფად სასწაულებსა, რომელიმცა კაცთაგან-მან ვერ შეუძლო ყოფად.

5

და ვითარცა ესევეითართა სწავლათა ასწავებდა ბალაჰვარ ძესა მეფისასა და განმრავლდა შემოსლვაჲ ბალაჰვარისი წინაშე იოდასაფისა, ჰრქვა მას ზანდან მზარდულმან:

— შენ უწყი, ძეო მეფისაო, ვითარ ერთგულებისა ჩემისათვის დამადგინა შენ ზედა მამამან შენმან. და აწ განკვირვებულ ვარ საქმესა ზედა ამის კაცისასა, რომელი შემოვალს შენდა ყოველსა ჟამსა. და მეშინის, ნუუკვე მათგანი იყოს, რომელნი სძულან მამასა შენსა. აწ თუ უნდა, დააცადე საქმე ესე და განზრახვაჲ მის თანა. და თუ უნდა, უბრალო მყავ და ვაცნობო მამასა შენსა. და თუ ესე არა გნებავს, განმიყვანე მე შენგან და ნაცვალად ჩემდა მოგცნეს მამამან შენმან სხვანი მსახურნი და მე განმათავისუფლე რისხვისაგან მამისა შენისა.

ჰრქვა იოდასაფი:

— პირველად ესე ჰყავ, რაჲთა დასდგე ფარულად უკანა კერძო კრეტსაბმელისა და მცირედ ჟამ ისმინო, რასა-იგი მეტყვის მე, და მერმე რაჲცა გნებავს, იგიცა ყავ.

და ვითარცა შემოვიდოდა ბალაჰვარ წინაშე იოდასაფისსა, უკუდგა ზანდან უკანა კერძო კრეტსაბმელისა. და იწყეს სიტყვად ურთიერთას. და ჰკითხვიდა იოდასაფი საქმეთა საწუთოჲსათა. ხოლო ბალაჰვარ იწყო გამოთქმად ამოებათა ამის საწუთოჲსათა, და ჰრქვა:

— შეუგავს მეძიებელთა ამის საწუთოჲსათა, რაჲთა აღირჩიონ საუკუნოჲ იგი წარუვალნი საშვებელი. და რად არა გულისხმა ჰყოფენ მსწრაფლწარმავალობასა სოფლისა ამის დიდებისასა, რამეთუ ხედვენ ადრე განქარვებასა საფასეთასა და რომელნი-იგი შეიკრებენ, ცუდად შვრებიან, რამეთუ შემდგომად მცირედისა ჟამისა სხვანი ეუფლებიან შენაკრებთა მათთა. აწ რომელი-მე საქმე საწუთოჲსაჲ საქმებელ არს, ანუ რომელნი საფასენი ჰგვიან განუხრწნელად? ხოლო რომელთა გარდაემატოს აქა სიმდიდრე, მუნ პოონ ჭირი და სიგლახაკე, და რომელთა მოიგონ აქა პატივი, მუნ პოონ შეურაცხებაჲ.

და სხვაჲცა მრავალი ასწავა ესევეითარი.

და ვითარცა განვიდა ბალაჰვარ, უნდა იოდასაფს გამოცდაჲ ზან-

დანისი, უკეთუ სარგებელ ეყვნეს სიტყვანი ბალაჰვარისნი, და პრქვა:

— არა გესმისა, რასა მეტყვის მტყუვარი ისი და გრძნეული? რამეთუ ეგულებს შეცთუნებაჲ ჩემი და განრყვნად საშვებელი ესე საწუთოჲსაჲ.

პრქვა მას ზანდან:

— არა გიხმს, ძეო მეფისაო, ზაკვლებაჲ ჩემ თანა, რამეთუ ზრახვაჲ ესე ნათელ არს და ჩვენ გვასმია და ვიცით სიტკბოებაჲ მისი დიდი. ხოლო ოდეს შეაჩვენნა მეფემან კაცნი იგი ღმრთისმსახურნი და განასხნა ქვეყანისა ამისგან, მუნიერითგან არლარა გვასმიეს სიტყვაჲ ესევეთარი. და უწყით, რამეთუ სიცოფით დაუტევეთ იგი და შევიყვარეთ წუთი ესე წარმავალი. ხოლო შენ, ძეო მეფისაო, უკეთუ გონავს და გამოგიჩვეიეს ესე, შეიყვარებ და თავს იდებ სიმძიმესა მისსა და მისთანა რისხვასაცა მეფისასა და წინააღდგომასა ერისასა, გიხაროდენ უკვე პატივსა შინა ზეცისასა და ცხორებასა შინა საუკუნესა! ხოლო მე მიუდრეკივარ სიყვარულსა სოფლისასა და შიშსაცა მამისა შენისასა. არამედ არა უვარვყოფ სიმდიდრესა მაგის საქმისასა. ხოლო აწ შენ მიბრძანე, თუ რომლითა ღონითა განვერე რისხვასა მამისა შენისასა, რამეთუ დავფარე აქამომდე საქმე ესე მეფისაგან!

პრქვა იოდასაჲ:

— უკეთუ დაჰფარო საქმე ესე მეფისაგან, უწყოდი, რამეთუ იგიცა ერთგულებაჲ არს წინაშე მისსა, რაჲთა არა შეაგდო იგი დიდსა ურვასა და მწუხარებასა და წარუკვეთო მას სასოებაჲ შვილიერობისაჲ და შევარდეს გულის კლებაჲსა. ხოლო ჩემგან უშიშ იყავ ამიერითგან და იქმოდი და იტყოდი, რაჲცა გნებავს. რამეთუ გულისხმამიყოფია ამოებაჲ ამის სოფლისაჲ და ჭეშმარიტად მიცნობია. რამეთუ არარაჲ არს კაცი, გარნა მატლი და წუთხი, მტვერი და ნაცარი განქარვებადი მსწრაფლ. და ამისთვის არა ვზრუნავ ხორცთათვის, რამეთუ არა არიან, ხოლო სული არს, რომელი იგრძნობს ტკივილთა გინა შვებათა ყოველთა. აწ ამისთვის ჯერ არს ზრუნვაჲ, რაჲთა მას საუკუნესა არა მიეცეს სატანჯველსა დაუსრულებელსა, ცეცხლსა და მატლსა დაუძინებელსა და ბნელსა გარესკნელსა. და ესეცა უწყოდე, რამეთუ მე მიპოვნია მამაჲ ყოვლისა მყარობელი, დამბადებელი ცათა და ქვეყანისაჲ და შემოქმედი ყოველთა დაბადებულთაჲ. და მისგან მეშინის და მისგან ვძრწი და მას თაყვანის ვსცემ, რამეთუ იგი არს მეუფე მეუფეთაჲ და მას აქვს უფლებაჲ სულთა და ხორცთაჲ. და მისი არს სუფევაჲ უკუნიით უკუნისამდე. და შენ, რომელი გნებავს, იგი ქმენ.

ხოლო ბალაჰვარს ენება წარსლვაჲ და იჯმნა ძისაგან მეფისა. ხოლო იგი ფრიად შეწუხნა და ვერ დაითმენდა განშორებასა მის-გან: და ჰრქვა:

— ვერ თავს ვიდებ თვინიერ შენსა ყოფასა და გევედრები, რა-მთა წარმოვიდე შენ თანა და ერთგან ვიყოფოდით მოყვასთა შენთა თანა.

მიუგო ბალაჰვარ:

— ძეთ მეფისაო, სახე ეგე მსგავს არს სახესა მას, რამეთუ იყო ვინმე კაცი დიდებული და ესვა მას ძე საყვარელი. და ძისა მის მისისათვის ნუკრი ველური განზარდა და ეჟვანი შეაბა ყელსა მისსა. ხოლო იგი განვიდის ველად ჩვეულებისაებრ, რამთა ძოოს. ხოლო ჟამსა ერთსა შეეყო სხვათა ქურციკთა და თანა განჰყვა იგი მალნარ-თა შინა. და ვითარცა ცნეს, რამეთუ ნუკრი იგი წარვიდა უშინაგა-ნესთა მალნართა, წარვიდეს ძიებად ნუკრისა მის განმზრდელნი იგი მისნი და პოვეს იგი სხვათა თანა ნადირთა. ხოლო იგინი და-ხოცნეს და ნუკრი იგი შეიპყრეს და წარმოიყვანეს. ეგრეთვე ჩვენ შეგვაძმესვიო, მე და მოყვასთა ჩემთა. და ვერცა სასოებაჲ შენი სრულ იქმნეს და ვერცა შემძლებელ ხარ ჭირთა მათ დათმენად, რომელთა მე და მოყვასნი ჩემნი მოვითმენთ. და უწყოდე ესეცა, რამეთუ უმჯობეს არს, რამთა დაითმინო აქავე და, თუ ენებოს ღმერთსა, სხვითა ღონითა ჰპოო, რამთა სათნო ეყო უფალსა ჩვენსა იესუ ქრისტესა.

ჰრქვა იოდასაჲ:

— რაჲ არს საზრდელი თქვენი, რომლითა სცხოვნდებით უდაბ-ნოსა მას შინა?

მიუგო მან:

— მწვანვითაგან ქვეყანისათა ვიზრდებით. ხოლო ოდეს მოგ-ვაკლდის, მოვიღებთ ძმათაგან ჩვენთა მორწმუნეთა.

ჰრქვა იოდასაჲ:

— წარიღე საფასე, რაოდენიცა გნებავს, რომელ კმა გეყოს შენ და მოყვასთა შენთა!

მიუგო:

— ვითარ მისცემ საფასესა მოყვასთა ჩემთა, რამეთუ უკანამსკ-ნელი მათი უმდიდრეს არს შენსა?

ჰრქვა იოდასაჲ:

— ვითარ არს უგლახაკესი მოყვასთა შენთაჲ უმდიდრეს ჩემსა, რამეთუ იტყვი ფრიად უპოვარებასა მათსა?!

მიუგო ბალაჰვარ:

— ამისთვის ვიტყვი, რამეთუ თქვენგანსა, რომელსა აქვს, სხვი-

სათვისცა ზრუნავს და ფრიად შფოთებს და განილევის და ზე და ქვე ეკვეთების, რაღათა უმრავლესი შეიკრიბოს. ხოლო მოყვასთა ჩემ-
თაგანი არცა ერთსა რას ზრუნავს, არცა თუ ჭამადთათვის, არცა
შესამოსელთა, რამეთუ მდელთა მათგან საზომისაებრ იხმევენ და
მათ ზედა ადიდებენ ღმერთსა, რამეთუ დაუტეობია სიმდიდრე სოფ-
ლისაჲ და საშვებელნი და იხარებენ და იშვებენ სულითა, რამეთუ
მოელთან სასუფეველსა ცათსა. ხოლო რომელნი ეძიებენ აქა სიმ-
დიდრესა, მდიდარ თუ იყვნენ, გლახაკ-ვე არიან გონებითა და ვერ
განძლებიან. ხოლო მოყვასნი ჩემნი ფრიადითა მყუდროებითა იქცე-
ვიან აქა, რამეთუ საუნჯენი მათნი სავსე არიან და გარდაეცემიან
ურთიერთას ცათა შინა, დაუნჯებულ არიან მუნ, სადა არცა მპარა-
ვი განიპარავს და არცა მღილი განპრყვნის, რომელთა-იგი შენცამ-
ცა ზიარ ხარ მათ შინა შვებად უკუნისამდე.

პრქვა იოდასაჲ:

— რაღათა უწყით ჭეშმარიტებაჲ საქმისა მაგისი?

და მან პრქვა:

— ამით უწყით ჭეშმარიტი: ოდეს მოყვასთა ჩემთაგანი განვი-
დოდის ხორცთაგან, ვხედავთ ანგელოზთა ნათლისათა, მოსრულთა
წარყვანებად სულისა მისთვის, რომელი ბრძანებულ იყოს უფლი-
საგან, და გვესმის გალობაჲ ტკბილი, რომელი გამოვალს პირთაგან
ანგელოზთასა. და ვითარცა განიყვანონ სული იგი, მაშინ აგვეხდე-
ბის საბურველი თვალთაგან ჩვენთა და ვხედავთ სულსა მას ტვირ-
თულად ხელთა შინა ანგელოზთასა და აღმავალად ზეცად და მივაყ-
ვანებთ თვალთა ჩვენთა, ვიდრემდის განვლიან ბნელნი იგი და
ჰაერის მცველნი. ხოლო საფასე, რომელი გეგულების მოცემად
მოყვასთა ჩემთა, იგი ყოველი მიეც გლახაკთა და უღონოთა. ხოლო
მე არა ვარ მოციქული მოყვასთა ჩემთა, რაღათმცა მივართვა გეს-
ლი, რომელი აღაშფოთებს გონებასა კაცთასა. და ვითარ მივართვა
მტერი იგი, რომელი მოაკვდინეს და დათრგუნეს ფერხითა?! და
რომელნი-იგი მდიდარ არიან, ვითარღა მიიქცენ სიგლახაკედ და
იწყონ შფოთებად?

პრქვა იოდასაჲ:

— კინაჲ არს სამოსელი თქვენი?

ხოლო მან პრქვა:

— სამოსელი ჩვენი არს ძველი, დაბეპკული, ნაგევთაგან შეკ-
რებული.

პრქვა იოდასაჲ:

— მიიღე სამოსელი მოყვასთა შენთათვის.

პრქვა ბალაჰვარ:

— არავინ ჩვენგანი დაიუნჯებს სამოსელსა, რამეთუ ერთი იგი ჰმოსიეს, რომლითა დაიფარავს უძლურებასა ხორცთასა. და რომელი მოელოდის მწუხრითგან ვიდრე ცისკრადმდე სიკვდილსა, რად უხმს მას ორი სამოსელი ეგე, რომელი შენ გმოსიეს?!

პრქვა იოდასაჲ:

— ვინაჲ არს სამოსელი ეგე, რომელი გმოსიეს?

მიუგო ბალაჰვარ:

— ესე სამოსელი ახლად შევიმოსე, რამათა მოვიდე შენდა, რამათა არავინ განჰკრთეს სახესა სამოსლისა ჩემისასა. რამეთუ სახე ესე მსგავს არს სახესა მას, რომელსა ესვას ნათესავი ტყვეობასა შინა და შეცვალებითა სამოსლისაჲთა შევიდის ქვეყანასა მას მტერთასა, რამათა ღონისძიებითა გამოიხსნას ტყვე იგი. ხოლო მე ვითარცა მეუწყა შენი, ვითარმედ ჭეშმარიტსა ეძიებსო და გწადს ხმაჲ მახარებელისაჲ, და დავინახე ადგილი სათესავი, გამოვედ ქვეყანით ჩემით საყოფელით და შევიმოსე სამოსელი ესე, რომელი მომცა კაცმან მორწმუნემან და ღმრთისმოშიშმან, და მოვიწიე შენდა. და აწ ძალითა ქრისტესითა მიხსნიხარ მტერთაგან, რამეთუ გაუწყე მცნებაჲ ღმრთისაჲ და სჯული მისი, და რამეთუ მეძავ არს სოფელი ესე და სიყვარულსა ერთისა თანა არა დაადგრების. ხოლო მე, რაჟამს მივიწიო ადგილსა მას, რომელსა შევიმოსე სამოსელი ესე, მუნვე განვიძარცო ესე და შევიმოსო სახე და სამოსელი მოყვასთა ჩემთაჲ, და უკეთუმცა მიხილე ხატითა და სამოსლითა მოყვასთა ჩემთაჲთა, არღარამცა გწადოდა მოსლვაჲ ჩემ თანა.

მაშინ ჰლოცვიდა, რამათა ეჩვენოს ხატითა და სამოსლითა მით.

ხოლო ბალაჰვარ განიძარცვა სამოსელი იგი, რომელი ემოსა ზედა კერძო. და იყო ყოველი გვამი მისი გამხმარ და დამჭნარ და ტყავი ოდენ გარდართხმულ ძვალთა ზედა, ყოველი ასოჲ აღირაცხოდა. ხოლო ემოსა ნახეთქი რამეჲ ძაძისაჲ, რომელი შემოედვა უბითგან ვითარცა ნახევარ წვივთამდე.

და ვითარცა იხილა იოდასაჲ სახე იგი ღმრთისმსახურებისაჲ, აღიჩნვა გული მისი და იწყო ტირილად. და აღიძრნეს ყოველნი ნაწლევნი მისნი და ჰგოდებდა, ვითარცა ვინ ჰგოდებნ შვილსა საყვარელსა და პრქვა:

— ვინაჲთგან არა განმიყვანებ მე შენ თანა, მომეც მე სამოსელი ეგე ძაძისაჲ და შენ სხვაჲ მიილე ჩემგან, ვითარიცა გნებავს.

ხოლო იგი მორჩილ ექმნა მას და მისცა სამოსელი იგი ძაძისაჲ და სხვაჲ შეიმოსა, ძველი და ნახმარები. ხოლო იგი ეტყოდა, რამათა მიიღოს ახალი. პრქვა ბალაჰვარ:

— არა ჯერ არს, რამათა მივიღო ძველისათვის ახალი.— და ამც-

ნებდა და ეტყოდა: — ძეო მეფისაო, მე მონა ვარ უფლისა ჩვენისა იესუ ქრისტესი და აღმისრულებიეს სრბაჲ ჩემი შენდა მიმართ, ვითარცა მიბრძანა მე სულმან წმიდამან, რამეთუ მე ყოველნი სამართალნი მისნი დაგისხენ წინაშე შენსა. ხოლო აწ მნებავს სრბაჲ ესე სხვათა მიმართ და ძიებად ადგილსა სანაყოფოსა, რაჲთა ვსთესო ჩას შინა. და აწ განვალ და გამცნებ: დაუმარხე ღმერთსა სჯულისი მისი, რომელი მოგცა ჩემ მიერ და გაუწყნა სამართალნი მისნი და ღირს მისდა გიჩინა შენ! ხოლო შენ განეკრძალე, რაჲთა არა გარდაჰხდე მცნებათა მისთა და შთაჰვარდე მოხრებლსა წარწყმედი-სასა. და მე ვევედრები ღმერთსა, სრულმყოფელსა ყოველთა კეთილთასა, რაჲთა განგაძლიეროს ყოველსა შინა კვეთებასა მტერთასა და მოგცეს შენ სიბრძნე სიმხნით და მოთმინებაჲ, რაჲთა მყუდროებით იყვნენ ღლენი შენნი და რაჲთა არა მძლე გექმნეს მტერი ჩვენი ეშმაკი და განჰვარდე დიდებისაგან ღმრთისა. ხოლო მე მეშინის, რამეთუ ძე ხარ მეფისაჲ და შვებით და ფუფუნებით აღზრდილ. ნუუკვე სულმოკლე იქმნე და შესცთე გზისაგან ჭეშმარიტისა და იწყონ შენ ზედა უფლებად ვნებათა.

მიუგო იოდასაჲ და ჰრქვა:

— შენ მხადი ძედ მეფისა და არა ვარ ძე მეფისაჲ, არამედ მონაჲ და ძე მეუფისა უკვდავისაჲ. ხოლო ღმერთმან განადიდა კეთილი მისი შენ მიერ ჩემ ზედა, რამეთუ მიზეზ მექმენ მეცნიერებასა ღმრთისასა და დამადგინე გზასა ჭეშმარიტებისასა და განმარინე საბრძეათაგან ეშმაკისათა. და დიდ არს ჩემ ზედა მისაგებელი შენთა კეთილთაჲ ჩემდა მომართ და ვერ შემძლებელ ვარ ღირსად მადლისა მიცემად, ვითარ-იგი ჯერ არს შენდა. არამედ ვესავ ღმერთსა, რომელმან მიგაგოს ჩემ წილ, რამეთუ მის თანა არს სისრულე მისაგებელთაჲ. და მან სრულყოს საქმე კეთილისა შენ თანა. და უკეთუ დაადგრე ჩემ თანა, საშვებელ ხარ სულისა ჩემისა, და უკეთუ წარხვალ, ნუ განგვაშორნეს ღმერთმან ნებისაგან მისისა.

და მოიკითხნეს ურთიერთას და წარვიდა ბალაჰვარ საყოფელად თვისა.

6

ამიერითგან იწყო იოდასაჲ მარხვად და ლოცვად ღმრთისა მიმართ. და რაჟამს კაცნი დაწვიან, მან იწყოს ღამისთევად და ტირილითა და სულთქმითა აღასრულებდა ლოცვათა თვისთა.

ხოლო ზანდან მზარდული დასნეულდა შიშისაგან მეფისა. და ვითარცა ცნა მეფემან სნეულებაჲ, წარავლინნა მკურნალნი, რაჲთა

შეუძლონ ცნობად, თუ რომლითა მიზეზითა სწეულ არს. ხოლო მათ, ვითარცა განიცადეს, წარვიდეს და პრქვეს მეფესა:

— მეფეო, სენი ისი ზანდანისი არა არს სწეულებისაგან, არამედ გულის კლებისა არს.

ხოლო მან თქვა გულსა თვისსა: „რამე არს მწუხარებაჲ გულისა მისისაჲ, ნუჟკე განაყენა ვინმე ძე ჩემი სჯულისაგან ჩემისა და იგი ელმის ზანდანს, მზარდულსა ძისა ჩემისასა?“

და აღდგა და წარვიდა ხილვად მისა, რამთა ცნას, თუ რაჲ სჭირს ანუ რად მწუხარე არს. ხოლო ზანდანს, ვითარცა ესმა მისლ-ვაჲ მეფისაჲ, შეძრწუნდა და წინა მიეგება მას. და პრქვა მეფემან:

— რაჲ გელმის, ზანდან?

ხოლო მან მიუგო:

— ცხოვნი, მეფეო, უკუნისამდე! ურვამან დიდმან შემიპყრა და ფრიად შემაურებეს და ძლიერად შემაფოთებეს, რამეთუ ძემან შენ-მან უვარყო სჯული შენი და ქრისტესა შეეწყნარა. და ამისთვის შე-უპყრივარ სწეულებასა ძნელსა.

ხოლო მან პრქვა:

— და ვინა ყო ესე?

ხოლო მან პრქვა:

— ბალაჰვარ, რომელ შენ განუტევე, მომეპარა, ვერა ვცან, და მან აცთუნა იგი.

და შეუძნდა მეფესა ძნიად და იქცა პალატადვე. და მოუწოდა კაცსა ერთსა თანამზრახველსა და ვარსკვლავთმრიცხველსა, რომ-ლისა იყო სახელი რაქის, და პრქვა:

— რაჲ ვყო, რამეთუ ძე ჩემი განდრეკილ არს სჯულისაგან ჩე-მისა?

ხოლო მან პრქვა:

— პირველად ჯერ არს, რამთა ვეზრახნეთ და ვამხილოთ ცთუ-ნებაჲ მისი. და უკეთუ ვერ ვარწმუნოთ, სხვაჲ ღონე ვიძიოთ.

და მეყსეულად წარვიდეს იოდასაფისა. და ვითარცა მოიკითხ-ნეს, დასხდეს. და პრქვა მეფემან ძესა თვისსა:

— შვილო, რაჲ არს ცთომილებაჲ შენი, მითხარ!

ხოლო მან პრქვა:

— არა არს ცთომილებაჲ, რამეთუ ჭეშმარიტად მისდა შედგო-მილ ვარ, რომელმან შემქმნა და დამბადა. ხოლო შენ ხარ ცთუნე-ბულ, რამეთუ დაგიტევებოი და დამბადებელი და დაბადებულთა კმსა-ხურებ. და უკეთუ შენ მისმინო და თაყვანის სცე ღმერთსა მას, რომელმან შექმნა ცანი და ქვეყანაჲ, ზღვაჲ და ყოველი, რაჲ არს მას

შინა, რამეთუ მზე და მთოვარე და ვარსკვლავნი მას დაუბადებინან, და მას თაყვანის სცე, შენდაცა ნეტარ იყოს და ჩვენდაცა.

ხოლო მან წარიკვეთა სასოებაჲ დარწმუნებისათვის მისისა და თქვა:

— ჭეშმარიტსა იტყოდეს ამისთვის ფილოსოფოსნი იგი, ვითარმედ წინააღმდეგომი სჯულისა შენისაჲ იქმნების ყრმაჲ ეგეო.

და აღდგა და დამძიმებული წარვიდა პალატად თვისად. და პრქვა რაქისს:

— რაჲ ღონე ვყოთ აწ?

ხოლო მან პრქვა:

— ვიცი კაცი, რომლისა თანა სწავლულ ვარ და არავინ იცნობს მას ქვეყანასა ამას. და არს იგი სჯულისა ჩვენისაჲ და ფრიად სწავლული სიბრძნისაჲ. და სახელი მისი ნაქორ. იგი მოვიყვანოთ, რამეთუ ფრიად მსგავსი არს ბალაჰვარისი ფერთა და ჰასაკითა, და შევჰმოსოთ სამოსელი, ვითარი უნახავს ზანდანს ბალაჰვარს ზედა. ხოლო ჩვენ განვიდეთ ძიებად ბალაჰვარისა და ვაცნობოთ ძესა მეფისასა მისთვის. დაღაცათუ შეუძლებელ არს პოვნაჲ მისი ჩვენგან, ვპრქვათ ძესა შენსა, ვითარმედ წარვალთ ძიებად მოძღვრისა შენისა და, უკეთუ ვპოოთ, მოვიყვანოთ წინაშე შენსა. ხოლო ჩვენ წარვიდეთ და ნაცვალად ბალაჰვარისა მოვჰგვაროთ ნაქორ. ხოლო მან პრქვას, თუ — ტყუვილით გითხარ ყოველი, რამეთუ მტერი ვიყავ მამისა შენისაჲ. და ესევეითართა ღონისძიებითა მოვაქციოთ ძე იგი შენი სჯულსა ჩვენსა.

ხოლო ესე რაჲ ესმა მეფესა, სთნდა სიტყვაჲ რაქისისი. და განვიდეს ძიებად ბალაჰვარისთვის. და სლვასა მას შინა მათსა ადგილსა ერთსა პოვნეს კაცნი მძოვარნი, ღმრთისმსახურნი, რომელთა ეკიდა ძვალეხი ქედთა მათთა. და ვითარცა მოიყვანნეს იგინი წინაშე მეფისა, ჰკითხა მათ:

— რანი ხართ თქვენ, ანუ რაჲ არს ძვალეხი ეგე, რომელ გკიდავს?

ხოლო მათ პრქვეს:

— ჩვენ კაცნი ვართ ღმრთისმსახურნი და ამისთვის გვკიდავს ძვალეხი ესე, რამთა ზედაჲსზედა მოგვახსენებდეს სიკვდილსა.

და პრქვა მეფემან:

— და რამთა უმეტეს შეგახსენებს სიკვდილსა ძვალეხი ეგე თვით სვინდისისა და გონებისაგან თვისისა, რამეთუ ყოველთა იციან, ვითარმედ მოკვდავ არიან?!

და პრქვა კაცმან მან:

— უკეთუმცა იცოდეთ მოკვდავებაჲ თქვენი, არამცა სდევნიდით

კაცთა ღმრთისმსახურთა, რამეთუ ვიცით და გვისწავიეს, რამეთუ ბალაჰვარს ეძიებთ.

და ჰრქვა მათ რაქის:

— სადა არს გრძნეული იგი, რომელმან აცთუნა ძე მეფისაჲ?

ხოლო მან ჰრქვა:

— შენ ხარ ეშმაკი და გრძნეული, ხოლო იგი მოყვასი არს ჩვენი, შემკული ყოვლითა სათნოებითა და შეზღუდვილი შიშითა ღმრთისაჲთა.

და კვალად ჰრქვა რაქის:

— სადა არს აწ იგი?

ხოლო მათ ჰრქვეს:

— ჩვენ არა უწყით, სადაა იგი. და უკეთუმცა მას ენება, გამო-მცა-გიცხადა თავი თვისი. ხოლო თქვენ ცუდად შვრებით და ეძიებთ, რამეთუ ღმერთი ჭფარავს მას და ვერ შემძლებელ ხართ პოვნად მისა. და რაჲსა ეძიებთ ძმასა მას ჩვენსა, რომელმან საწუთოჲ და დიდებოჲ დაგიგდო და არღარა გეზიარების მას შინა, და არა სდევნით მათ, რომელნი გაცილობენ და გეზიარებიან საშვებელთა სოფლისათა?

ჰრქვა მეფემან:

— ამისთვის, რამეთუ შეცთომილ არს და აცთუნებს სხვათაცა და აყენებს კეთილთა და საშვებელთაგან, რომელნი დაებადნეს კაცთათვის. და ამისთვის არს გულისწყრომაჲ ჩემი მათ ზედა, რამეთუ არა შეიყვარეს მათ კეთილი ქვეყანისაჲ.

ჰრქვა კაცმან მან:

— ნანდვილვე თუ გეგ ეგრეთ არს და გნებაჲს ყოველთა კაცთა შვებასა შინა ცხორებოჲ, რად არა იზიარებ ყოველთა კაცთა საშვებელთა შენთა? რამეთუ შენ ყოველთა საშვებელთა წინა იყოფ და გლახაკნი მშიერნი და შიშველნი მიმოვლენან აქა და იქი.

ჰრქვა მეფემან:

— ამისთვის, რამეთუ არა სწორ არიან მეფე და მონანი, ერისთავნი და ერნი, და რაჲთა კაცად-კაცადმან მოიღოს საზომისაებრ შვება და პატივი.

მიუგო კაცმან მან:

— აწ უკვე სიტყვითავე შენითა დაჰსსნი სიტყვათა შენთა, რამეთუ თავისასა ეძიებ და არა კაცთასა. და თუ გნებაჲს, გაუწყო, თუ რომლისა ჯერისათვის შეიწევები შურითა და ბოროტის ყოფად განმზადებულ ხარ მათთვის, რომელთა დაუტევეს სოფლისა ამის საშვებელი: რამეთუ ჰგონებ განმრავლებასა მორწმუნეთასა და, რა-
ბ. ძველი ქართული მოთხრობა

ჟამს განმრავლდენ, არღარა თავს იდებდენ უღელსა მონებისა შენისასა. და ამისთვის გძაგან და სდევნი მათ.

და ჰრქვა მეფემან:

— არის ვინა მოყვასთა შენთაგან უაღრეს შენსა?

ხოლო კაცმან მან ჰრქვა:

— არავინ არს უაღრეს გინა უდარეს ჩემსა, რამეთუ ყოველნი ერთ ვართ ქრისტეს იესუმს მიერ, უფლისა ჩვენისა. ხოლო მეტნობაჲ სოფელსა ამას შინა აქვს, ვითარცა შენ და მოყვასთა შენთა.

მაშინ ბრძანა მეფემან ასოეულად დაჭრა მათი და დაყრა გზასა ზედა და უბრძანა რაქისს მოყვანებაჲ ნაქორისი. და განვიდა რაქის მარტოჲ ღამით და მოუწოდა ნაქორს და უთხრა ყოველი ზრახვამ მეფისაჲ. და ამცნო, რამთა გამოვიდეს გზასა ზედა. და ვითარცა განთენა, წარემართნეს ადგილთა მათ, სადა იყო ნაქორ. ხოლო იგი მივიდოდა გზასა. და ჰრქვა მეფემან მონათა თვისთა, რამთა ჰკითხონ, თუ ვინ არს კაცი იგი. ხოლო მათ ჰკითხეს რამ, ჰრქვა:

— მე ვარ ბალაჰვარ.

ხოლო მათ შეიპყრეს და სიხარულით მიიყვანეს წინაშე მეფისა ხოლო მეფემან განიხარა ესრეთ, ვითარცა ეპოვა საძიებელი თვისი და წარავლინა ერთი მონათაგანი, რამთა აუწყოს იოდასაფს შეპყრობამ ბალაჰვარისი.

ხოლო მას ვითარცა ესმა, სულთითქვნა და იწყო მწუხარებად. და იტყოდა გულსა შინა თვისსა: „ნუჟკვე შიშითა სატანჯველთაჲთა, რომელ მოწევნად არიან მის ზედა ბრძანებითა მამისა ჩემისაჲთა, სულმოკლე იქმნეს და შეშინდეს და იწყოს ჩემდა წინააღდგომად, რამთა დავემორჩილო ბრძანებასავე მამისა ჩემისასა“.

ამისთვის ტიროდა და იტყოდა:

— უფალო, რად მიეც მონაჲ შენი ბალაჰვარ ხელთა უსჯულოთაჲსა მეფისათა და რად არა დაჰფარე თვალთაგან მათთა?

ხოლო მონაჲ იგი იყო ფარულად მოყვარე ქრისტესი და ჰრქვა:

— ძეო მეფისაო, ნუ მწუხარე ხარ, რამეთუ არა ბალაჰვარ არს, არამედ ნაქორ, მსგავსი მისი.

და ამას ზედა განიხარა იოდასაფ და აღიდებდა ღმერთსა.

და ვითარცა წარვიდა მონაჲ იგი წინაშე მეფისა ძისა, ჰკითხა მეფემან:

— შენ ხარა ბალაჰვარ, რომელმან შეაცთუნე ძე ჩემი?

ხოლო მან ჰრქვა:

— უკეთუ იგი ვარ, არა მცირე არიან კეთილნი ჩემნი შენ თანა. ჰრქვა მეფემან:

— და რომელთა კეთილთა მაყვედრებ?

ხოლო მან პრქვა:

— ამათ, რამეთუ გინდა განსწავლა ძისა შენისაჲ, ხოლო მე ვიდვაწე იგი სწავლითა ჭეშმარიტითა, ვიდრემდის მივაწიე იგი სულისა ცხორებასა და ვასწავე იგი, რომელი გვაუწყეს წმიდათა წინასწარმეტყველთა და მოციქულთა, რომელი-იგი განუმზადა ღმერთმან მოყვარეთა თვისთა. რამეთუ მტერ იყო და დავაგე ღმერთსა, ხოლო მან შეიწყნარა და განეყენა უღმრთოებასა თქვენსა.

ხოლო მეფემან პრქვა:

— არა მნებაჲს მოკლვაჲ შენი, ვიდრე არა განგიკითხო სრულიად.

და აღსვა იგი სახედარსა და წარვიდა პალატად თვისად.

და განითქვა ჰამბავი, ვითარმედ შეიპყრა მეფემან ბალაჰვარ. და ხვალისაგან აღდგა მეფე და წარვიდა ძისა მისისა და პრქვა:

— შვილო ჩემო, არავის ზედა მოიწია ესოდენი სიხარული, ვითარ ჩემ ზედა მოიწია შენთვის. და შენ ყოველი იგი სიხარული მწუხარებად და ურვად გარდამიქციე და დააბნელე სინათლე თვალთა ჩემთაჲ და მოაწიე იგი, რასაცა ვეკრძალებოდე შენთვის. ხოლო მე ვიგონებდი, რაჲთა შემდგომად სიკვდილისა ჩემისა შენ იყო მკვიდრი მონაგებთა ჩემთაჲ და სამეფოჲსა ჩემისაჲ. ხოლო შენ დამიშალე განზრახვაჲ ჩემი, რამეთუ შთაჰვარდი საბრხესა მას, რომელსაცა მეშინოდა, რამეთუ განგაკრძალებდი შენ სავნებელთა სოფლისათა. ხოლო შენ სიუცბითა შენითა და სიყრმითა ყოველთა მათ ვნებათა შთაჰვარდი და წინააღუდეგ ნებასა ჩემსა და დაუტევე სჯული ჩემი და შთაუსენ წინამონი შენნი ხელთა კაცთა ცრუთა და მაცთურთასა, რომელთა მიგიყვანეს მწუხარებად, რომელნი შთაგადებენ წარსაწყმედელსა.

მიუგო იოდასაჲ მამასა თვისსა:

— მენება მე, მეფეო, რაჲთა არა გამოვაცხადო ღმრთისმსახურებაჲ ჩემი, ვიდრე განსლვადმდე ჩემდა ხორცთაგან, რაჲთა არა გექმნე მომატყვებელ მწუხარებისა, რამეთუ ვიტყოდე გულსა თვისსა: „უკეთუ უწინარეს მამისა ჩემისა განვიდე ხორცთაგან ღმრთისმსახურებასა შინა ჩემსა, კეთილ, და უკეთუ მამა ჩემი წარვიდეს პირველ ჩემსა, არავე წარვიდეს შეწუხებული წინააღდგომისათვის, მისისა. ხოლო უკეთუ ენებოს უფალსა ჩვენსა იესუ ქრისტესა, შემდგომად სიკვდილისა მამისა ჩემისა განვიდე უდაბნოს, რაჲთა მუნ სათნო ვეყო უფალსა“. ხოლო აწ უბრალე ვარ წინაშე შენსა, რამეთუ შენ გამოაცხადე საქმე ჩემი.

ხოლო მეფესა რაჟამს ესმენეს სიტყვანი ესე, აგინა მას და იწყო გამობად ქრისტესა, ჭეშმარიტისა ღმრთისა.

პრქვა იოდასაჲ:

— არა უწყი, მეფეო, თუ რომლისა საქმისათვის შეწუხებულ ხარ: კეთილისათვის, რომელ მოვიპოვე, ანუ წინააღდგომისათვის ნებისა შენისა. უკეთუ მოპოვნებისათვის კეთილისა მრისხავ, თანა მაც სივლტოლაჲ შენგნით, რამეთუ არა გნებავს კეთილი ჩემი. ხოლო უკეთუ მაბრალთა წინააღდგომასა შენსა და გნებავს წარწყმედაჲ ჩემი ამისთვის, რამეთუ წინააღდგომები ნებასა შენსა, მეცა თანა მაც, რამათა მწუხარე ვიყო შენთვის დაკლებისათვის კეთილთა მათ, რომელნი მომიგოიან და შენ ვერ ეზიარები მათ, რომელნი-იგი ასკეცად უზეშთაეს არიან ქვეყნიერთა ამათ, ვითარცა შენცა ხედავ მნათობთა ზეცათასა. ხოლო სიქადული შენი თუ საქმით აღასრულო, ნეტარ ვიყო მე, რამეთუ ადრე მივიდე კეთილთა მათ, რომელთა იტყოდეს წინასწარმეტყველნი და მოციქულთა დაამტკიცეს.

პრქვა რაქის:

— ვინაჲ უწყი, თუ ჭეშმარიტსა იტყოდეს წინასწარმეტყველნი და მოციქულნი?

პრქვა:

— ამით გამოქ უწყი, რამეთუ იქმოდეს ნიშნებსა და სასწაულებსა, რომელი სხვამან ვერავინ ქმნის. ხოლო იგინი სახელისდებითა ღმრთისაჲთა იქმოდეს, რამათა პრწმენეს ყოველსა სოფელსა.

და განაგრძო რაქის გამოძიებაჲ სიტყვისაჲ იოდასაფისაგან წინაშე მამისა მისისა, ვიდრემდის იცნა რაქის ღმერთი და თქვა:

— ყოველსა ჭეშმარიტსა იტყვის და ჩვენ ცუდსა შრომასა აღვასრულებთ კერბთა მიმართ, — და აღიარა წინაშე ყოვლისა ერისა და თქვა ხმითა მაღლითა, ვითარმედ: — არავინ არს ღმერთი ქვეყანასა ზედა, გარნა ღმერთი მხოლოჲ, რომელმან დაჰბადნა ცანი და ქვეყანაჲ, — და ყოველივე წესი სჯულისაჲ თვით აღიარა და იწყო ლოცვად და მარხვად.

ხოლო აბენეს მეფე მწუხარე იქმნა სიტყვათა მათ ზედა რაქისისთა და თქვა:

— სამართლად დავამხვენი და განვასხენ ქვეყანისაგან ჩემისა მაცთურნი იგი და გრძნეულნი. ხოლო მე კეთილი მენება ძისა ამის ჩემისათვის და მათ შეაცთუნეს იგი სიყრმითა და ცნობანაკლულევანებითა. და აწ, ესერა, მის მიერ შესცთა ბრძენთმთავარი ესე რაქის.

მიუგო იოდასაჲ და პრქვა:

— რამეთუ ყრმად მხადი და მიწევნულ ვარ ჟამსა და მაქვს სიტყვისგებაჲ წინაშე ქრისტესა სიყრმისათვის ჩემისა. და რომელ მაყვედრებ კეთილის ყოფათა ჩემთათვის და მაიძულებ დატევებად

კეთილთა მათ საუკუნეთა წარმავალთა ამათთვის და გაბრწნადთა, უწყოდე, რამეთუ არაჲ სწორებაჲ არს უბრწნელთა მათ თანა განხრ-წნილთა. ხოლო შენნი ესე კეთილნი ანუ მიმიხვნე შენვე მცირედისა რამსამე რისხვისათვის, ანუ ჟამთა ქცევამან მიგვიხვნეს შენცა და მეცა. ხოლო სიხარულისა მისთვის საუკუნოჲსა ესრეთ იტყვის უფალი: და სიხარული იგი არავინ მიგიღოს შენგან. საქმე ესე და ცხორებაჲ, რომელ შენ გამოირჩიე ჩემთვის, ტრფიალ და შვენიერ არს, უკეთუმცა არა ადრე წარმავალ იყო. ხოლო უკეთუ გაქვს სიმ-ტიციე დადგრომისა მისისაჲ, კეთილ და საწადელ არს, და უკეთუ ვერ გულპყრობილ ხარ, რამსათვის არა შემინდობ დატყევაჲდ მის-სა, რამთა მოვიღო უსაწადელესი ცხორებაჲ? და ვითარ გიკვირს, მეფეო, სურვილი ჩემი კეთილთათვის წარუვალთა და არა გიკვირს შეკვეთებაჲ თავისა შენისაჲ საშვებელთა ამათ წარმავალთა? აწ კეთილ არს აქა უბადრუკებაჲ ჩემი, რამთა მიზეზ-მექმნეს ცხორე-ბისა მის საუკუნოჲსა. და ვითარ არა მოვიწყინო სოფელი ესე, რა-მეთუ იგი მოიწყენს მოყვარეთა მისთა, და ვითარ არა ვექცე, რა-მეთუ იგი ექცევის მრავალფერად კაცთა, ანუ ვითარ დავსჯერდე კეთილთა მისთა, რამეთუ კეთილნი მისნი ბოროტ არიან, რამეთუ დღეს მისცემს და ხვალე მოუღებს. ხოლო შენ ვერ გულისხმაგიყოფიეს ესე და წინააღუდგები სჯულსა ღმრთისასა და არა ინებებ შე-წყნარებად კეთილის ყოფათა მისთა, რამეთუ იგი მოწყალე არს და ჰნებავს მოქცევაჲ ყოველთაჲ. და ამისთვის მოგაგო ნაცვალი, რომელ-იგი შენ მიაგე მონათა და მსახურთა მისთა.

მაშინ ლმობიერ იქმნა მეფე და გულისხმა ყო, ვითარმედ შე-გონებაჲ მისი უფროჲს აღაგზნებს გონებასა მისსა. და აღდგა და წირვიდა პალატად თვისად.

და ხვალისა დღე კვალად მოვიდა და შეიტკბო იგი მკერდსა თვისსა და მოეხვია ქედსა მისსა და ეტყოდა:

— ნუ, შვილო ჩემო და ნაწლევო მუცლისა ჩემისაო, და ნუ ეჭვ, უკეთუმცა მინდოდა ბოროტი შენი. და მერმე იცი სამართალი ჩემი და მსჯავრი, თუ ვითარ უსაჯი ქვრივთა, თბოლთა და გლახაკთა და განვაბნევ საფასეთა ჩემთა მათ შორის. რამეთუ შენ უწყი, ვითარ-მედ მრავალგზის მივემთხვიი რაჲ გლახაკთა, თბოლთა, ქვრივთა და უღონოთა და არა თანაწარვჰხდი, ვიდრე-იგი არა აღვასრული სათხოვარი მათი. აწ რაჲ ძალგიც, შვილო ჩემო, ძაგებად სჯულისა ჩემისა და გმობად წესისა ჩემისა? და შენ ვითარ არა დაჯერებულ ხარ, რამეთუ იხილა ეშმაკმან შენ თანა სიჩქურე და სისუსტე და აღგამაღლა, ვითარცა მეცნიერებასა ღმრთისასა მიგაწია. და ამის გამო დაგირწყა საცთური ენითა მის მიერ ბირებულისა ბალაჰვა-

რისითა. და ვითარ გაპბჴე შენთვის ჴეშმარიტება და ჩემთვის სიც-
რუე! მეცა უწყი, შვილო ჩემო, ვითარმედ უმჯობესსა გული გითქ-
ვამს. და ესე უმეტესი მადლი არს მონიჭებული ღმრთისა მიერ
შენდა და შენ მიერ ჩემდა. და რამეთუ ძირმან მამათა შენთამან მი-
გიზიდა,—და ამათ ყოველთა სიხარულით მოახსენებდა.

ხოლო იოდასაფს ვითარცა ესმნეს სიტყვანი ესე, განძლიერდა
გული მისი და ჰრქვა:

— ჰოა მეფეო, ვინაითგან მამანი ჩვენი ღმრთისმსახურნი იყვ-
ნეს, შენ რად დაუტევე სჯული მამათა შენთაჲ? აჲ კეთილად მზრა-
ხე მე დღეს, დაღაცათუ საქმით აღასრულებ საცთურსა. ხოლო აჲ
საღმობაჲ გონებისა შენისაჲ ბოროტ არს და ჯერ არს, რაჲთა მოს-
წრაფებით ვიღვაწო კურნებაჲ მისი. და თანა მაც ძიებად წამლისა
და არა ჯერ არს ჩემ მიერ სიმქისით მიახლებაჲ შენი, რამეთუ
მამაჲ ხარ ჩემი და ფრიად ჯერ არს პატივი მშობელთაჲ შვილთა
მიერ. რამეთუ რომელი ზაკვით გეტყოდეს, იგი არა ერთგული არს
შენი. აჲ დააცხრვე შფოთი გულისაგან შენისა და დაინახე უმჯობე-
სი შენი და უწყოდე, რამეთუ აღრე მოსიკვდიდ ხარ და ყოველსა
დიდებასა შენსა სხვათა დაუტეობ, ვითარცა-ესე ხედავ. რამეთუ წა-
რიტაცნის რაჲ სიკვდილმან კაცნი, სხვანი ეუფლებიან მონაგებთა
მათთა. ხოლო შემდგომად ჟამთა ყოველნი აღდგომად ვართ და მიე-
გების კაცად-კაცადსა საქმეთა მათთაებრ. აჲ ისმინე ჩემი და გუ-
ლად დაიდევ უმჯობესი, რამეთუ არღარავინ არს სოფელსა ამას
შინა, რაჲთამცა გასწავა უმჯობესი. ხოლო რომელნიმე დაშთო-
მილ არიან უდაბნოთა შინა კაცნი ღმრთისმსახურნი, რომელთა
ჰრწამს უფალი ჩვენი იესუ ქრისტე და მათ იციან მისაგებელი და
სატანჯველი. და, უკეთუ გნებავს, მოიყვანე მათგანიცა და შენისა
სჯულისა მეცნიერნი და ვყოთ სიტყვისგებაჲ და მაშინ გამოჩნდეს
ჴეშმარიტი ცრუისაგან.

ხოლო მეფესა ვითარცა ესმნეს სიტყვანი ესე ძისა მისისანი,
დადუმნა განცვიფრებული. და ვითარცა მოეგო გონებასა, იჴყო წი-
ნაღდგომად ნებისა მისისა. ხოლო ნებაჲ მისი აცილობდა და მოა-
ხსენებდა შვებათა და განსვენებათა, რომელთა შინა ჩვეულ იყო.
და ეტყვიან გულის სიტყვაჲ მისი, ვითარმედ: „ვერ ძალ გიც ცხორე-
ბად დღე ერთცა თვინიერ ჩვეულებისა შენისა და ჯობნაჲცა სიმწა-
რე არს და საყვედრელ“.

მაშინ ჰრქვა მას:

— შვილო ჩემო, შემაცბუნა სიტყვამან შენმან და მომაქცია შენ-
და. და აჲ არღარა დავაცადო გამოძიებაჲ სიტყვათა შენთაჲ და გა-
მონახვაჲ მათი დაწყნარებით. და უკეთუ ჴეშმარიტ იყვნენ, უფროაჲ

განათლდენ გამოძიებასა შინა. და აწ მეგულების შეკრებაჲ ერისაჲ და სიტყვის ყოფაჲ სამართლით და არღარა მძლავრობით. და ებრძანო, რაჲთა ხმობდეს ქადაგი მშვიდობისაჲ, რაჲთა ყოველნი, რომელნი არიან სჯულისა შენისანი, მოვიდენ კრებასა ამას ჩვენსა, რაჲთა სამართალი სასჯელი აღესრულოს წინაშე ყოველისა ერისა, რაჲთა არა სთქვა, თუ მო-რამმე-ვიმძლავრე. და სამართალსა ზედა გაწყდეს საქმე ჩვენი.

მაშინ ბრძანა მეფემან შეკრებაჲ ერისაჲ. და გამოვიდეს კერპთმსახურნი. ხოლო ნაქორ, რომელ საგონებელ იყო ბალაჰვარად, დადგა მეფისა ძისაკე. ხოლო კრებასა მას არავინ დაჰხვდა მორწმუნეთაგანი, გარნა ერთი ვინმე, რომელსა ეპყრა იღუმალ სჯული ქრისტესი. და სახელი მისი ბარაქია. და იგი განემზადა შეწევნად ბალაჰვარისა.

და დაჯდა მეფე საყდართა ზედა, ხოლო იოდასაჲ ქვეყანასა ზედა, რამეთუ არა ინება დაჯდომაჲ საყდართა ზედა. და იწყო მეფემან პირველად სიტყვად კერპთმსახურთა მიმართ და თქვა:

— აჰა ესერა, თქვენ ხართ თავნი ამის სჯულისანი. აწ დღეს ილვაწეთ მტკიცედ. და უკეთუ სძლიოთ, კეთილ იყოს მისაგებელი თქვენი, და უკეთუ იძლიენეთ, ესე უწყოდეთ — დავლენო გვირგვინი ჩემი და დავსცე საყდარი ჩემი და დავიყვინო თმაჲ თავისა ჩემისაჲ და შევერთო რიცხვსა მონანულთასა და დავწვნე ღმერთნი თქვენნი და მოგწყვიდნე ყოველნი წინაშე მდგომელნი მათნი და იავარ იქმნენ სახლნი თქვენნი და ტყვედ მიეცნენ შვილნი თქვენნი. — ხოლო ძესა თვისსა პრქვა და უჩვენა ნაქორ: — აჰა მოძღვარი შენი და აწ ვყოთ ჩვენ წინაშე სიტყვისგებაჲ.

და პრქვა იოდასაჲ:

— მეფეო, სამართალი სასჯელი განაჩინე, ვითარცა ჯერ არს მეფეთათვის, — და ნაქორს პრქვა: — შენ უწყი, ბალაჰვარ, ვითარ სიჩჩოებასა და შვებასა შინა მპოვე და მაწვიე აღებად სჯული შენი და სთქვი, ვითარმედ გაქვს სიმტკიცე მას შინა. და მე დაუტევე სირცხვილი მეფისაჲ და წინააღდეგ შიშსა მისსა და თავს ვიდევ იწროებით ცხორებაჲ შიშისა მისთვის სატანჯველთაჲსა, რომელ მაქადებდი. და აწ, ესერა, შემოკრებულ არს სიმრავლე წინააღმდეგომთაჲ და არავინ არს მოწამე ჩემი მათ შორის და გესმის სამართლის ყოფაჲ მეფისაჲ. ხოლო უკეთუ საცთური რამმე დამიგე და კიდემყავ საშვებელთაგან, აწ უკეთუ იძლევი ამათ მიერ, ესე მტკიცედ უწყოდნი, მსწრაფლ შური ვიძიოთ ენისაგან შენისა და გულისა და ხელითა ჩემითა აღმოგწვადნე იგინი და მიუყარნე იგინი ძაღლთა. და ამას ამისთვის ვპყოფ, რამეთუ მოჰკიცხე ძე მეფისაჲ. აწ ამას

აღთქმასა დავსდებ წინაშე ღმრთისა და ყოვლისა ამის კრებულისა.

ხოლო ნაქორს რაჟამს ესმნეს სიტყვანი ესე, შეძრწუნდა და გულისხმაყო, რამეთუ შთავარდა მთხრებლსა მას, რომელ ქმნა. და ცნა, რამეთუ ვერაფთა ღონისძიებითა განერების, გარნა ქრისტეს აღსარებითა და შველითა სჯულსა ბალაჰვარისსა. ხოლო მეფისაგან ჰგონებდა შენდობასა შეთქმულებისა მისთვის, რომელ დაედვა.

და აღაღო ნაქორ პირი თვისი და იწყო ძაგებად კერპთა მიმართ და ქებად ქრისტესსა და მყოფთა სჯულისა მისისათა. და წარმატებოდა სიტყვაჲ მისი ესრეთ კეთილად, რომელ ვერცა ბალაჰვარ მისწვებოდა სიტყვისგებასა მას კერპთმსახურთა მიმართ.

ხოლო იოდასაჲ იხარებდა სულითა და განბრწყინდა პირი მისი და ჰმადლობდა ღმერთსა, რომელმან განაძლიერა სჯული მისი პირითა წინააღმდგომთა მისთაჲთა. და განაგრძეს სიტყვისგებაჲ მათ შორის. და აღივსო მეფე გულისწყრომითა ნაქორისთვის წარმატებისათვის სიტყვათა მისთასა. და ვერას ამხილებდა მას სირცხვილისაგან ერისა.

და თქვა მეფემან გულსა თვისსა: „ესე ბოროტი მე თვით მოვიხადე თავისა ჩემისათვის“. და თვით იწყო მეფემან სიტყვისგებად და ცილობად ნაქორისა. ხოლო ნაქორ მიუგნა სიტყვანი ძლიერნი, რომლითა არცხვენდა მეფესაცა და არა შეშინდა ზარისაგან მეფისა შიშისათვის იოდასაჲთა.

და დაღამდა და ვერვისკე გამოჩნდა ძლევად, რამეთუ ნაქორ უკლებდა მეფესა სირცხვილითა. ხოლო იოდასაჲ ჰრქვა მეფესა:

— აჰა, მეფეო, არა სადაჲთ გამოჩნდა ძლევად, აწ ყავ სხვაჲცა სამართალი და მოძღვარი ჩემი დაუტევე ჩემ თანა და შენი — შენ თანა.

ხოლო მეფესა ენება ნაქორის შეგონებაჲ იდუმალ, რაჲთა არა წინააღუდგებოდის სიტყვისგებასა მას. გარნა ნაქორ ეგრეცა დაუტევა სათნოებათვის ძისა თვისისა და ესვიდაცა ნაქორისგან მოკლებასა სიტყვისგებისასა შეთქმულებისა მის მათისათვის.

ხოლო ძემან მეფისამან იდუმალ ჰრქვა ნაქორს:

— უწყი მე საქმე შენი, რამეთუ ნაქორ ხარ შენ, ხოლო გიხაროდენ, რამეთუ დღეს კეთილად იღვაწე ღმრთისმსახურებისათვის. ხოლო მე ამისთვის წარმოგიყვანე, რაჲთა დაგიცვა ბოროტის ყოფისაგან მეფისა, რამეთუ მას დღეს ფრიად არცხვინე და ბოროტი ჰნებავეს შენი. ხოლო ჩვენ არა შევიწყნარებთ შეწევნასა შენსა პირითა უნებლიითა. ხოლო შენ უკეთუ გულისხმაიყოფიეს საქმე შენი, ზეცით იყო შეწევნაჲ შენი. და თუ არა, ვითარ წინააღუდეგ სიმრავ-

ლესა ესოდენისა ერისასა? აწ მოვედ გულისხმის ყოფად და ხმა ეც წოდებასა ღმრთისასა და მოვედ სარწმუნოებასა მისსა, აღიღე ჯვარი და შეუდეგ ქრისტესა.

პრქვა მას ნაქორ:

— შემიწყნარებიეს, ძეო მეფისაო, რომელსა-ესე მაწვევი და მრწამს ერთი ღმერთი და მიცნობიეს, რამეთუ ყოველი მის მიერ არს! და აწ მე შეუვრდები ცოდვათა ჩემთათვის, რამეთუ იგი თავადი მოწყალე არს და ელის მოქცევასა ცოდვილთასა. ხოლო შენ, ძეო მეფისაო, გიხაროდენ, უკეთუ დაადგრე ნებასა მისსა. და მე გაზრახებ, რამათა პატივ სცე მამასა შენსა და სიმარჯვით ჰყო ცხორებაჲ შენი მის თანა, ვიდრემდის გზა გცეს შენ ღმერთმან. ხოლო მე მრცხვენის პირისაგან მამისა შენისა, რამეთუ მოვეყვანე შემწედ მისდა, ხოლო მე წინააღუდეგ შეთქმულებისა თქვენისათვის, რამეთუ ფრიად შემეშინა შენგან. და აწ თანა მაც მე სივლტოლაჲ პირისაგან მამისა შენისა. ხოლო შენ განმიტევე და წარვიდე უდაბნოს და, უნდეს თუ უფალსა, კვალად მოვიდე შემდგომად ჟამთა თქვენ წინაშე. ხოლო მე მრწამს მამაჲ, ძე და სული წმიდაჲ და აღვიარებ მას.

და ნება სცა ძემან მეფისამან. და დაუტევა მშვიდობაჲ და წარვიდა ნაქორ სავსე სარწმუნოებითა.

ხოლო ცნა რაჲ მეფემან, სასოწარკვეთილ იქმნა ნაქორისგანცა. და დააცადა ცილობაჲ ძისა თვისისაჲ და იწყო შეურაცხის ყოფად საქმესა კერპთასა და უპატიოდ ყვნის წინაშე მდგომელნი კერპთანი.

7

და შემდგომად მცირედისა მოიწია ღლესასწაული კერპთაჲ. და ზეშინდეს კერპთმსახურნი იგი — ნუუკვე არა მივიდეს მეფე ზორვად კერპთა მამინ წარვიდეს თედმაჲსსა, რამეთუ იყო იგი აერპთმსახური და იყოფოდა უდაბნოს. და ფრიადი სასოებაჲ აქვნდა მეფესა და ყოველსა ერსა, რამეთუ ჰგონებდეს, ვითარმედ წყიმაჲ და მზე მისითა ღოცვითა მოეცემის ქვეყანასა მათსა. და მოიყვანეს კაცი იგი მეფისა, რამათა შემწე ექმნეს მათ. და ვითარცა შევიდოდა წინაშე მეფისა, არაჲ ემოსა, თვინიერ ფლასისა ნაძველი, რომელი შემოედგა წელთა მისთა.

და ვითარცა იხილა მეფემან შემავალი მისდა, აღდგა და მიეგება წინა და მოწლედ მოიკითხა. და ვითარცა დასხდეს, პრქვა:

— მეფეო, ცხოვნი კერპთა მიერ, რამეთუ მესმა, ვითარმედ

ფრიად იღვაწე კერპთათვის და მეცა განვიხარე, რამეთუ მოგეცა ძლევამ.

ხოლო მეფემან პრქვა:

— ჩვენ ძლევამ არასადათ მოვიღეთ, ხოლო შენ, რამცა ძალ გიც, შეგვეწიე.

პრქვა თედმა:

— პირველად ჯერ არს აღსრულებამ დღესასწაულისა კერპთაისა და მაშინლა შემთხვევამ მტერთამ, რამეთუ იგინი არიან შემწენი წყობასა შინა მტერთასა.

და პრქვა მეფემან:

— მსგავს არს საქმე ჩემი და შენი, რომელსა ესვა ცოლი ქმნულკეთილი და ეშინოდა, ნუუკვე უთმინო იქმნეს და შთავარდეს ცოლი იგი ჭაბუკისა მის სიძვასა. ამისთვის ამცნო და პრქვა ცოლსა თვისსა: „უკეთუ გწადდეს და ვერ წინააღუდგებოდნი ხორცთა შენთა, მოუტეობდნი თმათა თავისა შენისათა და ვიხილნე რამ იგინი, მე ვყო ნება შენი და შენ არა შთაჰვარდე ცოდვასა“. და დღესა ერთსა მოიწივნეს მტერნი და იყო ხმაჲ. და ჭაბუკი იგი შეეკაზმა, რამთა განვიდეს ბრძოლად. ხოლო, იხილა რამ ცოლმან მისმან მოკაზმულად, ეტრფიალა და მყის გარდამოუტევნა თმანი. და ვითარცა იხილა ჭაბუკმან მან სასწაული იგი, რომელი ემცნო, მოიქცა და აღასრულა ნებაჲ ცოლისა თვისისაჲ. ხოლო ვითარცა განვიდა, მღევართა მტერნი იგი ეოტნეს და მოქცეულ იყვნეს და აყვედრებდეს ჭაბუკსა მას გვიანად განსლვისათვის. ხოლო მან პრქვა: „მე მტერი საკუთარი მეწყო და იგი განვდეგნე და მან დამახრწია ადრე არა გამოსლვასა“. აწ, თედმა, რომელი-იგი მე ფრიად მელმის, განმიკურნე, და მერმე, თუ ამით განმისვენო უშფოთველად, მაშინ აღვასრულოთ მსახურებაჲ კერპთაჲ.

პრქვა თედმა:

— არარამ უსარგებლეს არს და განმკვეთელ, ვითარ აღსრულებამ დღესასწაულსა ღმერთთასა.

პრქვა მეფემან:

— მე ესრეთ ვჰგონებ, ნუუკვე იგი არს უჭეშმარიტეს, რომელსა ჩვენ წინააღუდგებით. ხოლო უკეთუ გნებავს შენ, მივედ და აღასრულე, ხოლო მე ვეგო იჭვსა ამას, ვიდრემდის გამომეცხადოს უმჯობესი.

მაშინ განრისხნა თედმა და დაადო კვერთხი იგი, რომელ აქვნდა ხელთა მისთა, და მოიძარცვა ძონძი იგი, რომელი ესვია წელთა მისთა, და შიშველი დადგა წინაშე მეფისა და პრქვა:

— მე ადვილად დაუტეობ არგანსა ამას და ძონძსა და არა მეში-

ნის გზისაგან მონაზონთაჲსა, რამეთუ არა რომელი ცხორებაჲ უსა-
ჭირველეს არს ცხორებასა ჩემსა, რამეთუ არარაჲ მაქვს სოფელსა
ამას შინა, გარნა ქვეყანაჲ, რომელსა ზედა ეძვრები, და მხალი,
რომლითა ვიზარდები.

ხოლო მეფესა ვითარცა ესმენს სიტყვანი ესე, სასოწარკვეთილ
იქმნა და ცნა უძლურებაჲ სჯულისა მათისაჲ. და აზმნო აღსარებად
ღმრთისა მხოლოჲსა. და ამას რაჲ იგონებდა, გამოჰხდა სული მყრა-
ლი პირისაგან მისისა და მოეხსენნეს გემონი ამის სოფლისანი და
იძლია ჩვეულებისაგან. და ჰრქვა თედმას:

— რომლითა ჯერითა ჯერ არს მოქცევაჲ ძისა ჩემისაჲ?

— ხოლო მან ჰრქვა:

— რამეთუ მასმიეს მეფისა ვისთვისმე, რომელსა ესვა ძე, და
ჰრქვეს მკურნალთა: „უკეთუ უწინარეს ათისა წლისა იხილოს მზე
ყრმამან ამან, მოაკლდეს ნათელი თვალთაჲ“. ხოლო მეფემან მან
გამოუთხარა ქვაბი და დასვა ყრმაჲ იგი მას შინა. და შემდგომად
ათისა წლისა ბრძანა გამოყვანებაჲ ყრმისაჲ მის. და ბრძანა მეფე-
მან დადგინებად წინაჲ ძისა მისისა, რომელი უხილავ იყო მისგან,
რამთა რომელი იხილოს, იცოდის, თუ რაჲ არს. ხოლო ყრმაჲ იგი
იკითხვიდა სახელსა თითოეულისასა. და იხილნა დედანიცა და
აღეგზნა სიყვარულითა და იკითხა: „რაჲ არიან ისი?“ ხოლო მათ
ჰრქვეს: „ეშმაკნი არიან, რომელნი წარსწყმედენ კაცთა“. ხოლო
ყრმამან ჰრქვა: „არარაჲ ვიხილე უშვენიერეს და უსაწადელეს იმათ
ეშმაკთა“. აწ, მეფეო, შენცა იძიენ დედანი, რამთა აზრზენდენ
მას. და იქცეოდის რაჲ მათ თანა, დაჰვიწყდების საუკუნოჲ და შეესა-
კუთრების საწუთოსა.

ხოლო მეფესა ჰყვა ქალი კმნულკეთილი, ასული მეფისაჲ, ტყვედ
წარმოღებული, და სხვანიცა ქალნი მემგოსნენი და მეჩანგენი. და
მოუწოდა ყოველთა და ჰრქვა მათ:

— ესე უწყოდეთ ჭეშმარიტად: რომელმანცა აღსძრათ ძე ჩემი
გულისთქმად და მიიყვანოთ ნებასა ხორცთასა, დიდნი ნიჭნი მიგა-
ნიჭნე და გყო ცოლად ძისა ჩემისა და დედოფლობაჲ მას მოგენიჭოს.

და ბრძანა, რამთა ყოველნი, რომელნი იყვნენ ყრმანი მსახურ-
ნი ძისა მისისანი, გარდაადგინნეს და მათ წილ დაადგინნეს დედანი
იგი კმნულკეთილნი. და ვითარცა ესე ყვეს, ისწრაფოდა თითოეული
ცოუნებად იოდასაფისა და წინა უროკვიდეს და სტვირითა და ჩან-
გებითა ქებასა შეასხმიდეს.

ხოლო იგი ოდეს აღიძვრის გულისთქმად, აღანთის სანთელი და
მიუპყრის თითი და, ეცხელის რაჲ, უკმოიტიაცის და თქვის:

— ჰოჲ, იოდასაჲ საწყალო, უკეთუ ვერ დაუდგამ აწ ცეცხლსა

შენსავე აღნთებულსა და კვალად დაშრეტადსა, და მას საუკუნესა ვითარ დაუდგნე ცეცხლსა დაუშრეტელსა და ვითარ მოითმენ ბნელსა მას გარესკნელსა? აჲ დასცხერ ბოროტისაგან და ცოდვისა!

და ესრე სახედ წინააღუდგებოდა გულის სიტყვათა. ხოლო ასული იგი მეფისაჲ, ტყვედ მოღებული, ფრიად უყვარდა სიბრძნისა და გონიერებისა მისისათვის და ასწავებდის სჯულსა ქრისტესსა. ხოლო მან პრქვა:

— ძეო მეფისაო, გნებავს თუ ჩემი მოქცევაჲ სჯულსა შენსა, მოვედ წელიწადსა ერთსა ნებასა ჩემსა.

ხოლო მან პრქვა:

— უკეთუ არღარა მივიწიო და მეწიოს სიკვდილი, მაშინ რაჲღა იყოს ნუგეშინისცემაჲ ჩემი?

ხოლო დედაკაცმან პრქვა:

— ესე იყოს, რომელ მე ღმრთისმსახურ მყო და ამისთვის სასყიდელი გაქვნდეს.

პრქვა იოდასაჲ:

— ეგრეთ არს, გარნა ვერ მოვიგო მადლი მოთმინებისაჲ, რომელთა დაითმინეს და დაშრიტნეს სახმილნი ხორცთანი. და კვალად მეშინის, ნუჲკვე მიმზიდოს ჩვეულებამან გულისთქმათამან სხვად საქმედ და მეუფლოს ვნებაჲ და შთამაგდოს წარსაწყმედელსა და ვიპოო მტერ ღმრთისა ჩემისა და მეგობარ ეშმაკათა.

და პრქვა დედაკაცმან მან:

— თანა მეყავ მე თვესა ერთსა, გინა ღამესა ერთსა, და მე ვყო ყოველი ნებაჲ შენი, ხოლო შენ ესოდენმან მცირემან ვნებამან ვერარაჲ გავნოს, რამეთუ მე შეცთომილსა მომაქცევ.

ხოლო იოდასაჲ მიდრკა ნებასა ქალისასა მიზეზითა, რაჲთა აცხოვნოს იგი, და შეაშთობდეს გულისსიტყვანიცა. და ვითარცა გულისსიტყვასა ამას შინა იყო, მიეძინა, ილოცვიდა ღმრთისა მიმართ რაჲ, რაჲთა აუწყოს უმჯობესი. და იხილნა ძილსა შინა საშვებელნი მრავალფერნი სამოთხისანი და ტაძარნი ოქროლესულნი, რომელ არა იყო მსგავსი მათი სოფელსა ამას შინა. და ეტყოდეს ანგელოზნი იგი, რომელნი თანა ჰყვებოდეს:

— ესე არს განსასვენებელი წმიდათაჲ.

და კვალად წარიყვანეს ჯოჯოხეთს. და იხილნა საშინელნი სატანჯველნი მას შინა. და პრქვეს:

— ესე არს მისაგებელი ცოდვილთაჲ.

და ვითარცა განიღვიძა, განიცდიდა გონებითა შვენიერებასა მას სამოთხისასა და კვალად—სიმწარესა ჯოჯოხეთისასა. და დაუკვირდა დიდებულებაჲ ღმრთისაჲ და აღიღებდა მოწყალებათა მისთა, რომ-

მელმან არა მისცა შთაგდებად მთხრებლსა ცოდვისასა. და განასხნა ყოველნი იგი დედანი პალატით თვისით.

ხოლო ცნა რაჲ ესე მამამან მისმან, მივიდა მისა და ჰკითხვიდა, თუ რაჲ იხილა. ხოლო მან უთხრა ყოველი, რომელი ეხილვა. და ცრემლით ევედრებოდა, რაჲთა განუტეოს უდაბნოს. ხოლო მეფესა ესმნეს რაჲ სიტყვანი ესე, აღივსო გული მისი მწუხარებითა და ურვითა და თქვა:

— არლარა მოწევნად არს უდიდესი ბოროტი ჩემ ზედა, რამეთუ უკეთუმცა დიდი ვინმე — მეფე გინა მტერი — მიმიღებდა ძესა ჩემსა, არამცა თავს ვიდევ მიშვებად თვინიერ სიკვდილისა. და აწ მეშინის, ნუუკვე განველურდეს ყრმაჲ ესე და იწყოს მიმოსლვად მძოვართა თანა და ნუუკვე მოკლას ვინმე მტერთა ჩემთაგანმან შვენიერი ესე ნაყოფი მუცლისა ჩემისაჲ. და ამას თანა მოსაცხრომელ მტერთა ვიქმნე. და ვინმე იყოს კაცი, ნუგეშინის მცეს მე საქმისა ამისთვის, რომლითა შეწუხებულ ვარ და მელმის ფრიად.

მაშინ ჰრქვეს წარჩინებულთა მისთა:

— არა ჯერ არს, მეფეო, ესევითარისა ნაყოფისა განშორებაჲ სამეფოჲსაგან შენისა. და უკეთუ მისცე ზოგადი სამეფოჲსა შენისაჲ, გვეშინის, ნუუკვე იქმნეს განხეთქილებაჲ სამეფოჲსა შენისაჲ.

და განაგრძვეს სიტყვაჲ ამის ჯერისათვის. და გამოარჩიეს ესე მეფემან და ყოველთა ერისთავთა, რაჲთა მისცეს ნახევარი სამეფოჲსა მისისაჲ იოდასაფს. და ჰრქვეს მეფესა:

— უკეთუ ხელი შეყოს საქმეთა სოფლისათა, მიიზიდოს გულისთქმადცა.

ხოლო იოდასაფ ინება მეფობაჲ ღონისძიებით, რაჲთა შეუძლოს განცხოველებად სჯულისა, რომელი მოეკვდინა მამასა მისსა. და ჰრქვა მეფემან იოდასაფს:

— შვილო ჩემო, არა ესე იყო სასოებაჲ ჩემი შენდა მიმართ, ხოლო შენ დაჰსენ იგი და განაცხადე წინააღდგომაჲ ჩემი. ხოლო მე მომდრეკს შენდა საშვებელი შვილიერებისაჲ. და არა გელმის ჩემთვის, ვითარცა მე — შენთვის. და ვიცი, რამეთუ ნებსით შევამთხვიე აუგი თავსა ჩემსა. აჰა ესერა, აღვასრულებ ნებასა შენსა, რამეთუ სიყვარული შვილობისაჲ მეფობს გულთა ზედა მშობელთასა, რამეთუ ემორჩილებიან ნებასა შვილთასა. და აწ, ესერა, დაგადგინებ მეფედ ნახევარსა ზედა სამეფოჲსა ჩემისასა და თვით განაგებდ, ვითარცა გნებავს, რაჲთა არა იყოს ჩემ შორის სიხარული მტერთა ჩემთაჲ და არცა მე სრულიად უნაყოფო ვიყო შენგან და მომატყვას სიკვდილი მოწყყედამან შენმან პირველ მოწევნადმდე სიკვდილისა ჩემ ზედა. ხოლო უკეთუ დაიშვენო სამეფოჲ შენი, არა სრულიად

ხვებულ იქმნეს სული ჩემი შენგან. და მშვიდობაჲ იყავნ შენ თანა.

პრქვა იოდასაჲ:

— სიტყვანი შენნი გულისხმა ვყვნე, მეფეთ. ხოლო ღმერთმან დაამტკიცენ სულითა მშვიდობისაჲთა და მიგიძღვანო უმჯობესსა. ხოლო მე არასადა გული მითქვამს დიდებასა სოფლისასა და უმჯობესს მიჩნს, უკეთუ განმიტეო. და უკეთუ შენ მწუხარე იქმნები განშორებისათვის ჩემისა, შენგნით არავე ურჩ გექმნა ბრძანებასა შენსა, რომლითა არა წარწყმდეს სული ჩემი. ხოლო მე ამისთვისცა მწუხარე ვარ, რომელ წინააღუდეგ ბრძანებასა შენსა. და არა თუ ურჩებაჲ შენი მენება, გარნა ვხედევდი წარსაწყმედელსა სულისა ჩემისასა. აჲ მივითვალავ ბრძანებასა შენსა არა თუ სიყვარულისათვის მეფობისა, არამედ მორჩილებისათვის შენისა მივიღებ ბრძანებასა შენსა.

ხოლო მეფესა ესმნეს რაჲ სიტყვანი ესე ძისა მისისაგან, განიხარა ფრიად. და ბრძანა ქადაგი განვლინებად და მოუწოდა ყოველთა ერისთავთა თვისთა. და ვითარცა შემოკრბეს, ბრძანა დადგმად საყდარი ძისა მისისათვისცა. და იწყო სიტყვად ერისა მიმართ და პრქვა:

— ჩვენ ყოველნი ვიყვნეთ წესსა ზედა ჩვენსა და სჯულსა, რომელსა ზედა ვდგათ და გამოგვირჩევიეს. ხოლო ძესა ამას ჩემსა სწადის, რაჲთა იყოს წესსა მას ზედა და სჯულსა მამათა ჩვენთასა. და ნუთუ-მე გვარმანცა მიზიდა?! და ყოველთა იცით საქმე ყრმისაჲ ამის, ვითარ წინააღუდგა ბრძანებასა ჩემსა და ვერცალა მაქვს პასუხი მის თანა, რამეთუ ჩვენცა წინააღმდგომ ვართ სჯულსა მამათა ჩვენთასა. და აჲ მიბრძანებიეს, რაჲთა მივსცე ნახევარი მეფობისა ჩემისაჲ — ქვეყანაჲ და საგანძურნი — და უფლებდეს, რომელსაცა სჯულსა ზედა ენებოს.

ხოლო ყოველთა აქეს გამორჩევაჲ მეფისაჲ და მისცეს მორჩილებაჲ ბრძანებასა მისსა და აღიდეს განზრახვაჲ მისი. და განიყარა კრებაჲ. და იოდასაჲ წარვიდა პალატად თვისად შესხმითა და ქებითა და პატივითა დიდითა.

8

ხოლო იყვნეს ვინმე ქრისტიანეთაგანნი, რომელნი იდუმალ ჭფარვიდეს სარწმუნოებასა. და ყოველნი მოვიდეს და თაყვანის სცემდეს და ულოცვიდეს ძლევისა. და აუწყეს სარწმუნოებაჲ და განემზადნეს განსლვად მის თანა სამეფოსა მისსა.

და ვითარცა წარვიდოდა იოდასაჲ სამეფოსა თვისსა, მივიდა წი-

ნაშე მამისა თვისისა დატეობად მშვიდობისა და რაათა განუტევნეს ყოველნი, რომელნი შეეწყვიდინეს საპყრობილესა. ხოლო იგი მორჩილ ექმნა და ბრძანა განტევებაჲ ყოველთა პყრობილთაჲ.

ხოლო მეფემან მოიღო გვირგვინი სამეფოჲ და დაადგა თავსა მისსა და მისცნა საფასენი დიდძალნი და მიულოცა ძლევისა და წარავლინა სამეფოდ მისთა, რომელი განეჩინა.

და ვითარცა მოიწია, მრავალნი საფასენი განუყვნა გლახაკთა და უღონოთა. და მერმე იწყო სიტყვად ერისა მიმართ და ჰრქვა:

— არავის უხმს სიმართლით სლვაჲ, ვითარ მეფესა, რამეთუ ჯერ არს სიმშვიდით და მოწყალებით მწყსაჲ სამეფოჲსა თვისისაჲ. ხოლო თუ ენებოს ღმერთსა, მეცა ვიპყრა სამეფოჲ ესე მსჯავრითა სიმართლისაჲთა.

ხოლო ჭურჭელი თქრომსა და ვეცხლისაჲ, რომელი მოსცა მამამან მისმან სამსახურებელად, ბრძანა განსყიდაჲ მათ ყოველთაჲ უცხოთა ქვეყანათა და განყოფაჲ გლახაკთა ზედა ქვეყანისა მისისათა. და უბრძანა ერისთავთა მისთა, რაათა უსჯიდენ ქვრივთა და ობოლთა და ყონ სამართალი ყოველთა მიმართ.

ხოლო აღჰმართნა და აღაშენნა ეკლესიანი მოთხრებულნი და დაადგინნა მათ შინა მღვდელნი და დიაკონნი და უჩინნა მათ წინამძღვრად ეპისკოპოზნი.

და ღონიერ იქმნეს ყოველნი გლახაკნი და არღარავინ იბოვებოდა ქვეყანასა შინა მისსა გლახაკი, რომელმანცა ითხოვა ქველისა საქმარი. და მოვიდოდიან კერპთმსახურნი და ნათელს იღებდიან.

და განმრავლდა კეთილი და ქრისტიანობაჲ ქვეყანასა შინა იოდასაჲ მეფისასა. და ყოველნი ერთბამად აღიდებდეს ღმერთსა, მომცემელსა ყოველთა კეთილთასა. და იხარებდეს ყოველნი.

9

ხოლო ვითარცა იხილა მამამან მისმან მოკლებაჲ სამეფოჲსა თვისისაჲ და განმდიდრებაჲ სამეფოჲსა ძისა მისისაჲ, შეუძნდა ფრიად და იყო ურვასა შინა დიდსა.

ხოლო განისმა ჰამბავი მისი ყოველსა ქვეყანასა და ყოველით კერძო შემოკრბა სიმრავლე მორწმუნეთაჲ. და ბრძანა ყოველთა მოწესეთა და მღვდელთა, რაათა არავის ჰქონდეს მათ ზედა უფლებაჲ თვინიერ ღმრთისა. და დაიმჭირნა ყოველნი პატივსა ზედა დიდსა ფრიად და ყოველნი ეკლესიანი იპყრნა პატივსა ზედა ღმრთისასა.

ხოლო ჟამსა შინა ერთსა წარავლინნა აბენეს მეფემან წინაშე ძი-

სა მისისა კაცნი კერპთმსახურნი, რამთა ცნან საქმე და ქცევამ ძისა მისისაჲ. და ვითარცა მიიწივნეს პალატად, მიეგება წინა, ვითარცა ძმათა საყვარელთა, და დიდითა პატივითა მოიკითხნა იგინი მოწულედ და ისტუმრნა და ნიჭნი დიდნი წინა უყვნა და აწვევდა ღმრთისმსახურებად.

ხოლო მათ პრქვეს:

— ძეო მეფისაო, ვითარ იყოს ბჭობა შენი ჩვენ ზედა საქმეთათვის პირველთა, რომელნი ვქმნენით ბრძანებითა მამისა შენისაჲთა, და რამეთუ სისხლნი მრავალნი დავსთხიენით?

პრქვა იოდასაფ:

— ვითარცა განაგდოთ სჯული თქვენი, მის თანავე განაგდოთ იჭვი, რომელი გაქვს მაგის ჯერისათვის. და ვითარცა შესვიდეთ სჯულსა ღმრთისასა, შესვიდეთ მშვიდობასა და სიხარულსა საუკუნესა. რამეთუ ღმერთი ჩვენი მშვიდობისა და სიყვარულისაჲ არს და არა არს შურისგებაჲ მის თანა, რამეთუ ტკბილ და მოწყალე და კაცთმოყვარე არს და არა ჰნებაჲს სიკვდილი ცოდვილთაჲ, არამედ მოქცევამ და სინანული.

და მიიქცეს კაცნი იგი წინაშე მეფისა და აუწყეს ყოველი, რომელი ესმა და იხილეს. ხოლო მეფემან და ყოველმან ერმან მისმან განიზრახეს, რამთა შეუდგენ სჯულსა იოდასაფისსა და შეიწყნარონ წესი მისი. და მიწერეს წიგნი ამის პირისათვის.

და ვითარცა მიიწია მოციქული და წარიკითხა წიგნი იგი, განიხარა ფრიად და დიდითა პატივითა შეიწყნარნა მოციქულნი. და წარგზავნასა მათსა მისცნა ნიჭნი დიდნი. და მიუწერა მამასა თვისსა ესრეთ:

„დიდსა და მორწმუნესა მეფესა და კეთილად მოსრულსა მორჩილებად ღმრთისა მე, მონაჲ და გლახაკი იოდასაფ, უფლისა მიერ მოგიკითხავ! პირველად ვჰმადლობ ღმერთსა ჩემსა, რომელმან არა ხვებულ მყო მე საწადელსა ჩემსა და ღირს მყო ხილვად ჭეშმარიტისა მეფობისა შენისა, რამეთუ აწლა იქმენ მეფე, ხოლო პირველ ამისსა მონა იყავ ეშმაკთა, ჰოჲ მამაო საყვარელო!

აწ დიდ არიან მადლნი და ნიჭნი შენნი ჩემ ზედა და გარდარეულ კეთილის ყოფანი, არამედ უფროჲს და უდიდეს აწ ახარე სულსა ჩემსა. რამეთუ ყოველი, რომელი-იგი მომეც, არარაჲ იყო წინაშე თვალთა ჩემთა, რამეთუ იწვებოდა გული ჩემი წარწყმედისათვის სულისა შენისა. ხოლო აწ აღსარებითა შენითა ღმრთისა მიმართ განათლდა სული და გონებაჲ ჩემი, რამეთუ ვიქმენ ძე მეფისა მორწმუნისა. და კურთხეულ არს ღმერთი ჩვენი, რომელმან განანათლნა თვალნი გულისა შენისანი!

აწ გევედრები, რაღათა დაარღვივნე ტაძარნი კერპთანი და დასწვნე და დაპლენე ყოველნი კერპნი და დაწვითა მათითა დაეგო ღმერთ-სა, ვითარცა-იგი პირველ დაწვითა კაცთა ღმრთისმსახურთადათა განარისხე ღმერთი. და რაჟამს ესე ჰყო, მაშინ დაჰსნე კედელი იგი და ზღუდე მტერობისა და ჭეშმარიტი ნუგეშინისცემა მთილო ღმრთისაგან. და ღმერთი მშვიდობისა იყავნ თქვენ თანა უკუნი-სამდე“.

და ვითარცა მიიწია წიგნი იგი, აღდგა მეფე და ყოველი ერი მის თანა და დაარღვივნეს ყოველნი საკერპონი და დაწვნეს ცეცხლითა. და წარვიდა მეფე და ყოველნი ერისთავნი მის თანა სამეფოდ ძისა მისისა.

ხოლო იოდასაფს ვითარცა ესმა მისლვამ მათი, მიეგება წინა სი-ხარულითა დიდითა და დავარდა წინაშე მამისა თვისისა. და მოი-კითხნეს ურთიერთას და წარვიდეს პალატად და ყვეს სერობა დი-დი. ხოლო იოდასაფ მიუძღვანა ნიჭნი დიდნი მეფესა და ერისთავ-თა მისთა და ყოველსა ერსა.

ხოლო შემდგომად სამისა დღისა უბრძანა იოდასაფ მღდელთა და მღდელთმოდვართა, რაღათა ნათელსცენ მეფესა აბენეს და ყოველთა ერთა და ერისთავთა. და წარსლვასა მათსა სამეფოდ მათ-და წარატანა თანა ებისკოპოზნი და მღდელნი და დიაკონნი. ხოლო აბენეს მეფემან უბრძანა ყოველსა სამეფოსა მისსა აღშენებამ ეკ-ლესიათა და ყოველმან ერმან ნათელილო. და იყო დიდი დაწყნარე-ბა და მშვიდობა სამეფოსა მათსა. და ყოველნი აღიდებდეს ღმერთსა, რომლისა არს დიდებამ.

10

ხოლო შემდგომად მცირედთა ჟამთა დასნეულდა აბენეს მეფე და მოუწოდა ძესა თვისსა და მიუთვალა ყოველი სამეფო ხელთა მისთა. და პლოცვიდა და მადლობასა აღუარებდა, რომელ ღირს ყო ნათელსა ქრისტეს ღმრთისასა, და ეტყოდა:

— შვილო საყვარელო და სასურველო, მე, ესერა, განსლვად ვარ ამიერ სოფლით და ფრიად მელმის და მწუხარე ვარ.

ხოლო იოდასაფ პრქვა:

— ნუ მწუხარე ხარ, მამაო საყვარელო, ვინაჲთგან იცან ღმერ-თი და აღიბეჭდე ნათლისღებითა მისმიერიითა. და აწ სიხარული ჯერ არს, რამეთუ წარხვალ წინაშე ღმრთისა განსასვენებელთა საუ-კუნეთა.

მიუგო აბენეს:

— ნუ მებრალბ, შვილო, შეწუხებასა, რამეთუ ბუნებით თანა აც ყოველსა სულსა მწუხარებაჲ განშორებისათვის ხორცთაჲსა და დატევებისათვის ჰაერისა და ნათლისა და წარსლვისათვის უცხოებად, სადა-იგი არა ვიცით, თუ ვითარსა იწროებასა მივაღწეოთ. და ამისთვისცა მეშინის, რამეთუ ფრიად განვარისხე ღმერთი, დამბადებული ჩემი, რამეთუ მრავალნი წმიდათაგანნი მოვსრენ, რომელნი აწ შურსა იგებენ ჩემ ზედა. და რამეთუ ყოველთა დღეთა ცხოვრებისა ჩემისათა ვჰგმობდი ღმერთსა და ვაქებდი და ვადიდებდი კერპთა. და არარაჲ მაქვს მადლი წინაშე ღმრთისა. და რამეთუ შემოკლდა ჟამიცა სინანულისა ჩემისაჲ.

მიუგო იოდასაჲ და ჰრქვა:

— ნუ ჰზრუნავ, მეფეო, არამედ გიხაროდენ, რამეთუ მისვალ მეუფისა სახიერისა და მრავალმოწყალისა, რომელმან მეთერთმეტისა ჟამისათაჲსა სწორად მისცა სასყიდელი პირველისა თანა. რამეთუ არა არს ნაკლულევანებაჲ მოწყალებათა ღმრთისათა და არცა კაცთაებრ სჯის თავადი იგი, რამეთუ მოწყალებანი მისნი დასძლევენ სოფელსა ამას, სავსესა ამას ცოდვითა. და მერმე არა სწორ არს ნათელი ესე ამის სოფლისაჲ და ჰაერნი ნათელსა მას და ჰაერსა დიდებისა მისისასა, რომელსა ღირს იქმნებიან მორწმუნენი. და რამეთუ ვერვის ხელეწიფების სამოსელი უზრწნელი შემოსად, ვიდრე არა შევარდეს ხრწნილებასა ხორცთასა. და უწყოდე, რამეთუ მცირედი სინანული დასძლევს მრავალთა ცოდვათა, რამეთუ განჰზავებს ღმერთი მოწყალებათა მისთა.

მაშინ გულსმოდგინე იქმნა მეფე და ნუგეშინის ეცა სიტყვათა მათ ზედა და ელხინა სულსა მისსა ურვისა მისგან და ჰრქვა:

— მიგაგენ ღმერთმან, შვილო, უმეტესი მისაგებელი კეთილთა მისთაჲ უმეტეს სასოებისა შენისა, რამეთუ წარწყმედულ ვიყავ და მომიპოვე და ტყვე ვიყავ და მიხსენ და რამეთუ მტერი ვიყავ და დამაგე ღმერთსა. აწ გამცნებ, რაჲთა კეთილად ხვიდოდი წინაშე ღმრთისა და სათნოდ მისდა აღასრულნე დღენი შენნი. და ნუმცა დაგახრწნევს დიდებაჲ მეფობისაჲ სიყვარულისაგან ღმრთისა, რამეთუ ყოველი ესე აჩრდილ და წარმავალ არს. აწ სადა არს საშინელი იგი ზარი მეფობისა ჩემისაჲ და სიმრავლე ერისაჲ და სიმხნე ახოვანთა მათ მხედართა ჩემთაჲ, ანუ აურაცხელნი იგი საფასენი ჩემნი, რომელ შევიკრიბენ, რაჲთამცა მოვიდეს და მიხსნეს წარმყვანებელთა ჩემთაგანი აწ, შვილო ჩემო, მეცა გამცნებ, ვითარცა-იგი შენ მე მამცნებდი, და გამხილებ, ვითარცა შენ მე მამხილებდი, რაჲთა შეურაცხყო სოფელი და ყოველი, რაჲ არს სოფელსა შინა, და

ღმერთი ოდენ მოიპოვე და ლოცვათა შენთა შინა ხსენებულ მყავ, შვილო ჩემო!

და ვითარცა ამას იტყოდა, იხილნა ანგელოზნი ნათლითა შემოსილნი. და დაიწერა ჯვარი და განუტევა სული.

ხოლო იოდასაჲ, ძემან მეფისამან, დაჰფლა გვამი მისი, ვითარცა კაცთა ლიტონთაჲ. და აღიპყრნა ხელნი თვისნი ზეცად და აღიხილნა თვალნი და თქვა:

— გმადლობ შენ, უფალო ღმერთო ჩემო, მეუფეო დიდებისაო, რომელმან მოაქციე მონაჲ ესე შენი შეცთომილი და არა წარსწყმიდე სატანჯველთა შინა ჯოჯოხეთისათა და ღირს ყავ იგი ნათელსა პირისა შენისასა. შეივედრე, უფალო, და შეიტკბე ესეცა, ვითარცა უძლები იგი შვილი, და დააწესე სული ამისი მართალთა და წმიდათა თანა. და ნუ მოიხსენებ ბრალთა მათ, რომელნი შეამთხვივნა მონათა შენთა, რამეთუ მოწყალე ხარ და ყოველივე ძალგიც.

და ორმეოც დღე დგა საფლავსა მას ზედა და ესევეითარსა ვედრებასა შესწირვიდა ცრემლით ღმრთისა მიმართ.

11

ხოლო შემდგომად ამისა მოუწოდა ყოველთა მღდელთმოძღვართა, მღდელთა და დიაკონთა და ფრიალნი საფასენი მისცნა და ამცნო მსხვერპლისა შეწირვამ და ლოცვამ აბენეს მეფისათვის. და ეგრეთვე განუყვნა გლახაკთა, ქვრივთა და ობოლთა.

და დაჯდა საყდართა ზედა თვისთა და უბრძანა დიდებულთაცა მისთა დასხდომამ და ჰრქვა:

— აჰა ესერა, შეისვენა აბენეს მეფემან, მამამან ჩემმან, ვითარცა ერთმან გლახაკთაგანმან, და ვერვის ხელეწიფა შეწევნად და ხსნად მისდა ხელთაგან სიკვდილისათა. და დღე ესე ჩვენ ყოველთაცა ზედა მოწევნად არს. და თქვენ უწყით, თუ რამ იყო წადიერებაჲ ჩემი, არამედ ვერ წინააღუდეგ მამასა ჩემსა. და აწ არლარა მაქვს მიზეზი წინაშე ღმრთისა აღთქმისა მისთვის ჩემისა, რამათა შევეყო რიცხვსა მონაზონთასა და თავს ვიდვა ცხორებაჲ მათი. ხოლო თქვენ გამოირჩიეთ თავისა თქვენი სათვის მეფე, რომელი გიძლოდის ნებასა ღმრთისასა. და, აჰა ესერა, ძალითა ქრისტესითა არავინ არს მტერი და წინააღმდგომი და მშვიდობით და დაწყნარებით არს მეფობაჲ ჩვენი.

ხოლო მათ ესმნეს რამ სიტყვანი ესე, აღდგეს და ყოველთა ერთი თა ხმითა თქვეს:

— ნუ იყოფინ, მეფეო, და არა იქმნეს ეგე, ვიდრე არა ყოველნი მოვსწყდეთ!

და ამას ზედა განძლიერდებოდეს ხმანი მათნი, ვიდრემდის შფოთიდა აღდგებოდა. ხოლო იოდასაჲ, ვითარცა იხილა, რამეთუ არა ნებას სცემენ, იზრახა განსვლაჲ ფარულად. და მოუწოდა ბარაქიას, რომელი პირველ ვახსენეთ, რომელი-იგი თანაშემწედ იყო ნაქორი-სა მას დღესა, ოდეს-იგი სიტყვაუგებდა, და იყო იგი ნათესავი იოდასაჲსი, და ჰრქვა:

— ნათესავი დღესა ჭირისასა უნდა კაცსა. და აწ მიიღე ხელით-წერილი ერისა მიმართ და მთავართა ჩემთა მეფობისათვის შენისა. და მე განვიდე ძმათა თანა და მათ თანა ვჰმონებდე ქრისტესა.

მიუგო ბარაქია:

— არა სამართლად საჯე, მეფე, რამეთუ წერილ არს: „შეიყვარე მოყვასი შენი, ვითარცა თავი თვისი“. ხოლო შენ აღირჩევ უმჯობესსა და ჩემი გნებავს წარწყმედაჲ. ხოლო თუ უმჯობეს არს დატევებაჲ საწუთოჲსა და ძიებაჲ საუკუნოჲსაჲ, გვალე და წარვიდეთ ორნივე!

ხოლო ბარაქიასგან რაჲ ესმნეს სიტყვანი ესე, ემხილა სამართალი და არღარაჲ მიუგო.

ხოლო ღამესა ერთსა დაწერა წიგნი ესრეთ, ხელითწერილი, ერისთავთა მიმართ და ერისა, ვითარმედ: „ბარაქიასი ჯერ არს მეფობაჲ“. და დაუტევა საგებელსა ზედა თვისსა. და აღდგა და მოიბლარდნა წელთა ძონძი იგი, რომელ მიეღო ბალაჰვარისგან, და წარვიდა.

ხოლო აგრძნა ბარაქია და აუწყა სხვათა მთავართა. ხოლო მათ მსწრაფლ დევნა უყვეს და შეიპყრეს და მოიყვანეს და ჰრქვეს:

— უკეთუ დაუტეო ესოდენი სიმრავლე უწინამძღვროდ, და ანუ აღდგენ ბრძოლანი და შფოთნი, ანუ კვალად მიიქცენ კერპთა მიმართ, არა შენგან იზღვიოსა ესოდენი სული, რომელ არს სამეფოსა ამას შინა შენსა?!

ხოლო მან ჰრქვა:

— პირი იგი უტყუვარი ამას ბრძანებს: რაჲ სარგებელ არს, უკეთუ ყოველი სოფელი შეიძინოს კაცმან და სული თვისი წარიწყმოდოს, გინა იზღვიოს! აწ უწყოდეთ, მე უეჭველად წარვალ სათნოთა თანა ღმრთისათა, ხოლო თქვენ იძიეთ თავისა თქვენისა მეფე.

მაშინ ბარაქიას ხელნი დაასხნეს, რაჲთა ყონ იგი მეფედ. ხოლო შან-იწყო ტირილად და არა უნდა ესე ყოფად, არამედ ვერღარა შემძლებელ იყო წინააღდგომად ერისა და უფროსელა იოდასაჲსა. ხოლო იოდასაჲ მოიღო ბეჭედი და შეაცვა ხელსა ბარაქიასსა და

გვირგვინი თავსა დაადგა და მიუღოცა მეფობაჲ. და აღიპყრნა ხელნი და თქვა:

— კურთხეულ ხარ შენ, უფალო, რომელმან მიხსენ უღირსი მონაჲ შენი და მომიყვანე გულისხმისყოფად ცნობასა შენსა და არა ხვებულ ჰყავ სული ჩემი მოქცევისათვის მამისა ჩემისა. აჲ აჩვენე კაცთმოყვარებაჲ შენი და შეეწიე ბარაქიას, ძმასა ამას ჩემსა, რამეთუ ღირსად და სათნოდ შენდა ვიდოდის წინაშე შენსა და ყოველსა ერსა!

და ვითარცა ესევეითარი ვედრებაჲ განამრავლა ღმრთისა მიმართ და მერმე აღიხვნა ხელნი თვისნი ბეჭთაგან ბარაქიასთა. და მერმე მოექცა და ჰრქვა ბარაქიას:

— გამცნებ შენ და აღთქმასა მიგცემ წინაშე ღმრთისა და ყოველსა ერისა: ნუმცა ბრალეულ ვარ საქმითა შენითა, და რამეთუ უწინარეს ჩემსა იცან ღმერთი და ჰმონებდი მას სულითა უსიტყველითა. აჲ უფროჲს ჩემსა იღვაწე და აჩვენე ღმერთსა სათნოებაჲ შენი. ნუ ვისთვის ძვირსა იხსენებ, ნუცა წარიტყვენვი გონებითა სილაღითა საყდრისა შენისაჲთა, ნუ ვის ესავ შემწედ შენდა, თვინიერ ღმრთისა, ნუ მიიღებ ძღვენსა უსამართლოსა, ნუცა განიხარებ ჭირსა მტერისაჲსა, ნუ განცოფნების გონებაჲ შენი მრისხანებისათვის, ნუ ვის მიჰხედავ თვალითა მრისხანითა, ნუ ვის მიაგებ ბოროტსა თავისა შენისათვის, გარნა ღმრთისათვის, ნუ ცარიელსა მიაქცევ გლახაკსა. ამას გამცნებ და, უკეთუ თანაწარჰხდე, ღმერთი იყავნ მიმხდელი შენი, რამეთუ იგი არს დასაბამი და დასასრული ყოველისა საქმისაჲ. და იყავნ ყოველთა კაცთათვის ეგრეთ, ვითარცა შენ გნებავს ყოფა მათი შენთვის. რამეთუ იგი არს მეგობარი კეთილი, რომელი არა ჭიქამან მოიგოს, არამედ გამოცდილებამან. ხოლო სიყვარულსა არა აქვს საზღვარი, რამეთუ თვალსა უხმს თვალი, ხოლო იგი ყოველსა ჰხედავს და თავსა თვისსა ვერ ჰხედავს. ხოლო უკეთუ სული უკეთური მოიწიოს შენ ზედა და გაწვევდეს ბოროტსა, შენ არქვ, ვითარმედ — ესე ყოველთა უცნია. ხოლო იგი სირცხვილეული უკუნიქცეს. ხოლო უკეთუ სცთუ, მიუწოდე კაცსა მეცნიერსა და მან განკურნოს ცთომილებაჲ შენი.

და ვითარცა დაასრულა სიტყვაჲ სწავლისაჲ, აღდგა და კვალად მოიბლარდნა სამოსელი იგი, მიცემული ბალაჰვარისგან, და მსწრაფლ წარვიდა უდაბნოს. ხოლო ყოველთა, რომელთა ესმა ჰამბა-

ვი მისი, განკვირდეს საქმესა მას ზედა იოდასაფისსა და ყოველნი ცრემლით ადიდებდეს ღმერთსა.

ხოლო ღმერთმან ამითცა გამოცადა გონებაჲ მისი, რამეთუ შემდგომად ორისაღა წლისა უჩვენა ერთსა მათაგანსა ზედა მოძღვარი მისი ბალაჰვარ. და ვითარცა იხილა, მოეხვივნეს ქედთა ურთიერთას, შეიტკბნეს და ტიროდეს და ჰამბორს უყვეს. და ვითარცა დასხდეს, ყოველივე ყოფილი წარმოუთხრა იოდასაჲ. ხოლო იგი ჰმადლობდა ღმერთსა, რომელმან ნაყოფიერ ყო თესლი იგი მისი, რომელ დაეთესა აგარაკსა კეთილსა.

ხოლო ბალაჰვარ აუწყა ხორცთაგან განსლვაჲ თვისი. ხოლო იოდასაჲ კვალად იწყო ტირილად და ეტყოდა:

— ნუ დამიტეობ, მამო სულიერო, შვილსა ამას შეცთომილსა!

ხოლო იგი ეტყოდა:

— ნუ შესძრწუნდები, შვილო ჩემო, რამეთუ ვევედრები უფალსა, რაათა აღრე მოგიყვანოს ადგილსა მას განსასვენებელსა, რომელ შენ იხილე.

და ამას სიტყვასავე თანა განბრწყინდა პირი ბალაჰვარისი და შესვენა.

ხოლო იოდასაჲ გვამი იგი წმიდისა მამისა ჩვენისა ბალაჰვარისი დადვა ხვრელსა მას შინა, რომელსა იყოფებოდა. და შევარდა დიდსა მწუხარებასა შინა.

და მიეძინა რაჲ, იხილნა ძილსა შინა კაცნი ვინმე ნათლისანი. და აქვნდა მათ გვირგვინები შემკული ანთრაკითა და თვალითა და ეტყოდეს:

— ესე გვირგვინი მათთვის არს, რომელნი სწავლითა შენითა წარუდგინენ ღმერთსა.

და სხვანი აქვნდეს ბრწყინვალენი ორნი და ჰრქვეს მას:

— ესე ერთი შენი არს ღვაწლთა მათთვის, რომელ თავს ისხენ, და ერთი მამისა შენისაჲ არს, რამეთუ მოიქცა ღმრთისა.

მიუგო იოდასაჲ:

— და რაჲ სწორებაჲ არს რომელმან მცირედ შეინანოს — მოღვაწისა თანა?

მაშინ გამოუჩნდა ბალაჰვარ და ჰრქვა:

— მოიხსენე, ძეო მეფისაო, ოდეს-იგი გეტყოდე, ვითარმედ — ოდეს განჰმდიდრდე, არა გინდეს მიცემად მოყვსისა. და აწ გშურს მამისათვისცა შენისა!

და განიღვიძა იოდასაჲ და განმტკიცებულ იქმნა სულითა.

ხოლო შემდგომად მცირედთა ჟამთა შეისვენა იოდასაჲცა. და იყო მახლობელად მათსა კაცი ერთი მძოვართაგანი, მივიდა და დად-

ვა გვამი იგი ბალაჰვარის გვამსა თანა. და წარვიდა წინაშე ბარაქია მეფისა და უთხრა საქმე იგი.

ხოლო იგი წარვიდა ერითა, ეპისკოპოსითა და მღდლითა და წარმოიხვნა ნაწილნი იოდასაჲ და ბალაჰვარისნი და დაჰკრძალნა ლუსკუმასა შინა ოქრომსასა. და მას ზედა აღაშენა ეკლესიაჲ სახელსა ზედა მამისა, ძისა და სულისა წმიდისასა, რომლისაჲ არს დიდებაჲ აწ და უკუნითი უკუნისამდე, ამინ.

ჰაზოს ნამება

მე, სამოელ ქრისტეს მიერ ქართლისა კათალიკოზი, უფალსა იოვანეს საბანისძესა, სულიერად შვილსა წმიდისა კათოლიკე ეკლესიისასაჲდა საყვარელსა ჩვენსა, ლოცვით უფლისა მიერ მოგიკითხავ. მშვიდობაჲ იყავნ შენ ზედა და ყოველთა სახლისა შენისა კრებულთა ქრისტეს მიერ!

ჩვენ თვით უწყით წადიერებაჲ შენი ღმრთისმსახურებისათვის და ღმრთივმიმადლებული შენი მეცნიერებაჲ საღმრთოთა წიგნთაჲ და გულსმოდგინებაჲ შენი კეთილთა საქმეთა მოღვაწებისათვის. შენ თვით უწყი სანატრელისა ამის ახლისა მოწამისა ჰაზოჲსი, რომელი დღეთა ამათ ჩვენთა იმარტვილა მეოხად ქრისტეს მიმართ ჩვენდა და ყოვლისა ამის სოფლისა ჩვენისა ქართლისათვის.

მნებაჲს, რაჲთა დაიწეროს სანატრელისა ამისცა მარტვილობაჲ, ვითარცა პირველთა მათ ქრისტეს მოწამეთაჲ, და დაიდვას იგიცა წმიდასა კათოლიკე ეკლესიასა შინა მოსახსენებულად ყოველთა, ვინ იყვნენ შემდგომად ჩვენსა. ამისთვისცა მოვაგვლინე წიგნი ესე ჩემი ხელითა ხსართან მღდელისა ჩემისაჲთა.

აწ მიიღე წიგნი ესე ჩემი და ლოცვაჲ ჩემი და ჯვარისა დაწერაჲ ხელითა ჩემითა და შეწევნითა ღმრთისა — მამისა და ძისა და სულისა წმიდისაჲთა, მეოხებითა წმიდისა ღმრთისმშობელისაჲთა და წმიდათა მოციქულთაჲთა და მოწამეთაჲთა ხელყავ გამოთქმად სრულიად ჭეშმარიტად, ვითარ-იგი იყო და ვითარცა შენ თვით უწყი, და აღწერე მარტვილობაჲ წმიდისა მოწამისა ჰაზოჲსი და აღწერილი ჩვენ მოგვიძღვანე, რაჲთა უმეტესად ლოცვა ვყოთ შენთვის. მადლი უფლისა იყავნ შენ ზედა. ამენ!

პასუხი წიგნისა იოვანეჲს მიერ

მარადის საწადელი და თაყვანისსაცემელი ბრძანებაჲ ღმრთივ პატიოსნისა მამფლისა და უფლისა ჩემისაჲ მოვიღე ხელითა სიწმი-

დის მოყვარისა ხსართან მღდელისადათა, რომლისათვისცა აღჰყრობითა ხელთა ჩემთადათა მადლი შეწირა უღირსებამან ჩემმან ყოვლადმღიერისა და ქველის მოქმედისა ქრისტეს ღმრთისა. ჰვენისა, რომელმან არა დავიწყებულ ყო სიმდაბლე ესე ჩემი ღმრთივშეწყნარებულთა წმიდათა ლოცვათა თქვენთა, რომელთაცა ესე ღირს ვიქმენ მე მიმთხვევად. და უფროჲსა ვაქებ და ვაკურთხევ მე მოწყალებასა ღმრთისასა, რომელმან დაჰნერგა გულსა მამფლისასა ესევითარისა ამისთვის ბრძანებად, რომელი სარგებელ და ნაყოფ სულისა და სიქადულ და სიხარულ ზორცთა მექმნების მე საუკუნოდ მიმართ და სოფელსაცა ამას.

აჲ რაჲ მოვახსენო უფლებასა თქვენსა? მიძიმე არს ჩემდა ორკერძოვე: უკეთუ ურჩ ვექმნე ბრძანებასა თქვენსა, წერილ არს — შვილი ურჩი წარსაწყმედელსა მიეცესო; და თუ ვისწრაფო მორჩილებად, მისთვისცა იტყვის — უდარესსა შენსა ნუ გამოეძიებო და უძლიერესსა შენსა ნუ განიკითხავო. ამისთვის შიშმან და ზრუნვამან შემიპყრა მე და შემფოთნა გონებაჲ ჩემი და დავეცი და მოკაკლდი მეცნიერებისაგან.

არამედ უმჯობესად შეჰვრაცხე მორჩილ ყოფად თავი ჩემი ბრძანებასა უფლისა ჩემისასა, რომლითა კვალად განვძლიერდი და აღვემართე ღმრთისა სათნოთა წმიდითა ლოცვითა თქვენითა და მარადის ძღვნის მიმპყრობელისა ღმრთისა მარჯვენისა თქვენისა ჯვარისა წერითა ჩემ უღირსსა ზედა, და რამეთუ ვისწავეცა ბრძენთათავრისა მის სოლომონის მიერ თქმული, ვითარმედ — ჰბაძევდ ჯინჭველსა, მედგარო, და იქმენ მუშაკ მსგავს მისა, ვითარცა იგი მან თვისსა უდიდესსა მარცვალსა მას იფქლისასა შებმა უყვის გულსმოდგინედ, ვიდრემდის აღიღის და წარიღის საზრდელად თვისა.

მეცა გულსმოდგინე ვიქმენ უძლიერესსა ჩემსა აღებად. და წადიერებაჲ გულისა ჩემისაჲ აღავსო უფალმან. და აღვწერე უღირსისაგან გონებისა ჩემისა შემოკრებული მარტვილობაჲ ჭეშმარიტი და უტყუელი წმიდისა მოწამისაჲ მადლითა და მეოხებითა ნეტარისა ჰაბოჲსითა და მოგიძღვანე უფალსა ჩემსა, რომლისათვის კვალად ვითხოვ ვედრებით: სათნო ყავნ უფალმან გულსა თქვენსა და გულსა ყოვლისა ქრისტეს მოყვარისა ერისა მორწმუნისასა, რომელნი აღმოიკითხვიდენ, რაჲთა ზიარ ლოცვათა თქვენითა იქმნეს კვალად და მერმეცა უღირსებაჲ ჩემი.

საპიტიხაჰი წმიდისა ჰაბოღისი, თაჰი დ

პირველი თავი: ღმრთისმსახურთა და მარტვილთმოყვარეთა კრებულისათვის თხრობა და მოძღვრება და ახლისა ამის მოწამისა ჰაბოღის ხსენება.

მეორე თავი: ქართლად შემოსლვა და ნათლისღება ნეტარისა ჰაბოღისი.

მესამე თავი: მარტვილობა წმიდისა ჰაბოღისი.

მეოთხე თავი: ქება სანატრელისა წმიდისა ჰაბოღისი.

პირველი თავი

ღმრთისმსახურებისათვის შეპირებულთა მათ უწყებად და მარტვილთმოყვარეთა მათ სწავლად და ახლისა ამის მოწამისა მოხსენებად წმიდისა ჰაბოღისი

საყვარელნო მამისანო და მეგობარნო და მონანო ქრისტეს, ძისა ღმრთისანო, და სამკვიდრებელნო სულისა წმიდისანო! გზედავ თქვენ, ვითარცა ღმრთივ ცნობილთა და ღმრთისა მცნობელთა, ამისთვისცა გარქვ თქვენ მონად და მეგობრად ქრისტესა. მონად ამის გამო, რამეთუ „პატიოსნითა სისხლითა მისითა სყიდულ ხარო“ თქვენ, ხოლო მეგობრად ამისთვის, რამეთუ მისნი შექმნულნი ვართ და დაბადებულნი და სიყვარულითა მისითა ნათელ გვიღებეს.

აწ გლოცავ თქვენ ქრისტეს მიმართ სურვიელითა გულითა. მომიპყრენით საჩინონი ეგე სასმენელნი თქვენნი და უფრომლა საცნობელნი ეგე ყურნი გულისა და გონებისა თქვენისანი განჰმარტენით სმენად და მასპინძელ ექმნენით სიტყვათა ამათ ჩემთა, რამეთუ ქრისტესთვის არიან და სანატრელთა მისთა მოწამეთათვის. შეიწყნარეთ კარავსა გვამისა თქვენისასა და სავანე განუმზადეთ, რამეთუ უფალსა ჰნებაჲს დამკვიდრებად ასოთა შინა თქვენთა, ვითარცა თქვა წმიდამან მოციქულმან პავლე, მოძღვარმან ეკლესიათამან, ვითარმედ: „ტაძარნი ხარო ღმრთისანი და სული წმიდა დამკვიდრებულ არს თქვენ შორის“; და უფალი იტყვის წინაჲსწარმეტყველისა მიერ: „მე მოვიდე და დავიმკვიდრო თქვენ შორის“; და წმიდასა შინა სახარებასა იტყვის, ვითარმედ „სასუფეველი ღმრთისაჲ გულთა შინა თქვენთა არს“.

ამისთვის, საყვარელნო, ნუ გეწყინებინ სმენად სიტყვათა ამათ,

რამათა არა ცუდად დავშვრეთ — მე სიტყვითა და თქვენ სმენითა, რამათა ერთობით მოგვცეს ჩვენ უფალმან სასყიდელი შრომათა ჩვენთაჲ.

და არა თუ ხოლო ჩემდა მარტოჲსა საძიებელ არს სმენად საწადელი ესე მარტვილობაჲ წმიდისა ამის მოწამისაჲ, არამედ ყოველთა ჯერ არს თქვენდაცა დაკვირებად ჩემ თანა, რომელნი-ესე შემოკრებულსა ამას ჟამსა მეშვიდესა დარსა ზედა ვდგათ, რომლი-სა ჟამისათვისცა უფალი იტყვის, ვითარმედ: „მრავალნი სცთებო-დიან და მრავალთა აცთუნებდენ“; და მოციქული პავლე მისწერს ტიმოთესა, ვითარმედ: „მოვალს ჟამი, ოდეს სიცოცხლისა ამის მოძღვრებასა არა თავს იღებდენ, არამედ გულისთქმისაებრ თვისი-სა თავით თვისით შეიკრებდენ მოძღვრებასა ქავილითა ყურთაჲთა და ჭეშმარიტებისაგან სასმენელნი გარე მიიქცინენ და ზღაპრებსა მიექცენ“, — რომელიცა-ესე აწ ჟამსა ამას აღესრულების ჩვენ შო-რის.

‘რამეთუ რომელნი-ესე ვართ ყურესა ამას ქვეყნისასა,‘ სასტიკე-ბისაგან და სივერაგისა, მანქანებითა მით საცთურებისაჲთა, ‘ზედა-მდგომელთა ამათ ჩვენთა, მფობელთა ამის ჟამისათა, ‘ზაკვლებითა მოძღვრებისაჲთა, თვით თავით თვისით შჯულისდებისაჲთა, ‘განდ-გომილთა ქრისტესაგან. მრავალნი შეაცთუნნეს და გარდადრიკნეს გზისაგან სამართლისა. და ჭეშმარიტებასა ქრისტეს სახარებისასა შეეცოდნეს, რომელნი ხუთასის წლისა ჟამთა და უწინარესლა შჯულებულ ყოფილ არიან წმიდითა მადლითა ნათლისღებისაჲთა.

მიერიტგან და ვიდრე აქამომდე ნაშობნი ქრისტეანეთანი გარ-დაგვლარძნეს — რომელნიმე მძლავრებით, რომელნიმე შეტყუ-ვილით, რომელნიმე სიყრმესა შინა უმეცრებით, რომელნიმე მზაკ-ვარებით. და სხვანი, რომელნი-ესე ვართ მორწმუნენი, მძლავრე-ბასა ქვეშე დამონებულნი და ნაკლულევანებითა და სიგლახაკითა შეკრულნი, ვითარცა რკინითა ხარკსა ქვეშე მათსა გვემულნი და ქენჯნილნი, ძვირ-ძვირად ზღვეულნი, შიშითა განილევნიან და ირ-ყევიან, ვითარცა ლერწამნი ქართაგან ძლიერთა. არამედ ქრისტეს სიყვარულითა და შიშითა, ჩვეულებისაებრ მამულისა სღვისა, ჭირ-თა მოთმინებითა არა განეშორებიან მხოლოდშობილსა ძესა ღმრთი-სასა.

ესევეითარსა ჟამსა შინა გამოჩნდა ახოვნად წმიდაჲ ესე მოწა-მეჲ. არა თუ პირველითგანვე ჩვენგანი იყო, არამედ უმეცარი სარ-წმუნოებისაგან ჩვენისა, უცხოჲ უცხოთა შჯულითა მოვიდა და ქრისტესა, ღმერთსა ჩვენსა, შეემეცნა, რომლისათვისცა დღეს კვა-ლად ახალმან ამან დღესასწაულმან და კრებამან წმიდისა და ახლი-

სა მოწამისამან გვირგვინოსან ყო ეკლესიამ და ყოველი კრებული ქრისტიანეთამ ერთბამად განანათლა, ყოველნივე პირნი ღირს იქმნეს ამას დღესა გარდამეტებულისა მადლისა შეწირვად ქრისტეს მიმართ, ჭეშმარიტისა ღმრთისა ჩვენისა.

რამეთუ მრჩობლ იქმნა დღესასწაული ესე ღმრთის გამოცხადებისა და მადლმან ღმრთისა მამისამან გამოჩინებითა მით ჩვენდა საყვარელისა ძისა თვისისამათა და გარდამოსლვითა სულისა წმიდისა მისისამათა სარწმუნოებითა შეთხზული იგი გვირგვინი. მარტვილთა თვისთამ დაადგა თავსა ზედა ეკლესიისასა, რომლისაგანცა სიმრავლე იგი დღესასწაულთამ, ვითარცა გვირგვინი, გარემოადგს და ღმრთისმოყვარეთა მათ ჩვეულებამ აქვს მარადის შემოკრებად მას შინა საღმრთო მსათვის დიდებისა.

რამეთუ ერთად შეკრებითა მით მათითა მრავალი ღმრთისმსახურებამ აჩვენიან. არა თუ ცუდთა განცხრომათა და ჭამადთა ნაყროვნებისა უძლებებამ შორის მათსა იპოვის, არამედ ყოველთა წილ საჭმელთა გემოვნათა ძალი იგი საღმრთოთა სიტყვათა ტკბილადი გამოვალნ პირსა მათსა, რამეთუ სიტყვამ იგი წინამსწარმეტყველისა ოხრინ შორის მათსა, ვითარმედ: „ტკბილ არიან სასასა ჩემსა სიტყვანი შენნი, უფალო, უფრომს თაფლისა პირსა ჩემსა“. რამეთუ შეკრებასა მას ჭამადთასა განძლებამცა აქვს, ხოლო ღმრთისა სიტყვათა მოხსენებასა არა არს განძლებამ ღმრთისმოყვარეთა სულთამ.

და კვალად: „წმიდათა მათ მარტვილთა ხსენებითა ვინმემცა განძლა მარტვილთმოყვარე?“ და ერთგულებამცა აქვს უფლისა მიმართ, რამეთუ ეტყვის უფალი წმიდათა მისთა: „რომელმან თქვენ შეგიწყნარნეს, მე შემიწყნარა“. ამისთვის უფრომსლა გულსმოდგინედ საღმრთოთა მათთვის არნ შეკრებამ იგი მათი. მუნ შუვა წარმოიხვნიან სიტყვანი იგი ცხოვრებისანი, მუნ სამებისა წმიდისა იგი სარწმუნოებამ აღორძნდებიან, მუნ სწავლანი იგი სიტკბოებისანი, მუნ მოძღვრებანი იგი მადლისანი, მამათმთავართა იგი შვენიერებამ, წინამსწარმეტყველთა იგი დიდებანი, მოციქულთა ქადაგებანი, მოწამეთა მათ მოღვაწეობამ, ქრისტესი იგი თავსდებამ, ჩვენთვის ვნებამ.

რამეთუ სიმტკიცე და სიხარულ ექმნის ჭაბუკთა მოთხრობითა მით. სიმხნემ იგი ქრისტეს მოღვაწეთამ და სიქადულ და მხიარულება მოხუცებულთა, ხსენებამ იგი ღვაწლისა მის მარტვილთამსამ, და საწადელ და სასურველ მდდელთა და ყრმათა მათ, მოწაფეთა და შვილთა ეკლესიისათა კრებამ იგი დღესასწაულისა მის წმიდათამსამ.

და ემსგავსნაიან შორის ეკლესიასა ხმანი იგი მათნი ანგელოზ-თა მათ გალობის შემსხმელთა და სული წმიდაი იხარებნ შორის მათსა თავყანისცემული, და მამაი იდიდებინ და კაცთმოყვარებაი იგი და ქველისმოქმედებაი ძისა იქადაგებინ. რამეთუ ყოვლისა მპყრობელმან ღმერთმან და დიდად უხვმან უფალმან, რომელმან არა უგულვებელსყო ურვაი კაცთაი და სიყვარულისათვის კაცთაიასა ქალწულისაგან წმიდისა ხორცნი შეიმოსნა, წმიდითა მით ხორცი-თა მისითა სამოთხით გამოვრდომილსა მას კაცსა დაცემულსა ზე-ცად აღუწოდა და მიუწდომელსა მას საიდუმლოსა ღირს ყო, რო-მელ-იგი არა იყო, და დაადგრა, რომელ-იგი იყო, დიდებაი მაცხოვ-რისა ჩვენისაი, იესუ ქრისტესსა მას დამდაბლებასა ჩვენთვის.

რამეთუ დამდაბლდა და მიხსნა ჩვენ, აღმალდა ზეცად, ვი-ნამცა გარდამოხდა, და მიწისაგანი ესე კაცებაი თანა აღიყვანა და მარჯვენით მამისა მჯდომარე არს, რომელი-იგი საკვირველად განგებულებით შეიერთა ღმრთეებამან, რომელიცა-იგი ორითავე მით სახელითა — ერთი ძეა ღმერთად და კაცად, თვინიერ განყო-ფისა — იქადაგების; იგივე „სახელით ენმანუელ — ჩვენ თანა ღმერ-თი“ და კაცი, რაითა სახელისა მიმართ მისისა ყოველი მუხლი მოდრკეს, ზეცისათანი და ქვეყანისათანი და ქვესკნელთანი, და „ყო-ველმან ენამან აღუაროს“ სახელსა მისსა.

რამეთუ საშინელ და წმიდა არს და ყოვლად ძლიერ და საკვირ-ველ და უფალ და ყოვლისა მპყრობელ არს სახელი მისი. ვერ შემძ-ლებელ ვართ ჩვენ მიწდომად სიმდიდრესა მას სახელისა მისისასა, არამედ უძლურებისაებრ ჩემისა და გულსმოდგინებისა თქვენისა ვიწყო თხრობად თქვენდა, საყვარელნო: კარ, გზა, ტარიგ, მწყემს, ლოდ, მარგალიტ, ყვავილ, ანგელოზ, კაც, ღმერთ, ნათელ, ქვეყანა, მარილ, მატლ, მარცვალ მდოგვის, მზე სიმაღლის, ძე მამის უკვდა-ვისა და ერთ ღმერთ გარდაუქცეველ და განუქარვებელ და უცვა-ლებელ.

რამეთუ უქცეველ და განუქარვებელ არს შემდგომად ხორცთა შესხმისა და შეერთებისა ღმრთეებისა იგი ბუნებაი, რომლისა-თვის, უკეთუ შემძლებელ ვიქმნეთ, თითოეულისა ამის სახელისათ-ვის ჭეშმარიტად უწყებად თქვენდა, გარნა მაღლითავე მისითა გაუ-წყო თქვენ, ქრისტეს მოყვარეთა.

კ ა რ ეწოდა, რამეთუ თქვა: „მე ვარ კარი ცხოვართაი“, რამეთუ ჭეშმარიტად მორწმუნენი მისნი მის გამო ვითარცა კარსა მას სა-სუფეველისასა შევალთ.

გ ზ ა ეწოდა, რამეთუ თქვა: „მე ვარ გზაი და ჭეშმარიტებაი და ცხოვრებაი“, რამეთუ ზეცად აღმავალთა გვექმნების ჩვენ გზა.

ტ ა რ ი გ ეწოდა, „რამეთუ ჩვენთვის დაიკლა“ და მარადის ცხოველ არს და ხორცთა და სისხლთა მისთა ჩვენდა განყოფითა ცხოვრებასა საუკუნესა მოგვანიჭებს.

მ წ ყ ე მ ს ეწოდა, რამეთუ თქვა: „მე ვარ მწყემსი კეთილი“. ჭეშმარიტად ცხოვარნი შეცთომილნი მოგვაქცინა და მტერი იგი ჩვენი ლომი არგნითა ჯვარისადათა მოკლა და მისგან დახსნილი იგი გვამი პირველშექმნულისაჲ მის ძალითა ღმრთეებისადათა კვალად განაცოცხლა და ნაკბენი იგი გესლიანისა მის მგელისაჲ წყლულებითა თვისითა განკურნა და გესლი იგი მომაკვდინებელი წამლითა მით ღმრთეებისა თვისისადათა განაქარვა და აღასრულა სიტყვაჲ იგი წინაღწარმეტყველისა მიერ თქმული, ვითარმედ: „იწყლა იგი ცოდვათა ჩვენათვის და წყლულებითა მისითა ჩვენ განვიკურნებით“.

ლ ო დ საკიდურ ეწოდა წინაღწარმეტყველისა მიერ, რამეთუ ესე არს, რომელი-იგი შეურაცხ და განგდებულ იქმნა მღვდელთმოდვართა მათგან და მწიგნობართა ნათესავისა ჰურიათაჲსა იერუსალიემს, არამედ ესე თავ ყოველთა ცის კიდეთა იქმნა.

მ ა რ გ ა ლ ი ტ ეწოდა, რამეთუ იგი, ვითარცა მარგალიტი, შორის ორთა მათ ფიცართა, სულისა და ხორცთაჲსა, ღმრთეებით გამობრწყინდების, რომელსა ღმრთისმოყვარენი იგი ვაჭარნი სასუფეველისანი ვითარცა ღმერთსა არა შიშველსა და კაცსა არა ლიტონსა, არამედ ვითარცა ღმერთსა და კაცსა, სარწმუნოებით ეძიებენ და მოიყიდნიან მხოლოსა მას მრავალსაწყიდლისაჲსა ყოვლისა საფასისა წარგებითა და სისხლთა თვისთაჲცა დათხევითა.

მ ა რ ი ლ ეწოდა, რამეთუ ცოდვითა განრყენილთა ამათ ხორცთა ჩვენთა მოგვეახლა და სიმყრალეჲ იგი კერპთმსახურებისაჲ განგვაშორა და სულნი ჩვენნი სარწმუნოებითა ღმრთისმსახურებისაჲთა სულნელად შეზავნა.

ყ ვ ა ვ ი ლ ეწოდა, რამეთუ ძირისაგან იესეისისა ყვავილად აღმოსცენდა ეკლესიასა წმიდისა ქალწულისა მარიამისგან ხორციელად, ხოლო სულნელებითა მით ღმრთეებისადათა სული იგი მადლისაჲ მოჰფინა ჩვენ ზედა.

ა ნ გ ე ლ ო ზ ეწოდა, რამეთუ ერქმის მას წინაღწარმეტყველისა მიერ „დიდისა ზრახვისა ანგელოზი საკვირველი“, რომელი მამისა მიერ ჩვენდა მხსნელად მოვიდა.

კ ა ტ ეწოდა, რამეთუ თქვა წინაღწარმეტყველმან: „კაცი არს და ვინ იცნას იგი?“. ჭეშმარიტად სრული კაცებაჲ შეიმოსა თვინიერ ცოდვისა და ღმრთეებაჲ თვისი ჩვენ გამოგვიცხადა.

ღ მ ე რ თ ეწოდა, ვითარცა თქვა ნეტარმან იოვანე მახარებელ-

მან, ვითარმედ „ღმერთი იყო სიტყვა იგი და ყოველივე მის მიერ შეიქმნა, რაოდენი რა იქმნა“.

ნ ა თ ე ლ ეწოდა მის მიერვე, რამეთუ თქვა: „იყო ნათელი ჭეშმარიტი, რომელი განანათლებს ყოველსა კაცსა, მომავალსა სოფლად“.

ქ ვ ე ყ ა ნ ა ეწოდა, ვითარცა თქვა დავით: „ქვეყანამან გამოსცა ნაყოფი თვისი, მაკურთხენინ ჩვენ, ღმერთო, ღმერთო ჩვენო!“ ჭეშმარიტად ქვეყანისა დამბადებელი იგი ქვეყანად მოვიდა და ქვეყანით მიწისაგან შექმნულთა მათგან მიწისა ბუნებისა იგი ხორცნი, ვითარცა შვენიერი ჯეჯლი, აღმოსცენდა ქვეყანით და ნაყოფად გამოიხვნა წმიდანი თვისნი მოციქულნი და მოწამენი და მართალნი და დაწყებული იგი ქვეყანა ნაყოფითა კურთხევისაჲთა აღავსო.

მ ა რ ც ვ ა ლ მდოგვის ეწოდა, რამეთუ დაიკნინებს თავსა თვისსა და მოგვემსგავსების ჰასაკსა ჩვენსა, რაჲთა ურნატსა სულისა ჩვენისასა დაენერგოს და ღრმად ძირნი დაიბნეს და რტოთა მათ ზედა ჯვარისა მისისათა შეგვკრიბნეს და აღმაღლდეს და ჩვენ აღგვაშაღლნეს მის თანა.

მ ა ტ ლ ეწოდა, რამეთუ თქვა: „მატლ ვარ და არა კაც“, გამობრწყინვებითა ღმრთეებისაჲთა, ვითარცა სამჭედური მატლსა შინა, ეგრეთ ზორცთა შინა თვისთა დაფარა ღმრთეებაჲ იგი თვისი და უფსკრულთა ამის სოფლისათა შთაადლო და აღმოიქვა, ვითარცა კეთილმან მეთევზურმან, რომლისათვისცა იტყვის: „შეიპყრა ვეშაპი იგი სამჭედურითა და განულო დანდალი ყბასა მისსა და ხარტუკი ცხვირსა მისსა“. ესე იგი არს ეშმაკი, რომელი შეიპყრა, და შემუსრნა მანქანებანი მისნი, რომლისათვის წამებს მეფსალმუნე დავით: „შენ შეჰმუსრე თავები ვეშაპისაჲ მის“.

მ ზ ე ს ი მ ა რ თ ლ ი ს ეწოდა, რამეთუ თქვა წინამსწარმეტყველმან: „და გამოგიბრწყინდეს თქვენ, მოშიშთა სახელისა მისისათა, მზეჲ იგი სიმართლისაჲ, რომელსა აქვს კურნებაჲ ქვეშე ფრთეთა მისთა“. რამეთუ იგი არს, რომელი ჰფარავს და განატფობს, და არა-რაჲ არს, რომელი დაეფაროს სიცხესა მისსა.

ხოლო ესე არათუ რაჲმე თავით თვისით განგიმართე თქვენ, საყვარელნო და ქრისტეს მოყვარენო და სწავლის მოღვაწენო, არამედ წამებითა წიგნთაგან საწინამსწარმეტყველოთა და მოციქულთა ქადაგებისაებრ, — წმიდათა სახარებათა წერილნი და ნეტართა მათა მოძღვართა მიერ განსაზღვრებული სარწმუნოებაჲ. რამეთუ უეჭველი სარწმუნოებაჲ საუნჯე დიდ არს მორწმუნეთათვის, მამო ზეცათათ, ღმერთო და უფალო ცხორების მომცემელო, შენ მიერ მოღებითა მადლისაჲთა, რამეთუ ქრისტიანეთა სარწმუნოებაჲ

დიდ მოძღვრება არს. ამით მაღლითა თავყანის გცემენ შენ მართალნი, გაკურთხევენ შენ წმიდანი, აღგიარებენ შენ მარტვილნი და შენთვის დევნულებად ღირს იქმნებიან, რომელმან ივწე ჩვენთვის, ქრისტე ღმერთო, მოწამე არიან შენდა და შენ შეგევედრებიან და ცთომასა მას ეშმაკისასა და მსახურთა მისთა მძლავრებასა შეურაცხ ჰყოფენ!

რამეთუ არა ხოლო თუ ბერძენთა სარწმუნოებამ ესე ღმრთისა მიერი მოიპოვეს, არამედ ჩვენცა, შორიელთა ამით მკვიდრთა, ვითარცა წამებს უფალი და იტყვის: „მოვიდოდთან აღმოსავალით და დასავალით და ინახიდგმიდენ წიაღთა აბრაჰამისთა, ისაკისთა და იაკობისთა“.

აჰა ესერა, ქართლისაცა მკვიდრთა აქვს სარწმუნოებამ და წოდებულ არს დედად წმიდათა, რომელთამე თვით აქა მკვიდრთა და რომელთამე უცხოთა და სხვით მოსრულთა ჩვენ შორის ჟამად-ჟამად, მოწამედ გამოჩინებითა ქრისტე იესუმს მიერ, უფლისა ჩვენისა რომლისამ არს დიდებამ უკუნითი უკუნისამდე. ამენ!

მ ე ო რ ე თ ა ვ ი

ქართლად შემოსულვამ და ნათლისღებად წმიდისა მოწამისა ჰაბოუმსი

რამეთუ იყო ჟამი, ოდეს ერისმთავარი იგი ქართლისამ სახელით ნერსე, ძეა ადარნესე კურაპალატისა და ერისმთავრისამ, მოწოდებულ იქმნა ქვეყანად ბაბილოვნისა მფლობელისა მისგან მის ჟამისა სარკინოზთამსა ამირა მუმნისა აბდილასგან, რომელი იყო ქალაქსა მას დიდსა ბაღდადს, რომელიცა იგი მან აღაშენა.

ხოლო შესმენითა ბოროტთა კაცთათა საპყრობილესა შეაგდო მან ნერსე, ერისთავი ქვეყანისა ამის ქართლისამ. და პყრობილ იყო იგი მუნ ჟამადმდე სამისა წლისა, ვიდრემდის ბრძანებითა ღმრთისამათა მოკვდა აბდილა ამირა მუმნი და დაჯდა მის წილ ძეა მისი მაჰდი. ხოლო ქველისმოქმედმან ღმერთმან არწმუნა გულსა მაჰდი ამირა მუმნისასა განტეევბამ ნერსესი და გამოიყვანა იგი მწარისა მისგან საპყრობილისა და განუტევა იგი კვალად ერისმთავრობით აქა, ქვეყანადვე თვისა.

მნებავეს აწ, ქრისტეს მოყვარენო, ამიერითგან წმიდისა და სანატრელისა მოწამისა ამის ჰაბომსთვის, რაჲთა გაუწყო, ვითარ ანუ რაბამ იყო, ანუ ვინამ მოიწია აქა.

ესე ნაშობი იყო აბრამეანი, ძეთაგან ისმაელისთა, ტომისაგან სარკინოზთაჲსა. და არა თუ უცხოჲსაგან თესლისა, არცა ხარჭისაგან შობილი, არამედ ყოვლადვე არაბიელთა თესლი, მამულად და დედულად, რომლისაჲ მამაჲ მისი და დედაჲ მისი და ძმანი და დანი მისნი იყვნეს მუნვე ქალაქსა მას შინა ბაღდადს ბაბილოვნისასა. და ესე იყო ყრმა, ჭაბუკ ვითარ ათრვამეტის წლის, გინა უკნინემს — აჩვიდმეტის წლის. ამან ინება წარმოსლვაჲ თვისი აქა ერისმთავრისა მის ნერსემს თანა და შეეყო იგი მსახურად მისა. და იყო იგი ხელოვან, კეთილად შემზავებელ სულნელთა მათ საცხებელთა. და სწავლულ იყო მწიგნობრებითა სარკინოზთაჲთა, ძეთა ისმაელისთა, ძეთა აბრაჰამისთა, ნაშობთა აგარისთა.

ხოლო ამიერ ჩვენდა სოფლად გამოსლვაჲ იგი არა თუ თვით თავით თვისით განიზრახა, არამედ ვითარცა იგი უფალმან პრქვა ნეტარსა მას აბრაჰამს მასვე ქვეყანასა შინა ქალდეველთასა, ვითარმედ — „გამოვედ ქვეყანისაგან შენისა და ნათესავისაგან შენისა და სახლისაგან მამისა შენისა და მოვედ ქვეყანასა მას, რომელი მე გიჩვენო შენ“, ეგრეთვე ესე კვალად ნაშობი აბრაჰამისი არა თუ თვისით გონებით, არამედ წამისყოფითა ღმრთისამიერითა იწვია ესეცა. და დაუტევა მამაჲ და დედაჲ და ძმანი და ნათესავნი და მონაგებნი და აგარაკები და, ვითარცა-იგი უფალი იტყვის წმიდასა სახარებასა შინა, წარმოვიდა აქა ნერსემს თანა მგზავრ ქრისტეს სიყვარულისათვის.

და რაჟამს მოვიდა იგი ქართლდ, ცხონდებოდა იგი ნერსე ერისთვისა თანა და თვისითა სათნოებითა იქმნა იგი საყვარელ ყოვლისა ერისა და შესძინა სწავლად ქართულისა მწიგნობრებისა და ზრახვისა სსნილად. მაშინ იწყო ზედამიწევნად და სწავლად წმიდათა საღმრთოთა წიგნთა ძველისა და ახლისა შჯულისათა, რამეთუ უფალი მეცნიერ ჰყოფდა მას. და მოვიდის იგი წმიდად ეკლესიად და მარადის ისმენს წმიდათა სახარებათაგან და საკითხავთა მათ საწინაჲსწარმეტყველოთა და მოციქულთა და მრავალთაგან შჯულის მეცნიერთა იკითხავნ და ისწავებნ. ხოლო რომელთამე რეცა თუ ცილობით წინააღუდგებინ, არამედ მიზეზ სწავლისა ექმნებინ მას. და ესრეთ სრულ იქმნა იგი ყოვლითა მოძღვრებითა, რომელი აქვს წმიდასა კათოლიკე ეკლესიასა ქრისტეს მიერ.

‘ მაშინ უდებ ყო შჯული იგი მაჰმედისი და წესი იგი მამულისა მის ლოცვისაჲ დაუტევა და შეიყვარა ქრისტე ყოვლითა გულითა და გამოირჩია იგი სიტყვითა ამით, ვითარმედ „მითხრეს მე უშჯულოთა ზრახვაჲ, ხოლო არა ეგრე იყო, ვითარ შჯული შენი“. არამედ ვერ განიცხადებდა თავსა თვისსა სრულიად ქრისტიანედ, ხოლო

ფარულად იმარსავენ და ილოცავენ ქრისტეს მიმართ. და ეძიებდა ადგილსა კრძალულსა, სადამცა მოიღო ნათელი ქრისტესი, რამეთუ ეშინოდა სოფლის მპყრობელთა ამათ ზედამდგომელთა. ჩვენთა სარკინოზთაგან.

და იყო დღეთა მათ შინა კვალად განრისხებაჲ ხელმწიფეთა მათ სარკინოზთაჲ ნერსე ერისთავსა ზედა. და ივლტოდა იგი, რამეთუ სასტიკად ჰბრძოდეს მას სარკინოზთა ერი. და უფალმან დაიცვა იგი ხელთაგან მათთა და განვლო მან კარი იგი ოვსეთისაჲ, რომელსა დარიალან ერქმის. და რაჟამს განვიდა, იყო მის თანა ერისაგან მისისა ვითარ სამას ოდენ მამაკაც და მათ თანავე იყო სანატრელიცა ესე მონაჲ ქრისტესი ჰაბო.

ხოლო ნერსე, ვლტოლვილი ქვეყანით თვისით, შევიდა ქვეყანასა მას ჩრდილომასასა, სადა-იგი არს სადგური და საბანაკე ძეთა მაგოგისთაჲ, რომელ არიან ხაზარნი, კაც ველურ, საშინელ პირითა, მხეცის ბუნება, სისხლის მჭამელ, რომელთა შჯული არა აქვს, გარნა ღმერთი ხოლო შემოქმედი იციან. და რაჟამს მივიდა ნერსე ერისთავი მეფისა მის ხაზართაჲსა, შეიწყნარა იგი უცხოებისათვის და ვლტოლვილებისათვის მტერთა მისთაჲსა და სცა მას და ყოველსა ერსა მისსა საზრდელი და სამოსელი.

მაშინ, ვითარცა იხილა ნეტარმან ჰაბო, რამეთუ განშორებულ არს შიშისაგან და მძლავრებისა სარკინოზთაჲსა, ისწრაფა მან მიახლებად ქრისტესა და ნათელილო სახელითა მამისაჲთა და ძისაჲთა და სულისა მშმიდისაჲთა ხელითა პატიოსანთა მღვდელთაჲთა. რამეთუ მადლითა სულისა წმიდისაჲთა მრავალ არს ქალაქები და სოფლები ქვეყანასა მას ჩრდილომასასა, რომელნი სარწმუნოებითა ქრისტესითა ცხონდებიან უზრუნველად. მიერთგან უფრომსლა საესეჲ მადლითა ქრისტესითა ნეტარი ჰაბო შეეყო მარხვასა და ღოცვასა დაუბრკოლებელად.

მაშინ, შემდგომად რავდენისაჲე ჟამისა, ევედრა ნერსე მეფესა მას ჩრდილომასასა, რაჲთა განუტეოს იგი მიერ ქვეყანად აფხაზეთისა, რამეთუ პირველადვე წარეგზავნნეს დედაჲ და ცოლი და შვილნი და მონაგები და ყოველნი სახლისა მისისანი, რამეთუ კრძალულ იყო ქვეყანაჲ იგი შიშისაგან სარკინოზთაჲსა. ხოლო ღმერთმან მოამშვიდა პირი მეფისა მის ჩრდილომასაჲ და განუტევა ნერსე მრავლითა ნიჭითა. და წარემართნეს იგინი სიხარულითა და კადლობითა ღმრთისაჲთა და განვლეს ქვეყანაჲ იგი წარმართთაჲ, რომელთა ყოვლადვე არა იციან ღმერთი, და უშიშად ვიდოდეს ღლე და ღამე სამისა თვისა გზასა.

ხოლო ნეტარი ჰაბო ეგოდენტა ამათ დღეთა მგზავრ ილიცვიდა

და იმარხვიდა და არა დასცხრებოდა იგი ფსალმუნებითა. და ვითარცა მიიწინეს იგინი ქვეყანად აფხაზეთისა, მთავარმან მის ქვეყანისამან შეიწყნარა ნერსე ყოვლით ერით მისითურთ. ვითარცა იხილა ნერსე დედოფალი, დედაჲ თვისი, და ცოლი და ძენი თვისნი, სიხარულით ყოველნივე აკურთხევდეს ღმერთსა ცოცხლებით და მშვიდობით შეკრებისა მათისათვის.

მაშინ, ვითარცა ეუწყა მთავარსა მას აფხაზეთისასა ნეტარისა ჰაბომსთვის, რამეთუ ახალ ნათელღებულ არს, განიხარა ფრიად ყოვლით ერით მისითურთ. და მოუწოდეს მას მთავარმან მან და ეპისკოპოსმან და მღდელთა და აკურთხევდეს და ნუგეშინის სცემდეს და უთხრობდეს მას სიტყვათა ცხორებისათა და ახარებდეს ქრისტესთვის და საუკუნოჲსა მის ცხორებისათვის. ხოლო იგი თავით თვისით მიუგებდა მათ მადლობით სიტყვათა მათ ჭეშმარიტისა სარწმუნოებისათა, ვიდრემდის უკვირდაცა მათ და აღიძებდეს ღმერთსა.

და ნეტარი ჰაბო უფროჲსდა ჰმადლობდა ღმერთსა, რამეთუ იხილა მან ქვეყანაჲ იგი სავესეჲ ქრისტეს სარწმუნოებითა და არავინ ურწმუნოთაგანი მკვიდრად იპოვების საზღვართა მათთა. რამეთუ საზღვარ მათდა არს ზღვაჲ იგი პონტოჲსაჲ, სამკვდრებელი ყოვლადვე ქრისტეანეთაჲ, მისაზღვრადმდე ქალღიაჲსა, ტრაპეზუნტიაჲ მუნ არს, საყოფელი იგი აფსარეაჲსაჲ და ნაფსაჲს ნავთსადგური. და არს ქალაქები იგი და ადგილები საბრძანებელად ქრისტეს მსახურისა იონთა მეფისა, რომელი მოსაყდრე არს დიდსა მას ქალაქსა კოსტანტინეპოლისასა.

ხოლო წმიდამან და ნეტარმან ჰაბო, ვითარცა იხილა კაცთა მის ადგილისათა გარდამეტებული ღმრთისმოყვარებაჲ და ლოცვაჲ ყოვლისა მის ერისაჲ დაუცადებელი, შური საღმრთოჲ აღიღო, რამეთუ მოიხსენა მან სიტყვაჲ იგი წმიდისა მოციქულისაჲ, ვითარმედ: „კეთილ არს ბაძვაჲ კეთილისათვის მარადის“. იწყო მანცა დღეთა მათ ზამთრისათა, თთვისა მის იანვარისასა, აჩვიდმეტსა მის თვისასა, ხსენებასა წმიდისა მამისა ანტონისსა, აღიღო მანცა ფიცხელი იგი შრომაჲ და შორის ქალაქსა, ვითარცა უდაბნოსა ზედა, ეწყვებოდა მტერსა მას ეშმაკსა. და ღუმილითა და მარხვითა მოაუძლურებდა იგი ხორცთა მათ სიჭაბუკისა თვისისათა, „რამთა შეუძლოს ყოველთა მათ ისართა ეშმაკისათა განხურვებულთა დაშრეტად“. მოიხსენა მან მაცხოვრისა ჩვენისაჲ, ვითარ-იგი შემდგომად წმიდისა მის ნათლისღებისა უდაბნოდ განსრულმან მზაკვარსა მას განმცდელსა სძლო, ეშმაკსა, ლოცვითა მით და მარხვითა წმიდითა ორმეოც დღე.

ეგრეთვე ნეტარი ესე ჰაბო არცაღა ერთსა რას სიტყვასა იტყო-
და კაცთა შორის, გარნა ღმერთსა ხოლო ჰზრახავნ წმიდასა შინა
ლოცვასა თვისსა. ეგრეთ განვლო სამ თთვე და დაადგრა მარხვით
და ღუმილით. ხოლო წმიდათა მათ დღეთა დიდისა მის მარხვისა-
თა, შვიდთა მათ შვიდეულთა კვირიაკესა და დღესა შაბათსა ხოლო
მი-რამ-ილის წმიდაჲ იგი საიდუმლოჲ — ხორცი და სისხლი
ქრისტესი, მაშინღა ნაკლულევანად მიიღის საზრდელი, ვიდრემდის
მიიწია იგი წმიდასა მას დღესა, დიდსა დღესასწაულსა აღვსებასა,
აღდგომასა ქრისტეს ღმრთისა ჩვენისასა. მაშინღა დააცადა ფიცხე-
ლი იგი მარხვაჲ და განსხნა ენაჲცა თვისი უტყვებისაგან და აღი-
დებდა ღმერთსა.

ხოლო იყო შემდგომად სივლტოლისა მის ნერსეისისა ქართ-
ლით, წარმოავლინა მაჰდი ამირა მუმნმან ბრძანებითა ღმრთი-
საჲთა სტეფანოზ, ძეჲ გურგენ ერისთვისაჲ, დისწული ნერსეისი,
ნაცვალად დედის ძმისა თვისისა ნერსეისა, ერისმთავრად ქვეყანასა
ამას ქართლისასა. მაშინ მხიარულ იქმნა ნერსე, რამეთუ უფლებად
იგი სახლისა მისისაგან არა განაშორა უფალმან. ესეცა წადიერ იქმ-
ნა უფროჲსღა გულსმოდგინედ და წარმოავლინნა მოციქულნი და
ითხოვა ხელმწიფეთაგან ამირათა ამის ქვეყანისათა, რაჲთა უშიშ
ყონ იგი ბოროტისაგან და გამოვიდეს ხსნილად ყოვლით ერთი მი-
სითურთ. და ვითარცა წარმოემართნეს ივინი ქვეყანიტ აფხაზეთით,
მაშინ ნეტარსა ჰაბოს მიუწოდა მთავარმან მან აფხაზეთისამან და
ჰრქვა:

— ნუ განხვალ შენ ამიერ ქვეყანიტ, რამეთუ ქვეყანაჲ იგი ქართ-
ლისაჲ სარკინოზთა უპყრიეს. და შენ ხარ ბუნებით სარკინოზ და
არა გიტეონ შენ ქრისტიანობით მათ შორის. და მეშინის მე შენთ-
ვის, ნუუკვე კვალად განგდრიკონ შენ სარწმუნოებისაგან ქრის-
ტესისა ნეფსით გინა უნებლებით და ესოდენი შრომაჲ შენი წარ-
სწყმიდო.

ხოლო ნეტარმან ჰაბო ჰრქვა:

— სადაღა შემიწყნარა მე ქრისტემან და განმაშორა ჩემგან ბნე-
ლი იგი პირველისა მის უმეცრებისა ჩემისაჲ და ღირს მყო მე ნა-
თელსა მას მისსა, არასადა უფარ ვყო მე სახელი მისი. დაღათუ ბევ-
რეული ოქროჲსა და ვეცხლისაჲ მომცენ მე, გინა თუ ტანჯვითა და
გვემითა განმიკითხონ მე, ვერ განმაშორონ მე სიყვარულსა უფლისა
ჩემისასა. და აწ შენ ნუ დამაყენებ მე, ღმრთისმსახურო, რამეთუ
რაჲ მადლ არს ყოფაჲ ჩემი აქა, სადა არა არს შიში, არცა სიკვდილი
ქრისტესთვის? აწ გვედრები, განმიტევე მე, რაჲთა ეუწყოს განცხა-
დებულად ქრისტიანობაჲ ჩემი ქრისტეს მოძულეთა მათ. რამეთუ

მესმა მე წმიდისა სახარებისაგან თქმული იგი მაცხოვრისა ჩვენისა მიერ, ვითარმედ: „არავინ აღანთის სანთელი და შედგის იგი ქვეშე ხვიშირსა, არამედ ზედა სასანთლესა გადგიან, რაჲთა ჰნათობდეს ყოველთა. ეგრე ბრწყინევდინ ნათელი თქვენი წინაშე კაცთა“. და აწ მე რაჲსათვის დავფარო ჰეშმარიტი ესე ნათელი, რომლითა განმანათლა მე ქრისტემან? არასადა დავემალო მე შიშისაგან სიკვდილისა, რამეთუ ვისწავე მე წმიდისა მისგან მოციქულისა, ვითარმედ: „არცა ჩუკენთა სასუფეველი ღმრთისაჲ ვერ დაიმკვიდრონ“. ამისთვის არა მეშინის მე სიკვდილისაგან, რამეთუ მე სასუფეველსა ვეძიებ ქრისტესგან.

და ესრეთ არწმუნა მთავარსა მას და განუტევა.

და გამოვიდა იგი ნერსეჲს თანა ქვეყანად ქართლდ და შემოვიდა ქალაქსა ტფილისს. და იქცეოდა იგი განცხადებულად ქრისტეანედ. და ვითარცა იხილეს იგი ქრისტეანედ მუნ მყოფთა მათ სარკინოზთა, რომელთა იცოდეს იგი პირველად, რომელნიმე ჰყვედრიდეს, რომელნიმე აგინებდეს, რომელნიმე აშინებდეს, რომელნიმე სდევენოდეს, რომელნიმე მშვიდობისა სიტყვითა შეაჯერებდეს.

ხოლო იგი განმტკიცებულ იყო ქრისტეს მიმართ და არავისგან შეძრწუნდებოდა. არამედ სამისა წლისა ჟამთა იქცეოდა ქალაქსა მას შინა და გარემოჲს ყოველსა სოფლებსა განცხადებულად ქრისტეანედ. არამედ „ვერვინ მიყვნა ხელნი მის ზედა ბოროტებით, რამეთუ არლა მოწევნულ იყო ჟამი მისი“. ხოლო კაცთა ქრისტეს მოყვარეთა, რომელთა იცოდეს ღმრთისა მიმართ სათნოებაჲ მისი, იღვწოდეს მას საზრდელითა და სამოსლითა.

მ ე ს ა მ ე თ ა ვ ი

წამებაჲ წმიდისა ჰაპოღსი

რომელნი ხართ ქრისტეს მოყვარენი და მარტვილთ მოყვარენი, მიიღეთ ჩემგან სანატრელი ესე სმენაჲ წმიდისა მოწამისაჲ და ქრისტეს მოღვაწისაჲ, რომელი სიმხნითა და დიდებითა გვირგვინოსან იქმნა ქრისტეს მიერ!

სუფევასა უფლისა ჩვენისა იესუ ქრისტესსა, წელიწადსა ვნებიტგან და მკვდრეთით აღდგომითგან რვაჲს ორმეოცდაექვსსა, მეფობასა კოსტანტინეპოლის, ქალაქსა მას დიდსა, ქრისტეანეთა ზედა კოსტანტინეჲსსა, ძისა ლეონისსა, სარკინოზთა შორის მეფობასა მოსე ამირა მუმნისასა, ძისა მაჰდისსა, ქართლს შინა კათა-

ლიკოზობასა სამოელისსა, ერისმთავრობასა სტეფანოზისასა, ძისა გურგენისსა, დასაბამით გარდასრულთა ექვს ათას სამას ოთხ-მეოცდაცხრასა წელსა, თთვესა იანვარისასა ექვსსა, დღესა პარას-კევსა, განცხადებასა, შევისწავეთ მარტვილობა წმიდისა და ნეტარისა ამის მოწამისა და კეთილად მოღვაწისა ჰაბომსი ქალაქსა ტფილისს.

ხოლო იყო ესრე სახედ:

რამეთუ მცირედ უწინარეს-რე დღეთა ამათ / შეიპყრეს ნეტარი ესე მოწამე ქრისტესი და მიიყვანეს იგი მსაჯულისა მის, რომელი იყო ამირად ქალაქსა ტფილისს, და ქრისტეს აღსარებისათვის შეაყენეს იგი საპყრობილესა. ხოლო შემდგომად რავდენთამე დღეთა გამოითხოვა იგი სტეფანოზ, ერისთავმან ქართლისამან, და გამოიყვანა საპყრობილით და განუტევა.

და შემდგომად მცირედთა დღეთა კვალად აღიძრნეს შემასმენელნი წმიდისა ამის მოწამისანი, განრისხებულნი და აღბორცებულნი, სავსენი შურითა ქრისტიანეთაათა შეიზრახნეს შეთქმით წმიდასა მას ზედა და შევიდეს წინაშე მსაჯულისა მის, რამეთუ სხვაჲ მსაჯული ამირაჲ შემოსრულ იყო ქალაქსა ტფილისს, და ჰრქვეს მას:

— არს ქალაქსა ამას შინა ჭაბუკი ერთი, რომელი იყო ბუნებით სარკინოზ და განზრდილ და ცხორებულ შჯულისა მით, რომელი მომცა ჩვენ მაჰმედ, მოციქულმან ჩვენმან. და აწ დაუტევებიეს შჯულისა ესე ჩვენი და იტყვის თავსა თვისსა ქრისტიანედ და უშიშად ვალს ქალაქსა შინა და მრავალთა ასწავებს ჩვენგანთა ქრისტიანე ყოფად. აწ ბრძანე შეპყრობაჲ მისი და შეაგდე იგი სატანჯველსა და გვემასა, ვიდრემდის არა აღიაროს შჯული მაჰმედ მოციქულისა ჩვენისაჲ. უკეთუ არა, მოკვედინ იგი, რაჲთა არა მობაძავ იქმნენ მისა მრავალნი სიტყვითა მისითა.

ამას რაჲ შეასმენდეს, ესმა ვიეთმე ქრისტიანეთა კაცთა და მივიდეს მწრაფლ და უთხრეს ნეტარსა ჰაბოს, ვითარმედ:

— აწ, ესერა, გეძიებენ შენ შეპყრობად, ტანჯვად და გვემად, — და შეაჯერებდეს მას, რაჲთამცა მიჰრიდა და დაემალა.

ხოლო მან ჰრქვა მათ:

— მე არა ხოლო ტანჯვად განმზადებულ ვარ ქრისტესთვის, არამედ სიკვდილცა.

და გამოვიდა იგი სიხარულით და იქცეოდა შორის უბანთა განცხადებულად. მაშინ მოვიდეს მსახურნი იგი მის მსაჯულისანი და შეიპყრეს ნეტარი ჰაბო და შეიყვანეს იგი წინაშე მსაჯულისა მის.

და ჰრქვა მას მსაჯულმან მან:

— რაა არს, რომელი ესე მესმის შენთვის, რამეთუ ხარ შენ ნათესავით და ტომით სარკინოზ და დაგიტევებიეს მამული შჯული და ქრისტიანეთა თანა შეცთომილ ხარ? აწ განემზადე და ილოცე შჯულითა მით, რომლითა განგზარდეს მშობელთა შენთა!

ხოლო ნეტარი ჰაბო განძლიერდა ქრისტეს მიერ და აღივსო სულითა სარწმუნოებისაჲთა და ჰრქვა მსაჯულსა მას ამირასა:

— ეგე კეთილად სთქვი, რამეთუ ვარ მე ბუნებით სარკინოზ, შობილვე მას შინა მამულად და დედულად. განსწავლულ ვიყავე შჯულითა მით მაჰმედისითა და ცცხონდებოდე მას შინა, ვიდრე უმეცრებასა შინა ვიყავ. ხოლო ოდეს სათნო იყო ღმერთმან, რომელმან გამომირჩია მე ძმათა და ნათესავთა შორის ჩემთა და მიხსნა მე იესუ ქრისტეს მიერ, ძისა მისისა და ღმრთისა ჩემისა, და გულისხმა მიყო მე უმჯობესი იგი კეთილი, მაშინ დაუტევე მე პირველი იგი კაცთა ხელოვნებითა შეთხზული შჯული და ზღაპრობისა სიბრძნითა ღონისძიებული რწმუნებაჲ და აწ შეუდეგ მე ჭეშმარიტსა ქრისტეს მიერ მომადლებულსა სარწმუნოებასა სამებისა წმიდისასა — მამისა და ძისა და სულის მწმიდისასა, და ამით ნათელ მიღებიეს და ამასცა თავყანის ესცემ, რამეთუ ესე არს ღმერთი ჭეშმარიტი. და აწ ქრისტიანე ვარ თვინიერ ყოვლისა ცილობისა.

ჰრქვა მას მსაჯულმან მან:

— დაუტევე სიცოფისა ეგე განზრახვაჲ და უკეთუ ნაკლულევა-ნებისა შენისათვის შედგომილ ხარ ქრისტიანეთა, მე უფროჲსა ნიჭი და პატივი აწვე მიგცე შენ.

ჰრქვა მას ნეტარმან ჰაბო:

— თქროჲ და ვეცხლი შენი შენ თანავე იყავნ წარსაწყმედელად თავისა შენისა. მე პატივისა კაცთაგან არა ვეძიებ, რამეთუ მაქვს მე ნიჭი ქრისტესმიერი, გვირგვინი ცხოვრებისა და უხრწნელებისაჲ და პატივი საუკუნოჲ ცათა შინა.

მაშინ უბრძანა მსაჯულმან მან ხელით და ფერხით შეკრვაჲ მისი ბორკილითა რკინისაჲთა და ეგრეთ შთააგდეს იგი საპყრობილესა. ხოლო ნეტარსა მას უხაროდა და ჰმადლობდა უფალსა, ჯა იტყოდა:

— გმადლობ შენ, უფალო და მაცხოვარო ღმერთო ჩვენო, იესუ ქრისტე, რამეთუ ღირს მყავ მე განკითხვასა და პყრობილებასა სახელისა შენისათვის წმიდისა.

და იყო ესე თთვესა დეკენბერსა ოცდაშვიდსა, დღესა სამშაბათსა, ხსენებასა ქრისტეს მოციქულისა, პირველდიაკონისა და პირველმოწამისა და ერისმთავრისა მის ყოველთა მოწამეთაჲსა წმიდისა სტეფანეისსა. წესვე და შვენიერ ესრეთ იყო, რაჲთა იღვწიდეს

მისთვის ერისთავი იგი ყოველთა მარტვილთა მისთანათა მათ თანა ყოველთა მოწამეთა, რაჟთა არა დაბრკოლდეს უკანაჲსკნელი-ცა იგი მოწამეჲ ქრისტესი თანაშერაცხად ახოვანებასა მათსა.

და იყოფოდა ნეტარი ჰაბო საპყრობილესა შინა მარხვითა და ლოცვითა და ფსალმუნებითა ღამე და ღღე განუსვენებლად და ჰყოფდა იგი ქველის საქმესა. რამეთუ განყიდა მან ყოველი, რაჲცა აქვნდა მას, და ჰზრდიდა იგი მშიერთა და ნაკლულევანთა მის თანა პყრობილთა მათ. ხოლო ცრუმოდვარნი იგი და შემასმენელნი შევიდიან მისა და ეტყვიედ რომელნიმე რეცა სიტყვითა ლიქნისაჲთა:

— შვილო, ნუ განიწირავ თავსა შენსა, ნუცა სიჭაბუკესა შენსა განჰვაჭრი ქრისტიანედ და ნუცა ძმათა და ნათესავთა შენთა განეშორები, რაჟთა არა შეამთხვიო ძვირი თავსა შენსა და შეგვაწუხნე ჩვენ ყოველნი.

და რომელნიმე მათგანნი აშინებედ მას და ეტყვიედ:

— რაჲ სარგებელ გეყოს შენ ქრისტე იგი შენი, ანუ ვინ გისხნეს შენ ხელთაგან ჩვენთა, რამეთუ ცეცხლი და სატანჯველი აწვე განგვიმზადებდეს შენთვის, არა თუ მოიქცე ჩვენდავე! „

ხოლო ნეტარი იგი არა ისმენნ მათსა, არამედ ილოცავნ და უღარდილოდ ფსალმუნებნ გონებითა თვისითა. და შემდგომად მრავლისა სიტყვისა მათისა ჰრქვა მათ:

— ჩემდამო ნურას იტყოდეთ, რამეთუ მე, ვითარცა ყრუსა, არა მესმოდა და ვითარცა უტყვემან რაჲ არა აღაღის პირი თვისი, ვიყავ მე, ვითარცა კაცი უსმი, რომლისა თანა არა არს პირსა მისსა სიტყვაჲ, რამეთუ მე უფალსა ვესაგ. განმეშორენით მე, უკეთურნო, და გამოვიძინე მე მცნებანი ღმრთისა ჩემისანი!

და ვითარცა ვერ შეძრეს მართალი იგი, გამოვიდეს მიერ სირცხვილეულნი.

და იყო ნეტარი იგი საპყრობილესა შინა ცხრა ღღე. და ღღე ყოველ იმარხავნ და ღამისთევით დაადგრის განთიადმდე. ხოლო ღღესა მას მეცხრესა ჰრქვა ყოველთა მათ მის თანა პყრობილთა ქრისტიანეთა და სხვათაცა, ვითარმედ:

— ხვალე განსლვაჲ არს ჩემი სორცთაგან და მისლვაჲ უფლისა ჩემისა და ღმრთისა იესუ ქრისტეს თანა, — რამეთუ ესე უფალმან გამოუცხადა თვისსა მას მოწამესა.

და მაშინ განიძარცვა მან სამოსელი თვისი და განსცა იგი სავაჭროდ, რაჟთა უყიდონ მას სანთელად კერეონები და საკმეველი, და წარსცა ყოველთა მათ ეკლესიათა ქალაქისათა, რაჟთა აღანთონ. და მიაველინა ყოველთა მღდელთა ვედრებით, რაჟთა ლოცვა ყონ

მისთვის, რომლითა არა დაბრკოლდეს სარწმუნოებისაგან ქრისტიანისა და ღირს იქმნეს მოღვაწეობასა მას ქრისტეს მოწამეთასა.

ხოლო მან ღამესა მას წმიდისა მის ღღესასწაულისასა, ღამის-
თევასა მიიხვნა ორნი სანთელნი დიდნი ხელთა თვისთა და დადგა
იგი შორის საპყრობილესა და დაადგრა მდგომარე ზედა ფერხთა
თვისთა ვიდრე განთიადმდე ყოვლადვე დაუფდომელად, ვიდრემ-
დე აღასრულნა ფსალმუნნი და სანთელნი დაიწვნეს ხელთა შინა
მისთა, რკინითა შეჭედილთა ზედა ქედსა მისსა. და იტყოდა მდგო-
მარე იგი შეუძრველად, ვითარმედ:

— „წინაჲსწარ ვხედევდ უფალსა, წინაშე ჩემსა არს მარადის,
რამეთუ მარჯვლ ჩემსა არს, რამათა არა შევიძრა...“ — და შემდგომ-
ნი იგი სიტყვანი.

და რაჟამს განთენა მეათე იგი დღეჲ ღღესასწაულისა მის მა-
ცხოვრისა ნათლისღებისაჲ, რომელ არს თთვესა იანვარსა ექვსსა,
იყო დღეჲ იგი პარასკევი. და თქვა ნეტარმან მან:

— დიდ არს ჩემდა დღეჲ ესე, რამეთუ ვხედავ ორკერძოვე ძლე-
ვასა უფლისა ჩემისა იესუ ქრისტესსა, რამეთუ ღღესასწაულსა ამას
შთახდა მდინარესა მას იორდანისასა განშიშვლებული ნათლის-
ღებად და სიღრმესა მას შინა წყალთასა დამალულისა მის ვეშაპისა
თავები ძალითა ღმრთეებისაჲთა შემუსრა. ჯერ არს ჩემდაცა დღესა
ამას, რამათა განვიძარცო შიში სოცტა ამათ ჩემთაჲ, რომელნი სა-
მოსელ არიან სულისა ჩემისა, და შთავხდე, ვითარცა სიღრმესა ზღვი-
სასა, შორის ქალაქსა ამას და ნათელვილო სისხლითა ჩემითა და
ცეცხლითა და სულითა, ვითარცა ქადაგა წინამორბედმან იოვანე.
და მერმე კვალად შთავხდე წყალთაცა და კვალად განვნათლდე, რა-
მეთუ დღეს გარდამოსლვაჲ არს სულისა წმიდისაჲ ყოველთა ზედა
წყალთა, რომლითა ნათელ იღებენ ქრისტეს მორწმუნენი სახედ
იორდანისათა მათ მდინარეთა. და განშიშვლებითა ხორცთა ჩემ-
თაჲთა მტერისა მის მზაკვარისა მანქანებანი, რომელ იზრახნა ჩემ-
თვის, განვბასრნე და დავტკებნე ფერხითა ჩემითა შორის ქალაქსა
ამას. და კვალად დღესა ამას პარასკევსა ვნებითა თვისითა უფალმან
ჩემმან იესუ ქრისტემან ჯვარსა მას ზედა განაპყრობითა ხელთა თვის-
თაჲთა განაქიქა და თითისა საჩვენებელ ყო ყოველთა კიდეთა ქვეყა-
ნისათა მტერი იგი ყოვლისა სოფლისაჲ. აწ მეცა თანა მაც, რამათა გა-
ნუხდე ბრძოლად მტერსა მას ქრისტიანეთასა და ქრისტესთვის და-
თხევითა სისხლთა ჩემთაჲთა საცინელ და საკიცხელ ვყო იგი
ყოველთა ქრისტიანეთა, რამეთუ ჰგონებდა იგი, ვითარმცა შიშითა
სიკვდილისაჲთა განმაშორა მე სიყვარულსა უფლისა ჩემისა იესუ
ქრისტესსა, ხოლო მე საყვედრელ ვყო განზრახვაჲ იგი მისი და

ვსძლო მას ქრისტესმიერითა შეწევნითა და ორკერძოვე იგი თანა-
ნადები უფლისა ჩემისაჲ გარდავიხადო.

მაშინ მოითხოვა წყალი და დაიბანა პირი თვისი და იცხო ზეთი
თავსა თვისსა და თქვა:

— მაშინ სადამე ვიყავ თვით მენელსაცხებელე, კეთილად შემ-
ზადებულ სულნელთა მათ საცხებელთა, ხოლო ესე საცხებელი
დღედ დაფლვისა ჩემისა არს. ამიერითგან არღარა ვიცხო განქარ-
ვებადი ესე მწირობისა ჩემისა ზეთი, არამედ, ვითარცა „ქებასა შინა
ქებათასა“ ბრძენმან სოლომონ მასწავა მე: „სულნელებასა ნელსა-
ცხებელთა შენთასა ვრბიოდი“, ქრისტე, რომელმან აღმავსე მე გა-
ნუქარვებელითა მით სულნელებითა სარწმუნოებისა და სიყვარუ-
ლისა შენისაჲთა. იცი შენ, უფალო, რამეთუ შეგიყვარე შენ უფროჲს
თავისა ჩემისა!

და ესე რაჲ თქვა, წარავლინა წმიდად ეკლესიად და მოჰგვარეს
მას წმიდაჲ იგი საიდუმლოჲ, ხორცი და სისხლი ქრისტესი. იყო ჟამი
იგი მესამეჲ დღისა მის დიდისა დღესასწაულისაჲ. და ვითარცა
მიიღო მან ჭეშმარიტი იგი და განმაცხოველებელი საიდუმლოჲ,
თქვა:

— გმადლობ შენ, უფალო ჩემო და ღმერთო, იესუ ქრისტე, რო-
მელმან მომეც მე საგზლად ჩემდა ცხორების მომანიჭებელი ხორცი
შენი და სიხარულად და განმამტკიცებელად ჩემდა — პატიოსანი
სისხლი შენი. აწ უწყი, რამეთუ არა დამიტევო მე, არამედ ჩემ თანა
დადგრომილ ხარ და მე შენ თანა. ამიერითგან არღარა მივიღო
სხვაჲ საზრდელი, რომლითა კვალად მშვიოდის, და არცა სხვა სას-
მელი, რომლითა კვალად მწყუროდის, არამედ კმა არს ესე ჩემდა
ცხორებად საუკუნოდ. აწ დაღათუ ვიდოდი მე შორის აჩრდილთა
სიკვდილისათა, არა შემეშინოს მე ბოროტისაგან, რამეთუ შენ,
უფალი, ჩემ თანა ხარ.

და ესე ვითარცა თქვა, მყის მოიწინეს მსახურნი იგი მსაჯული-
სანი და იჟმნა ყოველთა მათგან პყრობილთა ქრისტეანეთა და
პრქვა მათ:

— ლოცვასა მომიხსენეთ მე, რამეთუ არღარა მიხილოთ მე
საწუთროსა ამას სოფელსა.

და გამოიყვანეს იგი ეგრეთვე ბორკილითა ფერხთა და ხელთაჲ-
თა და მიჰყვანდა იგი შორის ქალაქსა. და რომელნი ჰხედვიდეს მას
ქრისტეანენი და მეცნიერნი მისნი, ცრემლოოდეს მისთვის. ხოლო
წმიდამან ჰაბო პრქვა მათ:

— ნუ სტირთ ჩემ ზედა, არამედ გიხაროდენ, რამეთუ მე უფლი-

სა ჩემისა მივალ. ლოცვით წარმგზავნეთ და მშვიდობამან უფლისა-
მან დაგიცვენინ თქვენ.

ხოლო იგი მივიდოდა, ვითარცა ვინ მოგზაურ ექმნის მკვდარ-
სა, ეგრე ხედვიდა თვისსა მას გვამსა. და სულითა თვისითა მოგ-
ზაურ ქმნული თვით იტყოდა ფსალმუნსა ამას ას და მეათრვამე-
ტესა:

— „ნეტარ არიან უბიწონი გზასა, რომელნი ვლენან რჯულსა
უფლისასა“, — და საგალობელად მუხლისა მის თქვის შემდგომად
სიტყვა იგი ნეტარისა მის ავაზაკისაჲ: — „მომიხსენე მე, უფალო,
ოდეს მოხვიდე სუფევითა შენითა!“.

და ესრეთ მიიწია იგი კარსა მას მსაჯულისა მის ამირისასა. და
რაჟამს მიიწია, კადნიერად დასწერა ჯვარი კარსა მას და თვითცა
დაიბეჭდა ჯვარი. და წარადგინეს იგი წინაშე მსაჯულისა მის. და
პრქვა მას მსაჯულმან:

— რაჲ არს, ჭაბუკო, რაჲ განიზრახე თავისა შენისაჲ?

ხოლო წმიდაჲ მოწამეჲ აღივსო სულითა წმიდითა და პრქვა მას:

— მე განვიზრახე და ქრისტეანე ვარ!

პრქვა მას მსაჯულმან მან:

— არა დაგიტევებოდა სიცოფეჲ იგი და უგუნურებაჲ შენი?

პრქვა მას ნეტარმან ჰაბო:

— უკეთუმცა უმეცრებასა და უგუნურებასა შინა ვიყავ, არამცა
ღირს ვიქმენ შედგომად ქრისტესა!

პრქვა მას მსაჯულმან მან:

— არა გიცნობიესა, რამეთუ სიტყვანი ეგე შენნი მომატყვებელ
სიკვდილისა გექმნებთან შენ?

პრქვა მას წმიდამან ჰაბო:

— უკეთუ მოვკადე, მრწამს მე, რამეთუ ქრისტეს თანა ვცხოვ-
დე, ხოლო შენ რასა განაგრძობ? რაჲ გეგულები ჩემ ზედა, იქმო-
დე, რამეთუ მე, ვითარცა კედელსა მაგას, რომელსა მიყრდნობილ
ხარ, ეგრე არა მესმიან ცუდნი ეგე სიტყვანი შენნი. რამეთუ გონე-
ბაჲ ჩემი ქრისტეს თანა არს ზეცას.

პრქვა მას მსაჯულმან მან:

— რაჲ ეგოდენი სიტკბოებაჲ გაქვს ქრისტეს შენისაგან, რომ-
ლითა სიკვდილცა არა გეწყალის თავი შენი?

პრქვა მას წმიდამან ჰაბო:

— უკეთუ გნებავს ცნობად სიტკბოებაჲ მისი, შენცა გრწმენინ
ქრისტე და ნათელიდე მისა მიმართ და მაშინდა ღირს იქმნე ცნო-
ბად სიტკბოებისა მისისა.

მაშინ განრისხნა ამირაჲ იგი და უბრძანა განყვანებაჲ მისი გარე

და მოკვეთამ თავისა მისისამ. ხოლო მსახურთა მათ გამოიყვანეს გარეშე კართა, ეზოსა მას ტაძრისასა, და განჰსენეს იგი ხელითა და ფერხით საკრველთა მათგან რკინისათა. ხოლო ნეტარმან მან თავით თვისით მწრაფლ განხეთქა სამოსელი იგი, რომელ ემოსა, და განშიშვლებულმან დაიბეჭდა ჯვართა პირი და გვამი თვისი და თქვა:

— გმადლობ და გაკურთხევ შენ, სამებაო წმიდაო, რამეთუ ღირს მყავ მე მიმთხვევად ღვაწლსა მას წმიდათა მოწამეთა შენთასა!

და ესე რამ თქვა, უკუნ იხსნა ხელნი თვისნი ჯვარის სახედ ზე-და ზურგსა თვისსა და მხიარულითა პირითა და კადნიერთა სუ-ლითა ღაღადყო ქრისტეს მიმართ და მოუდრიკა ქედი თვისი მახ-ვილსა.

/ და სცეს მას მახვილითა სამგზის, რამეთუ ჰგონებდეს, ვითარ-მედ შიშითა სიკვდილისადათა განაშორონ იგი ქრისტესა. ხოლო წმიდა იგი მარტვილი დუმილით მხნედ მიითვალვიდა მასვილსა, ვიდრემდის შეჰვედრა სული თვისი უფალსა.

/ და ვითარცა იხილეს ქრისტეს მბრძოლთა მათ შემასმენელთა წმიდისა მის მოწამისათა, რამეთუ სრულ იქმნა ნეტარი იგი ქრის-ტეს მიმართ და ღვაწლი კეთილი მოიღვაწა და სარწმუნოებითა და მოთმინებითა სძლო მათსა მას სიბოროტილესა, უფრომსა აღივსნეს შურითა და შევიდეს წინაშე მძლავრისა მის და პრქვეს:

— ჩვენ ვიცით, რამეთუ ჩვეულება არს ქრისტიანეთაჲ ესრე სახედ: თუ ვინმე თავი მოიკლის ქრისტეს მათისათვის, მოიპარაინ გვამი მისი და პატივ სციათ მას დაფლვითა და ტყუვილით რეცა თუ სასწაულსა და კურნებასა რასმე განსთქმედ ერსა შორის და სამო-სელსა და თმასა თავისა მისისასა და ძვალსა მისსა განიყოფედ რეცა საცოდ სნეულთათვის. და ამით სახითა მრავალნი უცებნი შეიტყუებინან. აწ ბრძანე გვამი მისი მოცემად ჩვენდა, რაჲთა გან-ვიღოთ და დავწვათ იგი ცეცხლითა და განვაქარვოთ იგი და აღვხო-ცოთ საცთური ქრისტიანეთაჲ, რაჲთა იხილონ ყოველთა და შეეში-ნოს და რომელნიმე მათგანნი მოიქცენ ჩვენდა, და ჩვენგანთა ეში-ნოდის და არღარა შეუდგენ სწავლასა ქრისტიანეთასა.

ამას დაღათუ ქრისტიანეთა შურისათვის იტყოდეს, არამედ ჭემ-მარიტსა და მართალსა წამებდეს, ვითარცა იგი არიან ქრისტეს მოწამენი მკურნალ და მეოხ ყოველთათვის, რომელნი მიეახლნენ მათ ქრისტესმიერითა სიყვარულითა და სარწმუნოებითა.

ხოლო პრქვა მათ მსაჯულმან:

1 — წარიღეთ, ვიდრეცა გნებავს, და ყავთ, ვითარცა თვით იცით. მაშინ გამოვიდეს და აღილეს ქვეყანით პატიოსანი იგი გვამი

მისი და შთადევს იგი გვაღაგსა მას აღსაკიდებელსა სამოსლით მისითურთ და სისწლი იგი დათხეული მართლისა მის აღმოთხარეს ქვეყანით, და რამეთურითი არარაჲ დაუტევეს ქვეყანასა, და იგიცა შთადევს ჭურჭელსა შინა. და დადევს წმიდაჲ იგი ურემსა ზედა, მსგავსად მხნეთა მათ წმიდათა ორმეოცთა. რამეთუ, სადა-იგი მოჰკვეთეს თავი წმიდასა მას მოწამესა, კართა ზედა იყო წმიდისა ეკლესიისათა, რომელი სახელად წმიდათა ორმეოცთა დაფუძნებულ იყო. წესვე იყო, რამთა ემსგავსოს იგი ახოვანთა მათ წმიდათა მოწამეთა ორმეოცთა.

და ვითარცა გამოიღეს წმიდაჲ იგი გვამი წმიდისა მის გარეშე ქალაქსა და აღიღეს ადგილსა, რომელსა საგოდებელ ეწოდების, რამეთუ მუნ არს საფლავები კაცთა მის ქალაქისათაჲ, მუნ გარდამოიღეს იგი ურემისა მისგან და დადევს იგი ქვეყანასა. და მოიღეს ზეშაჲ და თივაჲ და ნაფთი და დაასხეს გვამსა მას ზედა წმიდასა და დააგზნეს ცეცხლი, ვიდრემდის დაწვნეს ხორცნი იგი წმიდისა მოწამისანი ადგილსა მას, რომელ არს აღმოსავალით ციხესა მას ქალაქისასა, რომელსა ჰრქვიან სადილეგო, პირსა ზედა კლდისასა, რომელ არს კბოდეჲ, კლდეჲ მდინარისა მის დიდისაჲ, რომელი განჰვლის აღმოსავალით ქალაქსა, ესე არს სახელით მტკვარი. ხოლო ადგილსა მას არავის აუფლეს მისლვად ქრისტიანეთაგანსა, ვიდრემდის აღასრულეს დაწვაჲ იგი სორცთა მათ წმიდისა მოწამისათაჲ.

ხოლო ძვალნი იგი წმიდისა მოწამისანი, რომელთა ვერღარა უბღეს დაწვაჲ, შთაკრიბნეს ტყავსა ცხოვრისასა და შეკრნეს მტკიცედ და მიიხვნეს და შთაყარნეს დიდსა მას მდინარესა, ქვეშე ხიდსა მას ქალაქისასა, რომელსა ზედა აღმართებულ იყო პატიოსანი ჯვარი ხიდისაჲ. და იქმნა წყალი იგი მდინარისაჲ მის წმიდათა მათ ძვალთა სამოსელ გარეშეხვევითა მით და სიღრმეჲ იგი წყალთაჲ საფლავ წმიდისა მის მარტვილისა, რამთა არავინ უდებად მიეხოს მათ. ქრისტეს მბრძოლთა მათ ესრეთ ყვეს და ესრეთ ღვაწლი კეთილი მოიღვაწა ნეტარმან მან.

მაშინ იწყო სიმრავლემენ ქალაქისამან ქრისტიანეთამან და განაგდეს შიში მძლავრთაჲ მათ და განვიდოდეს ყოველნივე ადგილსა მას, სადაცა დაწვნეს ხორცნი იგი წმიდისა მოწამისანი. მოხუცებულნი მორბიოდეს კვერთხებითა თვისითა, მკელობელნი ვლდომით, ვითარცა ირემნი, ჭაბუკნი სრბით, ყრმანი ხდომით ურთიერთას, დედანი მსგავს იყვნეს წმიდათა მათ მენელსაცხებლეთა, რომელთა სრბით მიაქვნდა სულნელები იგი წმიდასა მას ქრისტეს ღმრთისა ჩვენისა საფლავსა. ნანდვილვე იყვნეს ესენიცა მსგავს მათა, რამე-

თუ რბიოდეს ცრემლითა და მიაქვნიდა მათ თანა სანთლები და საკმეველი ხელითა თვისითა. ყოველნივე სიხარულითა და მადლობითა ქრისტესითა მივიდოდეს და აღილებდეს მიწასაცა მის ადგილისასა. და მრავალნი სენთაგან შეპყრობილნი მიჰყვანდეს და მასვე დღესა შინა განიკურნებოდეს.

ხოლო ყოვლადმღიერმან ღმერთმან უფროსს გამოაჩინა ძალი თვისი და პატივ სცა თვისსა მას მარტვილსა და აჩვენა სასწაული საკვირველი, რამთა უწყოდნიან ყოველთა, რამეთუ ქრისტეს მოწამეა არს. ვითარცა შემწუხრდა დღე იგი და იყო ჟამი პირველი ღამისაჲ მის, გარდამოავლინა უფალმან ადგილსა მას ზედა ვარსკვლავი მოტყინარეჲ, ვითარცა ღამპარი ცეცხლისაჲ, რომელი მყოვარ ჟამდგა ადგილსა მას, სადა დაწვეს ნეტარი იგი მოწამეჲ ქრისტესი. და დგა იგი ზე ჰაერთა, ვიდრე სამ ჟამადმდე, გინა უმეტეს, ღამისა მის, რომელი გამოუტევებდა ბრწყინვალეებასა არა თუ ვითარცა ცეცხლი ესე ქვეყანისაჲ, არამედ ვითარცა საშინელებაჲ ელვისაჲ, რომელსა ჰხედვიდეს ყოველნი მოქალაქენი, მსაჯულიცა იგი და ყოველი ერი და მკვიდრნი იგი ქრისტეანეთანი და ყოველნი სარკინოზნი და მწირნი, სხვით მოსრულნი. მყოვარ ჟამ ჰხედვიდეს გუგამთა თვალისაჲთა, ვიდრემდის ჰკდემებოდაცა მძლავრთა მათ. და მი-ვიწმევოდეს ხილვად ადგილსა მას მსახურთაგანნი მსაჯულისა მის ამირისანი, რამეთუ ჰგონებდეს, ნუუკვე ქრისტეანეთა აღანთეს სანთელი ადგილსა მას. და ვითარცა მიეახლებოდეს ადგილსა მას, იხილეს, რამეთუ აღმალდებოდა ვარსკვლავი იგი ზე ჰაერთა. და ვერ მიეახლნეს ადგილსა მას, რამეთუ შეიპყრნა იგინი შიშმან საღმრთომან.

ხოლო კვალად მეორესა ღამესა უმეტესდა წყალთა გამოსცეს განსაკვირვებელი ნათელი, რომელთა-იგი საუცარ ეგონა ქვეყანასა ზედა და ჰაერსა ქვეშე ცეცხლი იგი ზეცისაჲ, უნდა დაფარვად საკვირველებათა მათ, კვალად წყალთა ვერვე დააყენეს და ვერცა დაშრიტეს ფიცხელთა მათ მფოფინარეთა ღელვათა და სიღრმეთა. სადა-იგი შთაყარნეს ღმრთივ პატივცემულნი იგი ძვალნი სანატრელისა მის მოწამისანი, ხიდსა მას ქვეშე, აღმობრწყინდეს ნათელი სვეტისა მსგავსად, ვითარცა ელვანი, რომელნი კვალად მყოვარ ჟამ დგეს და განათლებულ იყო გარემოჲსა კიდეთა მის მდინარისათა კლდეჲ იგი და კბოდენი და ხიდი იგი, ზემთგან ვიდრე ქვედმდე, რომელსა ეგრევე ყოველი სიმრავლეჲ ქალაქისაჲ ჰხედვიდა, რამთა ყოველთა ჰრწმენეს, რამეთუ ჭეშმარიტად იესუ ქრისტეს, ძისა ღმრთისა მარტვილ არს, და გულისხმა ყონ ყოველთა ქრისტეს მორწმუნეთა და ურწმუნოთა, რამეთუ ჭეშმარიტ არს სიტყვაჲ იგი

უფლისაჲ, რომელ თქვა, ვითარმედ: „მე თუ ვინმე მმსასურებდეს, პატივ სცეს მას მამამან ჩემმან, რომელ არს ცათა შინა“.

უკეთუ ხორცთა მათ განსრწნადთა ესოდენი პატივი აწვე აჩვენა, რავდენ უფროჲს უსრწნელად აღდგომასა მას მართალთასა დიდებითა და პატივითა გვირგვინოსანი იხილონ შორის ანგელოზთა და პრცხვენოდის უგუნურად სიბორგილისა მათისათვის, რომელთა ქრისტე უვარ ყვეს და წმიდათა მისთა ჰგვემდეს და სდევნიდეს და მოსრვიდეს, ხოლო უფალი შეიწყნარებდა ცათა შინა!

ხოლო აწ, საყვარელნო, ჯერ არს ჩვენდაცა ამიერიტგან უმეტესადლა შეწყნარებად პირველთა მათ სანატრელთა მოწამეთა, რამთა ხილულისა ამისგან ახლისა მოწამისა პირველთაჲცა მათი გვრწმენეს და ვთქვათ სიტყვა იგი ნეტარისა დავითისი: „პატიოსან არს წინაშე უფლისა სიკვდილი წმიდათა მისთაჲ“, რამეთუ მისა შვენის დიდებაჲ აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე. ამენ!

მ ე ო ტ ხ ე თ ა ვ ო

ქებაჲ წმიდისა მოწამისა ჰაბომის

აწ მოვედით, ქრისტეს მორწმუნენო, და ვდღესასწაულობდეთ ხსენებასა ახლისა ამის წმიდისა მოწამისასა, რომელი ყოველსა ამას სოფელსა ჩვენსა ქართლისასა მეოხად ჩვენდა ქრისტემან მოგვანიჭა. და სიხარულითა მრავლითა განვახვენეთ საუნჯენი გულთა და გონებათა ჩვენთანი და მსიარულითა პირითა და განმარტებულისა ენითა ვაქებდეთ კეთილად მოღვაწებასა მისსა და ვიტყოდით: გიხაროდენ, სანატრელო მოწამეო, უფლისა მიერ! რამეთუ შენ, უკანასკნელი ესე მუშაკი მაცხოვრისა ჩვენისაჲ მეთაერთმეტისა ჟამისაჲ მდღევრთა მათ თანა აღმსთობილთა მიეწიფე და მათ თანა სასყიდელსა მათსა არა დააკლდი.

გიხაროდენ, მოწამეო, უფლისა მიერ! რამეთუ შენ მიემსგავსე უკანასკნელსა მას მოციქულსა პავლეს მამულთა მათ შჯულთა და მოძღვრებათა განგდებითა, და ქრისტეს, მისა ღმრთისა, აღსაარებითა მსგავსადვე მისა თავი მოგეკვეთა.

• აწ ვინ-მე ღირსად გაქებდეს შენ, ჭეშმარიტად საქებელსა? მნებავს ქებად შენდა, ყოვლად ქებულო ქრისტეს მოწამეო, არამედ ვერ ვიკადრებ, რამეთუ უფროჲს გონებისა ჩემისა აღმალლდა ქებაჲ სათნოებათა შენთაჲ. და კვალად მეშინის მე დადუმებად, რამეთუ სანატრელითა მით ქრისტესმიერთა სიყვარულითა შემიყვარე მე,

ვიდრე იყავდა სოფელსა ამას შინა ჩვენსა. აწ ნუუკვე დაყენებითა ენისა ჩემისაჲთა ქებასა შენსა დაეყენოს ჩემთვისცა მოღვაწებაჲ მეოხებისა შენისაჲ ქრისტეს მიმართ! აწ შენ მიერვე მოღებითა მადლისა მის ქრისტესისაჲთა მსგავსად ძალისა ჩემისა გაქებდე შენ, შვენიერებითა შემკულო უფლისა მიერ!

გიხაროდენ, გიხაროდენ, სანატრელო მოწამეო, უფლისა მიერ! რამეთუ შენ თვალით მხილველთა მათ და ხელით მსახურთა წმიდათა მოციქულთა ქრისტესთა უხილავად სარწმუნოებითა და სიმბნითა აღსარებითა ნეტარებაჲ მოიგე!

რამეთუ შენ მამამან ზეცათამან მხოლოდშობილისა ძისა თვისისა მიერ გვირგვინოსან გყო და სულისა წმიდისა მადლითა აღგავსო.

შენ ძემან მამისა მიერ შეგიწყნარა და სულმან წმიდამან გადიდა.

შენ სულმან წმიდამან შეგიყვარა და მამისა და ძისა თანა ერთობითა თვისითა პატივ გცა და ღვაწლისა მძლედ გამოგაჩინა.

შენ ზედა განუკვირდა ანგელოზთა წესსა, რამეთუ ვითარცა უხორცო მან დაითმინე სიკვდილი ქრისტესთვის.

შენ ზედა მამათმთავარნი იხარებენ, რამეთუ ნეტარმან აბრაჰამ თვისთა ნაშობთაგანი შეგიწყნარა წიაღთა თვისთა ქრისტესთვის, რომელ-იგი კარავსა თვისსა შეიწყნარა და მისგან მრავალთა ნათესავთა გამოჩნდა მამად.

შენ ქრისტეს მოწამეთა მათ ნაყოფ ექმენ და მოციქულთა მოწაფე.

შენ მოწამეთა მათ შორის ზეცისა მეუფისა მას მატთანსა სახელით დაიწერე და მარტვილთა თანა გვირგვინოსან იქმენ.

შენ აღმსაარებელთა მათ თანა განეწესე და მართალთა თანა დიდებულ ხარ.

შენთვის ფრიად დამიკვირდების ჩვენ, წმიდაო მოწამეო, რამეთუ ჟამსა ამას ოდენ მეფობისა ისმაიტელთა დიდებასა შენ ნეფსით სიმდაბლეს ქრისტესთვის აღირჩიე და მახვილითა პყრობილი იგი შჯული განაგდე და ჭეშმარიტი იგი აღიარე და ჯვარცმულსა მას თავყანის ეც უფლად და ღმრთად.

ვინაჲ ანუ ვისგან ისწავე ქრისტესთვის ესოდენი ცნობაჲ? რომელმან საკვირველებამან აღგიყვანა შენ დიდებასა მას სასუფეველისასა?

შენ ჭეშმარიტად მარჯვენიტსა მას ავაზაკსა ემსგავსე. რამეთუ გაქვნდა შენცა ერთი შენ თანა პყრობილთაგანი, ნაშობი ქრისტეანეთაჲ, რომელი განდრეკილ იყო ქრისტესგან და მიდევნებულ სჯულსა უცხოთა, ხოლო კვალად ქრისტეს აღსარებისათვის შენ

თანა განიკითხვოდა. არამედ საწყალობელსა მას კვალადცა უბრკუმა და დაეცა, რამეთუ შიშისაგან სიკვდილისა საწუთრომ ესე შეიყვარა და საუკუნომ იგი წარწყმიდა, მტერმან ბოროტმან აღიტაცა და ცხოვარი იგი ქრისტესი ნამგლევ იქმნა, რამეთუ მწყემსსა მას კეთილსა განეშორა და არგანი იგი ქრისტეს ძლიერებისაჲ განადგო ხელთაგან თვისთა. ამისთვისცა იძლია და განვარდა სამწყსოჲსაგან პირმეტყველთა მათ ცხოვართაჲსა. ხოლო შენ, სანატრელო მოწამეო, კვერთხითა მით, ჯვართა თვისითა, დაგიცვა ქრისტემან მსგავსად ძლიერისა მის საღმრუნოებისა შენისა მისა მიმართ.

შენ ავაზაკსა მას ესწორე საღმრუნოებითა და სამოთხესა განეწესე.

შენ კარი იგი სამოთხისაჲ განალე ჯვართა ქრისტესითა და მცველთა მათ ქერობინთა ცეცხლის მსგავსთა ვერ განგიკითხეს, ვითარმედ — ვინ ხარ!

და რაჲ-ღა-მე ვთქვა უფროჲს, რამეთუ „უფალმან ივნო ჩვენთვის, უბრალომან ბრალეულთათვის“ დასთხია სისხლი თვისი უბიწოჲ. ხოლო შენ გარდაიხადე თანანადები, რამეთუ შენცა დასთხიე სისხლი თვისი სიყვარულისა მისისათვის. ამისთვისცა ძლევისა გვირგვინითა შეგამკო შენ და სასუფეველსა მას მამისა მისისასა მკვიდრად გამოგაჩინა.

შენ გამო, წმიდაო მოწამეო, სიყვარული იგი ქრისტესი ჩვენდამო და საღმრუნოებაჲ ჩვენი მისა მიმართ კვალად განახლდა. რამეთუ აღვერიენით ერსა უცხოსა, შეჟულითა განდგომილსა ქრისტესგან, ნათესავსა საწუთროჲსა ამის მოყვარესა, თესლსა ურწმუნოსა ძისა ღმრთისასა, საღმრუნოებისა ჩვენისა მაგინებელთა, რომელთაგან ვისწავენით საქმენი მათნი და ვჰმონებდით გულისთქმასა გულთა ჩვენთასა მიბადვებითა მათითა, ვითარცა უსასონი ქრისტესგან და დამვიწყებელნი საუკუნოჲსა ცხოვრებისანი. ხოლო აწ შენ მიერ მოგვეახლა ქრისტე და ჩვენ გულისხმა ვყავთ კვალად შიში მისი და სიყვარული მისი და მადლსა მისსა ღირს ვიქმნენით და სიყვარულსა მისსა და წყალობასა დღითი-დღედ მრავალთა სასწაულთა და კურნებათა ჩვენ შორის გამოჩინებითა.

შენ უგუნურთა მათ შემწირველთა შენთა მახვილითა და ცეცხლითა უმეტეს ალისა განგაბრწყინვეს. ვერ გულისხმა ყვეს უგულისხმთა მათ სიტყვაჲ იგი უფლისაჲ, ვითარმედ „იყოს ყოველმან, რომელმან მოგწყვიდნეს თქვენ, ჰგონებდეს, ვითარმედ მსხვერპლი შეწირა ღმრთისა“. ჰოჲ უგუნურებაჲ და უმეტეს უგუნურებაჲ იგი მათი რამეთუ რომელ-იგი პირველ არავინ გიცოდა, ვითარმედ ვინ ხარ, ანუ რომლისა ნათესავისაგან, ანუ რომლისა ერისაგან, ანუ

რომლითა შჯულითა სცხონდებოდე, აწ, ესერა, უნებლებით წარმო-
გაჩინეს საცნაურად ქრისტეს აღმსაარებელად და მარტვილად ყო-
ველთა შეგისწავლეს.

შენ ყოველთა დაბადებულთა პატივ გცეს, რამეთუ ცაჲ მოწამე
არს სიმართლესა შენსა უცხოისა ცეცხლისა გარდამოვლინებითა
ადგილსა მას ზედა, რომელსა, ვითარცა კრავი უმანკოჲ, შეიწირე
შემწვარი ცეცხლითა.

შენ ქვეყანამან მსხვერპლად წმიდად და სათნოდ მიგიპყრა
ღმერთსა, მას ზედა დაწვითა პატიოსნისა გვამისა შენისაჲთა, რა-
მეთუ გექმნა შენ, ვითარცა საკურთხეველი იგი აბელისი, ენუქისი,
აბრაჰამისი და ელიაჲსი, რომელნი-იგი მრგვლიად დასაწველთა მათ
ტარიგთა შესწირვიდეს ღმრთისა და კვალად ადგილი იგი სამს-
ხვერპლოჲსა შენისაჲ ემსგავსა ბერვასა აპრონისსა და ზაქა-
რიასსა მღდელთაჲსა, რამეთუ ნაკვერცხალსა მას ზედა ცეცხლი-
სასა აღვიდოდა, ვითარცა სულნელებჲ საკმეველთაჲ, სულნელებჲ
ხოტცთა მაგათ შენთაჲ წინაშე უფლისა, წმიდასა მას წმიდათასა,
ზეცისა საკურთხეველსა.

• შენ მდინარეთა მაგათ შეგიწყნარეს, ვითარცა ქრისტეს მარტვი-
ლი, ხოლო ქრისტემან ღმერთმან სიღრმეთა მათ სიბნელეჲ ზეცისა
ნათლითა განაბრწყინვა.

შენ ნათესავთა შენთა უცხო და განგდებულ გყვეს, ხოლო ქრის-
ტემან ისმაიტელთა შორის, ვითარცა ვარდი ეკალთაგან, გამოგარ-
ჩია და მიგიპყრა თვისსა მას ეკლესიასა.

შენ, ველური ეგე ზეთის ხილი, მოგიღო ქრისტემან და მტილსა
მას შინა თვისსა სამკვიდრებელსა ნაყოფად კურთხევისად დაგნერ-
გა და ნაყოფითა მით სარწმუნოებისა შენისაჲთა ახარა ეკლესიასა,
რომელსა შინა იშვებენ ქრისტეს მორწმუნენი და ჰნატრიან შენსა
მას დიდებულებასა, შენსა მას მოღვაწეებასა, შენსა მას სიმხნესა,
შენსა მას მარტვილობასა, შენსა მას გვირგვინოსნებასა.

ვითარ-მე გაქებდე შენ, ღვაწლისა მძლეო წმიდაო მოწამეო?
რამეთუ შენ, ახალი ეგე ქრისტეს მორწმუნეჲ მოძღვარ ჩვენდა იქ-
მენ, სწავლულნი უფროჲს გულისხმიერ ჰყვენ, შერყეულნი უფროჲს
განამტკიცენ, განმტკიცებულნი განამხიარულენ, წარმართნი წა-
დიერ ჰყვენ ქრისტეს მონებად, სახსენებელი მარტვილობისა შენი-
საჲ ჩვენ დაგვიტევე, სახელისა შენისა მითხრობად ყოველთა ქადაგ
ვიქმნენით.

აწ ვევედრებით ყოველნი შენსა ქრისტესმოყვარებასა, მეოხმცა
ხარ წინაშე მაცხოვრისა ყოველთაჲსა ჩვენ ყოველთათვის, რომელ-
ნი შენ მიერ ითხოვენ წყალობასა ქრისტეს ღმრთისაგან, რომლისაჲ
არს დიდებაჲ და პატივი და ძლიერებაჲ თანა მამით და ყოვლად
წმიდით სულითურთ აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე. ამენ!

ქოსვანგი ქახის წამება

საყვარელნო, განცხადებულ არს ყოველთათვის, ვითარმედ არავინა ყო აღწერაჲ იგი წიგნთაჲ, გარნა მადლითა სულისა წმიდისაჲთა. რამეთუ დიდმან მან მოსე პირველად იწყო აღწერად შესაქმისა ცისა და ქვეყანისა, რომელ არასადა ეხილვა, არამედ უწყებითა სულისა წმიდისაჲთა აღწერა იგი, ვითარცა თვალითა ხილული. და მისა შემდგომად აღწერნა სხვანიცა წიგნნი, რომელთა შინა აუწყა გამოსლვაჲ იგი ძეთა ისრაელისათაჲ შემდგომითი-შემდგომად ვიდრე აღსრულებადმდე მისა.

მერმე აღიწერნეს თქმულნი იგი წინაჲსწარმეტყველთანი, რომელსა ქადაგებდეს მოსლვისათვის უფლისა ჩვენისა იესუ ქრისტესა და ხორციელად ღვაწლისა მისისათვის, ხოლო შემდგომად მოსლვისა უფლისა ჩვენისა იესუ ქრისტესა აღიწერნეს ოთხნი ესე ევანგელენი, რომელთაგან ესარების ნათესავთა მომავალთა მოსლვაჲ იგი უფლისაჲ და განგებულებაჲ მისი ხორციითა მით, რომელ-იგი მიიხვნა ქალწულისა მარიამისგან წყალობისათვის ჩვენისა. და ამისა შემდგომად საქმენი მოციქულთანი, ვითარ-იგი მოჰვლიდეს ყოველსა სოფელსა და ახარებდეს სიტყვასა მას ცხორებისასა. და მრავალთა პრწმენა მათი და ნათელილებდეს სახელითა მამისაჲთა და ძისაჲთა და სულისა წმიდისაჲთა.

ხოლო მარადის მტერი იგი და მოშურნეჲ არა ვინაჲ დასცხრა წინააღდგომად ჭეშმარიტებისათვის და აღაზრზინნა მეფენი მის ჟამისანი და იგინი აიძულებდეს მორწმუნეთა მათ მსახურებად კერბთა თვისთა. ხოლო რომელნი არა ერჩდეს მათგანნი, მოსწყვედდეს მათ პირითა მახვილისაჲთა და ცეცხლითა დასწვიდეს.

მაშინ აღ-ვინმე-დგეს კაცნი მორწმუნეთაგანნი, იწყეს აღწერად ცხორებაჲ წმიდათა მოწამეთაჲ და ვითარ სახით არნ აღსასრული ღვაწლისა მათისაჲ, სადიდებელად წმიდათა მოწამეთა და აღსაბამ-ველად, რომელთა შური-იგი საღმრთოჲ აქვნდეს.

ამისვე მიზეზისათვის მეცა, არა ღირსმან, ვინებე მიბაძვად

პირველთა მათ და აღწერე ცსორება და წამება წმიდისა და ნეტარისა მოწამისა კოსტანტისი, რომელი იყო დღეთა ჩვენთა, მეფობასა ღმრთისმსახურისა თეოდორა დედოფლისა, რომელი-იგი მეფობდა სამეფოსა ბერძენთასა, ვიდრე-იგი ყრმაღა იყო ძე იგი მისი მიქაელ. ამან ნეტარმან განწმიდა საბერძნეთი ყოველი საცთურისა მისგან, რომელი იყო დღეთა ქმრისა მისისათა — ხატისა ურწმუნოებისა, და განამტკიცა ღვაწლი ბერძენთა და მრავალნი ჭალაკნი აღაშენნა, რომელნი მოხსრებულ იყვნეს აგარიანთა მიერ.

მას ჟამსა ოდენ იყო ვინმე ქვეყანასა ქართლისასა, სანახებსა ზენა სოფლისასა, კაცი, რომელსა სახელი ერქვა კოსტანტი, რომელსა ეწოდა კახა სახელად მამულისა მის ქვეყანისა. კაცი ესე იყო წარჩინებულ ფრიად დიდად ყოველსა ქვეყანასა ქართლისასა. ფრიადი სიმდიდრე აქვნდა და მრავალი საშვებელი ამის სოფლისა. და განთქმულ იყო სახელი მისი ქვეყანათა შორიელთა, ვიდრემდის მეფეთაცა მისმენილ იყო მისთვის.

და ესე ნეტარი შემკობილ იყო ორკერძოთავე მით საქმითა, ვითარცა ხე ფურცლითა და ნაყოფითა. და აქვნდა მას სარწმუნოება უფლისა ჩვენისა იესუ ქრისტეს მიმართ შეუორგულებელი და უმტკიცესი მათათა. და კვალად აქვნდა ნეტარსა მას სარწმუნოება მღდელთმოდვართა მიმართ და ყოველთა მოწესეთა ეკლესიისათა, ვითარცა-იგი ღირს არს და მართალ. და უყვარდეს მას მონაზონნი და აქვნდა მათა მიმართ სარწმუნოება და მოსწრაფე იყო მსახურებასა მათსა. და უკეთუ ვინმე მონაზონთაგანი, გინა ყოვლადვე მოწესეთაგანი მივიდის სახლად მისა, მიეგებვინ იგი სიხარულით, თაყვანის სცის პირსა ზედა ქვეყანისასა და ფრიად განუსვენის მას და მრავლითა ნიჭითა წარგზავნის იგი.

ხოლო სტუმართმოყვარებისა და გლახაკთმოწყალებისა მისისათვის ვერვის ძალუც მითხრობად ღირსად, არამედ მცირედი ოდენ რამე ვთქვათ: ვინ, სადა ვინ მივიდა მისა მშვიერი ანუ წყურიელი და არამცა განაძღო იგი, ანუ შიშველი და არა შემოსა იგი სიხარულით? მრავალნი მოივლტიედ მისა შორით ქვეყანით ლტოლვილნი თანამდებთა თვისთაგან, ხოლო მან მხიარულებითა დიდითა გარდაჰხადის თანანადები იგი მათი. ვინ-ა სადა იხილა მან ობოლი გინა ქვრივი და არა მსწრაფლ იღვაწა იგი?

და ამას ყოველსა თანა ფრიად მოღვაწე იყო იგი ნაკლულევანთათვის სახლისა თვისისათა, რამეთუ ესმინა თქმული იგი პავლეს მოციქულისა, ვითარმედ: „უკეთუ ვინმე თვისთა და უფრომსლა სახლეულთა არა მოღვაწე იყოს, სარწმუნოება უარუყოფიეს მას და არს იგი ურწმუნოთა უძვირეს“.

აქვანდა ნეტარსა მას სიმდაბლედ და თავსდებამ უფრომს ყოველ-
თა კაცთამ, რამეთუ ესმინა სიტყვამ იგი მხსნელისა და მაცხოვრი-
სამ, ვითარმედ: „ისწავეთ ჩემგან, რამეთუ მშვიდ ვარ და მდაბალ“. და შეერაცხა თავი თვისი უცოდვილეს ყოველთა კაცთა და ცრემლო-
ვინ იგი ცოდვათა თვისთათვის და მრავალგზის თქვისცა, ვი-
თარმედ:

— არა ვინამ ვესავ მოტევებასა ცოდვათასა, გარნა დათხევითა
სისხლთა ჩემთაჲთა მისთვის, რომელმან იგი დასთხივნა სისხლნი
ჩვენთვის.

გული უთქმიდა ნეტარსა მას მისლვად იერუსალემდ და თაყვა-
ნისცემად წმიდასა გოლგოთასა, სადა-იგი იქმნა განახლება ჩვენი
მარჯვენისაგან მადლისა და ნათლით შემოსილისა და ცხორების
მომცემელისა საფლავისა და წმიდისა სიონისა, დედისა ეკლესია-
თასა, და ყოველთა წმიდათა ადგილთა, რომელთა დადგეს ფერხნი
უფლისანი.

და ვითარცა მიიწია იგი იერუსალემდ და მოილოცნა წმიდანი
იგი ადგილნი, და საფასემ დიდძალი მისცა ეკლესიათა, გლახაკთა
და მკვიდრთა იერუსალემისათა. და მერმე გამოვიდა იერუსალემ-
მით და მოვლნა ყოველნი მონასტერნი უდაბნოისანი და მკვიდრნი
იორდანისანი და მრავალი განსვენებამ და ნუგეშინისცემამ მიჰ-
მადლა მათ. ხოლო მათ მრავლითა ღოცვითა და კურთხევითა წარ-
მოგზავნეს იგი.

და ვითარ მოიქცა იგი ქვეყანადვე თვისა, ცხონდებოდა იგი
ბრწყინვალედ მრავლითა ღმრთისმსახურებითა. და მიერთგან არ-
ლარა დააცადებდა იგი სურვიელად კითხვასა იერუსალემს მშვიდო-
ბასა და აღშენებასა გლახაკთასა, რომელნი მყოფ იყვნეს მას შინა.
და რამ წელიწად, წარსცის ერთსა მსახურთა მისთაგანსა სამი ბევ-
რი ვეცხლი, რომელიმე მისგანი წმიდათა ადგილთათვის და რო-
მელიმე უდაბნოთათვის და რომელიმე გლახაკთათვის, რომელ-
ნი მკვიდრ იყვნეს იერუსალემს შინა.

რამეთუ ესმინა მცნებამ იგი პავლესი მოციქულისამ, რომელი
მიწერა კორინთელთა მიმართ, ვითარმედ: „ნამეტნავი ეგე თქვენი
იყავნ ნაკლულევანთა მათთვის, რომელნი არიან იერუსალემს,
რამთა მათიცა იგი ნამეტნავი იყოს თქვენისა მის ნაკლულევანები-
სათვის“.

და ვითარ მოხუცებულ იყო, იქმნა ნეტარი იგი ოთხმეოცდახუ-
თისა წლისა. ჟამთა ოდენ ჰასაკისა მისისათა აღდგა დევნულებამ
დიდი ქრისტიანეთა ზედა ყოველსა ქვეყანასა ქართლისასა. და იყვ-
ნეს წყობანი დიდნი და მოისრნეს მრავალნი ქრისტიანეთაგან-

ნი მათ შინა, რომელნი იღვწიდეს შჯულისათვის ქრისტი-
სისა.

ხოლო ნეტარი იგი შეიპყრეს ხელად, ვითარცა წინამძღვარი და
წარჩინებული ყოველსა ქვეყანასა ქართლისასა და პირი ნათესავ-
თა მისთაჲ. და შებორკილეს იგი და ეგრეთ წარიყვანეს ქალაქად
ტფილისად და შეაყენეს იგი საპყრობილესა.

ხოლო იგი ყოვლადვე არა შეშინდა, არცა შეძრწუნდა, არამედ
სიხარულით შეიწყნარა მოწევნული იგი მის ზედა და კმადლობდა
იგი უფალსა. ხოლო შეპყრობაჲ იგი ნეტარისა მის კაცისაჲ არათუ
თვინიერ რამეჲ ღმრთისა იყო, არამედ რომელი-იგი განაგებს ყო-
ველსავე და მისცემს მიზეზთა ცხორებისათა ნათესავსა კაცთასა
დაფარულითა განგებულებითა.

ამას ზედაცა ინება სიხარულითი იგი მშვიდობაჲ, რაჲთა სახილ-
ველ იყოს ანგელოზთა და კაცთა კეთილი იგი საფუვარი გულსმოდ-
გინებისა მისისაჲ, რომელი-იგი მან წინაჲსწარვე იცოდა, არამედ
არა დააცადა წინადაპყრობაჲ მისი, რამეთუ ესვიდა ახოვნებასა მას
თვისსა და ვითარცა-იგი იყო იობის ზედა და ყოველთა წმიდათა
შემდგომითი-შემდგომად.

და ვითარ წარადგინეს ნეტარი იგი ტფილისს წინაშე მძლავრი-
სა მის, რომელსა სახელი ერქვა ბულა, აყვედრებდა იგი მას და
ეტყოდა:

— ანუ არა უწყოდე შენ, რამეთუ განრინებად იყავ სივლტოლი-
თა შენითა ხელთაგან ჩემთა, რამეთუ არავინ არს განდგომილთა-
განი, რომელსაცა არა ვსძლევ, და არცა რომელი განემზადების წყო-
ბად ჩვენდა და არა ვერეთდეთ, რამეთუ, აჰა ესერა, მოგვცნა თქვენ
ღმერთმან დღესა ამას მოსასრველად ხელთა ჩვენთა.

მიუგო მას სანატრელმან კოსტანტი და ჰრქვა:

— მეცა უწყი, ვითარმედ ღმერთმან მიგვცნა ხელთა თქვენთა,
არამედ არა სიყვარულისა თქვენისათვის, არცა საქმეთა თქვენთათ-
ვის კეთილთა, არამედ რამეთუ არა დავიმარხენით ჩვენ მცნებანი
მისნი. ამისთვისცა ნათესავითა მით ურჩებისაჲთა განგვკაფუნა ჩვენ,
რამეთუ მრავალგზის ისრაელიცა მისცის უფალმან ხელთა უცხო-
თესლთასა, რაჟამს არა ვიდოდინ იგინი გზათა მისთა. ხოლო ჩემდა
კეთილ არს, რამეთუ დამამდაბლა მე უფალმან, რაჲთა დავიმარხნე
მცნებანი მისნი.

და სიმხნით დაითმენდა იგი უკეთურისა მის მძლავრებათა, რა-
მეთუ ესხენა მას სიტყვაჲ იგი ღმრთისაჲ, რომელსა იტყვის: „ნე-
ტარ იყვნეთ თქვენ, რაჟამს გღევნიდენ და გყვედრიდენ და თქვან
ყოველი სიტყვაჲ ბოროტი თქვენდა მომართ სიცრუვით ჩემთვის“.

და ვიდრე პყრობილდა იყო მოწამე ქრისტესი ტფილისს შინა, მიწერა წიგნები ყოველთა მიმართ მეუდაბნოეთა ქალაქისათა და მამასახლისთა მონასტრისათა, რომელსა წერილ იყო ესრეთ:

„უწყი მე, რამეთუ გასმიეს თქვენ, რამ ესე მოაწია ღმერთმან ჩემ ზედა ცოდვათა ჩემთათვის. არამედ გევედრები თქვენ, წმიდანო მამანო და ჭეშმარიტნო მოღვაწნო ქრისტესნო, რაათა მოიხსენოთ სურვილი ჩემი და სარწმუნოებაჲ თქვენდა მომართ და ინებოთ ჩემთვის ლოცვისა ყოფაჲ უფლისა მიმართ, არა ხოლო თუ, რაათამცა მიხსნა მე ხელთაგან უსჯულოისათა, არამედ რაათა მომცეს მე ძალი ქრისტემან, ჭეშმარიტმან ღმერთმან, წინამდებარისა ამისთვის საბრძნისა, რომელი დაურწყავს მტერსა ჩემსა, რომელსა პნებავს დაბრკოლებაჲ ჩემი გზისა მისგან, რომლისათვის ჰსურის სულსა ჩემსა“.

და შემდგომად მცირედთა დღეთა შეკრეს იგი ფიცხლითა საკრველითა რკინისაჲთა და წარსცეს იგი ქვეყანად ბაბილოვნისა ქალაქსა, რომელსა პრქვიან სამარაჲ. მიჰგვარეს იგი მეფესა მას ისმაიტელთასა, რომელსა სახელი ერქვა ჯაფარ, ძე აბრაჰამისი. ხოლო რაჟამს წარადგინეს მოწამე ქრისტესი წინაშე მისსა, პრქვა მას:

— აჰა ესერა, მოცემულ ხარ შენ ხელთა ჩემთა და მეუფებაჲ მაქვს შენ ზედა ყოფად კეთილისა და ბოროტისა. არამედ ისმინე და მერჩდი მე: აღილე რჩული ჩვენი და უვარჰყავ ცთომაჲ იგი შენი ქრისტეს ღმრთისათვის. რამეთუ გონიერად გხედავ შენ და ვითარ აწ ლიტონსა კაცსა, დედაკაცისაგან შობილსა, ღმერთად აღიარებ? დასცხერ ამიერიტგან, რამეთუ ვერ შესაძლებელ არს სიტყვად, ვითარმცა ძეჲ ესვა ღმერთსა. ხოლო აწ მოიქეც ცთომილებისაგან შენისა და მიიღო ჩემგან კეთილი და უადრესი პატივი და გყო შენ თანამზრახველად ჩემდა და უდიდებულეს ყოველთა მოყვასთა შენთა. და უკეთუ არა ისმინო ჩემი, სიკვდილითა მოჰკვდე შენ პირითა მახვილისაჲთა და ხორცნი შენნი მივსცნე საჭმელად მფრინველთა ცისათა. და ვინ არს, რომელმან განგარინოს შენ ხელთაგან ჩემთა!

მიუგო მას წმიდამან მოწამემან ქრისტესმან და პრქვა:

— მეცა უწყი, რამეთუ ხელმწიფებაჲ გაქვს ზორცთა ჩემთა ზედა, არამედ არა სულსა, ვითარცა იტყვის უფალი ჩემი და ღმერთი. ამისთვისცა არა მეშინის მე მახვილისაგან შენისა, არამედ მისა მეშინის, რომელ-იგი შემძლებელ არს მოწყვედად სულისა და ხორცთა და კვალად ხელმწიფებაჲ აქვს განცხოველებაჲ, ვითარცა-იგი მოსიკვდიდ. ამისთვისცა სიხარულით მოვიტმენ სახელისა მისისათვის, რამეთუ იგი არს ჭეშმარიტი ღმერთი, ძლიერი ხელმწიფეჲ და მთავარი მშვიდობისაჲ, მამაჲ მერმეთა მათ საუკუნეთაჲ, ვითარ

წერილ არს. აწ უკვე ვითარ შეურაცხყო იგი და ვერჩდე ბრძანება-სა შენსა და სჯულსა თქვენსა, რომელთა წინააღმართეცველი გვაყვედრებს და იტყვის: „არა ესმის ქანანს, არცა გამოჩნდა თემანს, არცა ძეთა აგარისთა მეფეთა და მეზღაპრეთა გამომეძიებელთა გონიერებისათა ქვეყანასა ზედა. ხოლო გზაჲ იგი ჭეშმარიტებისაჲ არა გულისხმა ყვეს და არცა მოიხსენნეს ალაგნი მისნი და წარწყმდეს იგინი მსგავსად მისა“. აწ რომელსა წინააღმართეცველი შეასმენს ესრეთ და წარწყმედასა აქადებს, ვითარ მათი ვისმინო? არამედ აღასრულე ჩემ ზედა, რაჲ-იგი გეგულების.

ხოლო ვითარცა ესმნეს სიტყვანი ესე მეფესა მას, აღივსო იგი გულისწყრომითა დიდითა და რისხვაჲ გულისწყრომისა მისისაჲ სასტიკებით უფროჲსლა აღატყდებოდა მის ზედა. და ბრძანა მიცე-მაჲ მისი საპყრობილესა ფიცხელსა.

და მიავლინნა მისა ორნი იგი ერისთავნი, რომელნი ტყვეობით-ვე მიეყვანნეს სომხითით და უვარისყოფითა ქრისტესითა პატივცე-მულ იყვნეს მის წინაშე. და ვითარ მოვიდეს იგინი, პრქვეს ნეტარ-სა მას:

— ამას იტყვის უფალი ჩვენი მეფეჲ, ვითარმედ: „ერთგზის გამ-ხილებლა უგუნურებასა შენსა, რამეთუ სამგზის რჩულდებულ არს ჩვენდა ურწმუნოთა მხილებლაჲ. აწ ისმინე ჩვენი, რაჲთა სცხონდე, და ნუ ესავ სასოებასა მაგას არა სასოსა, რამეთუ ღმრთისა მიერ მოცემულ ხარ შენ ხელთა ჩვენთა“. და ჩვენცა ესრეთვე გაზრახებთ შენ: ნუ დადგრომილ ხარ შენ სიფიცხლესა მაგას შინა, ვითარცა უგულისხმოჲ, რამეთუ გონიერად გიცით შენ. და ჩვენცა ქრისტიან-ენივე ვიყვენით, არამედ ვერ შეუძლეთ წინააღდგომად ბრძანებასა მეფისასა, ამისთვისცა მოვიგეთ მისგან პატივი. ხოლო საუკუნესა მას ცხორებასა, ვინ უწყის, რაჲ უმჯობეს არს...

მაშინ მიუგო წმიდამან კოსტანტი მოვლინებულთა მათ და პრქვა:

— ესრე არქეთ მეფესა თქვენსა: ჰგონებვე რასა ესე ვითარსა საქ-მესა ჩემგან, დაღაცათუ ჩვეულებაჲ მეფეთა ბაბილოვნისათაჲ გაი-ძულებს შენ, რამეთუ იგინიცა წინააღმდგომ იყვნეს ჭეშმარიტები-სა, არამედ ბრძანე შენ ყოფად, რაჲ-იგი გეგულების ყოფად, იქმო-დე. ხოლო თქვენ რაჲსალა ზედადგომელობთ და დამესხმით, ვი-თარმცა მეცა თქვენ გემსგავსე? ამიერითგან განმეშორენით ჩემგან, რაჲთა გამოვიძინე მე მცნებანი ღმრთისა ჩემისანი! — და აღიპყრნა ხელნი თვისნი ზეცად, აღაღო პირი თვისი წინაშე მათსა და იტყო-და: — გიგალობ შენ, უფალო, ღმერთო ძალთაო, ღმერთო საუკუნე-თაო, რომელმან მომეც მე ძალი წინააღდგომად უკეთურისა ამის

მსაჯულისა, ვითარცა-იგი წინააღმდეგ სთქვი, ვითარმედ: „თქვენ მომცენით გულნი თქვენნი და მე მიგეც ძალი ჩემი“. ღირს მყავ მე ნათელსა პირისა შენისასა, რამეთუ შენდა მოვივლტი, ქრისტე, ძეო ღმრთისაო. და, აჰა ესერა, მოუძღუებულ ვარ მე ყოველთაგან წარმართთა სახელისა შენისათვის წმიდისა და უფროსდა უსჯულოასა ამისგან მეფისა. და აწ, უფალო ღმერთო ჩემო, შეიწირე მსხვერპლი ესე ჩემი და შეივედრე სული ჩემი ხელთაგან წარმართთასა და მომმადლე აღთქმად, რომელ აღუთქვი, ვითარმედ: „რომელთა აღმდგომნი მე წინაშე კაცთა, პატივ სცეს მამამან ჩემმან“. და ვითარცა-იგი ამასვე ადგილსა აღიდგე წმიდანი იგი ყრმანი, რომელთა აღგიარეს შენ, და მეცა ღირს მყავ მათ თანა, რომელი-ეგე გამოსჩნდი მათ თანა მეოხედ. და ვითარცა-ესე მე აღგიარებ წინაშე უსჯულოასა ამის მეფისა, შენცა, სახიერო უფალო, აღმიარე მე წინაშე ანგელოზთა შენთა. და ვითარცა იგი დღენდელსა ამას დღესა შინა აღიდგე ღირსი შენი მოწამე წმიდაჲ გიორგი და შეიწირენ შრომანი მისნი და დათხევად უბიწოასა სისხლისა მისისაჲ, შეიწირენ უნდონიცა ესე სისხლნი ჩემნი და მომეც მე ნაწილი მის თანა, რამთა წილმხვდეს რჩეულთა შენთა თანა, რამეთუ სამკვიდრებელი შენი მტკიცე არს ჩემდა.

და ამას რაჲ იტყოდა წმიდაჲ მოწამეჲ, ნაკადულნი ცრემლთანი გარდამოდიდეს თვალთაგან მისთა ჩვეულებისაებრ მისისა. ხოლო გარემოჲს მდგომარენი იგი მისნი სცემდეს პირსა მისსა და მრავლითა ტანჯვითა სტანჯვიდეს მას. არამედ ენაჲ მისი ვერ დააბრკოლეს გალობად. ხოლო ერისთავნი იგი მიიქცეს და უთხრეს მეფესა მას ყოველი, რაჲცა ესმა და იხილეს.

მაშინ უფროსდა განრისხნა მეფეჲ იგი და წარავლინნა იგინი და უბრძანა მოკვეთად თავისა მისისაჲ. არამედ ამით გამოსცდიდაცა მათ, რამეთუ აქვნდა იჭვი მათა მიმართ. ხოლო იგინი მივიდეს და სცემდეს მახვილითა ქედსა მისსა წინაშე დალიჭსა მას და ვერა-რას ავნებდეს მას. და ვითარ აუწყეს ესე უსჯულოსა მას მეფესა, წარავლინა მან ერთი წინაშე მდგომელთაგანი უცხოთესლი და მან მოჰკვეთა თავი მისი მახვილითა და შეართვა მეფესა თვისსა, ვითარცა იგი თავი იოანე ნათლისმცემელისა ჰეროდეს.

ხოლო გვამი მისი დამოჰკიდეს ძელსა ფრიად მაღალსა. ყოველმან ერმან იხილეს სასწაული დიდი გვამსა მას ზედა. და მივიდა წმიდაჲ იგი მოწამე ქრისტესი ადგილსა მას განსასვენებელისასა, რომლისაგან განშორებულ არიან ყოველნი საღმრთონი, მწუხარებანი და ჭირნი, სადა-იგი ხედავს ნათელი პირისა შენისაჲ, უფალო, სადა-იგი ვერ მისწვთებიან ენანი ძვირისმეტყველთანი, არამედ

სიხარული დაუსრულებელი არს მუნ და წმიდათა ანგელოზთა თანა მოქალაქობამ.

ხოლო აღესრულა იგი კეთილითა აღსაარებითა თვესა ნოენბერსა ათსა, დღესასწაულსა წმიდისა გიორგისსა, რომლისაცა თანა ზიარ იქმნა. დღე იყო პარასკევი, დასაბამითგანნი წელიწადნი იყვნეს ექვს ათას ოთხას ორმეოცდაათშვიდმეტ, ხოლო ზედაწერილსა ისმაიტელთასა — ორას ოცდაათორმეტსა.

და ესე მრავლისაგანი მცირედი აღიწერა სიმხნეთაგანი წმიდისა კოსტანტისი, რამთა იყოს თქმული ესე შემოკლებულ და სრულ, რამთა არა იყოს შემაწუხებელ ნაკლულევენებითა, არცა ნამეტნავ განგრძობითა სადიდებელად მამისა და ძისა და წმიდისა სულისა აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე. ამენ.

და ვითარცა მიესმა პირველმოსხენებულთა წმიდათა მეფეთა მარტილობამ წმიდისა კოსტანტისი, განიხარეს სიხარულითა დიდითა და მისწერეს ეპისტოლე შვილთა მიმართ მისთა და ნათესავთა სახლისა მისისათა, რამეთუ ფრიად მრავალ იყვნეს იგინი, რომელსა წერილ იყო ესრეთ:

„რამეთუ, რომელნი-იგი პირველად სიტყვანი მოიწეოდეს სასმენელთა ჩვენთა, რომელ-იგი იქმნებოდა თქვენ მიერ სიმართლისათვის და იქადაგებოდა. ხოლო აწ საქმენი თქვენნი, რომელთა იქმოდით, მოწამე არიან თქვენდა და თქმული იგი დაემტკიცა ფრიად და დაენერგა კეთილად შჯულიერებაჲ თქვენი. და ჭეშმარიტად გულსმოდგინებისა თქვენისა საქმეჲ, რამეთუ მცირითა მით მიზეზითა, რომელი იყო დამტკიცებულ გულთა თქვენთა სარწმუნოებისა, გამოაცხადეთ იგი უღმრთოთა ზედა და ვითარცა სრულნი ქრისტიანენი ყოფილნი ერთბამად ერთ-სიტყვა იქმნენით და ვითარცა ერთსა შჯულსა შინა იყვენით, და უფალსა პირის-პირ თქვენსა ყოველსა ჟამსა ხედევდით. შეურყეველნი ურთიერთას დაადგერით სასოებითა ქრისტიანთა მტერთა ზედა ჯვარისათა და ქრისტეს თანა მოსწრაფებით მამაკაც იქმნენით და პირნი მათნი გინებითა აღავსენით და ძლევიტ შემოსილთა შეერთებულთა სივლტოლამ იგი მათი განუცხადეთ.

და ესე იქმნა ძალითა ღმრთისაჲთა საქმე განსრულებული და სიქადული მამათა თქვენთაჲ. და რამთა დავატკნეთ სიტყვანი ჩვენთვის და თქვენთვის, ჯერ არს მოხსენებად ღვაწლი ნეტარისა ამის მოწამისა კოსტანტისი და წინააღდგომამ სიმხნისა მისისაჲ მტერთა მიმართ უხილავთა.

და გიჩვენო თქვენ, საყვარელთა ჩვენთა, რომელნი-ეგე ხართ

ჭეშმარიტად შეილნი მისნი და ხატნი ზორციელებისა მისისანი, ვითარცა რაჟამს პბრძოდა იგი ეშმაკთა, შიშითა ღმრთისაჲთა ზორცნი თვისნი წინადაუპყრნა, არათუ სიხშოჲთა ამით საქმითა ზორციელებისაჲთა მიმხედველ იყო, არცაღა ბრწყინვალე უჩნდა მას ნათელი მზისა ამის წარმავალისაჲ, არცაღა ტკბილ უჩნდა მას სიმცხინვარე მზის თვალისა განქარვებადი და გულისწყრომითა ნათლისა მის მომავლისაჲთა ღრუბლად ჰხედვიდა მზესა ამას აღმომავალსა და სიყვარულითა ქრისტესითა ყოველნი გემონი სოფლისანი, ვითარცა სისხლი კბილთაჲ, ეგრეთ წარმოჰწერწყვა სურვილითა დიდისა მის გულის სათქმელისაჲთა და სიბრძნითა ზრახვისა მისისაჲთა ძმაცულეებისა მიმართ.

ამისთვისცა ყოველი დიდებჲა ამის სოფლისაჲ, ვითარცა ნაგევი, ეგრეთ შეჰრაცხა, რაჲთა ქრისტე ოდენ შეიძინოს. და აწ ამისთვისცა მისნი არიან ცანი და ქვეყანაჲ და ყოველი, რაჲ არს მას შინა. რამეთუ ყოველივე დაუტევა და ღმრთისა ოდენ იქადოდა, რომელი-იგი ქებულ არს ღმრთისა მიერ და ანგელოზთა მისთა და საქმეთა მისთაგან უკუნისამდე იქების.

აწ არა გვიხმს ჩვენ ნუგეშინის ცემაჲ თქვენი მისთვის, ვინაჲთგან იგი არს ნუგეშინის მცემელი და მეოხი ჩვენი და თქვენი წინაშე ქრისტესა. არამედ დაუტეოთ აწ არადატეობილი ესე და თქვენდა მოვიქცეთ სიტყვად, შეწყნარებულთა ღმრთისაჲთა და ჩვენთანა, და სადგურისა თქვენისა პატიოსნებჲა ჩვენ წინაშე წარსრულისა მის პატივითა სიტყვით და საქმით გაუწყო თქვენ, რაჲთა გულპყრობილ იყვნეთ ჩემდა მომართ და დაეფარნეთ ქვეშე ფრთეთა მეუფებისა ჩემისათა, რომელ ნებასა შჯულისასა მხედველ ხართ და ყოველი, რომელი მას წინააღუდგების, განაგდებს ქრისტეს თქვენ შორის მეტყველსა. მოსწრაფებით ისმინეთ და მის მიერ ცნებულთა თავნი თქვენნი დაუმდაბლენით და უღელსა ჩვენსა ქვეშე ქრისტესმიერსა ქედნი თქვენნი წარუპყრენით და სუბუქისა ტვირთისა ჩვენისა აღკიდებჲა მხართა თვისთა ზედა არა გარე-წარიცოდეთ.

თქვენ ხართ ჭეშმარიტნი, მინდობილნი უფალსა და მთასა სიონსა ემსგავსენით და გოდოლძლიერებისა პირსა მტერისასა უჩვენენით თქვენ, საქმეთაგან გამოაცხადეთ, ვითარმედ კვალსა ღმრთისა და კაცთა მიერ საკვირველისა მის მამისა თქვენისა კურთხეულისა მოსწრაფებით შეუდეგით, სტუმართმოყვარებითა და გზათა მამშვიდებელობითა, მონაზონთა და შორიელთა შეწყნარებითა. აწ ამას ზედა დაადგერით და სრულყავთ მოქალაქობჲა ნეტარისა მის, რამეთუ საფარველმან მეფობისა ჩვენისამან იღვაწოს თქვენთვის და მთამან სიდიდისა ჩვენისამან ქრისტესმიერმან აღადგინოს დაბრ-

კოლებაჲ თქვენი. და აწ ამას ზედა იქმოდეთ და მით გულჰყრობილ-
იყვენით.

ამას არათუ თქვენ ოდენ გიბრძანებთ, არამედ ყოველთა, რო-
მელნი ჩვენ კერძო და ხელთა ქვეშე ჩვენსა არიან ქართველნი.
რამეთუ ყოველთავე ქრისტესმოყვარეთა და მეფობისა ჩვენისა.
ღმრთისამიერთა და ვითარცა შვილთა საკუთართა თქვენთა თანა-
შევპრაცხ. არამედ კვალად აღდეგით და განძლიერდით უფლისა-
მიერ! და სიდიდითა ძალისა მისისაჲთა ლაზვარნი თქვენნი მტერთა-
ზედა განაბრწყინვენით და ნუ ვის სცემთ მათგანსა თქვენ შორის-
სამკვიდრებელსა, რაჲთა მიიღოთ კეთილი ჩვენი და აღთქმული იგუ-
პატივი კეთილის მოქმედთათვის უფლისა მიერ მოიღოთ“.

გოზრონის ნამება

ჩვეულებად აქვს განგებასა ღმრთისასა სწავლად გონებასა ზედა დაბადებულთა მისთასა, ვითარცა იყო იოსებ და ყოველნი მამათმთავარნი, თითოეულად გამოიცადნეს მსგავსად ძალისა ჩვენისა, ვითარცა იტყვის იობ: „ნეტარ არს კაცი, რომელსა ამხილა უფალმან, და სწავლასა ყოვლისა მპყრობელისასა ნუ განიშორებ, რამეთუ მან აღმის და კვალად აგის“. და სოლომონ იტყვის: „შვილო, უკეთუ მოხვალ მონებად უფლისა, თავი შენი განუმზადე განსაცდელთა“. და კვალად: „შვილნი, რომელნი უყვარან უფალსა, სწავლნის და ტანჯნის“. და მოციქული იტყვის: „სრულთათვის არს მტკიცე იგი საზრდელი, რომელნი სწავლასა უფლისასა მადლობით შეწყნარებად ღირს იქმნეს და ცოდვისა რისხვითა გულისწყრომისა მისისაჲთა ჩვენებად ძალი მისი“.

რომელ დაუთმენიეს მართლითა სულგრძელებითა მიგებად უსჯულოთა უკეთურებისაებრ მათისა, ვითარცა იტყვის დავით: „ამაღლდი, მსაჯულო სიმაღლისაო, და მიაგე მისაგებელი ამპარტავანთა“. და პავლე იტყვის: „ამისთვის მოიწიოს რისხვად ღმრთისაჲ ნაშობთა ზედა ურჩებისათა“, ვითარცა დასაბამსა დაბადებისასა ნოეს ზე წარწყმედასა ამპარტავანთა კაცთასა, რომელნი ხატად ღმრთისა დაბადებულ იყვნეს. აგებულებად თვისი ვერ ესწავა უმადლოთა მათ ნათესავთა და მსგავსებაჲ მთავრობისა თვისისაჲ ვერ გულისხმავო, რომელთა ხატი შემოქმედისა ღმრთისა შეურაცხვეს და დაშლადეს და ემსგავსნეს ძლეულსა მას ბუნებასა დედათასა, რომლისა ურჩებითა სიკვდილი შემოხდა...

ესრეთვე სცოდა ბოროტი დიდმან სახლმან სომხითისამან, ვითარცა თქვა იერემია წინამსწარმეტყველმან გოდებათა შინა მისთა: „სიტყვითა გმობისაჲთა შეაწუხეს სული წმიდაჲ და საქმითა ბილწებისაჲთა გარდარეულად განარისხეს შემოქმედი თვისი, რომლისათვის მსგავსად უსჯულობისა მათისა მოიწია რისხვად ღმრთისაჲ დადგრომად“.

და მისცნა იგინი მახვილსა ბოროტსა და ტყვეობა საწყალსა და საღმრთოსა სიყმილისასა განმამრუდებელსა და სრვასა სიკვდილისასა უწყალსა, რომელთა მფლველ არავინ იყო. და დაეცნეს, ვითარცა ხენი ქვეყანისანი.... უმჯობეს იყო მათდა, უკეთუმცა გზა იგი ჭეშმარიტებისა ეცნავე, არა ვიდრე ცნობასა და კვალად უკუნ ქცევასა. რამეთუ მოციქულთა მიერ ქადაგებული მართლმადიდებლობისა იგი სარწმუნოება წმიდისა კათოლიკე ეკლესიისა განაგდეს და მოძღვართა მიერ წმიდათა კრებათა ღმრთივ სულიერთა განწესებული კანონი საეკლესიო შეურაცხვეს.

ამისთვის ძირი იგი სიმწარისა დაენერგა მათ შორის და ღვარძლი იგი სიბოროტისა აღმოსცენდა და ცოდვა იგი წვალებისა აღორძნდა და ნაყოფი იგი წარწყმედისა გარდაემატა მათ ზედა. რამეთუ მიწა იგი სომხითისა ამპარტავან არს და მკვიდრნი მისნი ცუდად მზავობარ, ანგაპარ, ლალ და ცოდვის მოყვარე, ამპარტავან, უწყალო, უყვარულ და ყოვლითა უკეთურებითა სავსე, რომელსა შინა არა იპოვა თავისა მისადრეკელი ქრისტესი, რომელთათვის ქრისტე ცუდად მოკვდა...

ოთხმოცდაშვიდი ხევი მოოხრდა პირისაგან უფლისა, ძვირისაგან ცოდვათა მათთაჲსა, ამისთვის, რამეთუ არა იპოვა ამათ ხევთა შინა საყდარი მართლმადიდებელთა ეპისკოპოსთაჲ, არცა მონასტერი მართლმადიდებელთა მორწმუნეთა მონაზონთაჲ, ვითარცა აბრაჰამ ჰკითხავს ღმერთსა: „უკეთუ იყვნენ ხუთნი მართალნი, წარწყმდილა ქალაქი იგი?“. და თქვა უფალმან: „არა“. და იტყვის: „ვინ წმიდა იყო და წარწყმდა, ანუ სადა ჭეშმარიტნი ძირითურთ აღიფხვრნეს?“

ამათ ქვეყანათა ზედა განეწყო უფალი რისხვითა გულისწყრომისა მისისაჲთა. და მიშვებითა ღმრთისაჲთა აღიძრა მეფეჲ სარკინოზი, სახელით აბულ-კასიმ, ძეჲ აბულ-საჯისი ამირისაჲ და უფალი სპარსეთისაჲ, რომელსა ჰმონებდა სამეოცი ქალაქი დიდდიდი და შვიდნი მეფენი ჰმორჩილებდეს ძლიერნი.

ესე აღიჭურა ერთა მრავლითა, კაეტებითა რჩეულითა, რომელთაჲ ჰყვანდა ათასეული და ბევრეული. შევიდა ქალაქსა დვინისასა და ოხრაჲ გულისწყრომისა მისისაჲ მოასწავებდა ოხრებასა სომხითისასა, ვითარცა ნინეველთა დაქცევასა, რაჲთამცა შეინანეს ამათცა. ხოლო გულნი მათნი განფიცებულ იყვნეს, ვითარცა რვალნი, და დაყენებულ, ვითარცა სამყარო, რამეთუ ცოდვაჲ წვალებისა მათისაჲ დაწერილ იყო ფიცარსა მას რკინისასა ფრჩხილითა ანდამანტისაჲთა, ვითარცა იერემია იტყვის. ამისთვის ვერ ეძლო მოქცევაჲ. რამეთუ ემსგავსა სახლი იგი სომხითისაჲ კაცსა მას უგუნურსა,

რომელმან დადგა სახლი საფუძველსა ზედა საცთურებისასა და ქვიშასა ზედა წვალეებისასა. და ვითარ აღდგეს კვეთებანი, დაეცა „და იყო დაცემა მისი დიდ ფრიად“. ვითარცა იობ იტყვის: „მე ვიხილენ უგუნურნი იგი, რომელთა ძირნი არა დაებნეს, არამედ მეყსეულად შეიჭამა როჭიკი მათი და განეშორნეს ძენი მათნი ცხოვრებისაგან“, რამეთუ მძლავრებამ მათი და ხელმწიფებისა მათისა სულგრძელებამ გამოსწოვდა ძალსა მათსა.

რამეთუ ესე არს ჩვეულებამ მათი: პირველად ხარკნი იგი თანანადებნი ძებნეს, ძღვენნი და ნიჭნი კაეტთა მათთათვის. რამეთუ მოხარკე მისა იყვნეს. მერმე წინა ჟამისა ბეგარანი სთხოვნეს. და უცალოებასა თვისსა ჰამბავად იტყვიან, დაქცევასა თვისსა ასწრაფებენ. და ესრეთ მანქანებით დააცალიერნა საფასეთა მათთაგან, რაჲთა ადვილად მძლე ექმნას, რომელიცა იყო ესრეთ.

და ვითარ მოსძლევდა სარკინოზი იგი და არა იბოვა ღონე წინაღმდგომისა სომეხთა მეფისაჲ, არცა განრინებისაჲ, რამეთუ ღმერთსა განეხეთქა მეფობამ იგი მისი. მაშინ მიივლტოდა იგი მათთა ზედა აფხაზეთისათა, რომელი-იგი უკანაჲსკნელ სიკვდილსა ვერ განჲრა. ხოლო ხელმწიფემ იგი შეუდგა მას ძიებად სასჯელსა სიკვდილისასა მრისხანებითა დიდითა.

და მოვიდეს იგინი ციხესა მას ყველისასა, რომელი იყო გურგენ ერისთავთა ერისთვისაჲ, რომელსა შინა იყვნეს აზნაურნი წარჩინებულნი და სანატრელი მოწამემ ქრისტესი გობრონ მათ თანა. მოვიდეს და მოადგეს ციხესა მას ყველისასა, გარე შეადგეს კარვები იგი მათი, ვითარცა თოვლი, რომელნი ხუთისა სოფლისა საზღვართა და-ოდენ-ეტვივნეს იწროებით.

და საბელნი იგი კარვებისა მათისანი განეთხზნა ურთიერთას. რამეთუ ესე იყო ჩვეულებამ დადგრომისა მათისაჲ, ნათესავთა მათ საძაგელთა, უღმრთოთა, ფიცხლად მოისართა, რომელნი ჭამდეს ძაღლთა, თაგვსა, კაცსა და ყოველსა არაწმიდასა. და ესრეთ განემზადნეს ბრძოლად ფილეკავნებითა მრავლითა. და სიმრავლემ ტყორცებულთა მათ ისართამ შეიპყრობდა ჰაერსა მზისასა, რომელსა აქვნდა ასეული ტვირთი აქლემისაჲ ისარი ოდენ და ეგრეთ-ვე ჰოროლი.

და ბრძოლასა მას ფიცხელსა მხნე იქმნნეს ციხოვანნი და დაპხოცდეს მბრძოლთა მათ და დაპყრიდეს ხორცთა მათთა, ვითარცა სკორესა, ქვეყანასა. ხოლო მათ ყოველთა უწინარეს იბოვა სიმხნითა ნეტარი გობრონ. და ძალი ბრძოლისა მისისაჲ ყოველსა მას სიმრავლესა ზედა საცნაურ იყო. და სახელი იცვალა, ვითარცა ყოველთა წმიდათა, ვითარცა პეტრეს კლდე და სავლეს პავლე, ამას

ეწოდა პირველად მიქელ და მერმე — გობრონ. რომელი ესმინა მეფესა მას და დაესწავა სიტყვად „გობრონ“ და სასმენელთა ეოცებოდა და გულსა გამოიწერა, რამეთუ ტრფიალებითა ძლიერად ბრძოლისა და ახოვნებისა მისისათვის აღიშურვა სარწმუნოებისა მისისა ქრისტიანობად.

და ოდესმე გამოეტევიან სიმრავლენი იგი ზღვარსა არტაონისასა და რომელნი პოვნიან თავისა მკრებელნი და მსხვერტელნი ყანობირისა მათისანი, რომელნი შიმშილისაგან შიშსა სიკვდილისასა შეურაცხჰყოფდეს, შეკრიბნიან მახლობელად ციხესა მას, ვითარცა ცხოვარნი, საჩვენებელად მათა, და დაჭრნიან ხორცნი მათნი. და სისხლი იგი უბრალთა, ვითარცა მსხვერპლი სულნელი, შეიწირვოდეს ღმრთისა, ვითარცა სისხლი იგი აბელისი მართლისაჲ, რომელთა რიცხვი იგი მათი ღმერთმან უწყის მხოლომან. და ურიცხვნი იგი ერნი მართლმადიდებელთანი აჭარას და შავშეთს შეწყვდეულ იყვნეს, რომელნი, ვითარცა მკალნი, მოსჭამდეს ფურცელსა ხეთასა და მწვანეილოვანსა ქვეყანისასა.

მას ჟამსა იქმნა შავშეთი ბაკ მხეცთშეუვალ, რამეთუ ეგოდენნი იგი ნათესავნი მახლობელად დგეს, ვითარ სადილობისა გზა ოდენ, რომელთა ქვეყანა ვერ იტევდა. ღმერთმან არა აუფლა შთასლვად მას შინა მადლითა დიდებულთა უდაბნოთაჲთა და ლოცვითა წმიდათაჲთა, რომელთა სათნოებანი მათნი კეთილნი, ვითარცა სვეტნი ცათანი, განმტკიცებულ არიან და ვითარცა ზღუდენი რაფათისანი წინააღუდგეს.

ხოლო ხელმწიფე იგი ჰბრძოდა ციხესა მას ოცდარვა დღე. და ნაბაკნი შეუხდეს, რომელთა განხვრიტეს კლდე და განარღვიეს ზღუდე, რომელთა გამოუხდის ნეტარი გობრონ და განდევნის. და ძლევისა მისგან უმეტეს განაკვირვნა ყოველნი. და ვითარ არა იყო შეწყევნაჲ, არცა წინააღდგომაჲ, საფიცი ითხოვეს, რამეთუ ღმერთმან განიჭნა იგინი.

ესრეთ გამოიყვანნა იგინი და განუყვნა კაეტთა თვისთა რიცხვით ვითარ ორასნი ოდენ. ხოლო ნეტარისა გობრონისი ამცრო უმეტეს ყოველთასა კრძალვით ჰყრობაჲ და ესრეთ წარემართა. და მგზავრ რომელთამე აბირებნ და აქადებნ სიკვდილსა, და რომელთა მიაველინებნ მისა და აღუთქვამნ კეთილთა. და ესრეთ აიძულებნ წინადაცვეთად და დატევებად ქრისტესა.

ხოლო ნეტარსა გობრონს შეემსჭვალნეს ხორცნი თვისნი შიშსა ღმრთისასა და განუშადა თავი თვისი ქრისტესთვის სატანჯველად და სიკვდილსა დათმენად, ვითარცა ქრისტემან სიკვდილი დაითმი-

ნა ყოველთათვის. და მოციქულისა სიტყვასა ეტყვიან მათ: ცხორებამ ჩემდა ქრისტე არს და სიკვდილი — შესაძინელ“.

და მოიწივნეს თაღინს. და რავდენნი უბრალონი სისხლნი დაითხინნეს მათგან, აღრაცხად ვინ-მე შეუძლოს!

ხოლო მეფეა იგი სუმბატ უკუნვიდა კვალად თვისსავე ქვეყანასა შემდგომად მარტვილობისა წმიდისა გობრონისა. ვითარ სხვადა ღონე ვერა იპოვა, შევიდა იგი ციხესა კაპოეტისასა, რომელი-იგი უბრძნეს ითქმოდა ყოველთა კაცთა მის ჟამისათა. და ვითარცა შეწევნაა ღმრთისაა განეშორა მისგან, ღონე ყოველი დაელია, და ვითარცა გამოუცდელი შეეწყვდია და მის თანა ერი მრავალი. ეგრევე სახედ მოადგა მასცა ციხესა და ბრძოლისა მრავლისა შემდგომად გამოიღო და ყოველნი მთავარნი დიდნი სომხითისანი და აზნაურნი ტყვე ყვნა. და მეფე იგი მრავლისა ტანჯვისა შემდგომად მოკლა და თავმოკვეთილი ჩამოჰკიდა ძელსა საშუალ ქალაქსა დვინისასა.

თქვას თუ ვინმე უმეცართაგანმან განკითხვათათვის საღმრთოთა, რომელთა არა იციან სწავლაა წიგნისაა, არცა ძალი ღმრთისაა, თუ ვითარ ამათ ნათესავთა უქრისტოთა, უსჯულოთა ესეოდენი მძლავრობაა მძლავრობისაა და ფართოებაა შვეებისა დაუპყრიეს, თურე რაამე ფლობაა სასოებისაა, ანუ სულგრძელებისა ღმრთისაა თავს უდებიეს დათმენად. ესე ზრახვაა ნუ იყოფინ, არამედ ვითარცა პავლე იტყვის: „რაა სწორებამ არს ნათლისა და ბნელისაა, ანუ რაა სწორებამ არს ბელიარისა ქრისტეს თანა, ანუ რაა ნაწილი უცურწმუნოსა მორწმუნისა თანა“...

და რაჟამს მოიწია ჟამი იგი, გამოვიდა ბრძანებამ ხელმწიფისა მისგან წოდებად ჩინებულთა მათ ტაბლასა მას წამებისასა და წარდგომად დალიჭსა მას საშინელსა განჩინებასა სიკვდილისასა, ვითარცა დღესა მას განკითხვისა უფლისასა.

საშინელ და შესაძრწუნებელ არს დღეა იგი საშჯელისაა, მეორედ მოსლვაა უფლისაა, ოდეს ცანი დაიქცნენ და წესნი იცვალნენ, მნათობნი დაშრტენ ყოველნი და ქვეყანა შეიმუსროს, ოხრაა იგი საყვირისაა ზარ სცემდეს ყოველთა დაბადებულთა და ძრწოლით ხედვიდენ მეუფესა ქრისტესა, მომავალსა ჯვართა. დაღათუ ესე ჭეშმარიტ არს, არამედ სარწმუნოებითავე მოსალოდნელ არს, ვითარცა პავლე იტყვის.

არს სარწმუნოება მრავალძალ საქმეთა მამხილებელ არა ხილულთა, და კაცთა ბუნებისა ხილულ უფრომს სარწმუნოდ შერაცხილ თხრობილსა, და ხილულთა შორის საშინელ არს, ელვატი-

ხილ სასტიკი, და ამასცა დრო ეცის: რომელი განიჭებულ არნ, მსწრაფლ განიტაცის.

ხოლო ხორცთა შინა მყოფისა კაცისათვის ამისა უსაშინელეს და უფიცხეს არარაჲ საგონებელ არს, თუ კაცი შიშველი, სიკვდილად განჩინებული, ხელპყრობით მოჰყვანდეს წინაშე ერთა ურიცხვთა უპირულთა, აღჭურვილთა ხრმლითა ხდილითა და ჰოროლითა მომართებულთა, ისრითა დაჰყრობილითა, დანითა მომზადებულთა, და კაცსა ღონე ჰქონდის განჩინებისა და ქრისტეს სიყვარულისათვის დაითმინოს, ვითარცა ნეტარმან გობრონ დაითმინა.

რამეთუ ესრეთ იყო ჩვეულებაჲ სარკინოზთაჲ: რაჟამს გამოხდის ბრძანებაჲ მოკლვად ქრისტეანისა, აღიჭურნიან ვითარცა ღღესა ბრძოლისასა და აღმაჭური ყვიან და აღლესნიან მახვილნი მათნი მოსწრაფედ დათხევად სისხლისა და ერთიერთსა უსწრობნ, ვითარცა შესაძინელსა დიდისა საფასისასა.

და რაჟამს გამოჰყვანდეს პყრობილნი იგი, რომელ გამოიყვანნეს ყველის ციხით, რომელნი-იგი გამოირჩინა ღმერთმან მარტვილად თვისა, რიცხვით ვითარ ას ოცდაათცამეტი, ვითარცა-იგი სამოელის მიერ სათნო იყო ღმერთმან დავით ცხებულად თვისა. ხოლო ჩინებულნი იგი აზნაურნი დაეყენნეს მსგავსად მისა, რომელნი აღარნასე მეფემან გამოიხსნა.

ხოლო წმიდათა წოდებასა მას ცნეს, რაჲ-იგი ყოფად იყო და თქვეს ყოველთა ერთობით:

— გვალეთ, ძმანო, ქრისტეს თანა და ნუვინ ჩვენგანი შეორგულდებით!

და სიხარულით გამოვიდეს და ურთიერთას ასწავებდეს მხიარულითა პირითა ფიცხელსა მას სატანჯველსა სიკვდილსა, ვითარცა საშვებელსა კეთილსა. უმრავლესნი მათგანნი მოიყვანნეს წინაშე ლაშქართა მათ საშინელთა, აღმზადებულთა თითოსახეთა მათგან მახვილთა.

მაშინ, ვითარცა მხეცნი ბოროტნი განძვინებულნი, შეერინეს აღრეულად და ერთიერთსა უსწრობდეს — რომელნიმე მახვილითა სცემდეს, რომელნიმე ჰოროლითა და ისრითა შესჩხვებდეს და დასჭრიდეს, ხორცთა მათთა დანებითა განაპებდეს. და ღვიძლები იგი მათი, ვითარცა ძაღლთა, პირითა განეტაცა, და ესრეთ დასთხინეს სისხლნი მათნი და ესრეთ სრულ იქმნა წამებაჲ მათი ქრისტეს მიერ.

ხოლო ნეტარი გობრონ წარადგინეს წინაშე ამირისა მის. და პრქვა ნეტარსა გობრონს:

— მეწყალის მე სიკეთეჲ სიჭაბუკისა შენისაჲ და მშურის სიკვ-

დილისათვის მხედრობაა შენი, რომელი სახელოვან ხარ წინაშე ჩვენსა. და აწ ვითარცა შეილსა საყვარელსა გასწავებ შენ: დაუტევე უგუნურებისა შენისა შჯული, რომლითა ვერა ირგეს მოყვასთა შენთა, და აღიარე ჭეშმარიტი შჯული ხელმწიფებისა ჩვენისაჲ, რომელსა დამორჩილებულ არს ყოველი. და აღგიტქვამ თქვენ, ვიცით ჩვენ ამის სუბუქისა შემდგომად, რომლისაცა კაეტისა ინებო მთავრობაჲ, მოგცე შენ, პალატი, კარვები, მონები, ტაძარი, აქლემები, საჭურველთა შევნიერთა სიმრავლეჲ. და გყო შენ ვითარცა ერთი რჩეულთა ჩემთაგანი, საყვარელ იყო ჩემ წინაშე და პატივცემულ ყოველთა ამათგან ლაშქართა.

მიუგო წმიდამან გობრონ და ჰრქვა ამირასა მას:

— გევედრები, ხელმწიფეო, ნუ მაიძულებ მე დატევებად ქრისტიანობისა, რომლითა აღმზარდეს მე მშობელთა ჩემთა და აღბეჭდულ ვარ სულითა წმიდითა. და რაჲ მიზეზი არს ესე მიზეზი სიკვდილისა ჩემისაჲ? მრავალ არიან შენ ქვეშე ქრისტიანენი და მეცა არა დავაკლო მონებაჲ ხელმწიფებასა შენსა. ყოვლითა სახითა, რომლითა გენებოს შენ. და ესე ჭეშმარიტად უწყოდე შენ, რამეთუ არცა კეთილთა შენთა აღთქმითა, არცა ძვირ-ძვირთა ბოროტთა შენთა ჩემ ზედა მოწევნითა შემიძლო განყენებად უფალსა ჩემსა იესუ ქრისტესა.

ხოლო ამირამან ჰრქვა მონათა თვისთა:

— წარიყვანეთ ეგე და უჩვენენით მოკლულნი იგი მოყვასნი მისნი, თითოსახედ დაჭრილნი. და კვალად უჩვენენით პალატნი და კარვები და არწმუნეთ მიცემად მაგას. ვინ უწყის, უკვე შიშმან სიკვდილისამან ანუ შესაძინებელმან კეთილისამან მოდრიკოს გული მისი.

და ვითარ მოავლეს ყოველი იგი და მოვიდეს წინაშე ამირისა მის, ჰრქვა ამირამან:

— რაჲ გამოირჩიე თავისა შენისაჲ?

ჰრქვა მას წმიდამან გობრონ:

— მე პირველადვე გითხარ შენ არა მიდრეკად ქრისტეს — უფლისა ჩემისაგან.

ხოლო ამირამან ჰრქვა მონათა თვისთა:

— არა იცის მაგან ჭირი სიკვდილისაჲ, წარიყვანეთ ეგე და წარწყმიდენით მაგის წინაშე დარჩომილნი ქრისტიანენი და მცირედ წყალთ ეგე და კვალად მოიყვანეთ!

და კვალად წარიყვანეს ნეტარი გობრონ და დაადგინეს შორის დაშთომილთა მათ მოყვასთა და ურიდად შეერინეს მათ მახვილითა. და ცემასა მას მათსა უწყალოდ სისხლი მათი ეპკურებოდა მას,

და რომელიმე გვამი დავარდის მის წინაშე და რომლისამე გვამი შეგორდის ქვეშე ფერხთა მისთა. და ესრეთ აღესრულნეს წამებანი მათ ყოველთანი საშინელებითა. და ვერ შეაძრწუნეს გული მისი.

მაშინ წარუპყრეს ქედი მისი და სცეს მახვილითა ორგზის ოდენ და წყლეს მცირედ. და გამოიძრო ხელი ნეტარმან მან კრულებისა მისგან და სისხლი იგი თვისი გამოიწერა ჯვარის სახედ შუბლსა თვისსა და თქვა:

— გმადლობ შენ, უფალო იესუ ქრისტე, რომელმან ღირს მყავ მე, უღირსი ესე და ცოდვილი და უკანაჲსკნელი ყოველთაჲ, ნაწილსა ამას მკვიდრობისასა და მოწამებისასა. უფალო, სრულყავ მოწყალებაჲ შენი და სიტკბოებაჲ ჩემდამო, და ნურა დამაბრკოლებნ მიზეზი რაჲვე, მანქანება და მძლავრებაჲ უსჯულოჲსა ამის.

და კვალად მოჰყვანდა იგი წინაშე ამირისა მის და ბრწყინვიდა პირი მისი და შუბლი მისი ელვარედ. და რომელნიმე ქრისტეანეთაგანნი მახლობელ იყვნეს, იხილეს იგი თვალითა სარწმუნოებისაჲთა, ვითარცა გვირგვინოსანი ზეგარდამო, და ჰრწმენა ჭეშმარიტად მარტვილობაჲ მისი. და ესრეთ უშვენოდა იგი სისხლისა მის გამოწერითა შუბლსა მისსა, ვითარცა-იგი, რაჟამს უფალი ჩვენი ცხოვრებისასა მას ვნებასა აღასრულებდა და გამოიყვანეს იგი ეკლისა გვირგვინითა, იხილეს იგი ყოველთა. და ესევეითარისა მსგავსებისათვის უფალი იტყვის: „კმა არს მოწაფისა მის, თუ იყოს, ვითარცა მოძღვარი თვისი და უფალი თვისი“.

მაშინ წამა აღარნასე მეფემან ჭეშმარიტი მარტვილობაჲ მისი, ვითარცა გიორგისი და თეოდორესი. და რაჟამს წარადგინეს იგი წინაშე ამირისა მის, მრავლითა სიტყვითა ლიქნისაჲთა ვერ აჯერებდა მას დატევებად ქრისტესა და ეტყოდა:

— ესე უწყოდე, უკეთუ არა მოიქცე მორჩილებად ჩემდა, ვერა რომლითა ღონითა განერე სიკვდილსა. და აწ ისმინე ჩემი, ვითარცა კეთილისა განმზრახისაჲ, და ნუ წარსწყმედ თავსა შენსა. და მე უბრძანო მკურნალსა განკურნებაჲ შენი მცირედისა მაგისგან წყლულისა და პირველნი იგი აღნათქვემნი მტკიცე ვყვნე შენ ზედა.

ჰრქვა მას წმიდამან გობრონ:

— იქმოდე, რაჲცა გნებავს, მე ქრისტეანე ვარ და არასადა უარ ვყო სახელი მისი.

მაშინ ბრძანა ამირამან მოკლვამ წმიდისა გობრონისი. და წარიყვანეს და წარჰკვეთეს თავი მისი და დააგდეს მოკლულთა მათ თანა.

ესრეთ სრულ იქმნა წამებაჲ მისი თვესა ნოენბერსა ჩვიდმეტსა. და მიემთხვია გვირგვინსა დაუჭნობელსა წმიდათა თანა მოციქულ-

თა და ყოველთა მოწამეთა. კვალად შეიმოსა ეკლესიამან სამკაული სიხარულისა და ბრწყინვალებისაჲ სისხლითა მისითა, დაიდგა გვირგვინი შვენიერებისა და დიდებისაჲ სიმხნითა მისითა.

და ქრისტეანეთაგანმან არავინ იკადრა მიახლებად მისა. ხოლო ამირამან უბრძანა მოთხრად სამი მთხრებლი. და შეკრიბნეს ხორცნი მათ ყოველთა მოკლულთანი და შთაყარნეს მას შინა. და უბრძანა, რაჲთა არავინ ქრისტეანეთაგანი მიეახლოს მათ.

ხოლო ღმერთმან, რომელმან არა უგულუბელსყვნა მონანი თვისნი და ადიდნა მაქებელნი თვისნი და აჩვენა სასწაულნი ზეგარდმო: ნათელნი ბრწყინვალენი ღამე ყოველ, ვითარცა ლამპარნი აღნთებულნი, დაადგნიან ზედა მთხრებლსა მას. მრავალთა იხილეს ესე სასწაული, ყოველთა მორწმუნეთა და ურწმუნოთა, მოვიდეს და უთხრეს ამირასა. ხოლო მან მიზეზი უთხრა, ვითარმედ:

— ესე სარკინოზთაცა ზედა იქმნების, რომელნი ბერძენთაგან მოიკლვიან.

აწ, საყვარელნო, მოციქულისა სიტყვასა ვერჩდეთ და ხსენებასა წმიდათასა ვეზიარნეთ და სახსენებელსა მათსა აღვასრულებდეთ. ვითარცა წმიდათა მოწამეთა სულნი მათნი წარუდგინეს ღმერთსა გვამთა მათთა ტანჯვითა, ნუ ეგრე შენცა შემძლებელ ხარ ეგევითარისა მსხვერპლისა წარდგინებად წინაშე ღმრთისა. რამეთუ რაოდენცა დღეს არავინ არს, რომელმან წამებისათვის დაჰტრნა ხორცნი შენნი მახვილითა, არამედ შენ შემძლებელ ხარ დაწვად მათა იწროებითა და მწუხარებითა და ნებსით სიგლახაკითა უფლისათვის, რომელი, ვითარცა-იგი შემძლებელ იყოს, სოფლისა საშვეებელთა და განსვენებათა, და ნებსით აღირჩიოს მწუხარებაჲ და იწროებაჲ ნაცვალად მისა. იგი არს, რომელი შესწირავს მსხვერპლსა ქებისასა წინაშე ღმრთისა, ვითარცა მოწამემან ქრისტესმან გობრონ.

აწ უკვე მოაკვდინენით ხორცნი თქვენნი და ჯვარს აცვით იგი შრომითა და მარხვითა, გვირგვინითა მოწამეთაჲთა, რომლისათვის იგი მძლავრნი მარტვილთა მოსწყევდდეს და იწამნეს. ხოლო შენ ნებსით თავი თვისი მოსწყვიდე იწროებით. და ესე არს მსხვერპლი უბიწოჲ, რომელსა არა უხმს მღდელი შემწირველი, რამეთუ რომელი ამას ქვეყანასა ზედა დამდაბლდეს, იგი ცათა შინა ამადლდების ქრისტეს იესუმს მიერ უფლისა ჩვენისა, რომლისაჲ არს დიდებაჲ მამისა თანა სულთი წმიდითურთ აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე. ამენ.

ღავით და კოსტანტინეს ნამება

მეფობასა ბერძენთა ზედა ღმრთისმსახურისა პერაკლესსა, ოდეს-იგი განაგებდა საბრძანებელსა თვისსა კვერთხითა მეფობისა თვისისაჲთა, განილაშქრა სპარსთა მეფემან ხვასრო ქალაქსა მას ზედა ღმრთივ დაცულსა წმიდასა იერუსალემსა, რომელსა შინა იქმნა ხსნაჲ ყოვლისა სოფლისაჲ. მიშვებითა ღმრთისაჲთა გამოიღო და ტყვე ყო და მოსრა ერი ურიცხვი მამათა და დედათაჲ, მღდელთა და დიაკონთა და ქალწულთაჲ, ვითარცა წერილ არს წიგნსა მას იერუსალემისა წარტყვენვისასა, რათა აღესრულოს სიტყვაჲ იგი მაცხოვრისაჲ, ვითარმედ: „არა დაშთეს ქვაჲ ქვასა ზედა, ვიდრემდის ყოველივე არა დაირღვეს“.

რამეთუ მრავალგზის წარიტყვენა იერუსალემი ბაბილოვნელთა და პრომაგან, და აწ სპარსთაგან, და წარიყვანეს ძელი ცხორებისაჲ, რომელსა ზედა ქრისტემან ჩვენთვის ვნებაჲ თავს იღვა, და ზაქარია, დიდი მამათმთავარი, და მიიქცეს სპარსეთადვე. ხოლო იქმნებოდეს სასწაულნი ურიცხვნი ძელისა მისგან ცხორებისა, ვიდრემდის ითქმოდა სპარსთა შორის, ვითარმედ — ღმერთი ქრისტიანეთაჲ მოსრულ არს.

ხოლო უძნდა ესე ღმრთისმსახურსა მეფესა ბერძენთასა პერაკლეს და ბრძანებითა ღმრთისაჲთა განილაშქრა სპარსთა ზედა. და შევიდა ქვეყანასა კომანთასა, რომელ არიან ყივჩაყნი. და მისცა ასული თვისი ცოლად მეფესა ყივჩაყთასა და წარიყვანა ყოვლითა ძალითა მისითა ძალად თვისად. და შევიდა სპარსეთს და მოკლა ხვასრო, სპარსთა მეფე, და ტყვე ყო და ალაოხრა ქვეყანაჲ სპარსეთისაჲ და წარმოიყვანა ძელი ცხორებისაჲ და ზაქარია მამათმთავარი და ძლევაშემოსილი შემოიქცა იერუსალემს. და ნაწილი ძელისა ცხორებისაჲ ზოგი იერუსალემს დაუსვენა და ზოგი კოსტანტინეპოლეს გაგზავნა. და ზაქარია მამათმთავარი საყდარსავე თვისსა დასვა.

ხოლო მო-რამ-ქცეულ იყო მეფე სპარსეთით ეგვიპტეს, მუჰმედ წინა მიეგება მეფესა პერაკლეს და უძღვანა ძღვენი დიდი, რამეთუ

იყო მდიდარ ფრიად და მთავრობდა არაბთა ზედა. და ითხოვდა მეფისაგან ადგილთა საყოფელთა და სასაძოვრეთა სამწყსოთა მისთასა. ხოლო მეფემან მისცნა ველნი და მთანი ქვეყანასა სინისასა, რომელ არს მახლობელ არაბეთსა.

და შემოიქცა მეფე ქალაქად თვისად. და იყო ქვეყანაჲ საბერძნეთისაჲ მშვიდობასა შინა და ჰმორჩილობდეს მას ყოველნი ნათესავნი. ხოლო რაჟამს მოკვდა პერაკლე მეფე, მისსა შემდგომად დადგეს მეფენი და პატრიაქნი მწვალებელნი, უღირსნი და ხატთა მბრძოლნი, ვითარცა იტყვის მაქსიმე: „დამდაბლდეს მეფენი ბერძენთანი და განძლიერდეს სპარსნი და არაბნი მიშვებითა ღმრთისაჲთა“.

და განძლიერდა მუჰმედ და მთავრობდა სპარსთა და არაბთა ზედა. და განითვისა ქვეყანაჲ ეგვიპტისა და პალესტინისაჲ, რაჟამს იგი იოანე მოწყალემან სივლთოლაჲ ირჩია და მივიდა მამულად თვისად კვიპრედ და მუნ მიიცვალა.

ხოლო შემდგომად სიკვდილისა მუჰმედ უსჯულოჲსა დაუტევა მთავრობაჲ თვისი თვისსავე მსგავსსა უკეთურებითა, მურვან ყრუსა, დისწულსა თვისსა. ხოლო მან უღმრთომან რაჟამს აღიღო მთავრობაჲ სპარსთა და არაბთაჲ, აღძრა ყოველივე თესლ-ტომი წარმართთაჲ მიშვებითა ღმრთისაჲთა სამხილებელად ცოდვთა ჩვენთა და განილაშქრა ქრისტიანეთა ზედა, ერსა ამას რჩეულსა და საზეპუროსა. და ალაოხრა და მოსრა და ტყვე ყო ქვეყანაჲ საბერძნეთისაჲ და სასომხითისაჲ ზღვამდე.

და მერმე მოეფინა, ვითარცა ღრუბელი ბნელისაჲ, სიმრავლითა, ვითარცა მკალი და მუმლი, არეთა ჩრდილოჲსათა და დაჟარა პირი ქვეყანისაჲ. რამეთუ მოვიდა სამცხეს და დაიბანაკა არეთა უძრხისათა, რამეთუ იყო ქალაქი იგი სახელოვან ძველ-ნაქმართა მისთათვის. და ესე აქამომდე.

ხოლო აწ არს ჟამი მოხსენებისაჲ წმიდათა და ღვაწლით შემოსილთა მოწამეთა ქრისტესთა დავითისი და კოსტანტინესი, რომელთათვის არს სიტყვაჲ ესე ჩვენი.

ხოლო თქვენ, სამწყსონო ქრისტესნო და მოსურნენო აღსრულებად წმიდასა ამას დღესასწაულსა წმიდათა მოწამეთასა, წადიერად მოსრულნო, გულსმოდგინედ მიუპყრენით გონებანი და სასმენელნი თქვენნი, რათა არა ცარიელნი, არამედ სათნოებათა ტვირთითა აღტვირთულნი წარხვიდეთ სახიდ თქვენდა.

ხოლო ვითარცა ვთქვი, განისმა ჰამბავი ამას ქვეყანასა მოსლვისათვის წარმართთაჲსა. და შეშინებულ და შეძრწუნებულ იქმნეს გულნი კაცთანი.

არამედ ვითარცა გვისწავიეს ესე ძველთა უწყებათაგან, იყვნეს წმიდანი ესე მოწამენი დავით და კოსტანტინე ქართველნი, სანახე-ბისაგან არგვეთისა, დიდნი და დიდებულნი ტომებით და მთავარნი ამის ქვეყანისანი. და თვის ეყვოდეს ურთიერთას და იყვნეს განათ-ლებულ ემბაზითა ქადაგებულისა ანდრია და სიმონ კანანელისაჲ-თა, რამეთუ მათ უქადაგეს ქრისტე ქართველთა შორის პირველად ნინოჲს მოსლვისა.

ხოლო იყვნეს წმიდანი ესე ქალწულ ხორცითა და მეცნიერ ძველისა და ახლისა სჯულისა, ჭეშმარიტნი მორწმუნენი და გამოც-დილნი და ახოვანნი წყობათა შინა და ბრძოლათა. რამეთუ იყო დავით უზუცეს დღითა, პაეროან და სპეტაკ ხორცითა, მოწაბლე თმითა, შვენიერ გვამითა და ხშირ წვერითა. ხოლო კოსტანტი — შვენიერ გვამითა და მოწაბლე თმითა და წვერ გამო. და ორნივე სავსე სულითა წმიდითა.

ხოლო ვითარცა ესმა წმიდათა ამათ მოსლვაჲ წარმართთაჲ ქვეყა-ნასა ამას სამცხით, შეიმოსეს ძალი ღმრთისაჲ, ვითარცა ჯაჭვ-ჭური, და შეკრბეს ლაშქარი ამის ქვეყანისაჲ და ხადოდეს სახელსა ღმრთისასა და განაძლიერებდეს ერსა მორწმუნეთასა ლოცვითა და ღამისთევითა.

ხოლო აღიმძრნეს რაჲ წარმართნი სამცხით და წარმოემართნეს ქვეყანად არგვეთად და წინამსრობლნი და რჩეულნი წარმოვიდეს, მაშინ წმიდანი ესე იყვნეს შეკრებულ და ფრთხილ და გალობდეს გალობასა დავითისასა, რომელ თქვა, რაჟამს-იგი ეწყებოდა გო-ლიათს. ხოლო იხილნეს რაჲ წარმართთა წმიდანი ესე, აღიზახეს ვითარცა მხეცთა და მოემართნეს.

ხოლო წმიდამან დავით სახელი ქრისტესი ფარად მიუპყრა და განაძლიერა გუნდი თვისი და უშიშ ყვნა იგინი, აღიზახა ვითარცა ლომიან. და აოტნეს და განაზნინეს იგინი და ურიცხვი მოსრეს და აღუდგინეს ძლევაჲ დიდი ქრისტეანეთა.

მაშინ მეოტნი უკუნიქცეს და უთხრეს მურვან ყრუსა, რაჲ-იგი მოწევნულ იყო მათ ზედა, ვითარმედ — წინამბრძოლნი და ლაშ-ქარნი რჩეულნი შენნი მოსრნეს შემის მსახურთა.

ხოლო მან პირსა თვისსა იკრნა ხელნი თვისნი და თქვა, ვითარ-მედ:

— და ვინ არს მკადრე, რომელმცა წინააღუდგა დიდსა მოცი-ქულსა მუჰამადსა, დედის ძმასა ჩემსა?

ესე თქვა და შეუზახა ყოველსავე სიმრავლესა წარმართთასა. და წარმოემართნეს ვითარცა ქვიშაჲ სიმრავლითა და მოვიდეს ქვეყა-ნად არგვეთისა და შეიცვეს ტყე და ველი და მთანი და ბორცვნი.

და შეეწყვდინეს ხელსა წარმართთასა ერნი ქრისტიანეთანი, რამეთუ რომელნიმე ტყეთა დაიმაღლნეს და რომელნიმე მოსრნეს.

ხოლო წმიდანი დავით და კოსტანტინე და სხვანი ვიეთნიმე შემდგომნი მათნი შეპყრობილ იქმნნეს. მაშინ ვითარცა ეუწყა ბილწსა ყრუსა შეპყრობაჲ წმიდათაჲ მათ, აღიტყველნა ხელნი და დიდად აღიდა დედის ძმაჲ თვისი მუჰმედ და სჯული მისი გამარჯვებისა მისთვის.

ხოლო ვითარცა დაიბანაკეს, დაჯდა საყდართა ზედა და უბრძანა მოყვანებაჲ წმიდისა დავითისი და წმიდისა კოსტანტინესი. და წარიდგინნეს ხელით შეკრულნი წინაშე უსჯულოჲსა მის. ხოლო იგინი ვითარცა იხილნა წინაშე მდგომარენი, ფრიად განიცინა მურვან ყრუმან და პრქვა:

— ვინანი ხარო თქვენ, ქვათა და ძელთა მსახურნო, რომელთა იკადრეთ წინაგანწყობაჲ ჩემი? ანუ არა იცითა, ვითარმედ დიდისა მოციქულისა მუჰმედის დისწული ვარ, რომლისა სჯულსაჲ პმონებს ყოველი არაბეთი და სპარსეთი, და დამიმორჩილებია ყოველი ქვეყანაჲ დასავლეთითგან ვიდრე აღმოსავლეთამდე?

მიუგეს და პრქვეს წმიდათა მათ, ვითარმედ:

— სიცილი და ქადილი შენი ცუდ და ამოო არს ჩვენ ზედა, რამეთუ წუთ ჟამ არს დიდებაჲ შენი და ადრე განქარდების. რამეთუ არა ღირსებისა შენისათვის იქმნა ძლევაჲ შენი ჩვენ ზედა, არამედ ცოდვათა ჩვენთათვის, რომელ გარდავჰხედით მცნებასა ღმრთისასა, იქმნა ფლობაჲ თქვენი ჩვენ ზედა, რათა გვწვართნეს ღმერთმან ხელითა თქვენ უსჯულოთა და უღმრთოთაჲთა. ხოლო დედის ძმისა შენისა მუჰმედისი, რომლისა მიერ იქადი, ცუდ არს მისსა მიმართ სიქადული თქვენი, რამეთუ, ვითარცა უწყებულ არს ჩვენდა, მაცთურ და წარმწყმედელ იყო ნათესავისა თქვენიისა.

ხოლო ვითარცა ესმა ესე მძლავრსა მას წმიდათა მათგან, განრისხნა ფრიად და უბრძანა წინაშემდგომელთა მტარვალთა ცემაჲ პირთა მათთაჲ და გვემაჲ არგნებითა. ხოლო მათ ყვეს ბრძანებაჲ მძლავრისაჲ და სცეს პირთა მათთა, ვიდრელა დაშვრეს, და ქვეყანად დააკვეთნეს წმიდანი იგი. ხოლო იგინი ძლიერად მოითმენდეს დაჲჲმადლობდეს ღმერთსა და შემწედ თვისად ხადოდეს.

მაშინ პრქვა მათ მძლავრმან რისხვით და გულისწყრომით, ვითარმედ:

— პოჲ ესევითარნო, პირველად მოსრენით წინამბრძოლნი და რჩეულნი ლაშქარნი ჩემნი და აწ ურცხვინოდ აგინებთ დიდებულსა და სახელგანთქმულსა მოციქულსა მუჰმადს, დედის ძმასა ჩემსა, რომელსა ადიდებს ყოველი არაბეთი და სპარსეთი! — ესე თქვა და

მერმე ლიქნით ჰმოგვნიდა მათ და ჰრქვა წმიდასა დავითს, ვითარ-
მედ: — მასმიეს შენთვის სპაჰეტთა ჩემთაგან, ვითარმედ კაცი ხარ
გონიერი და წყობათა შინა გამოცდილი და თავი ამის ქვეყანისაჲ.
აწ ისმინე ჩემი, კეთილგანმზრახისა შენისაჲ, და დაუტევე ცუდი
და ამოღე სიტყვაჲ სიცოფისა თქვენისაჲ და დაემორჩილენით
სჯულსა რჩეულისა მუჰმად მოციქულისა, დედის ძმისა ჩემისასა, და
გყვენ თქვენ მთავარ და დიდებულ ყოველსა სპარსეთსა და არაბეთ-
სა ზედა. რამეთუ გყო შენ სპასალარ და წინამძღვარ ყოველსავე ზე-
და ლაშქარსა ჩემსა, ხოლო ყრმასა მაგას, თვისსა შენსა, მივსცე
პატივი, რათა სამარადისოდ დგეს წინაშე საყდართა ჩემთა პალა-
ტსა შინა ჩემსა და იშვებდეს სხვათა თანა დიდებულთა პალატისა
ჩემისათა.

და ვითარცა ესე ჰრქვა მძლავრმან წმიდათა მიმართ, წმიდამან
დავით გამოსახა სახე ჯვარისაჲ პირსა თვისსა და თქვა:

— ნუ იყოფინ ესე ჩვენდა მიუკუნისამდე, ჰოჲ მძლავრო ბო-
როტო, რათამცა დაუტევეთ ნათელი და შეუდეგით ბნელსა! რამე-
თუ ღმერთმან ჩვენმან მოგვიწოდნა ჩვენ ნათელსა მისსა, რაჟამს
ძე თვისი სიტყვაჲ და თანასწორი მისი მოავლინა ქვეყანად და კაც
იქმნა ჩვენთვის და ყოველივე განგებულებაჲ თავს იდვა — ჯვარც-
მაჲ, დაფლვაჲ და აღდგომაჲ, და კვალად ამაღლდა მამისა. და იგი-
ვე მოსლვად არს განსჯად ცხოველთა და მკვდართა. ხოლო წარავ-
ლინნა მოწაფენი თვისნი ყოველსა ქვეყანასა ქადაგებად სახელისა
მისისა და მოქცევად კერპთა მონებისაგან. ხოლო მოიწინეს ორნი
თავთა მოწაფეთა მისთაგანნი ქვეყანასა ჩვენსა და უქადაგეს მოსლ-
ვაჲ ქრისტესი ქვეყანად და მოაქცინეს კერპთა მონებისაგან. და
ჩვენ მათ მიერ განსწავლულ და განათლებულ ვართ და არა ვჰმო-
ნებთ სხვასა სჯულსა ცუდსა და მოპოვნებულსა, არამედ მზა ვართ
სახელისათვის ქრისტესისა ყოველსავე გვემასა და ტანჯვასა,
ცეცხლსა, წყალსა, მახვილსა და სიკვდილსა. ესე არს საღწმუნოე-
ბაჲ ჩვენი ჰუმბარიტი, ქრისტეანობაჲ, ისმინეთ ყოველმან გუნდმან
სპარსთა და არაბთამან!

ჰრქვა მას მძლავრმან, ვითარმედ:

— კეთილისა სწავლისა და განზრახვისათვის ბოროტი და უგუ-
ნური მოგვიგეა პასუხი? რამეთუ ქრისტესთვის წერილ არს კურანსა
ჩვენსა, რომელ არს ისე, რამეთუ წინაჲსწარმეტყველი იყო და კაცი
მართალი, ძე მარიამისი, და იტყოდა თავსა თვისსა ძედ ღმრთი-
სად, ამისთვის მოკლეს ჰურიათა ძელითა. ხოლო რომელ დიდისა
მუჰმადისთვის იკადრებთ გმობასა, უგუნურებით იტყვით ამას, რა-
მეთუ სპარსნი და არაბნი მან მოაქცინა ცეცხლისა მსასურებისაგან
და ღმერთსა შეაწყნარნა, რამეთუ ერთ არს ღმერთი.

მიუგო წმიდამან დავით და პრქვა მათ:

— წიგნი თქვენი, რომელ არს კურანი, არა სარწმუნოდ გიპყრის თქვენ. რამეთუ წერილ არს კურანსა თქვენსა თქვენთვის, ვითარმედ — რაჟამს სცოთ, ქრისტეს სახარებასა ისეს წიგნსა, რომელ მისცა თვისთა მოწაფეთა, მის წიგნისაგან ისწავეთ. ესე ალი-მუჰმადის გულითადმან მოწაფემან დაგიწერა თქვენ, არამედ თქვენ უგულისხმონი ხართ და არა იცით წიგნისაჲ და არცა ძალი ღმრთისაჲ. რამეთუ მუჰმად დაღაცათუ ცეცხლის მსახურებისაგან მოგაქცინა, არამედ ღმერთსა ვერ შეგამეცნიერნა, მსგავსად ნავდანთქმულისა მის, რომელ დაღაცათუ გულსა ზღვისასა არა დაინთქას, არამედ ზღვის პირსა მიწვენილი დაინთქა, არად სარგებელ არს, ვინაჲთგან ხმელად ვერ მიიწია. ეგრეთვე თქვენ, ვინაითგან ქრისტე, ძე ღმრთისაჲ, რომელსა წინაჲსწარმეტყველნი პირველითგან იტყოდეს მოსლვასა მისსა და მამათმთავარნი ქადაგებდეს, იგი ვერ იცნა მუჰმად და არცა თქვენ შეგამეცნიერნა, წარსწყმდით და ცთომილებასა შინა ხართ დიდსა უგულისხმოებითა თქვენიითა.

პრქვა მას მძლავრმან:

— და ვინ გასწავა შენ წიგნთაგან ჩვენთა, არა ღირსო ცხორებისაო?

პრქვა მას წმიდამან დავით:

— წიგნნი თქვენი არად სახმარ არიან ჩემდა, არამედ ესე ვთქვი სამხილებელად თქვენდა.

მერმე მიიქცა მძლავრი იგი წმიდისა კოსტანტინეს მიმართ და თქვა, ვითარმედ:

— შენ, ყრმაო, რასა იტყვი თავისი შენისათვის — მორჩილ ხარა ბრძანებასა ჩვენსა ანუ არა?

ხოლო წმიდამან აღმოუტევა ხმაჲ, დამამხობელი მისი, და პრქვა მას, ვითარმედ:

— ნუ იყოფინ ჩემდა მორჩილებაჲ ბრძანებისა შენისაჲ, არამედ ვითარცა წამა და აღიარა უფალმან ჩემმან დავით, მეცა ვწამებ და აღვიარებ, რამეთუ ერთსა სჯულსა და ერთსა სარწმუნოებასა ზედა განსწავლულ ვართ და მრწამს მამაჲ, ძე და სული წმიდაჲ და მისთვის მოვკვდები.

მაშინ განრისხნა უსჯულოჲ იგი მათ ზედა და მოუწოდა მტარვალთა ვიეთმე უწყალოთა და უკეთურთა და მისცნა წმიდანი იგი ხელთა მათთა და ამცნო, რათა ათ დღემდე არა იხილონ გემოჲ არცა პურისაჲ, არცა წყლისაჲ და ყოველთა დღეთა სტანჯვიდენ მრავალფერითა ტანჯვითა უსვენებელად, რათა ჭირითა მით და ტანჯვითა უნებლიეთ აღიარონ სჯული მუჰმადისი. ხოლო წმიდათა

მათ ლოცვითა და მარხვითა ღმრთისა მიმართ თავს ისხნეს ჭირნი იგი, სიყმილი და წყურილი და გვემანი და ტანჯვანი და სვედნანი და ბასრობანი სიყვარულისათვის ქრისტეს ღმრთისა.

ხოლო ვითარცა გარდახდეს ათნი იგი დღენი, მოუწოდა უღმრთო მან მურვან ყრუმან მოგვთა და მისანთა სპარსეთისათა და წარავლინნა წმიდათა მოწამეთა მიმართ, რათა ლიქნით ჰმოგვნიდენ წმიდათა მათ მოქცევისათვის სჯულსა მათსა. ხოლო ვითარცა წარვიდეს და იხილნეს წმიდანი იგი განლულნი და დამჭნარნი ხორცთა მათთაგან ტანჯვათა მათგან, რომელ თავს ესხნეს მტარვალთა მათგან, განრისხნეს განზრახვით მტარვალთა მათთვის, ვითარმედ:

— ჰოა ესე ვითარნო, რად გიკადრებია, ანუ რად ესრეთ შეურაცხ გიყოფიან კაცნი ესე დიდებულნი და ქველნი ბრძოლათა შინა! ანუ არა უწყითა, რამეთუ ღალადისსა სპარსთასა დიდსა ამირა მუმლსა მურვანს ფრიად სწადიან ამათი შვებაჲ და ფუფუნებაჲ?

მერმე მიექცეს წმიდათა და ჰრქვეს მათ ლიქნით, ვითარმედ:

— ყოვლისა სპარსეთისა და არაბეთისა ღალადისსა მურვანს მოუვლენივართ თქვენ თანა, ვითარმედ — ვიცი გონებაჲ თქვენი, რამეთუ დროებასა ამას შინა განგიზრახავს უმჯობესი თქვენთვის. აწ მომიგეთ სიტყვაჲ ჯეროანი და ნუ ცუდად გაქვს სასოებაჲ კაცისა მიმართ დასჯილისა და მოკლულისა და ნუ წარსწყმედთ სიჭაბუკესა თქვენსა უჟამოდ მწართა და ძვირ-ძვირითა სიკვდილითა, არამედ აღირჩიეთ უმჯობესი და შეიწყალენით თავნი თქვენნი და მოიქეცით სჯულსა მუჰამად რჩეულისა მოციქულისასა, რათა იშვებდეთ ჩვენ თანა, რამეთუ მეცა მეწყალის სიჭაბუკე თქვენი და სიმხნე და განგაზრახებ უმჯობესსა. ამას გიბრძანებს დიდი ამირა მუმლი სპარსეთისა და არაბეთისაჲ. ხოლო ჩვენ, ჰოა ჭაბუკნო შვენიერნო და ახოანნო, ამას გეტყვით, რათა დაემორჩილნეთ ბრძანებასა დიდისა და მაღლისა მთავრისასა, რამეთუ, აჰა ესერა, მოუცემიან დროშანი და შესამოსელნი მთავრობისა თქვენისანი.

და უჩვენებდეს წმიდათა მათ ნიჭთა დიდთა და საბოძვართა სამეფოთა და პლიქნიდეს წმიდათა მათ ლიქნითა მრავალფერითა.

მაშინ მიხედეს წმიდათა მათ მათდა მიმართ და ჰრქვეს მათ:

— ვინაჲთგან უგუნურნი ხართ და უგუნურებისა მეტყველნი და მოციქულნი ყრუმსა და მზაკვარისანი, ამისთვის არა განვაგრძელებთ სიტყვასა ჩვენსა თქვენდა მიმართ, არამედ ამას ხოლო ვიტყვით, ვითარმედ ვითარცა-იგი პირველ აღვიარეთ საწმუნოებაჲ ჩვენი ჭეშმარიტი და ვწამეთ, მას ზედა მტკიცედ და უქცეველ ვართ და ვერარამან ჭირმან და არცა დიდებამან ამის საწუთრომსამან ვერ განმამორნეს ჩვენ სიყვარულსა და საწმუნოებასა იესუ ქრის-

ტესსა, არამედ მზა ვართ სახელისა მისისათვის შიმშილსა და წყურილსა, ცეცხლსა და მახვილსა და წყალსა და ამის ყოვლისა შემდგომად სიკვდილსა სასუფეველისათვის ცათაჲსა. და რამეთუ ნიჭი და დიდებაჲ თქვენ მიერ მონიჭებული საძულელ და საძაგელ არიან წინაშე თვალთა ჩვენთა, ხოლო სასოებაჲ ჩვენი და დიდებაჲ ქრისტე არს და სიკვდილი სახელისა მისისათვის — საწადელ. წარვედით და უთხართ ესე ყოველი მომავლინებელსა თქვენსა მაცთურსა და მზაკვარსა.

ხოლო მათ ვითარცა ესმა ესე წმიდათა მათგან, წარვიდეს სირცხვილეულნი და უთხრეს ესე ყოველი ყრუსა მურვანს. და პრქვეს ესეცა, ვითარმედ:

— არა გვაქვს სასოებაჲ კაცთა მათგან, რამეთუ არა ეშინიან არცა ტანჯვათაგან, არცა სიკვდილისაგან, არამედ მტკიცე არიან სარწმუნოებასა მათსა ზედა.

ხოლო ვითარცა ესმა ესე უსჯულოსა მას მძლავრსა, წარიკვეთა მათგან სასოებაჲ და გულისწყრომითა დიდითა განაჩინა წმიდათა მათთვის სიკვდილი სახე ესევეითარი: რამეთუ განაჩინა მტარვალნი უკეთურნი და უწყალონი, რათა პირველად ტანჯნენ გვემითა უწყალოთა, ზეკიდებითა თავდამოქცევით, და მერმე შეუკრნენ ხელნი და ფერხნი და ქედთა მათთა დაჰკრნენ ლოდნი მძიმენი და ესრეთ შთაყარნენ იგინი მდინარესა მას ფასონსა, რომელ არს ენითა ქართულითა რიონი.

ესე განაჩინა მძლავრმან წმიდათა მათთვის და თვით აღიძრა და დაიბანაკა ქალაქსა ჯიხან-ქუჯისასა, ქვეყანასა მეგრელთასა, სანახებსა ჭყონდიდისასა, რომელ არს მეგრულითა ენითა მუხა დიდი. და რამეთუ იყო ბანაკი მათი ცხენისწყლითგან ვიდრე აფხაზეთამდე. და გამოიხვნა ციხენი და ქალაქნი და ალაოხრნა და უვალ და უკაცურ ყო ქვეყანაჲ მეგრელთა და აფხაზთაჲ.

ხოლო ეწია მუნ რისხვაჲ ღმრთისაჲ ერსა და ბანაკსა და ეტლებსა მისსა ზედა. რამეთუ აბაშთა ნათესავი იყო დაბანაკებულ მდინარესა მას ზედა, რომელსა აწ პრქვიან აბაშაჲ, ხოლო ჰუნები და ეტლები — მდინარის კიდესა, რომელსა აწ პრქვიან ცხენისწყალი. და იქმნნეს სასწაულნი ზეგარდამო: ქუხილნი და ელვანი, სეტყვაჲ და წვიმანი მძაფრნი და სასტიკნი. და განაღო პირი ქვეყანამან და აღმოაცენნა სიმრავლენი წყალთანი და ზღვა იქმნა ქვეყანაჲ ხმელი. და განაგდო მდინარემან აბაშისამან საზღვარი თვისი და მოექცა ნათესავსა ზედა აბაშთასა და წარრღვნა ყოველი ნათესავი აბაშთაჲ. და მიერითგან დაიდვა სახელი მდინარისაჲ მის აბაშაჲ. ხოლო მდინარე ცხენისწყლისაჲ მოექცა ეტლებსა და ჰუნებსა

მათსა ზედა და წარრღვნა ყოველი, ვიდრე აღვიდა რიცხვი მათი
ოთხ ბევრადმდე. და დაედვა მდინარესა მას სახელი ცხენისწყალი.

და ვითარცა იხილა ესე ყოველი მურვან ყრუმან მოწევენული მის
ზედა, ფრიად აბრალა თავსა თვისსა და განმზრახთა მისთა იწროსა
და მალნარსა ამას ქვეყანასა. მოსლვისათვის. და აღიძრა და დაი-
ბანაკა პიტიოტას, ზღვის პირსა ქალაქსა, რომელსა ჰრქვიან ცხუმი.

ხოლო იყვნეს მაშინ შვილნი დიდისა მეფისა ვახტანგ გორგასა-
ლისანი არჩილ და დარჩილ ციხესა მას, რომელსა ჰრქვიან ანაკო-
ფიაჲ, რამეთუ შელტოლვილ იყვნეს იგინი შიშისა მისთვის სპარს-
თაჲსა. ხოლო გამოვიდეს ერითა მცირითა ბრძოლად წარმართთა და
იძლინეს მათგან, რამეთუ მოკლეს ძმაჲ უხუცესი არჩილ, ხოლო
დარჩილ შევიდა ციხესავე ანაკოფიას.

ხოლო აღიძრა მიერცა უღმრთოჲ მურვან ყრუჲ და ჩაიარა ზღვის
პირი და გამოიხვნა ციხენი და ქალაქნი ზღვის პირისანი და ოხერ
და უვალ ყო ყოველი ქვეყანაჲ ზღვის პირისაჲ, ვიდრემდის მიიწია
ქალაქსა მას ღმრთივდაცვულსა, რომელ არს კოსტანტინოპოლჲ. და
დაიბანაკა ქალაქსა, რომელსა ხალკიდონ ჰრქვიან, რამეთუ არს მუნ
ზღვაჲ იწროდ წარმდინარე და არა აქვს ტანი სიფართისაჲ. ამის-
თვის განიზრახა უგუნურმან და უგონებომან ყრუმან, რათა ქვითა
აღმოავსოს ზღვაჲ და სავალ ყოს, რათა ფრხივ განიყვანოს ერი
თავისი ზღვასა ზედა და ესრეთ გამოიღოს ქალაქი კოსტანტინოპო-
ლჲ. არამედ ღმერთმან საკვირველებათამან ცუდ ყო განზრახვაჲ
მისი, ვითარცა აქიტობელისი, და მყის ეწია რისხვაჲ ღმრთისაჲ,
რამეთუ დაწვა მწუხრი მრთელი და განთიად იპოვა მკვდარი მო-
ძაგებული და დავიწყებული ყოველთა მიერ. და ვითარცა იხილეს
ესე სპათა მისთა, განიბნინეს და ლტოლვილნი წარვიდეს ქვეყანად
თვისად.

ხოლო ჩვენ პირველსავე სიტყვასა მოვიდეთ და ვიტყოდით
წმიდათა მათთვის, რომელთათვის იყო სიტყვაჲ ჩვენი.

რამეთუ, ვითარცა ვთქვით, მიიყვანნეს წმიდანი იგი ადგილსა
მას, რომელსა განეჩინა მძლავრსა, მდინარესა ტბასა მას ზედა,
რომელსაც შენ არს ტაძარი წმიდათა კოზმან და დამიანესი. სიტყ-
ვისა მისებრ მძლავრისა განიშიშვლნეს იგინი და დაჰკიდნეს თავ-
დაღმართ და გვემნეს გვემითა უწყალოთა არგნებითა მძიმებითა.
მერმე ჩამოჰხსნნეს, შეუკრნეს ხელნი და ფერხნი მათნი და ლო-
დები მძიმები დაჰკრეს ქედთა მათთა.

ხოლო წმიდათა მათ ითხოეს დროჲ და აღიხილნეს თვალნი
მათნი ზეცად მიმართ, რამეთუ ვერ ეძლო ცად ახილვად, არცაღა
მოდრეკად მუხლთა სიმძიმისა მისგან ლოდთაჲსა. არამედ გულითა
მხურვალითა ხმა ყვეს ღმრთისა მიმართ და თქვეს, ვითარმედ:

— ჰოა უფალო ღმერთო იესუ ქრისტე, ძეო და სიტყვაო ღმრთისა მამისაო! ვითარცა ისმინენ თხოვანი ჩვენნი და ღირს გვყვენ წამებასა სახელისა შენისათვის წმიდისა, აწცა შეისმინენ ვედრებანი და თხოვანი ჩვენ მონათა შენთანი. და ვითარცა დავიმარხებით ხორცნი ჩვენნი უხრწნელ და შეუგინებელ სახელისათვის შენისა წმიდისა, ეგრეთვე შემდგომად წამებისა ჩვენისა დაჰმარხენ გვამნი ჩვენნი განუხრწნელად და დაურღვეველად, და რომელთა ხადონ სახელითა ჩვენითა სახელსა შენსა წმიდასა, მსწრაფლ ეწიენ წყალობაჲ შენი და მიეც შენდობაჲ ბრალთაჲ და ყვენ ასონი ხორცთა ჩვენთანი მკურნალ ყოველთა სენთა და უძლურებათა დიდებად ყოვლად საგალობელისა სახელისა შენისა!

ამისა შემდგომად დაიბეჭდნეს გვამნი მათნი ბეჭდითა ცხოველსყოფელისა ჯვარისაჲთა და თქვეს:

— უფალო ღმერთო იესუ ქრისტე, ხელთა შენთა შევჰვედრებთ სულთა ჩვენთა, ამინ!

მაშინ მოვიდა ხმაჲ ზეცით, აღმასრულებელი თხოვათა მათთაჲ სასმენელად ყოველთა.

და შთაყარნეს მტარვალთა მათ წმიდანი იგი ტბასა მას და თვით ივლტოდეს შეშინებულნი ხმისა მისგან წმიდათა მათთვის მოწამეთა, რომელი ისმოდა ზეცით.

ხოლო იქმნა მას ღამესა სასწაული საშინელი და სასმენელად საზარელი. რამეთუ შთამოდგეს ზეცით სამნი სვეტნი ნათლისანი ტბასა მას ზედა ფრიად ბრწყინვალენი, რამეთუ ღამესა მას უკუნსა განათლდეს ველნი და ტყენი ბრწყინვალეებისა მისგან, რომელნი გამოჰკრთებოდეს სვეტთა მათგან ნათლისათა. და განიხსნნეს საკრველნი ხელთა და ფერხთაგან წმიდათაჲსა და მოეძარცვნეს ლოდნი იგი ქედთა მათთაგან და იტვირთნა ბეჭთა თვისთა ზედა უსულომან მან ტბამან, ვითარცა სულთაგან, გვამნი იგი წმიდათა მოწამეთანი. და ბრწყინვიდეს წყალთა მათ შინა, ვითარცა მთიებნი განთიადისანი.

მაშინ განგებითა ღმრთისაჲთა ორნი ვინმე წმიდათა მოწამეთა მონათაგანნი, რომელნი შეპყრობილ იქმნნეს წარმართთაგან წმიდათავე მათ თანა, რომელნიცა თანადახვდეს ყოველსავე ტანჯვასა და სიტყვისგებასა წმიდათასა მძლავრისა მიმართ, ესენი განრომილ იყვნეს წარსლვასა ზედა წარმართთასა და დამალულ ტყეთა. ხოლო იყვნეს შემოსილ სამოსლითა აგარიანთაჲთა.

ვითარცა იხილნეს სასწაულნი იგი საკვირველნი, სვეტნი ცეცხლისანი და ბრწყინვალეებაჲ იგი ნათლისაჲ ტბასა მას ზედა, განჰკრთეს. და კადნიერ იქმნნეს და მივიდეს წყალთა მათ ზედა და

იხილნეს წმიდანი იგი გვამნი მოწამეთანა ბეჭთა ზედა წყალთასა, რომელნი ნათობდეს, ვითარცა მზის თვალნი. მაშინ იცნნეს იგინი და სიხარულისა და წუხილისაგან განკრთომილნი ხედვიდეს წმიდათა მათ. მაშინ ორნი ვინმე სხვანი კვალად გამოვიდეს ტყით და-მალულნი, რომელნი განრომილ იყვნეს აგარიანთაგან ერისაგანვე წმიდათაჲსა. და ვითარცა იხილეს მათცა ნათელი იგი, გამოვიდეს იგინიცა ნათელსა მას, რომელი გამოჰკრთებოდეს სვეტთა მათგან ნათლისათა.

ხოლო ვითარცა იხილნეს მოყვასნი მათნი სამოსლითა აგარიანთაჲთა, განჰკრთეს, რამეთუ ვერ იცნნეს, ჰგონებდეს, ვითარმედ წარმართთაგანნი არიან და ივლტოდეს. ხოლო მათ ხმა ყვეს, რამეთუ იცნნეს იგინი და ჰრქვეს მათ, ვითარმედ:

— ნუ შეშინდებით, რამეთუ არა ვართ მტერნი, არამედ ძმანი თქვენნი! აჲ მოვედით და იხილენით უფალნი ჩვენნი დავით და კოსტანტინე, რამეთუ იწამნეს ქრისტესთვის. და ჩვენგან გეუწყოს ყოველივე.

ხოლო მათ განიშორეს შიში და მოვიდეს. და მათცა იცნნეს იგინი და მოიკითხნეს ურთიერთას. და აუწყეს მათ ყოველივე, რამცა იქმნა წმიდათა მათთვის ტბასა მას შინა. ხოლო განიზრახეს წმიდათა მათთვის გვამთა მათთასა, ვითარმედ რაჲ ჯერ არს ყოფად. არამედ ეჲა ძლიერებაჲ კაცთმოყვარისა ღმრთისაჲ! რამეთუ ესჲა ხმაჲ სვეტით გამო ცეცხლისაჲთ, ვითარმედ:

— აიქვენით გვამნი წმიდათა მაგათ მოწამეთანი და წარიყვანენით ტყით კერძო აღმოსავალით და სადა-იგი გონდესთ, მუნ დაკრძალენით წმიდანი ეგე გვამნი მოწამეთანი, რამეთუ მუნ არს ბრძანებაჲ უფლისაჲ, რათა გეზისა თანა არსთასა იყვნენ მუნ გებულცა გვამნი წმიდათა მოწამეთანი.

ხოლო ვითარცა იყო ხმაჲ ესე მათდა მიმართ, მაშინ იყვნეს გვამნი წმიდათანი შუაგულსა ზედა ტბისასა, ვითარცა აღტვირთულნი, არამედ მყის იპოვნეს კიდესა თანა ტბისასა ხერთვისისა ზედა მდებარენი.

მაშინ განკვირდეს კაცნი იგი და აღიდებდეს ღმერთსა. და მიეახლნეს შიშით და ძრწოლით და აღიხვნეს წმიდანი გვამნი მათნი და წარმოემართნეს. და ვითარცა განთენდა, იპოვნეს ნებითა ღმრთისაჲთა თავსა ზედა კლდისასა, ადგილსა მას, რომელსა ჰრქვიან წყალწითელ. რამეთუ იყო ადგილი იგი ციხე-ქალაქ და ერმრავალ, ხოლო ყრუსა მურვანსა გამოელთ და აეოხრა და დაეწვა, და იყო უკაცურ და დარღვეულ ეკლესიაჲ. ხოლო ქვეშე კერძო ეკლესიისა აკლდამა იყო შენ და უვნებელ და არავინ იყო მკვდართაგანი მუნ

შინა მდებარე. და მას შინა დაჰკრძალნეს გვამნი წმიდათა მოწამეთანი.

ხოლო იყო უჩინო და დაფარულ ვიდრე დღეთამდე დიდისა ხელმწიფისა ბაგრატისამდე. და აღიძრა სულისა მიერ წმიდისა და აღაშენა ადგილი იგი მონასტრად უდაბნოებისა და მყუდროებისათვის მის ადგილისა. და აღაშენა საწამებელი წმიდათა მათთვის მოწამეთა, ტაძარი შვენიერი. და ცხადად საანჯმნო ყვნა გვამნი იგი წმიდათა მოწამეთანი და დაასვენა მის მიერ აღშენებულსა მას ტაძარსა შინა კუბოჲთა შვენიერითა. და არიან მას შინა მდებარე გვამნი წმიდათა მოწამეთანი დავით და კოსტანტინესნი განუხრწნელნი და უვნებელნი და ყოვლად გებულნი, ვითარცა-ესე თვით მათ ითხოვეს ღმრთისაგან. და ჰკურნებენ ყოველთა ვნებულთა, რომელნი სარწმუნოებით მოვლენან ტაძრად მათდა, რამეთუ მიიღებენ კურნებასა სულთა და ხორცთა მათთასა.

ხოლო იწამნეს წმიდანი ესე მოწამენი დავით და კონსტანტინე დასაბამითგანთა წელთა ექვს ათას ორას ორმოცდაცხრასა, ხოლო ქრისტეს ჯვარცმითგან — შვიდას ოცდაათსა, მეფობასა ბერძენთა ზედა ლეონ ისავროჲსა ხატთა მბრძოლისასა, ხოლო ქართველთა ზედა — ვახტანგ გორგასლისა შვილთასა, ხოლო ჩვენ ზედა მეუფებასა უფლისა ჩვენისა იესუ ქრისტესსა, რომლისაჲ არს სუფევაჲ და დიდებაჲ თანა მამით და ცხოველსმყოფელით სულით წმიდითურთ აწ და მარადის და უკუნიითი უკუნისამდე, ამინ!

ქოლაელ ყამათა ნამება

იყო სოფელი ერთი დიდი თავსა ზედა დიდისა მის მდინარისასა, რომელსა ჰრქვიან მტკვარი, ხევსა, რომელსა ჰრქვიან კოლაჲ. და იყო უმრავლესი ერი სოფლისაჲ მის წარმართთა კერპთმსახური და უმცროხსი ერი ქრისტიანე, ღმრთისმსახური.

და შეკრბიან ყრმანი ქრისტიანეთანი და წარმართთანი მღერად, ვითარცა არს ჩვეულებაჲ ყრმათაჲ, და იმღერდიან დღე ყოველ. და ჟამთა მწუხრისასა პრეკის ხუცესმან და წარვიდიან ყრმანი ქრისტიანეთანი ეკლესიად ლოცვად, ვითარცა არს წესი ქრისტიანეთაჲ. ხოლო ყრმანი წარმართთანი, რიცხვით ცხრანი, მიუდგიან უკანა, რამეთუ შესულებულ იყვნეს ყრმათა მათ ქრისტიანეთადა და უყვარდა მათ რჩული ქრისტიანობისაჲ. და ვითარცა მიიწინიან კართა ეკლესიისა, არა შეუტევნიან ქრისტიანეთა ეკლესიად, არამედ ესრეთ ჰრქვიან მათ, ვითარმედ:

— თქვენ შვილნი ხართ მეკერპეთანი და არა ჯერ არს შემოსლვაჲ თქვენი სახლსა ღმრთისასა!

და იგინი წარვიდიან გულკლებულნი და სირცხვილეულნი. და მრავალგზის ყვიან ესრეთ ყრმათა მათ.

და შემდგომად ამისა, მივიდეს ყრმანი იგი წარმართთანი ეკლესიასა ქრისტიანეთასა. და ენება შესლვაჲ მათ თანა მძლავრობით. მაშინ ჰრქვეს ქრისტიანეთა:

— უკეთუ გნებავს შემოსლვად ჩვენ თანა ეკლესიად, გრწმენინ უფალი ჩვენი იესუ ქრისტე და ნათელილეთ სახელისა მიმართ მისისა და ეზიარენით. საიდუმლოთა მისთა და შეგვერთენით ქრისტიანეთა.

ხოლო მათ მუნქვესვე სიხარულით შეიწყნარეს სწავლაჲ იგი ქრისტიანეთაჲ და აღუთქვეს ესე ყოფად.

ხოლო იგინი მსწრაფლ წარვიდეს მღდელისა მის, რომელი იყო ხუცესი სოფლისაჲ მის, კაცი წმიდაჲ, ღირსი და პატიოსანი, და აუწყეს საქმეჲ ყრმათაჲ მათ. ხოლო მან მოიხსენა სიტყვაჲ იგი სახარებისაჲ, რომელი თქვა უფალმან ჩვენმან იესუ ქრისტემან: „რომელმან არა დაუტევოს მამაჲ თვისი და დედაჲ თვისი, დანი და ძმანი, ცოლი და შვილნი, და არა აღიღოს ჯვარი თვისი და შემომიდგეს მე, იგი არა არს ჩემდა ღირს“.

მაშინ წარვიდა მღდელი იგი თავსა ზედა მდინარისა მის დიდისასა და მის თანა სიმრავლეჲ ქრისტიანეთაჲ. და იყვნეს ყრმანიცა იგი წარმართთანი მათ თანა. იყო ჟამი ზამთრისაჲ და ღამეჲ ნეფხვისაჲ, რამეთუ დღისი ვერ იკადრებდა ნათლისცემასა მათსა შიშისაგან წარმართთაჲსა. და უფალმანცა ჩვენმან იესუ ქრისტემან ღამე ნათელილო იორდანესა მდინარესა იოვანესაგან. მაშინ მოსცემდა წყალი იგი მკსინვარებასა სიცივისასა. და ვითარცა შთახდეს ყრმანი იგი მდინარესა მას და ნათელსცა ხუცესმან მან სახელითა მამისაჲთა და ძისაჲთა და სულისა წმიდისაჲთა, და იტყოდა ჟამობასა ამას:

— „სული წმიდაჲ გარდამოხდა, ვითარცა ტრედი, ზედა იორდანესა, რაჟამს ქრისტე ნათელს იღებდა, ანგელოზნი თანაუდგეს, ამას გალობასა იტყოდეს: ალილუიამ, ალილუიამ“.

მაშინ მოსცა წყალმან მან ფრიადი სიტყოჲ, ვითარცა აბანომან. და ბრძანებითა ღმრთისაჲთა სამოსელნი სპეტაკნი მოიხვნეს ანგელოზთა ზეცით და შეჰმოსნეს ყრმათა მათ ახალ ნათელღებულთა უხილავად კაცთაგან. და ყრმანი იგი ქრისტიანენი ექმნნეს მათ ნათლის მამა. და არღარა მიაქციეს ყრმათა მათ ნათელღებულთა მშობელთა მათთა თანა, არამედ დაადგრეს ქრისტიანეთა თანა და იყოფოდეს მათ თანა.

და შემდგომად რავდენთამე ჟამთა აგრძნეს მშობელთა მათთა საქმეჲ ესე და გამოიტაცნეს ყრმანი იგი მძლავრობით სახლებისაგან ქრისტიანეთაჲსა დიდითა შეურაცხებითა და რისხვითა, გულისწყრომითა და გინებითა, და მიიყვანნეს სახლად თვისსა, დაჰპაძარნეს თავნი მათნი და დააღებნეს ხორცნი მათნი ფიცხლითა მით ცემითა. ხოლო მათ ესთენ ოდენ მიუგეს და პრქვეს მშობელთა მათთა.

— ჩვენ ქრისტიანენი ვართ და არა ჯერ არს, ვითარმცა ვჰამეთ და ვსვით ნაგები კერბთაჲ.

და დაყვეს ყრმათა მათ შვიდი დღე უჭმელად და უსუმელად და არაჲსა გემოჲ იხილეს, არამედ იზარდებოდეს სულისა მიერ წმიდი-

სა, რომელიცა ნათლისღებასა შეიმოსეს. მაშინ უთქმოდეს მშობელნი მათნი ყოველსა კეთილსა და სამოსელსა ჭრელსა თითოფერსა. ხოლო მათ იგივე სიტყვაჲ თქვიან, ვითარმედ:

— ჩვენ ქრისტიანენი ვართ და არარაჲ გვიხმს თქვენგან, არამედ განგვიტევენით და წარვიდეთ ქრისტიანეთა თანა.

და ვითარ ვერ შეუძლეს მტკიცეჲ იგი სარწმუნოებაჲ მათი შერყევად, მივიდეს მთავრისა წინაშე მის ჟამისასა, რამეთუ იყო იგიცა წარმართი, და აუწყეს ყოველი იგი ყოფილი და საქმეჲ ყრმათაჲ მათ. ხოლო მთავარმან მან პრქვა მათ:

— შვილნი თქვენნი არიან, ხელმწიფებაჲ გაქვს, უყავთ, რამცა გნებაჲს.

ხოლო მათ პრქვეს:

— ბრძანე და მოვედ ჩვენ თანა და ქვითა განვტვიწნეთ იგინი, რამათა არა სხვანი ჰბადდენ და ქრისტიანე იქმნენ.

და ხუტესსა მას ზედა არამცირედი ჭირი მიაწიეს, რამეთუ იაკარყვეს ყოველი ნაყოფი მისი და განიყვეს მონაგები მისი და დასდევს თავსა მისსა წყლულებაჲ ფიცხელი, კნინ ერთ და მო-მცაკლეს, და განხადეს სამკვიდრებელით თვისით.

მაშინ განაჩინეს დღე იგი ღვაწლისაჲ წმიდათა მათ მოწამეთაჲ. და გამოვიდა მთავარი იგი და მის თანა სიმრავლეჲ ერისაჲ ურიცხვი. და მოვიდეს თავსა მას ზედა წყაროჲსასა, სადა-იგი ნათელელო წმიდათა მათ ყრმათა. დათხარეს ხნარცვი ფრიად ღრმაჲ და მოიყვანნეს მშობელთა მათთა წმიდანი იგი ყრმანი და შთაყარნეს ხნარცვსა მას შინა. ხოლო იგინი იყვნეს რომელიმე ცხრისა წლისაჲ და რომელიმე შვიდისა წლისაჲ, გინა უფრო, გინა უმცრო. სხვაჲ არარაჲ იცოდეს, რამცა თქვეს, ამას ოდენ იტყოდეს:

— ჩვენ ქრისტიანენი ვართ და მისთვისცა მოვსწყდებით და მოვკვდებით, რომლისა მიმართ ნათელვდიდეთ.

მაშინ უღმრთოთა მათ მშობელთა მათთა განუხეთქნეს თავნი მათნი და განტვიწნეს იგინი.

გველთა და იქედნეთა, ასპიტთა და მხეცთა იციან წყალობაჲ შვილთაჲ, ხოლო ამათ უმჯულოთა არა ყვეს წყალობაჲ შვილთა მათთათვის. და სიმრავლემან ერისამან დაჰკრიბეს ქვაჲ, ვიდრემდის აღავსეს ხნარცვი იგი და დაფარნეს ქვითა წმიდანი იგი გვამნი მათნი და მიწაჲ იგი აღმოთხრილი მიასხეს ზედა კერძო მათსა. და ექმნა მათ ადგილი იგი სამარხო და სამარტვილო წმიდათა მათ ნაწილთა მათთა.

მაშინ აღესრულა სიტყვაჲ იგი სახარებისაჲ: „მისცეს ძმამან

ძმაჲ სიკვდიდ და მამამან შვილი, და აღდგენ მამა-დედანი შვილთა მათთა ზედა და მოჰკლვიდენ მათ“.

და სრულ იქმნა წამებაჲ მათი და შეირაცხნეს იგინი პირველთა მათ მოწამეთა თანა და მათ თანა იხარებენ სასუფეველსა ცათასა გვირგვინოსანნი წინაშე უფლისა ჩვენისა იესუ ქრისტესა, რომელსა შვენის დიდებაჲ და პატივი და თავყანისცემაჲ თანა მამით და სულთ წმიდითურთ აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე. ამენ.

ნიმოს სმოკრება

მათ ჟამთა შინა, ოდეს იწამა ყოვლად ქებუ-
ლი და დიდებული მთავარმოწამე გიორგი კაბადუკიელი, მასვე ჟამ-
სა შინა და მასვე ქალაქსა შინა იყო კაცი ვინმე თანაზიარი და მეგო-
ბარი წმიდისა მოწამისაჲ. ესე კაცი იყო კეთილად მორწმუნე და
შვილი მდიდართა და წარჩინებულთაჲ; და იყო იგი ძლიერი და წარ-
ჩინებული და განთქმული ბრძოლათა შინა და წყობათა, რომლისა
სახელი ზაბილონ. ესე ზაბილონ წარვიდა ჰრომედ წინაშე მეფისა
მაქსიმიანესსა მსახურებად და მიღებად პატივისა და ნიჭისა.

ხოლო იყო ვინმე კაცი მისვე ქალაქისაჲ კაბადუკიელი, მეცნიე-
რი და მოყვარე ზაბილონისი. ხოლო აღესრულა რაჲ კაცი იგი და
მეუღლე მისი, და დაშთეს მათგან ორნი ქალწულნი. და განყიდეს
მონაგები მშობელთა მათთაჲ და წარვიდეს წმიდად ქალაქად იერუ-
სალიმად და თაყვანი სცეს განმაცხოვრებელსა საფლავსა და შე-
უვრდეს უფალსა, მზრდელსა მას და მწყალობელსა ობოლთა და
ქვრივთასა. და მიიწინეს იგინი იერუსალიმად. და დაადგრეს მუნ
და ჰმსახურებდეს ქრისტესა.

ხოლო ყრმაჲ იგი მიიწია რაჲ ჰასაკსა, კეთილად ქცევისა ამის-
თვის პატივითი-პატივად აღყვანებულ იქმნა და მიემთხვია პატრია-
ქობასა. ხოლო დაჲ მისი ჰმსახურებდა წმიდასა აღდგომასა და
ჰმორჩილებდა სარრა ბეთლემელსა. ხოლო ჭაბუკი იგი ზაბილონ,
რომელი ზემო ვახსენეთ, მიიწია ჰრომედ წინაშე მეფისა. და სიმ-
ხნისა მისისათვის განაწესა იგი მხედართმთავრად ერისა მისისა.

ხოლო მას ჟამსა იქმნა განდგომილებაჲ ფრანგთაჲ, ვიდრემდის
თვით მეფისა მიმართ ბრძოლა ყვეს. ხოლო ჭაბუკი იგი ზაბილონ
განვიდა ბრძოლად მათდა და შეწევნითა ქრისტესითა სძლო და
იოტნა. და მთავარი იგი მათი და წარჩინებულნი მისნი შეიპყრნა
და წინაშე მეფისა შეკრულნი მიიყვანნა. ხოლო მეფემან პატივი და
ნიჭი უყო ზაბილონს. ხოლო განდგომილთა მათთვის მთავართა
განაჩინა სიკვდილი.

მაშინ იწყეს მათ ტირილად და ევედრებოდეს ზაბილონს და ეტყოდეს:

— შეგვიყვანენ ჩვენ ტამარსა უფლისა შენისასა და ნათელ გვეც ჩვენ სახელსა ზედა მისსა, რომელმან შენ ესევითარი ძლევამ მოგანიჭა. და ესრეთ რამ მოვისრნეთ, შენ უბრალო იყო სისხლთა ჩვენთაგან.

ხოლო მან აუწყა ესე პატრიაქსა პრომისასა და პაპასა. ხოლო მან შეიწყნარა სიხარულით და ნათელსცა და აზიარნა საიდუმლოთა ქრისტესთა და თაყვანი სცეს მათ თავთა წმიდათა მოციქულთა.

და ხვალისა დღე მზისა აღმოსლვასა მყუდროდ განვიდეს ადგილსა სასიკვდინესა და სიხარულით მოელოდეს სიკვდილსა. ხოლო ზაბილონ ხედვიდა რამ მათ, აღიძრა გონებითა და ტიროდა ფრიად. და შევიდა წინაშე მეფისა და გამოითხოვნა იგინი. ხოლო მეფემან მიჰმადლნა იგინი და პრქვა:

— მომინიჭებიან იგინი შენდა და რაცა გნებავს, უყავ მათ.

მაშინ ზაბილონ განუტევნა იგინი წარსლვად ქვეყანად მათდა. და ამცნებდა, რათა არაოდეს იკადრონ განდგომილებამ. ხოლო იგინი აღუთქმიდეს და ეტყოდეს, რათა წარჰყვეს მათ. ხოლო მან ისმინა ვედრებამ მათი და ითხოვნა პაპასაგან მღდელნი და წარიტანნა თანა და წარჰყვა.

და ვითარცა მიეახლნეს ქვეყანასა მათსა და ეუწყა, ვითარმედ მთავარნი მათნი ცოცხლებით მოვლენან, ყოველნი, რომელნი იყვნეს ქვეყანასა მას, ყოველნი მოეგებნეს წინა მდინარესა მას ზედა ღადამარასა. და სიხარულით მოიკითხნეს იგინი და ევედრებოდეს ზაბილონს, რათა ნათელსცეს მათ ყოველთა. ხოლო მღდელთა მათ აკურთხეს წყალი და ნათელსცეს მათ ყოველთა. და იქმნა სიხარული დიდი მას დღესა შინა. ხოლო ზაბილონ დაუტევნა მღდელნი იგი მათ თანა, რათა ასწაონ მათ სჯული და წესი, და იგი წარვიდა პრომედ დიდითა ნიჭითა განმდიდრებული.

ამისა შემდგომად განიზრახა გულსა თვისსა, რათა წარვიდეს იერუსალიმს და თაყვანის სცეს წმიდათა მათ აღგილთა და საფასე იგი, რომელ აქვნდა, განუყოს მუნ გლახაკთა.

და ვითარცა მიიწია იგი იერუსალიმს და თაყვანის სცა წმიდასა აღდგომასა, იხილა ყრმამ იგი, რომელი წარმოსრულ იყო ქვეყანით მისით კაბადუკიით და პატრიაქ კმნილ იყო იგი იერუსალიმს. იცნა იგი და მოიკითხნეს ურთიერთას.

დღესა ერთსა პრქვა სარრა ბეთლემელმან პატრიაქსა, რათა მისცეს ღამ მისი ცოლად ზაბილონს. და პატრიაქმან ისმინა სარრამსი და შეჰრთო ღამ იგი მისი ზაბილონს. ხოლო მან წარიყვანა მა-

მულად თვისად კაბადუკიად, რომელთაგან იშვა მხოლოდ ღირსი და ყოვლად ნეტარი ნინო — ხეთაგან კეთილთა ნაყოფი კეთილი და სათნოა ღმრთისაჲ.

და ვითარცა იქმნა იგი ათორმეტისა წლისაჲ, შეითქვნეს მშობელნი მისნი და განყიდეს ყოველი მონაგები მათი და წარვიდეს იერუსალიმად მხოლოდ ასულისა მათისა თანა. და მუნ განუყვნეს ყოველი სიმდიდრე მათი. ხოლო ზაბილონ დაიწერა პატრიაქისაგან ჯვარი და შეიტკბო ასული იგი თვისი და სახედ წვიმისა დამოადინნა ცრემლნი და იჟმნა მეუღლისაგან. და ასული იგი შეჰვედრა ღმერთსა და დალოცა იგი და მისცა უკანაჲსკნელი ამბორის ყოფაჲ. და ყოვლითურთ ჯმნილმან სოფლისაგან აღიღო შური ელიაჲსი და იოვანესი და განვლო იორდანე. და არღარავინ უწყის კაცთაგანმან აქამომდე, გარნა ღმერთმან მხოლომან.

მაშინ პატრიაქმან დაჲ მისი სოსანა მისცა მსახურად დედათა უძლურთა, ვითარცა-იგი თვით ინება მან, და ესრეთ აღესრულა სათნოდ უფლისა. ხოლო იგი გამორჩეული ღმრთისა ნეტარი ნინო შეჰვედრა ღმრთისმოშიშსა დედაკაცსა სარრას, რომელი ჰმსახურებდა წმიდასა აღდგომასა. და მის თანა იყოფოდა ღირსი ესე ნინო. და სწავლიდა იგი საღმრთოსა სჯულსა, რამეთუ მეცნიერ იყო იგი ყოველსავე განგებულებასა ქრისტესსა: ხარებასა და ნათლისღებასა, ჯვარცმასა და აღდგომასა, და სუდრისათვის და ტილოთა და ჯვარისათვის და კვართისა.

ხოლო ღირსი ნინო ჰკითხვიდა სადაობასა კვართისასა. ხოლო იგი ეტყოდა:

— ჰხვდა იგი წილად ჰურიათა მცხეთელთა.

ხოლო იგი ეტყოდა:

— სადა არს მცხეთაჲ?

ხოლო მან ჰრქვა, ვითარმედ:

— არს ქვეყანაჲ ჩრდილოეთისაჲ და სამკვიდრებელი წარმართთაჲ შორის სპარსთა და ოსეთისა. და ქალაქი არს მცხეთაჲ.

ესე ყოველი ისწავლა რაჲ, მადლობაჲ შეწირა ღმრთისა და ყოვლად წმიდისა დედოფლისა ღმრთისმშობელისა.

ამას იგონებდა, რათამცა ღირს იქმნა ხილვად ადგილისა მის, სადა-იგი არს კვართი უფლისა იესუჲსი. და ყოველსა ჟამსა ევედრებოდის სენაკსა შინა თვისსა ხატსა მას წმიდისა ღმრთისმშობელისა წინაშე მდგომარე, რათა განაგოს უმჯობესი სულისა მისისაჲ.

ხოლო ტკბილმან მან და მარადის ნუგეშინისმცემელმან ყოველთა მვედრებელთა მისთამან, სასომან ჩვენმან წმიდამან ღმრთისმშობელმან შეისმინა ვედრებისა მისისაჲ და მოიხსენა წილ-

ხვდომამ მისი ქართველთა ნათესავისაჲ, ოდეს-იგი წილ იგდეს მოციქულთა ქვეყანაჲ და ქვეყანაჲ. და ამისთვისცა განჰმზადა ღირსი და წმიდაჲ ნინო მოციქულად.

და ნეტარ ვართ ჩვენ და სამგზის სანატრელნი, რამეთუ ნაწილნი ვართ ყოვლად წმიდისა ღმრთისმშობელისანი.

ხოლო სიტყვაჲ ჩვენი წმიდისა ნინოჲს განგებათა და საქმეთა მივაქციოთ.

მათ დღეთა შინა მოვიდა ვინმე დედაკაცი შერაცხილთაგანი ქალაქითგან ეფესოჲთ თაყვანისცემად წმიდათა ადგილთა იერუსალიმისათა და განყოფად ქველის საქმისა. და ვითარცა მოილოცნა, კვალად წარემართა ქვეყანად თვისად. ხოლო ღამესა მას გამოუჩნდა ღირსსა ნინოს ძილსა შინა წმიდაჲ ღმრთისმშობელი და პრქვა:

— წარვედ ქვეყანად ჩრდილოეთისა და უქადაგე სახარებაჲ ძისა ჩემისაჲ! და ჰპოო შენ მადლი წინაშე ღმრთისა. და მე ვიყო მფარველი და ხელის ამპყრობელი შენი.

ხოლო იგი ეტყოდა შეძრწუნებული:

— დედოფალო, ვითარ შესაძლებელ არს ეგე ჩემ მიერ? რამეთუ მე დედაკაცი ვარ უნდოჲ და უსწავლელი. ანუ რაჲ იყოს სასწაულად საქმისა ამის?

მაშინ წმიდამან დედოფალმან ხელი მიჰყო ზედა კერძო ცხედრისა მისისა მყოფსა მას რტოსა ვაზისასა და მოჰკვეთა მისგან და შექმნა ჯვარი და მისცა ხელთა ღირსსა ნინოს და პრქვა:

— ესე იყოს მცველი შენი და ამით სძლო ყოველთა წინააღმდეგომთა შენთა. და წარემართოს ქადაგებაჲ შენი და მე ვიყო შენ თანა და არა დაგიტეო შენ.

ესე რაჲ იხილა, განიღვიბა და აქვნდა ჯვარი იგი ხელთა მისთა. და ვითარცა განთენა, წარვიდა და ყოველი ესე მიუთხრა პატრიაქსა და უჩვენა ჯვარიცა იგი. და პატრიაქი განკრთომილი ჰმადლობდა ღმერთსა.

და პრქვა წმიდამან ნინო პატრიაქსა:

— წარმავლინე, მამაო, ვითარცა ბრძანებულ არს ჩემდა საღმრთოჲსა მიერ ბრძანებისა.

და ევედრა, რათა თანა წარიყვანოს დედაკაცსა მას მთავრისასა, რომელი წარვიდოდა ეფესოდ. მაშინ წმიდამან პატრიაქმან, დედის ძმამან მისმან, წარიყვანა წინაშე ქრისტეს ღმრთისა ჩვენისა საფლავსა და დაასხნა ხელნი ესრეთ მეტყველმან:

— უფალო ღმერთო ჩვენი, შემოქმედო ცათა და ქვეყანისაო და დამბადებელო ყოველთა ხილულთა და უხილავთაო! შენ შეგვედრებ თბოლსა ამას დისა ჩემისასა და წარვაგვლინებ ქადაგებად ღმრთე-

ბისა შენისა, სადაცა ჯეროიჩინოს შენმან სახიერებამან, და შენ წარუძედ და იქმენ თანამოგზაურ ამისსა და შეზღუდე ესე წმიდითა სულითა შენითა, რათა უშიშად ვიდოდის შორის ასპიტა და იქედნეთა და მიუთხრობდეს ჭეშმარიტებასა ღმრთეებისა შენისასა, რამეთუ დიდებულ ხარ უკუნისამდე. და შენ, ყოვლად წმიდაო დედოფალო ღმრთისმშობელო, სასოო ყოველთა შენდა შევედრებულთაო, რომელი-ესე გამოირჩიე მსახურებად დიდებისა შენისა, მარადის გარე შეიცევ ოხითა შენითა, რამეთუ, აჰა ესერა, წარვაგლინებ მინდობითა წყალობათა შენთა ურიცხვთა.

და ვითარცა ესე წართქვნა, წმიდამან ნინო მიიღო პატრიაქისაგან კურთხევაჲ. და დაიწერა ჯვარი და წარმოემართა დედაკაცისა მის თანა.

და ვითარცა მიიწინეს ეფესოდ, შეემთხვინეს დედაკაცსა ვისმე მთავარსა, სახელით რიფსიმე, რომელსა სუროდა სარწმუნოებისა მიმართ მოსლვა საღმრთოჲსა და წმიდისა ნათლისღებისა მიერ განწმედა. მაშინ იწყო სწავლად წმიდამან ნინო და მოძღვრებად მისსა. და ეტყოდა ყოველთა განგებულებათა ქრისტესთა. ხოლო ნეტარმან მან დედაკაცმან, ვითარცა ქვეყანამან, შეიწყნარა თესლი სიტყვათა მისთაჲ და ნათელილო სახელითა მამისა და ძისა და სულისა წმიდისაჲთა. და წარიყვანა მის თანა ღირსი ნინო და იყოფოდა სახლსა შინა მისსა. და ჰმოძღვრიდა და ასწავებდა სჯულსა და მცნებათა უფლისა ჩვენისა იესუ ქრისტესთა.

ხოლო მას ჟამსა შინა ინება დეოკლიტიანე, რათა იძიოს ყოვლით კერძო ქალი ქმნულკეთილი, რათა შეირთოს იგი ცოლად. და წარგზავნა ყოვლით კერძო მეძიებელნი და მხატვარნი, რათა სადაცა ჰპოებდენ ქალსა ქმნულკეთილსა, ხატვისა მიერ აუწყონ მას. ხოლო ერთკერძონი იგი მიიწივნეს რაჲ ეფესოდ, ეუწყა რიფსიმესთვის სიკეთე და შვენიერებაჲ პირისა მისისაჲ. და ვითარცა იხილეს, გამოხატეს იგი და წარგზავნეს წინაშე მეფისა. და ვითარცა იხილა ხატი იგი, აღგზნა სიყვარულითა მისითა და მსწრაფლ წარავლინნა ჰუნენი და თანად შესამოსლები და სამკაულნი თითოსახენი და უბრძანა სწრაფით აღმოყვანებაჲ რიფსიმესი.

და ვითარცა მიიწივნეს იგინი ეფესოდ, ეუწყა რიფსიმეს მისლვაჲ მათი. შეუძნდა და თქვა გულსა შინა თვისსა: „არა განვსცვალო დიდებაჲ იგი საუკუნოჲ წუთ-ერთ ცხორებისათვის და არცაღა გამოვახვია გული ჩემი სასძლოსა ზეცისასა და არცაღა შევაგინო წმიდაჲ ნათლისღებაჲ შეუღლებითა უღმრთოჲსა მის მძლავრისაჲთა და არცა ვეცრუო უფალსა ჩემსა ქრისტესა“.

და ჰრქვა გაიანეს, დედამძუძესა მისსა:

— მე წარვალ ამიერ უცხოებად, რამეთუ არა მნებავს საქმე ესე უჯეროჲ.

ხოლო იგი ეტყოდა:

— უკეთუ შენ წარხვიდე, ჩვენ სასჯელი წინა გვიც უკეთურთა მათ კაცთაგან, არამედ წარმოვიდეთ ჩვენცა შენ თანა.

და ესე რაჲ განიზრახეს, მას ღამესა მეოტ იქმნეს და მათ თანა იყვნეს სხვანიცა სახლეულნი დედანი, რომელთა რიფსიმესვე თანა ნათელელო. და ღირსიცა ესე წმიდაჲ ნინო მათ თანავე მეოტ იქმნა.

და ვითარცა მოიწივნეს სომხითად, სამეფოსა თრდატიცისა, დაიმაღლნეს საწნებელთა შინა. და ვითარცა ცნა ესე დეოკლიტიანე, შეუძნდა ფრიად. და მიწერა თრდატიცისა, რათა იძიოს იგი და ძღვნად დიდად მიუძღვანოს იგი.

ხოლო თრდატ მოსწრაფებით იწყო ძიებად. და ეუწყა ყოფად მათი საწნებელთა შინა და ბრძანა მიყვანებაჲ მათი მის წინაშე. და ვითარცა მიიყვანნეს მის წინაშე წმიდანი იგი დედანი და ვითარცა იხილა რიფსიმე, აღეგზნა ტრფიალებითა თრდატ და ჰლიქნიდა მას, რათა იქმნეს იგი ცოლად მისსა. ხოლო წმიდამან რიფსიმე მიუგო და ჰრქვა:

— უწყალოო მსაჯულო, მე ზეცისა სასძლოსა მითხოვილ ვარ და შენ ვითარ იკადნიერებ ამას?

მაშინ თრდატ, ვითარცა ვერა აღასრულა ნებაჲ თვისი, მისცა ტანჯვად და სიკვდილად წმიდანი იგი დედანი. ხოლო წმიდაჲ ნინო განეშორა, განგებითა ღმრთისაჲთა განერა ხელთა მათგან და ივლტოდა. და მივიდა ულოპოროს და მუნ დაიზამთრა.

და ვითარცა მოიწია ზაფხული, აღმოვიდა მათათა ჯავახეთისათა და მიემთხვია ტბასა, რომელსა ეწოდების ფარავნა. და მიიღო საზრდელი მეთევზურთაგან და ჰმადლობდა ღმერთსა. ხოლო იყვნეს მათვე ადგილთა მწყემსნი და იკითხვიდა მათგან ვინაობასა და სადობასა. ხოლო მათ მიუგეს:

— რომელნიმე ქინჯარელნი და სხვანი საფურცლით და რომელნიმე ქალაქისაგან მცხეთისა.

და ვითარცა ესმა ხსენებაჲ მცხეთისაჲ, ფრიად ნუგეშინის ეცა.

და კვლად მიხედნა და იხილნა მთანი ჩრდილომასანი ჟამსა ზაფხულისასა საესენი თოვლითა. შეძრწუნდა და ილოცვიდა და დამოადინნა ცრემლნი.

და მერმე მიიღო ქვაჲ და დაიდვა სასთუნალ და მიწვა განსვენებად. და ვითარ მიიძინა, წარმოუდგა მას კაცი ბრწყინვალე ხილვითა და მისცა წიგნი დაბეჭდული და ჰრქვა:

— აღდგე და მიართვ წიგნი ესე მეფესა წარმართთასა მცხეთასს
ხოლო მან ცრემლით მიუგო:

— უფალო, მე დედაკაცი ვარ უცხოა და ვიდრე ვიდე უცხოთა
ნათესავთა თანა?

და განხსნა წიგნი იგი. და წერილი იყო პრომეულად სახელი იესუ-
ხის და იტყოდა, რამეთუ: „არა არს მამაკაცი და არცა დედაკაცი,
არამედ თქვენ ყოველნი ერთ ხარო ქრისტეს მიერ, წარვედით და
მოიმოწაფენით ყოველნი წარმართნი და ასწავებდით მათ, რამეთუ
ნათელი გამობრწყინებულად არს მათ ზედა. და სადაცა იქადაგოს სა-
ხარება ესე, მუნცა ითქმოდის დედაკაცი ესე“.

და ვითარცა განიღვიძა ჩვენებისა მისგან, აღდგა და აღიპყრნა
ხელნი თვისნი და მყოვარ ჟამ ილოცა. და კვალად მოდრკა და
ცრემლითა ქვეყანასა დაალტობდა და ყოველთა შესავედრებელსა
წმიდასა ღმრთისმშობელსა ევედრებოდა და იტყოდა:

— ჰოა ყოვლად ქებულო და დიდებულო ღმრთისმშობელო, რო-
მელმან უხრწნელებით პშევ ცხორებად კაცთა მოსული წმიდაა იგი
წმიდათაჲ, სიტყვაჲ ღმრთისაჲ, შეიწირე ვედრებაჲ უღირსისა მხევ-
ლისა მონისა შენისაჲ და შემწე და ხელის ამპყრობელ მექმენ
საცთურთა ზედა მტერისათა. აჰა ესერა, ბრძანებისაებრ ძისა შენი-
სა წარვემართები მე ქებად სახელისა მისისათვის წმიდისა! წარმი-
ძელვ და მასწავე სიტყვაჲ ჯეროვანი და მოხედენ და შეიწყალე ერი
განწირული, რომლისათვის დასთხია პატიოსანი სისხლი თვისი
ქრისტემან, ძემან შენმან და ღმერთმან ჩვენმან!

და ვითარცა სრულყო ლოცვაჲ, განათლდა გონებაჲ მისი მად-
ლითა ქრისტესითა და ყოვლად წმიდისა მარადის ქალწულისა მა-
რიამისითა. და უშიშითა გონებითა წარემართა.

და ვითარცა იწყო სლვად, მიემთხვია კაცთა მოგზაურთა და შე-
უდგა გზასა ქართლისასა. და მივიდა ქალაქსა ურბნისსა და იხილნა
კაცნი კერპთმსახურნი. და შევიდა ბაგინსა პურიათასა, რამეთუ
უწყოდა ენაჲ ბერძული და ებრაული.

ამისსა შემდგომად დღესა ერთსა წარემართნეს სიმრავლენი
ერთანი მიმავალნი ქალაქად მცხეთისად თაყვანისცემად ღმრთისა
მათისა არმაზისდა. და მათ თანა წარვიდა წმიდაჲ ნინო. და ვი-
თარცა მიიწია მცხეთას, დადგა იგი წინა კერძო ხიდისა მის და ხედ-
ვიდა ერისა მის სიმრავლესა, რომელნი დაბნელებულ იყვნეს საც-
თურითა მით კერპთმსახურებისათა. და ცრემლოდა ცთომილე-
ბისათვის მათისა.

ხვალისა დღე დასცეს საყვირსა და აღიძრა სიმრავლე ურიცხვი
და ფერად-ფერადად შემოსილნი გამოვიდეს ქალაქით. და ვითარ

მიპირდა ერმან, გამოვიდა ნანა დედოფალი და ფოლორცნი შეემკვნეს თითოფერითა სამოსლითა. და შემდგომად მისსა გამოვიდა მეფე მირიან და იქმნეს ხმანი ებნებისა და ნესტვებისანი. მაშინ ჰკითხა ღირსმან ნინო დედაკაცსა ჰურიასა:

— რაჲსათვის არს ზარი ესე და ხმანი ნესტვისანი?

ხოლო მან ჰრქვა, ვითარმედ:

— ღმრთისა მაჲისა თაყვანისცემად აღვლენ, რომელი არა რაჲ არს სხვაჲ, გარნა კერპი უსულოჲ.

მაშინ აღვიდა ნეტარი ნინოცა მათ თანავე. და აღივსნეს მთანი იგი სიმრავლითა ერისაჲთა. და ხედვიდა საკვირველებასა მას მეფისა და ერისასა და საოცრებასა მას კერპისასა განიცდიდა.

დგა კაცი სპილენძისაჲ და ემოსა ჯაჭვი ოქროსაჲ და სამხრენი ოქროსანი და თავსა ებურა ჩაფხუტი ოქროსაჲ. და აქვნდეს თვალად მისსა ქვანი ბივრიტი და იაკინთი და ხელთა აქვნდა ხრმალი და ვითარცა ელვაჲ იქცეოდა ხელთა შინა მისთა და რომელიცა მიეახლის, სიკვდილად წარიწირის თავი თვისი.

და რომელნიმე მათგანნი იტყოდნან:

— ნუუკვე დააკლის მსახურებაჲ რაჲმე, ანუ ეზრახა ებრაელსა ვისმე თანა.

და სხვანი იტყოდეს:

— ნუუკვე უცნაური იგი ღმერთი ზეცათაჲ მოიგონა, ანუ მზისა ღმრთად წოდებასა დახვდა.

ესრეთ აოცნებდა შორის მისსა მყოფი ეშმაკი. ხოლო მარჯვნით კერძო უდგა კაცი ოქროსაჲ და სახელი მისი გაცი, და სხვაჲ ერთი მარცხენით — ვეცხლისაჲ, და ეწოდა მას გატი.

ესე ყოველი იხილა რაჲ ნეტარმან ნინო, სულთითქვნა და ცრემლოოდა სრულიად სიბრმისათვის მათისა, რომელ მეფე და ყოველი ერი ერთბამად ღმრთად აღიარებდეს კერპთა უსულოთა. წარვიდა მცირედ და დადგა კლდისა რაჲსმე ძირსა და აღიპყრნა ხელნი ზეცად და ილოცვიდა და იტყოდა:

— უფალო იესუ ქრისტე, ღმერთო ჩვენი და შემოქმედო ყოველთაო, რომელი ცხორებისათვის ჩვენისა კაც იქმენ და ხატი მონისაჲ შეიმოსე, რათა აცხოვნო, რომელი ჰქმენ ხატად შენდა და იხსენ მძლავრებისაგან ეშმაკისა ბნელისა, რომელსა მხოლოსა გნებაჲს ყოველთა ცხორებაჲ და მეცნიერებასა ჭეშმარიტებისასა მოსლვაჲ! შენ, უფალო, ისმინე ვედრებაჲ უღირსისა მონისა და მხევალისა შენისაჲ და აჩვენე ძლიერებაჲ შენი ჟამსა ამას და ყავ სასწაული, რათა პოონ ერთა ამათ მცნებაჲ შენი და შენ მხოლომ გიცნან ღმერთად ჭეშმარიტად და შენდა შესწირვიდენ დიდებასა!

მაშინ, ვითარცა სრულყოფილი ლოცვა, მყის გამოჩნდა დასავალით ღრუბელი ბნელი და აღდგეს ქარნი ძლიერნი და იქმნეს ქუხილნი სასტიკნი და ხმანი საზარელნი და მეხსიტეხანი შესაძრწუნებელნი, რომლისა მიერ მეფე და მთავარნი და ერი იგი ურთიერთას დასთრგუნვიდეს და თითოეული ქალაქად მირბოდა. ხოლო ადგილსა მას და კერპთა ზედა მოიწია სეტყვა თხრობად განსაკვირვებელი, ვიდრემდის სრულიად დამუსრნა კერპნი იგი და ზღუდე და ყოველი შენებულება დაარღვია და უჩინო ყო. (ხოლო აწ ძირსა მის მთისასა შენ არს ეკლესიაჲ წმიდისა ღმრთისმშობელისაჲ).

ხოლო ნეტარი ნინო ჟამსა მას საშინელსა ღმრთისამიერითა მადლითა უვნებელად დაიცვა. და ვითარ განწმდა ჰაერი, წარმოვიდა წინა კერძო დასავალსა კლდისასა და პოვა ხე შვენიერი და გამოსახა მას ზედა ჯვარი. და ექვს დღე დაადგრა მუნ და ილოცვიდა დღე და ღამე.

ხოლო ერისა სიმრავლე კვალად განვიდა ხილვად ადგილისა მის, სადა დგომილ იყო არმაზ კერპი. და იხილეს რაჲ ადგილი იგი, დაუკვირდა და იტყოდეს სიტყვათა სიცოფისათა ესრეთ:

— მტერ არს ღმრთისა ჩვენისა არმაზისა ღმერთი იგი ქალდეველთაჲ და ურთიერთას მძლავრობენ. და ესე ყოველი მის მიერ მოიწია.

მაშინ მივიდა ერთი წარჩინებულთა მხეველთაგანი, სახელით შროშანა, და იხილა ამან წმიდაჲ ნინო მუნ ესრეთ მყოფი. განკვირდა და ჰკითხვიდა ვინაობასა. და ვითარცა ზედამიწევნით ისწავა მიზეზი მუნ მისლვისა მისისაჲ, ფრიადითა ცრემლითა აღვსებული მის თანა წარსლვასა ეტყოდა წინაშე დედოფლისა.

ხოლო მან არა ინება მის თანა წარსლვაჲ, არამედ შემდგომად სამისა დღისა შევიდა ქალაქად და მიჰმართა წალკოტსა მეფისასა. და პოა მუნ მცირე სახლი, რომელსა შინა იყოფებოდა დედაკაცი, სახელით ანასტასოს. აღდგა და მიეგება მას და შეიტკბო ვითარცა მეცნიერი, დაჰბანნა ფერხნი და სცხო ზეთი და მოართვა საზრდელი. და ცხრასა თვესა იყოფებოდა მის თანა.

ხოლო დედაკაცი იგი იყო უშვილო და ფრიად მწუხარე იყო ქმარი მისი. და ღამესა ერთსა იხილა ნეტარმან ნინო კაცი ბრწყინვალე, რომელმან პრქვა:

— შევედ სამოთხესა მაგას ხესა ქვეშე ყვავილოვანსა და აღილე მიერ მიწაჲ და აჭამე კაცსა მაგას და იქმნეს შვილიერ.

ხოლო მან ყო ეგრეთ. და შემდგომად ამისსა ესხნეს ძეგბ და ასულეგბ. და იხარებდა კაცი იგი.

ხოლო ხე იგი იყო კვიპაროზი და ქვეშე მისსა — მრავალფერი ყვავილი.

და კვალად იხილა ღირსმან მან ჩვენებით, რამეთუ მოვიდოდა მფრინველნი და განიბანნიან წყალსა მას შინა მდინარესა მტკვარი-სასა და მოვიდოდა და ხესა მას ზედა შეკრბიან და ქვეშე მისსა ყვა-ვილთა მოისთვლებდიან. მაშინ მიუთხრა ჩვენებაჲ ესე შროშანას და ასულსა აბიათარ მდღლისა ურისასა, რამეთუ მათდა შემეცნებულ იყო და მრავალგზის მოვიდოდა მისსა და ისმენდიან სიტყვათა მის-თა ტკბილთა. რამეთუ სიდონია სწავლულ იყო სჯულსა მოსესსა და წინასწარმეტყველთასა. და მამაჲ მისი აბიათარ მდღელთმოდღარი იყო ჰურიათაჲ და ფილოსოფოსობითა შემკულ, რომელმან-იგი ფრიად იღვაწა ჭეშმარიტებისათვის ნინოჲს თანა, რომელთა-იგი ჟამსა თვისსა მიგითხრა.

ხოლო ვითარცა წმიდამან ნინო ჩვენებაჲ იგი მიუთხრა, სილო-ნია აღიძრა ცრემლით და თქვა:

— ყოვლად უცხოო და შორით მოსრულო და ჩვენდა მომართ საღმრთო ნიჭო შენ მიერ ეგულების შემოქმედსა განათლებაჲ სულთა ჩვენთაჲ და შენ მიერ იცნან ღმერთი ყოველთა ერთა. და რომელნი არიან ტყვეობასა შინა ეშმაკისასა, ადრე განთავისუფ-ლდენ.

ესრეთ აღუხსნა ჩვენებაჲ იგი კეთილმან მან დედაკაცმან. ხო-ლო ნინო წარვიდა მაყვალთა მათ შინა, რომელნი იგი ღგეს შორის სამოთხესა მას მახლობელად კვიპაროზთა მათ, რომელნი-იგი სახედ ტალავარისა გარდაფენილ იყვნეს და ჰფარვიდეს მას. და მუნ შინა აღასრულნის ლოცვანი თვისნი.

ამათ მაყვალთა შინა შევიდა ღირსი ნინო და აღიბყრნა ხელნი და მადლობაჲ შეწირა ღმრთისა და ილოცა, რათა მისცეს მას მეც-ნიერებაჲ ღმრთეებისა მისისაჲ. ხოლო იყო მოქალაქობაჲ მისი და მოღვაწეებაჲ ცრემლითა ლოცვაჲ და საწადელ და საშვებელ მარ-ხვაჲ. და სამოსელი მისი დაბეჭული ბალნისაჲ და სარეცელ მისსა ძაძაჲ დარეცილი მიწასა ზედა. ესევითარითა მოღვაწეებითა დაად-გრა მაყვალთა მათ შინა ექვს წელ და ჰკურნებდა სნეულთა.

და ესმა კაცსა ვისმე წარჩინებულსა, რომლისა ძე სნეულ იყო. ხოლო მან აღიქვა საყვარელი იგი ძე მისი და მიჰგვარა წმიდასა ნინოს და ევედრებოდა განკურნებად. ხოლო ღირსმან მან ღმრთი-სა შეწევნასა მოუწოდა და სარეცელსა თვისსა მიაწვინა და ქრის-ტესმიერი ჯვარი ზედა გამოსახა. და ილოცა რაჲ, მყის აღდგა ყრმაჲ იგი მრთელი და უვნებელი. და მისცა იგი მამასა მისსა.

და კვალად ასული დედაკაცისა ვისიმე ვნებული განკურნა.

და მიიწია ჰანბავი ესე წინაშე დედოფლისა. და ვინაჲთგან იგი-ცა ესევითარითა სენითა შეპყრობილ იყო, მეყსეულად მიავლინა

მისსა ვედრებით, რათა მივიდეს მისსა. ხოლო ღირსმან მან პატივისამან სამეუფოა იგი ბრძანებაჲ არად მიითვალა, რამეთუ მდაბალ იყო გონებითა. ხოლო სენთა მათგან ფიცხელთა შეპყრობილმან იძულებით ზვაობითი მეფობისა პატივი დაუტევა დედოფალმან და უცხოასა მის და მდაბლისა მირბიოდა. და ვითარცა მიიწია იგი წმიდისა მის, კურნებასა ევედრებოდა. ხოლო იგი ეტყოდა:

— ჰოა, დედოფალო! მე დედაკაცი ვარ უცხოა და უნდოა, ხორცთა შინა მყოფი და არა ძალმიც კურნებად. გარნა თაყვანის ვსცემ და ვქადაგებ, რომელი-იგი არს დამბადებელი ყოველთაჲ და მკურნალი სულთა და ხორცთაჲ. და უკეთუ თაყვანისცე მას და ღმრთად აღიარო, უეჭველად მიემთხვიო კურნებასა.

და დედოფალი ეტყოდა:

— უკეთუ განვიკურნო, ყოველი იგი დაუტეო ცთომაჲ და ვითარცა მრქვა შენ, ვყო ეგრეთ.

ხოლო ნეტარმან ნინო მიაწვინა ცხედარსა ზედა თვისსა და აღიპყრნა ხელნი და ილოცვიდა ესრეთ მეტყველი:

— უფალო იესუ ქრისტე, ღმერთო ჩვენი, რომელმან შეხებითა სამოსლისა შენისაჲთა განკურნე წიღოვანი იგი დედაკაცი! ეგრეთვე მოვედინ წყალობაჲ შენი და მადლი შეწევნისა შენისაჲ გარდამოგვივლინე ჩვენ ზედა!

და ესრეთ რაჲ ილოცა, ყოვლითურთ განკურნებული წარავლინა სახედ თვისად და იხარებდა.

ხოლო დედოფალმან იხილა რაჲ მსწრაფლი იგი კურნებაჲ მისი, ფრიადი სასყიდელი მოართვა ნაცვლად კურნებისა. ხოლო ღირსმან ნინო ჰრქვა:

— ესე ჩემდა არად სახმარ არს აწ, რამეთუ ზეცისა ნიჭთა და პატივთა მოველი. და თუ გნებავს შენ სრული კურნებაჲ, თაყვანის ეც ღმერთსა შემოქმედსა შენსა და დამბადებელსა ყოველთასა.

და შემოიხვნა შორის საღმრთონი სწავლანი, ვითარნი ჯერ იყვნეს მითხრობად ჟამსა მას.

ხოლო დედოფალი ღმობიერ იქმნა და განკვირდა ტკბილთა მათ სწავლათა ზედა ნინოასთა. და განათლებული გონებითა სახედ თვისსა მიიქცა და აუწყა მეუღლესა თვისსა მსწრაფლი იგი კურნებაჲ და ძალი იგი ღმრთისაჲ მის, რომელსა ქადაგებს უცხოა იგი. და ყოველი, რომელი ესმინა მისგან, აუწყა. და ევედრებოდა, რათა იგი მხოლოა უწყოდის ღმრთად ჭეშმარიტად. ხოლო მეფემან მირიან მეუღლესა ზედა თვისსა ქმნილი იხილა ღმრთისა საკვირველებაჲ და დაუკვირდა ფრიად ესრეთ მეყსეულად განკურნებაჲ მისი და უვნებელობაჲ.

კვალად სხვასა ჟამსა მცირე ძე მეფისა შეპყრობილ იქმნა ფიცხ-
ლად სენითა მხურვალეებისადათა, რომლისა უბრძანა დედოფალმან,
რათა მიჰგვარონ ღირსსა ნინოს და ევედრებოდა განკურნებად
მისსა. ხოლო წმიდამან ჩვეულებისაებრნი ლოცვანი ზედა დაასხნა
და ვედრებაჲ შეწირა უფლისა და ყოვლითურთ განკურნებული
მისცა დედასა თვისსა.

ამისსა შემდგომად დაემოწაჟა დედოფალი ნანა ღირსსა ნინოს
სხვათა თანა წარჩინებულთა მსეველთა მისთა. და მარადის ისმენნ
სწავლათა მისთა და მოძღვრებათა.

და ვითარცა სასწაულნი იგი დღითი-დღე აღესრულებოდეს წმი-
დისა მის მიერ და განითქმოდეს ურიცხვნი იგი კურნებანი.

და კვალად მთავარი ვინმე სპარსი მოვიდა მეფისა, სახელით
ხვარა, რომელი-იგი იყო დედის ძმაჲ დედოფლისაჲ. ესე ვნებულ
იყო სულისაგან ბოროტისა და ფრიად იგვემებოდა მრავლით ჟა-
მითგან. და ევედრებოდა განკურნებად ღირსსა ნინოს.

ხოლო მეფემანცა მიუმცნო ურწმუნოებით და ორგულებით
და ჰრქვა:

— რომლისა ღმრთისა ძალითა ჰყოფ შენ კურნებათა? ნუუკვე
ხარ შენ ასული არმაზისი ანუ შვილი ზადენისი? და ვინაითგან
უცხოებით მოხვედ, მოგანიჭეს შენ ძალი კურნებისაჲ. დაღაცათუ
ჰაერთაგან შეიმუსრნეს, გარნა ეგრეთცა ცხოველ არიან. აჲ იყავ ჩემ
მიერ ფრიად პატივცემულ, ვითარცა დედამძუძე ჩემი, და უკეთუ
განკურნო მთავარი ესე, მრავალი სიმდიდრე მოგანიჭო შენ და
იყო ყოველთა მიერ სახელოვან და დიდ ამას ქალაქსა შინა ჩემსა.

ხოლო ნეტარმან ნინო მიუგო და ჰრქვა:

— შენ უკვე, მეფე, ცხონდი სიტყვითა უფლისა ჩვენისა იესუ
ქრისტესითა, რომელი-იგი არს შემოქმედი ცათა და ქვეყანისაჲ და
ყრველთა დაბადებულთაჲ, რომელმან-იგი გამოაბრწყინვოს ნათე-
ლი ჭეშმარიტი გულსა შინა შენსა, რომელი-იგი მაღალთა შინა
მყოფ არს და მდაბალთა ხედავს, რომლისა ხელთა შინა არს სული
ყოველთაჲ და ცხორებაჲ და სიკვდილი. და ვესავ მას, რამეთუ ახ-
ლოს არს მოქცევაჲ შენი მისსა. და შენ არა უწყი, რამეთუ არს ქა-
ლაქსა ამას შინა შენსა სამოსელი უფლისა მის ჩვენისა იესუ ქრის-
ტესი და მით იქმნებიან სასწაულნი ესე და კურნებანი და ძალნი.
და სხვანი ურიცხვნი ყოფად არიან და განიკურნოს მთავარიცა ესე
სახელითა მისითა წმიდითა.

მაშინ მიიყვანეს მთავარი იგი და თანა მიჰყვა დედოფალიცა და
შეიყვანეს იგი ხეთა მათ ქვეშე კვიპაროზთა. და ჰრქვა ნეტარმან
ნინო:

— უკეთუ გრწამს უფალი იესუ ქრისტე, ჭეშმარიტი იგი ღმერთი, განთავისუფლდე ვნებისა მაგისგან შენისა!

ხოლო მან მიუგო:

— მრწამს, რომელსა-იგი შენ ესავ, ოდენ შემძლებელ არს იგი განკურნებად ჩემდა!

მაშინ წმიდამან უბრძანა სამგზის თაყვანისცემა აღმოსავალით და აღსაარებად სახელსა წმიდისა სამებისასა. და მერმე მიაქცია დასავალით და სამგზის ათქმია:

— ვიჯმნი შენგან, ეშმაკო, და ყოველთა საქმეთა შენთაგან! — და მიხედა მას თვალთა და თქვა: — შეგრისხენ უფალმან, ეშმაკო და მეყსეულად ივლტოდა მისგან ეშმაკი და განთავისუფლდა ვნებისა მისგან.

ხოლო ცნა რამ მეფემან, ვითარმედ ქრისტესა ათაყვანა მთავარი იგი, განრისხნა და ბორგდა ფრად ნინო მსთვის და ნანა დედოფლისა. და აღდგა და განვიდა ნადირობად და იტყოდა:

— შემო-რამ-ვიქცე, შური ვიძიო მათგან შეურაცხებისათვის ღმერთთა ჩემთაჲსა.

და ვითარცა განვიდა იგი მთასა ზედა თხოთისასა, ჟამსა სამხრისასა დაუბნელდა მას განგებულებითა ღმრთისაჲთა, ვითარცა-იგი პირველ — პავლეს. და ვითარცა ვერ შემძლებელ იყო იგი სლვად, ხმოზდა იგი მონათა მიმართ და მთავართა, ვითარმედ:

— დაბნელდეს თვალნი ჩემნი, ხოლო თქვენ ხედავთა ნათელსა? ხოლო იგინი ეტყოდეს:

— ბრწყინვალედ ვხედავთ ჩვენ ნათელსა მზისასა.

პრქვა მათ:

— ევედრენით ზადენს და არმაზს, რათა განმინათლონ მე!

ხოლო ყოველნი იგი ერთობით ხმოზდეს სახელსა მათსა. და არარამ სარგებელ ეყო მას.

მერმე მოეგო გონებასა და თქვა გულსა შინა თვისსა: „შეუვრდე ჯვარცმულსა მას, რომელსა-იგი ქადაგებს უცხო იგი დედაკაცო და ჰყოფს კურნებასა სახელითა მისითა“.

მაშინ ხმა ყო და თქვა:

— ღმერთო ნინო მსო, რომელი ხარ ღმერთი ჭეშმარიტი, განმინათლე სიბნელე ესე ჩემ ზედა მდებარე და გამომიბრწყინვე მე ნათელი, რათა აღვიარო სახელი შენი წმიდა და გადიდებდე შენი!

ხოლო სახიერი იგი და კაცთმოყვარე ღმერთი, რომელი ეძიებს მოქცევასა კაცთა ცხოვრებისათვის, მყის მოფინა ნათელი და განანათლა ბნელი მეყსეულად.

მაშინ აღიპყრნა ხელნი აღმოსავალით, ღაღადყო და თქვა:

— ჭეშმარიტად შენ ხარ ღმერთი ჭეშმარიტი და შენ ხარ ღმერთი ღმერთთა და უფალი უფლებათა, რომელმან შეჰქმნენ ცანი და ქვეყანაჲ და შენ აღგიარებ და შენ თაყვანისცემ, რომელმან მიხსენ ჭირისა ამისგან! და მრწამს, რამეთუ გინებს ხსნაჲ ჩემი. და ამიერიტგან თაყვანის ვსცემ პატიოსანსა ჯვარსა შენსა.

და უბრძანა ყოველსავე ერსა, რათა მიიღონ ქვაჲ და ხელითა თვისითა შექმნა ადგილსა მას, სადა-იგი პოა ნათელი, ეგვტერი მცირე ჯვარის სახედ.

და ვიდრე აქამომდე ჩანს ნაქმარი იგი. ხოლო სამხრით კერძო ადგილისა მის სიახლესა შენ არს ეკლესიაჲ სახელსა ზედა მთავარ-მოწამისა გიორგისსა.

და შემდგომად ამისსა წარვიდა აღვსებული სიხარულითა და შემკული ქრისტეს სარწმუნოებითა და წინაწარავლინა მახარებელი საქმისა მისთვის.

და ვითარცა მიეახლა ქალაქსა მას სამეუფოსა, წინა მოეგებვოდა ერი ყოველი და თვით დედოფალიცა ნანა და ერთბამად ყოველნი ადიდებდეს ღმერთსა. და ვითარცა შევიდა მეფე პალატად, თქვა:

— სადა არს უცხოჲ იგი დედაკაცი, დედაჲ ჩემი, რამეთუ ღმერთსა, რომელსა-იგი ქადაგებს, იგი არს ჭეშმარიტი მხსნელი ჩემი! — და ღირსისა მის ნინოჲს მიმართ მიისწრაფდა და ხმოზდა და იტყოდა: — მრწამს ამიერიტგან, მოციქულო ჭეშმარიტისა ღმერთისაო, რამეთუ იგი არს ჭეშმარიტი ღმერთი და უფალი, რომელსა-იგი შენ ჰქადაგებ. და მას ვესავ და მას თაყვანის ვსცემ.

და ეკედრებოდა, რათა გამოუსახოს სახე ეკლესიისაჲ.

მაშინ ახალმან ბესელიელ და მისმიერისა მადლისა წარმომჩინებელმან სახე ეკლესიისაჲ დაუსახა. და აღაშენეს საღმრთოჲ ტაძარი სახელსა ზედა წმიდისა ღმრთისმშობელისასა.

და კვალად უბრძანა მეფემან აღშენებად სხვაჲ ტაძარი შორის სამოთხესა მას, სადა-იგი მდგომარე იყო ხე იგი კვიპაროზი სურნელი და ქვეშე ყვავილოვანი. და ვითარცა შვრებოდა ყოველი იგი ერი მოსწრაფედ, უბრძანა მოკვეთად მეფემან ხე იგი კვიპაროზი, რათა შექმნან იგი სვეტად ტაძრისა მის.

ხოლო აქან მელოდენ სიტყვაჲ ესე და თქვენ ისმინეთ საწადელი ესე თხრობაჲ.

რაჟამს-იგი ინება ღმერთმან ხსნაჲ კაცთა ნათესავისაჲ, გარდა-მოავლინა ძე და სიტყვაჲ თვისი. და ხორცნი შეიმოსნა წმიდისაგან ქალწულისა და კაცთა თანა იქცეოდა ჟამთა ოცდაცამეტისა წლი-

სათა. და აღასრულებდა ნიშთა და სასწაულთა ბუნებათა უაღრეს-
თა. ხოლო ჰურიათა ნათესავნი მღვდელნი და მწიგნობარნი შური-
თა განიხერხებოდეს. ხოლო იყვნეს მას ჟამსა მცხეთასაცა შინა
სამღვდლონი ტომნი ჰურიანი და პასექსა მას წლითი-წლად აღვი-
დიან იერუსალემს სიტყვისყოფად და დამტკიცებად სჯულსა მოსეს-
სა, რათა არა დაიხსნას იგი. და ოდეს-იგი ენება ჯვართა ვნებაჲ
შემოქმედსა მას ყოველთასა, მას ჟამსა უმეტეს აღაბორგნა ეშმაკ-
მან ჰურიანი და მიუწერეს მცხეთელთა მათ იერუსალემით, ვითარ-
მედ:

„კაცისა მის მიმართ, რომელსა პრქვიან იესუ, განქარდა სჯული
მოსესი და დაიხსნეს ყოველნი წესნი ჩვენნი და ყოველნი კაცნი
მისდა შედგომილ არიან. აწ მოვედით და შეგვეწიენით, რათა შური
ვიძიოთ მას ზედა და რათა სჯული მამათა ჩვენთაჲ დავიცვათ და
დავამტკიცოთ“.

მაშინ სჯულის მეცნიერთა მათ გამოირჩიეს ელიოზ მღვდელი,
კაცი ბრძენი და მეცნიერი, და წარგზავნეს იერუსალემს. ხოლო დე-
დაჲ ელიოზისი იყო მოხუცებული და ფრიად ბრძენი და გონიერი.
და იყო ასული მისი, დაჲ ელიოზისი, ქალწული და შემკული
ღმრთისმოშიშებითა. და წარ-რამ-ვიდოდა ელიოზ, მოიკითხა დე-
დამან მისმან და პრქვა:

— შვილო, აჰა ესერა, წარხვალ წოდებასა მას, რომელსა ზრახ-
ვენ მღვდელთმოდვარნი და ფარისეველნი კაცისა მისთვის მარ-
თლისა. ნუმცა შერთულ ხარ მათ თანა, რამეთუ იგი არს მოსწავებუ-
ლი წინაჲსწარმეტყველთაჲ და იგი არს წარმართთა ცხორებაჲ
საუკუნოჲ.

და კვალად დაჲ იგი მისი ვითარცა მისცემდა მოკითხვასა, პრქვა:

— ძმაო სასურველო! ღირს იქმნები შენ ხილვასა კაცისა მის
მართლისასა, რომელსა პრქვიან იესუ. და ნეტარ ხარ შენ და გე-
ვედრები მე, რათა რასაცა შეხებულ იყვნენ ხელნი მისნი წმიდანი,
ანუ თუ სამოსელთა მისთა შეხებულ იყვნენ, უკეთუ მოიტანო, ნე-
ტარ ვიყვნეთ.

ესე რამ პრქვა მას, წარვიდა.

და ვითარცა მიიწია იერუსალემს, შეკრებულ იყო ერი ჰურია-
თაჲ და დაემტკიცა ჯვარცმაჲ ქრისტესი. ხოლო არასადა ეზიარა გან-
ზრახვასა მათსა, არამედ შორს დგა იგი და მისთანანი იგი. და მივი-
დეს იგინი ხილვად იესუსსა, ვითარცა-იგი წერილ არს სახარებასა ში-
ნა, ვითარმედ: „იყვნეს ვინმე წარმართთაგანნიცა, რომელნი აღმოს-
რულ იყვნეს იერუსალემად დღესასწაულსა მას. ესენი მოვიდეს ფი-
ლიპესსა, რომელი იყო ბედსაიდაჲთ გალილიისაჲთ, და ეტყოდეს მას:

— უფალო, გვნებას იესუმსი ხილვაჲ.

მოვიდა ფილიპე და ჰრქვა ანდრიას“.

ესენი იყვნეს ელიოზ და მისთანანი წარმართთაგან მოსულნი. ხოლო ვითარცა აღესრულა ნეფისითი ვნებაჲ მაცხოვრისაჲ, მისვდა წილითა კვართი უფლისა ჩვენისაჲ ელიოზს, ვითარცა წერილ არს: „განიყვეს სამოსელი ჩემი და კვართსა ჩემსა ზედა განიგდეს წილი“.

ხოლო მას ჟამსა ჯვარცმისასა, ოდეს ლუსმარსა ჰკრა კვერი მტარვალმან ხელთა ზედა უფლისათა, ჟამსა მას მიიწია ყურთა ელიოზის დედისათა. და ხმა ყო ძლიერად აღძრულმან სულისაგან და თქვა:

— ამიერთგან მშვიდობაჲ შენდა, მეფობაო ჰურიათაო, რამეთუ მოჰკალთ უფალი მოსრული მაცხოვრად და იქმნენით მტერ შემოქმედისა!

და ამას ზედა შეისვენა მასვე ჟამსა. არა თუ იყო-და მაშინ მეფობაჲ ჰურიათაჲ, გარნა წარწყმედასა მათსა მოასწავებდა, ვითარცა წერილ არს — აჰა ესერა, დაუტევნეთ სახლნი თქვენნი ოხრადო.

ამისსა შემდგომად წარმოვიდა ელიოზ იერუსალემით სახელდ თვისად. და დაჲ იგი მისი მიეგება და მოეხვია ქედსა. ხოლო ელიოზ გამოიღო კვართი იგი საუფლოჲ და მისცა მას და ჰრქვა:

— აჰა, რომლისა-იგი გსუროდა, მიიღე კვართი მისი!

ხოლო ვითარცა მიიღო დედაკაცმან მან კვართი იგი უფლისაჲ, რამეთუ შეკეცილ იყო იგი, და იმთხვია რაჲ პირსა და დაიდვა მკერდსა და ხმა ყო ცრემლით და აღმოუტევა სული.

მაშინ აღიძრნეს ერნი უცხოთა მას ზედა სასწაულსა. და იქმნა შფოთი დიდი და ამცნეს მეფესა მის ჟამისასა ადერკის. ხოლო მას ენება, რათა გამოუღოს კვართი იგი. ხოლო დაჰხსნა იგი ზარმან მის მკვდრისამან, რამეთუ მაგრიად ეპყრა იგი მკერდსა ზედა.

ხოლო ელიოზ შიშითა შეპყრობილმან დაჲ იგი საყვარელი და წმიდაჲ კვართითურთ დაჰკრძალა მიწასა შინა. და მეყსეულად აღმოხდეს მის ზედა ხენი იგი კვიპაროზნი და აღმოეცენა ხესა მას ქვეშე ყვავილი მრავალფერი და სულნელი.

ხოლო აწ პირველსავე სიტყვასა მოვიდეთ.

ვითარცა მოჰკვეთეს ხე იგი კვიპაროზი, გამოსცა სულნელებაჲ მიუთხრობელი, და შეჰმზადეს სვეტად, ვითარცა ბრძანებულ იყო მეფისა მიერ. და ენება აღმართებაჲ არა მასვე ადგილსა, სადა-იგი მოეკვეთა, არამედ სხვასა, ერთ კერძოსა ტაძრისასა. და მოვიდა მე-

ზე და ყოველი ერი და ფრიადითა ღონისძიებითა ხელყვეს აღმართებაჲ მისი და ვერ შეუძლეს, რამეთუ საღმრთოჲ ძალი აყენებდა. და მოიწია ღამე და წარვიდა მეფე და ყოველნი ერნი განკვირვებულნი.

ხოლო ნეტარი ნინო დგა მას ღამესა მახლობელად სვეტისა მის და ილოცვიდა. და იხილა ჭაბუკი ერთი ნათლითა შემოსილი. და ნინოასვე გვერდით დგეს შროშანა და სიდონია და იხილეს მათცა. და ეტყოდეს ნინოს:

— რაჲ არს ხილვაჲ ესე?

ხოლო მან ხელი განუხარა და უბრძანა განშორებაჲ.

და კაცმან მან ნათლითა შემოსილმან აღჰმართა ძელი იგი აღმართებით აღგილსა მას, სადა-იგი პირველ მდგომარე იყო. და ორ კაც ოდენ სიმაღლესა დადგა იგი და გამოსცემდა ბრწყინვალებასა და ფრიადსა სულნელებასა.

და ვითარცა იქმნა ცისკარი, გამოვიდა მეფე ურვეული სვეტისა მისთვის და მიეახლა აღგილსა მას და ეყნოსა სული სულნელები-საჲ მიუთხრობელი. და იხილა ხილვაჲ საშინელი და ელვარებაჲ ბრწყინვალე და სვეტი იგი მაღლად ზე მდგომარე.

და იწყო შემოკრებად ერისა სიმრავლემან და ყოველი ქალაქი და თვით მეფე და დედოფალი ცრემლითა ილტობოდეს. და ვითარი-იგი ხედვიდეს ყოველნი, სვეტი იგი ნათლით შემოსილი მცირე-მცირე ჩამოვიდოდა და ძირთავე მისთა ზედა დაემყარა და შეეძერწა ყოველითურთ შეუხებელად ხელთაგან კაცთაჲსა.

და აღივსნეს ყოველნი შიშითა და სიხარულითა და ერთხმობით აღიდედეს ღმერთსა ნინოასსა. და მიერთგან იქმნებოდეს ძალნი და სასწაულნი.

მას ჟამსა იყო ვინმე ჰურიჲა შობითგან ბრმაჲ. მოვიდა და შეეხო სვეტსა მას და აღეხილნეს თვალნი მისნი. და მოვიდა სარწმუნოებად ყოველთა სახლეულთა მისთა თანა.

კვალად მთავრისა ვისმე წარმართისა ძე მრავალჟამ მდებარე იყო ცხედარსა ზედა, რომლისა ასონი უძრავქმნილ იყვნეს და დახრილ ეშმაკისაგან. ესე მოიღო დედამან მისმან წინაშე სვეტისა მის და ევედრებოდა ნეტარსა ნინოს, რათა ილოცოს ძესა მისსა ზედა და განკურნოს. ხოლო ღირსსა მას შეეწყალა დედაკაცი იგი და დასდვა ხელი სვეტსა მას და მერმე შეახო ყრმასა მას და ჰრქვა:

— უკეთუ გრწმენინ იესუ ქრისტე, ძე ღმრთისაჲ, განიკურნო გვემულებსაგან!

ხოლო ყრმაჲ იგი ხმოზდა:

— მრწამს, წმიდაო ღმრთისაო!

მაშინ უპყრა ხელი და აღადგინა მრთელი და მისცა დედასა თვისსა.

ხოლო მასვე ჟამსა შინა შიში დიდი დაეცა ყოველთა მათთვის სასწაულთა, რომელნი იქმნებოდეს სვეტისა მისგან ბრწყინვალისა. მაშინ მეფემან შექმნა გარემოჲს სვეტისა მის საბურველი და დაფარა ხედვისაგან. და ეგრეთ გარეშესა მას შემთხვევინიან და განიკურნიან, ვითარითაცა ვინ შეპყრობილ იყვნინან უძლურებითა.

ხოლო პირველ ათისა წლისა მირიან მეფისა ყოველთა უფალმან წყალობა ყო ჰპრომთა ზედა და ბერძენთა და ზეგარდამო წოდებითა გამოაჩინა მეფე მორწმუნე კოსტანტინე და დედაჲ მისი ელენე დედოფალი. და ნათელიდეს სახელსა ზედა ქრისტესსა ყოველმანვე ერმან და პალატმან მისმან ამალღებითგან უფლისა ჩვენისა იესუ ქრისტესა სამას მეათრვამეტესა წელსა. და ამალღდა რქაჲ ქრისტეანეთაჲ.

ხოლო დიდმან და მოციქულთა სწორმან და მიმსგავსებულმან კოსტანტინე დიდად იღვაწა და წარავლინა დედაჲ თვისი იერუსალიმად ძიებად პატიოსნისა ჯვარისა, რომელიცა პოა მან ჯერჩინებითა ღმრთისაჲთა და აღაშენნა წმიდანი ტაძარნი საუფლონი.

ხოლო მას ჟამსა შინა, ოდეს-იგი პატიოსანი ჯვარი აღმოგვიბრწყინა ქრისტემან ღმერთმან თვისითა მადლითა დედოფლისა ელენეს მიერ, მსგავსადვე მისსა ამას ჟამსა მცხეთას თვისი დაფარული წმიდაჲ სამოსელი გამოაბრწყინვა, რომელსა ზედა სვეტი ნათლისაჲ იხილვებოდა და კურნებანი მრავალნი იქმნებოდეს.

და ჰპრომთა და ბერძენთა ზედა იქმნა მეფე მორწმუნე კოსტანტინე. ეგრეთვე მასვე ჟამსა მეფე იქმნა ზეგარდამო განსწავლული კეთილად და სათნოდ ღმრთისა მორწმუნე მეფე მირიან.

მაშინ, ვითარცა განსრულდა შენებაჲ ეკლესიათაჲ და არღარა იყო ნაკლულევანებაჲ, გარნა ხოლო მღდელნი, წარავლინნა მოციქულნი საბერძნეთს მეფისა მიმართ და ითხოვნა სჯულისმდებელნი. ხოლო ვითარცა მიიწივნეს მოციქულნი იგი, განიხარა კოსტანტინე მეფემან და მრავლითა პატივითა პატივსცა და წარაყოლა მათ თანა ევსტათი ანტიოქელი პატრიაქი, კაცი ყოვლითა სიბრძნითა სავსე, რომელმან ნიკიისა კრებასა დაამტკიცა მართალი სარწმუნოებაჲ.

ხოლო ვითარცა მიიწია პატრიაქი სანახებთა ქართლისათა და თანა ჰყვა ძელი ცხოვრებისაჲ და ხატი უფლისაჲ და ყოვლად წმიდისა ღმრთისმშობელისაჲ. მოეგება მას მეფე და ყოველნივე ერნი და მთავარნი მისნი და დიდითა პატივითა აღიყვანეს პალატად.

და მიიღეს კურთხევა მეფემან და დედოფალმან და ყოველმან ერმან. და წმიდასა ნინოს მიუძღვანა ნეტარება და მისცა წიგნი ელენე დედოფლისაჲ, მიწერილი მისდამი პატივით.

და ხვალისა დღე მოუწოდეს მეფემან და წმიდა ნინო პატრიაქსა და სამღვდელთა. და ნათელილო მეფემან და დედოფალმან და ყოველთა მთავართა და ყოველმან ერმან. და აკურთხნა ეკლესიანი და დაამყარნა საკურთხეველნი და ყო სატფურებაჲ. და დაასხნა ხელნი მთავარებისკოპოსად ღირსსა იოვანეს და ასწავა სჯული მეფესა და ყოველსა ერსა.

ხოლო მკვიდრ იყვნეს მცხეთას შინა მრავალნი სულნი ჰურიანი, რომელთა მღვდელთმთავრად იყო მაშინ აბიათარ, რომელი ზემო ვახსენეთ. და მიიყვანა იგი წინაშე პატრიაქისა მეფემან და ჰრქვა:

— ჰოჲ აბიათარ! ღმერთმან გვიხსნა წმიდისა ნინოჲს მიერ კერპთა მონებისა და საცთურთა მათთაგან. და ნათელ გვიღებოც ხელითა პატრიაქისაჲთა სახელსა ზედა უფლისა იესუ ქრისტესა. აწ რაჲ გნებავს თქვენ, ჰურიანო?

მაშინ მიუგო აბიათარ და ჰრქვა:

— მეფეო, ვითარცა უწყიან მთავართა შენთა და ყოველმან ამან ქალაქმან, ნათესავნი ვართ ბენიამენისნი და სჯულსა მოსესსა სწავლულ და ფრიად წვრთილ წერილთა წინაჲსწარმეტყველთასა და მეცნიერ ყოველსა მათ მიერ ქადაგებულსა. და ყოველნი იგი ამისთვის წამებდეს, ვითარმედ შეცვალებად იყო სჯული ესე ჩვენი და მოსლვად ღმერთი ქვეყანად და მსგავსებად კაცთა და ნათლისღებად და ჯვარცმად და სამარესა დადებად და აღდგომად მესამესა დღესა. ხოლო მამათა მათ ჩვენთა განარისხეს შემოქმედი და გამოახვნეს თავნი მათნი წყალობისაგან ღმრთისა. და ჰრომთა დაიპყრეს მეფობაჲ ჩვენი, რათა ჩვენ ვიყვნეთ განბნეულ და მონებასა ქვეშე. ხოლო მე მივემთხვიე ებისტოლესა ნათესავისა ჩვენისასა პავლესსა, რომელი-იგი შეუდგა მოციქულად ქრისტესა, და გულისხმაჲ ვყავ მით სჯულისა ჩვენისა განქარვებაჲ, გარნა არავინ იყო მსწავლელ ჩვენდა. და აწ, ოდეს ინება ღმერთმან და მოავლინა ქვეყანასა ამას მოციქულად ნეტარი ნინო და ვიხილენ სასწაულნი უადრესნი ბუნებისანი, რომელთა თქვენცა მეცნიერ ხართ, მეფეო, და შეუდგა მას ასული ჩემი, და აწ მეცა მზა ვარ ნათლისღებად სახელსა ზედა სამებისასა.

და ვითარცა ესე ყოველი წარმოთქვა, განიხარა მეფემან. და ნათელსცა პატრიაქმან აბიათარს და ყოველსა ნათესავსა მისსა. და მისცა მეფემან დაბაჲ, რომელსა ეწოდების ციხედიდი, და იყო საყვარელ წინაშე მისსა. ხოლო სხვანი ჰურიანი, რომელთა არა ნათელ იღეს, განიბნივნეს მცხეთით და წარვიდეს.

ხოლო ევსტათი პატრიაქმან დაამტკიცა მართლმადიდებლობა და ასწავა წესი ეკლესიათა და იჟმნა მეფისაგან და წარემართა ქვეყანად თვისად. ხოლო მეფემან და სვინკლიტიკოსთა მისთა მისცეს ასი სოფელი მოსასყიდელად წმიდისა მიჰრონისა.

ხოლო ამისსა შემდგომად აღვიდა წმიდა ნინო მთასა მას, რომელი არს პირისპირ მცხეთასა, რომელსა ზედა დღეს შენ არს ეკლესია სვეტისა ცხოველისა ჯვარი პატიოსანი. და მუნ ილოცვიდა და ევედრებოდა ღმერთსა. და ძირსა მის მთისასა წყალი აღმოაცენა და იქმნეს სასწაულნი და კურნებანი მრავალნი წყლისა მისგან. ხოლო ხე მთისა მის, რომელი განბრწყინდა ნათლისა მისგან, შექმნეს ჯვრებად. მაშინ იხილვა სასწაული დიდი, რამეთუ ზეცით გამოჩნდის ჯვარი ცეცხლისა შემოსილი ვარსკვლავებითა და ვიდრე ცისკრისა მოწევნადმდე დგის ზედა კერძო სვეტისა ცხოველისა. და შემდგომად ცისკრისა განუტევნის ელვანი და წარვიდის ერთი აღმოსავალით და ერთი დასავალით და ერთი იგი დახდის თავსა თხოთისასა და ერთი იგი მიიწეოდის ბოდეს. ჯვარის სახე იგი დადგის წიაღ არაგვსა თავსა მის მთისასა, სადა-იგი წმიდამან ნინო წყარო აღმოაცენა.

და ესე მრავალგზის იქმნა. და განაკირდა მეფე და ყოველი ერი. და აღაშენა მეფემან ერთი ეკლესია თავსა მის მთისასა, სადა ჯვარი იგი დადგის, და ერთისა — თხოთს. და დაასვენნეს ჯვარი იგი: ერთი ჯვარს და ერთი თხოთს და ერთი ბოდეს. ხოლო ჯვარი იგი ვაზისა, რომელ მოიღო წმიდამან ნინო ხელისაგან ყოვლად წმიდისა ღმრთისმშობელისა, არს ჯვარსა მას შინა, რომელ დაასვენეს ჯვარსა პატიოსანსა.

ესე ჯვარნი განწესებისაებრ მეფისა წარიყვანნა ღირსმან იაკობ ფრიადითა სიმრავლითა ერისაჲთა და საკმეველთა სულნელეებითა და დაასვენნა ადგილთა მათ.

ხოლო სვეტსა მას წინაშე ცხოველსა აღესრულებოდეს სასწაულნი მრავალნი და არავინ იკადრებდა კართა განხმად თვინიერ კვირიაკისა. ხოლო კვირიაკესა განახვნიან და მღდელთა შეწირიან საღმრთო მსხვერპლი. და ყოველნი სნეულნი განიკურნებოდნან და ერი პირისპირ მდგომარე ილოცვიდის, რამეთუ შიში დიდი და ზარი ფრიადი იყო ყოველთა ზედა და ყოველნი ადიდებდეს ღმერთსა.

კვალად ბრძანა მეფემან, რათა ერთი ეკლესია აღაშენონ ერუშეთს, სადა-იგი არს ფიცარი ფერხთა უფლისათა, და ერთი ეკლესია — მანგლისს, რამეთუ არს მუნ სამსჭვალი უფლისაჲ. ესრეთ

წარმატებოდა მეფე სარწმუნოებითა და გლახაკთ მოწყალებითა და მღდელნი და მღდელთმთავარნი განმრავლდებოდეს.

ხოლო ნეტარმან ნინო იწყო ქადაგებად და თანა წარიტანა იაკობ მღდელი და დიაკონი და ერთი ერისმთავარი ერთთურთ მისით და დადგა წობენეს. და მოუწოდა მთეულთა, ჭართლელთა და ფხო-ნელთა და უქადაგა სარწმუნოებაჲ ჭეშმარიტი. ხოლო იგინი ღმობიერ იქმნენ და ნათელილეს და დაღუწენეს საკერპონი და აღაშენ-ნეს ეკლესიანი.

და ამისა შემდგომად წარვიდა ერწოს და ჟბალეთს და მოიყვა-ნნა იგინიცა სარწმუნოებად და ნათელილეს მათცა.

და მერმე ჩავიდა კახეთს და დადგა კაწარეთს და მოაქცივნა იგი-ნიცა. მერმე გარდავიდა ქველდაბას და მოუწოდა მთავართა კახეთი-სათა. ხოლო მათდა პირველვე უწყებულ იყო სარწმუნოებაჲ ქრის-ტესი და ნათლისღებაჲ მეფისაჲ და სიხარულით შეიწყნარეს სწავლამ მისი. და მოიქცეს და ნათელილეს ხელითა მისივე იაკობ მღდლისაჲთა. და მუნით მივიდა ბუდეს. და მოვიდეს მისსა დედო-ფალი კახეთისაჲ სუჯი და მის თანა მთავარნი და მხედრები და მონა-მხევალთა სიმრავლე. და წარმოუთხრნა მას ქრისტეს საიდუმ-ლოჲსა განგებულებანი და ასწავა სიტყვითა ტკბილითა სარწმუნოე-ბაჲ ჭეშმარიტი და სასწაულნი იგი აუწყნა, რომელნი-იგი იქმნე-ბოდეს ქალაქსა შინა მცხეთას სვეტისაგან ცხოველისა. ხოლო მათდა წინაჲსწარ უწყებულ იყო ყოველი. ხოლო მათ სიხარულით შეიწყ-ნარეს სწავლამ ნინოჲსი. და ნათელილო დედოფალმან და ყოველთა მთავართა და მხევალთა მისთა.

და ვითარცა ესრეთ სრულყო ქადაგებაჲ მისი ნეტარმან ნინო და სრულყო ღვაწლი თვისი, ეუწყა სულისა მიერ წმიდისა გან-სლვამ მისი ხორცთაგან. და მიწერა წიგნი მეფისა და მისცა დედო-ფალსა კახეთისასა სუჯის, რომელსა წერილ იყო ესრეთ:

„იესუს ქრისტეს მონასა ერთგულსა და აღმსარებელსა წმიდისა სამებისასა და თანა შეერთებულსა წმიდათა მეფეთასა მეფესა მი-რიანს!

გარდამოგივლინოს ღმერთმან ცვარი წყალობისაჲ ზეცით და ყოველსა პალატ-ბანაკსა ერისა შენისასა და იყავნ მფარველ თქვენ-და ჯვარი ქრისტესი და მეოხებაჲ ყოველად წმიდისა დედისა მისი-საჲ! რამეთუ აჰა, მე, ესერა, მოვლე ზოგი რამეჲ ამის ქვეყანისაჲ და შეიწყნარეს ქადაგებაჲ ქრისტესი და მოიქცეს და ნათელილეს და თაყვანისცეს დამბადებელსა ყოველთასა. და შენდა ჯერ არს სიხარული, რამეთუ დღეთა შენთა შინა მოხედნა ღმერთმან თვისთა დაბადებულთა და აღმოუბრწყინვა ნათელი თვისისა მეცნიერები-

სამ. აწ დაიცევით მართალი სარწმუნოებაჲ ქრისტესი, რათა მის თანაჲ ჰსუფევდეთ საუკუნოდ სასუფეველსა ცათასა.

რამეთუ მე, აჰა ესერა, ვითარცა ერთი სოფლად შემოსრული, განვალ ცხორებისაგან და წარვალ გზასა მამათა ჩვენთასა.

ხსენებულმცა არს საუკუნოდ კეთილთა შინა ღმრთისათა დედოფალი სუჯი, რამეთუ მოვიდა ჭეშმარიტსა ქრისტეს სარწმუნოებასა და დამუსრნა კერპნი და მოუძღვა და მოიყვანნა ერნი ღმრთისმსახურებად და მოუწოდა ძმასა და ასულსა მისსა, და კვალად არტერეონ მთავარსა, და ასწავა მართალი სარწმუნოებაჲ. და ყოველთა ბუდეს შინა ნათელიდეს სახელითა მამისა და ძისა და წმიდისა სულისაჲთა.

აწ წარმოგზავნეთ ჩემდა წმინდაჲ მამათმთავარი, რათა მომცეს საგზალი სულისაჲ საუკუნოდ, რამეთუ მოახლებულ არს აღსასრული ჩემი“.

და მიიღო რაჲ წიგნი იგი ნინოჲსი დედოფალმან სუჯი, სურვილითა აღძრული თაყვანისცემისათვის სვეტისა ცხოველისა თვით მოსწრაფედ წარემართა, რათა იხილოს და თაყვანის ცეცს ცხოველსა სვეტსა და ჯვარსა ცხოველსა. და ყოველსა მას სიშორესა გზისასა ფრხივ ვიდოდა უხამური და ცრემლითა დაალტობდა ქვეყანასა.

და ვითარცა მოიწივნეს პირისპირ სვეტისა ცხოველისა, იხილეს, რამეთუ წყალი იგი არაგვი უმეტეს ზომისა დიდოდა, რომელი ვერვინ მხედართაგანმან წიაღვლო. არამედ რომელნიცა შთავიდიან, გარევე უკუნიქცევიან დაყენებულნი სიმძაფრისაგან წყლისა მისგან დიდისა.

ხოლო ვითარცა-იგი პეტრე მიმავალი უფლისა წყალთა ზედა ვიდოდა, ეგრეთვე ამან დედაკაცმან, სავსემან სარწმუნოებითა ქრისტესითა და სურვილითა სვეტისა ცხოველისაჲთა და მინდობილმან სარწმუნოებასა მას მარცვლისა მდოგვისასა, აღიბჰდა თავი თვისი ჯვართა ქრისტესითა და აღხდა ჰუნესა. ხოლო ხედვიდეს იმიერ კერძო მთავარებისკოპოზი იოვანე და ყოველი ერი. და ვითარცა შევიდა წყალთა მათ შინა, მართლ უკუნიქცა ამიერ და იმიერ წყალი იგი, ხოლო იგი განვიდა მშვიდობით.

მაშინ მოეგება მას მეფე და მთავარებისკოპოზი, ყოველნი ერნი შეპყრობილნი შიშითა და საკვირველებითა. და შევიდა ეკლესიად წინაშე სვეტისა ცხოველისა. და ილოცა ცრემლითა მხურვალითა და შეწირა თავი თვისი შვილითურთ და ყოველი მონაგები თვისი და ქალაქიცა იგი მცირე ბართიანი და დაბაჲ დიდი ბუდისი და იხარებდა სულთა.

მაშინ გამოიღო წიგნი იგი ნეტარისა ნინოჲსი და მისცა მეფესა.

და წარიკითხა რაჲ იგი, აღივსო ცრემლითა. და აღდგა და თანაწარიტანა მთავარეპისკოპოსი და დედოფალიცა ნანა. და ვითარცა მიიწივნეს და მოიკითხეს, მან მისცა მათ კურთხევაჲ უფლისამიერი.

ხოლო წმიდაჲ ნინო შეპყრობილ იყო სნეულებითა და უბრძანა იოვანეს წირვაჲ ჟამისაჲ. ხოლო მან შეწირა მსხვერპლი უფლისა და აზიარა ხორცსა და სისხლსა ქრისტესსა, რომელი-იგი წარიძღვანა მან საგზლად საუკუნოდ. და შეჰვედრა სული თვისი ხელთა ღმრთისათა და წარვიდ საუკუნეთა კეთილთა.

ესრეთ შემკული მოციქულობისა მადლითა და ბრწყინვალე ქალწულებითა და განშვენებული სიმრავლითა ღვაწლთაჲთა და აღტვირთული ტალანტთა სიმრავლითა წარმოუდგა წმიდასა სამებასა და მიაართვნა ძღვნად სიმრავლენი ერთანი და ღვაწლთა მიერ განკაფული სოფლისა ამისგან სუფევად საუკუნოდ აღვიდა ოცდამეათხუთმეტესა წელსა ქართლს შემოსლვისა მისისასა, ხოლო დასაბამითგანთა წელთა ხუთი ათას რვაას ორმეოცდამეათხუთმეტესა.

მაშინ მოვიდა მეფე და ყოველი ერისა სიმრავლე გვამისა მიმართ მისისა და ვრდომით და გოდებით, შიშით და ძრწოლით შეუვრდებოდეს. და სიმრავლისაგან ერნი დათრგუნვიდეს ფერხითა ურთიერთას. და სნეულნი განიკურნებოდეს, რომელნი შეესნენ ფესვსა სამოსლისა მისისასა.

ხოლო მეფემან ძლითა დააცხრო შფოთი იგი ერისაჲ და განიზრაზა, რათა გვამი მისი აღიყვანოს და დაჰკრძალოს მახლობელად სვეტისა ცხოველისა. და ვითარცა ხელყვიან აღებად გვამისა მის წმიდისა, ხელნი მათნი უკმ იქმნიან და ყოვლად ვერ უძლიან შეძრვად. მაშინ გულისხმაყვეს და დაჰკრძალებს მასვე დაბასა შინა ბუდეს. და ეკლესიაჲ აღუშენეს და ეპისკოპოსი განაჩინეს მის ზედა.

ესრეთ პატივით და კრძალულებით პატივ სცეს წმიდასა და ნეტარსა მოციქულსა და განმანათლებელსა ქართლისასა, კახეთისა და ჰერეთისასა, სამგზის სანატრელსა ღმრთივდიდებულსა ნინოს.

ხოლო შემდგომად წმიდისა ნინოჲს ცხორებად საუკუნოდ მისლვისა მეფემან კეთილად წარჰმართა ღმრთისმსახურებაჲ და იქცეოდა სიმდაბლითა, სიმშვიდითა, გლახაკთ მოწყალებითა. და მღდელთა პატივ სცემდა და ეკლესიათა აშენებდა. და ესრეთ სათნოდ ღმრთისა მიიცვალა და დაჰმარხეს მის მიერ აღშენებულსა ეკლესიასა სამთავროს.

შემდგომად მისსა ძემან მისმან რევ მიიღო მეფობაჲ და მანცა ყოვლითა ღმრთისმოშიშებითა აღასრულა მეფობაჲ თვისი. და იგიცა წარვიდა კვალსა მამათა მისთასა შემკული ღმრთისა სათნობითა.

მოცემულ არს სიბრძნე ღირსი კეთილისა მიზეზის ქრისტეს მიერ, ღმრთისა ყოველთაჲსა, ბუნებასა ჭეშმარიტთა ბრძენთაჲსა. ვინაჲცა ითხოვდე ბრძენთაგან სრულთა კრძალულებით სიბრძნისმეტყველებასა და სულელთაგან ლ...ს მეცნიერთა დუმილით ბრძენთა სმენასა. აწ სულელნი სიბრძნისმეტყველებენ. ხოლო თვისსა და ბრძენთა ...ნეს დუმილი... მ...თ ვერ გულისხმა ყვეს, ვითარმედ „ბრძნად მეტყველებამ ვეცხლი არს წმიდამ, ხოლო დუმილი — ოქროჲ რჩეული“, — ვითარცა თქვა სოლომონ. /-

რამეთუ რაჟამს ბრძენთა დუმილი ჰმატს, მაშინ „სიბრძნეჲ მათი გამოსავალთა ზედა იქებინ“, რამეთუ ენაჲ მათი მეტყველებისაგან ცუდისა უტყვი არნ და ძვირის სიტყვისა უქმ, რამეთუ ძიებამ რაჲ სასყიდლისაჲ საქმედ უპყრიედ მათ და ყოვლადვე ბრძნობედ სიწმიდესა სიმაღლით ღირსებასა თანა და სიყვარულითა ღმრთისაჲთა გალობედ მეცნიერებით მარადის ლოცვისა შეწირვითა, ვითარცა იტყვის მოციქული — მოუკლებელად ილოცევდითო.

/ არამედ აწ მე ვინაჲთგან ვერ ძალ მიც მოუკლებელად ლოცვად და სულელთა ყოველთა უდარეს ვარ, ნაკლულევანებამ ჩემი არა მიფლობს დუმილად და ზოგს რაჲმე უმჯობესად შემირაცხიეს, რაჲთა ვიტყოდო ღირსად ცხორებასა ღმერთშემოსილთა კაცთასა — ნეტარისა მამისა ჩვენისა გრიგოლისა და მოყვასთა და მოწაფეთა მისთასა მადლითა და შეწევნითა ღმრთისაჲთა, რაოდენცა შეუძლო უწყებად მსმენელთა, ჭეშმარიტად თხრობილი მოწაფეთაგან და მოწაფის მოწაფეთაგან მის წმიდისათა. და ნეტართა მათ ოხითა ვბოვო ორკერძოვე ღზინებამ უძლურებათა ჩემთაჲ ესრეთ სიტყვათა ამათ წერითა.

ვითარმედ არსებადაუბადებელისა, კაცთმოყვარისა სამებისა წმიდისა მადლითა, მიუწდომელად ჩვენგან დაწერილთა — საუკუნოდ ზეცათა შინა ანგელოზთა თანა — წიგნსა მას ცხოველთასა, და ჯვართა წმიდითა მოქადულთა დიდითა მათ მეუდაბნოეთა კლარჯეთისა დიდებულთა უდაბნოთა შინა პირველად დამკვიდრებულთა მათ წმიდათა მამათა ღირსად ცხორებულთა, სიმხნეა მოთმინებისა და სიწმიდით შრომა უფლისა სათნო და სასწაულთა მათთა სიმრავლენი ქვეყანასა მას ქართლისასა აღუწერელობითა დაშჭირდეს მისთვის, რომელ პირველ ვახსენე, რომელთაა ჯერ იყო დაწერა ვიდრე ნათესავითი ნათესავადმდე უკუნისამდე მითხრობად ყოველთა, რამთამცა ერი დაბადებადი აქებდა უფალსა ხსენებისა მათისა დღესასწაულსა.

არამედ აწ სასწაულნი მათნი ჟამთა სიმრავლისაგან მიეცნეს სიღრმესა დავიწყებისასა. ყოვლად სახსენებელთა მათ განსაკვირვებელთა ნეტართა კაცთა საქმენი კეთილნი და ცხორება უბიწო, რომელნიცა იგი ბრწყინვიდეს, ვითარცა მთიებნი ზეცისა სამყაროსა, ხილულსა ამას და განქარვებადსა მზესა ქვეშე. და აწ სულითა ბრწყინვალენი იხარებენ დაუსრულებელსა ნათელსა შინა და მარადის ჩვენთვის მეოხებასა ჰყოფენ განმხიარულებულნი ქრისტეს აღთქმულთა მოღებთა, რამეთუ შრომათა მათთა წილ მიუღებეს სიხარული და მხიარულება უოხვნო, მოუკლებელი და გამოუთქმელი ცათა შინა.

ამათ ნეტართა შორის გამობრწყინდა მადლითა სავსეა, განსრულებული სიბრძნითა, დიდი მღდელი და კეთილად განმგებელი მოღვაწე და უდაბნოთა ქალაქყოფელი, ზეცისა კაცი და ქვეყანისა ანგელოზი, სანატრელი გრიგოლ, სულიერად მამა და წინამძღვარი და მაშენებელი ხანძთისა და შატბერდისა, ორთა მათ დიდებულთა მონასტერთა, რომელი ექმნა სახე კეთილის ყოველთა მის ეამისა მეუდაბნოეთა მამათა ახლად შენებასა მათსა.

ესე იყო შვილი წარჩინებულთა დიდებულთა და მართლმორწმუნეთა მამა-დედათა და სახლსა შინა სამეუფოსა დიდისა ნერსე ერისთვისასა აღზრდილ იყო ხელითა კეთილად მსახურისა დედოფლისა — ნერსეს ცოლისაჲთა, რომელსაცა ეშვილა, რამეთუ იყოცა ძმისწული მისი. და საშოთგანვე დედისაჲთ შეწირულ იყო ღმრთისა დედისაგან თვისისა, ვითარცა სამოელ წინამწარმეტყველი, და მარხვასა შინა იზარდებოდა მსგავსად წინამორბედისა, რამეთუ სიჩრთოთგანვე ღვინო და ხორცი არა შეხდა პირსა მისსა.

ვინამთგან ქრისტესა განეკუთნა სული თვისი სამკვიდრებელად. და ხატიცა მონაზონებისაჲ ემოსა, რამეთუ თავისუფალ იყო იგი სიმღერისაგან ყრმათაჲსა და ყოვლისაგან აღრევისა კაცთაჲსა და მარტოდ იყოფვინ თვისსა მას სადგურსა, რომელსა განწესებულ იყო. ამისთვისცა დაყუდებულ უწოდიან მას სახელი.

✓ ხოლო გულისხმიერებაჲ სწავლისაჲ განსაკვირვებელი იყო ფრიად. რამეთუ მსწრაფლ ხოლო დაისწავლა დავითი და ხმითა სასწავლელი სწავლაჲ საეკლესიოჲ, სამოძღვროჲ. ქართულსა ენასა შინა ყოველი დაისწავლა და მწიგნობრობაჲცა ისწავა მრავალთა ენათაჲ და საღმრთონი წიგნნი ზეპირით მოიწვართნა.

✓ ხოლო სიბრძნეცა იგი ამის სოფლისა ფილოსოფოსთაჲ ისწავა კეთილად. და რომელი პოვის სიტყვაჲ კეთილი, შეიწყნარის, ხოლო ჯერკვალი განაგდის. და განითქვა სისრულე იგი მისი სახელოვნად ყოველთა შორის. ხოლო გარეშესა მას სიბრძნესა სოფლისასა ჰპასრობნ სიტყვისაებრ მოციქულისა, ვითარმედ — „გან-რამ-მე-აცოფა ღმერთმან სიბრძნეჲ იგი ამის სოფლისაჲ“.

✓ სიტყვაჲ მისი იყო შეზავებულ მარილითა მადლისაჲთა. რაჟამს იტყვიან, ბრძნად აღაღის პირი თვისი და წესი განუჩინის ენასა თვისსა. და ჰპასკისა ზრდასა თანა სათნოებაჲცა კეთილი იზარდე-ბოდა, რამეთუ არა იყო, ვითარცა ჭაბუკი, მზვაობარ და ჭამადთა. გულის სათქმელთა მოყვარეჲ, არამედ თავით თვისით დანიელ წინამწარმეტყველისა სიტყვასა იტყვიან, ვითარმედ — „პური გულის სათქმელი არა ეჭამო“.

✓ და ესრეთ მიიღის საზრდელი საგლახაკოჲ ხორცთა თვისთა განსამტკიცებელად ნეტარმან გრიგოლ, მდაბჰლმან გულითა და გლახაკმან სულითა, მყუდრომან ქცევითა და მოწყალემან გონებითა, რამეთუ ძირი სიწმიდისაჲ მარადის გულსა მისსა დანერგულ იყო, აღმოცენარეჲ ჯეჯლსა ღმრთისმსახურებისასა. და ნერგი ჭეშმარიტისა სარწმუნოებისაჲ აღორძნდა სულსა მისსა და ნაყოფი ღმრთისა სიყვარულისაჲ გარდაემატა მის შორის. და ესევეითარითა მრავალფერითა კეთილად განგებითა ცხოვნდებოდა ჭაბუკი ესე, სამღდელოჲ სათნოდ უფლისა.

✓ ხოლო იყო ხილვითა დიდ, ხორცითა თხელ, ჰპასაკითა სრულ, ყოვლად კეთილ, სრულიად გვამითა მრთელ და სულითა უბიწო.

მაშინ ხელმწიფეთა მათ, აღმზრდელთა მისთა, და სანატრელმან-დედამან მისმან და ერისა სიმრავლემან ინებეს ხუცად კურთხევაჲ

ამის ნეტარისაჲ. და ჰრქვეს მთავართა მათ და მშობელმან მისმან:

— შვილო ყოვლად კეთილო და სარწმუნო ქრისტეს მონაო, აჰა, მოიწია ჟამი წინაჲსწარმეტყველისა დავითის თქმულისაჲ, რომელსა იტყვის: „ვინ აღვიდეს მთასა უფლისასა, ანუ ვინ დადგეს ადგილსა წმიდასა მისსა, არამედ უბრალოჲ ხელითა და წმიდაჲ გულითა“. და აწ შენ გპოვა ქრისტემან უბრალოჲ ხელითა და წმიდაჲ გულითა. და რაჲთა შენ აღხვიდე მთასა უფლისასა და დასდგე ადგილსა წმიდასა მისსა შემწირველად წმიდასა და უსისხლოსა მსხვერპლსა მისსა ღირსებისა შენისათვის და სასოდ სულთა და ხორცთა ჩვენთა.

ხოლო ამას ნეტარსა დაღაცათუ აქვნდა სიყვარული მღდელობისაჲ, შეზრუნდა სიტყვასა მათსა ზედა და შიში დაეცა სიახლისათვის ჰსაკისა მისისა და ჰრქვა მათ:

— თქვენ იცით ძალი საღმრთოთა წიგნთაჲ. გულისხმა-გიყოფია წმიდათა მოციქულთა და ნეტართა მღდელთა მოძღვართა განსაზღვრებული კანონი წმიდისა კათოლიკე ეკლესიისაჲ, თუ ვითარნი კრძალვანი უხმან მღდელობასა და ყოვლად უბრალოებაჲ არა ხოლო საქმით, არამედ გონებითაცა და სიტყვითა. ხოლო დაღაცათუ სულგრძელებასა ღმრთისასა თავს უდებიეს დათმენაჲ უწყსოთა კაცთა მღდელობაჲ, უმჯობეს არს მათა, უკეთუმცა ყოვლადვე რიცხვსა კაცთასა არა შერთულ იყვნეს, ვიდრე საუკუნოდ პატიჟთა დაუსრულებელთა. ხოლო სარწმუნოთა მღდელთათვის ესე უწყოდეთ თქვენ, ვითარმედ უფროჲს არს ყოველთა დიდებათა სულიერთა და ხორციელთა, რამეთუ ქრისტეს ნაცვალობაჲ არს, ჭეშმარიტისა ღმრთისაჲ, რომელმანცა ჰრქვა მოწაფეთა თვისთა, ვითარმედ — „ნეტარ ხართ თქვენ, რამეთუ მრავალთა წინაჲსწარმეტყველთა და მართალთა სწადოდა ხილვად და სმენად, რომელსა ხედავთ თქვენ და გესმის, და ვერ მიემთხვინეს“, რომელსა ღირს იქმნენით თქვენ. და თვისისა მის მღდელობისა ნაცვალად უფალმან მოციქულნი დაადგინნა მღდელად. და შემდგომითი შემდგომად ყოველნი სარწმუნონი მღდელნი და მათ მიერ ცხორებისა სასობაჲ ქრისტეანეთაჲ მღდელობასა შეჰვედრა და სასწაულთა ყოველთა და წინაჲსწარმეტყველთა ჩვენებასა და ღმრთისმხილველთა კაცთა გამოცხადებასა მღდელობითა დაჰბეჭდა. და აწ არა ვინაჲ არს კაცთა ცხორებაჲ თვინიერ მღდელობისა, რომლისათვის პავლე იტყვის, ვითარმედ — „ქრისტეს მიერ სახარებისაგან მე გშვენ თქვენ“. და უფალი ბრძანებს: „უკეთუ ვინმე არა იშვეს მეორედ და არა მიიღოს წმიდაჲ საიდუმლოჲ, ვერ შევიდეს სასუფეველსა ცათასა“. და აწ პატივსა ვხედავ და პატიჟისაგან მეშინის.

მაშინ მიუგეს ბრძენთა მათ მთავართა და ჰრქვეს:

— შვილო, გამორჩეულ ქრისტესო! შიში ღმრთისაჲ თავი არს სათნობათაჲ, ვითარცა მოსე იტყვის: „რასა ითხოვს ღმერთი შენგან, ჰოჲ ისრაელ, არამედ რაჲთა გეშინოდეს მისა“, „რამეთუ შიშმან უფლისამან შესძინის დღეთა“, ვითარცა იტყვის სოლომონ, რამეთუ — სიბერისა პატიოსნებაჲ არა მრავალი ჟამი არს და არცა რიცხვი დღეთაჲ აღრაცხილ, ხოლო მცოვანებაჲ არს გონიერებაჲ კაცისაჲ და ჰასაკ სიბერის — ცხობებაჲ უბიწოჲ. და კვალად იობ იტყვის: „არა თუ მრავლისა ჟამისანი არიან ბრძენ, არცა ბრძენთა იციან სამართალი“, „არამედ სული ვიდრემე, და სული იგი ყოვლისა მპყრობელისაჲ, რომელმან ასწავის სიბრძნე“. და შენ მოგცა ქრისტემან კეთილი მოხუცებულებაჲ გონებისაჲ. და აწ ნულარა ურჩ იქმნები, არამედ მორჩილ იქმენ ბრძანებასა ქრისტესა და ჰმონე მას მღდელობითა, რომელმან ივნო ჩვენთვის მღდელმან მან საუკუნემან და ჩვენ ყოველნი გვაცხოვნა.

✓ ხოლო ნეტარი გრიგოლ დაემორჩილა მათ და ნებითა ღმრთისაჲთა იკურთხა ხუცად ვედრებისაებრ მვედრებელთა მისთაჲსა, რომელ შვენოდავე კრძალულებით საღმრთოჲთა კანონითა ქცევასა მისსა და მარადის წმიდისა სამებისა მართლმადიდებლობასა. და ესრეთ მხიარულ იქმნა სიმრავლეჲ იგი ერისაჲ, რაჟამს წმიდითა ხელითა მისითა ღირს იქმნნეს მიღებად ხორცსა და სისხლსა ქრისტესსა.

✓ მაშინ მთავარნი იგი განიზრახვიდეს ებისკოპოსობასა მისსა, რამეთუ ვითარცა ანგელოზი ღმრთისაჲ აქვნდა ყოველთა ჭეშმარიტებისა მასწავლელად, ვითარცა წერილ არს: „ბაგეთა მღდელისათა დაიცვან სამართალი და შჯული პირისა მისისაგან გამოიძიონ, რამეთუ ანგელოზი უფლისა ყოვლისა მპყრობელისაჲ არს იგი“.

4

✓ ხოლო ნეტარმან გრიგოლ, ვითარცა იხილა თავი თვისი ხორციელად დიდებასა შინა, ფრიად წუხდა გული მისი და განიზრახა ფარულად სივლტოლაჲ თვისით ქვეყანით/საღმრთოჲთა წოდებითა, რომელიცა უძლოდა მას მამათმთავრისა აბრაჰამის სახედ, და ვითარცა ისრაელნი უდაბნოდ. არამედ აბრაჰამ ქვეყანისა მისგან ურწმუნოთა ნათესავთაჲსა განაშორა ღმერთმან, ხოლო ესე მორწმუნისა და კეთილად მსახურისა ქვეყანისაგან გამოიყვანა ამის მიზეზისათვის, რაჲთა უქმთა მათ უდაბნოთა შინა გამობრწყინდეს სანთელი ესე დაუვსებელი, ბრწყინვალეჲ ზედა სასანთლესა მას მაღალსა,

ზეთითა მით განუპარველითა, რაჲთა ხმასა მას და ოხრასა საყვი-
რისასა აღეტყინოს და განბრწყინდეს სულითა ძლიერითა და მიუ-
ძღვეს საქორწინესა მას კრებულსა თანა მოწაფეთა მისთა წმიდა-
თასა. და რამეთუ მადლითა მით ღმრთისმხილველითა, გონიერითა
და უბიწოთა, გულისხმა ეყო შეუცვალელებელი იგი სუფევამ, ზეცისა
მთავრობამ, და მათ თანა მოდასეობისა წადიერებითა დაუტევა
შეცვალებადი პატივი ქვეყანისა მოკვდავთა კაცთა სუფევისამ და
მოპრიდა ჟამიერთა და ნივთიერთა ბუნებათა, რაჲთა უჟამოჲ იგი
ნათელი უძღოდის უნივთოსა მას სამკვიდრებელსა და უცვალეებელ-
სა დიდებასა სასუფეველსა ცათასა.

5

და ესევეითარსა კეთილსა განზრახვასა და გზავნასა მისსა პოვ-
ნა მოყვასნი კეთილნი შეწევნითა ქრისტეს მადლისაჲთა: /საბა,
რომელსა ეწოდა საბან, დედის დისწული მისი, იშხნისა მეორედ
მაშენებელი და ებისკოპოსი მისი, და თევდორე, ნემვისა მაშენებე-
ლი და მამამ, და ქრისტეფორე, კვირიკეთისა მაშენებელი და მამამ.
ესე ოთხნი შეანაწევრნა სარწმუნოებამან და საღმრთომან სიყვა-
რულმან შეამტკიცა ერთ ზრახვად შეკრებულნი, ვითარცა სული
ერთი, ოთხთა გვამთა შინა დამტკიცებულნი.

მაშინ ნეტარმან გრიგოლ თქვა სიტყვამ იგი დავითისი, ვითარ-
მედ:

— „რაჲ-მე კეთილ ანუ რაჲ-მე შვენიერ, არამედ დამკვიდრებამ
ძმათაჲ ერთად“! რამეთუ ვითარცა თქვა ქრისტემან სახელისა მისი-
სათვის შეკრებულთა შორის დამკვიდრებამ თვისი, ეგრეთვე იყავნ
ჩვენ შორის თავადი უფალი, რაჲთა სათნო იყოს სულიერი ესე
საგრობამ ჩვენი უცხოებასა შინა და რაჲთა შეწირულ იყოს მსახუ-
რებამ ჩვენი სათნოდ მის წინაშე.

ხოლო მათ თქვეს:

— იყავნ ქრისტე ღმერთი ჩვენ შორის სულიერად ძმობასა და
გზავნასა ჩვენსა და უძღურსა გულსმოდგინებასა სიტყვათაებრ შენ-
თა, ბრძენო გრიგოლ, რაჲთა ძალი საღმრთოჲ დაემკვიდროს ჩვენ
შორის.

მაშინ ერთითა მით ერთობითა აღიბეჭდნეს თავნი თვისნი ძლი-
ერებისა ბეჭდითა მით ნიშისა საუფლომისა პატიოსნისა ჯვარისაჲთა.
და სიხარულით წარემართნეს გზასა მას, რომელი არა უწყოდეს,
არამედ არა უმეცარ იყვნეს, რამეთუ უფალი მხოლოჲ უძღოდა მათ,
ხედვიდა რაჲ გულსა მათსა წმიდასა და წყაროებრ დაუწყევდელსა

ლოცვასა და ცრემლთა მათთა ნაკადულსა. და მოიყვანნა იგინი ქართლით ოპიზას პირველად.

ხოლო იყვნეს ოპიზას ძმანი მცირედნი შეკრებულ ქრისტეს სიყვარულისათვის, ვინამთგან პოვნილ იყო წმიდა იგი მცირე ეკლესია წმიდისა ნათლისმცემელისაჲ. და იყო წინამძღვრისა მათისა სახელი ამბა გიორგი, რამეთუ მესამე მამაჲ იყო ოპიზისაჲ, რამთგან სამოელ და ანდრია გარდაცვალებულ იყვნეს.

ამან ნეტარმან ამბა გიორგი, ვითარცა იხილნა სანატრელი მამა გრიგოლ და მოყვასნი მისნი, გულისხმა ყო საღმრთოთა ცნობითა ღირებისა მათისა მადლი და შეიწყნარნა იგინი სიხარულით არა ვითარცა მოწაფენი, არამედ ვითარცა უზემთაესნი მისა. უწყოდა სულითა, რამეთუ პატივი ზეგარდამო ღმრთისა მიერ მონიჭებად იყო მათდა.

და ორისა წელიწდისა ჟამთა იყვნეს ოპიზას მამაჲ გრიგოლ და მოყვასნი მისნი ღვაწლითა ფიცხლითა მონაზონებისა შრომისაჲთა, ვითარცა იყო წესი მის ჟამისა მონაზონთაჲ.

ხოლო მამასა გრიგოლს სწადოდა მარტოდ დაყუდებამ. რამეთუ ესმოდა ანგელოზებრივი ცხორებამ მარტოდ მყოფთაჲ მათ სივრცესა მას შინა უდაბნოჲსასა, რომელნი-იგი იზარდებოდეს მძოვართა სახედ მწვანელითა და ხილითა, ხოლო რომელნიმე მცირედითა პურიითა. და რომელთაჲმე ესმოდა სახელი და რომელნიმე ფარულად იყვნეს.

ყოველთა მათ ნეტართჲ მოიხილავნ წმიდამ გრიგოლ და კეთილთა ქცევათა მათთა ისწავებნ — რომელთაგანმე ლოცვასა და მარხვასა, რომელთაგანმე სიმდაბლესა და სიყვარულსა, რომელთაგანმე სიმშვიდესა და განურისხველობასა, რომელთაგანმე უპოვარებასა და ქვეყანასა ზედა წოლასა, გინათუ ზეჯდომით ძილსა, რომელთაგანმე უძლურებასა და ხელთსაქმარსა დუმილით და მსგავსთა ამათთა საწინოებათა. და ესრეთ სწავლათაგან სულიერთა აღსავსემან მიაქციის საყოფლადვე თვისა, რამეთუ ესმინ წმიდათა მათგან, ვითარმედ — პრცხვენისმცა სოფელსა ქცევათაგან ჩვენთა კეთილთა.

6

მას ჟამსა იყო ვინმე ბერი ხანძთას მარტოდ მყოფი, კაცი მართალი და წმიდაჲ, რომლისა სახელი — ხვედიოს. ამან ნეტარმან ჩვენებამ იხილა არა თუ ძილსა შინა, არამედ ცხადად. რამეთუ ხედვიდა ადგილსა მას წმიდასა, სადა აწ ხანძთას წმიდამ ეკლესიაჲ

შენ არს, ვითარმცა სახედ ეკლესიისა ნათლისა ღრუბელი გამოხატული დგა მყოვარ ჟამ და სულნელება დიდძალი გამოვიდოდა მიერ ღრუბლით. და ესმა ხმაჲ ნეტარსა მას ბერსა, ვითარმედ:

— ალექსენოს წმიდაჲ ეკლესიაჲ ადგილსა ამას ხელითა გრიგოლ მღდელისა, კაცისა ღმრთისაჲთა, და სულნელება ლოცვათა მისთაჲ და მოწაფეთა მისთაჲ, ვითარცა კეთილი საკმეველი, აღიწოდის წინაშე ღმრთისა.

და ესე ჩვენებაჲ ვითარცა იხილა, განიხარა დიდად ფრიად და მიეღოდა უწყებულსა მას წმიდასა, რამეთუ ჩვეულებაჲ აქვნდა ღმრთისამიერისა ხილვისაჲ. ეგრეთვე აუწყა ქრისტემან სანატრელსა მამასა გრიგოლს ბერისა მის ღირსებაჲ და ადგილისა მის მიგებად მისა.

მას ჟამსა წინამძღვარებითა სულისა წმიდისაჲთა მოიწია ხანძთად სათნოჲ ღმრთისაჲ მამაჲ ჩვენი გრიგოლ წმიდისა მის ბერისა. და ვითარცა იხილეს ერთმანერთი, განიხარეს ფრიად და ყვეს ლოცვაჲ. მაშინ ნეტარმან მან ბერმან ჰრქვა:

— მკურთხე, წმიდაო მამაო გრიგოლ, რამეთუ მღდელი ხარ შენ.

და ყო ლოცვაჲ მამამან გრიგოლ. და ვითარცა მრავალ ჟამთა მეგობარნი საყვარელნი მოიკითხნეს ურთიერთას და სიხარულით დასხდეს და მიუთხრეს ჩვენებაჲ იგი პირველი. ხოლო ნეტარმან გრიგოლ ჰრქვა:

— ვჰმადლობ ქრისტესა, რომელი მომიძღვა საყოფლად შენდა შვილსა შენსა და ღირს მყო მე თაყვანისცემად კვალსა წმიდაჲთა ფერხთა შენთასა, გამორჩეულჲ ღმრთისაო! ამიერიტგან იყავნ წმ. — დაჲ ჯვარი შენი საფარველ ჩემდა და შეწევნაჲ ღირსთა ლოცვათა შენთაჲ — ზღუდე ჩემდა.

ხოლო მან ჰრქვა:

— არამედ უფროჲსლა ნაყოფი წმიდათა ლოცვათა შენთაჲ და წმიდაჲ ჯვარი შენი მარადის იყავნ ჩემ ზედა, უძლურისა ამის მოხუცებულისა, და მცირედთა დღეთა შემდგომად იხილო მტკვერქმნული შენ, წმიდაო ღმრთისაო. [დაღაცათუ დღითა უმრწემეს ხარ, საქმით კვლა უხუცეს ხარ ჩემსა,] რამეთუ შენ იყო მწყემსი კეთილი მრავალთა პირმეტყველთა საცნოვართა ქრისტესთა და სულისა ჩემისა საუკუნოდ გვირგვინი და სასოჲ. ამისთვისცა არა თუ ხორცთა და სისხლთა მოგაწიეს უქმსა ამას უდაბნოსა ქვეყანით შენით, მამაო პატიოსანო, არამედ ძალი ძისა ღმრთისა მხოლოჲსაჲ და სიბრძნეჲ სულისა წმიდისაჲ და მაღლი ღმრთისა მამისაჲ გაქვს წინამძღვრად შენდა, რომლისა წინაშე წარხდომილ არს ყოველი

შეთხზულებამ მცბიერისა მანქანებათაჲ, ვითარცა ქსელი დედა-ზარდლისაჲ წინაშე ქარსა. და რამეთუ უწყის ბოროტმან ზარი სიწმიდეთა შენთაჲ, რომლითაცა შეიკრა, ვითარცა რაჲ მფრინველი შეურაცხი, და სრულიად დათრგუნოს ქრისტემან ფერხთა ქვეშე შენთა, წმიდაო მამაო.

ხოლო ნეტარმან გრიგოლ ჰრქვა მას:

— ქრისტემან აღუთქვა მოწაფეთა თვისთა, ვითარმედ — „მე თქვენ თანა ვარ ყოველთა დღეთა“, და არა ხოლო თუ თქვენ თანა ოდენ, არამედ „ვიდრე აღსასრულამდე სოფლისა“ ყოველთა თანა მორწმუნეთა. იგივე თავადი უფალი მკვიდრ არს შენ თანა, ღირსო მამაო, რომელმანცა ლოცვითა შენითა მომანიჭოს ძლევაჲ ეშმაკთაჲ და მანქანებათა მათთა ურიცხვთაჲ. და შენ მოგცეს შრომათა შენთა წილ სასუფეველი ცათაჲ სიტყვისაებრ მოციქულისა, ვითარმედ: „სასყიდელი იგი მოქმედსა მას შეერაცხების არა თუ მადლით, არამედ თანანადებით“.

ამისა შემდგომად ჰრქვა კეთილმან მან ბერმან წმიდასა მამასა გრიგოლს:

— წინაჲსწარმეტყველი იტყვის, რამეთუ — „ტკბილ არიან სასასა ჩემსა სიტყვანი შენნი უფროჲს თაფლისა პირსა ჩემსა“. არამედ ხორცთა საღვაწი უხმს წერილისაებრ, რომელმან მოსცა საზრდელი ყოველსა ხორციელსა, რამეთუ უკუნისამდე არს წყალობაჲ მისი.

მაშინ განჰმზადა ტაბლაჲ მსგავსად ჩვეულებისა სიხარულით, რომელი დახვდა დიდსა მას უპოვარებასა მისსა. და აკურთხეს მადლობით და იწყეს ჭამად მარადის მეტყველთა სულისა საზრდელსა მას სიტყვასა: „უფალო იესუ ქრისტე, ღმერთო ჩვენო, შეგვიწყალებ ჩვენ“. და კნინითა მით საშვებლითა ფრიად იშვებდეს, ვითარცა დიდძალითა სანოვაგითა. რამეთუ ღმერთი იყო შორის წმიდათა მათ, სიხარული დაუსრულებელი და კეთილი მოუკლებელი, რომლისათვისცა იტყოდეს:

— არა ნაკლულევან ვართ, არამედ აღსავსე მადლითა საუნჯეთა მათგან მოუკლებელთა, უხილავთა და განუპარველთა.

და ვითარცა მიიღეს საზრდელი, კვალად იწყეს სულისა ცხორებისა ზრახვასა. და იყო განგრძობილად სიტყვაჲ მათ შორის, რამეთუ დღეჲ იგი დამწუხრდა და ღამეჲ განთენა უძილობით ლოცვასა შინა მათსა და გალობასა ღმრთისასა.

და განთიად მოახილვა ყოველი სანახები ხანძთისაჲ. და ფრიად შეუყვარდა წმიდასა გრიგოლს. მაშინ ჰრქვა ნეტარსა ბერსა:

— წარვიდე ოპიზას და მსწრაფლ ხოლო მივიდე ძმათა ჩემთა

თანა, რომელ დაუტევენ მუნ, რაათა მოვიდენ ჩემ თანა და იგინცა იკურთხნენ წმიდათაგან ლოცვათა შენთა.

და ვითარცა მოიწია ოპიზას, ახარა ძმათა თვისთა ხილვამ წმიდისა მის ბერისამ და ადგილისამ მის კეთილისა საყოფლისა ღმრთივ მოცემულისამ.

და მსწრაფლ ხოლო მივიდეს ამბა გიორგისა, ოპიზის წინამძღვარისა, და მოიღეს ლოცვამ წმიდამ მისი ჯა ძმათა ყოველთამ და სიხარულით მოიწინეს ხანძთად. ყვეს ლოცვამ და მოიკითხეს წმიდამ იგი ბერი, ვითარცა ზეცისა ანგელოზი. ხოლო მან განიხარა ხილვამ ნეტართამ მათ და პრქვა მათ:

— თქვენ ხართ სიწმიდისა ნაყოფნი, მცენარენი სულნელნი, ვარდნი შვენიერნი, ფინიკნი კეთილნი და ზეთისხილნი ნაყოფსავსენი, ზეთითა მით სიწმიდისამთა პოხილნი, რომელთა ხილვითა დღეს განიპოხა სიბერემ ჩემი და ამაღლდა სიხარული ჩემი, ვითარცა რქამ მარტორქისამ. ამიერთგან იხარებდინ უდაბნოჲ ესე თქვენ — ქრისტეს ნების მყოფელთა ამას შორის დანერგვითა.

ხოლო მათ პრქვეს:

— წმიდისა ანტონის მიმსგავსებულ წმიდაო მამაო! სიტყვათა შენთა პატივი ჩვენთვის ზეშთა ბუნებათა არს, არამედ დაამტკიცენ ქრისტემან ყოვლისა შემძლებელმან ქებისა ბრძანებაჲ ეგე მადლიერი და კმა არს ჩვენდა. და ინებენ უფალმან მოცემად ჩვენდა მადლი ესე, რაათა ღირსად ვჰმსახუროთ სიწმიდესა შენსა ვიდრე აღსასრულამდე, ჰოჲ წმიდაო ღმრთისაო.

მაშინ პრქვა ბერმან:

— დაღაცათუ მხიარულ არს გული თქვენი მსახურებად მოხუცებულებასა ჩემსა, ხოლო ესე უწყოდეთ, ნებითა ღმრთისამთა ვიდრე სიკვდილამდე თვით ვჰმსახურო თავსა ჩემსა, რამეთუ დავით იტყვის — აღუთქვით და აღუსრულეთ უფალსა ღმერთსა თქვენსაო. აწ მე აღმითქვამს უფლისადა ვიდრე აღსასრულამდე ჩემდა მართოდყოფებაჲ. სულითა კვლა თქვენ თანა ვარ და აწ ჯერ არს ჩემდა აღნათქვემისა საქმით აღსრულებაჲ. — ამისა შემდგომად პრქვა ნეტარსა გრიგოლს: — მიმსგავსებულ ელიამსო და იოვანესო, ნეტარო კაცთა შორის! არს მახლობელად ჩვენსა ქვაბი მცირეჲ, წარმიყვანე მუნ შენ და ძმათა შენთა, რაათა ნეშტი დღეთა ჩემთამ მას შინა აღვასრულო. რამეთუ მცირედლა ყოფად არს ჩემი ხორცთა შინა ყოფამ. ხოლო ესე აღმითქვით, რომელ ჩემდა სიკვდილმდე არა განჰმრავლდეთ ადგილსა ამას შინა.

და ჯვარი დასწერა თვისსა მას სამკვიდრებელსა და სიტყვამ მი-

სი განძლიერდა. და მათ არლარა იკადრეს ცილობად, არამედ მივი-
დეს მის თანა ქვაბად და ყვეს ლოცვაჲ. ხოლო ბერმან თქვა:

— ესე არს განსასვენებელი ჩემი უკუნისამდე, ამას დავემკვიდ-
რო, რამეთუ მთნავს ესე.

მაშინ ამბორს უყვეს ურთიერთას და მისცეს მშვიდობაჲ წმიდა-
სა მას ნეტართა მათ და შთამოვიდეს ადგილსა მას ღმრთისა მიერ
ჩინებულსა სამონასტრედ.

ხოლო წმიდამან გრიგოლ გონებითა შემუსრვილითა ლოცვაჲ
ესე ცრემლით ხელგანპყრობით წართქვა:

7

— ჟამსა ამას უცხოებისა და უპოვარებისა ჩვენისასა, ქრისტე,
არა შემეშინოს ჩვენ ბოროტისაგან, რამეთუ შენ, უფალი, ჩვენ თა-
ნა ხარ განმმზადებული ჩვენთვის ადგილსა ამას კეთილსა განსასვე-
ნებელსა ნებისა შენისასა, რომელსა შინა მარადის ვედრებასა შევს-
წირავთ მოსალოდნელისა მისთვის დღისა დიდებით მეორედ მო-
სლვისა შენისასა, ღმერთო! რაჟამს იგი საშინელებათა ზარი და
საყვირისა ოხრაჲ შეაძრწუნებდეს დაბადებულთა ყოველთა, რამე-
თუ უქადაგებდეს ცოდვილთა სატანჯველთა მათ დაუსრულებელთა,
ხოლო მართალთა ახარებდეს ცსორებასა დაუსრულებელსა, მაშინ
ეტყებდენ ყოველნი ტომნი ქვეყანისანი ამისთვის, რამეთუ მიეცე-
მოდინა ყოველნი ბრალეულნი გვემათა და საარებათა, ხოლო მარ-
თაღნი მათთვის იგლოვდენ, რამეთუ არს უბიწოთაცა შეძრწუნება
ზარი შენი, რომლისაგან მე ვძრწი, რამეთუ განუმზადებელ ვარ არა
თუ უმეცრებისა აჩრდილთა შეყენებული, არამედ უდებებისა მედგ-
რობათაგან ძლეული ვხმობ სულთქმით: რაჟამს მოიწიოს დახსნაჲ
გვამთაჲ და მხილებაჲ ცოდვითაჲ და კვალად განახლებაჲ და შეერ-
თებაჲ სულისა და ხორცთაჲ, რომელთამე ცსორებად საუკუნოდ და
რომელთამე სატანჯველად საუკუნოდ, მაშინ ვინაჲ იყო ჩემდა ხსნა
ბრალთა პატიჟისაგან? რამეთუ არა მომიგიეს მე საქმეჲ, რომლი-
თამცა უბრალო ვიპოვე წინაშე საყდართა შენთა, ქრისტე! არამედ
ვედრებითა დედოფლისა ჩვენისა ღმრთისმშობელისა მარადის
ქალწულისაჲთა და ყოველთა წმიდათა შენთაჲთა, უფალო მოწყა-
ლეთ და სასიერო მეუფეთ, წყალობა ყავ და მაცხოვრენ ჩვენ რჩე-
ულთა შენთა თანა, რაჲთა მათ თანავე მიგცემდეთ შენ საუკუნოდ
დიდებასა, ამენ.

ამისსა შემდგომად იწყო მან ხანძთისა შენებაჲ. და უბრძანა
ძმათა მათ დავითის გალობისა მუხლთა ამათ წართქმამ: „წყალობა-
თა შენთა, უფალო, უკუნისამდე უგალობდე, თესლით თესლამდე

პიუთხრობდე ჭეშმარიტებათა შენთა პირითა ჩემითა, რამეთუ სთქუ: სოფელი წყალობით აღუშენოს“. „და ველნი შენნი აღივსნენ სიპოხითა. განჰპოხო შენ შვენიერებაჲ უდაბნოჲსაჲ და სიხარული ბორცვთა შეიმოსონ და ღელეთა განამრავლონ იფქლი ღმრთისმსახურებისაჲ. დაღადებდენ და გალობდენ“ პირნი ჩვენნი ესრეთ: „მოგვხედენ მონათა შენთა, უფალო, და ქმნულსა ხელთა შენთასა! წარუძედჱ ძეთა მათთა! იყავნ ნათელი შენ — უფლისა ღმრთისა ჩვენისაჲ ჩვენ ზედა! საქმენი ხელთა ჩვენთანი წარჰმართენ ჩვენ ზედა, უფალო, და ქმნული ხელთა ჩვენთაჲ წარგვიმართე“, „რამეთუ უდაბნოთა ამათ და მათთა აღვიხილენით თვალნი ჩვენნი, ვინაჲ მოხვედ შეწევნად ჩვენდა“. „ჭეშმარიტად შეწევნა არს ჩვენდა სახელითა უფლისაჲთა, რომელმან ქმნა ცანი და ქვეყანაჲ და ყოველნი დაბადებულნი“.

და ერთობით ჯვარი დასწერეს ადგილსა მას და იწყეს საქმედ სენაკებისათვის ქვეყანისა დავაკებად, რამეთუ კლდეჲ იგი ხანძთისაჲ უფიცხლეს არს უფროჲს ყოველთა მათ კლარჯეთისა უდაბნოთა. და შრომითა დიდითა ქმნეს ადგილი იგი. რამეთუ არა აქვნდა მათ ცული და წერაქვი, არცა სხვაჲ ეგევითარი სახმარი, არამედ ოპიზელთა მამათა მოსცეს ყოველი, რომელი იპოვა ხელთა მათთა, და თანაშემწე ექმნნეს ყოველითა სახმრითა და ხორცთა საღვაწითა. რამეთუ მას ჟამსა სხვაჲ მონასტერი არა შენ იყო მათ ქვეყანათა თვინიერ ოპიზისა და არცა მსოფლიონი ერისკაცნი ახლვიდეს ასლად შენებისათვის მათ ქვეყანათაჲსა, რამეთუ კლარჯეთს და ტაოთა შინა და შავშეთს და ყოველთა მათ მახლობელთა ქვეყანათა მცირედნი იპოვებოდეს დაშენებულ ტყეთა შინა ადგილ-ადგილ.

ხოლო ნეტარმან მამამან გრიგოლ პირველად აღაშენა ძელისა ეკლესიაჲ და შემდგომად საყუდელი თვისი და თითო სენაკები ძმათა მათთვის მცირეჲ და ერთი სენაკი საოსტიგნედ დიდი.

და დღითი-დღე აღორძნდებოდეს ძმანი, რამეთუ შეეძინებოდეს უფალსა მუშაკნი მეთაერთმეტისა ჟამისანი მოქმედად ჭეშმარიტსა მას ვენახსა და თანაზიარ იქმნებოდეს პირველთა მათ მართალთა და მონაწილე წმიდათა მოწამეთა, მხნდებოდეს რაჲ ღვაწლსა მას მონაზონებისასა მსგავსად წმიდათა მოწამეთა და უფროჲს მათსა, რამეთუ მარტვილნი ერთსა ხოლო შინა ჟამსა იწამნეს, ხოლო ესე ყოველსა ჟამსა იწამებოდეს სახელისათვის ქრისტისისა, ვითარცა დავით იტყვის: „შენთვის მოვსწყდებით ჩვენ მარადღე“, და პავლე იტყვის: „მარადღე ქრისტესთვის მოვკვდები“. უკეთუმცა არა იყო დაუცხრომელი ბრძოლა წმიდათაჲ, არამცა მოიხსენეს ბრძოლაჲ იგი სიკვდილად მარადღე. „რამეთუ ხორცთა

გული უთქვამს სულისათვის და სულსა ხორცათათვის და ესე მხდომ-
ნი არიან ურთიერთას“, — სიტყვისაებრ მოციქულისა, რამეთუ „რაჲ
სულისა აღმოფშვინვა — მადლი იქმნების, და რაჲ სულისა აღმოფ-
შვინვა — ბრალი იქმნების ჩვენ შორის“. ამისთვისცა ანგელოზ
მხდომ სახელსდებს პავლე გონებასა კაცთასა და ვითარცა თავისა
თვისისათვის ქადაგებს, ეგრეთვე ყოველთათვის იტყვის, რამეთუ —
ოდესმე წმიდათა ანგელოზთა გონებაჲ პოვის ჩვენ შორის და ოდეს-
მე — ეშმაკთაჲ. ამისთვისცა ქრისტემან უბრძანა პეტრე მოციქულ-
სა — არა თუ შეიდგზის ოდენ შეუნდო ძმათა დღესა შინა, არამედ
სამეოცდაათჯერ შეიდგზისო.

და ამათ ესევითართა ვნებათა, დაფარულთა და ცხადთა. მხდო-
მისა ღონეთა ჰლიერად ეწყებოდეს ღირსნი ესე მამანი, მოთმინე-
ნი მრავალსახეთა ჭირთა და მწუხარებათა ქრისტესთვის.

8

└ მას ჟამსა ნეტარი იგი ბერი სვედიოს მოხუცებულ იყო ფრიად
და მიახლებულ ხორცთაგან განსლვად. მაშინ მივიდა მამაჲ ჩვენ-
ს წმიდაჲ გრიგოლ და ძმანიცა, რომელნი იყვნეს მის თანა, ხილვად
ბერისა. და ვითარცა მოიკითხეს, ჰრქვეს:

— გვაკურთხენ, წმიდაო მამაო, რამეთუ აწ მიხვალ უფლისა.

ხოლო მან ჰრქვა:

— ღმერთი მშვიდობისა, სიყვარულისა და კაცთმოყვარებისაჲ
იყავნ თქვენ თანა ყოვლადვე. არამედ ჩემთვის ლოცვა ყავთ, წმი-
დანო მამანო, რამეთუ მივალ დღეს ბანაკსა უცხოთა და ღმრთისა
საყდართა საშინელთა!

ხოლო მათ ჰრქვეს:

— არა ხარ უცხო ბანაკსა მას წმიდათა ანგელოზთასა, რომელთა
თანა სულითა მარადის იხარებ წინაშე ქრისტესა, არამედ ნუ და-
მივიწყებ ჩვენ, ადგილისა შენისა წმიდისა მკვიდრთა და ნერგთა
მადლისა შენისათა.

და მან ჰრქვა მათ:

— ხელთა ღმრთისათა შევჰვედრებ სულსა ჩემსა და ხელთა
თქვენთა ხორცთა ჩემთა. ხოლო ნებითა ღმრთისაჲთა ერთად იყოს
სიხარული ჩვენი საუკუნოდ.

და დაიძინა ნეტარმან ბერმან და ტკბილ ეყო მას ჰრული მისი
და ადგილი იგი აღივსო სულწელებითა და ანგელოზთა წმიდათა
გალობითა, რომელთა წარიყვანეს იგი სიხარულით წინაშე ქრის-
ტესა. ხოლო მამამან გრიგოლ და ძმათა წარმოიყვანეს ძლევიტ შე-

მოსილი გვამი მისი და გალობითა წმიდითა დაჰმარხეს იგი საფლავსა შინა. და მადლი მისცეს ქრისტესა ნებისყოფელთა მისთა ძლევისა მომცემელსა და გვირგვინოსანყოფელსა.

მაშინ ნებითა ღმრთისაჲთა განმრავლდებოდეს ძმანი ქრისტეს მსახურნი. ხოლო მამაჲ გრიგოლ არავის უდებთაგანსა შეიწყნარებდა, არამედ პირველად გამოცადის ყოველსა ზედა კეთილისა საქმესა და უკეთუ იპოვის გულისთა უმანკოჲ, უზაკველი და უდრტვინველად სიმდაბლით მორჩილი წადიერად ყოველსა ზედა კეთილისა საქმესა, იგი შეიწყნარის სიხარულით. ამისთვისცა ყოველნი მოწაფენი მისნი კეთილ იყვნენ ფრიად და ღირსად შემწყნარებელ სათნოებათა მისთა წმიდათა. და ემსგავსებოდეს მოძღვარსა კეთილსა, ვითარცა მოძღვარი მათი ემსგავსებოდა ქრისტესა, რომელიცა იტყვის: „კმა არს მოწაფისა მის, იყოს თუ ვითარცა მოძღვარი თვისი“.

და ესრეთ კეთილად ცხონდებოდეს იგინი სულიერად, ხოლო სორციელად დიდსა იწროებასა იყვნენ.

9

და მათ ჟამთა მფლობელი იყო ამათ ქვეყანათა ღმრთისმსახური ხელმწიფეჲ დიდი ბაგრატუნიანი — აშოტ კურაპალატი, კეთილად მორწმუნეჲ, რომლისა გამო დაემტკიცა ქართველთა ზედა მთავრობაჲ მისი და შვილთა მისთაჲ ვიდრე უკუნისამდე ჟამთა. და ხელმწიფისა მის წინაშე და შვილთა მისთა დიდებულთა მათ ხელმწიფეთა წინაშე შეუსწავლელ იყო წმიდაჲ გრიგოლ.

ხოლო იყო ვინმე აზნაური დიდებული წინაშე აშოტ კურაპალატისა და ერქვა მას სახელი გაბრიელ დაფანჩული, და აწ ნათესავთა მისთა ჰრქვიან დაფანჩულნი. ესე აზნაური შემკულ იყო ყოვლითა სისრულითა და სიმდიდრითა, სიბრძნითა, ჰასაკითა და ასოვნებითა, და ყოველსა ზედა საქმესა განმარჯვებითა და კეთილადმორწმუნეობითა ქებულ იყო.

ამას აქვნდეს ზოგნი სოფელნი მახლობელად ვანსა ნეტარისა გრიგოლისსა, რომელმანცა მოწაფეთა თვისთა უპოვარებაჲ იხილარაჲ, მიიწია ნებითა ღმრთისაჲთა სახლსა გაბრიელ დაფანჩულისასა. ხოლო იგი შინა არა დახვდა, არამედ ღმრთისმოყვარეჲ მეუღლეჲ მისი მარიამ სარწმუნოებით მოეგება მამასა ჩვენსა გრიგოლს და ჯეროვნად პატივ სცა და მრავლითა კეთილითა განუტევა. და თანა კაცნი წარმოაყვანნა შესასწავლელად და ჰრქვა:

— წმიდაო მამაო, ამათ კაცთა ასწავე გზაჲ მონასტრისა შენისაჲ

და საღვაწი სულიერთა შვილთა შენთაა უზრუნველ იყოს შენგან, რამეთუ არა დაგაკლდეს სახლისაგან ჩვენისა. არამედ წმიდათა შინა ლოცვათა თქვენთა ხსენებულ გვეყვებით უფალი ჩემი გაბრიელ და მე, მხევალი შენი, და შვილნი ჩვენი.

და ესრეთ სიხარულით მივიდა მონასტრად თვისა მამაა გრიგოლ და განიხარეს ძმათა მათ ფრიად, რამეთუ ღმერთმან პატივ სცის მაღიდებელთა თვისთა.

ხოლო რაჟამს მოიწია სახედ თვისა გაბრიელ მთავარი, მაშინ აუწყა ღმრთისმოყვარემან მეუღლემან მისმან ნეტარისა მამისა გრიგოლის მოსლვაა და ვითარ იგი მან სიხარულით განუტევა. და ვითარცა ესმა ესე დიდებულსა მას აზნაურსა, მაღლი შეწირა ღმრთისა წმიდისა მის შესლვისათვის სახლსა თვისსა და აკურთხა მეუღლეა თვისი. და მსწრაფლ ხოლო დაწერა წიგნი ვედრებისა და წარავლინნა კაცნი კეთილნი, რაითა კვალადცა ბრძანოს სახლსა მისსა. ხოლო მამაა ჩვენი ნეტარი გრიგოლ მორჩილ იქმნა სიტყვათა მისთა და წარჰყვა კაცთა მათ მოვლინებულთა.

და ვითარცა ესმა მისლვაა ამის ნეტარისაა, აღდგა და მიეგება წინა გაბრიელ, აზნაური მეფისაა, და თაყვანი სცა სიხარულით და ამბორს უყოფდა წადიერად ხელთა მისთა წმიდასა მას. და წარიყვანა პატივით სახედ თვისა და მრავალთა დღეთა განუსვენა. და წარმოუდგინნა წინაშე მისსა ოთხნი იგი ძენი თვისნი, ყოვლად კეთილნი და ყოვლითავე მსგავსნი გაბრიელ მამისა მათისანი: პატრიკ, გვარამ, არშუშა და აბულასათ. და ჰრქვა ნეტარსა გრიგოლს:

— წმიდაო ღმრთისაო, აკურთხენ ესენი წმიდათა ხელთა შენთა დასხმითა. ვითარცა ისრაელ იოსების ძენი აკურთხნა, ეგრეთვე შენ ყოველნი შვილნი ჩვენი აკურთხენ ჩვენ — მშობელთა მათთა თანა!

და ვითარცა იხილა წმიდამან მან ფრიადი სარწმუნოებაა კურთხეულთა მათ მეუღლეთა და შვილთა მათთაა, მაშინ აღდგა სიხარულისა ცრემლითა სავსეა და აღიპყრნა წმიდანი ხელნი თვისნი ცისა მიმართ და ჰრქვა:

— უფალო! საუკუნიტგანთა წმიდათა შენთა მორწმუნენი შენნი, რომელნიცა იკურთხნიან, სიტყვაა მათი საქმით აღასრული. აწცა, უფალო, მოხედე ლოცვასა ჩემსა, გლახაკისა მონისა შენისა-სა, და ლოცვითა ყოველთა წმიდათა შენთაჲთა აკურთხენ მშობელნი შვილითურთ და შვილნი მშობელთა თანა, კეთილად მორწმუნენი ესე და მაღიდებელნი წმიდისა სახელისა შენისანი. ვითარცა აკურთხე სახლი ნოვე მართლისაა და აბრაჰამ მამათმთავრისაა და ყოველთა ნების მყოფელთა შენთაა, ღმერთო დიდებისაო, იგივე კურთხევაა საუკუნოა დაამკვიდრე ამათ შორის და უხვად მიანიჭე კეთილი

ქვეყანისაჲ დღეგრძელებასა შინა და კეთილი ზეცისაჲ დაუსრულე-
ბელი, და ჩვენთვის წყალობაჲ ყავ. ამენ.

და ჯვარი დასწერა ყოველთა და დაჯდა. მაშინ გაბრიელ ჰრქვა
წმიდასა მას:

— ქრისტემან საქმით დაამტკიცენ სიტყვაჲ ბაგეთა შენთაჲ, ღირ-
სო მამო, და ჩვენ მოგვეცინ უფალმან გულსმოდგინედ მსახურებაჲ
სიწმიდისა შენისაჲ, რაითა სიტყვაჲ იგი მოციქულისაჲ ჩვენ შორის
აღესრულოს, ვითარმედ — „თქვენი ნამეტნავი მათისა ნაკლულევა-
ნებისაჲ და მათი ნამეტნავი თქვენისა ნაკლულევანებისაჲ“. აჲ ჩვენ
თანა არს ხორციელი კეთილი და თქვენ თანა არს სულიერი კეთი-
ლი, და ესე შევზავნეთ ურთიერთას. თქვენ მონაწილე გვეყვებით
წმიდათა ღოცვათა თქვენთა ცხორებასა ამას და შემდგომად სიკვ-
დილისა, და ძვალნი ჩვენნი ღირს ყვენით დასხმად წმიდათა თანა
ძვალთა თქვენთა, და ღოცვაჲ ჩვენთვის უკუნისამდე განაწესეთ
მონასტერსა თქვენსა. და ჩვენ აღგიტქვამთ ცხორებასა ჩვენსა და
ცხორებასა შვილთა ჩვენთასა, შვილითიშვილადმდე თანა გვაც
თქვენი ღვწაჲ და მონასტრისა თქვენისაჲ ჟამთა უკუნისამდე. არამედ,
წმიდაო მამო, სავანე კეთილი, ადგილი დედათათვის სამკვიდრე-
ბელად გამოიხატეთ, რაითა ესე მცნებაჲ იყოს ჩვენ შორის ნათესავი-
სა ჩემისა: უკეთუ მოწესე მამაკაცი იყოს, სამკვიდრებელად მისა
ხანძთაჲ იყოს, და უკეთუ ერისა ჩემისა მოწესეჲ დედაკაცი იყოს,
მუნ დაემკვიდროს, რომელიცა შენ გამოაჩინო ქვეყანასა ამას ადგი-
ლი შენ მიერ კურთხეული. და ვითარცა მიცვალებულთა მამათათ-
ვის ხანძთაჲ განმიწესებია, ეგრეთვე იყოს სამარხავი მიცვალებულ-
თა დედათაჲ აჲ შენებულსა მას.

ხოლო ნეტარმან მამამან გრიგოლ ძიება ყო გულსმოდგინედ
და პოვა ადგილი კეთილი გუნათლეს მახლობელად, ჯვარი დასწე-
რა და მუნ აღაშენეს მონასტერი დედათაჲ, რომელსა აჲ ჰრქვიან გუ-
ნათლის ვანი. და ჟამის მწირველი მღვდელი ვანისა მისთვის ხანძ-
თით განაწესა ნეტარმან გრიგოლ ვედრებითა გაბრიელისითა.
ამისთვისცა, მსგავსად აღთქმისა, ხანძთას შინა ელოცვების ყოველ-
თა დაფანჩულთა ვიდრე დღენდელად დღემდე.

ხოლო გაბრიელ, დიდებულმან აზნაურმან, ფრიადითა კეთილი-
თა წარმოგზავნა მამაჲ გრიგოლ და მოსცნა კირითხურონი და ნივ-
თი ყოველი ქვითკირისა ეკლესიისა საშენებელად. და ესრეთ მოვი-

და მამამ გრიგოლ თვისსა ვანსა. და განიხარეს მოწაფეთა მისთა, მადლი მისცეს ქრისტესა და ულოცვიდეს მოღვაწეთა მათ.

ხოლო ნეტარმან გრიგოლ ადგილი იგი საეკლესიო დაავაჟა. და ვითარ დაიწყებდა ეკლესიასა, ესე ლოცვამ ცრემლით წართქვა:

— ქრისტე ღმერთო! ხორცშესხმისა შენისა განგებულებამ ღმრთებრ არვენი შენთა დაბადებულთა და შიშით ჰმსახურეს მეუფებასა შენსა — წინაღსწარმეტყველთა წინაღსწარ უწყებითა, მოციქულთა ქადაგებითა, მოწამეთა ჭეშმარიტითა აღსარებითა და ღირსთა წმიდათა სოფლისა კრებათა და მეუღაბნოეთა მამათა მარადის დიდებითა სახელისა შენისა წმიდისაჲთა და ესე ოთხ კერძო კრებული საღმრთოჲ წმიდათა ყოველთა გარემოდგომილი ზღუდის სახედ უძრავისა სიმტკიცე ექმნეს წმიდათა შენთა ეკლესიათა. რამეთუ შენ თვით სიბრძნემან იშენე თავისა თვისისა სახლი სიწმიდისაჲ შესავედრებელად ერთა მორწმუნეთა და რამეთუ წმიდასა ეკლესიასა სახელსდევ გვამად შენდა. და წმიდასა შენსა სახელსა ზედა და სახელსა წმიდათა შენთასა შეუძრველად აღაშენენ და დაამტკიცენ წმიდანი ეკლესიანი. ამისთვის უწოდე ეკლესიად წმიდათა ყოველთა, რამთა შემდგომად სიკვდილისა მათისა ნაცვალად მათთა ეკლესიანი აქვნდენ სიმტკიცედ და სიქადულად შენთა სამწყსოთა, ჭეშმარიტთა ქრისტიანეთა, ვიდრემდის კვალად მოხვიდე დიდებით წმიდათა თანა. შენ, უფალო, აწცა აკურთხე ადგილი ესე წმიდისა შენისა ეკლესიისა სამკვიდრებელი მადლითა შენითა და წმიდათა შენთა ოხითა, რამთა ღირს ვიქმნე გლახაკი შენი სრულიად აღშენებად ამისა სახელსა ზედა და უძლეველსა სარწმუნოებასა დიდისა მოწამისა შენისა გიორგი ჯვართა მოქადულისა, ახოვნისა და სახელოვნად განთქმულისა ბრწყინვალედ შორის წმიდათა შენთა მარტვილთა და მოწამეთა, რომელთაცა ხორცინი მახვილითა დაიჭრებოდეს, ხოლო სარწმუნოებამ არა განიკვეთებოდა. ხოლო მათ ყოველთა უმეტეს იპოვა სიმხნითა წმიდამ გიორგი და მრავლით ჟამითგან უშჯულოთაგან ზარგანხდილთა ქრისტიანეთა ასწავა სიმხნე ძლიერი, მხიარულებით რამ მოითმინნა მრავალფერნი სატანჯველნი და ძლევეთ შემოსილი იდიდა ცათა შინა და ქვეყანასა ზედა. ამისთვისცა ანგელოზთა თანა წმიდათა განიხარეს მოწამეთა ნეტართა სრულებამ ღვაწლთა მისთაჲ, რამეთუ მას მისცა ქრისტემან ძლევაჲ ყოველთა მტერთაჲ და აწ ნაწილთა და სახელსა მისსა და მეოხებამ მისი მფარავს ყოველთა მადიდებულთა მისთა მარადის და უკუნისამდე.

და ჯვარი დასწერა ადგილსა წმიდისა ეკლესიისასა და იწყეს

შენებად. და ესრეთ კეთილად განსრულდა ძველი იგი ეკლესიაჲ ხანძთისაჲ შეწევნითა ქრისტესითა და მეოხებითა წმიდისა გიორგისითა და ლოცვითა ნეტარისა მამისა გრიგოლისითა, ხოლო სოცნიელად მოღვაწებითა დიდებულისა გაბრიელ მთავრისაჲთა და ყოველთა მართლმორწმუნეთაჲთა.

მას ჟამსა ყოველთა მათ წმიდათა უდაბნოთა შინა იწყეს წმიდათა მამათა მონასტრებისა შენებად და წმიდათა ეკლესიათა, და ესრეთ განმრავლდეს მსახურნი წმიდისა სამებისანი და მარადის მადიდებელნი.

11

ხოლო სანატრელი და სასწაულთა მიერ შემკული დედაჲ ფებრონია მოიწია სამცხით და დაემკვიდრა მერეს შინა. და ღირსად ცხოვრებისა და სულიერად განგებისა მისისა არა იყო საზღვარ. და საღმრთოთა სიყვარულითა წმიდითა ერთზრახვა და მეგობარ იყვნეს ფრიად ნეტარნი ესე ღმრთისა კაცნი — დედაჲ ფებრონია და მამაჲ გრიგოლ. და ხუცესი მერისაჲ ხანძით არნ.

ამისა შემდგომად ღმრთისმსახურსა მეფესა აშოტ კურაპალატსა აუწყა გაბრიელ ერისმთავარმან სანატრელისა მამისა გრიგოლის ღირსებაჲ და უცხოებაჲ და უქმსა უდაბნოსა მონასტრისა შენებაჲ და მოწაფეთა მისთა სათნოებაჲ და მოწაფეთაგანვე ცნობაჲ დიდებულებისაჲ წმიდისა მის მშობელთაჲ. ესე ყოველი ვითარცა გულისხმა ყო კეთილად მსახურმან კურაპალატმან აშოტ, მსწრაფლ ხოლო დაწერა ებისტოლჲე ხელითა თვისითა და კაცი ერთი კეთილი წინაშემდგომელთაგანი და ერთი გაბრიელის მსახურთაგანი მსწრაფლ წარმოავლინნა მამისა გრიგოლის წინაშე.

და ვითარცა წარიკითხა წიგნი კურაპალატისაჲ, პატივით მოწერილი წოდებისაჲ, ნეტარმან მამამან და კაცთა მათგანცა ცნა ყოველი, მუნთქვესვე წარვიდა ხელმწიფისა მის წინაშე და მირაიწია პალატად, მოეგებნეს ძენი კურაპალატისანი.

და ვითარ მივიდა კარსა ტაძრისა მათისასა, მაშინ კურაპალატი ზე აღდგა და წინა მოეგება ნეტარსა მამასა გრიგოლს. და დიდითა სიმდაბლითა მოიკითხეს ერთმანერთი და დასხდეს. ხოლო კურაპალატმან ჰრქვა:

— ღმრთისა მიერი კურთხევაჲ პირითა შენითა იყავნ ჩვენ ყოველთა ზედა, წმიდაო.

და მან თქვა:

— გაკურთხენინ ყოველნი პირმან ქრისტესმან და ყოველთა

წმიდათამან, რამეთუ ჭეშმარიტად სამართალ არს სიტყვაჲ ესე: „სადა არს პატივი მთავრობისაჲ, მუნ არს მსგავსებაჲ ღმრთეებისაჲ“. რამეთუ თქვენ, ხელმწიფენი, უფალ გყვნა ღმერთმან ქვეყანისა განგებასა, ვითარცა გულისხმა ვჰყოფთ კეთილის ყოფასა ღმრთისა-სა ჩვენდა მომართ მეფობითა შენითა. და ვითარცა-იგი აბრაჰამისთვის უფალი იტყვის, ვითარმედ—„აბრაჰამსა სწადოდა ხილვაჲ ნათლისა ჩემისაჲ, იხილა და განიხარა“, მსგავსად აბრაჰამისა მეცა, გლახაკ-სა, მწადოდა ხილვაჲ და თაყვანისცემაჲ თქვენი და აწ სიხარულითა სავეს ვარ და ძღვნად შევსწირავ ლოცვასა. ქრისტემან უმეტესად დიდებით დაიცვენი მეფობაჲ შენი დიდებასა შინა და სიხარულსა და საუკუნოჲ დიდებაჲ ზეცისა მთავრობათა თანა დაგიმკვიდრენ კეთილთა თანა შვილთა.

მაშინ კურაპალატმან პრქვა მამასა გრიგოლს:

— მეფეთა ისრაელისათა ჟამად-ჟამად წინამსწარმეტყველი აღუდგინის ღმერთმან სიქადულად მათა და ზღუდედ ზეულისა და შესაწევნელად მორწმუნეთა და სამხილებელად ურწმუნოთა. ეგრეთვე ჟამთა ჩვენთა შენ გამოგაჩინა ღმერთმან ქრისტეანეთა სიქადულად და რაჲთა მარადის იღვწიდე ჩვენთვის წმიდითა ლოცვითა შენითა წინაშე ქრისტესა და წმიდათა მისთა.

ხოლო მან პრქვა:

— დავით წინამსწარმეტყველისა და უფლისა მიერ ცხებულია შვილად წოდებულო ხელმწიფეო! მეფობაჲ და სათნოებანიცა მისნი დაგიმკვიდრენ ქრისტემან ღმერთმან, რომლისათვისცა ამას მოგახსენებ: არა მოაკლდეს მთავრობაჲ შვილთა შენთა და ნათესავთა მათთა ქვეყანათა ამათ უკუნისამდე ჟამთა, არამედ იყვნენ იგინი მტკიცედ უფროჲს კლდეთა მყართა და მათთა საუკუნეთა და დიდებულ იყვნენ უკუნისამდე.

ამისა შემდგომად კაცმან მან მოციქულმან წარმოთქვა ქებაჲ ხანძთისაჲ, ვითარმედ:

— კეთილ არს უდაბნოჲ იგი მზისა მცხინვარებითა და ჰაერისა შეზავებითა ყოვლით კერძო და აქვს მას წყაროჲ მდიდრად გამომდინარეჲ, შვენიერი, გრილი და ჰამოჲ. და მაღნართა სიმრავლეჲ ურიცხვი და მცირედი რაჲმე სხვაჲცა ნუგეშინის საცემელი ძალი-საებრ მის უდაბნოჲსა. ხოლო სათესავი ყანაჲ და სათიბელი ქვეყანაჲ რაჲთურთით არა არს, არცა იქმნების ღირდოლოვანთა მათ ფიქხელთა მწვერვალთა მათ ღადოთაჲსა.

ესე ვითარცა ესმა დიდებულსა კურაპალატსა, შეწირნა ადგილნი კეთილნი და შატბერდისა ადგილი აგარაკად ხანძთისა. მაშინ სამთა მათ დიდებულთა ძეთა კურაპალატისათა — ადარნესე და ბაგრატ

და გვარამ შეწირეს თითოეულად, რამცა სახმარი მონასტერსა მისსა უხმდა, ყოველი უხვებით.

და ვითარცა ადგილნი იგი მოითვალნა და კურთხევად მიანიჭა კურაპალატსა და ძეთა მისთა ნეტარმან გრიგოლ, მაშინ მრავლისა კეთილისა ნაყოფითა სავსეა მოვიდა ხანძთად, მონასტრად თვისა, და ახარა ძმათა ყოველი იგი განმარჯვებამ მადლითა ქრისტესითა და ოხითა წმიდისა გიორგისითა. ხოლო მათ უხაროდა და ულოცვიდეს სარწმუნოებით შემომწირველთა და ჰმადლობდეს ქრისტესა კეთილისა მყოფელსა.

12

და ვითარცა ხორციელად შეემატებოდა, ეგრეთვე სულიერად შეეძინებოდა რიცხვსა მას წმიდათა კაცთასა. რამეთუ მას ჟამსა მოვიდეს მამამ ეპიფანე და მღვდელი მატოი ქართლით და დიდი ზენონ სამცხით. რამეთუ ეპიფანე და მატოი პირველვე მეგობარ იყვნეს ამის წმიდისა და სახელსა მისსა მოვიდეს ხანძთად.

ხოლო ზენონ შვილი იყო საჩინოისა ვისიმე კაცისამ სამცხეს და ღმრთისმსახურებით აღზრდილ იყო და სიწმიდით იქცეოდა. რამეთუ საღმრთო შიში მკვიდრ იყო მის შორის. და სწადოდა მონაზონებად აღთქმისაებრ აღთქმისა მმარხველთაჲსა. და ვითარცა აღესრულნეს მშობელნი მისნი, მონაგები მათი დაუტევეს ზენონს და დასა მისსა, რომელიცა იყო სახლსა შინა მის თანა. და ზენონ გულს ეტყოდა, რამთამცა მამული და დედული მონაგები დასა თვისსა დაუტევა ნებისაებრ მისისა და თვითმცა იქმნა მონაზონ უცხოებასა შინა.

და ვითარ ამას განიზრახვიდა ზენონ, დაჲ იგი მისი ეშმაკისა განმარჯვებითა შეაცთუნა ვინმე უკეთურმან კაცმან და ღამე ყოველ წარვიდეს შავშეთს. ხოლო ზენონ, ვითარცა ცნა, შეიჭურა საჭურველითა მარტოდ და ამხედრდა ცხენსა და დევნა უყო. და ვითარ დიდი ქვეყანად ვლო, თქვა გულსა თვისსა, ვითარმედ: „ვარ მე ჭაბუკ სახელოვან და რომელსა ვსდევ, ფრიად შეურაცხ არს. დაღაცათუ ვეწით და მოვკლა, საბრხე არს სულისა ჩემისაჲ, და უკეთუ ცუდად უკუნ-ვიქცე სახედ ჩემდა, სირცხვილ არს ჩემდა. არამედ აღთქმად მონაზონებისაჲ აწ აღუსრულო უფალსა“.

და ახოვან იქმნა ნეტარი ესე, რამეთუ მონაგებთა დატევებამ სისხლთა დათხევასა ემსგავსების. და დაიწერა ჯვარი ხორცთა თვისთა და წარემართა საღმრთოსა მას გზასა და მიიწია წინაშე დედისა ფებრონიასა მერეს, რამეთუ იყო იგი სახლისა მისისაჲ. და

ნებითა ღმრთისამათა მუნ იყო მამამ გრიგოლ. და დედამან ფებრო-
ნია შეაწყნარა წმიდასა მას უმანკო იგი კრავი მწყემსსა მას კე-
თილსა, რომელმანცა მოიყვანა ხანძთად, ადგილსა მას მწვანვილსა
ღმრთისა მადლისასა დაამკვიდრა და წყალთა ზედა განსასვენებელ-
თა სულისა წმიდისათა გამოზარდა იგი.

ესე ნეტარი ზენონ მიიწია მოხუცებულებასა და ვიდრე აღსას-
რულამდე არა განეშორა ხანძთასა ჭეშმარიტად სულიერი შვილი,
მსგავსი მამისაჲ, კეთილი მოწაფე, ნაცვალი მოძღვრისაჲ, ნეტარი,
სათნოებათა საუნჯეჲ, მონაზონებისა წესი წმიდაჲ, კლარჯეთისა
უდაბნოთა ზღუდეჲ, სულთა უკეთურთა მათებელი. რამეთუ ცხო-
რებასა მისსა და ცხოვრებასა მოძღვრისა მისისასა ვერ იკადრებდა
ეშმაკი დაცემად კაცთა წმიდათა ამათ შინა ადგილთა.

ესე ახოვანი შემდგომად მიცვალებისა მეოხი არს ჩვენი საუკუ-
ნოდ უფლისა მიმართ მოყვასთა მისთა თანა, რომელნი იყვნეს
მსგავსნი მისნი, მოწაფენი მამისა გრიგოლისნი, ღირსნი და სასწა-
ულთა მოქმედნი, მოთმინებისა სვეტნი შეურყეველნი, ვითარცა
განმტკიცებულნი დაუცემელად სვეტნი ცათანი.

13

რამეთუ ვიდრე მოსლვადმდე გრიგოლ მწყემსისა მის კეთილისა
მხეტაგან უხილავთა ლტოლვილნი მცირედნი იგი ცხოვარნი ქრის-
ტიანნი განბნეულ იყვნეს თითო ანუ თუ ორ-ორი სივრცესა მას
უდაბნოთასა, ხოლო მოსლვასა წმიდისა გრიგოლისსა ცხოვარნი
იგი განმხნდეს და მხეცნი იგი ეშმაკნი განიოტნეს და ყოველი წესი
საღმრთოჲ განემართა.

ხოლო მამამ გრიგოლ გულს ეტყოდა, ვითარმედ: „ვითარცა მო-
ნასტრისა ჩემისა მამანი სათნოებითა უზეშთაჲს არიან ჟამისა ამის
მონაზონთა, ეგრეთცა წეს არს წესი საღმრთოჲ საეკლესიოჲ ეკლე-
სიასა შინა ჩემსა დაწესებად ბრძენთაგან განუკითხველი“.

ამისთვის განიზრახა წარსლვაჲ ქრისტიანსა საჭურჭლედ, მეორედ
იერუსალემდ, რომელ არს კოსტანტინეპოლისი, და ყოველთა სა-
ჩინოთა საბერძნეთისა წმიდათა ადგილთა მოხილვად და ლოცვად.

მას ჟამსა იერუსალემს წარმავალი ვინმე პოვა მეგობარი თვისი
და მას დაჰვედრა საბაწმიდისა წესისა დაწერაჲ და წარმოცემაჲ.
და ძმათა თვისთა კაცნი მოღვაწენი უჩინნა და მშვიდობაჲ დაუტეა
მათ და აღუთქვა კვალად ადრე მოსლვაჲ და თანა წარიყვანა საბა,
დედის დისწული თვისი, და ერთი ვინმე სხვაჲ მოწაფე, და წარე-
მართა საბერძნეთად.

და მიიწია კოსტანტინეპოლის და თაყვანის სცა ძელსა ცხორებისასა და წმიდათა ყოველთა ნაწილთა. და სიხარულით მოვლნა ყოველნი წმიდანი ადგილნი სალოცველნი, რამეთუ მრავალთა ენათა წვრთილ იყო იგი და მრავალმოსწავლე ყოფილ ხელითა კეთილად მსახურებისადათა. და რომელიმე სახილავი მოძღვარ კეთილის ექმნის და რომელიმე განსაკრძალველ ბოროტისათვის. და ესრეთ აღმოვისო გული მისი სიმდიდრისაგან დაუბეჭდველისა ახლისა შჯულისა და სულითა მადლისადათა განმხიარულებულნი წარმოემართნეს საყოფელად თვისა.

14

და ვითარცა მოიწინეს ტაოს, ესმა მუნ მყოფთაგან კაცთა, ვითარმედ აშოტ კურაპალატი მოიკლა და მის წილ ხელმწიფებენ ძენი მისნი. მაშინ ტკივილისა ცრემლითა აღივსნეს ღმრთისმსახურისა მის ხელმწიფისა დაცემისათვის და ტირილითა სავსენი ულოცვიდეს მიცვალებულსა მას მეფესა. ხოლო ნეტარი გრიგოლ ჰმადლობდა ღმერთსა და გლოით იტყოდა:

— ჰოი, მეფეთ ჩემო ძლიერო და დიდებულო, სიმტკიცეთ ეკლესიათაო და ზღუდეთ ქრისტიანეთაო, სადაჲთ-მე მოგელოდი, აღმოსავალით-მე ანუ დასავალით, ჩრდილოთ-მე ანუ სამხრით? რამეთუ ყოველთა ზედა ნათესავთა მფლობელი იყავ, რომელიცა წყობით ხელმწიფეთა დაიმორჩილებდ, საკვირველი ეგე დიდებული, ღმრთისმსახური ხელმწიფეა. აწ ვითარ-მე მიეცი ხელსა შეურაცხთა უშჯულოთა და უნდოთა კაცთასა, რომელნი-იგი იუდაჲს მსგავსად შენ, უფლისა თვისისა მკლველ იქმნენ მოსაკვდინებელად ჩვენ, გლახაკთა მლოცველთა შენთა, უკუნისამდე?

ამისსა შემდგომად ულოცვიდეს შვილთა მისსა დიდებულთა ხელმწიფეთა, რაჲთა უფალმან დაიცვნენ დიდებით და დღეგრძელებით კეთილსა შინა ღმრთისმსახურებასა.

15

და ვითარცა მოიწინეს მახლობელად იშხანსა, გამოეცხადა ღმრთისა მიერ ნეტარსა გრიგოლს და ღირსსა საბას იშხნისა პირველი დიდებულებად, დაბასა მისსა — წმიდანი ეკლესიანი, და ეუწყა, ვითარმედ კვალად განახლებად არს პირველებრ ხელითა საბანისითა. და ეცნობა გზადცა მისავალად, რამეთუ მის ჟამისა კაცთაგან მიუვალ იყო ადგილი იგი. და მი-რაჲ-ვიდეს იშხანს,

ფრიად უხაროდა პოვნამ დიდებულისა მის ადგილისაჲ, რამეთუ იყო მას შინა ნუგეშინის საცემელი სულიერი და ხორციელი. და საბას მუნთქვესვე გულს ედვა დადგომაჲ. ხოლო ნეტარმან გრიგოლ პრქვა:

— ძმაო, პირველად ვიხილნეთ ძმანი ჩვენნი ხანძთას შინა მყოფნი და ნებითა ღმრთისაჲთა და ღოცვითა მათითა კვალად მოიწიო ადგილსა ამას წმიდასა.

და მიერ წარმოსლვასა მათსა მიიწინეს წინაშე ძეთა კურაპალატისათა და დაულოცეს ნუგეშინის ცემით სიკვდილისათვის მამისა მათისა.

16

და ესრეთ მოვიდეს ხანძთად, მონასტრად თვისა, და მოიყვანნეს ნაწილნი წმიდათანი და ხატნი წმიდანი და სხვაჲ ეკლოგიაჲ ფრიად, და პოვნეს ძმანი ცოცხლებით და მშვიდობით ყოველნი მხიარულნი შეუშფოთებლად საღმრთოჲთა სიყვარულითა სავსენი და განიხარეს, რამეთუ კვალად მაცხოვრისა მადლმან შეკრიბნა ნების მყოფელნი თვისნი.

და შემდგომად მცირედთა დღეთა საბა განუტევა იშხანს და ორნი მოწაფენი მისცნა მას და თვით განაგებდა სულიერსა ცხორებასა ხანძთისასა ნებისაებრ უფლისა.

17

მაშინ იერუსალემით მოიწია კაცი, რომელმან მოართვა საბა წმიდისა განგებაჲ და წერილი. ხოლო ნეტარმან გრიგოლ მას ჟამსა განაწესა წესი თვისისა ეკლესიისაჲ და მონასტრისაჲ, სიბრძნით განსაზღვრებული და მეცნიერებით განბრწყინებული და ყოველთაგან წმიდათა ადგილთა გამორჩევით შეკრებული, ვითარცა საფასეჲ დაუღვენელთა კეთილთაჲ.

ხოლო აწ წესთა მათგანი სულიერთაჲ მცირედი რაჲმე გვიპყრის, ვითარმცა ზღვისაგან წვეთი ერთი წყალი ვინმე აღმოიღო. რამეთუ ესრეთ იყო ცხორებაჲ ნეტართაჲ მათ: სიმართლესა შინა მათსა მარადის თავთა თვისთა ბრალთაჲ აქვნდა და სიყვარულისა ძირი მტკიცე, მოთმინებაჲ სიმდაბლით და სიმშვიდით, მარხვაჲ ღოცვითა შეზღუდვილი, სარწმუნოებასა თანა მართალსა დამტკიცებული, სიწმიდეჲ გულისაჲ და ჭეშმარიტებაჲ ენისაჲ და უბიწოებით კრძალვაჲ სრულიად ყოველსავე ზედა. ხოლო წმიდასა ეკლეს-

სიასა ლოცვასა მათსა არა აქვნდა უზნობა ურთიერთას, არამედ შიშით დგანედ, ვითარცა ზეცას წინაშე ღმრთისა. და რაჟამს „და-
ვითსა“ იტყვიედ, ვიდრე „აღელუჟასა“ განსრულებამდე მემხრეთა
ვერ იკადრიან მუხლისა აღება დაწყნარებულსა მას ლოცვასა მათ-
სა. რამეთუ არა აქვნდა ჩვეულება სწრაფით თქმისაჲ ყოველსავე
ზედა საგალობელსა მათსა, არამედ მდაბლად და გვიანად იყო ლოც-
ვაჲ მათი. და კედელსა თვინიერ ბერთაჲსა არავინ მიეყრდნებოდა,
ხოლო ძილსა და უკრძალველად ჯდომასა ყოჭლადვე არა იკადრებ-
დეს ეკლესიასა შინა.

და ესევეთარი მრავალი სათნოებაჲ კეთილი სხვაჲცა დამკვიდ-
რებულ იყო შორის მათსა, რომლისათვის არა არს აწ თითოეულად
ყოვლისათვის სიტყვაჲ, რამეთუ შემოკლებულ არს ჟამი ესე და
გონებაჲ ისწრაფის, რაჲთა არა იყოს ნამეტნავ სასმენელსა მსმე-
ნელთასა. ამისთვის განგებაჲ ყოველი ვერ დაიწერა წიგნსა ამას,
არამედ თითო სიტყვაჲ ყოვლისაგან, რომელ აქამდე წესი აქვნდა
ხანძთასა და აწ რომელ აქვს, ესრეთ:

ყოველთა ღამისთევათა შემწუხრებითგან განთენებამდე ლოც-
ვაჲ, და ღამისთევათა წინადღით დღისა ჟამთა ყოველთა ლოცვაჲ,
და ჟამისწირვაჲ ჟამსა ცხრა ჟამისასა და კვერექსთა შემატებაჲ.
ხოლო ჟამისწირვასა ყოველსა „წმიდაო ღმერთოსა“ წინა კვერექსი
ზეცით გარდამოჲ და კვირიაკეთა ჟამისწირვასა „წმიდაო ღმერთოჲ“
ექვსი. და საკურთხეველისა მსახურებასა ფესვედითა სამოსლითა და
ტყავითა არა იკადრებოდა მსახურებაჲ.

ხოლო გარდაცვალებულთათვის ყოველთა გარდაიხდიან, გარ-
დაცვალებითგან რასაცა დღესა მიხვდის, სამი დღეჲ და შვიდი, ორ-
მეოცი და წელიწადი. და მათ დღეთა ჟამისწირვაჲ არა შეათვალიან
ორასთა მათ დღეთა განწესებულთა ხანძთას დამარხულთათვის. და
განყოფაჲ პაქსიამადისაჲ პირველითგანვე განწესებულ არს, გიორგი-
წმიდობისა თვეჲ რაჲ დადგეს, მარხვაჲ წველითა ვიდრე გიორგი-
წმიდობამდე, ეგრეთვე ქრისტეასობისა მარხვანი და წმიდათა მო-
ციქულთანი საეკლესიოდ დიდითა მოღვაწეობითა და კეთილად კრძა-
ლულებითა აღასრულნიან.

ხოლო ნოემბრისა თვისა დადევითგან ყოველთა შაბათთა ცისკ-
რად ვიდრე პირმარხვამდე — კანონი ოთხი, და დიდთა მარხვათა
ვიდრე ბზობამდე ყოველსა ცისკარსა — კანონი ოთხი, ეგრეთვე წიგ-
ნის კითხვაჲ ოთხი. და ვნებისა კვირიაკისა ფრიად განგებაჲ იყო.
ხოლო აღვსებითგან ვიდრე ახალკვირიაკემდე ჭირისა კანონი არა
თქვიან. და სერობასა „ხადილსა ჩემსა“ წართქვიან და ადგომისა
წარდგომანი და ცისკრად დაწესებულნი და თითო კანონი — ახალ-

კვირიაკემდე. ხოლო სულთა ხსენებასა შემდგომად აღვსებისა ცისკრად „ნეტარ არიანნი“ და გალობანი წართქვნიან, ვითარცა ყოველი წერილ არს განგებასა ეკლესიისასა ამის ყოვლისა ნეშტი. ეგრეთ ჰყოფდიან ყოველსა მამანი ჟამთა შინა ჩემთა.

18

არამედ პირველთა მათ დღეთა ნეტარისა მამისა ჩვენისა გრიგოლისთა ფიცხელ იყო ფრიად კანონი მოწაფეთა მისთაჲ. რამეთუ სენაკთა მათთა შინა იყო მცირე სარეცელი და შეურაცხი საგებელი და თითოჲ სარწყული წყლისათვის, ხოლო სხვაჲ ნუგეშინის საცემელი ხორცთაჲ არაჲ აქვნდა საჭამადისაჲ და სასვამადისაჲ ყოვლადვე, არამედ რომელი ტრაპეზსა ზედა ერთბამად ჭამიან, მით იყო ცხორებაჲ მათი. და მრავალნი მათგანნი არა სუმიდეს ღვინოსა ყოვლადვე და რომელნიცა მიიღებდეს, მცირედ იხმევდეს. და სენაკებსა მათსა საკვამი არა აქვნდა, რამეთუ ცეცხლი არა აღეგზებოდა. და არცა ღამეჲ სანთელი აღანთიან, არამედ ღამე იყო ფსალმუნებაჲ და დღისი წიგნის კითხვაჲ და ლოცვაჲ მარადის, ვითარცა იტყვის დავით: „დღისი ამცნო უფალმან წყალობაჲ მისი და ღამე — გალობაჲ მისი“.

ხოლო ნეტარმან მამამან გრიგოლ თავადნი დიდნი მარხვანი გარდავლნის მცირედითა კალნაბითა უმგებრითა. ხოლო მრჩობლად საზრდელად მისა იყო ყოველთა დღეთა მისთა — პური ნაკლულევანებით დღესა შინა ერთ ჭამის და წყალი წონითვე მცირედი. ღვინოჲ კვლა სიყრმითგანვე არა ესვა. და უმრავლესნი სათნოებანი მისნი და მოწაფეთა მისთანი ღმერთმან მხოლომან უწყნის.

19

ხოლო პირველითგან მოყვასთა მათ კეთილთა ნეტარისა გრიგოლისთა, თევდორეს და ქრისტეფორეს, აქვნდა გულსა მათსა საღმრთოჲ შური მონასტრისა შენებისაჲ. და არა გამოუცხადეს მამასა გრიგოლს განზრახვაჲ მათი, არამედ ფარულად წარვიდეს აფხაზეთს და თანა ძმანიცა ვინმე წარჰყვეს.

და ვითარ მოიწინეს სამცხეს, ბრძანებითა ღმრთისაჲთა ძეჲ დიდისა მირეან აზნაურისაჲ დაიმოწაფეს, სახელით არსენი, რომელსა ეწოდა ღირსად დიდი არსენი, ქართლისა კათალიკოზი და მცხეთისა საყდრისა გვირგვინი დაუჭნობელი. ხოლო ყრმაჲ იგი მცირეჲ იყო ჟამითა, ვითარ ექვსისა წლისაჲ, და სახლსა შინა მამისა

თვისისასა იზარდებოდა. არამედ კაცთა მათ ღმრთისათა განზრახვითა მირეანისითა მოწესეთა სამოსლითა შემოსეს ყრმაჲ იგი და მარჯვენაჲ მისცეს ფიცისაჲ მირეანს და პრქვეს:

— მოძღვარი ჩვენი გრიგოლ არს, მამაჲ ხანძთელი, და უფალსა თუ უნდეს, ესეცა მოწაფე იყოს მისი ჩვენ თანა, სადაცა ჩვენ ვიყვნეთ, — და წარვიდეს აფხაზეთად.

ხოლო მეფემან აფხაზთამან დემეტრე დიდითა პატივითა პატივსცა და ადგილსა კეთილსა დაამკვიდრნა.

20

და რაჟამს ცნა ნეტარმან გრიგოლ წარსლვაჲ თევდორესი და ქრისტეფორესი, შეწუხნა ფრიად და თანა წარიყვანნა ოთხნი ძმანი და წარვიდა ძიებად კრავთა მათ რჩეულთა მწყემსი იგი კეთილი. და ვითარ მოიწია ქართლისა სანახებსა, ნებითა ღმრთისაჲთა ძიებასა მას ძმათასა პოვა ეფრემ ყრმაჲ, ჭაბუკი ღირსი, და ღირსებასა შინა იხილვა მამაკაცებასა სრულსა მიწევნული სიწმიდით, და სიწმიდესა შინა აწყურისა ეპისკოპოსი სასწაულთა მოქმედი, ხოლო ეპისკოპოსობასა შინა მოიწია მოხუცებულებასა კეთილსა და აღესრულა საკვირველებით და ნაწილნი მისნი წმიდანი მიეცნეს ნათლად სამცხესა. ესე ეფრემ ღირსი ღმრთისაჲ დაიმოწაჲ ნეტარმან გრიგოლ და უბრძანა ესრეთ:

— რაჟამს მოვიქცე აფხაზეთით, თანა წარგიყვანო შენ ხანძთად, — და თვით წარემართა აფხაზეთს.

და მი-რამ-იწია წინაშე ხელმწიფისა მის, ზე აღდგა და წინა მოეგება და სიმდაბლით მოიკითხა, რამეთუ ზარი აჰნდა მადლთაგარ სიწმიდეთა მისთაჲსა და დიდებულებისაგან პირისა მისისა. რამეთუ ვითარცა პირი მოსე წინაჲსწარმეტყველისაჲ იყო დიდებულ ამის ნეტარისაცა ხატი მადლითა ღმრთისაჲთა.

და შემდგომად მოკითხვისა დასხდეს მეფეჲ და ნეტარი გრიგოლ. ხოლო წმიდამან განგრძობილად ულოცა და მრავლითა კურთხევითა შეამკო. და მეფემან მან თქვა:

— კურთხეულ არს ღმერთი, რომელი მოგიძლვა აქა, წმიდაო მამო, არამედ ვინაჲ არს მიზეზი მოშრომისა შენისაჲ, მაუწყე მე.

და ნეტარმან გრიგოლ პრქვა:

— მეფეო ღმრთისმსახურო და დიდებულო! მოწევნულ არიან წმიდანი მამანი, ძმანი ჩემნი, წინაშე შენსა და აწ არიან სამეუფოსა ამას და მათთვის არს მოსლვაჲ ჩემი აქა. არამედ ბრძანენ ხელმწიფეებამან შენმან და მოვიდენ იგინი ჩვენდა.

ხოლო მეფესა დაუმძიმდა ძიებაჲ მათი და ჰრქვა:

— არა მოსრულ არიან აქა ეგევითარნი მონაზონნი, რომელთა-საცა ბრძანებს სიწმიდე შენი.

მაშინ ნეტარი მამაჲ გრიგოლ სიტყვასა ზედა მეფისასა განრისხ-ნა და ჰრქვა:

— მეფეო, ნუ შრომასა შემამთხვევ, მომცენ ძმანი ჩემნი, რომელნიცა მოიწინეს შენდა!

და ვითარ ღონეჲ სიტყვისაჲ არღარა აქვნდა მეფესა მართლმსი-ლებისაგან მის წმიდისა, უბრძანა მოყვანებაჲ ძმათაჲ მათ. და ვი-თარ იხილეს მამაჲ გრიგოლ, შეუვრდეს ცრემლით. ხოლო წმიდამან მან აღადგინნა და შეიტკბნა სიყვარულით და კმადლობდა ქრისტე-სა პოვნისა მათისათვის. და რამეთუ იყვნეს ბუნებით მომლოდებელ წმიდისა მის ძმანი იგი, მათცა უხაროდა ურთიერთასი იგი შეკრე-ბაჲ თვისი. და მეფემან მან ჰრქვა ნეტარსა გრიგოლს:

— წმიდაო მამაო, აჰა, იქმნა წადიერებაჲ ნებისა შენისაჲ. არა-მედ უფალმან ყავნ ნებაჲცა გულისა ჩემისაჲ. რამეთუ მაქვს სულსა ჩემსა მონასტრისა ახლად შენებაჲ. აწ ბრძანე და მოვიხილნეთ მრავალნი ადგილნი აფხაზეთისანი და, სადაცა სიწმიდემან შენმან ინე-ბოს, მონასტრად აღვაშენოთ ადგილი იგი.

და მოვლნეს ქვეყანანი, საგონებელნი სამონასტრედ, და არა სთნდეს წმიდასა მას. და ჰრქვა მეფესა მას:

— არა არს მიწაჲ, არცა წყალი ქვეყანასა ამას, სადამცა მონას-ტერი აღეშენა. რამეთუ ტალანტი მონაზონისაჲ მარხვაჲ არს და ამას მიწასა ზედა ვერ ეგების მარხვაჲ სულისაგან ხორშაკისა მაკვდინე-ბელისა.

და შეწუხნა ფრიად მეფეჲ იგი ამის მიზეზისათვის და ჰრქვა მათ:

— არა სამართალ არს კეთილთა თქვენთაგან უნაწილობაჲ ამის ქვეყანისაჲ.

მაშინ მამამან გრიგოლ, სარწმუნოებისაებრ მეფისა, აღაშენა მონასტერი და უწოდა სახელი მისი უბეჲ. და ილარიონ ვინმე, იერუსალემიით მოსრული, სარწმუნოჲ მოხუცებული, დაადგინა მამასახლისად, რამეთუ ხანძითი წარყოლილ იყო იგი თევდორეს და ქრისტეფორეს თანა და აქვნდეს მას კეთილნი წიგნნი. და მამამანცა გრიგოლ თვისნი წიგნნი, რომელ აქვნდეს, და-ვე-უტევნა მონას-ტერსა მას. ხოლო ხელმწიფე იგი სიხარულითა აღივსო მონასტრი-სა მის შენებისათვის და შეწირა საშენებელად მისა ფრიად შესა-

წირავი და მიანიჭა მამასა გრიგოლს და მოყვასთა მისთა ღრამად ათი ათასი და ყოვლითა კეთილითა აღაქსნა.

22

ხოლო ჟამსა წარმოსლვისა მათისასა გამოჰკითხა მეფემან დიმიტრი მამასა გრიგოლს გულსმოდგინედ სახეა კლარჯეთისა უდაბნოთაჲ, რაჲთა აუწყოს მას აღგილთა მათ წმიდათა ნიშანი ყოველი. და მამამან გრიგოლ პრქვა მას:

— ღმრთისმსახურო მეფეო, დაღაცათუ ფრიად განვამრავლო სიტყვამ, ვერვე მისწვთების გონებაჲ ჩემი ყოველსა მას უდაბნოთა მათ სიკეთესა უწყებად შენდა, ვინაჲთგან წესი მონაზონებისაჲ მათ შორის აღორძინებულ არს და უფროჲსად ყვაოდის და აღმატოს მომავალთა ჟამთა. /არამედ ვთქვა მრავლისაგან მცირედი ესრეთ: რამეთუ ბუნებით ერთგვამ არს ქვეყანაჲ უდაბნოთაჲ მათ და კეთილად შეზავებულ მზისაგან და ჰაერისა. რამეთუ არცა ფრიადი სიცხეჲ შესწავს მათ და არცა გარდარეული სიცივე შეაურვებს მყოფთა მისთა. არამედ განწესებით დგას თვისსა საზღვარსა უნოტიოჲ, უხორშაკოჲ, უმიწოჲ, მზვარეჲ. რამეთუ კაცთა ნახჳნი ფერხთანი არაოდეს თიხიან ექმნებიან სლჳსა მათსა. ხოლო წყალი კეთილი და შეშამ ნებისაებრ უნაკლულოდ აქვს აღმოცენებული ქვიშათა მათ შინა, ურიცხვი მალნარი და სიმრავლე წყალთა ჰამოთაჲ. ბუნებით მხიარულებაჲ მიცემულ არს ღმრთისაგან. და არს იგი უგზო და მიუვალ რაჲთურთჲთ სოფლისა წესითა მცხორებელთაგან, რამეთუ ღადოთა მათთა შინა მაღალთა არს მკვიდრობაჲ მათი. და მორტყმულ არს ერთ კერძო მთაჲ იგი და ერთ კერძო შაგშეთისა დიდთა წყალთა შეკრებისა გარემოსლვაჲ გარემოადგს ზღუდის სახედ უძრავისა. და ესრეთ ყოვლითა კერძო შეზღუდვილ არიან მათთა მიერ და ხევნებისა და წყალთა მათგან საშინელად ძნელოვანთა აღგილთა მავალთაჲსა. და მონასტერთა მათ შინა არა არს სათიბელი ქვეყანაჲ, არცა ყანაჲ სახნავი, არამედ დიდითა შრომითა როჭიკისა მისლვაჲ აქვს კარაულისა ზურგითა. და მცირედ ვენახნი ჭირით და ურვით დაუნერგვან და ეგრეთვე მტილები. ხოლო მხალთა ველისათაჲ არს სიმრავლე ურიცხვი. და ამას ყოველსა თანა უშიშ არს გული მათი უქრისტოთა მათ ურწმუნოთაგან შერყევისაგან და ყოვლისა ძრვისა ჟამსა სელმწიფეთა მტერობისასა. და ესრეთ მრავლითა მშვიდობითა მყუდროებით არიან ყოვლადვე და ქრისტესა ადიდებენ. რამეთუ ღმერთმან დასაბამსავე დაბადებისასა უკანამსათვის ჟამთა დაჰბადნა იგინი მონაზონთა სამკვრდრებელად და ყოველთა ქრისტეანეთა შესავედრებელად ორკერძოვე. და რამე-

თუ განგებასა ღმრთისასა ესე ჩვეულებად აქვს, რამთა წმიდათა მათ უდაბნოთა მონასტერნი ხელითა გლახაკთაათა აღაშენნეს, რომელნიცა სრულიად თავისუფალ იქმნენ სოფლისა საცთურთაგან. დაღაცა-თუ წმიდათა უდაბნოთა ხელმწიფენი იღვწიან, ხოლო წოდებად სახელი გლახაკთად ჯერიჩინა ქრისტემან შენებასა წმიდათა მონასტერთასა. არამედ მისცა ღმერთმან ხელმწიფებად მორწმუნეთა მეფეთა აღშენებად საყდართა საეპისკოპოსოთა და ქალაქთა სოფლებითურთ და ყოველსა ერსა ზედა მთავარ ყვნა, რამთა სიმართლით განიკითხვიდენ მათ შემკობილნი სამოსლითა ბრწყინვალითა. ხოლო რამთა არა დაუტეონ გონებად მათი ხილულთა მათ ნივთთა შინა, არამედ კეთილთა მათ საუკუნეთა გულისხმა ჰყოფდენ, რამეთუ სიბრძნემან საღმრთომან სამოსელთა მრავალსახეთა მიერ გულისხმა უყო ყოველთა კაცთა პატივი თითოეულისა წესისა მათისად ღმრთისმსახურებით. ხოლო სარწმუნონი და ჭეშმარიტნი მონაზონნი ქვეყანასა ზედა არა ვისსა ხელმწიფებასა ქვეშე არიან, ვინაჲთგან მოპრიდეს საშვებელთა საწუთრომსათა ნებსით და აღირჩიეს ღმრთისათვის მწუხარებად ადგილთა გლოვისათა, მსგავსად პირველთა მათ მამათა წმიდათა, რომელთა სიგლახაკესა შინა დიდსა მყოფთა აღაშენნეს წმიდანი უდაბნონი, თვინიერ ქვეყანისა მეფეთა ბრძანებისა, შეწევნითა ყოვლისა შემძლებელისა ღმრთისაჲთა. და აწცა ჟამთა ჩვენთა არიან მსგავსნი პირველთა მათ ნეტართა კაცთანი მაშენებელ მონასტერთა ადგილთა უქმთა შინა ღმრთისა სამკვიდრებელად. ხოლო ხელმწიფენი კეთილად მსახურნი შრომასა მათსა თანამონაწილე იქმნებიან საფასეთა უხვად მიცემითა, ვითარცა ესე დღეს დიდებულებამან შენმან მეფობამან განამდიდრა სიგლახაკე ჩვენი ფრიადითა კეთილითა. და ყოვლადვე მოზიარე ხარ ლოცვასა ჩვენსა თანა.

ხოლო მეფე განმხიარულდა სიტყვათაგან ნეტარისა გრიგოლისთა და ფრიადი სარწმუნოებად და სიყვარული დაამტკიცნა გულსა მისსა უდაბნოთა მიმართ კლარჯეთისათა და ჰმადლობდა ქრისტესა, კეთილისმყოფელსა ნებისმყოფელთა მისთასა. და ესრეთ მშვიდობად დაუტევეს ხელმწიფესა მას და წარმოვიდეს აფხაზეთით.

23

და მგზავრ სლვასა მათსა ჰრქვეს ნეტარსა გრიგოლს სანატრელთა მათ თევდორე და ქრისტეფორე:

— წმიდაო მამაო, ჟამსა მას წარმოსლვისა ჩვენისასა ხანძით სამცხეს რაჲ მოვიწიენით მახლობელად ადგილსა მირეან აზნაურისასა, და გვიხილნეს ჩვენ კაცთა მისთა, რამეთუ სადგური ჩვენი

ჟამსა მწუხრისასა ველსა ზედა ვყავთ, და აუწყეს უფალსა თვისსა. და მსწრაფლ ხოლო მოვიდა მირეან თვით და მოგვიკითხნა სიმდაბლით და წარგვიყვანნა ტაძრად თვისად და განგვისვენნა კეთილად. და ვითარცა განთენა, შემიყვანნა წინაშე მეუღლისა თვისისა, რომლისაჲ არს სახელი კრავი, რამეთუ არს იგი მხევალი ქრისტიემსი. და ვითარცა ულოცეთ მას და ვსხედით, მაშინ მირეან დიდებულმან უფალმან დაადგინნა წინაშე ჩვენსა ძენი თვისნი ბრძანებით, სამნი იგი ყრმანი ყოვლად კეთილნი და შვენიერნი. და ვითარცა ულოცეთ მათ, ჰრქვა კრავის: „აწ ვყოთ ჩვენ სასწაულ კეთილ და ერთი ძეთა ჩვენთაგანი განვაწესოთ მონაზვნად და მოწაფედ ამათ ქრისტიემს მოწაფეთა. და ამათითა ლოცვითა მოეცეს მადლი, რაჲთა იხილონ მოძულეთა ჩვენთა და ჰრცხვენოდის. აწ თქვი, რომელი იყოს მოწესედ შორის შვილთა ჩვენთა!“ ხოლო მან ჰრქვა: „უფალ ჩემო, შვილნი შენნი არიან წინაშე შენსა, რომლისაჲცა ჰბრძანო, უფალმან გამოირჩიენ რჩეულად მოწესედ“. ხოლო მან თქვა: „მრწემი ესე იყოს მონაზონ და სულიერად შვილ უდაბნოჲსა მამათა ამათ“. და მოიყვანა ხელითა თვისითა და ჯვარი დაწერად გცა ჩვენ და სამოსლითა მოწესეთაჲთა შემოსა. და ჩვენ სახელი არსენი უწოდეთ და აღუთქვით შენდა მოწაფედ შვილი მისი ყოფად მსგავსად ჩვენდა. და მან უფროჲს განიხარა. აწ ვითარცა სათნო უჩნს სიწმიდესა შენსა, ეგრეთცა ქმენ.

ხოლო წმიდამან მან ჰრქვა:

— ძმანო სანატრელნო, ნებაჲ არს ღმრთისაჲ, რაჲთა ხელითა ჩვენითა იქმნეს იგი რჩეულ შორის მოწესეთა და მიიწიოს საზომსა დიდსა.

და მანცა წარმოუთხრა ამისვე პასუხისა მსგავსად ღირსისა ყრმისა და ჭაბუკისა ეფრემისთვის ყოველი. და განიხარეს ძმათა მათ სიტყვასა ზედა მოძღვრისა თვისისასა.

და მოიწინეს ერთობით, სადაცა იყო ეფრემ, და წარმოიყვანეს, და ეგრეთვე სანატრელი არსენი. ხოლო წმიდაჲ ეფრემ იყო დღითა უხუცეს, რომელთათვისცა თქვა ნეტარმან გრიგოლ სიტყვაჲ იგი დავითისი, ვითარმედ:

— განცხადებაჲ ღმრთისა სიტყვათაჲ განმანათლებელ არს და გონიერ ჰყოფს ჩჩვილთა, რომელთა მიერ დაემტკიცოს ქებაჲ ქრისტიემსი. ჭეშმარიტად უბიწონი და წრფელნი ესე შემომეყვნეს ჩვენ დათმენად ღვაწლსა მონაზონებისასა მოსრულნი ბრძანებისაებრ უფლისა, ვითარმედ: „ნუ აყენებთ ყრმებსა მაგას მოსლვად ჩემდა, რამეთუ ეგევითართაჲ არს სასუფეველი ცათაჲ“. არამედ ესე უწყოდეთ, ძმანო, ღრტივნებაჲ ყოფად არს ჩვენთვის სამართალი ძმათა შორის ჩვენთა, ხოლო უფალმან იზრუნოს თვით ამათთვის, რო-

მელმანცა თქვა: „ეკრძალენით, ნუ ვინმე დააბრკოლოთ ერთი მცირეთაგანო, რამეთუ ანგელოზნი მათნი მარადის ხედვენ პირსა მამისა ჩემისა ზეცათამსა“. 'და აწ თქვენ, ძმანო თევდორე და ქრისტეფორე, ძლევაშემოსილნო, ექმნენით ამათ მზარდულ კეთილ ზებისაებრ ღმრთისა!

ხოლო მათ აღუთქვეს და თავს იდვეს მოღვაწებაჲ მათი. მაშინ ჰრქვა მათ ნეტარმან გრიგოლ:

— ძმანო, უფროჲს არს ესე ყოველთა სათნოებათა თქვენთა, რამთა თვალნი თქვენნი იყვნედ მარადის ამათ ზედა და გეხსენედ დიდებულებაჲ მშობელთა ამათთაჲ და სარწმუნოებაჲ მათი ქრისტემს მიმართ და ჩვენ გლახაკთა მომართ, ვითარ-იგი მათ ქრისტემს სიყვარულისათვის შვილობისა სიყვარული დაივიწყეს და ხელითა ჩვენითა უფალსა მსხვერპლად მიუპყრნეს და ჩვენ, უცხოთა, ვითარცა ძმათა თვისთა, სასოებით მოგვანდვენს. აწ ვითარცა წარმოვიყვანენით მშობელთაგან უბიწონი დასამარხველად წმიდად, ეგრეთვემცა ჰპოვებს ქრისტე, რაჟამს ითხოვდეს ხელთაგან ჩვენთა სამკვიდრებელად თვისად!

და რაჟამს მოიწინეს ხანძთას, ფრიად განიხარეს ძმათა, ქრისტემს მიერ კრებულთა მათ საღმრთოთა, სულიერისა მამისა და ძმათა მათ მოსლვაჲ.

ხოლო დრტვინვაჲ იყო მათ შორის ყრმათა მათთვის მოყვანებისა. და მოვიდეს წინაშე მამისა გრიგოლისა და ჰრქვეს:

— წმიდაო მამაო, მოციქული იტყვის — სრულმან სიყვარულმან შიში განდევნოსო. უკეთუ ბრძანოს სიწმიდემან შენმან, უშიშად ვიტყოდით, რომლისათვისცა მოსრულ ვართ.

ხოლო მან ჰრქვა:

— ძმანო, ჭეშმარიტად ძირმტკიცე არს ჩვენ შორის სიყვარული და შიში არა არს მას შინა. ბრძანეთ, რამცა გნებავს.

ხოლო მათ ჰრქვეს:

— საქმენი შენნი განუკითხველ არიან ყოველნი, თვინიერ ამისა, რომელ ყრმანი ესე მოიყვანენ, და წესსა შენგან დამტკიცებულსა შენ ზევე გამოეხეების მომავალთა ჟამთა საკდემელად ჩვენდა. დაღაცათუ უშიშ არს გული ჩვენი ჟამისა ამისთვის, არამედ გარეშე წესისა არს საქმე ესე. და აწ ესე არს სიტყვაჲ ჩვენი, წმიდაო ღმრთისაო.

ვითარცა ესმა კეთილი იგი გულისსიტყვაჲ, ცხადად განიხარა ნეტარმან მამამან გრიგოლ და ჰრქვა მათ:

— ჰოჲ, ძმანო სანატრელნო, ნუ იყოფინ ჩემდა წესისა მის პირველთა წმიდათა მამათაგან შეკრებულისა ცვალებაჲ ხორციელისა

რამდამე მიზეზისათვის. არამედ ჭეშმარიტსა ვიტყვი წინაშე ღმრთისა, რამეთუ არაოდეს გასმია ნაცილი სიტყვაჲ პირისაგან ჩემისა. ესრეთ არს ყრმათა ამათ მოწევნაჲ აქა, რამეთუ ქრისტემან ღმრთმან წმიდისა ანგელოზისა პირითა მაუწყა ამათი საქმე ყოველი, რამეთუ — ვითარცა ეფრემ ასური და არსენი ჰრომაელი, კაცთაგან განშორებულნი და ღმრთისა მიახლებულნი, ესრეთ იყვნენ ღირსნი ესე ყრმანი აღზრდილ უბიწოდ ხანძთას შინა ვიდრე ჟამადმდე პატივისა მათისაო. აწ უკვე შემძლებელ ვართა ცილობად უფლისა ბრძანებასა? „რამეთუ უნებელი ზედა მაც“, — სიტყვისაებრ მოციქულისა: „უკეთუ არა ვახარებდე, ვაჲ არს ჩემდა“. ხოლო თქვენ ნეტარ ხარო, რამეთუ უფალმან გამოგიჩინა ამათ მონათა თვისთა. არამედ თვინიერ ესევითარისა მიზეზისა, უკეთუ ვინმე ცვალოს წესი პირველი და ყრმაჲ მოიყვანოს ყოფად მონასტერსა ამას, პატიჟეულ იყოს იგი ფრიად დიდებულსა მეორედ მოსლვასა უფლისა და ღმრთისა ჩვენისასა!

ხოლო ძმანი იგი დაჯერებულ იქმნენ და აღეშენნეს ამას ზედა და ჰმადლობდეს ქრისტესა, მოქმედსა საკვირველებათასა. მაშინ თევდორე და ქრისტეფორე, რამეთუ სენაკნი მათნი ერთგან იყვნენ და სხვათა ძმათაგან განშორებულ, წარიყვანნეს ღმრთშემოსილნი იგი ყრმანი, სულიერთა მათ მამათა, სენაკად თვისად, მცნებისაებრ ნეტარისა მამისა გრიგოლისსა. და აღზარდნეს კეთილად ნაცვალად სძისა — ღმრთისა მადლითა.

24

მას ჟამსა ბაგრატ კურაპალატმან ნებითა ღმრთისაჲთა და ნებითა ძმათა თვისთაჲთა და ბრძანებითა ბერძენთა მეფისაჲთა მოიღო კურაპალატობაჲ ნაცვალად აშოტ კურაპალატისა, მამისა თვისისა. რამეთუ მიეცა მას ფლობაჲ ხელმწიფებისაჲ ზეგარდამო. და ძმანი მისნი ყოველნი კეთილნი და დიდებულნი ხელმწიფენი — ადარნერსე უხუცესი, ჯა გვარამ მრწემი — მშუვალესა მას ძმასა მორჩილ ექმნნეს საღმრთოჲსა ძმობისა სიყვარულითა, რამეთუ ერთზრახვა, ერთსულ და ერთნება იყვნეს იგინი.

ხოლო ბაგრატ უმთავრეს მათსა იყო სიბრძნითა, სახითა და სიქველლითა და ყოვლითა ღმრთისმსახურებისა სისრულითა. რამეთუ მსგავსი იყო წინაჲსწარმეტყველისა დავითისი და ნეტარისა ბაგრატ მოციქულისა და მღვდელმოწამისა, მოწფისა წმიდისა პეტრე მოციქულისაჲ, ყოვლითავე კეთილად მსახურებითა. და მადლითა ქრისტეჲსითა განდიდნა მეფობაჲ სამთა მათ ძმათა ხელმწიფეთაჲ.

რამეთუ შეწევნითა ღმრთისაჲთა ხრმლითა მათითა დაიპყრნეს ფრიადნი ქვეყანანი და განიოტნეს აგარის ნათესავნი.

ხოლო ნეტარი მამაჲ გრიგოლ მიიწია წინაშე დიდებულისა ბაგრატ კურაპალატისა და ჯერისაებრ შესხმაჲ კურაპალატობისაჲ მიულოცა. ხოლო ქებაჲ იგი შესხმისაჲ, ჟამისა მის ბრძენთა მიერ შეუცავი, ფრიად სთინდა კეთილად მსახურსა კურაპალატსა და ჰრქვა მას:

— ჰოჲ, წმიდაო მამაო, ღმერთმან შეგამკო სიბრძნითა, ჰასაკითა და სულითა წმიდითა ხსნისა ზღუდედ ჩვენდა, შუამდგომელად შორის სიკვდილისა და ცხორებისა, რომლითაცა ვრცელ იქმენ ყოველსა ამას ქვეყანასა თანა ზრუნვითა და საღმრთოჲთა მოღვაწეობითა შენითა. ხოლო მე თანა მაც სიყვარული და პატივი მამობისა შენისაჲ. აწ ბრძანენ სიწმიდემან შენმან მეფობისა ჩვენისაგან მსახურებაჲ ღირსებისა შენისაჲ, რამეთუ ღმრთისა მიერ მონაწილე ხარ ჩვენ თანა, შვილთა აშოტ კურაპალატისათა.

ხოლო წმიდამან მან ჰრქვა:

— კეთილად მსახურო მეფეო, უმეტეს და უფროჲს კეთილად მსახურისა მამისა შენისა ფრთეთაგან საუფლოჲსა ჯვარისათა შეცვულო! მარჯვენაჲ დამბადებელისაჲ და წმიდათა ოხაჲ მარადის გფარავს და მცველი იგი დაუძინებელი ყოვლადვე მცველ არს შენდა და ნათელი დაულამებელი უძღვის მეფობასა შენსა და არა სახმარ არს მისსა ბრწყინვალეებაჲ სანთლისაჲ, გარნა მრუმეთათვის ხოლო. არამედ მე გულსმოდგინედ ლოცვაჲ შენი მიპყრიეს, რაჲთა არა მოგაკლდეს კეთილი საქმე მეფობისა მიზეზთაგან. არამედ აწ ამას ვითხოვ შენგან: არს აშოტ კურაპალატისა შეწირული აგარაკი ხანძთას და იქმნების კეთილად მონასტრად. უკეთუ მიბრძანოს მეფობამან შენმან, აღვაშენო სადიდებელად ღმრთისა და საცხოვრებელად სულისა შენისა. და ვიდრე ეგოს ცაჲ და ქვეყანაჲ, ეგოს მას შინა ლოცვაჲ შენთვის!

25

მაშინ სიხარულით უბრძანა ბაგრატ კურაპალატმან შენებაჲ მისი და მისცა ყოველივე სახმარი საშენებელად.

და რაჟამს მივიდა ნეტარი მამაჲ გრიგოლ შატბერდს, მაშინ ცრემლთა მისთა მდინარითა ირწყვოდა ადგილი იგი, იტყოდა რაჲ ლოცვასა ამას:

— მეუფებითა სუფევისა შენისაჲთა, ღმერთო, უშრომელად დაჰბადენ დაბადებულნი ყოველნი და ხელმწიფებით განმგებელ ხარ

ყოველთა ქმნულთა შენთა, რამეთუ ცათა შემოქმედი და ანგელოზთა დამბადებელი და ქვეყანისა დამამტკიცებელი და ზღვათა დამამყარებელი და წვლილადთაცა საქმეთა მოქმედვე ხარ, ვითარცათქვა დავით: „არა თუმცა უფალმან აღაშენნა სახლი, ცუდად შვრებიან მაშენებელნი მისნი“. აწ, უფალო, იყვნედ ყურნი შენნი მორჩილ ხმასა ლოცვისა ჩვენისასა და აკურთხე ადგილი ესე მაღლითა შენითა და აღაშენე მონასტერი განსასვენებელად სიწმიდისა სამკვიდრებელთა შენთა და მოეც ამას სახელი კეთილად სახელოვანი შორის თესლებსა მრავალსა სადიდებელად შენდა, ყოველთა მეუფეო, უხილავად შეწევნითა ძლიერისა მკლავისა შენისაითა, და განანათლე ნათლითა სულისა შენისა წმიდისაითა და მეოხებითა წმიდისა ღმრთისმშობლისაითა და წმიდათა ყოველთაითა დაიცევ უკუნისამდე ჟამთა, ამენ.

და ჯვარი დასწერა ადგილსა მას ჩინებულსა. და იწყეს საქმედ ეკლესიისა და სენაკებისა.

და ესრეთ დღითი-დღე აღორძნდებოდა იგი კეთილად. და იქმნა ღელე გლოვის მტერთა მათ უხილავთა და ხილულთა, ხოლო ნავთსადგურ ცხორების ქრისტიეს სამწყსოთა მეფეთა და მთავართა და ყოვლისა ერისა ქრისტიანეთა მართლმორწმუნეთაჲსა. მსგავსად ხანძისა, ღმრთისა მიერ ზეგარდამო ჩინებულისა, ეგრეთვე შატბერდი აღეშენა საღმრთოთა შეწევნითა და ლოცვითა ნეტარისა მის კაცისაითა, რომელმანცა შეაერთნა ორნივე იგი უდაბნონი ერთად შენაწევრებულნი და შემტკიცებულნი ძმობრივსა ზედა სიყვარულსა ვიდრე ჟამთა აღსასრულამდე.

ამისა შემდგომად უწოდა კურაპალატმან წმიდასა მას. და ვითარცა მიიწია მის წინაშე, ყოველი აუწყა კეთილად განმარჯვებამ მონასტრისაჲ მის ქრისტიეს მიერ. მაშინ უბრძანა ადგილნი მარჯვენი აგარაკად შატბერდსა და ყოველი, რაჲცა უხმდა, მისცა მისთვის სრულიად საშენებელად.

26

მას ჟამსა ნეტარსა გრიგოლს გულმან უთქვა ხსენებამ საბან იშხნელისაჲ და აუწყა ყოველი პირველ ყოფილი ღმრთისმსახურსა კურაპალატსა. ხოლო მას ვითარცა ესმა, ფრიად განიხარა და მსწრაფლ დაწერა წიგნი და წარავლინნა კაცნი კეთილნი და პატივით უწოდა მას.

ხოლო მივლინებულნი იგი მოვიდეს და აუწყეს კურაპალატსა, ვითარმედ — არა ჰნებავეს კაცსა მას ღმრთისასა მოსლვაჲ აქა. მაშინ

ბრძანა კურაპალატიმან გზათა იშხნისათა საქმე, რამეთუ მახლობელად იყო ჟამსა მას. და ჰრქვა ნეტარსა მამასა გრიგოლს:

— განუგებულად ვქმენ, რამეთუ წიგნი არა მიწერად გეც. აწ ვითარ წეს არს, მიუწერე.

და თვით კვალად დაწერა წიგნი სხვაჲ და წიგნიცა მამისა გრიგოლისი წარსცა. ხოლო ნეტარი საბან დაემორჩილა მეორედ ბრძანებასა კურაპალატისასა და უფროჲს ხოლო — წიგნსა მამისასა.

და მივიდა მათდა სასურველი იგი კაცი ღმრთისაჲ მოსურნეთა მათ თანა. ხოლო კურაპალატი წინა მიეგება და პატივით მოიკითხა. და მან კურთხევით ულოცა. და ვითარ დასხდეს, ჰრქვა კურაპალატიმან წმიდასა მას:

— ჯერ არს ხელმწიფეთა მორჩილებამ, რამსათვის არა მოხვედ პირველსა წოდებასა, წმიდაო მამაო?

ხოლო მან ჰრქვა:

— დიდებულო მეფეო, შენ ქვეყანისა ხელმწიფე ხარ, ხოლო ქრისტე — ზეცისა და ქვეყანისა და ქვესკნელთაჲ; შენ ნათესავთა ამათ მეფე ხარ, ხოლო ქრისტე — ყოველთა დაბადებულთაჲ; შენ წარმავალთა ამათ ჟამთა მეფე ხარ, ხოლო ქრისტე — საუკუნოჲ მეუფეჲ და სრული ჰგიეს უცვალებელი, უჟამოჲ, დაუსაბამოჲ, დაუსრულებელი მეუფეჲ ანგელოზთა და კაცთაჲ. და უფროჲს შენსა ჯერ არს სმენამ სიტყვათა მისთაჲ, რომელმანცა ბრძანა, ვითარმედ — ვერვის ხელეწიფების მონებაჲ ორთა უფალთაჲ. არამედ აწ სიტყვითა ძმისა და მოძღვრისა ჩემისა გრიგოლისითა მოვედ წინაშე შენსა.

ხოლო კურაპალატიმან ჰრქვა:

— სამართალ არს სიტყვაჲ შენი, წმიდაო, არამედ უმჯობეს არს განათლებამ სულთა მრავალთაჲ სასანთლესა ზედა განბრწყინებებითა შენ — ბრწყინვალისა სანთლისაჲთა, ვითარცა ჰრქვა ქრისტემან მოწაფეთა თვისთა, ვითარმედ — ვითარცა მცხინვარებაჲ მზისაჲ განანათლებს ცასა ქვეშე მყოფთა, „ეგრეთ ბრწყინევდინ ნათელი თქვენი წინაშე კაცთა, რამთა იხილნენ საქმენი თქვენნი კეთილნი და აღიდებდენ მამასა თქვენსა ზეცათასა“.

ამისა შემდგომად კურაპალატი მივიდა იშხანს და ნეტარნი იგი კაცნი — მამაჲ გრიგოლ და მამაჲ საბა თანა. და ფრიად შეუყვარდა კურაპალატსა ადგილი იგი.

არამედ რამსალა განვაგრძობ სიტყვათა? ნებითა ღმრთისაჲთა იქმნა საბა ებისკოპოს იშხანსა ზედა, ნეტარისა ნერსე კათალიკოზისა აღშენებულსა კათოლიკე ეკლესიასა და საყდარს მისსა, რომელი წელიწადთა მრავალთა დაქვრივებულ იყო. აწ კვალად იქმნა

სულიერი ქორწილი და მეორედ აღეშენა ამის ნეტარისა მიერ, ხოლო ხორციელად — მოღვაწეობითა ღმრთისმსახურთა მათ მეფეთაჲთა.

და რაჟამს მამაჲ გრიგოლ სტუმრად მიიწიის იშხანს, ეპისკოპოს-მან საყდარსა იგი დასვის და თვით თანა დაჯდის, რამეთუ არა თავს იდვის ურჩებაჲ ნეტარისა გრიგოლისი, ვინაჲთგან მოძღვარ და უზეშთაეს იგი იყო. და ესრეთ წარემართა იშხანი კეთილად ვიდრე აქამომდე და უკუნისამდე.

27

არამედ აწ კვალად პირველსავე სიტყვასა მივიდეთ.

რამეთუ ნეტარი მამაჲ ჩვენი გრიგოლ პატივცემულ იყო ზე-გარდამო ღმრთისა მიერ. და ჟამთა მისთა არავინ ურჩ იყო სიტყვათა მისთა, უფროჲს ხოლო ხელმწიფენა მის ჟამისანი. ხოლო იყო ჟამი, რომელსა ერთგან იყვნეს ძმანი იგი დიდებულნი და ნეტარმან მან გულსმოდგინედ მოახსენა, რაჲთამცა ბრძანეს და იხილნეს მისნი იგი შენებულნი მონასტერნი და ყოველნი კლარჯეთისა უდაბნონი. ხოლო მათ ისმინეს მოხსენებაჲ წმიდისაჲ მის, რომელიცა წინა წარმოუძღვა მთავართა მათ.

და პირველად მიიყვანნა შატბერდს. და ფრიად შეუყვარდა ადგილი იგი და შეწირეს მრავალი შესაწირავი ხელმწიფეთა და აზნაურთა და ყოველმან ერმან. მაშინ მოღვაწედ შატბერდისა გამოჩნდეს დიდებულნი აზნაურნი.

და რაჟამს წარმოვიდეს შატბერდით ხელმწიფენი იგი და ნეტარი გრიგოლ წინა უძღოდა მათ, მაშინ მოვიდა ზაქარია ანჩელი ეპისკოპოსი, ღირსი და სასწაულთა მოქმედი, და პატივით მოიკითხეს ხელმწიფეთა მათ და თანა წარმოიყვანეს. და მოიწინეს ჯმერკს და ბერთას წმიდისა ღმრთისმშობელისა ეკლესიათა და დაბას წმიდისა მოწამისა გიორგის ეკლესიასა. ხოლო დოლისყანა მონასტრად უკანაჲს იქმნა.

და მოილოცნეს წმიდანი ადგილნი და ფრიადი განუყვეს განსაყოფელი, რამეთუ სამთა მათ ხელმწიფეთა აქვნდეს დიდნი შესაწირავნი. და მიიღეს მადლი ლოცვითა ამათ ნეტართა მამათაჲთა.

და მოიწინეს ოპიზას და განმხიარულდეს მადლითა ნათლისმცემელისაჲთა და ლოცვითა ნეტართა მათ კაცთაჲთა. და აჩვენეს მოღვაწეებაჲ ძლიერი შესაწირავთა მიცემითა. და წარემართნეს ხანძთად. ხოლო ნეტარმან გრიგოლ წინამძღვარნი იგი მონასტერთანი თანა წარმოიყვანნა მის თანა და მოვიდეს ხანძთად საყოფელსა

დიდისა მოწამისა გიორგისა. და უმეტეს განკვირდა გონებაჲ ხელ-
მწიფეთაჲ მათ, რაჟამს იხილნეს მოწაფენი ნეტარისა გრიგოლისნი
უფიცხლესსა მონაზონებისა კანონსა, რამეთუ იყვნეს იგინი, ვი-
სარცა ზეცისა ანგელოზნი. და პირველად მტერთა ძლევისა საჭურ-
ველი მიიღეს ოხითა წმიდისა გიორგისითა და შემდგომად ლოცვი-
თა მათ სანატრელთაჲთა, ხორცითა სულთა თანა განათლდეს. რამე-
თუ იხილეს ადგილიცა იგი ნაყოფთაგან უღვაწი, უფროჲსი მიაინიჭეს
კეთილთა მათგან შესაწირავი.

და ჟამსა მასვე მოიწია წინამძღვარი მიძნაძოროჲსაჲ დიდი მა-
ჲსა სანატრელი დავით, მაშენებელი მონასტერთაჲ, და მოწაფენი
მისნი, ნეტარნი — ილარიონ, მამაჲ და მაშენებელი წყაროჲსთავი-
საჲ, რომელიცა კათალიკოზ იქმნა მცხეთას, და მამაჲ ზაქარია, მა-
შენებელი ბარეთელთისაჲ, წინა მიგებებად ხელმწიფეთა მათ.

და ვითარცა იხილეს მფლობელთა მათ შეკრებაჲ იგი წმიდათა
მამათაჲ, იყვნეს რაჲ მსგავს წმიდათა უხორცოთა, განიხარეს, რა-
მეთუ ესმოდეს მათგან მოძღვრებანი საღმრთოჲსა მცნებისანი,
რომლისათვისცა თქვეს დიდთა მათ ხელმწიფეთა:

— წმიდანო მამანო, ვინაჲთგან გიხილენით თქვენ, დაგვავეწყდა
მებრ თუ ქვეყანასა ზედა ვართ ჩვენ, არამედ ვპგონებთ, ვითარმედ
ზეცას წმიდათა ბანაკსა დამკვიდრებულ ვართ. რამეთუ თქვენ სუ-
ლითა მარადის წინაშე ღმრთისა მდგომარე ხართ და სადაცა არიან
საყოფელნი თქვენნი, მუნცა არიან გულნი თქვენნი. არამედ იყავნ
მეოხებაჲ თქვენი ჩვენ ზედა აქა და საუკუნესა!

ხოლო წმიდათა მათ ფრიადითა ლოცვითა შეჭურნეს და აკურ-
სხნეს ხელმწიფენი იგი და პრქვეს:

— ღმრთისმსახურნო მეფენო, ჭეშმარიტად გულნი თქვენნი
ხელთა შინა ღმრთისათა არიან, რომელმანცა ჩვენ, გლაზაკთა, გულ-
სა ნუგეშინის სცა პირითა თქვენითა და კეთილთა თქვენითა უხვად
მონიჭებითა. და თქვენ მოგცა უფალმან დანერგვაჲ უკვდავთა ხელ-
მწიფეთა წმიდათა ეკლესიათა მოკვდავითა მეფობითა. და შეწვენაჲ-
ცა მათი უხილავად საჭურველ ყო თქვენდა უფროჲს ხილულთა
საჭურველთა და უმრავლეს ბევრთა მხედართა. და ესე უწყოდეთ,
რამეთუ სულიერად განწყობილნი ლაშქარნი თქვენნი ესე წმიდა-
ნი — უდაბნოთა მამანი არიან ხორციელად განწესებულთა ლაშქარ-
თა თქვენითა სიმტკიცენი და საჭურველნი ყოველთა მორწმუნეთა
მეფეთანი მწყობრთა შინა წყობისათა. თქვენ უმეტესად ამისთვის,
რამეთუ მეფობისა სიმადლესა თანა გაქვს თქვენ ქრისტიანს მიმს-
გავსებული სიმდაბლე და მოღვაწებაჲ წმიდათა ეკლესიათაჲ და ნუ-
კეშინისცემაჲ გლაზაკთაჲ და ყოვლისა ერისა სიმართლით გან-

კითხვამ სიტყვისაებრ უფლისა, ვითარმედ — ნუ თვალხმით შჯით, არამედ საშჯელი სამართალი საჯეთო, რაჟთა ქვეყანისა ამის მეფობასა თანა მოიღოთ ზეცისაცა მეუფესა თანა მკვიდრობამ უოხჭნომ; და მოგეცინ ქრისტემან დიდებამ სრული ზეცისა და ქვეყანისაჲ, რაჟთა სიტკბოებით მოხსენებამ ჩვენი არაოდეს უღებ ჰყოთ ვანის მყოფთა ამათთვის. გულისხმა ყავთ, ვითარცა იგი აბრაჰამ მამათმთავარმან და დავით წინაჲსწარმეტყველმან სწორად მეპომეთა მისცა ნატყვენავთა მათგან ნაწილი, ეგრეთვე კეთილთაგან თქვენთა გლახაკნი და ეკლესიანი ნაწილეულ არიედ მარადის, ვითარცა ლევიტელთათვის უფალი ბრძანებს — ნაწილი მათი მე ვარო. ეგრეთცა გლახაკთა ნაწილი თქვენ მიერ განწესებულ არს, რაჟთა ნაცვალად უფალი მოიგოთ სასოდ ორისავე ცხორებისა, რამეთუ გლახაკთა არაჲ აქვს, თვინიერ ღმრთისა სახიერისა მოწყალებამ.

28

ამისა შემდგომად მამისა გრიგოლისთვის ზრახვა ყვეს ეპისკოპოსისა მის თანა წმიდათა მამათა, რაჟთა დაადგინონ გრიგოლ არქიმანდრიტად ყოველთა კლარჯეთისა უდაბნოთა ზედა და მოახსენეს ხელმწიფეთა მათ. ხოლო მათ ფრიად განიხარეს და ერთობით დიდითა დაპატიჟებითა მოღვაწეებისა მის საქმედ დაადგინეს. და მრავალთა წელიწადთა ვიდრე გარდაცვალებადმდე განაგებდა წმიდათა მათ მამათა წესსა კეთილად.

ხოლო ხელმწიფეთა მათ მოილოცნეს მიძნაძოროჲ, წყაროჲსთავი და ბარეთელთაჲ და ადგილნი მათნი და მუნცა მისცეს შესაწირავი და მიიღეს მადლი წმიდათა მათ ეკლესიათაგან და ნეტართა მამათა ღირსთა და წმიდათა მოღვაწეთაგან. და ყოველთა მათ უდაბნოთა ზღვარნიცა გან-ვე-უთვისნეს. და წარსლვასა მათსა თანა წარიყვანეს ნეტარი გრიგოლ. და ადარნერსე ხელმწიფემან ძემ თვისა გურგენ ნათლითა მისცა მას. და რამეთუ ბაგრატ კურაპალატისა ძე, დავით კურაპალატი, ნეტარისა მამისა გრიგოლისვე აქმული იყო, ორნი ესე ხელმწიფენი — დავით კურაპალატი და გურგენ კურაპალატი. რომლისათვისცა გარდაცვალებისა ჟამსა ანდერძი უყო გურგენ კურაპალატსა, ვითარმედ: „ნათლისმამისა ჩემისა ძვალთა მახლობელად დამდეგით ფერხთა თანა მისთა და სხვათა მათ მამათა ძვალნი ჩემ ზედა დაუსვენენით“, რომელ ყვესცა ეგრეთ. არამედ შემდგომად გურგენ კურაპალატისა ძემან მისმან, აშოტ ერისთავთა ერისთავმან, ხანძთას ახალი ეკლესიაჲ დაიწყო წადიერად და ურიცხვი შესაწირავი გარდაჰმატა მას.

ხოლო იყო ჟამსა მას ხანძთას წინამძღვრად მამამ არსენი, ნათესავით აზნაური. ამისითა განზრახვითა იქმნა დაწყებაჲ ახლისა მის და შვენიერისა ეკლესიისაჲ ფიცხელსა მას კლდესა ზედა, რომელიცა ფრიადითა შრომითა და კვითკირითა მყარითა მრავალთა ჟამთა დაავაკეს და ესრეთ შეჰრაცხეს შემზადებაჲ ადგილისაჲ მის, ვითარმცა სრულიად აღეშენა. არამედ აკურთხენ ქრისტემან ამონა, სიბრძნით სრულიად მაშენებელი, და შემწენი ყოველნი, რომელთაგან კეთილად განემარჯვებოდა შენებაჲ ეკლესიისაჲ მის. ხოლო ქვაჲ და კირი ფრიად შორით მოაქენდა ძნელთა მათ გზათა კაცთა ზურგითა. და ყოველი სასწორითა იწონებოდა, რამეთუ იყიდდეს მაშენებელნი იგი.

მას ჟამსა გარდაიცვალა ღმრთისმსახური იგი ხელმწიფე, წმიდათა ეკლესიათა მაშენებელი და მონაგებთა შემწირველი და გლახაკთა მოღვაწე, და დაემარხა ხანძთას არსენის გზითა და ჭისა მისისა მცხვედისაჲთა. არამედ მამამ არსენი და ჯიბრილისა ძმამ, სანატრელი იოვანე, ახლისა ეკლესიისა განმასრულებელი, ორნივე ესე ხანძთას მამობასა შინა აღესრულნეს, ქრისტემან განსვენებაჲ მიეცინ მათ!

ხოლო გურგენ, ძმისწული აშოტისი, დიდი იგი ხელმწიფეჲ ფრიადთა ნათესავთაჲ, ღმრთისა მიერ დაჯდა ერისთავთა ერისთავად. და მან განასრულა ეკლესიაჲ იგი ახალი ხანძთისაჲ, და მის თანა — ყოველთა დიდებულთა ხელმწიფეთა და აზნაურთა და ყოველმან ერმან მორწმუნეთამან. და უფალმან კეთილი მოუკლებელი მიეცინ ყოველთავე!

29

არამედ აწ კვალად ნეშტი იგი პირველი განვახლოთ.

რამეთუ რაჟამს-იგი განდიდნა სახელი ნეტარისა მამისა გრიგოლისი და მიიწია ქართლად და ესმა სანატრელსა დედასა მისსა დიდებულებაჲ ძისა თვისისაჲ, რამეთუ იყო იგი ცოცხალ და მიწვეულ მოხუცებულებასა, მას ჟამსა განმხიარულდა სულითა და განძლიერდა ხორციითა და მადლი შეწირა ქრისტემას, რომელმან კეთილი სახარება ასმინა ძისა მისისაჲ ყოვლად კეთილისაჲ, ხორციელად საქადულისაჲ და სულისა მისისა გვირგვინოსანყოფელისაჲ. რამეთუ იგი ხოლო მარტოჲ ესვა შვილად და თვინიერ მისისა შობისა მამაკაცი არღარა იცოდა, არამედ სიწმიდით დადგრომილ იყო ღოცვასა შინა და მარხვასა და მარადის შიშსა ღმრთისასა.

ხოლო გული მისი იგლოვდა ძისა თვისისა განშორებისათვის.

არამედ სიხარულისა ხმამან განამტკიცა და მიცვალებულთა მისთავის, რომელ გულისკლებამ აქვნდა, დაავიწყდა ამით ნუგეშინისცემითა და მსწრაფლ ხოლო წარმოვიდა სახედრითა. და თანა იყვნეს მსახურნი მისნი, მამანი და დედანი.

და მოიწია დედისა ფებრონიასსა მერეს. ხოლო მან სიხარულით შეიწყნარა და მსწრაფლ ხოლო აუწყა წიგნითა ნეტარსა გრიგოლს. ხოლო წმიდამ იგი, ძეა უბიწოჲ, მაღლიად მივიდა დედისა წინაშე მორწმუნისა და თაყვანისცა მას და ქრისტეამიერი კურთხევამ და მშვიდობამ მისცა. ხოლო იგი სიხარულითა მოეგება ძესა თვისსა, ამბორს უყოფდა და ეტყოდა:

— შვილო ჩემო ტკბილო, გიხილე, რომლისათვისცა მსუროდა, რამეთუ ხილვითა შენითა განმეშორნეს ყოველნი იგი პირველნი ტკივილნი, — და მრავალფერითა სიტყვითა განგრძობილად იყო უბნობამ მათი.

ხოლო ნეტარმან მამამან გრიგოლ პრქვა:

— შენდობა იყავნ ჩემდა შენ მიერ, დედაო ჩემო, არამედ არა ნებითა ჩემითა განგეშორე, გარნა ნებასა ღმრთისასა ესრეთ სათნო უჩნდა, ვითარცა აწ იქმნა. ხოლო შენ ცხორებასა ამას წუთსა არა გაკლდა ხორციელად და სულიერად, ვიდრე აქამომდე. არამედ აწ თანა მაც მოღვაწეობამ შენი სულიერად და ხორციელად მცნებისაებრ უფლისა, რომელსა ბრძანებს პატივისათვის მშობელთაჲსა. და სიბრძნესა წერილ არს: „შვილო, მიაგე მშობელთა შენთა, რაჲ-იგი მოგაგეს, რამეთუ თვინიერ მათსა შენმცა არა იყავ“. და კვალად იტყვის: „საგმობელ არს, რომელმან შეურაცხყოს მამამ თვისი, და წყეულ არს უფლისაგან, რომელმან განაწყოს გული დედასა“, რამეთუ „კურთხევამან მამისამან და დედისამან დაამტკიცნის სახლნი უკუნისამდე, ხოლო წყევამან მათმან აღჰფხვრნის სრულიად“. და პავლე ესრეთვე მრავალგზის ამცნებს მშობელთა პატივისცემასა ყოველთა. და აწ ესე სიტყვანი და მსგავსნი ამათნი გვესმიან ღმრთიესულიერთაგან წიგნთა სასწავლელად მორწმუნეთა. ხოლო შე, მაღლითა ღმრთისაჲთა, კურთხევამ შენი დავიმკვიდრო, ვითარცა შვილმან მშობლისა მოყვარემან, მორჩილებით მსგავსად ძალისა, ნებისაებრ გულისა შენისა.

და ფრიად ნუგეშინის სცა მას ნეტარმან მან ღმრთისა კაცმან და აღაშენა ფრიად სანატრელი იგი მოხუცებული. და მან პირველად აკურთხა ღმერთი და მერმე ძე იგი თვისი და თანამოსრულნი იგი სახლეულნი თვისნი შეჰვედრნა და პრქვა:

— ჩემდა მსგავსად ესენი გვედიან, შვილო, რომელთა გულს-მოდგინედ მსახურებამ ჩემი თავს იღვეს.

ხოლო წმიდამან მან პრქვა:

— მოციქული იტყვის: „უკეთუ ვინმე თვისთა და უფროჲს სახლელულთა არა იღვწიდეს, ეგევითარსა მას სარწმუნოებაჲ უვარუყოფიეს და არს იგი ურწმენოთა უძვირეს“. ხოლო მე თანა მაც, დედაო, ბრძანებისა შენისა სმენაჲ და ზრუნვაჲ ყოველთა ამათ შენთა საურავთაჲ:

და ვითარცა ჯერ იყო, დაიურვნა ყოველნი კეთილად.

მაშინ ნეტარმან დედამან ფებრონია პრქვა მოხუცებულსა მას სარწმუნოსა:

— ღმრთისმოყვარეო დედაო, შვილისა შენისა და ძმისა ჩემისა გრიგოლის თანა მე ვარ აწ შვილი შენი. და არა დაგაკლდეს ჩვენგან მსახურებაჲ ყოვლადჲე, რამეთუ გხედავ შენ, ვითარცა ანნა წინაჲსწარმეტყველსა, რომელი არა განეშორებოდა ტაძრისაგან უფლისა: დღე და ღამე ლოცვითა და მარხვითა. ეგრეცა შენ მცნებათა ღმრთისათა დამტკიცებული ჰგიე მარადის და ნაყოფისაგან საცნაურ არს სიკეთე ხისაჲ.

ხოლო იგი სიხარულით ჰმადლობდა ქრისტესა და წმიდათა მათ.

მაშინ ნეტარმან გრიგოლ ჯერისაებრ განაგო ცხოვრებაჲ დედისა თვისისაჲ და მისთანათაჲ მათ. და მსახურსა ვისმე დედაკაცსა დედისა თვისისასა კმარი უსვა, და ბასილი, მამაჲ ხანძთელი, მისგან იშვა, რომელიცა ფრიადთა წელიწადთა წინამძღვარობდა ხანძთას კეთილად, ვიდრე სიკვდიდმდე და მისლვად მისა წინაშე უფლისა.

არამედ შემდგომად ჟამთა მრავალთა სანატრელი მშობელი მამისა გრიგოლისი გარდაიცვალა მერეს შინა და მივიდა უფლისა, რომლისაცა სუროდა. ხოლო ნეტარმან გრიგოლი დაიღვაწა სული მისი და დიდებაჲ შეწირა ღმრთისა, რომელმანცა მიჰმადლა მას კეთილად მსახურებაჲ დედისა თვისისაჲ და სრულიად კურთხევაჲ მისგან მიიღო.

არამედ თევდორე და ქრისტეფორე, სანატრელთა მათ დიდთა მამათა, რაჟამს იხილნეს განჭაბუკებულნი და სრულნი სიბრძნითა და ჰასაკითა ღირსნი იგი ღმრთისანი არსენი და ეფრემ, გულპყრობილ იქმნნეს ფიცებისაგან მამისა გრიგოლისა, რომლისადა აღეთქვა, ვიდრე ყრმათა მათ აღორძინებადმდე არა განეშორნეს მათგან.

მაშინ ფარულად ხანძითი ღამე გამოვიდეს და ძმანიცა ვინმე თანა წარიყვანნეს და კვალად წარვიდეს კერძოთა ქართლისათა,

რამეთუ უფალი უწოდდა მათ უხილავად ბრძანებით და აღაშენებდა წმიდათა მათ მონასტერთა მათ მიერ ნებჱსა და კვირიკე-წმიდისასა.

ხოლო ნეტარსა გრიგოლს ეუწყა უფლისა მიერ, რამათა არლარა დააბრკოლნეს გულსმოდგინებისა მისგან მათისა, არამედ თანამდგომ ექმნეს კეთილსა მას საქმესა. და ძიება ყო მამამან გრიგოლ და პოვნა იგინი სამცხეს და აბრალა ფარულად წარსლვამ მათი. ხოლო იგინი შეუვრდეს და პრქვეს:

— შენდობა იყავნ ჩვენდა, წმიდაო მამაო, რამეთუ ამის მიზეზისათვის იქმნა გამოსლვა ჩვენი ხანძით, რამათამცა ნაყოფი რამე ნაწილ ჩვენდა ჩნდა ახლად შენებითა მონასტერთაათა.

ხოლო წმიდამან მან პრქვა:

— კეთილ არს განზრახვა ეგე თქვენი ნებითა ღმრთისაათა, არამედ მე თანამონაწილე მყავთ გულსმოდგინებასა მაგას, რამეთუ არა ვარ მახრწეველ კეთილისა.

და წარვიდეს ზოგად სამცხისა და ქართლისა, არეთა მათ უდაბნოთა, და პოვნეს ორნი აღგილნი სამონასტრედ და აღაშენეს სენაკები ორგანვე. და უწოდეს თევდორემს ვანსა ნებჱი, ხოლო ქრისტეფორემსა — კვირიკე-წმიდა, და მოწაფენი დაუტევნეს.

და სამნივე ესე ნეტარნი — გრიგოლ და თევდორე და ქრისტეფორე წარმოვიდეს ხანძთად ძმათა განყოფად ჯერისაებრ. და ვითარცა მოიწინეს კრებულსა მას თანა, ღმრთისა სათნოსა, და მოიკითხნეს იგინი, სიტყვად იწყო ნეტარმან გრიგოლ ძმათა მათ მიმართ.

— ერნო ქრისტემსნო, ისმინეთ ჩემი! პირველად ჩვენ ზოგად მოვიწიენით უდაბნოსა ამას წმიდასა მე, გლახაკი გრიგოლ, და საბან, იშხნისა ეპისკოპოსი, და თევდორე და ქრისტეფორე, ოთხნი ესე. და მრავალთა წელიწადთა ვითარცა მოწაფენი მორჩილ იყვნეს ჩემდა, ვიდრე ჟამდამდე ღმრთის წოდებისა, დიდნი ესე მამანი, სათნონი ქრისტემსნი. და ოდეს ინება ქრისტემან, საბა ეპისკოპოს ყო იშხანსა ზედა, და წარიყვანნა მან ძმანი აქაით. ხოლო აწ ქრისტე აღაშენებს ორთა მათ მონასტერთა ფრიად კეთილთა ქართლს შინა თეოდორემს და ქრისტეფორემს მიერ. და ვითარცა იგი ხორციელად მშობელთა მონაგები შვილთა განუყვიან, ეგრეთვე ხანძთა სულიერად მშობელი არს ჩვენ ყოველთა. დაღაცათუ ხატი მონაზონებისა გვაქვდა პირველ მოსლვისა, ხოლო კურთხევამ ყოველი აქა მოგვიღების ჩვენ. და აწ ამათ, შვილთა თვისთა, ხელითა ჩემითა ძმათა უბოძებს, რამათა ახლად შენებასა მათსა უზრუნველ იყვნენ კეთილად გამოცდილთა მონაზონთა თანადგომითა

და რაღათა მტკიცედ ეგოს სულიერი სიყვარული ჩვენ მიერ აღშენებულთა მონასტერთა.

და ვითარცა სიტყვანი ესე დაასრულნა, უბრძანა შემოკრებაჲ ძმათა ყოველთაჲ. და თევდორემ და ქრისტეფორემ განზრახვითა გამოირჩინა მათ შორის ძმანი ათცამეტნი ხანძთისათვის საუხუცესოდ. და სხვანი ყოველნი სწორად განყვნა სამად გუნდად, რამეთუ შატბერდისა ხვედრნი წარეგზავნენს პირველვე შატბერდსა. და უბრძანა აღთქმისაებრ წილთ განყოფაჲ. ხოლო თევდორე და ქრისტეფორე განმხიარულდეს, არამედ მცირედ მკსინვარებაჲ იყო მათ შორის, რამეთუ ეფრემ და არსენი გრიგოლის ნაწილსა იყვნეს. ხოლო ეფრემ მიანიჭა თევდორეს და არსენი თვით იჩინა და სწორი მისი სხვაჲ ძმაჲ მისცა ქრისტეფორეს. და დაჯერებულ იქმნენ იგინი სიხარულით.

ხოლო საკვირველ ესე იყო ნეტრეულთა მათ სამწყსოთაჲ, რამეთუ არა აცილობდეს მწყემსთა მათ კეთილთა, ვითარმცა სიტყვასა უგებდეს ადგილისათვის, სადამცა ვისმე ჰმარჯვდა. რამეთუ ვითარცა საცხოვარნი შეჰრაცხნენ თავნი თვისნი მარადის ქრისტემს თანა მყოფთა მათ ქრისტემს გამორჩეულთა. ესრეთ იყო მორჩილებაჲ ძლევიტ შემოსილთა მათ კაცთაჲ.

და ნეტარნი იგი მამანი ჩვენნი წარუძღვეს ძმათა მათ და კვალად მიიწინეს ნებჲს და კვირიკე-წმიდას. ხოლო მამაჲ გრიგოლ თანამდგომ ექმნა მათ ყოვლითა გულითა ახლად შენებასა მათსა. და აკურთხნეს ადგილნი წმიდათა ეკლესიათანი და დასხნეს საფუძველნი.

და ვითარცა წარმოვიდოდა ნეტარი გრიგოლ, მაშინ ძმათა მათ ყოველთა ტირილით ჰრქვეს:

— ჰოჲ, წმიდაო ღმრთისაო, სიტყვაჲ იგი უფლისაჲ აწვე აღესრულების ჩვენ ზედა, ვითარმედ „ინატრიდეთ ხილვასა მოძღვრისა თქვენისასა და ვერ იხილოთ!“ ჰოჲ სიწმიდეთა შენთა მძლავრებაჲ. არამედ იყავნ ნებაჲ შენი და ნუ ნებაჲ ჩვენი. შენ, წმიდაო, დადაცათუ საწუთროსა ამას განგვიშორენ, საუკუნოდ ნუ გნებაჲს განშორებაჲ ჩვენი და გახსოვსმცა მარადის წმიდათა შინა ლოცვათა შენთა, გამორჩეულო ღმრთისაო!

და აკურთხნა ყოველნი იგი ნეტარმან მან ცრემლით და ნუგეშინის სცა გულთა მათთა და შეჰხვედრნა ქრისტესა და სანატრელთა მათ მამათა და ჯვარი დასწერა წმიდათა მათ მონასტერთა. და წარმოსლვასა მისსა გზა ჰყვეს მამაჲ თევდორე და მამაჲ ქრისტეფორე და ცრემლით ჰამბორს უყვეს ურთიერთას. და იგინი თვისთა მონასტერთა დაადგრეს, ხოლო ნეტარი მამაჲ ჩვენი მოვიდა ხანძთაჲ.

ესე მცირედი ვახსენე სამთა მათ წმიდათა — თევდორესი და ქრისტეფორესი და საბან იშხნელისა ცხორებაჲ, ამით, რამეთუ ფრიად განგძობაჲ იქმნებოდა საქმეთა მათთა სრულიად აღწერითა ჭეშმარიტად.

31

რაჟამს ხანძთაჲ იქმნა სახელოვან მადლითა და სახარულევან სულიერთა შვილთაგან, მას ჟამსა მიძნაძოროთ ხანძთად მოვიდა დიდი მეუღაბნოე მიქელ მამაჲ, რომელიცა დაემკვიდრა პარესთა, რამეთუ იყო იგი მეგობარ ნეტარისა მამისა გრიგოლისა. და ეძიებდა მარტოდმყოფებასა და პოვა თავისა თვისისა სამკვიდრებელი ბერთისა პარესთა და განზრახვითა ამის წმიდისაჲთა დაემკვიდრა მათ შინა და კეთილად წარემართა სათნოებათა მიმართ უფლისათა.

ხოლო მტერი — ეშმაკი იგლოვდა ფრიად, რამეთუ ხედვიდა წმიდათა კაცთა განმრავლებითა ჟამისა თვისისა შემოკლებასა. და მიქელისთვის დიდსა საუცრებასა ცხადად და ფარულად ჰყოფდა, რაითამცა განიოტა უდაბნოთ. ხოლო იგი ძლიერად მოითმენდა გვემათა დაუძინებელისა მის მხდომისათა და არცხვენდა თითოსახეთა მათ მანქანებათა მისთა შეწევნითა ქრისტეჲსითა და წმიდათა ყოველთა ოხითა.

32

ხოლო იყო ჟამსა რომელსამე მამაჲ მიქელ განშორებულად სენაკსა თვისსა მდგომარე მალალსა კლდესა ზედა მცირედ რაჲმე უდბად. და კადნიერ იქმნა მის ზედა ბელიარ და სიმაღლისა მისგან გარდამოაგდო ქვე. ხოლო დაიცვა ყოვლად უვნებელად ყოველთა მეუფემან ქრისტემან ღმერთმან.

არამედ მამაჲ მიქელ შეზრუნდა მიმდემი სამარადისოსა მას ბრძოლასა და მოწაფე თვისი მიავლინა სულიერად მოძღვრისა თვისისა მამისა გრიგოლისსა და აუწყა ყოველი იგი განსაცდელი სულთა ბოროტთაჲ. და წმიდაჲ იგი მსწრაფლ მივიდა შეწევნად ძმისა თვისისა ძალითა უფლისაჲთა და განამხნო იგი სულითა. და ახლად ხელითა თვისითა შექმნნა ძლევისა მომცემელნი ქრისტეჲს ბეჭედნი, ორნი ჯვარნი ძელისანი, საფარველად მისა და განსაოტებელად მტერთა, და იმიერ და ამიერ განშორებულად სენაკსა მისსა აღმართნა და საზღვრად უჩინნა წმიდასა მას, ვითარმედ:

— ორთა ამათ ჯვართა ქრისტეჲსთა შუა უშიშად იყავ შეწევნი-

თა წმიდისა სამებისადათა და ძალითა პატროსნისა ჯვარისადათა. ხოლო უკეთუ წარჰვლო, კვალად განიცადო უძვირესად პირველისა.

და ლოცვა ყვეს და წარმოვიდა სანატრელი გრიგოლ. 'ხოლო ნეტარმან მიქელ პოვა სრულიად განსვენებაჲ, რამეთუ სიმდაბლითა დასცა მტერი ამპარტავანი. ვინაჲთგან არა სიმართლეთა თვისთა ესვიდა, არამედ ღმრთისა მხოლოჲსა მინდობითა მოიყვანა მოძღვარი თვისი და სულიერი ძმაჲ გრიგოლ შემწედ, ვითარცა წერილ არს: „ძმაჲ ძმისა შემწე, ვითარცა ზღუდე დაუცემელი“, სიტყვისაებრ იაკობ მოციქულისა, ვითარმედ: „ერთი ერთისათვის ილოცევდით, რაჲთა განიკურნნეთ, რამეთუ ფრიად შემძლებელ არს ლოცვაჲ მართლისაჲ შეწევნად“. და ესრეთ მტერთა ზედა მძლე ექმნა სრულიად მადლითა ღმრთისადათა.

ხოლო იყო ნეტარი მიქელ ქვეყანისა შავშეთისაჲ, სოფლისა ნორგიალისაჲ, და მიძნაძოროს მონაზონ იქმნა, ხოლო პარეხთა შინა მრავალთა წელიწადთა ცხოვნდა და აღ-რამ-ესრულა, მუნვე დაემარხა. და აწ საფლავი მისი და დიდებულია მამისა ბასილისი, რომელიცა შემდგომად მისსა პარეხთა მკვიდრ იყო, ერთგან არიან და კაცთა კურნებასა მიჰმადლებენ, რომელნი სარწმუნოებით მივლენან მათდა.

33

ხოლო ნეტარი მამაჲ ჩვენი გრიგოლ ორთა მათ მისთა შენებულთა მონასტერთა შინა — ხანძთას და შატბერდს იქცეოდა მარადის და მოძღვრებისა მისისა სწავლითა აღავსებდა გულსა მოწაფეთა თვისთასა. რამეთუ არა ხოლო თუ წიგნთა საღმრთოთა ოდენ სიბრძნისმეტყველებდა ყოვლით კერძო, არამედ წმიდისა კათოლიკე ეკლესიისა საქადაგებელსა გალობასა სრულიად წელიწდისა განგებითა მოძღვარ იყო განუკითხველად და ყოველთა დღესასწაულთა განგებაჲ კეთილად იცოდა, რამეთუ, რომელიცა დაესწავა, დაუვიწყებლად ახსოვდა. და აქვნდა ხმისა ნებიერობაჲ და ტკბილობისა შვენიერებაჲ. ხოლო განსაკვირვებელ იყო ხსოვნებაჲ მისი.

რამეთუ აწ არს ხანძთას ხელითა მისითა დაწერილი, სულისა მიერ წმიდისა, საწელიწდოჲ იადგარი, რომლისა სიტყვანი ფრიად კეთილ არიან. ხოლო ახლისა შჯულისა დაბეჭდულნი წიგნნი ზეპირით იცოდნა და მრავალნი წიგნნი ძველისაჲცა შჯულისანი. არამედ დაუბეჭდველნი წმიდათა მოძღვართა თქმულნი აღურაცხელნი წარმოითქმოდეს უწიგნოდ ენითა მისითა უმეტეს ზემთა ბუნებისა ჩვე-

ნისა. რამეთუ ძალი ღმრთისაჲ სადაცა დაადგრეს, ყოველსავე აღასრულებს უფროჲს ბუნებისა და ცნობისა კაცობრივისა. და ადამისდაცა პირველ მცნებისა შეურაცხებადმდე ყოველი დამორჩილებულ იყო, ხოლო ამათ მცნებათა უბიწოდ დამარხვითა ყოველივე კეთილად განემაჯგებოდა. და ამის მიერ არა ხოლო თუ მონასტერნი მისნი განმტკიცნებოდეს, არამედ სიბრძნისა მისისა მდინარეთაგან ირწყვოდეს ყოველნი უდაბნონი კლარჯეთისანი. და მრავალგზის მოვიდიან წმიდანი იგი მამანი, წინამძღვარნი მონასტერთანი, მრავალთათვის მიზეზთა, და სიბრძნითა მისითა პოვიან განსვენებაჲ ყოველსა ზედა საქმესა.

34

ხოლო ყოველთა დღეთა ამის ნეტარისათა წმიდათა მათ მამათა მონასტრებისათა აღებაჲ ამას წინაშე გარდაიხადიან ხანძთას და პირმარხვად მიიღიან კანონი დიდთა მარხვათათვის და წარვიდიან. და იყო ოდესმე ერთად შეკრებაჲ ამათ ნეტართაჲ წმიდისა ამის წინაშე. და თვინიერ ოპიზისა წინამძღვრისა ყოველთა მათ ასწავებდა კეთილთა მათ სიტყვათა სულისა ცხორებისათა მამაჲ გრიგოლ. ხოლო ოპიზელი მამაჲ შეწუხნა და პრქვა მას:

— წმიდაო მამო, რაჲსათვის თანაწარმხდი სულიერთა სიტყვათა შენთა?

ხოლო მან პრქვა:

— მამო პატიოსანო, არა თუ შეურაცხებისათვის თანაწარგხედ შენ, არამედ ამის მიზეზისათვის, რამეთუ ამათ ყოველთა უდაბნოთა უწინარეს აღშენებულ არს ოპიზაჲ და არა განვაგებ ოპიზასა ზედა, არცა წინამძღვარსა მისსა ზედა.

ხოლო მან სიმდაბლით დაარწმუნა წმიდასა მას თავისა თვისისა სწავლაჲ სწორად სხვათა მათ მამათა, რამეთუ ესრეთ აქვნდა ყოველთა, ვითარცა წმიდათა მოციქულთაგანი შუემდგომელად ღმრთისა და კაცთა.

35

არამედ მრავალგზის მის ჟამისა ხელმწიფეთა განიზრახეს დამტკიცებით ამის ნეტარისა ეპისკოპოსობაჲ და ფრიადითა შრომითა აწყინეს, რაჲთამცა დაემორჩილა. ხოლო მან არა ინება დიდებაჲ ესევეთარი და გულისხმა უყო მათ განმარტებულად, ვითარმედ:

— მსოფლიოთა მათ წმიდათა საყდართა არა უმრწემეს არიან

წმიდანი უდაბნოთა ეკლესიანი, საყდარნი ღმრთისა დიდებისა-
ნი. დაღაცათუ მღდელთაჲ ეპისკოპოსთაგან მიეცემის ყოველთა
მღდელთა, არამედ პირველთა წმიდათა მამათა მეუდაბნოეთაგან
ესრეთ ვისწავეთ, ვითარმედ, რომელი მადლი მიცემინ კაცსა ჟამსა
ნათლისღებისასა, იგივე მადლი ვიხილეთ, ოდეს ხატი მონაზონები-
საჲ მიაქვნ ახლად მონაზონსა და ეგრეთვე წმიდისა სქემისა მიღე-
ბასა. და სხვაჲცა წამებაჲ ფრიად არს. არამედ ვითარცა-იგი ისრა-
ელსა შორის ქალაქნი განეწესნეს შესავედრებულად კაცისმკვლელ-
თა, ეგრეთვე წმიდანი უდაბნონი ყოველთა შესავედრებულ არიან.
რამეთუ უმანკოთა მფარველნია ვნებისაგან მსოფლიოჲსა და ვნე-
ბულთა ნავთსადგურნი არიან სასოებით სინანულისა მიცემითა და
შჯულისდებითა. და კმა არს ჩემდა ორკერძოვე დიდებად, უკეთუ
შე-ვითა-უძლო მოღვაწებაჲ წმიდათა ამათ უდაბნოთაჲ ჯერისაებრ,
რომელთა შინა პოვეს კაცთა თავისუფლებაჲ, ვითარცა თქვა პავლე:
„აზნაურებითა მით, რომლითა ქრისტემან ჩვენ განგვააზნაურნა“,
და „სადა სული უფლისაჲ, მუნ აზნაურებაჲ“. რამეთუ მოეცა მათ
ხელმწიფებაჲ „შვილ ღმრთისა ყოფად“, სიტყვისაებრ იოვანე მახა-
რებელისა.

და ესევითარითა სიტყვითა აღეშენეს ხელმწიფენი იგი და
ადიდებდეს ქრისტესა.

36

ამისსა შემდგომად იხილა ნეტარმან მამამან გრიგოლ აღორძი-
ნებული ერი საღმრთოჲ შატბერდს და წმიდაჲ ეკლესიაჲ პირველი
განსრულებად და კურთხევად. მაშინ სიხარულითა აღივსო, რამეთუ
მოჰმადლა უფალმან გულისაებრ მისისა საქმე იგი კეთილი მად-
ლითა და მეოხებითა წმიდისა ღმრთისმშობელისაჲთა, რომლისაჲცა
სახელსა ზედა აღეშენა წმიდაჲ იგი მონასტერი მარადის დიდებად
დედისა ღმრთისა, შეუწევნელთა შემწისა და ყოვლადვე მფარვე-
ლისა მოსავთა და მაქებელთა მისთაჲსა აწ და უკუნისამდე, რომე-
ლიცა უფროჲს ყოველთა ხელმწიფეებისა თვისისა დაბადებულთა გა-
მოუთქმელად აღიდა ძემან მისმან და ყოველთა ღმერთმან.

რამეთუ აწვე დაამკვიდრა სუფევასა წარუვალსა სულითა და
სორცითა შეერთებული წინაშე დიდებისა ღმრთეებისა თვისისა,
ვითარცა არს პირმშოჲ ყოველთა წმიდათაჲ, ნათელი იგი ქრისტეა-
ნობისაჲ. და მეოხებითა მისითა და ყოველთა წმიდათაჲთა მაცხოვ-
ნებს ჩვენ უფალი ყოველთა მორწმუნეთა მისთა. უფროჲს ხოლო
რჩეულთა მისთა ადიდებს, ნებისა წმიდისა მისისა აღმასრულე-

ბელთა, რამეთუ იტყვის: „მადიდებელნი ჩემნი ვადიდნე“ და „მივანიჭო ასი წილი აქავე და ცხორებამ საუკუნომ დაუმკვიდრო“.

ხოლო ესე ბრძანება უტყუველი აღუსრულა ქრისტემან ნეტარსა გრიგოლს. წარუვალისა დიდებისა პატივად მიჰმადლა შენება დიდებულთა უდაბნოთა და ხორცთა შინა ყოფასა მისსა შიში და ზარი სიწმიდეთა მისთა მიჰფინა მეფეთა და ყოველსა ერსა ზედა, ვითარცა მძლავრებამ წინააღუდგომელისა ხელმწიფისაჲ. ხოლო შემდგომად სოფლით ჯმნისა უმეტეს ცნობათა ჩვენთა აღიდა ცათა შინა ანგელოზთა თანა. და აწ ქვეყანასა ზედა პირითა მოწაფეთა და მაქებელთა მისთაჲთა იდიდების მარადის.

37

ხოლო სანატრელი დედაჲ ფებრონია ზრუნვასა შინა იყო, რამეთუ მწყემსად მათდა ჩინებული სარწმუნოჲ მღდელი, მამისა გრიგოლის მივლენილი, გარდაიცვალა. არამედ ეუწყა ღმრთისაგან, ვითარმედ — უმჯობეს მისსა აწ იყოს სხვაჲ მღდელი მწყსად თქვენდაო. და წიგნი მიწერა ნეტარისა გრიგოლისსა და ითხოვდა მღდელსა ღირსსა. მაშინ წმიდამან მან პრქვა წმიდასა მატოის:

— შვილო საყვარელო, მხედარი ვიდრე წყობასა არა შესრულ არნ, ძლევამ მისი სიმრავლესა შინა ლაშქართასა არა საცნაურ არნ, არცა მეფეთაგან ნიჭი მიიღის, ხოლო ვინამთგან ახოვნად გამოჩნდის, ძალი ბრძოლისა მისისაჲ ყოველთა ზედა საცნაურ იქმნის და ნიჭი დიდძალი მიანიჭის მას სამართლად მეფემან. და შენცა იქმენ მორჩილ სიტყვათა ჩემთა, ვითარცა ყოვლადვე თავს იდევ ყოვლადვე წმიდისა ღმრთისმშობელისა ეკლესიასა მერეს მღდელობაჲ ვითარცა ძლევით შემოსილმან მხედარმან უფლისამან. და ვესაჲ ქრისტესა, კეთილი ღვაწლი მოიღვაწო.

ხოლო იგი ცრემლით შეუერდა და პრქვა მას ლმობიერად:

— შემინდვე, მამაო, რამეთუ უწყის სიწმიდემან შენმან, არაოდეს ურჩქმნილ ვარ ბრძანებასა შენსა. ხოლო აწ ვერ ძალმიც ამისა ყოფად, რომელიცა მიბრძანე.

და წმიდამან მან პრქვა:

— შემძლებელ ხარ ძალითა უფლისაჲთა. აწ კეთილთა სათნოებათა შენთა თანა მოიბოვე სრული მორჩილებაჲ. ჯვართა ქრისტესითა ჯვარი დამიწერია, რაჲთა მიზეზი ყოველივე დაჰხსნა.

და ვითარცა იხილა მოძღვრისა თვისისა უცილობელი ბრძანებაჲ, თვინიერ ნებისა თვისისა დაემორჩილა სიტყვათა მისთა და იქმნა მღდელ მონასტერსა დედათასა ნებითა ღმრთისაჲთა სანატრელი და

სასწაულთა მოქმედი მატოი, დიდი და დიდებული საქმითა თვისითა. რამეთუ წელიწადთა ორმოცთა მერეს მღვდლობასა შინა მისსა უქმი სიტყვაჲ და უსარგებლოჲ პასუხი არავის ესმა მისგან, რომელი კაცთა ცოდვა ეყოფვის, ვითარცა უფალი იტყვის: „ყოვლისათვის სიტყვისა უქმისა, რომელსა კაცი იტყვიან, სიტყვაჲ მისცენ მისთვის დღესა მას საშჯელისასა“. და არა ხოლო ესე ოდენ, არამედ რომელნი ხედვენ მას, ვერ იკადრიან უდბად განცხრომაჲ კრძალულებათაგან მისთა და სიწმიდით და უბიწოდ ქცევისა, რამეთუ ექმნა ყოველთა სახე კეთილის:

და ამან დაიმარსა ჭეშმარიტი ქალწულებაჲ არა ხოლო სორცითა ოდენ, არამედ სულითა და სიტყვითა, სასმენელითა და თვალითა. რამეთუ ნეტარმან მან თქვის, ვითარმედ მონაზონებაჲ პრქვიან კრძალვასა, რომლისათვისცა ღმრთისმოყვარემან მან დედაკაცმან თემესტია, მერისა დეკანოზმან, თქვა, ვითარმედ — ორმოც წელ დეკანოზობასა ჩემსა და მატოის მღვდლობასა საცეცხურნი მან ხელისა ჩემისაგან არაოდეს მიმიხვნათ.

ხოლო გარდარეულისა შრომისაგან მოუძღურდა, რამეთუ მოუკლებელი ღოცვაჲ, წყურილი და შიმშილი მარადის და უძილობაჲ, ზედგომაჲ და მუხლთა მოდრეკაჲ ფრიადი აქენდა ნეტარსა მას. დასცემდა ვნებასა ხორცთასა და სულისა მტერნი მოაუძღურნა. ხოლო ჟამისწირვაჲ არაოდეს დააცადის თვინიერ მიზეზისა და უძღურებისა. და სამოსელი მისი ყოვლადვე შეუარაცხი იყო და საზრდელი ეგრეთვე.

38

ხოლო იყო მატოი ოდესმე თვისსა მას საყოფელსა მახლობელად მერესა. და ცნა მოსლვაჲ მპარავთაჲ. და დღისივე დაჰმზადა მათთვის პური და ვითარცა მოიწინეს ღამე მპარავნი იგი, პრქვა მათ:

— გრწმენინ ჩემი, შვილნო, წმიდაჲ ღმრთისმშობელი გიბრძანებს არა ვნებად ჩემდა, არამედ მოვედით და ჭამეთ პური, რომელი კანგიმზადე თქვენ.

ხოლო ერთი იგი, რომელსა მოეყვანნეს, კადნიერ იქმნა წარლებად, რადგა-იგი აქენდა წმიდასა მას. და მან პრქვა:

— წინაშემდგომელი ვარ წმიდისა ღმრთისმშობლისაჲ, რომელმანცა პატიჟეულ გყოს შენ წარმდები ეგე!

და მუნთქვესვე დაეცა იგი მტერისაგან ბოროტისა. მაშინ მოყვასნი მისნი ცრემლით შეუვრდეს წმიდასა მას, რადთა განკურნოს იგი. ხოლო მან ჯვარი დასწერა და პრქვა:

— განგკურნებს წმიდა ღმრთისმშობელი, — და მსწრაფლ განმრთელდა იგი. და წმიდამან მან პრქვა: — საწყალობელო, რა მსათვის წინამძღვარ ექმენ კაცთა ამათ ბოროტის ყოფად ჩემდა? — და ისტუმრნა და განუტევნა მშვიდობით.

და ესე ვითარნი სასწაულნი მრავალნი ქმნნა წმიდამან მან და მიიწია სიბერედ, რამეთუ სნეულებაჲცა შეემთხვია ძლიერთა მათ შრომათაგან და ვერ ეძლო თავისა თვისისა მსახურებად. მაშინ თქვა ნეტარმან მატოი:

— ესე ღონე მხდომისაჲ იქმნა, რაჲთამცა დედანი მმსახურებდეს მე. დაღაცათუ ნებისა ღმრთისანი არიან დანი ესე, ხოლო უწესო არს მონაზონისა ხელითა დედათაჲთა მსახურებაჲ, არამედ მე ღონე მაქვს, რომლითა განვთავისუფლდე.

და იყვნეს ვინმე ბერთას მამისა გრიგოლის დედისა მსახურთაგანნი, ნათესავნი მატოისნი, კეთილნი მონაზონნი და მეგობარნი მისნი. მათ აცნობა და მოვიდეს სიხარულით წარყვანებად მისსა ცხედრითა, რამეთუ ფრიად უძლურ იყო დიდისა მოღვაწეობისაგან.

ხოლო დანი იგი ყოველნი გოდებისა ცრემლითა აღივსნეს, რამეთუ ობოლ იქმნებოდეს სულიერისა მამისა და მოძღვრისაგან. და აკურთხნა ყოველნი ცრემლითა სავსემან, ჯვარი დასწერა და მშვიდობაჲ დაუტევა და პრქვა:

— ქრისტემან დაგიცვენინ მადლითა მშობლისა თვისისა ქალწულისაჲთა და ყოველთა წმიდათაჲთა, არამედ ჩემთვის ლოცვა ყავთ მარადის, — და წამუყვნა ძმათა მათ და აღიქვეს იგი ცხედრითა. და ვითარ მცირედ ვლეს, უბრძანა დადგომაჲ და თქვა:

— უფალო, სიტყვამან შენმან გვამნი უძლურთანი გვამ ცხოველყვნა. მეცა მომეც ძალი, უძლურსა მონასა შენსა.

და მსწრაფლ სრულიად განძლიერდა და თვისითა ფერხითა მიიწია ბერთას. და დაყვნა ჟამნი წელიწადისა ერთისა დღეთანი ყოვლად მრთელად და მერმე გარდაიცვალა საჭირველისა ამისგან სოფლისა და მივიდა სოფელსა მას ცხოველთასა, ვითარცა მხნე, ახოვანი მოღვაწე ქრისტეისი და სრულიად ძლევიტ შემოსილი წინაშე ღმრთისა სიხარულით და მეოხ არს ჩვენთვის უკუნი სამდე.

ხოლო ჟამსა გარდაცვალებისა მისისასა ჩვენებაჲ იხილეს მერეს შინა სანატრელთა მათ დედათა თემესტია დეკანოზმან და ანატოლე

(რომელსა უწოდეს ანტონიოს) დაყუდებულმან, ორთავე შუა ღამეს ოდენ. და ეკლესიად მივიდა მარტოდ მყოფი იგი უწინარეს ჟამის რეკისა. და ეგრევე დეკანოზიცა მიიწია სტოვასა ეკლესიისასა და მოიკითხნეს ურთიერთას. ხოლო დეკანოზმან ჰრქვა:

— რამსათვის არს მოსლვაჲ შენი? მაუწყე, რაჲ იხილე.

ხოლო მან ჰრქვა:

— მსგავსად ხილვისა შენისა ვიხილე, რამეთუ აწ აღესრულა მაკურთხეველი ჩვენი მატოი, — და წარმოუთხრა ყოველი, ვითარ-მედ:— მო-ვინმე-ვიდა კაცი ბრწყინვალედ შემკობილი და მრქვა მე: დიდი მატოი მიიცვალეების წინაშე ღმრთისა, არამედ შემომიდეგ მე, რაჲთა ღირს იქმნე ხილვად დიდებით მიცვალეებასა მისსა ამიერ სოფლით ზეცისა სასუფეველსა. ხოლო მე შეუდეგ და მიმიყვანა ბორცვსა მახლობელად ბერთისა და მრქვა მე: მიხედე ბერთას ზედა და იხილე დიდებული ხილვაჲ! და მე ვხედევდ სვეტსა ნათლის-სასა, რომელი შთამოიწეოდა ზეცით ზედა მონასტერსა მას, და სიმრავლე წმიდათა ანგელოზთაჲ სვეტსა მას თანა გარდამომაგალი, და ერთი ვინმე დიაკონის სახედ ოლარითა მათ თანა, რომელნი უგალობდეს ღმერთსა ბრწყინვალითა ხმითა. და კვალად ვიხილე კრებული იგი წმიდათა ანგელოზთაჲ, ეგრეთვე სახედ აღმავალი ზეცად და საშუალ მათსა წმიდაჲ მატოჲ ხელჰყრობით აღჰყვანდა ნათლითა შემკობილთა მათ უხორცოთა დიდებითა გამოუთქმელი-თა გალობით მაღალთა შინა. ესე არს ხილვაჲ ჩემი წმიდისა მის-თვის.

ხოლო მან ჰრქვა:

— ჭეშმარიტად სარწმუნო არს ჩვენებაჲ ეგე შენი, არამედ აწ ისმინე ჩემი. რამეთუ ვითარ-იგი პირველ სიჭაბუკესა იყო სანატ-რელი მატოი ჰასაკოვან და შვენიერ, უმეტესად აწ ვიხილე შემკო-ბილი დიდებითა, შემოსილი ჟამისწირვად სამოსლითა მოუგონებე-ლად ბრწყინვალითა. და ხელთა აქვნდეს ოქროჲს საცეცხურნი. და მე დამიკვირდა ხილვაჲ იგი და მე ვარქვ: ვითარ განძლიერებულ ხარ უძლურებისაგან, მოძღვარო! ხოლო მან მრქვა: საკურთხეველ-სა, რომელსა ვჰმსახურებდ სიყრმით ჩემითგან, აწ ამით საკურთხე-ველით დაუსრულებელად მისსა მსახურებად მივიცვალე, რამეთუ ღირს ვიქმენ ზეცისა საკურთხეველსა წინაშე წარდგომად და მარა-დის მსახურებად.

ესე ვითარცა იხილეს, მო-ხოლო-ვინმე-ვიდეს ბერით და უთხრეს მატოის გარდაცვალებაჲ მასვე ჟამსა შინა. და ჰმადლობდეს ქრისტესა საკვირველთ მოქმედსა.

ხოლო სხვანი მოწაფენი ნეტარისა გრიგოლისნი მრავალნი უდიდესსა საზომსა მონაზონებისასა მიწევნულ იყვნეს, რამეთუ ოდესმე იხილებოდა წმიდათა ანგელოზთა ბრწყინვალეობა ევამთა მათთა შემოსილი უფროს მატონისა. და სასწაულნი დიდნი მათ მიერ იქმნებოდეს ხორცთა შინა ყოფასა მათსა და შემდგომად სიკვდილისა მათისა. არამედ ვთქვა სარწმუნოვასა მისთვის შვილისა ქრისტეშემოსილისა, რომელსა სახელი ეწოდა დიმიტრიოს: რამეთუ იგი ნეტარსა დედასა ფებრონიას განეზარდა და მამისა გრიგოლისდა დაემოწა, რომელიცა შერაცხილ იყო პირველთა თანა მოწაფეთა მისთა.

41

და მრავალგზის იხილვა მის ზედა სვეტი ნათლისაჲ კაცისა მიერ ღმრთისა ღამე ყოველ ღოცვასა მას ღირსებისასა, რამეთუ სული წმიდაჲ განისვენებნ მის ზედა მარადის. ესე წარემართა იერუსალემად. და ვითარცა მიიწია ჰემსას, მცირედ დასწევულდა და ცნა სულითა ღმრთისამიერი წოდებაჲ და დაწერა ეპისტოლე ხელითა თვისითა ესრეთ:

„რჩეულნი ქრისტეისნი, სამკვიდრებელნი სიწმიდისანი, მამო გრიგოლ და დედაო ფებრონია, სულიერად მშობელნი ჩემნი, რომელთა ნაცვალად სძისა აღმზარდეთ სულიერითა მოძღვრებისა საზრდელითა და საღმრთოვასა სწავლისა საგზლითა წარმგზავნეთ კეთილსა ამას გზასა. აწ სიტყვაჲ ჩემი დადუმნების თქვენდა მომართ უფლისა დიდებით მოსლვადმდე. რამეთუ მე ჰემსას მივიწიე და მუნ დამიძინებია მეორედ მოსლვადმდე ქრისტეისა. რაჟამს მოწაფეთა თქვენთა მოითვალვიდეთ, მუნ მიკითხეთ შვილი თქვენი და მარადის ხსენებულ მყავთ წმიდათა ღოცვათა თქვენთა, წმიდანო ღმრთისანი“.

და მასვე ჟამსა აღესრულა და მუნვე ჰემსას დაეფლა.

42

არამედ პირველხსენებულნი და ყოვლად მოსახსენებელნი იგი ღირსნი არსენი და ეფრემ, მოწაფენი და აღზრდილნი გრიგოლისნი, მოვიხსენნეთ, რომელნიცა სათნო იყვნა ნებაჲმან ღმრთისაჲმან მწყემსთმთავრად სამწყსოთა მათ თვისთა პირმეტყველთა. რამეთუ

დიდი ეფრემ უწინარეს მრავლით წლით არსენისა იქმნა ეპისკოპოს აწყურისა საყდარსა სამცხეს. ხოლო შემდგომად დიდი არსენი კათოლიკე ეკლესიასა, ქრისტეს კვართისა სამკვიდრებელსა მცხეთას, ქართლისა კათალიკოზ იქმნა. და იყო სიყვარული მათ შორის ერთად ზრდილობისათვის.

არამედ ქართლისა ეპისკოპოსნი მირეან არსენის მამისათვის ფრიად გულწყებულ იყვნეს ამის მიზეზისათვის, რამეთუ თვინიერ განზრახვისა მათისა მძლავრ სამცხისა ერთა ძე თვისი დაადგინა კათალიკოზად თანადგომითა და კურთხევითა მცირედთა ეპისკოპოსთაჲთა. არამედ მცირედ მხილებისათვის უფლისა მიშვებითა იყო აღძრვაჲ ეპისკოპოსთაჲ მათ, ვიდრემდის ნეტარი ეფრემ მივე-ერჩდა მათ, რამეთუ სამართალ იყო სიტყვისგებაჲ იგი. და რომელ ჟამსა მას ხელმწიფე იყო მამფალი გვარამ დიდი, მირეანისთვის გულძვირად იყო. და მსწრაფლ ხოლო ბრძანა შეკრებაჲ ეპისკოპოსთაჲ და უდაბნოჲსა მამათაჲ. და ყოველნი შემოკრბეს ჯავახეთს. არამედ მამაჲ გრიგოლ არა მუნ იყო, არცა ყოველნი კლარჯეთისა უდაბნოთა წინამძღვარნი მამანი.

რამეთუ იყო ნეტარი გრიგოლ არქიმანდრიტი და წადიერად მოელოდეს ყოველნი და მარტოდ ანჯმნობდეს წესისა წინამძღვარნი იგი არსენი კათალიკოზისათვის და ვერა დაამტკიცეს სიტყვაჲ მათი. მაშინ ერუშნელმან ეპიკოპოსმან მის ჟამისამან ჰრქვა ყოველთა:

— ოდეს მოვიდეს ვარსკვლავი უდაბნოთაჲ, მაშინ განემართოს საქმე და განზრახვაჲ ყოველთაჲ.

და მათ ჰრქვეს:

— ვისთვის არს სიტყვაჲ ეგე დამტკიცებითი?

ხოლო მან თქვა:

— გრიგოლ არქიმანდრიტისათვის, ხანძთისა და შატბერდისა მაშენებელისა.

მაშინ ერთმან ვინმე ეპისკოპოსმან სილღით თქვა შორის შეკრებულთა მათ:

— იგი ოდენ არსა ვარსკვლავი მნათობი?

ხოლო სხვათა მათ ყოველთა თქვეს:

— ჭეშმარიტსა იტყვის, რამეთუ იგი არს მოძღვრებისა ნათლითა განმანათლებელ და შემკულ სულითა წმიდითა.

და მეყსეულად იხილეს წმიდაჲ იგი მომავალი კარაულითა შორის კრებულსა მას მამათასა საკვირველად ხილვითა. რამეთუ სამოსელი იგი შეურაცხი, რომელ ემოსა მოხუცებულსა მას, ესრიო ჩნდა, ვითარცა სამოსელი ნათლისა ბრწყინვალისა განუცდელისაჲ.

ხოლო თავსა მისსა კუკული იხილვებოდა, ვითარცა გვირგვინი სამეუფო პატიოსანთა თვალთა და მარგალიტთაგან ფასდაუდებელთა აღმკული.

და ვითარცა იხილეს ღმრთისამიერი დიდებულებად მისი, ყოველნი სიხარულით მიეგებნეს და შეუდგეს სიტყვათა მისთა სიხარულით.

მას ჟამსა მოვიდა ეფრემ ეპისკოპოსი და პირველად მოიკითხა მოძღვარი თვისი მამად გრიგოლ და მერმე ძმანი თვისნი ეპისკოპოსნი. ხოლო ნეტარმან გრიგოლ ფარულად მოუწოდა ნეტარსა ეფრემს და პრქვა მას:

— შვილო, პატივსა მაგას წმიდისა მღდელთმთავრობისასა გაფუცებ, ნუ უშლი სულიერად ძმასა შენსა არსენის!

ხოლო მან პრქვა:

— წმიდაო მამაო, ვერ ეგების ძმათა ჩემთა ეპისკოპოსთა ცილობად სამართლისათვის. და მეცა შემინდვე, რამეთუ არა ვარ ამიერითგან არსენის ცხოვარი და არცა იგი — ჩემი მწყემსი.

მაშინ წმიდამან მან მკსინვარედ პრქვა:

— უკეთუ ამას იქმ, ეფრემ, მე უვარმყავ, ვითა არა შენი მოძღვარ ვარ!

ხოლო ნეტარი ეფრემ სიტყვასა მას ზედა სულიერისა მამისა და მოძღვრისასა ატირდა და პრქვა:

— ფიცხელ არს ბრძანებაჲ ესე, განმკვეთელ უფროჲს მახვილისა. აწ ნებაჲ შენი იყავნ და ნუ ნებაჲ ჩემი, წმიდაო ღმრთისაო!

ხოლო მან პრქვა:

— ეფრემ სანატრელო, გისმინენ ქრისტემან, რაჲცა ითხოო მისგან შენ, უმანკოო გულითა და წრფელო გონებითა, მიმსგავსებულო მოძღვარსა შენსა ქრისტესა, სიტყვისაებრ დავითისა: „რამეთუ წრფელ არს უფალი ღმერთი ჩვენი და არა არს სიცრუე მის თანა“. და შენ უწყი სულითა შენითა ღმრთისმხილველითა, ვითარ ღმერთსა ებრძანა კათალიკოზობაჲ არსენისი სისრულისა მისისათვის. არამედ მირეან, მამამან მისმან, აუგიან ყო უჟამოდ შესწრაფებითა, ვითარცა ადამ ჭამა ხილი იგი, რომელ არღა მწიფე იყო. აწ შენ კეთილად ჰყავ სმენაჲ ჩემი, რამეთუ გულისწყრომამან კაცისამან სიმაღლელე ღმრთისაჲ არა ქმნის. ხოლო ბრალი ესე არსენისი ჩემ ზედა იყავნ.

ამისა შემდგომად, რაჟამს ესმა გვარამ ხელმწიფესა მოსლვად ნეტართაჲ მათ, მოეგება წინა სიხარულით და მოიკითხნა სიმდაბლით. და ვითარცა დასხდეს, ბრძანა ხოლო გვარამ შემოკრებაჲ ყოველთა მოწესეთა და მოვიდეს. მაშინ პრქვა:

— წმიდანო მამანო, ეპისკოპოსნო და მეუდაბნოენო! იცით ყოველთა კანონი შჯულისაჲ, რამეთუ არა ბრძანებს ეპისკოპოსისა და კათალიკოზისა მძლავრებით დაჯდომასა.

და ამას სიტყვასა შინა აუგისა სიტყვანი განამრავლნა და ელოდა პასუხსა მათგან. ხოლო თვალნი ყოველთანი ხედვიდეს მამასა გრიგოლს და ეპისკოპოსსა ეფრემს. და მათ დაიდუმეს ჟამ ერთ. მაშინ ეპისკოპოსთა პრქვეს ეფრემს:

— ბრძანე პასუხი, რაჲ ჟერ არს!

ხოლო მან თქვა:

— სადა მამაჲ გრიგოლ იყოს, მე მუნ არა ვიკადრებ სიტყვად.

მაშინ ხელმწიფემან მან პრქვა ნეტარსა გრიგოლს:

— მამო, ყოველნი შენ გელიან სიტყვად ჭეშმარიტებისა, რამეთუ უხუცეს ხარ ყოველთა დღითა და სათნოებითა ნებისა ღმრთისაჲთა და შენგან ხამს დასაბამი სიტყვისაჲ.

ხოლო მან თქვა:

— ჟერ იყო პირველად მღდელთმოძღვართაგან ბრძანებაჲ, ხოლო აწ სიტყვითა შენითა ვიტყვი ესრეთ: ჭეშმარიტთა ქრისტიმს სამწყსოთა ისმინეთ გლახაკისა ამის მოხუცებულისაჲ, რამეთუ არსენი კათალიკოზი ნებითა ღმრთისაჲთა კათალიკოზი არს. და ძვირისმეტყველთა მისთა, რომელთა არა შეინანონ, კდემულ იყვნენ და სრულიად პრცხვენეს ამას საწუთროსა და მას საუკუნესა.

ხოლო ხელმწიფე იგი დაღაცათუ იყო ბრძენ და ღმრთისმსახურ, არამედ მართლმხილვისაგან მართლისა მის კაცისა შეშფოთნა ფრიად. რამეთუ ნებაჲ სიბრძნესა სძლევდა და შური პატივისა არა პრიდებდა. გესლი რაჲ გულისაჲ ბაგეთაგან იცნობა განუგებელად სიტყვისა განტევებითა ესრეთ, ვითარმედ:

— მრავლით ჟამითგან არა მეხილვა მამაჲ გრიგოლ, არამედ მასმიოდა, ვითარმედ ბრძენთაგან შეუცავი სიბრძნე მისი შეცვალებულ არს სიბერითათ. და პირველ სმენილი ვიხილე თვალითა.

და შჯულისაჲცა მრავალთა სიტყვათა იტყოდა, რომელი არა შეჰგავს ერისკაცთა, რამეთუ იყო იგი ფრიად სიტყვახელოვან.

ხოლო ნეტარმან მამამან გრიგოლ პრქვა მას:

— ჰოჲ, ხელმწიფეო, რად განპრისხნები ჭეშმარიტებისათვის? ესე უწყოდო, რამეთუ პირველთა წმიდათა მათ მამათა შეკრებასა ეპისკოპოსთა და წინამძღვართა წესისათა მონაზონთა თანა იყვნეს პირველნი მორწმუნენი მეფენი. არა თუ მათ თანა შჯულის მოძღვრებასა იკადრებდეს, არამედ შჯულის გამოძიებასა მათსა იკითხიან და ითხოიან სიტყვისა გამოცხადებაჲ, რამეთუ მათ მიერ ისწავებდეს მცნებათა ღმრთისათა და მოწამედ იყვნეს თქმულთა მათთა.

და წმიდათა მოციქულთა და ღირსთა მათ მღდელთმოდვართაგან განსაზღვრებულსა კანონსა შინა არავე ბრძანებულ არს ერისკაცისაჲ, ვითარმცა ეპისკოპოსთა და წესისა წინამძღვართა მამათა განსაგებელისა მოძღვრებისა იკადრებდა, გინა ახალაწიობასა მოიღებდა. დაღაცათუ სამართლად საგონებელ იყოს, არამედ შჯულისა და მღდელთმოდვართა შეურაცხებაჲ არს. ხოლო მე აწ სიტყვისაებრ შენისა, გვარამ, ვარ ბუნებაშეცვალებულ. გარნა ოდეს სამართალმან დაგასამართლოს, მაშინ იხილო თავი შენი ცნობამიღებულ და სიტყვანი ჩემნი არღარა განჰგმნე.

ხოლო ხელმწიფე იგი შეძრწუნდა გონებითა და ჰრქვა ეპისკოპოსთა მათ:

— თქვენგან ჯერ არს განსაგებელი თქვენი განგებად. აწ თქვით! და მათ ჰრქვეს:

— ღმრთისმსახურო გვარამ, ქრისტიანთაგან სასწაულმან უტყვ კმნა ენაჲ ჩვენი, რამეთუ ვიხილეთ დღეს გრიგოლის ზედა მიუწოდომელი დიდებაჲ.

და აუწყეს ხილვაჲ იგი ყოველი, რომელი იხილეს შემოსლვასა მისსა. მაშინ ზარ ჰხდა ხელმწიფესა მას, რამეთუ იყო იგი მდაბალ და ღმრთისმოშიშ. იძლია სიმდაბლისაგან და შეუვრდა ნეტარსა გრიგოლს და ჰრქვა:

— წმიდაო ღმრთისაო, შემინდვე, რამეთუ დაგაბრკოლე!

ხოლო მან ჰრქვა:

— ქრისტიმან ყოველნი ბრალნი შეგინდვენ.

მაშინ გვარამ, დიდმან ხელმწიფემან, კეთილად ისტუმრნა ყოველნი. და პურისჭამასა შინა, რაჟამს განმზიარულდა გვარამ ღვინითა, მაშინ ეპისკოპოსთა მათ ერთობით თქვეს:

— ჯერ-მე იყო მხილებაჲ ესე არსენისთვის, არამედ აწ ამირითგან არსენი იყავნ კათალიკოს ქართლისა ყოვლისა და სულიერად მამა ყოველთა და ყოველთა შორის იჭვი პირველი და-მცახსნილ არს სრულიად, რამთა ქრისტიანობისა პატივი ჩვენი მშვიდობით და მყუდროებით აღვასრულოთ და კეთილი სიტყვისგებაჲ ვპოოთ წინაშე საყდართა ქრისტიანთა.

და გვარამ ხელმწიფემან და ყოველმან ერმან თქვეს:

— ამენ იყავნ!

ხოლო ხელმწიფემან მან იკითხა ეპისკოპოსთა მათგან:

— წმიდანო ღმრთისანო, უკეთუ ქვეყანისა ჩვენი ერისკაცი ვინმე, წიგნთა საღმრთოთა მეცნიერი და ენათაცა წვრთილი, მიიწიოს იერუსალემიდ ანუ სხვათა წმიდათა ადგილთა და იხილოს რამე კეთილი წესი, რომელ ქრისტიანობასა შვენოდის და ჩვენ შორის

არა იყოს, გინათუ წიგნთაგან წმიდათა გულისხმაყოს და თავით თვისით ერსა უსწავლელსა აუწყებდეს, კეთილ არსა ანუ არა?

ამას რაჲ იტყოდა, ასმენდა ვიეთმე მრავლისმეტყველთა. ხოლო მათ თქვეს:

— წერილ არს: „ტვირთი განწესებული ეყოფინ ნავსა, უკეთუ დაუმძიმო, დაინთქას, და უკეთუ სუბუქად იყოს, ქართა და ღელვათა წარიტაცონ“. ეგრეთცა ტვირთი შჯულისაჲ და წესი ქრისტიანობისაჲ, რომელი აწ ქვეყანასა ჩვენსა უპყრიეს, ფრიად კეთილ არს და ღმერთი დაჯერებულ არს. და ამისთვის ჩვენ ვართ თავსმდებნი — უკეთუ ვინმე მტკიცედ იპყრას და შეუცვალებელად საქმით პყოფდეს და არა სიტყვით ვაჭრობდეს, „ასი წილი აქავე მიიღოს და ცხორებაჲ საუკუნოჲ დაიმკვიდროს“, სიტყვისაებრ უფლისა. და შევიწყნარეთ პირველი მამისა გრიგოლის სიტყვაჲ, რომელ წარმოთქვა. და ჩვენ ამას ვიტყვით: უკეთუ ახალი რაჲმე კეთილი წესი ერისკაცმან გულისხმა ყოს, მსგავსად ბრძანებისა შენისა, უმჯობეს დუმილი არს, ვითარცა თქვა იაკობ მოციქულმან, ვითარმედ: „ნუ მრავალნი ჰმოძღვრით, ძმანო“. და უკეთუ დუმილი ვერ ძაღედვას, არა თავით თვისით ქადაგებდეს, არამედ აუწყოს თვისსა ეპისკოპოსსა. და თუ ჯერ იყოს, მან ასწაოს თვისსა სამწყსოსა. უკეთუ კვლავ სილადით წარმდებობდეს ერისკაცი იგი და ერსა ახლად სხვასა წესსა დაუდებდეს, ეგევითარი იგი ნაცვალად შესაძინელისა მაცილობელთა და წინააღმდგომთა თანა დაისაჯოს დიდებით უფლისა მოსლვასა.

ხოლო ხელმწიფემან მან თქვა:

— ჭეშმარიტად სამართალ არს სულიერი ეგე საბჭოჲ საღმრთოჲსა განგებისაჲ. და უკეთუ წიგნის მკითხველსა კითხვაჲ უხმს, უფრომსად ჯერ არს კითხვაჲ წესისა და შჯულისა მასწავლელისაჲ და ყოვლადვე შეკრძალვაჲ თავისაჲ, ვითარცა იტყვის: „მკურნალო, პირველად განიკურნე თავი თვისი!“

ხოლო ერისკაცთა მათ შეიკდიმეს მხილებაჲ იგი უმეცართა წესის დადებისაჲ და შეინდევს შჯულისა წინამძღვართაგან.

და ვითარცა განასრულეს პურის ჭამაჲ, მისცეს მშვიდობაჲ მთავარსა მას დიდსა და მან სიხარულით განუტევნა ყოველნი.

მას ჟამსა ახარეს არსენის, რამეთუ არა იყო კრებასა მას, ვითარმედ:

— შემდგომად ღმრთისა მოძღვარმან შენმან გრიგოლ მამამან დაამტკიცა კათალიკოზობაჲ შენი.

ხოლო იგი სიხარულით ჰმადლობდა ქრისტესა და წმიდასა მას.

ხოლო ეფრემ ეპისკოპოსმან, მცნებისაებრ მამისა გრიგოლისსა,

სიყვარული არსენი კათალიკოზისაჲ პირველებრვე განაახლა. რამეთუ მოკლედ დააწყნარა შფოთი გრძელად მოსაცალებელი, რამეთუ იყო შორის კათალიკოზისა და ეპისკოპოსთა, უფროჲს ხოლო გვარამ ხელმწიფისა.

და სანატრელნი ესე არსენი კათალიკოზი და ეფრემ ეპისკოპოსი მოვიდინან ხილვად მოძღვრისა თვისისა მამისა გრიგოლისსა. არამედ ძველი ხანძთისა ეკლესიაჲ არსენი კათალიკოსმან აკურთხა და ქართლისა ეკლესიათა ყოველთა სიხარული მიჰფინა, რამეთუ საყდარი მამათმთავრობისაჲ შეამკო სრულიად და შეიმკო მადლითა. ხოლო რაჟამს მამამ გრიგოლ გარდაიცვალა, დამარხვასა მის თანავე იყო არსენი, რომელიცა ოცდაშვიდ წელ კათალიკოზობდა და მერმე გარდაიცვალა ამიერ სოფლით და მსიარულებით მიიწია წინაშე ქრისტეისა და აქვს მადლი შეწევნად ჩვენდა.

43

არამედ დიდი ეფრემ მრავლისა კეთილისა მომატყვებელ ექმნა ქვეყანასა ჩვენსა. რამეთუ პირველად აღმოსავალისა კათალიკოსთა მიჰბრნი იერუსალემით მოჰყვანდა, ხოლო ეფრემ ქრისტეისმიერითა ბრძანებითა მიჰბრნისა კურთხევაჲ ქართლს განაწესა იერუსალემისა პატრიაქისა განწესებითა და წამებითა სიხარულით. არამედ ქართლად ფრიადი ქვეყანაჲ აღირაცხების, რომელსაცა შინა ქართულითა ენითა ჟამი შეიწირვის და ლოცვაჲ ყოველი აღესრულების. ხოლო კვირიელემსონი ბერძულად ითქმის, რომელ არს ქართულად: „უფალო, წყალობა ყავ“, გინა თუ „უფალო, შეგვიწყალებ“.

ესე ნეტარი ეფრემ ორმოც წელ ეპისკოპოსობდა შემკული სულითა წმიდითა. რამეთუ დაფარულსა კაცთა საქმესა ვითარცა ცხადსა ამხილებდა და სიკვდიდ განწირულთა სნეულთა სიტყვით მსწრაფლ განჰკურნებდა, ხოლო ურჩთა სიტყვითვე მოაკვდინებდა, და სხვათაცა სასწაულთა იქმნოდა მრავალთა. და კეთილსა შინა სიბერესა მადლითა სავსე გარდაიცვალა და მიიწია სიხარულით წინაშე ქრისტეისა და ჩვენ მორწმუნეთათვის მეოხ არს უკუნისამდე.

44

ესევეთარნი იყვნეს ღმერთშემოსილნი მოწაფენი მამისა გრიგოლისნი. ხოლო დიდი ეპიფანე სიმდაბლითა თვისითა მიიწია საზომსა თვისისა მოძღვრისასა. და ცრემლთა დათხევითა სულთა უკე-

თურთა განასხმიდა და სნეულთა მსწრაფლ განჰკურნებდა და მრავალთა სხვათა სასწაულთა იქმოდა, ურჩთა რაჲ გვემითა განსწავლიდა და მორწმუნეთა ლოცვითა სიკვდილისაგან იხსნიდა.

რამეთუ ოდესმე ზაფხულისა ჟამსა მათათა მათ ხორასუნთა გარდამოვიდოდა იგი და მის თანა ძმანი. და იხილეს ადგილი მარჯვე და პურისა ჭამად დასხდეს. და მასვე გზასა დედაკაცი ერთი ვინმე მოვიდოდა და თანა ჰყვანდა ძე შვილისა წლისაჲ. და იყო ყრმაჲ იგი ხილვითა კეთილ და გონებითა ფრთხილ. და ვითარ მოიწინეს საჩინოსა ნეტარისა მამისა ეპიფანესსა, ყრმასა მას საღმობანი სიკვდილისანი ეწინეს და სენისა მისგან წრტიალისა ისწრაფდა სული განსლვად გვამისა მისგან. ხოლო დედამან მისმან გოდებითა მწარითა აღიტაცა ძეჲ თვისი და მირბოდა წმიდისა მის და ხმოზდა ესრეთ საწყალობელად:

— ჰოჲ, წმიდაო ღმრთისაო, შემეწიე შეუწევნელსა ამას, რამეთუ მომიკვდების შვილი ესე ჩემი! და შემდგომად ღმრთისა შენდა მოვივლტი!

და ძეჲ იგი თვისი დააგდო წინაშე ფერხთა ეპიფანესთა. ხოლო იგი ცრემლითა სავსე აღდგა, რამეთუ იყო ბუნებით მოწყალე, და დავარდა წინაშე ქრისტემასა და თქვა:

— უფალო ღმერთო ჩვენო იესუ ქრისტე! იხილენ ცრემლნი ჩემნი და ცრემლნი საწყალობელისა ამის დედაკაცისანი და წყალობა ყავ ყრმასა ამას ზედა და უბრძანე სულსა ამისსა მკვიდრობაჲ თვისსა შინა გვამსა მრავალთა წელიწადთა ნუგეშინის საცემელად ამის გლახაკისა და სადიდებელად შენდა, მხოლომასა ძისა, თანა მამით და სულით წმიდითურთ საუკუნეთა მიმართ, ამენ! — და ჯვარი დასწერა, უპყრა ხელი, და ჰრქვა: — განგკურნებს უფალი იესუ ქრისტე, აღდეგ, ყრმაო, და ცოცხალ იქმენ!

და მსწრაფლ განეშორა საღმობაჲ და უძლურებაჲ გვამსა მისსა და ყოველი ურვაჲ სულსა მისსა. და აღდგა მხიარული და მისცა იგი დედასა თვისსა და უბრძანა მიცემად ჭამადისაჲ. და დედაკაციმან მან სიხარულით მადლი შეწირა ღმრთისა და წმიდისა მის და მშვიდობით წარვიდეს ზოგად იგი და ძეჲ მისი გზასა თვისსა. და ყრმაჲ იგი ვიდრე სიბერედმდე კეთილად ცხოვნდებოდა და ადიდებდა ღმერთსა.

და კვალად სხვათა ვიეთმე მორწმუნეთა კაცთა ესვა შვილი, ყრმაჲ წული, მტერისაგან ვნებული შობითგანვე, რამეთუ იყო იგი ყრუჲ და უტყვი და გონებანაკლული. ხოლო პასაკისა ხილვითა

ჩნდა მრთელად და იზარდებოდა, ვითარცა სხვაე ყრმაე, და ვითარ იქმნა იგი ათის წლის, მას ჟამსა მამაე ეპიფანე ითქმოდა სასწაულთა მოქმედად. და მიიწია სოფელსა მას, სადაცა იყო ყრმაე იგი ვნებული. ხოლო დედამან მის ყრმისამან წარიყვანა იგი გზასა მას, რომელსაცა წარჰვლიდა მამაე ეპიფანე. და ვითარცა იხილა, ევედრებოდა მას მწართა ცრემლითა და სარწმუნოებითა მტკიცითა ძისა თვისისათვის.

ხოლო ნეტარი იგი ცრემლოდა სულთქმით და ლმობიერად ხმა ყო:

— ქრისტე ღმერთო, რომელი კაცთმოყვარებისათვის განჰკაცენ და ივნე ვნებულთა განკურნებისათვის! აჲ, უფალო მოწყალო, რასათვის უტოდველი ესე დაბადებული შენი ცოდვათა ჩვენთა სამხილბეზელად იგვემების ეშმაკისაგან? შენ, წყალობაალურაცხელო ღმერთო, ულხინე და განათავისუფლე ესე ყოველთაგან ჭირთა და სიხარული მიეც მშობელთა ამისთა!

და ჯვარი დასწერა ყრმასა მას და მისცა დედასა მისსა განკურნებული, რამეთუ მსწრაფლ ხოლო სიბრძნით აღიტყვა უტყვი იგი და კეთილად ესმოდა უსმსა მას, რაჟამს განიოტა მისგან ეშმაკი იგი ბოროტი ლოცვამან ნეტარისა მის კაცისამან.

და რომელთა იხილეს საკვირველი ესე, ადიდებდეს ღმერთსა.

46

ხოლო დედაკაცმან მან მოიყვანა ქმარი თვისი და შესაწირავად ორი ზროხაე მიუძღვანა ეპიფანეს. არამედ მან მიაწიგნა ზროხანი იგი ყრმასა მას განკურნებულსა და აკურთხნა იგინი და სიხარულით წარვიდეს და მადლი მისცეს ღმერთსა.

47

ესევე ნეტარი ეპიფანე ოდესმე მივიდა წინაშე დიდისა აბულასათისა ჟამსა მკისასა როჭიკისა თხოვად ხანძთისათვის. ხოლო მან ჰრქვა:

— ძმათა შენთა დღესა შინა ერთსა რაე მკონ, მიმიცემია.

და აბულასათ ესევე ამცნო ცოლსა თვისსა, რამეთუ იყო გუნათლეს, და თვით წარვიდა სხვად ქვეყანად.

ხოლო ეპიფანე შეიკრიბნა ძმანი თვისნი კეთილად მომკალნი და მიიწინეს გუნათლეს სიტყვისაებრ პირველ თქმულისა და იწყეს მკად კეთილსა ყანასა ვიდრე განზოგებადმდე დღისა მის ფრიადითა

გულსმოდგინებითა. ხოლო კაცთა ვიეთმე უკეთურთა აუწყეს დედუ-
ფალსა თვისსა, ვითარმედ — სრულიად მოჰმკიან ვიდრე მწუხრადმ-
დე იფქლსა მას ფრიად კეთილსა. ხოლო შეიურვა და მიავლინა
კაცი, რადთა არლარა მკიდენ. და ეპიფანე ძმათა მათ ეშორა და მივ-
ლინებულსა მას არა უსმინეს.

ხოლო მან რისხვით სხვანი კაცნი მიავლინნა და მძლავრებით
განასხნეს ყანისა მისგან. მაშინ მამამ ეპიფანე ძმათა მათ დაუბრ-
კოლდა არა სმენისა მისთვის, რომელცა იგი პირველ მოევლინა
კაცი, რამეთუ ჭეშმარიტად იყო იგი ქრისტემს მონა და არა უნდა
შფოთისა ხილვამ. ამისთვის თქვა ესრეთ:

— უფალო, შეუნდვე მხევალსა შენსა ჩვენი ესე შეურაცხებაჲ
და უმჯობესი იზრუნვე მისთვის განსაცდელთა მიშვებითა მცირედ,
რადთა ისწაოს არა გმობამ გლახაკთამ.

და მუნთქვესვე დასცა იგი სულმან უკეთურმან, რამეთუ კად-
ნიერებისა მისთვის განეშორა სული მადლისამ. და მსწრაფლ ხოლო
აცნობეს ეპიფანეს. ხოლო იგი მივიდა და ძმანი მისნი მის თანა
და ყოვლითა გულითა ულოცეს. ფრიად საწყალობელად იყო იგი და
მსწრაფლ განიკურნა, რამეთუ კვალად დაემკვიდრა მის თანა სული
მადლისამ მცველად უკუნისამდე და არლარა ევნო. და მიერითგან
კეთილად შეიცვალა იგი და შეუვრდა ეპიფანეს და ძმათა მათ და
დიდითა კეთილითა განუტევნა იგინი სიხარულით.

48

რამეთუ ქრისტემან შეამკვნა სასწაულითა და სიმდაბლითა ვი-
თარცა მამამ გრიგოლ, ეგრეთვე მოწაფენი მისნი სიტყვისაებრ მო-
ციქულისა, ვითარმედ: „სიმდაბლე ეგე თქვენი ცხად იყავნ“. ამის-
თვისცა ცხადად იხილვა გარდარეული სიმდაბლე ეპიფანესი ესრეთ.

იყო ოდესმე, ჟამსა რომელსამე ძმანი ვინმე კეთილნი მონაზონ-
ნი მოსრულ იყვნეს ნეძვით და მარტოდ უბნობასა შინა ნეტარმან
მამამან გრიგოლ პრქვა მათ:

— სიმდაბლე სრული საქმით და არა სიტყვით არსა მონასტერსა
თქვენსა შორის ძმათა?

ხოლო მათ პრქვეს:

— არს ლოცვითა შენითა, ვითარცა თვით უწყი.

და სიტყვასა მათსა თანა ჟამსა ხოლო პრეკეს ჟამისწირვისათვის.
და ვითარ ჟამსა დაიწყო ნეტარმან გრიგოლ, ჰკითხა დეკანოზმან საე-
როდ ჟამის მწირველისამ. ხოლო მან ეპიფანესი ბრძანა ჟამისწირ-
ვამ, რამეთუ იგი დაედგინა მამასახლისად ხანძთას. და ეპიფანე

შეიმოსა ჟამისწირვად და სხვანაცა მღდელნი მის თანა, რამეთუ იყო დღეა იგი კვირიაკე.

და ვითარცა აღვიდეს საკურთხეველად და ეპიფანე „წმიდაო ღმერთოჲსა“ წინააღსამაღლებელსა იწყო თქმად, აღვიდა ხოლო საკურთხეველად მამაჲ გრიგოლ და კვერთხითა სცა თავსა და პრქვა:

— დადუმენი

ხოლო იგი შეუშფოთებელად დადუმნა. და უბრძანა საღვთაჲთა წარსლჳაჲ და განძარცვაჲ.

მაშინ ყოველი ერი განკვირვებისა ზარმან აღავსო. ხოლო იგი წარვიდა და განიძარცვა და მივიდა და დადგა წინაშე მოძღვრისა თვისისა მყოვარ ჟამ.

და კვალად უბრძანა შემოსაჲ და ჟამისწირვაჲ. და იგი სიხარულით შეიმოსა და შეუვრდა ნეტარსა გრიგოლს. ხოლო მან ჯვარი დასწერა და აღვიდა იგი საკურთხეველად, მძლე ამპარტავანებისა სენთა, და იწყო შეწირვად მსხვერპლთა მათ უსისხლოთა.

არამედ მიზეზი საქმისაჲ ამის ვერვინ იკადრა კითხვად წმიდისა მის, ვიდრემდის თვით უბრძანა ძმათა მათ ნებველთა:

— იხილეთლა, ძმანო საყვარელნო, სიმდაბლე საქმით სრული ეპიფანესი? გრწმენინ ჩემი, ჭეშმარიტსა ვიტყვი წინაშე ღმრთისა: არარაჲ ბრალი უქმნიეს მას, რამეთუ ღმრთისმოშიშებისა და სიწმიდისა და სიმდაბლისა მისისათვის მარადის მადლი სულისა წმიდისაჲ დადგრომილ არს მის თანა. ხოლო არს სიმდაბლე დამდაბლებულისაჲცა ბრალთაგან. არამედ რაჲ სწორებაჲ არს ნათლისა და ბნელისაჲ, რამეთუ ჭეშმარიტისა ნათლისა სამოსელი ჰმოსია სიმდაბლითა სარწმუნოჲთა შემკობილთა მრავალთა შორის ძმათა ამათ. და ესე თქვენისა ხილვისათვის ვყავ, რამეთუ სთქვით ძმათა თქვენთა სრული საღმრთოჲ სიმდაბლე.

ხოლო იგინი შეუვრდეს და პრქვეს:

— რამეთუ დაღაცათუ კეთილ არიან სათნოებითა ძმანი მონასტრისა ჩვენისანი, არამედ ესე სიმდაბლე ვერ ძალ უც.

და ვითარცა ჟამი შეწირა ღირსმან ეპიფანე, ეზიარნეს ყოველნი წმიდასა მას საიდუმლოსა ხორცსა და სისხლსა ქრისტეჲსსა და ერთობით მადლი მისცეს წმიდასა სამებასა, დამბადებელსა ყოველთასა.

ხოლო შატბერდისა მამათა შორის ფრიად იყვნეს შემდგომითი-შემდგომად მონაზონებისა სიმხნითა რჩეულ და რომელნიმე წი-

ნამსწარმეტყველების მაღლითა ბრწყინვალე სხვათა მათებრ უდაბნოთა ჟამითი-ჟამად წმიდათა კაცთა გამობრწყინებითა, რომელთა შორის ჟამთა ჩვენთა ბრწყინვიდა ხევსა მას მიძნაძორომასასა დიდი იაკობ, ვითარცა მთიები შორის ვარსკვლავთა, ზეშთა სიტყვისა ჩვენისა შემკობილი მრავალფერითა მაღლითა მოყვასთა თანა საღმრთოთა.

არამედ წიგნისა ამის განგრძობისათვის მათ ყოველთა თანა-წარვჰხედ და მივედ სასწაულთა ნეტარისა მამისა ჩვენისა გრიგოლისთა, რომელნიცა ვისწავენ სარწმუნოთაგან კაცთა. ხოლო ყოველი ვერ შეუძლე აღწერად უმეცრებისა გზითა, რამეთუ ვჰგონებდ ცხოვრებისა ამის დაწერად ბრძენთაგან და სრულთა მამათა, რომელნიცა იყვნეს ჟამთა ჩვენთა: დიდი სოფრონ, სანატრელი მამაჲ, შატბერდისა ეკლესიისა განახლებით აღმაშენებელი და უკუნისამდე გვირგვინი მისი, და ღმერთშემოსილი მამაჲ ილარიონ პარეხელი, და ქრისტეჲს მღვდელთმოძღვარნი ღირსნი გიორგი მაწყვერელი ეპისკოპოსი და სტეფანე მტბევარი ეპისკოპოსი პირველი და სხვანი მსგავსნი მათნი. და ვითარცა მათ ნეტართა დაიძინეს, მაშინლა რეცა განმეღვიძა უცებსა ამას და ფრთად ცოდვილსა ხელყოფად და აღწერად ცხოვრებაჲ და სასწაულნი ესე, რომელ აწ გესმნენ.

50

რამეთუ ოდესმე იყო ნეტარი გრიგოლ თვისსა მას საყუდელსა სენაკსა. და სენაკსა მას შინა ცეცხლი არაოდეს აღგზებულ იყო, არცა კანდელი აღნთებულ იყო, და არცა სხვათა ძმათასა. და ჟამსა ცისკრისასა დეკანოზმან ჰრქვა მნათესა:

— მივედ მამისა და ისმინე, სძინავს-ძი ანუ ჰღვიძავს?

და ვითარცა მივიდა, იხილა ბრწყინვალეებაჲ დიდძალი შინაჲთ გამო სენაკსა მას. მსწრაფლ მორბიოდა და ხმა-ყო, ვითარმედ:

— ცეცხლი აღდებულ არს სენაკსა შინა მამისასა!

ჰრქვა მას დეკანოზმან:

— ღუმენ, შვილო, და ნუ გეშინინს არა არს იგი ცეცხლი შემწველი, გარნა სული ღმრთისაჲ განმანათლებელი.

რამეთუ მრავალგზის ეხილვა დეკანოზსა მას ხილვაჲ იგი დიდებული. და მი-ხოლო-ვიდა სენაკად და შთახედნა კედლისა ნაბრალსა და იხილა წმიდაჲ იგი ხელგანპყრობით და გვამით მისით გამოვიდოდეს ნათლისა ისარნი ჯვარის სახედ. და დიდებითა შემკულ იყო იგი და ესრეთ ბრწყინვიდა, ვითარცა მზეჲ. ხოლო დეკანოზი

იგი სიხარულით ჰმადლობდა ქრისტესა და მყოვარ ჟამ დააცადა ჟამის რეკამ, ვიდრემდის შეიცვალა სახილავი იგი.

51

და კვალად ოდესმე ჟამსა ყინელისასა ძმანი ტყესა მას ხანძთი-სასა შთამოჰყრიდეს ძელსა. და მათ თანა იყო ნეტარი გრიგოლ, მდგომარე ადგილსა საჩინოსა. და ძმაჲ ვინმე მოხუცებული ძნელსა ადგილსა ძელისა სავალსა განვიდოდა. და ძმათა მათ სხვათა უმეც-რად ძელი ფრიად დიდი განუტევეს. და ვითარცა იხილა ძმამან მან ძელი იგი მძაფრად მომავალი, შეშინდა ფრიად და სივლტოლად მისგან წარწყმდა. ხმა ყო დიდითა ხმითა:

— მამაო, შემეწიე!

ხოლო მან ჯვარი დასწერა ძელსა მას და ჰრქვა:

— სახელითა ქრისტემისითა დადეგ, ძელო!

და სიტყვამან მისმან, ვითარცა კლდემან უძრავმან, დააყენა ად-გილსა მას მყაფარსა მყინვარსა ზედა მოქანებული საშინელად. და უბრძანა ძმასა მას გულდებულად განსლვაჲ.

და ვითარცა იხილეს სასწაული ესე, დაუკვირდა ძმათა მათ და აღიდებდეს ღმერთსა.

52

ამისა შემდგომად ესე ნატარი იყო ოდესმე მახლობელად შატ-ბერდისა. და სარწმუნოებით მო-ვინმე-ვიდა მისსა დედაკაცი, რომელსა აქვნდა ხელთა ძეჲ თვისი მცირე ვითარ ორისა წლისაჲ, რომლისა ხელნი და ფერხნი მტერისაგან მიხმულ იყვნეს და პირი გარემიქცეულ იყო. ესე მოვიდა მრავლითა ცრემლითა და ძეჲ თვისი დააგდო წინაშე ფერხთა მის წმიდისათა და ჰრქვა ესრეთ:

— წმიდაო ღმრთისაო, კაცთაგან განწირულისა ამისთვის წყა-ლობა ყავ, რამეთუ შემდგომად ღმრთისა შენდა მოვივლტი!

და იხილა რაჲ წმიდამან მან ფრიადი გოდებაჲ მისი, შეეწყალა. და იწყეს ცრემლთა მისთა დინებად, რომელნიცა სახმილ მხდომსა ექმნნეს, რამეთუ კაცთაგან უხილავად შესწვიდეს მძლავრსა მას უკეთურსა ეშმაკსა ლოცვანი გრიგოლისნი და განიოტებდეს მას.

მაშინ თქვა:

— სახელი ქრისტემისი განგზდის, ეშმაკო! განეშორე უკუნისამდე ჩჩვილისა ამისგან უმანკოჲსა!

და ჯვარი დასწერა და მუნთქვესვე ივლტოდა სული იგი ბორო-

ტი და განიკურნა ყრმა იგი სრულიად. და მშობელი მისი სიხარულით ჰმადლობდა ღმერთსა და წმიდასა მას. და მხიარულნი წარვიდეს სახიდ თვისა და ყრმა იგი კეთილად ცხოვნდა სრულიად.

53

და კვალად სხვა ვინმე იყო დედაკაცი სისხლის დინებითა გვე-
მული მრავალთა ჟამთა. მას ესმა სასწაული ესე და მივიდა გულს-
მოდგინედ წმიდისა მის. და ვერ შემძლებელ იყო თვისსა მას სენსა
საანჯმნო ყოფად, არამედ მღუმრიად სულთქმით დაალტობდა
ფერხთა მისთა ცრემლითა და ითხოვდა კურნებასა. ხოლო ძმანი იგი
მცირედ განეშორნეს წამისყოფითა ამის წმიდისაჲთა, რამეთუ ცნა
სულითა ვნება იგი დაფარული და მისცა მარჯვენე თვისი, რაჲთა
შეიმთხვიოს. და მან ყო ეგრეთ და მასვე ჟამსა განიკურნა უძლურე-
ბისა მისგან. და წარვიდა სიხარულით სახედ თვისა და ადიდებდა
ღმერთსა.

54

რამეთუ კეთილი სათნოება ნეტარისა მამისა გრიგოლისი
საკვირველებითა სავსე არს. რამეთუ მახლობელად შატბერდისა
იყო ვინმე კაცი მდაბიოჲ და ესვა მას ცოლი და ესხნეს შვილნი და
აქვნდა ფრად მონაგები. და სიხარულსა შინა იყო ცხოვრება მათი,
რამეთუ კეთილად მორწმუნე იყვნეს იგინი. ხოლო დედაკაცსა მას
უმჯობესისა მისისათვის უძლურება შეემთხვია, რაჲთა მართლისა
მის კაცისა ხელითა ქრისტემან განკურნოს და მსდომი სირცხვი-
ლეული განაქიქოს, რომელმანცა მანქანებითა მისითა ხელთა მის-
თა ათნივე თითნი ნებთა მისთა ზედა დაჰკრნა და ძლიერად ჰგვე-
და ტეხითა ბოროტითა.

მას ჟამსა საღმრთო მან ცნობამან გულისხმა უყო ნეტარისა მა-
მისა გრიგოლის ღირსებაჲ და მსწრაფლ ხოლო დედაკაცმან მან თანა,
წარიყვანა ერთი ძე თვისი და მიიწია წინაშე ნეტარისა მის. ხოლო
ნებითა ღმრთისაჲთა იყო წმიდაჲ აგარაკსა ერთსა შატბერდისასა.
და იწყო ვედრებად მისა მრავლითა ცრემლითა და გოდებითა უძ-
ლურებისა მისთვის, რომელი შეემთხვია მას. და ვითარცა იხილა
სარწმუნოებაჲ და ცრემლნი მისნი, შეეწყალა იგი ფრად.

მამინ უბრძანა ერთსა მღვდელთაგანსა წარსლვაჲ ეკლესიად და
მოდებად ევლოგიაჲ, ზეთი კანდლისა მისგან, რომელიცა უკვდავად
ენთებინ წინაშე ხატსა წმიდისა ღმრთისმშობელისასა. და თვით

დადგა ხელგანპყრობით ლოცვად წინაშე ღმრთისა სულთქმითა დაუდუმებელითა და ცრემლითა წყაროებრ მდინარითა, ვიდრე მოსლვადმდე მღდელისა მის. და რაჟამს მოიღო ზეთი იგი კანდლისაჲ მის, მოუწოდა დედაკაცსა მას და ხელთა მისთა ჯვარი დასწერა და ზეთი იგი ჯვარის სახედ სცხო სახელითა წმიდისა სამებისამთა და მეოხებითა წმიდისა ღმრთისმშობელისამთა და თქვა:

— იქმნენინ განკურნებულ ხელნი შენნი!

და მუნთქვესვე განემართნეს ყოველნი იგი თითნი მისნი და ყოვლადვე არღარა იპოვა ვნებაჲ მის თანა, რამეთუ მავნებელი იგი ეშმაკი ზარგანხდილი ივლტოდა ლოცვათაგან ნეტარისა გრიგოლისთა. და ესრეთ სიხარულით წარვიდა სახით თვისად და აღიდებდა ქრისტესა ღმერთსა.

და კვალად დედაკაცმან მან წარიყვანა ქმარი და შვილნი თვისნი და ფრიადი შესაწირავი მიუძღვანა წმიდასა მას. და ყოველთა მიიღეს კურთხევაჲ და წარვიდეს მხიარულნი სასწაულისა მქადაგებელნი შორის მრავალთა.

55

ხოლო ჟამთა ამის წმიდისათა ხელმწიფემან აშოტ კურაპალატმან დაიპყრნა მრავალნი ქვეყანანი და აღაშენა ციხე არტანუჯისაჲ საცხოვრებლად დედუფლისა, მეუღლისა თვისისა. და მას შინა კეთილად ცხოვნდებოდა მრავალთა წელიწადთა.

ხოლო აცთუნა მტერმან ხელმწიფე იგი და მოიყვანა მან დედაკაცი სიძვისაჲ ციხესა მას შინა, რომლისა თანა იმრუშებდა, რამეთუ ეშმაკი ტრფიალებისაჲ ფრიად აზრზუნდა, რომელსა პირველ არა აქვნდა ეგევითარი ჩვეულებაჲ, არამედ ძლეულ იქმნა ბოროტითა მით ცოდვითა.

და ვითარცა ესმა ნეტარსა გრიგოლს საქმე იგი სულისა განმხრწნელი, შეწუხნა ფრიად. და აუწყა წმიდასა გრიგოლს, დიდსა მას მოხუცებულსა, რომელი მკვიდრ იყო ეკლესიათა, რამეთუ იყო იგი სასწაულთა მოქმედ და დიდად პატივცემულ ღმრთისა და კაცთაგან. და განზრახვითა მისითა ამხილა პირისპირ ხელმწიფესა მას. ხოლო მან აღუთქვა ცოდვისა მის განტევებაჲ და დედაკაცისა მის წარგზავნაჲ, ვინაჲცა მოეყვანა იგი. და ვერ დაამტკიცა თვისი ბრძანებაჲ, რამეთუ დაემონა გულისთქმასა.

ხოლო ნეტარმან გრიგოლ პოვა ჟამი მარჯვე, ოდესცა კურაპალატი შორს იყო არტანუჯსა, დღესა ერთსა შატბერდით წარვიდა და მიიწია მიმწუხრი ძირსა მის ციხისასა. და კაცი მიუვლინა დე-

დაკაცსა მას ჭამადისა თხოვად და მუნ დადგომისა მიზეზი შეუთვალა. ხოლო მან სიხარულითა დიდითა განიხარა და მრავალფერა სანოვაგე წარსცა წმიდისა მისთვის და მოწაფეთა მისთა. და ვითარცა განთენა, კვალად მიუვლინა კაცი, რაათა მივიდეს ხილვად მისა. მაშინ უფრომსად განმხიარულებული მსწრაფლ მოვიდა წმიდისა მის ორთა თანა მხევალთა თვისთა, რაათამცა ღირს იქმნნა ჯვარსა ნეტარისა მის კაცისასა. ხოლო მან არა დასწერა ჯვარი, არამედ უბრძანა განშორებულად დაჯდომამ. და მოწაფენი კიდე-რე განდგეს წამისყოფითა მოძღვრისა თვისისაჲთა და ეგრეთვე მსახურნი იგი დედანი, რამეთუ წმიდისა მის შიში ყოველთა ზედა მიფენილ იყო.

მაშინ ჰრქვა მას ნეტარმან გრიგოლ:

— ჰოა საწყალობელო! რაჲსათვის შორის ცოლ-ქმართა შთაჭრილ ხარ წარსაწყმედელად შენდა საუკუნოდ ბოროტითა მით ცოდვითა, რომლითა დამონებულ ხარ ეშმაკისადა და ცუდითა რაჲთმე მიზეზითა საფრხე ქმნულ ხარ დიდისა ხელმწიფისადა?

ხოლო მან ცრემლით ჰრქვა:

— წმიდაო ღმრთისაო, მე თავსა ჩემსა ზედა ვერ თავისუფალ ვარ, ვინაჲთგან გარდარეული სიყვარული აქვს ჩემდა მომართ კურაპალატსა. და აწ არაჲ უწყი, თუ რაჲ ვყო, რამეთუ ბრძანებამან სიტყვათა შენთამან შემადრწუნა ფრიად.

ხოლო წმიდამან მან ჰრქვა:

— შვილო, იქმენ სრულიად მორჩილ სიტყვათა ჩემ გლახაკისათა და მე თავსმდებ გექმნე ქრისტიმს მიმართ, რაჲთა მან თავადმან ყოველნი ბრალნი შენნი შეგინდვნეს.

და მან ჰრქვა:

— წმიდაო მამაო, ხელთა შენთა ვარ! უმჯობესი სულისა ჩემისაჲ იზრუნე.

მაშინდა ჯვარი დასწერა და აკურთხა ლოცვითა და შეჭურა მადლითა და მისცა თვისთა ხამლთა საბელი, რაჲთა სარტყლად შეირტყას. და მან ყო ეგრეთ.

და წმიდამან მან ჰრქვა:

— შვილო ჩემო, დღეს იქმნა ცხორებაჲ სულისა შენისაჲ, რამეთუ სანატრელისა დედისა ფებრონიამს წინაშე მიგიყვანებ შენ. და მან განიხარა ფრიად. ხოლო ნეტარმან გრიგოლ უბრძანა მხევალთა მათ მისთა წარსლვაჲ ციხედვე და დედაკაცსა მას ჰრქვა:

— შვილო ჩემო, წარემართე და ვიდოდე წინაშე ჩვენსა!

და ესრეთ მოიყვანა იგი მერეს, რამეთუ პირველვე განზრახვაჲ ნეტარისა დედისაჲ თანა იყო. და შეჰვედრა იგი მას და ჰრქვა:

— იღვაწე ესე, ჯერისაებრ იღვაწე, და რაჟამს ძიება ყოს კურაპალატმან, რამეთუ ჰხედავ გულსა ამისსა შემუსრვილსა.

ხოლო მან თქვა:

— ქრისტემან კეთილად იზრუნოს მხევლისა თვისისათვის, რომელიცა პოვა შენ მიერ, ღირსო მამაო.

და მრავალჯამ მართოდ უბნობდეს ნეტარნი ესე.

და ესრეთ იყო ჩვეულებადცა მის ჟამისა წინამძღვართა მამათად, რამეთუ თვინიერ დედისა ფებრონიასს განზრახვისა საქმე არაა ხელყვიან.

ხოლო დათაგანი ვინმე მახლობელად მათსა წარჰვლიდა და ესმა ერთი სიტყვად, ხოლო სხვასა ვერღარა იკადრა სმენად. რამეთუ წმიდამან გრიგოლ ჰრქვა ნეტარსა ფებრონიასს, ვითარმედ:

— რაა გრქვა შენ ანგელოზმან?

რამეთუ ღმერთი იყო ყოვლადვე მათ შორის.

ხოლო რაჟამს მიიწია კურაპალატი ციხედ, იკითხა ხოლო დედაკაცი იგი. და, ვითარ არა პოვა, ფრიად შეიურვა, გულისხმა ყო რაა ყოველი იგი ყოფილი საქმე. და რამეთუ არა ღონითა რაათმე კაცობრივთა მახეთაძთა იყო ტრფიალ მისა მიმართ ხელმწიფე იგი, არამედ ეშმაკისა მანქანებითა ესოდენ ძლეულ იყო, რომელ თავმოთნეობად დაავიწყდა და მსწრაფლ ხოლო მოვიდა მერეს. ხოლო ნეტარმან ფებრონია დამალა დედაკაცი იგი.

და ვითარ ილოცა კურაპალატმან ეკლესიასა წმიდისა ღმრთისმშობელისასა და მიიღო ლოცვად დედისა ფებრონიასი, მაშინ იწყოს სიტყვად:

— უწყი-მეა, დედაო, რაჲსათვის მოვედ აწ?

ხოლო მან ჰრქვა:

— უფალმან იცის, რაჲსათვის ჰბრძანე აქა.

და მან ჰრქვა:

— ამის მიზეზისათვის იქმნა მოსლვაა ჩემი, რამეთუ სახლისა ჩვენისა მეჭურჭლე ქალი იყო და ყოველი მონაგები ჩვენი ხელთა მისთა იყო და მამასა გრიგოლს აქა წარმოუყვანებია და ფრიადი დაგვაკლდა საფასეთა ჩვენთაგანი. აწ უბრძანე, რომელ ერთხელ ციხედ მოვიდეს და ყოველი მოგვითვალოს და კვალად თქვენდავე მოვიდეს, ვითარცა უნდეს.

ხოლო ფებრონია ჰრქვა მას მკვეთრ:

— მიზეზებად მიზეზთა ცოდვისათა კაცთა თანა, რომელნი იქმან უმჯულოებასა.

ესე რაად ესმა კურაპალატსა, სირცხვილეულ იქმნა მართლმხილებისა მისგან კდემული და მყოვარ ჟამ დადუმნა, ვითარცა ძლეუ-

ლი, რამეთუ ხორციელად ძლიერსა ხელმწიფესა სულითა ძლიერ-
თა კაცთა სძლეს, შეჰქურვილთა მათ საღმრთოთა შურითა.

ხოლო შეურვებულმან კურაპალატმან გულისა შეჭირვებისაგან
თქვა:

— ნეტარ მას კაცსა, ვინ არღარა ცოცხალ არსო.

და მსწრაფლ ხოლო აღდგა და წარვიდოდა.

მაშინ ნეტარი ფებრონია დაწყნარებულთა სულითა აყენებდა,
რამთამცა ისტუმრა იგი, და არა დაემორჩილა, რამეთუ მამხილებე-
ლად აქვნდა თვისი გონება და ვნება რამ ხორცთმოყვარებისად
განეშორა და აუგი თვისი გულისხმა ყო. ხოლო სულითა იხარებდა,
სიბრძნემან რამ წართლთა სულმოკლება იგი მავნებელი და აქებ-
და წმიდათა მათ მძლავრებასა, უფროს ხოლო ძლევისა მომცემელ-
სა ღმერთსა.

და სიხარულით წარვიდა, რამეთუ გულითა წმიდითა აქვნდა
ნეტართა მათ პატივი, ვითარცა სულისა მისისა საუკუნოდ გვირგვი-
ნოსანმყოფელთა.

55

არამედ ადარნერსე ხელმწიფესა უფროსი ვნება შეამთხვია
მტერმან, რომელიცა იყო ძეი აშოტ კურაპალატისა. რამეთუ შეს-
მენითა მეძვისა ქალსადა, რომლისა თანა იმრუშებდა იგი, უსა-
მართლოდ განიშორა სიცრუვითა სიძვრუადა სარწმუნო ცოლი
თვისი და წარგზავნა ქვეყანად თვისად აფხაზეთად, ვინადა მოეყვა-
ნა იგი.

ხოლო ქრისტემან მონასა თვისსა გრიგოლს გამოუცხადა ყოვე-
ლი იგი უსამართლოება, რომელიცა შეამთხვიეს უბრალოსა მას
დედუფალსა. ამისთვისცა მრავალგზის მხილება მიაწია ნეტარმან
გრიგოლ ადარნერსეს ზედა, არამედ ხელმწიფე იგი ცუდითა თავ-
მოთნეობითა იძლია და მხილება მართლისა მის კაცისა არა თავს
იდვა, არამედ შესძინა ძვირი ძვირსა ზედა თვისსა და სხვა ცოლი
შეირთო.

მაშინ მამამან გრიგოლ უწინამსწარმეტყველა ბრალთა მათ-
თვის, რამ-იგი შემთხვევად იყო მისდა მიშვებითა ღმრთისადა, და
პრქვა ესრეთ:

— არა სმენისათვის სიტყვათა ჩემ გლახაკისათა მიეცე ბოროტთა
სენთა. და რომელ აწ ძენი გესხნენ, იგვემნენ ეშმაკთაგან. და ვერ
განიკურნო შენ და ვერცა შვილნი იგი შენნი, ვიდრე არა შეინდოთ
დედუფლისა მისგან, უსამართლოდ განპატიჟებულისა მხევლისა

მის ღმრთისა. დაღაცათუ ხორცთაგან განვიდეს იგი, არამედ საფლავთაგან მისთა შე-ვე-ინდონ შვილთა შენთა. ხოლო შემასმენელი იგი მეძავი ადრე განაქიქოს ქრისტემან უფროჲს ყოველთა ცთომილთაჲსა ღირწად წარმდებებისა მისისათვის და უკეთურებისა.

ხოლო ადარნერსე სიტყვათაგან ნეტარისა გრიგოლისთა ფრიად შეშინდა და შეუვრდა წმიდასა მას. ხოლო მან აღადგინა და პრქვა:

— ქრისტემან შენდობაჲ ბრალთაჲ მოგეცინ შენ, არამედ ესე უწყოდუ: თქმული ჩემი აღესრულოს ჟამსა თვისსა, რამთა გულისხმა ყონ ყოველთა ნაყოფი ურჩებისაჲ.

და შემდგომად მცირედთა დღეთასა შეემთხვია ადარნერსეს სენი ტენისაჲ წრდიალი, რომელსა პრქვიან ნიკრისი. და ტკივილთა მათგან იგვემებოდა მწარედ, რამეთუ მუნ ჟამადმდე ყოვლად უვნებელ იყო იგი. და მსწრაფლ ხოლო წარავლინა კაცი კეთილი, რომელსა ერქვა კუპრა, წინაშე დედუფლისა მის შენდობისა თხოვად.

და ვითარ მიიწია მოციქული იგი ადარნერსესი ფერსათს, სადაცა არს აწ საფლავი მისი, და იხილა დედუფალი იგი თვისი დიდსა შინა მონაზონებასა, რომელიცა იყო ასული ბაგრატ შაროელისა ხელმწიფისაჲ, რამეთუ სამოსლად მისა იყო შეურაცნი ჩოხაჲ და ემოსა მას წმიდაჲ სქემაჲ და ტვირთი დიდი შეშისაჲ ეკიდა და სახიდ თვისად მიაქვნდა სანატრელსა მას, რომელსა პირველ სახელი ეწოდა ბევრელი და მერმე ანასტასია, რამეთუ მან სრულიად სირცხვილელუყო ეშმაკი. და აწ კურნებასა ჰპოვებენ მორწმუნენი მადლითა მისითა, მი-რაჲ-აქვს მიწაჲ ევლოგიად საფლავთაგან მისთა.

ესე რაჲ იხილა კაცმან მან მოციქულმან, იცნა და შეუვრდა ადარნერსეს მაგიერ და პრქვა:

— ქრისტეჲს ნების მყოფელო, გვედრების, შეიწყალე უფალი ჩემი სამართლად ღმრთისაგან განპატიჟებული შენ ძლით და ნუ სწყევ მას, არამედ შეუნდვენ დიდნი ბრალნი მისნი.

ხოლო მან პრქვა:

— გეფიცები ქრისტესა, არაოდეს აღმოსრულ არს წყევამ პირსა ჩემსა და არცა მას ვსწყევ. ქრისტემან შეუნდვენ ყოველნი ცოდვანი და განკურნენ სულით და ხორციით.

და მსწრაფლ ხოლო განიკურნა ადარნერსე, რამეთუ კაცმან მან მოციქულმან დაისწავა ჟამი იგი, ოდესცა ულოცა უფალსა მისსა და, მო-რაჲ-ვიდა, პოვა იგი ყოვლად უვნებელი და სიხარულით ჰმადლობდა ქრისტესა.

არამედ შემდგომად წელიწადთა არა მრავალთა ადარნერსე ხელმწიფესა რაჲ ესხნეს ძენი, გურგენ კურაპალატი და სუმბატი, მტერისაგან ფრიად იტანჯებოდეს. და მსწრაფლ ხოლო წარავლინ-

ნა იგინი ფერსათს სამოსლითა საგლახაკოთა და შესაწირავითა სა-
ხელმწიფოთა ლოცვად საფლავსა მას სანატრელისა დედუფლისასა,
რამეთუ გარდაცვალებულ იყო იგი. და რაჟამს ილოცეს, სრულიად
განიკურნნეს სიტყვისაებრ ნეტარისა გრიგოლისა და სიხარულით
წარვიდეს სახიდ თვისა და ადიდებდეს ქრისტესა, ღმერთსა ყოველ-
თასა.

56

ხოლო დედაკაცი იგი შემასმენელი ბოროტად ეშმაკეულ იქმნა
და განცოფნა და სხვანიცა განსაცდელნი მიიწინეს მის ზედა საქმე-
თაებრ მისთა უკეთურთა. და ესრეთ იყო საშინელ და ზარის ასახ-
დელ ხილვაჲ მისი და სმენაჲ სიტყვათა მისთაჲ. და ვითარ მოეგო
გონებასა, მაშინ მივიდა წინაშე დედისა ფებრონიამსსა საწყალობე-
ლი იგი და შეუვრდა მას ცრემლით და აღუარებდა ყოველთა ბრალ-
თა და ევედრებოდა გოდებით, რაჲთა უხვაიშნოს მამისა გრიგოლის-
გან. ხოლო მან მიწერა წიგნი ვედრებით და ნეტარმან მან არა
ისმინა, არამედ მიჰრქვა:

— უბვირესნი განსაცდელნი აღიძრნენ მაგას ზედა ამისთვის,
რამეთუ საცთურ ექმნა ეგე ღმრთისმსახურსა ხელმწიფესა და სარ-
წმუნოჲ ცოლი მისი განაშორა, რამეთუ განთქვა სახელი მისი, ვი-
თარცა მეძვისაჲ, და კვალად სისხლი უბრალომსა ჭაბუკისაჲ დას-
თხია. აჲ მსგავსად უჯეროებისა საქმეთა მიეგოს მაგას ვიდრე სიკ-
ვდილადმდე.

ხოლო ნეტარმან ფებრონია თქვა:

— ჭეშმარიტ არს საბჭოჲ მამისა გრიგოლისი.

რამეთუ არა ჰმძლავრა მან წმიდასა მას, ვითარცა თქვა მოცი-
ქულმან — სულეზი წინამსწარმეტყველთა წინამსწარმეტყველთა დაე-
მორჩილენო. არამედ ვითარ შეჰგვანდა, ნუგეშინის სცა სასოწარკვე-
თილსა მას, რამეთუ სავსე იყო იგი სიბრძნითა ორისავე ცხორები-
საჲთა და სასწაულნი დიდნი იხილევბოდეს მის მიერ და რომელთა-
განმე მოწაფეთა მისთა და აჲ სარწმუნოებით მვედრებელთა კურნე-
ბასა აღმოუცენებენ საფლავნი მათნი.

ხოლო დედაკაცი იგი ვიდრე სიკვდილადმდე დაადგრა მერეს
შინა, რამეთუ დაღაცათუ ბოროტთა გვემათა შინა იყო, ხოლო გო-
ნებაჲ მისი ცოცხლად ეგო. და რაჟამს მოკვდა იგი, ბრძანა დედამან
ფებრონია მახლობელად დათა მათ ქრისტეს ნებისყოფელთა და-
მარხვაჲ მისი, რაჲთა დიდად ბრალეული იგი უბრალთა მათ გა-
ნამართლონ წინაშე ქრისტეისა.

ხოლო უფალმან აჩვენა სასწაული, რამეთუ დამარხვასა სხვათა
მიცვალებულთასა სამგზის იპოვა შინაგან კარსა აკელდამისასა

მდებარე. და არღარა იკადრეს აღებად გვამი იგი ცოდვილისა მის დედაკაცისაჲ, არამედ მაშინლა აუწყეს ყოველი ნეტარსა ფებრონიას, რამეთუ მოხუცებულ იყო ფრიად და შესვენებულთა დამარხვასა ვერ ძალ ედვა მისლვა. ხოლო მან თქვა:

— ჯერ არს უწყებად ესე ნეტარსა გრიგოლს, რამეთუ იგი არს წინამძღვარი საქმისაჲ ამის.

და მიწერა ეპისტოლე პატივით ესრეთ:

57

„წყალობა ყავნ უფალმან ჩვენ ზედა წმიდითა ჯვართა და შეწევნითა ღირსთა ლოცვათა შენთაჲთა, ქრისტეშემოსილო მამო გრიგოლ, ყოვლადვე მონაწილეო ლოცვასა თანა ჩემ გლახაკისასა.

შენ, წმიდაო ღმრთისა კაცო, საფრხე მხდომთა მრავალსაჲ სიბოროტით შეგიმზადეს, ვითარ მახეა მონადირეთა, და იწყეს წყობად შენდა უწყინოდ, რამეთუ სივერაგით გებრძოდეს საუცრად სიმძაფრითა სასტიკითა ხილვითა, ვითარცა გუნდი მხედართაჲ, და ოდესმე ვითარცა სიმრავლე მხეცთა მძვინვარეთაჲ მრავალგზის საშინელად ჩვენებითა. და ესრეთ შენთვის აღძრეს ღვაწლთა ღელვაჲ უჩინოჲ და საჩინოჲ. არამედ მათ ყოველთა სძლო სიმდაბლემან სიწმიდითა შემკობილმან, გვამსა შენსა დანერგულმან, და ცეცხლებრმან სულმან შენმან მართალმან შეწვნა მტერნი იგი მავნებელნი უხილავნი და ხილულნი. ხოლო ამის მადლისათვის ძალ არს შენდა ძალი ღმრთისაჲ, რამეთუ წმიდათა ანგელოზთა მსგავსებაჲ გაქვს სიწმიდე, რომელ არს სამძალი ძლევისაჲ, შეზღუდვილი სამარადისოჲთა ლოცვითა და მარხვითა და ფრიადი მუხლთმოდრეკაჲ, შემწირველი ცრემლთა წმიდათაჲ უძილთაგან თვალთა შენთა და მღვიძარისაგან სულისა შენისა.

შენ, წმიდაო მღდელო, ეკლესიად წოდებულთა შორის მართალთა განსვენებულთ, საღმრთოთ მოძღვარო, მორწმუნეთა სიმტკიცეო, ხელმწიფეთა თვალუხვავად მამხილებელო და განმსწავლელო კვერთხითა სწავლისაჲთა, რომლისათვისცა სიტყვანი შენნი წინამსწარმეტყველებრ აღესრულებიან კაცთა შორის!

არამედ აწ ჟამი არს შენდობისაჲ. ყავ წყალობაჲ განწირულისა მისთვის დედაკაცისა, ვითარცა შევნის სიწმიდესა შენსა. რამეთუ ნეშტი სიტყვაჲ ჩემი გეუწყოს წიგნის მიმღებელისაგან და ყოვლადვე შეწვენა ყავ ჩემთვის აქა და საუკუნესა მას, ამენ“.

და რაჟამს აღმოიკითხა წიგნი ფებრონიასი ნეტარმან გრიგოლ

და ყოველი გულისხმა ყო, ცრემლით მადლი მისცა ქრისტესა და დაწერა ეპისტოლე დათა მათ შესვენებულთა მიმართ ესრეთ სახედ:

„ქრისტემას მოყვარენო, წესთა მათ ამის სოფლისათა მოკლესა შინა დროსა სიყრმითგან თქვენიო ვიდრე სიკვდილადმდე მძლე-ქმნულნო ქრისტემასთვის, სიტყვისაებრ მოციქულისა: „რამეთუ მოჰკვედით და ცხორებაჲ თქვენი დაფარულ არს ქრისტემათურთ ღმრთისა თანა“. რაჟამს გამოცხადნეს ცხორებაჲ იგი ჩვენი, მაშინ თქვენცა გამოსცხადნეთ დიდებითა საუკუნოჲსა მერმისაჲთა. თქვენ, ბრძენთაგან ნეტარნო და უვითაგან უცნაურნო, უოხჭნოსა სიმდიდრესა კეთილთაებრ ვაჭართა საწუთროჲთა მომსყიდელნო, სოლო აწ მძინარენო ხორცითა და მღვიძარენო სულითა, მკვდრად შერაცხილნო მკვდართაგან და უკუნისამდე ცხოველნო ქრისტემასგან ტაძრითა მით სულისაჲთა, ქვეყანისა ცად შემცვალეებელნო, ქალწულებისა ყვავილნო, მიმსგავსებულნო დედასა ღმრთისასა, მხიარულნო მის წინაშე, საუკუნოდ დიდებულსა მას მოსლვასა ძისა მისისასა მომლოდებელნო!

თქვენ, უძლურებისაგან უცვალეებელსა ძალსა მიწევნულნო და შემდგომად სიკვდილისა ყოვლადვე შემძლეებელნო მიცემად ორსა სახესა მისაგებელსა ქცევათაებრ კაცთაჲსა, ვითარცა ესე აწ ვიხილეთ თქვენმიერი სამართალი საშჯელი, რომლისათვისცა მე, გლახაკი გრიგოლ, და დედაჲ ფებრონია მადლიერ ვართ თანაშეწევნასა თქვენსა.

და აწ გევედრებით, საწყალობელისა მაგისტვის დედაკაცისა ითხოეთ ქრისტემასგან ბრალთა მისთა შენდობაჲ და ღირს ყვენიო ძვალნი მისნი ძვალთა თანა თქვენთა და სული მისი სულისა თქვენისა თანა. და უფროჲს ხოლო იღვაწეთ უფლისა მეორედ მოსლვასა, რამეთუ გაქვს მადლი შეწევნად მორწმუნეთა და მოელით დაუსრულებელსა დიდებასა და გამოუთქმელსა სიხარულსა, რომელსაცა მიწევნად ხართ. არამედ მეოხებაჲ თქვენი მარადის შემწე მეყავხ ჩვენ, რაჲთა ჩვენცა ღირს ვიქმნნეთ სანეტრელსა მას ცხორებასა მერმესა საუკუნესა, ამენ“.

და რაჟამს აღმოუკითხეს წიგნი იგი ნეტარისა გრიგოლისი მიცვალეებულთა მათ დათა და სიტყვითცა ბრძანებაჲ დედისა ფებრონიაჲსი აუწყეს-ვე, მაშინღა მიიღეს მკვდარი იგი თვისსა მას პირველსა ადგილსა, სადაცა სამგზის დადებულ იყო. და არღარა იცვა-

ლა მიერ დღითგან, რამეთუ ნეტარი მამა გრიგოლ მიზეზ ექმნა პირველ ცოდვათა მხილებასა და მერმე ლხინებასა და შენდობასა. და სინანულიცა ფრიადი შემწე ექმნა ცოდვილსა მას წინაშე ღმრთისა, რომელსა არა ჰნებაეს სიკვდილი ცოდვილისაჲ, არამედ მოქცევაჲ და სინანული. ხოლო გულისხმისმოყვრელთა დაუკვირდა და აღიდებდეს ღმერთსა.

59

ხოლო ესევეთართა სასწაულთა იქმოდა ქრისტე ხელითა ნეტარისა გრიგოლისითა, რამეთუ უძლურნი, თითოსახეთაგან სენთა შეპყრობილნი, და ვნებულნი სულთაგან არაწმიდათა ლოცვითა მისითა და ცრემლითა განიკურნებოდეს თხოვისაებრ სარწმუნოებით მვედრებელთაჲსა.

და არა ხოლო თუ კაცნი ოდენ ჰხედვიდეს მას ნავთსაყუდელად, არამედ ნადირნიცა ველისანი. რამეთუ ოდესმე მახლობელად შატბერდისა მთათა მათ ზედა ესე ნეტარი საქმისა რომლისათვისმე იყო და მის თანა ძმანიცა იყვნეს. და ირემი ერთი გამოვიდა საჩინოსა მათსა, რამეთუ მონადირეთა მოეცვა იგი და ვერვინაჲ განერუბოდა ხელთაგან მათთა. მაშინ მიჰმართა მონაზონთა მათ და შორის განვლნა ყოველნი და მივიდა ვითარცა გონიერი ნეტარისა გრიგოლისსა და თვისი თავი ზედა ხელთა მის წმიდასათა დადვა და რეცა ტიროდა მოწევნულისა მისთვის ბოროტისა. ხოლო მან ნუგეშინის სცა და ჰრქვა:

— სახელითა ქრისტემისთა ვერ გავნონ მტერთა ამათ შენთა, ნუ გეშინინ!

და იხილეს რაჲ კაცთა მათ, განუკვირდა ფრიად და აღიდებდეს ღმერთსა და მოვიდეს წმიდისა მის და ჯვარი დაიწერეს. ხოლო მან აკურთხნა იგინი და ნაცვალად ირმისა მისცა სხვაჲ საღვაწი ხორცთაჲ და წარვიდეს. ხოლო ირემი იგი განუტევა მშვიდობით.

60

და ეგრეთვე ხანძთას რაჲ იყო თვისსა სენაკსა შინა, მონადირეთა მრავალთა მახლობელად მონასტერსა მას მოიცვნეს. ოთხნი გარეოხანი. ხოლო იგინი სრბით შევიდეს სენაკსა მას, სადა იყო მამა გრიგოლ მჯდომარე, და გარემოადგეს წმიდასა მას. ხოლო მან გულისხმა ყო მიზეზი მისლვისა მათისაჲ და ნუგეშინის სცა მათ და

უბრძანა, რამათა მონადირენი იგი ისტუმრნენ და წარგზავნენ. და ნადირთა მათ ჭამადი სცა და განუტევნა მშვიდობით.

61

ხოლო ბასილი მამაჲ, იყო რაჲ ჭაბუკ, კარაულსა მამისა გრიგოლისსა ხედვიდა. და ბოროტი მჯდომი ქედსა მისსა გამოაჯდა, რომელსა კურთხეულ უწოდიან, ხოლო ძველად ჰრქვიან სატალი. და ბასილი მწართა მით სენითა ქვემდებარე იგვემებოდა ვითარ ოთხ დღე ოდენ. მაშინ იკითხა ნეტარმან გრიგოლ, ვითარმედ:

— სადა არს ყრმაჲ ბასილი?

და აუწყეს ძმათა სენი მისი და მან ბრძანა წოდებაჲ. ხოლო მათ ჰრქვეს:

— ვერ ძალ უც მოსლვამ.

მაშინ ჰრქვა მათ:

— ჩემ მიერ არქვთ, ვითარმედ „გიწესს შენ მამაჲ გრიგოლ“.

და ვითარცა ესმა სიტყვაჲ წოდებისაჲ ბასილის, განძლიერდა ბრძანებითა თვისისა მოძღვრისაჲთა და მივიდა წინაშე მისსა. ხოლო მან ჰკითხა:

— რაჲ გევნების?

და მან ხელითა თვისითა უჩვენა მჯდომი იგი, რამეთუ დაეპყრა ადგილი დიდი. მაშინ ნეტარმან გრიგოლ ძლიერად სცა ხელითა თვისითა ადგილსა მას, სადაცა იყო მჯდომი იგი, და ჰრქვა ბასილის:

— ცუდად მოგიმედგრებიეს თავი, რამეთუ არა არს ვნებაჲ შენ შორის ყოვლადვე.

და მან ხელი მოისვა ადგილსა მას და კვალიცა უჩინო იქმნა მჯდომისა ბოროტისაჲ.

და რომელთა იხილეს სასწაული ესე, ადიდებდეს ღმერთსა.

62

მას ჟამსა იყვნეს ვინმე იერუსალემის მოწაფენი ნეტარისა გრიგოლისნი კაცნი შვენიერნი, კეთილნი მონაზონნი, სრულნი სიბრძნითა და სასწაულთა მოქმედნი, მეძიებელნი სასუფეველისანი და მეოტნი დიდებისაგან ამის სოფლისაჲსა, მღვდელნი ღირსნი, შვილნი დიდებულთა აზნაურთანი, ტომნი დიდისა ეფრემ მაწყვერელ ეპისკოპოსისანი, რომელთაგან მოწერილ იყო ესე ეპისტოლე მაძი-

სა გრიგოლის წინაშე, იერუსალიემით ხანძთად მოწვევნილი პირველ-ვე. სოლო მე აწ შთავწერე წიგნსა ამას შინა მოწერილი ესე მათი შეუცვალელებლად ყოველი, ესრეთ:

„წმიდაა ლოცვაა წმიდისა და პატიოსნისა დიდისა მამისა ჩვე-ნისა გრიგოლისი უფალმან მოგვიბოძენ და ღირს გვყვენინ ჩვენ, ცოდვილნი ესე გლახაკნი და უღირსნი მონანი შენნი, უხმარი არ-სენი და მაკარი უძლური, სულიერად ძმისწული და შვილი შენი და ყოველთა შვილთა შენთაჲ. მამო დიდო და პატიოსანო უფლისა მიერ, და უფალო ჩვენო და ღირსო ღმრთისაო და წმიდისა მაგის უდაბნოსა თავადო უფალო, და ქრისტეჲს მოყვარისა ერისა მოძღ-ვარო და განმანათლებელო ყოველთაო! შეგვინდვეთ წმიდითა მა-გით სიმდაბლითა ჩვენი ესე კადრებული გლახაკთა და უღირსთა მონათაჲ, მოწერილი უცები და უგუნური. ღმრთისმოყვარებასა შენსა მინდობითა ვიკადრეთ ესე კადნიერებით მოწერაჲ, ჩინებუ-ლო სერობასა მას უკვდავსა. ჩვენ, ცოდვილნი ესე უმეტეს ყოველთა კაცთასა, ღმობიერად მოგახსენებთ და მიგიძღვანებთ მადლსა და ლოცვასა წმიდისა ადგომისასა და ყოველთავე, რომელნი არიან წმიდასა ქალაქსა შინა იერუსალიემსა და გარემოჲს სანახებსა მისსა წმიდათა ადგილთა თაყვანის საცემელთა ქრისტეჲს უფლისა ჩვენი-სათა. შენ, წმიდაო მამო პატიოსანო, და ყოველთა შვილთა შენთა სარწმუნოებით სურვილებისაებრ თქვენ ყოველთაჲსა შეგვინდვეთ და შეიწირეთ წადიერებაჲ მოკითხვისა ჩვენისაჲ თქვენდა მი-მართ!

ეგრეთვე, წმიდაო მამო, მო-ვინმე-ვიდა მანდათ კაცი, მონაჲ ღმრთისაჲ, მღდელი ბერძენი ამის ქვეყანისაჲ. და ეხილვე შენ, მა-მო, და მან მოგვითხრა ღმრთისა მიერ მშვიდობით დაცვაჲ და სიმრთელე პატიოსნისა მაგის სიწმიდით ცხორებისა შენისაჲ წმი-დასა მაგას უდაბნოსა შინა. და ჩვენ, უღირსთა ამათ, დიდად ხოლო განვისვენეთ და განვიხარეთ და უღირსითა პირითა ვიკადრეთ მად-ლისა შეწირვაჲ ცოდვილთა ამათ კაცთმოყვარისა მიმართ ღმრთისა სმენისა ამის და სიხარულისა მშვიდობისა შენისაჲთა.

და კვალად მანდავე წარმოვიდა კაცი იგი ღმრთისაჲ მოსე და ესე წიგნაჲ მისდა წარმოგვიცემია. და აქა წმიდანი ესე ადგილნი ყოველნი მოვლნა და მოილოცნა და შენ, მამო, ყოველთა თანა მორწმუნეთა ყოვლადვე გილოცვიდა და გახსენებდა და დიდად ხო-ლო გაქებდა. და ჩვენ უფროჲს ზომისა განვიხარეთ და თავთა ჩვენ-თა და სულთა ჩვენთა ცოდვილთათვის ვიკადრეთ ესე მოწერაჲ. ვევედრებით ქვედავრდომით სახიერებასა შენსა ყოვლად კეთილსა და ტკბილსა უფლებასა ღმრთისმოყვარებისა შენისასა, რაჲთა არა

უგულებელს გვყვნი მონანი შენნი წმიდასა ლოცვასა შენსა, ღმერთ-
შემოსილო მამაო, დიდო მოძღვარო წმიდათაო!

ვითარცა შეგვედრდა სული ჩვენი სიწმიდით ღირსებასა შენსა,
აწცა გვედრებით, ქრისტეს სიყვარულისათვის ხსენებულ გვეყე-
ნით ღირსთა შინა ლოცვათა და წინაშე წმიდასა მაგას სამწყსოსა
თქვენსა, ღირსო ღმრთისაო, პატიოსანო მამაო და უფალო ჩვენო!

ხოლო ჩვენი ყოფა წმიდასა ამას ადგილსა საბაწმიდას და ჰამ-
ბავი ყოველი მანვე მოსე მოგახსენოს, წმიდაო მამაო. სიტკბოებასა
შენსა მინდობითა გაუწყებთ, დაიჯერენ სიწმიდემან შენმარ. წმიდა-
თა ამათ ადგილთა მარადის ხსენებასა შენსა ვიკადრებთ ლოცვათა
შინა ჩვენთა, რამთა უფალმან ჩვენ, უღირსნი ესე, წმიდასა ლოცვასა
შენსა ღირს გვეყნეს ყოვლადვე ნაწილეულ.

მამაო, გვედია ეფროსინე, დამ ჩვენი, ღმრთისა სიყვარულისათ-
ვის იკითხეთ და ლოცვაჲ და კურთხევაჲ შენი მასცა მიჰფი-
ნეთ, ამენ“.

და ესევეითართა მათ ღირსთა კაცთათვის თქვეს პირველთა
წმიდათა მამათა, ვითარმედ: „ჟამთა უკანამსთა რომელ იპოვნენ
ქრისტეს ნების მყოფელნი მამანი, ჩვენსაცა უწინარეს იყვნენ და
მამათაცა ჩვენთა“.

63

ხოლო ნეტარი მამაჲ გრიგოლ სასწაულთა მოქმედი ესრეთ გან-
მგებელ იყო წმიდათა კლარჯეთისა ყოველთა უდაბნოთა, რამეთუ
სარწმუნოთა მონაზონთა კეთილად იღვწიდა, ხოლო ბრალეულთა
სინანულად მოაქცევდა და ურჩთა სამართლისათა სრულიად განას-
ხმიდა. რამეთუ თბიზელი ბერი ერთი იტყოდა, ვითარმედ:

— სიჭაბუკესა ჩემსა სამგზის თბიზით განძებულ ვიქმენ მამისა
გრიგოლისგან უკეთურებისაგან სლვათა ჩემთამსაო.

არამედ ვინამთგან აღეშენნეს კლარჯეთისა დიდებულნი უდაბ-
ნონი, მღღელნი და დიაკონნი მათნი ანჩელთა ეპისკოპოსთაგან
იკურთხევიან და ეგრეთვე, ოდეს ეპისკოპოსთა ჯკურთხევდიან. უკე-
თუ სწორად ყოველთა მათ უდაბნოთა წამებაჲ არა აქვენ და წიგნი
ყოველთაჲ ჭეშმარიტი საწამებელი, კათალიკოსმან საეპისკოპოსოჲსა
მის ხელთა დასხმაჲ ეპისკოპოსად არა ინების, არცა სათნო არნ
სამართლითა საბჭოთა. დაღაცათუ ფრიად ურიცხვნი ჟამნი ჰქონან
საყდარსა მას ანჩისასა უწინარეს აღშენებისანი და ეპისკოპოსნიცა
მრავალნი კეთილად სასწაულთა მოქმედნი ყოფილ არიან, არამედ
პატივ სცა ქრისტემან წმიდათა მათ უდაბნოთა, რამთა იყოს წინამ-

ძღვრად მათდა ეპისკოპოსი უმიზეზო, წმიდა და ღირსი, ვითარცა შეჰგავს წმიდასა მას საყდარსა ქალწულებით დამარხულსა განხრწნისაგან წვალებისა გვლარძნილისა მოძღვრებისა სახელსა ზედა წმიდისა ქრისტეს ღმრთისა ხატისასა აღშენებულსა.

64

ხოლო ნეტარისა მამისა გრიგოლის ზე ღირსმან მღვდელთმთავარმან ზაქარია ესე სასწაულნი ქმნა: რამეთუ მონასტერსა ტბას ახლოს მყაფარსა მას გვერდსა საშინელი ლოდი იძრვოდა და შიშისაგან მონაზონნი ივლტოდეს თვისთა სახლთაგან. ხოლო ზაქარია სასოებით მდგომარემან ჰრქვა მათ:

— სვალე იხილოთ ლოდი ესე მდებარე ადგილსა, რომელსა ჩვენ არა გვევნოს.

და იყო ეგრე, რამეთუ ყოვლად ვერ ცნეს მამათა მათ შეძრვამ მისი. და ხვალისა დღე მოუგონებელსა ადგილსა, სადაცა ჰრქვა წმიდამან მან, მუნ მყარად იდვა. და აღიდებდეს ქრისტესა.

65

და იგივე ზაქარია სთვლისა ჟამთა ჯდა ოდესმე ტბას თვისთა ბაბილოთა მწიფეთა ქვეშე, რომელთა მრავალგზის შაშვი ჭამდა. ხოლო ჯვარი დასწერა და მსწრაფლ მოკვდა, და კვალად ჯვარი დასწერა და განცოცხლებული ფრინვიდა მოყვასთა თანავე თვისთა.

და ოდესმე მკალი ურიცხვი მოვიდა მახლობელად ანჩისა საზღვარსა. ხოლო ნეტარმან ეპისკოპოსმან ზაქარია წინა მიაგება კვერთხი თვისი მღვდელთა ხელითა. და უფალმან მადლითა მონისა თვისისაჲთა მოსრა სიმრავლე იგი მკალთაჲ, რომელი დაჰფარვიდა ჰაერსა მზისასა. და ერი მორწმუნე ღმერთსა აღიდებდა.

66

კვალად ორნი საშინელნი ვეშაპნი გამოჩნდეს ანჩისა ვენახსა და მევენახენი ივლტოდეს. ხოლო ზაქარია ლოცვითა მოაკვდინა იგინი და კაცნი იგი სიხარულით ჰმადლობდეს ქრისტესა.

და რამეთუ ესევეთარნი ღირსნი სხვანიცა იყვნეს ეპისკოპოსნი სასწაულთა მოქმედნი ანჩს, მიმსგავსებულნი უფლისანი, რომელთა სიყმილსა შინა მცირითა პურითა მრავალნი მშიერნი გამოზარდნიან.

არამედ დასაბამი მადლისად ესე იხილვა ზაქარიას სიყრმისა ჟამთა: რამეთუ მწყემსი იყო კრავთაჲ კლარჯეთისა ქვეყანასა შინა. და ვითარცა მღღელმან შესაწირავი განჰმზადა წინაშე პატიოსანსა ჯვარსა და სსვანი ჩჩვილნი ყრმანი გარემოადგეს მას და დაუდუმებელად ხმითა ხმოზდეს ანგელოზთა გალობასა ესრეთ:

— „წმიდა არს, წმიდა არს, წმიდა არს უფალი საბაოთ, საესე არიან ცანი და ქვეყანაჲ დიდებითა მისითა, ალელუია, ალელუია, დიდებამ ღმერთსა“, — და კვირიელეისონი ფრიად მრავალი თქვიან. ხოლო ზეცით მოწვევულ იყო სვეტი ფრიად ბრწყინვალე ნათლისა უმანკოსა მას ზედა მღღელსა ყრმასა.

და მგზავრ მომავალი ვინმე ეპისკოპოსი ანჩელი ხედვიდა სასწაულსა მას და მივიდა და ეზიარა ხელითა ღირსისა მის ყრმისაჲთა და თანაწარიყვანა ანჩს. ხოლო დეკანოზსა გამოუცხადა ზიარებამ თვისი და ეპისკოპოსისა მის ბრძანებითა ღირსთა კაცთა ტბას შინა აღზარდეს ნეტარი იგი ეპისკოპოსი ზაქარია. და ესევეითარნი კეთილნი სათნოებანი დაიმკვიდრნეს ანჩისა ეპისკოპოსთა.

ხოლო შორის იფქლთა მათ წმიდათა იპოვა ერთი ვინმე, ვითარცა ღვარძლი სარწებს აღმოცენებული დიაკონებასა შინა და ტფილისის აღზრდილი საჰაკ ამირისა ისმაელის ძისაგან და მოციქულად მავალი აშოტ კურაპალატსა წინაშე, რომელმანცა იხილა ანჩისა ეპისკოპოსი გარდაცვალებული და მიშვებითა აურაცხელად სულგრძელისა ღმრთისაჲთა საჰაკ ამირისა მიერ მოითხოვა ანჩისა საყდარი აშოტ კურაპალატისაგან უკეთურმან მან ცქირმან. და რაჟამს მძლავრებით დაიპყრა ანჩი, კვალად შესძინა ძვირი ძვირსა მისსა ზედა მრავალი, რომლისა მოხსენებამ ამას წიგნსა შინა არა ჟერ არს შთაწერად ყოველი.

ხოლო უწესოებამ მისი მრავალგზის ემხილა წმიდათა მათ პირველთა კლარჯეთისა მეუღაბნოეთაგან მამათა და ყოველთა მათგან სამწყსოთა კათოლიკე ეკლესიისათა, უფროჲს ხოლო მამისა გრიგოლისგან, რამეთუ არქიმანდრიტი იყო იგი დიდებულთა მათ უღაბნოთაჲ. ხოლო მან სრულიად საღმრთოჲ შიში განაგდო ამჰართავანებისაგან ძლეულმან და ფარულად მოუწოდა ერისკაცსა ანჩელსა, ღირბსა და გლახაკსა და მაგრიად მოისარსა. და აღუთქვა

მიცემად სამი გრივი ფეტვი და ხუთნი თხანი და წარავლინა ხანძთად მოკლვად მამისა გრიგოლისა.

და გზას ვისგანმე ცნა, ვითარმედ არს იგი ხანძთისა აგარაკსა და დღეს მოვალს შინა. მაშინ წარვიდა მზირად ტყესა მას ხანძთისასა და მშვილდი გარდაცმული ხელთა აქვნდა.

69

ხოლო ნეტარი მამა გრიგოლ თვისით აგარაკით მარტოა შთამოვიდოდა ხანძთას და მეგავრ სლვასა ზეპირით წმიდისა მამისა ეფრემის თქმულთა საკითხავთა იტყოდა გოდებით ტირილსა შინა. ხოლო სულითა იხარებდა, რამეთუ ხედვიდა საღმრთოთა ხილვათა მადლითა სულისა წმიდისადა.

მაშინ საწყალობელმან მან კაცმან იხილა სასწაული დიდი წმიდასა მას ზედა ზეგარდამო. რამეთუ სვეტი ნათლისაჲ ფრიად ბრწყინვალე ცად აღწევნული ჰფარვიდა მას. და იყო თავსა მისსა ჯვარი თვალთშეუდგამი გარემო მისა ცისსარტყელის სახედ, შვენიერად რაჲ გამოჩნდის ჟამსა წვიმისასა.

ესე დიდებაჲ მის ზედა იხილა კაცმან მან და ფრიად ძრწოლამან შეიპყრა იგი, რამეთუ დაჰსწდეს ძარღვნი მკლავთა მისთანი და ზარისა მისგან დიდისა დაცემული იდვა ქვეყანასა ზედა.

პრქვა მას ნეტარმან გრიგოლ:

— ჰოა საწყალობელო, ყავ ბრძანებული მისი, რომელმან მოგავლინა შენ, რამეთუ შენ ხარ უარის მყოფელი ქრისტიანობისაჲ, ჟინაითგან უნდომსა სასყიდლისათვის უბრალომსა ბერისა კაცისა სისულთა გარდაისხამ. ანუ არა სამისა გრივისა ფეტვისათვის და ხუთთა თხათათვის მოსრულ ხარა მოკლვად ჩემდა, ჰოა უგუნურო?

მაშინ კაცი იგი ტირილით ევედრებოდა მას:

— შემიწყალე, წმიდაო ღმრთისაო, განწირული ესე მკლველი შენი და მიემსგავსე ქრისტესა, მკლველთა თვისთა მონანულთა შემნდობელსა! რამეთუ არა დაშთა ძალი ჩემი ჩემ თანა საშინელისა ხილვისა შენისაგან, რომელმან დამაკვეთა მე.

მაშინ წმიდამან მან წყალობით ჯვარი დასწერა და განკურნა იგი, რამეთუ მრავალი გვემაჲ დაცემულ იყო მის ზედა, და სიხარულით განუტევა სახიდ თვისად.

ხოლო კაცმან მან ყოველი იგი ყოფილი უთხრა ცქირსა. და იგი უფრომსდა აღბორგნა და შესძინა სიბრმე სიბრმესა ზედა.

და მრავალი ბოროტი შეამთხვია მამასა გრიგოლს და მის ჟამისა წმიდათა მამათა და სხვათაცა მორწმუნეთა ერისკაცთა. და რომელ-

ნი მარადის სამართლად ამხილებდეს მას, მათევე ერთობით აუწყეს ყოველი დიდსა მას ხელმწიფესა აშოტ კურაპალატსა. და ზრძანებითა მისითა ყოველთა მათ მოწესეთა ანჩისა კათოლიკე ეკლესიისათა წიგნი მიწერეს ქართლისა კათალიკოსისა მიმართ. და მის მიერ ეპისკოპოსნი ღირსნი მოიწინეს ანჩს და მათ თანა შემოკრბეს ყოველნი იგი მეუდაბნოენი მამანი.

და სასწაულთა მოქმედი ნეტარი დედაჲ ფებრონია მივიდა კრებასა მას წმიდასა, მიმსგავსებულსა პირველთა მათ წმიდათასა, და ყოველნი მღდელნი, მრემლნი ანჩისანი მათ თანა. და წინაშე ეპისკოპოსთა მათ წარმოუთხრეს ცქირისა სამართალი, უმჯულოებაჲ მისი, სარწმუნოთა მათ სასწაულთა მოქმედთა კაცთა წარმდები მიზეზი აუგთა მისთაჲ პირისპირ.

მაშინ სარწმუნოთა მათ მღდელთმოძღვართა განკვეთეს იგი პატივისაგან მისისა. და მამამან გრიგოლ და დედამან ფებრონია შემოსილი საკურთხეველით შთამოიყვანეს და წინაშე საკურთხეველსა განძარცვეს და ყოველთა ერთობით განსაღეს კათოლიკე ეკლესიით. ვითარცაღა ასოჲ დამპალი, მწვალებელთაებრ ყოვლით კერძოვე მჯულისა გარდამავალი განიდევნა იგი.

ხოლო მას, ვითარცა განეშორა შეწევნაჲ ღმრთისაჲ, ღონე ყოველი დაელია და ტფილისს წარვიდა საჰაკ ამირისა, პატრონისა თვისისავე. და წყინებითა მისითა რეცა მიეშვა კურაპალატი. და კვალად მძლავრებით დაიბყრა ანჩისა საყდარი, რაჲთამცა შურ იგო მამისა გრიგოლის ზედა.

მაშინ შეკრიბა ერი ანჩისაჲ და წარავლინა დარღვევად ხანძითსა. და აღმოსლვასა ოდენ მზისასა მივიდეს. ჰრქვა მათ მამამან გრიგოლ:

— შეილნო, დრო მეცით მე და ძმათა ჩემთა ვიდრე შუადღედმდე, რაჲთა წმიდასა შინა ეკლესიასა ვყოთ ვედრებაჲ წინაშე ქრისტეისა და შევიწიოთ წმიდაჲ გიორგი და ყოველნი წმიდანი. და ყოს უფალმან სასწაულ კეთილ.

ხოლო მათ ისმინეს სიტყვაჲ მოხუცებულისაჲ მის ამისთვის, რამეთუ ეხილვნეს მისგან სასწაულნი.

და ჟამსა მას ცრემლით ვედრებისა მათისასა ისმინა უფალმან თხოვაჲ მათი და წმიდისა ანგელოზისა მიერ ეუწყა მათ, ვითარმედ:

— საღმრთოჲ შურისგებაჲ ეწია ბოროტსა მას მტერსა თქვენსა. და აჰა, მოიწიოს ქადაგი, ვითარმედ: მოკვდა იგი, დაღაცათუ ორ

დღე ცოცხალ ამისთვის არს, რამთა ვერ ღირს იქმნეს დამარხვად საყდარსა საეპისკოპოსოსა და ყოველთა ჰრწმენეს განკვეთად მისი, ხოლო გული მისი აწვე მომკვდარ არს.

და ვითარცა ესე ხმაჲ სიხარულისა მათისაჲ ესმა ანგელოზისაგან ანგელოზთა სწორთა მამათა, განიხარეს ფრად და დიდებაჲ შეწირეს ღმრთისა, რომელმან ყვის საკვირველი მხოლომან. და გულისხმა ყვეს წერილისაჲ, ვითარმედ „უგუნური რისხვამან მოკლის“, რომელი მარადის უწესობასა იწვრთიდა და მართალთა თანა შეერაცხა თავი თვისი.

მაშინ გამოვიდა ეკლესიით მხიარული ნეტარი გრიგოლ და ჰრქვა მათ:

— ნულარა გეშინინ თქვენ მძლავრებისაგან მომავლინებელისა თქვენისა, რამეთუ უფალმან რისხვით მოკლა იგი.

და მო-ხოლო-იწია კაცი, რომელი ეტყოდე კაცთა მათ:

— ნულარა იკადრებთ დარღვევად დიდებულსა ხანძთასა, რამეთუ დამარღვეველი მაგისი მოკვდა!

მაშინ განიხარეს კაცთა მათ. ხოლო მამათა ისტუმრნეს. და სიხარულით წარვიდეს სახით თვისად და აღიდებდეს ღმერთსა.

ხოლო პირველსავე სიტყვასა მივიდეთ.

რამეთუ ცქირმან რაჟამს წარავლინა ერი იგი ხანძთას, მაშინ თვით წარვიდა ქორთას, რამეთუ მუნ ნამარხევი მისი იყო, რამთამცა წარიღო. და გზას ვითარცა პური ჭამეს, მიერულა და საშინელი ჩვენებაჲ იხილა, სამხილებელი ბოროტთა საქმეთა მისთაჲ, უფროჲს ხოლო — ხანძთელთა ბოროტის ყოფისათვის. მაშინ საღმრთოჲ ვინმე მღდელი ანჩელი იყო მის თანა და უფალმან გამოუცხადა ბოროტად სიკვდილი ცქირისაჲ. და მან მღდელმან წარავლინა თვისი მოწაფეჲ ხანძთად და დამტკიცებულად აუწყა სიკვდილი ცქირისაჲ. და ვითარცა მიიწია ცქირი ქორთას, მოკვდა ხოლო და მუნ დაჰფლეს უფლისა მეორედ მოსლვადმდე.

და რაჟამს განქარდა განსაცდელი იგი მის ჟამისაჲ, მაშინ წმიდამან მან საყდარმან ქრისტეჲს ღმრთისა ცხოველისა ხატისამან სიხარული მშვიდობის ყოფისაჲ მიჰფინა სამწყსოთა თვისთა ზედა კეთილთა მწყემსთა გამობრწყინებითა.

ხოლო უკანაჲსკნელთა ამათ ჟამთა ჩვენთა გლახაკნი იხარებენ მადლითა უფლისაჲთა, ოხითა საუკუნითგან წმიდათაჲთა და ხორციელად მოღვაწეობითა მეფეთა ჩვენთა დიდებულთაჲთა, რომელნი იყვნეს კეთილად ღმრთისმსახურ, წმიდათა ეკლესიათა აღმაშენებელ, ბარბაროზთა ბანაკსა დამარღვეველ, ჭეშმარიტთა ქრისტიანეთა სიქადულ და მოწესეთა სიხარულ. რომელთა შორის იბოვა ძეჲ დი-

დისა ადარნერსე კურაპალატისაჲ, ბაგრატ ერისთავთა ერისთავი, ძალითა ღმრთისაჲთა დიდი ხელმწიფე, ეზრაჲს ზე, ღირსისა ანჩელ მამამთავრისა ეპისკოპოსისა, დიდებულთა აზნაურთა დაფანჩულთა შვილისა. ესე ბაგრატ გულისხმის ყოფითა ქებულ, წმიდათა ეკლესიათა აღმაშენებელ, საღმრთოთა წიგნთა მეძიებელ და შემკრებელ, წმიდათა ყოველთა ღირსად მადიდებელ. წმიდათა ოხაჲ მარადის შემწე ეყავნ მას აქა და საუკუნოდ, რომელმან ნეტარისა მამისა გრიგოლის ცხოვრებაჲ ესე განაახლა სასწაულთა მათ გამოხვედრულთა შერთვითა. შე-მცა-რთულ არს იგი რიცხვსა პირველთა მათ წმიდათა მეფეთასა მეუფისა ქრისტემს მიერ ლოცვითა ღირსისა გრიგოლისითა და ყოველთა წმიდათაჲთა. რომელმან ჩვენ, გლახაკთა შვილთა მამისა გრიგოლისთა, ყვედრებაჲ მოგვისპო და უმეცრებით მაყვედრებელსა სირცხვილი დაუმკვიდრა ამან დიდებულმან მეფემან. უფალმან ბრალთა მისთა ყვედრებაჲ, რომელსა ეჭვდეს, მოუსპენ მას სრულიად ღირსთა მამათა ვედრებითა და მათ თანა ნეტარისა მამისა გრიგოლის მადლითა, რომელიცა ქვეყანასა ზედა ცხოვნდებოდა, ვითარცა ანგელოზი და ჟამსა მას მოხუცებულებისა მისისასა ამცნებდა ესრეთ ხანძთისა ხოლო კრებულთა, ვითარმედ:

— ამას მონასტერსა შინა სენაკებსა თანა ეგვტერსა ჟამის საწირვად ნუვინ აღაშენებს, რამეთუ უჯეროება არს, უკეთუ ერისა ნებაჲ არა იყოს, თვინიერ დიდისა მის საეროჲსა ეკლესიისა, ამის მიზეზისათვის, რამეთუ ოდეს დეკანოზმან ჟამისწირვისათვის ჟამსა პრეკოს, მაშინ ყოველნი მღდელნი მუნ არა მივიდენ, არამედ თვისთა ეგვტერთა დადგენ ჟამისწირვად და დიდისავე ეკლესიისა სწორად აწყინებდენ კაცთა შესაწირავისა თხოვისათვის. და დეკანოზსა ყოვლადვე მათი ვედრებაჲ უნდეს დიდად ეკლესიად მისლვისათვის ჟამისმწირველთა მღდელთაჲსა. და აწ ამის წესისა ჯერ არს დამტკიცებაჲ, ვინ მორჩილ იყოს სიტყვათა ჩემ — გლახაკისა გრიგოლისთა.

ხოლო ნეტარი ესე კაცი ღმრთისაჲ, მამაჲ გრიგოლ, ნებისა ქრისტემსისა სამკვიდრებელი, სასწაულთა მოქმედი დიდებული, ფრიად გარდარეულად დაბერდა, რამეთუ ას და ორისა წლისა ჟამთა მიიწია. ხოლო ფერი პირისა მისისაჲ არა იცვალა, არცა შეემთხვია თვალთა მისთა მრუმედ მხედველობაჲ. და ხორცითა ძლიერ იყო და რაჲთურთ უძლურებაჲ სიკვდილადმდე არა იბოვა მის თანა. რამეთუ განძლიერებულ იყო იგი ძალითა ქრისტემსითა და აქვნდა

მას სიქადულად სანთელი ქალწულებისა და ზეთი მოწყალებისა და სიყვარული ღმრთისა და ძმათაჲ. ხოლო შრომაჲ დიდად უყვარდა არა ხოლო ლოცვისა და მარხვისაჲ ოდენ, არამედ დღე და ღამე ხელითა თვისითა იქმნოდა, ვითარცა იტყვის პავლე — რომელი არა შვრებოდის, ნუცალა ჭამნო. და იყო იგი მხიარულად მესტუმრე და გლახაკთ მოღვაწე.

ხოლო უმრავლესთა დღეთა შატბერდს იყოფინ, რამეთუ თვისთა მათ მონასტერთა მამასახლისნი დაედგინნეს და იგინი იღვწიდეს მათ. და რომელი გარდამრე საქმე არნ, მას აუწყიან მსგავსად სიბრძნისა მის ღმრთივ მოცემულისა, რომელი მკვიდრ იყო მის თანა მარადის, ვიდრე აღსრულებადმდე მისსა და მიწევნად ბრძენი ბრძენთა თანა საუკუნესა ცხორებასა და სუფევასა.

72

ხოლო დღეთა მათ მოხუცებულებისა მისისათა იყო რაჲ შატბერდს, ზრუნვაჲ აქვნდა ძმათა მათ მკვიდრთა ხანძთისათა. რამეთუ ესმა, ვითარმედ ოხჭანი ამის ცხორებისაჲ შატბერდს ეგულების სულიერად მამასა მათსა. მაშინ რომელთა სლვაჲ ძაღედვა, ერთობით მიიწინეს ყოველნი შატბერდს ძიებად წმიდისა მის. ხოლო ძმათა მათ შატბერდელთა განიხარეს მისლვაჲ ძმათა მათ თვისთაჲ. და, რაჟამს გულისხმა ყვეს მიზეზი მისლვისა მათისაჲ, სიხარული მიწუხარებად გარდაექცა. და ვითარცა ილოცეს თაყვანისცემით წმიდასა ეკლესიასა წმიდისა ღმრთისმშობელისასა და თაყვანის სცეს ნეტარსა მამასა თვისსა შვილთა მათ სულიერად შობილთა და შრომით შეკრებულთა. ხოლო მან წადიერებით სურვიელად ამბორს უყო ყოველთა და მოწლედ მოიკითხნა, ვითარცა მამამან ტკბილმან და მოძღვარმან სახიერმან. და მერმე ურთიერთას ამბორს უყვეს მოკითხვით ძმათა მათ ხანძთელთა და შატბერდელთა და დასხდეს.

მაშინ სიტყვად იწყო ხანძთელთა მიმართ ნეტარმან გრიგოლ და ჰრქვა მათ:

— ძმანო და შვილნო საყვარელნო, რაჲ არს მიზეზი თქვენ ყოველთა აქა მოშრომისაჲ, მაუწყეთი

ხოლო ეპიფანე და ზენონ ჰრქვეს ძმათა მათ სსვათა:

— წეს არს თქვენ მიერ ღირსი პასუხი, რაჲთა ბრძენთა მოწაფეთა ბრძნისა მოძღვრისა მიმართ ღირსითა სიტყვითა ძღვენი გულსმოდგინებისაჲ შესწიროთ და სასოებით საწადელი სულისა ჩვენი-საჲ მოვიღოთ მადლითა ღმრთისაჲთა.

მაშინ ყოველთა ერთობით ხმა ყვეს:

— პოე წმიდათ ღმრთისათ, სულიერად შვილთა შენთა მშობე-
ლო მამათ და მზრუნველო ცხოვრებისა ჩვენისათ და შესავედრებე-
ლო ქრისტესს მორწმუნეთათ! დაღაცათუ შატბერდელნი ძმანი
ჩვენნი ყოველნი უფლისა სათნონი არიან და ნებისაებრ ღმრთისა
ნებისა შენისა მორჩილ, არამედ ესოდენტა დღეთა არა მოსლვამ
შენი ჩვენდა ხანძთისათვის ფრიად სირცხვილ არს და ჩვენთა ყო-
ველთა საკდემელ ყოველთა კაცთაგან. რამეთუ პირველი ნაყოფი
წმიდათა შრომათა შენთაჲ ხანძთაჲ არს. და აწ ამისთვის არს ჩვენი
აქა მოსლვამ, რაითა პბრძანო ხანძთად და ნუგეშინის ეცეს, რო-
მელთა ვერ ძალ უც აქა მოსლვამ, და სხვათაცა უდაბნოთა არვენოთ
ჩვენდა მომართ სრული სიყვარული შენი. და ესე უწყოდე, უკეთუ
სმენაჲ არა ვპოოთ, ვიპოვნეთ ყოველნი აქა წინაშე შენსა, რამეთუ
მძიმე არს ჩვენდა ამას ჟამსა უშენოდ ხანძთად მისლვამ.

ხოლო წმიდამან მან თქვა:

— კურთხეულ არს ქრისტე, ღმერთი ყოველთაჲ, რომელმან
თვისი წმიდაჲ მცნებაჲ სიყვარულისაჲ მტკიცედ დაჰნერგა გულსა
თქვენსა ჩემ, გლახაკისა ბერისა მომართ თქვენისა, შვილნო ჩემ-
ნო საყვარელნო და უფროსლა შვილნო ქრისტესსნო, წმიდი-
სა ნებისა მისისა აღმასრულებელნო, რომელმანცა ბრძანებათა
თვისთა სახარება უწოდა, რამეთუ მოსლვითა თვისითა მშვიდობაჲ
ახარა კაცთა, მტერთა მისთა, რომელთაცა სიყვარულისათვის სიკ-
ვდილი თავს იდვა და გვასწავა ყოველთა, ვითარმედ თავი არს სათ-
ნოებათა ყოველთაჲ საღმრთოჲ სიყვარული. და აწ თქვენ სიყვარულ-
მან მოგიყვანნა აქა. ხოლო ჩემ ზედა ორკერძოვე მძიმე არს: პირვე-
ლად — შეწუხებაჲ თქვენი და მერმე — ძმათა ამათგან განშორებაჲ.

მაშინ მოუწოდა ყოველთა შატბერდელთა ძმათა და პრქვა
მათ:

— მოვედით, შვილნო, ხანძთისა მკვიდრთა თანა, ძმათა თქვენ-
თა, და ნებაჲ ურთიერთას შეზავეთ, რამეთუ შფოთი ივლტის ბრძენ-
თაგან, და ერთობით უმჯობესი დაამტკიცეთ. ხოლო მე ვპოვნებ,
უწინარეს აღშენებული ადგილი ემართლების მაშენებელსა თვისსა
უფროსსა პატივსა, ვითარცა მოხუცებული ემართლების ჭაბუკსა
პატივით მსახურებასა.

ხოლო შატბერდელთა ძმათა პრქვეს:

— ჭეშმარიტ არს ბრძანებაჲ შენი, წმიდაო მამაო. და უკეთუმცა
სამართალი არა მიგცემდა, ცხოველ არს უფალი და წმიდაჲ ლოცვამ
შენი, არამცა მივეშვენით ძმათა ჩვენთა.

ესე რაჲ თქვეს და მსგავსი ამისი ჯერისაებრ, მაშინ ნეტარმან
მამამან გრიგოლ პრქვა ყოველთა:

— შვილნო, ბრძანებამან ქრისტესმან შეგვკრიბნა დღეს, რაიმთა სიმტკიცე ერთობისა და სიყვარულისაჲ აწ დაუმტკიცოთ მომავალთა ჟამთა ორთა ამათ მონასტერთა შინა დამკვიდრებულთა ძმათა შჯულად საუკუნოდ სიტყვისაებრ უფლისა, რომელ პრქვა მოციქულთა, ვითარმედ: „ამით ცნან ყოველთა, რამეთუ ჩემნი მოწაფენი ხართ, უკეთუ იყვარებოდით ურთიერთას“. და კვალად უბრძანა მათ: „რომელსა თქვენ გეტყვი, ყოველთა ვეტყვი“. აწ თქვენცა დაიმარხენით უფლისა ბრძანებანი ერთმანერთისა პატივითა და სიყვარულითა ყოვლისა თანა სათნოებითა, სიმდაბლითა უეჭველითა და წმიდათა შინა ეკლესიათა თქვენთა ურთიერთას ულოცევდით და მემცა, გლახაკი, მარადის გახსოვ წმიდათა შინა ლოცვათა თქვენთა, და ძმობასა თქვენსა კეთილად იხილვებოდეთ მახლობელთა და შორიელთაგან. და უკეთუ ვიეთმე ძმათა სწადოდის ყოფაჲ ხანძთელთა შატბერდს, გინათუ შატბერდელთა — ხანძთას, ნუვისმცა ხელეწიფების არა შეწყნარებაჲ მათი, გინათუ შფოთით განზრახვისა მათისა დაშლად და მძლავრებით დაყენებაჲ თვინიერ სამართლისა რაჲსამე მიზეზისა. უკეთუ კვლა უსამართლოდ აყენებდეს ვინმე, სიტყვაჲ მისცეს ღმერთსა დღესა მას განკითხვისასა, რამეთუ ნებაჲ ჩემი არა არს, სულიერად მამისა თქვენისაჲ, სიტყვისაებრ მოციქულისა: „დაღაცათუ გესხნენ ბევრ მზარდულ, არამედ არა მრავალ მამა“. ხოლო სხვაჲ ყოველი სულიჲ ცხორებისა საღმრთოჲ წესი პირველითგანვე გაქვს განწესებული ჩემ მიერ. მას ზედა მტკიცედ იყვენით უკუნისამდე. და მშვიდობამან ქრისტესმან, რომელი ჰმატს ყოველთა გონებათა, დაგიცვენინ ყოვლისაგან ვნებისა სულისა და ხორცთაჲსა ერთობით ყოველნი და მიგაწიენ წმიდათა თანა!

მაშინ შევიდა წმიდად ეკლესიად და ცრემლით თავი თვისი დაჰვედრა მას, მშვიდობაჲ მდუმრიად რაჲ დაუტევა. და გამოსლვასა ბერთა ამბორისყოფაჲ მისცა და ეგრეთ წარემართა ხანძთად კერძო. ხოლო ერი იგი ყოველი ცრემლით მოუდგა. და წმიდაჲ იგი ადგილსა მაღალსა დადგა შორის ერსა მას ღმრთისასა და დიდებაჲ შეწირა ქრისტეს მიმართ და თქვა:

— უფალო ჩემო, იესუ ქრისტე ღმერთო, უწინარეს ქვეყანად მოსლვისა შენისა სოფელსა შინა იყავ და აწ ცათა ზედა მყოფი ღმრთეებისა ძაღლისა ნათლითა ჩვენ თანა ხარ შეწევნად ჩვენდა. შენ, უფალო, მოწყალებით მომიძღვ მე ქვეყანათა ამათ სამთა თანა

მოყვასთა, კეთილთა მღდელთა წმიდათა, სიკვდილმდე მარადის დაუწყუნებელად შენდამი შემწირველთა მსხვერპლთა მათ უსისხლოთა წმიდათა და მრავალთა სულთა ნაფთსაყუდელ ჰყვენ იგინი. და შემდგომად სიკვდილისა მათისა ღირს ჰყვენ უოხჴნოდ მახუ-რებად ზეცისა საკურთხეველსა ანგელოზთა თანა წმიდათა. და აწ ჩემ მიერ აღაორძინენ ნების მყოფელნი შენნი, ქრისტე, რამეთუ ტალანტი სიბრძნისაჲ, რომელ სიყრმით ჩემითგან მომეც, განვაშ-რავლე იგი, ვითარცა მონამან სარწმუნომან შორის მორწმუნეთა შენთა. და აწ წინაშე შენსა არიან მოწაფენი სასუფეველისანი. აკურ-თხენ, ქრისტე, ვითარცა აკურთხენ წმიდანი მოციქულნი, და დაიცვენ ჟამთა უკანაჲსთა მომავალნი შვილნი ჩემნი, ვიდრე აღსასრულად-მდე სოფლისა ნებასა შინა შენსა, და წყალობაჲ ყავ ყოველთათვის ქრისტიანეთა მართლ აღმსარებელთა შენთა, უფალო!

და მერმე შატბერდსა ჯვარი დასწერა და ჰრქვა:

— კეთილად აღორძნდი, შატბერდო, და შეიშვე მადლითა და განძლიერდი ძალითა ღმრთისაჲთა, რაჲთა ნაყოფი მსხვერპლთა შენთაჲ ჟამად-ჟამად უბიწოჲ შესწირო უფლისა. რამეთუ მე აწ, ესერა, მშვიდობასა დაგიტევებ შენ და არღარა იხილო პირი ჩემი ხორციელად, ვიდრე უფლისა დიდებით მოსლვადმდე. აწ დაღაცათუ ხორცითა განგეშორები, ხოლო სულითა მარადის შენ თანა ვარ შე-წევნად შენდა.

მამინ მწართა ცრემლითა ტიროდეს მკვიდრნი შატბერდისანი სიტყვისა მისთვის, ვითარმედ ხორციელად არღარა ხილვად უც მო-ძღვარი თვისი.

ხოლო წმიდამან მან ჰრქვა მათ:

— შვილნო, სულისა სიბრძნითა გულისა ტკივილთა სძლეთ. და ნუ შეძრწუნდებიან გონებაჲ თქვენი, რამეთუ მე ესრეთ აღგიტჴვამ: არაჲ დაგაკლოს თქვენ ქრისტიმან აქა და საუკუნესა მას, უკეთუ ეგნეთ მას ზედა, რომელიცა გისწავიეს ჩემგან პირველთა წმიდათა მამათა შეწირული მონაზონებისა წესი. და ეგრეთვე ვამცნებ შემ-დგომითი-შემდგომად შვილთა ჩემთა, რაჲთა დაიმარხონ წმიდაჲ ესე მოძღვრებაჲ. და უკეთუ ჟამმან ჴირისაგან წესი ცვალოს, რო-მელ სულისა ფრიად არა სავენებელ იყოს, შენდობაჲ იყავნ ჟამსა მას და არა სამარადისოდ, არცა შვებისა მრავლისა მიდევნებითა, რომლისათვის თქმულ არს, ვითარმედ — არარაჲ ეგრეთ განარის-ხებს ღმერთსა, ვითარ მეტი შვებაჲო. ხოლო მე რაჟამს ღირს ვიქმ-ნე მისლვად უფლისა, ვევედრო თქვენთვის, რამეთუ ფრიად განმის-ვენეთ მე. და რამეთუ აწ ხორცთა შინა ყოფასა ჩემსა თავისა ჩემისა და თქვენთვის ვილოცავ, ხოლო ოდეს განვთავისუფლდე საწუთრომ-

სა ამისგან, ვესავე ქრისტესა, ვითარმედ მოუკლებელად იყოს ვედრება ჩემი თქვენთვის მისსა მიმართ და ყოველთა სარწმუნოებით მვედრებელთათვის და შვილთა ჩემთათვის, რაჟთა პონ ღმრთისა მიერ წყალობა და შეწევნა სრულიად სიხარულად საუკუნოდ.

და ვითარცა სიტყვანი ესე დაასრულნა, მაშინ ამბორს უყო ძმათა მათ შატბერდელთა ცრემლითა სავსეთა და ფრიადითა ვედრებითა დაარწმუნა უკუნქცევა თვისად ადგილად და თვით წარჰყვა ძმათა მათ ხანძთელთა.

ხოლო სწორი სასყიდელი მიიღეს ღმრთისაგან, რომელთა წარიყვანეს იგი და რომელნი იქცეს, რამეთუ სარწმუნოება და სიყვარული მამისა და მოძღვრისა თვისისაჲ სწორად აქვნდა მათ ყოველთა.

ხოლო რაჟამს შატბერდით ხანძთად მოვიდა ნეტარი გრიგოლ, განიხარეს ხანძთასა თანა მახლობელთა მათ უდაბნოთა. და მოვიდოდეს ძმანი ყოვლით კერძო ხილვად წმიდისა მის და მიაქვნდა კურთხევა და ღოცვა მისგან და სიხარულითა სავსენი წარვიდიან ადგილად თვისად. რამეთუ დიდება ხანძთისა აღმაღლდა საუკუნოთა და საცნაურითა სამკაულითა, იქმნა რაჲ განმზადებულ შრომათაგან მაშვრალთა მათ ნაწილთათვის განსასვენებელ უკუნისამდე.

მას ჟამსა განიხარა ნეტარმან მამამან გრიგოლ, რამეთუ კეთილსა შინა იხილა მონასტერი თვისი და ფრიად მადლით აკურთხა წინამძღვარი იგი სარწმუნო მამაჲ ეპიფანე და ძმანი ყოველნი მორჩილნი მისნი.

74

მაშინ ევედრებოდა ნეტარსა მას მღვდელი ვინმე დაყუდებით მყოფი, რაჟთა იშენოს ეგვტერი ჟამისსაწირავად სენაკსა თვისსა. ხოლო წმიდამან მან პრქვა:

— კრებულისა ძმათა შორის საქმე ეგე უწესო არს. უკეთუ შენ აღაშენო ეგვტერი, ყოველთა ძმათა აღაშენონ. და რაჟამს დეკანოზიან ჟამსა პრეკოს ჟამისწირვისათვის, დიდსა ეკლესიასა მღვდელი ძნიად პოოს. და სხვაჲცა მრავალი არს მას შინა სულისა სავნებელი და არა თუ სარგებელი, და მე არა ვეწამები მას.

75

ამისსა შემდგომად უბრძანა დიდსა ზენონს:

— ძმაო, შთავიდეთ ვენახად, რომელ არს გზასა თანა ოპიზისასა, — რამეთუ ჟამი იყო სთვლისაჲ.

და შთავიდეს ორნივე ზოგად ვენახსა მას. შენებულსა მისსა კეთილად ნაყოფიერსა. და ჟამსა მას შინა მოვიდა სანატრელი მამა მაკარი ოპიზელი ხილვად მოძღვრისა თვისისა მამისა გრიგოლისა. და ვითარცა-იგი ფრიად განიხარეს და სურვიელად მოიკითხნეს ურთიერთას. და რამეთუ იყო ჟამი პურის ჭამისაჲ, პურად ხოლო დასხდეს. და შემდგომად პურის ჭამისა განიზრახეს მუნ დადგომამ ვიდრე ხვალისადმდე.

ხოლო მამამან მაკარი უბნობასა შინა იკითხა ნეტარისა გრიგოლისგან ესრეთ:

— უკეთუ მწვალებელთა შვილი მოიქცეოდის მართლმორწმუნედ, ნათლისღებაჲ უხმსა ანუ არა?

პრქვა მას წმიდამან მან:

— მოციქული ძმა მტყუვრად მათ სახელ სდებს, რომელთაცა დრკუთა მათ მოძღვართა მათთა სახელი პრქვიან. ხოლო ჭეშმარიტთა მორწმუნეთაგან წმიდათა მოციქულთა სახელისდებაჲ არა თავს იდვა პავლე, არამედ აბრალეებს და ეტყვის: „რამასათვის წვალეზანი არიან თქვენ შორის, რამეთუ კაცად-კაცი თქვენი იტყვის: მე პავლესი ვარ“, და შემდგომი ამისი. ხოლო მართლმადიდებელთა ყოველთა ქრისტიანე უწოდა. და აწ დაღაცათუ მწვალებელთათვის წერილიცა აჩინებს რომელთამე ნათლისცემასა და რომელთამე არა. /ხოლო მე ამას ვიტყვი: ვითარცა ყოველთა უწყით, ჭეშმარიტთა ქრისტიანეთა შვილსა მწვალებელი მღვდელი ვარ მოპნათლავს, დაღაცათუ უნათლავი მოკვდებოდის, რამეთუ ნათელი არა არს მათ თანა. და უნათლავისა სიკვდილი უმჯობეს არს, ვიდრე უშჯულოებაჲ შჯულისა გარდასლვითა. ეგრეთვე ჯერ და სამართალ არს ნათლისცემაჲ შვილსა ყოველთა მწვალებელთასა. დაღაცათუ წვალეზამ მათი თვის-თვისად იხილვების, არამედ ურთიერთას განთხზულ არს საცთურებით, მსგავსად მელთა მათ, რომელთაჲ კუდი კუდსა შეუკიცვა საფსონ და ლამპრები ყოველთა კუდებსა გამოაბა, რამეთუ სახე იყვნეს იგინი ყოველთა მწვალებელთა, რომელთაჲცა უკანაჲსკნელ საყოფელი მათი ცეცხლი არს საუკუნოჲ, რამეთუ უცხო ქმნულ არიან წმიდისაგან დედისა ჩვენისა მხოლოჲსა კათოლიკე სამოციქულოჲსა ეკლესიისა. სცთებიან საშოთვან, რომელ საგონებელ არს მათთვის მეორედ შობა, და იტყვიან სიცრუესა, რამეთუ მარადის ნაცილსა ქადაგებენ და ცილსა წამებენ შეჩვენებულნი იგი წმიდათა მამათა ჩვენთა მოძღვართა მიერ. და უკეთუ კვალად შვილნი მწვალებელთანი კრებასა ჰლამოდიან, არღარა წეს არს მათთვის, არამედ კრძალვაჲ და ყოვლადვე სიტყვისა არა წარმოლებაჲ მათ თანა კრებისათვის. და რამეთუ მორწმუნესა,

რომელსა სასწაულისა საქმე ვერ ძალ უც, ურწმუნოთა თანა სიტყვისგებაჲ არა უხმს. და ოდეს მწვალებელთა ყოველთა პრქვიან ერთი სახელი — მწვალებელ, ცთომამცა მათი ერთად შემტკიცებულ არს მტერისა მიერ. ამისთვის ყოველთაჲ ნათლისცემამა ჯერ არს, რამათა ცილობისა იჭვი დაჰხსნდეს და ერთად იყოს სიხარული სრული ჭეშმარიტთა ქრისტიემს სამწყსოთა.

და ესეკითარი სიტყვაჲ მრავალი ბრძანა ნეტარმან გრიგოლ, ხოლო მამამან მაკარი პრქვა:

— ჭეშმარიტად სამართალ არს ბრძანებაჲ შენი, წმიდაო მამაო. არამედ მაუწყე ცხადად წმიდისა სამებისათვის სიტყვაჲ, ღირსი სიტყვისმგებელთა მიმართ.

ხოლო მან პრქვა:

— ისწავე ესაიასგან, რამეთუ სერაბინთაგან ისწავე სწორი პატივი წმიდისა სამებისაჲ, რომელნიცა დაუდუმებელად ხმობენ: „წმიდა არს, წმიდა არს, წმიდა არს უფალი საბათო“. ხოლო გრიგოლ ღმრთისმეტყველი იტყვის სამებისა სამგვამოვნებისათვის: რაჟამს იყვნენ სამნი სანთელნი სახლსა შინა, ვერ ეგების განყოფაჲ ნათლისა მათისაჲ და ვერცალა კვალად შერევნაჲ მათი. ესე არს სარწმუნოებაჲ წმიდისა სამებისაჲ. და „განძსა“ წერილ არს ყოველი ჭეშმარიტებით და ამას იტყვის, რამეთუ მამაჲ ძესა არცა თუ თვალისა წამითა არა უხუცეს არს. აწ ვითარცა გვისწავიეს სიბრძნე წმიდათა წიგნთაგან, კმა არს მოძღვრად შენდა ყოვლით კერბო.

ხოლო ნეტარმან მაკარი პრქვა მას:

— წმიდაო მამაო, ვითარცა პირველ ხატი მონაზონებისაჲ ხელითა შენითა მომცა უფალმან, აწ ეგრეთვე სულიერი სწავლაჲ ბირითა შენითა მომანიჭოს ზღუდედ ჩემდა უკუნისამდე.

და ვითარცა შემწუხრდა, ერთსა შინა სახლსა იყვნეს სამნივე იგი ღმრთისა კაცნი და წართქვენეს წესისაებრ ფსალმუნნი. ხოლო მაკარის პრულოდა და სარეცელსა ზედა მიეძინა.

მაშინ ნეტარი იგი მამაჲ გრიგოლ და ზენონ სიტყვითა მდაბლითა ფსალმუნებდეს. და მაღლმან საღმრთო მან განაბრწყინვა ივინი ნათლითა დიდებისაჲთა და სახლი იგი ბნელი ვითარცა მზისა მცხინვარებაჲმან განანათლა. და ვითარცა განელვიძა მამასა მაკარის, თქვა:

— ვითარ საკვირველად იხილვებიან წმიდანი ესე!

ჰრქვა მას მამამან გრიგოლ:

— ძმაო მაკარი, რაჲსა გიკვირს ხილვად ესე, არა გასმიესა წერილისამ: „საკვირველ არს ღმერთი წმიდათა შორის მისთა“?

და ესრეთ იხარებდეს სამნივე იგი სამებისა წმიდისა მადიდებელნი და წართქვენს ცისკრისა საგალობელნი.

და ვითარცა განთენა მშვიდობისა სადგურთა მათ, ურთიერთას მშვიდობად დაუტევეს და წარვიდა მამად მაკარი ოპიზად. ხოლო მამად გრიგოლ და ზენონ აღვიდეს თვისად მონასტრადვე.

და რამეთუ ესე ზენონ მიწევნულ იყო სათნოებათა მოძღვრისა თვისისათა, რომლისათვისცა იტყოდეს კაცნი შემდგომად ნეტარისა გრიგოლის გარდაცვალებისა, ვითარმედ:

— ზენონ არს ზღუდე მტკიცე კლარჯეთისა დიდებულთა უდაბნოთად.

77

ხოლო ნეტარსა მამასა ჩვენსა გრიგოლს გულმან უთქვა განსლვად ხორცთაგან და ღმრთისა მისლვად. და აუწყა უფალმან აღსრულებად ნებისა მისისაჲ, ვითარცა თქვა დავით: „ნებაჲ მოშიშთა მისთაჲ ყოს უფალმან, ლოცვანი მათნი ისმინეს და აცხოვნეს იგინი“.

მაშინ უბრძანა ძმათა თვისთა შესაქმე კერეონთა სანთელთად შესაწირავად გარემო ყოველთა მათ მახლობელთა უდაბნოთა, რომელ არიან ოპიზად და ფრთენი მისნი — ბერთად და მახლობელნი მისნი — მიძნაძოროჲ და წყაროჲსთავი თანამკვიდრით მათითურთ. ხოლო წაბტერდი დაღაცათუ სხვათა მათ უდაბნოთა მცირედ შორავს, არამედ განუყოფელად თანამოძმე არს მათი ერისა მის ღმრთისა სიკეთითა და ყოვლითავე საღმრთოჲსა მოძღვრებისა წესითა და კანონითა მონაზონებისა შჯულისდებისაჲთა. და ყოვლითავე კეთილისა საქმითა სწორად პატივცემულ არს ღმრთისა მიერ და კაცთაგან, რამეთუ არს იგი სიქადულ ყოვლადვე მახლობელთა მონასტერთა.

მათ ყოველთა უდაბნოთა თანა წარსცა კერეონები და შეუთვალა დღე იგი, რომელსა აღანთნენ და ლოცვა ყონ მისთვის.

78

ხოლო მათ გულისხმა ყვეს ჟამი იგი მიცვალებისა მისისაჲ ამიერ სოფლით. რამეთუ ვითარცა მიცვალებასა წმიდისა ღმრთისმშობელისასა მოიწია გუნდი წმიდათა მოციქულთაჲ კიდეთაგან ქვეყანისათა, ეგრეთვე წმიდანი მამანი შემოკრბეს ჟამსა მას დროჲ-

სა დღისა მისისასა პატივად ნეტარისა მის მოხუცებულისა და რამათა იკურთხნენ მის მიერ.

ხოლო იგი სიხარულითა აღივსო ხილვითა მათითა და ქრისტემსმიერთა კურთხევითა აკურთხნა ყოველნი და ჰრქვა მათ:

— მოგეცინ უფალმან შრომისა თქვენისა სასყიდელი, რომელმანცა ბრძანა: „უძლურ ვიყავ და საპყრობილესა, და მოხვედით ჩემდა“. რამეთუ მე აწ, ესერა, ხორცთა საპყრობილით განვალ და უძლურებისაგან განვთავისუფლდები მადლითა ღმრთისაჲთა, რომელმანცა ჯვართა სიკვდილი დათრგუნა და ავაზაკისა თანა ყოველთა მორწმუნეთა წმიდაჲ ჯვარი თვისი მიანიჭა წინამძღვრად და ანგელოზთა თანა წმიდათა ნიშად ქრისტიანობისა ბეჭედი იგი სამეუფოჲ, რომელიცა აქვს სულსა მორწმუნეთა კაცთასა საფარველად სამარადისოდ და საცხორებელად.

მაშინ ჰრქვეს ყოველთა მათ მამათა ნეტარსა გრიგოლს:

— წმიდაო ღმრთისაო, ბრძანებათა მათებრ ქრისტესთა ნეტარებისა საქმეთა მათ სამკვიდრებელთ, ნებსით გლახაკო სულითა მით სიმდაბლისაჲთა სასუფეველისა დამკვიდრებისათვის, მგლოვიარეო გულითა საუკუნოდ ნუგეშინისცემისათვის, მშვიდო გონებითა, სამოთხისა სიკეთესა მომლოდებელთ, სიმართლისათვის მშიერო და წყურიელო და ტკბილსა მას საზრდელსა ქვეყანასა მოუკლებელსა ღირს ქმნულო, მოწყალეო გლახაკთაო, განუშორებელ არს შენგან მარადის წყალობაჲ ღმრთისაჲ! წმიდაო გულითა და სულითა შენითა, ყოვლადვე ღმრთისმხილველო, მშვიდობისმოქმედო ძმათა შორის და მშვიდობასა წმიდათა ანგელოზთასა მიწევნულო შვილ ღმრთისა წოდებითა, დევნათა და ჭირთა ღმრთისათვის თავსმდებელთ ქრისტეს თანა მკვიდრყოფისათვის, ყვედრებულთათვის ქრისტესთვის ნავთსადგურო და მზრუნველო ცხორებისათვის ჩვენისა სამარადისოსა მას ცხორებასა! შენ გიხაროდენ და მხიარულ იყავ, რამეთუ სასყიდელი შენი ღიდ არს ცათა შინა, რამეთუ შენ, მსგავსად მოციქულისა პავლეს მართლისა, ღვაწლი კეთილი მოგიღვაწებდეს, სრბაჲ აღგისრულებდეს, სარწმუნოებაჲ დაგიმარხავს საქმითა კეთილითა განსრულებული. ამიერიტგან მიგეღლის სიმართლისა იგი გვირგვინი, რომელი მოგანიჭოს მეუფემან შრომათა წილ შენთა წმიდათა. არამედ ნუ დამივიწყებ ჩვენ, სულიერად შვილთა შენთა, მი-რამ-იწიო წინაშე პირსა სახიერისა, მოწყალისა და მწყალობელისა ტკბილისა უფლისასა. მომიხსენენ სამწყსონი შენნი და ნუ დაიდუმებ მოღვაწებასა ჩვენთვის ქრისტეს მიმართ. რამეთუ ყოვლადვე ძალ გიც შეწევნაჲ ყოველთაჲ, რომელნი ლოცვათა შენთა ესვენ და მეოხებასა შენსა მოივლტიან.

ხოლო წმიდამან მან პრქვა მათ:

— დაღაცათუ თავი ჩემი განუშაღდე უფალსა და სიყრმითგან ჩემით მსგავსად ძალისა ვშვერ, ხოლო უფრომს არს პატივი სიტყვათა თქვენთაჲ, ქრისტემს მსახურნო მამანო. არამედ ღმერთი გულს-მოდგინებასა ეძიებს კაცთაგან და მიანიჭებს ნაცვალად სასუფეველსა მორჩილთა მისთა. და მეცა მომმადლოს მკვიდრყოფაჲ ნების-მყოფელთა თანა მისთა ლოცვითა თქვენ ყოველთაჲთა. ხოლო თქვენ გეხსენენ კრძალულებაჲ ჩემი მოთმინებით მონაზონებისა მიმართ, რომელიცა იხილეთ, ვინაჲთგან დავემკვიდრე თქვენ შორის ვიდრე აქამომდე, რამეთუ ესრეთ ჯერ არს ძიებაჲ სასუფეველისა ცათაჲსაჲ. და ჩემთვის ლოცვასა ჰყოფდით, რაჲთა მომეცეს მადლი წინაშე ღმრთისა შეწევნად თქვენდა, შემწეთა ჩემთა, უფლისა მიერ.

79

მაშინ პრქვა ხანძთას შინა მყოფთა ძმათა:

— შევილნო, რომელი მცნებაჲ პირველითგან გესმა ჩემგან, სულისა თქვენისა საცხორებელად დაიმარხეთ და ჰყოფდით მარადის სახსენებელსა ჩემსა. და მე უკეთუ ვპოვო კადნიერებაჲ წინაშე ქრისტემსა, უხვებაჲ კეთილთა მისთაჲ არა დაგაკლდეს ორსავე სოფელსა. ხოლო ამას გამცნებ აწ ჯვართა ქრისტემსითა, რაჲთა ხორცნი ჩემნი დაჰმარხნეთ ძმათა ჩემთა თანა, რამეთუ არა უმჯობეს ვარ ძმათა ჩემთა სათნოებათა მოგებითა. ამისთვის ყოველთა გევედრები, ნუსადა დამივიწყებთ ლოცვასა თქვენსა ღმრთისა მიმართ ყოვლადვე მლოცველსა თქვენსა და აწ ვედრებისა შემწირველსა თქვენთვის ქრისტემს მიმართ საუკუნოდ. მომიხსენეთ მარადის ლოცვითა და ჟამისწირვითა სიკვდილით უცხო ქმნული თქვენგან, იხილოთ რაჲ ადგილი მწირობისა ამის მკვიდრობისა ჩემისაჲ, რამეთუ, აჰა ესერა, ვიდრე ჟამადმდე კვალად წოდებისა ხორცნი ჩემნი მიიქცევიან მიწად, ხოლო სული ჩემი შეიწყნაროს უფალმან.

80

და ამათ რაჲ სიტყვათა იტყოდა ნეტარი გრიგოლ, მაშინ ნათლიითა მიუწოდომელითა შეიმკო შვენიერად ხილვაჲ მისი ბრწყინვალედ ქრისტემს მიერ. რამეთუ ბანაკი ანგელოზთა უფლისათა გარემოადგა მას და პატიოსანთა საკმეველთა სულნელებამან აღავსო ყოველი იგი ერი კრებული მამათაჲ. და რამეთუ აქენდა ჩვეულებაჲ

ზეცისა წმიდათა მთავრობათა ხილვისაჲ სულსა მას მართალსა, და აწ მათგანვე სიხარულისა ხმაჲ ესმა ესე:

— ნუ გეშინინ მოსლვად ჩვენ თანა, მსახურო ქრისტემო სა-
ნატრელო, რამეთუ ქვეყანისა ანგელოზსა და ზეცისა კაცსა გიწესს
მეუფეჲ ცათაჲ ქრისტე. აწ მოვედ სიხარულით და უფლისა შენისა
თანა იხარებდ დაუსრულებელად, რამეთუ ნეტარ ხარ შენ შორის
კაცთა ნეტარსა მას დიდებასა დამკვიდრებად განმზადებული და
მსიარული საუკუნოდ.

ხოლო ესე სიტყვანი ესმოდეს რომელთამე მოწაფეთა მისთა,
არამედ ხილვაჲ იგი დიდებული ყოველთა იხილეს.

მაშინ ნეტარმან მან სრულიად განიხარა მიუმძლავრებელი იგა
სიხარული და ჯვარი დასწერა თვისსა მას მონასტერსა და ძმანი
თვისნი აკურთხნა საუკუნოჲთა კურთხევითა ყოველთა თანა ქრის-
ტიჲს მორწმუნეთა და თქვა:

— მეუფეო ქრისტე, ვინაჲთგან თვით თავადმან ივნე და გამოი-
ცადე, ძალგიც მათდაცა შეწევნად, რომელნი-იგი გამოიცადებოდნან
მახეთაგან და საცთურთა მტერისათა. რამეთუ ქრისტეანეთა შემწე
შენ ხარ, უფალო, დაიფარენ მარჯვენითა შენითა მოსაგნი წმიდისა
სახელისა შენისანი და ბოროტისაგან იხსნენ და მიეც მათ სიხარუ-
ლი უოხჭნოჲ. ხოლო მე, მონაჲ შენი, მაცხოვრე სასუფეველსა შენსა
და წყალობით მომიხსენე სუფევითა შენითა!

81

და ესრეთ შეჰვედრა სული უფალსა და შეერთო ანგელოზთა
კრებულსა, რამეთუ უხორციონი ანგელოზნი და სულნი კაცთანი
ერთბუნება არიან და სულსა კაცისასა აქვს მეტყველებაჲ ანგელო-
ზებრი. დაღაცათუ ხორციელთა ენათა დაცხრომისათვის იტყვის და-
ვით: „მას დღესა შინა წარწყმდიან ყოველნი ზრახვანი მათნი“, —
არამედ იგივე იტყვის წმიდათა სულებისათვის, ვითარმედ: „იქა-
დიან წმიდანი დიდებითა, იხარებენ სახსენებელსა ზედა მათსა“
და მეოხებასა ჰყოფენ ქრისტეჲს მიმართ მაღიდებელთა მათთა-
თვის.

რამეთუ ვიდრე განშჯადმდე ცოცხალთა და მკვდართა იღვწიან
მვედრებელთა ხორციელთა კაცთათვის მორწმუნეთა და მოელიან
სრულსა მას სიხარულსა და მსიარულებასა აღთქმისაებრ მეუფისა
მათისა, რაჟამს დიდებისაგან უდიდებულესსა დიდებასა დაემ-
კვიდრნენ უფლისა დიდებით მოსლვასა.

ხოლო რჩეულთა შეკრებაჲ ოთხთაგან ქართა ცისათა კიდითგან

ცხადით ვიდრე კიდევმდე ცისა ესე არს, რამეთუ ქართთა, ვითარცა ეტლითა, შეკრიბნეს ქრისტემან წმიდანი თვისნი წინაშე მისსა სიხარულად და შვებად საუკუნოდ, ოდეს-იგი თითოეული მათი ნაშრომსა თვისსა უჩვენებდეს უფალსა და ნაცვალად მიაქვნიდეს სიმდიდრე დაუღუპნელი.

82

მაშინ, ნეტარო მამათ, ახალი იგი ქრისტეს მოწამე იოვანე სანატრელა, ხანძითთ იერუსალემად მიწევნული და სარკინოზთა ხელითა ბაღდადს ქრისტესთვის მოკლული და სასწაულითა ბრწყინვალე, იხარებდეს რჩეულთა თანა შვილთა შენთა, რაჟამს წარუდგინებდე მათ ქრისტესა. მას ჟამსა რამე იყოს ჩვენ უღებთათვის-ნუგეშინისცემა, რომელნი წოდებულ ვართ შენდა მოწაფედ? რამეთუ განხმელ არს სიყვარული ურთიერთას და ყოველი კეთილისა საქმე შემცირებულ არს და დაკლებულება აღორძინებული!

არამედ შემდგომად ღმრთისა მოწყალებათა და ყოველთა წმიდათა მეოხებისა ლოცვათა შენთა მიმართ არს სასოება ჩვენი, წმიდაო მამათ. შეიწირე სარწმუნოება ჩვენი, ღირსო, რამეთუ შენ უწყი სიყვარული ჩვენი. დაღაცათუ არა გვიხილავ ხორციელად, ნუ დამივიწყებ ჩვენ, არამედ იყავნ მადლი შენი შემწე ჩვენდა, წმიდათა უდაბნოთა შენთა შინა დამკვიდრებულთა, და ყოვლისა ერისა, რაითა ვოპოვნეთ შენ თანა სიხარულისა მის წარუვალისა ცხორებასა.

აწ საყვარელნო ქრისტეის მორწმუნენო, ჩვენცა გვიღირს ყოველთა გულსმოდგინება მსგავსად ძალისა საქმედ კეთილისა მოწყალებასა თანა ღმრთისასა და წმიდათა მეოხებასა, რაითა ღირს ვიქმნეთ ცოდვათა შენდობასა და ღიდსა წყალობასა საუკუნოდ.

83

ხოლო იყო გარდაცვალება ნეტარისა მამისა ჩვენისა გრიგოლისი რიცხვსა წელიწადთა მისთასა ას და მეორესა წელსა, ქრონიკონსა ოთხმეოცდაერთსა. არამედ გარდაცვალებითგან მისით დაიწერა ცხორება ესე მისი შემდგომად ოთხმეოცდაათისა წლისა, დასაბამითგან გარდასრულთა წელთა ექვს ათას ხუთას ორმეოცდამეათოთხმეტესა წელსა, იერუსალემს პატრიაქობასა აგათონისსა, მცხეთას კათალიკოზობასა მიქელისსა, ქართველთა ზედა მთაერო-

ბასა აშოტ კურაპალატისასა, ძისა ადარნერსე ქართველთა მეფისასა, აფხაზთა ზედა მეფობასა გიორგისსა, ძისა კოსტანტი მეფისასა, ერისთავთა ერისთავობასა სუმბატისსა, ძისა ადარნერსე მეფისასა, მაგისტროსობასა ადარნერსესსა, ძისა ბაგრატ მაგისტროსისასა, ერისთავობასა სუმბატისსა, ძისა დავით მამფლისასა. ქრისტემან დიდება უოხჴნოჲ მათ ყოველთა მიანიჴენ!

ხოლო ჟამსავე მას იყო ანჩს ეპისკოპოსი მაკარი და ნეტარისა მამისა გრიგოლის შენებულთა მათ მონასტერთა იყვნეს მამასანლისნი ნათესავით დიდთა აზნაურთა შვილნი, ხანძთას — მამაჲ თევდორე, დისწული მცხვედაძისაჲ, და შატბერდს — მამაჲ გრიგოლ, ძეჲ ლიპარიტისი, სახელითა დიდისა მამისა გრიგოლისითა შემეკობილი. ქრისტემან სრულიად შეამკვენ მადლითა მისითა და განამართლენ წინაშე მისსა საუკუნოდ!

ხოლო ხანძთისა წინამძღვრისა და იოვანე ძმისა მისისა და წიგნისა ამის აღმწერელისა გიორგი მერჩულისა, — სამთავე ამათ ერთად გულსმოდგინებითა დაიწერა ხანძთას შინა ნეტარისა გრიგოლის ცხოვრებაჲ ესე. ქრისტემან წიგნსა მას ცხოველთასა დაწერენ იგინი და სრულიად წყალობა ყავნ ყოველთა მორწმუნეთათვის, რაჲთა გულისხმა ყონ საღმრთოჲ ნიჴი ქვეყანისაჲცა ზეცისასა თანა.

რამეთუ ეკლესიასა შინა ერთი წიგნის მკითხველი მცირეთა მსმენელთა და მრავალთათვის სწორად კმა არნ. და ეგრეთვე, უკეთუ ერთი იკურთხევიან ანუ მრავალნი, მაკურთხეველი იგი ერთი კმა არნ. რამეთუ მოუკლებელ არიან კეთილნი იგი ქრისტემანნი ჩვენდა მომართ და მადლი წმიდათა მეოხებისაჲ.

84

რომლისათვისცა დღეს ხსენებაჲ ნეტარისა მამისა გრიგოლისი იყავნ მარადის ჩვენდა სასო და შესავედრებელ სულისა და ხორცთა და ყოველთა მართალთა შორის დასსა მას მონაზონთა ერისთავისა მამისა ჩვენისა დიდისა ანტონისსა ნათელსა შინა დაუღამებელსა, ვითარცა თქვა სოლომონ: „ნათელი მართალთა ზედა მარადის“. და კვალად იტყვის: „ხოლო სულნი მართალთანი ხელთა შინა ღმრთისათა ცხოველ არიან“ და განათებულ მზისა მისგან სიმართლისა ცათა დაუტევნელისა და ქალწულისა საშოსა დატევნულისა გამოუთქმელად და ჩვენდა ცხოვრებად გამობრწყინებულისა ნათლისა მის დაუსაბამოსა — ქრისტემან ღმრთისა ჩვენისა. რამეთუ არაჲ შეუძლებელ არს მის წინაშე, რომელმანცა მისცა ქმნულსა

თვისსა მზის თვალსა ამას ესევეთარი ბრწყინვალეობაჲ, რომელ ყოველსა ხილულსა მიეფინების და განანათლებს ნათლითა მისითა. და მანვე ყოვლისა შემძლებელმან ღმერთმან მისცა მადლი ხელმწიფებისაჲ ყოველთა წმიდათა მისთა და ჩვენთვის ვედრებასაჲ ჰყოფენ მოუკლებელად მისსა მიმართ. ამისთვისცა ხსენებაჲ მათი ქებით აღესრულების და დღესასწაულისა მათისა შემამკობელთა ჰფარვენ მარადის და განანათლებენ სულთა მათთა და მადლსა მიანიჭებენ ყოველთა მორწმუნეთა, ვინაფთგან ძალუც შეწევნაჲ სარწმუნოებით მვედრებელთა მათ თითოეულსა მათგანსა და მარადის მეოხ არიან ჩვენთვის წინაშე წმიდისა სამებისა, დამბადებელისა ყოველთაჲსა, რომლისაჲ არს ძლიერებაჲ, დიდებაჲ და დიდად შეენიერებაჲ და სუფევაჲ დაუსაბამოჲ და დაუსრულებელი. და მისსა შვენის პატივი და ქებით თაყვანისცემაჲ ჟამთა უკუნისამდე და მერმეთა მათ საუკუნეთა, ამენ.

85

პირველ ყოფილი ესე სასწაული გვესმა ბერთაგან ჩვენთა, ვითარმედ ჟამსა მამისა გრიგოლის მოწაფისასა ხანძთას ეპიფანეს მამობისასა იყო ვინმე კაცი მდიდარი ანჭკორას და სახელი მისი წერტა. და აწ რომელ წერტაჲსნი ჰრქვიან, თხათა მისთა სადგური ყოფილ არს. და მას ესვა ასული, შობითგან ყრუჲ და უტყვი, ხოლო ჰასაკითა მრთელი. და ვითარ ათცამეტისა წლისაჲ იყო ქალი იგი, დედასა მისსა ჩვენებით ძილსა შინა გამოეცხადა ღირსი ეპიფანე და ჰრქვა:

— ხანძთას ჟამისწირვასა ჩემსა ხვალე მოავლინე კაცი და ხელთა ჩემ, ეპიფანესთა, ნაბანი მოვსცე შენდა და ასვი იგი ასულსა შენსა და სცხე თავსა მისსა და განკურნოს იგი ქრისტემან ვნებათა მისთაგან მადლითა ყოველთა წმიდათაჲთა.

ხოლო მორწმუნემან მან დედაკაცმან არა აუწყა ქმარსა თვისსა ჩვენებაჲ იგი, რამეთუ მას ჟამსა კაცი იგი მონაზონთათვის მკსინვარედ იყო, და იღუმალ წარავლინა კაცი. ხოლო ნეტარმან ეპიფანე უფლისა მიერ იცოდა, რაჲ-იგი ყოფად იყო, და მისცა კაცსა მას ხელთა თვისთა ნაბანი. და მი-რაჲ-იწია, დედაკაცმან მან სარწმუნოებითა მტკიცითა სცხო ევლოგიაჲ იგი უსისხლოჲსა მსხვერპლისაჲ ღირსად შემწირველისა მღდელისაჲ ასულსა თვისსა. ხოლო მას დაეძინა სამ დღე და სამ ღამე. და რაჟამს განელვიძა, თქვა:

— დიდებაჲ ღმერთსა, დიდებაჲ წმიდასა სამებასა, რომელმან

ლოცვითა ნეტარისა მამისა ეპიფანესითა განმკურნა და მიხსნა მე
ეშმაკისაგან!

და ვითარცა იხილა სასწაული ესე წერტა, მამამან მისმან, გან-
კვირვებული სიხარულითა სავსე წარვიდა ხანძთად. და ვითარ საჩი-
ნოსა უდაბნოჲსასა მიიწია, ხმამაღლად ტიროდა პირველისა მის
წარმდებებისა მისისათვის. მაშინ მამამან ეპიფანე სიხარულით და
ნუგეშინის ცემით მოიკითხა და ფრიად პატივ სცა ძალისაებრ.
ხოლო წერტა დიადი შესაწირავი მიუძღვნა და შეწირა წინაშე წმი-
დისა მთავარმოწამისა გიორგისსა და ჰმადლობდა ქრისტესა საკ-
ვირველთმოქმედსა და მონასა მისსა ეპიფანეს, რომლისა ლოცვითა
სრულიად სიხარული მიეფინა. ხოლო ასული იგი მისი კეთილად
ცხონდა ამას საწუთროსა და საუკუნოდ. და ჩვენთვისცა უფალმან
სრულიად წყალობა ყავნ ოხითა ყოველთა წმიდათა მისთაჲთა.

86

ხანძთას მკვიდრი გაბრიელ მოძღვარი, ფრიად მოღვაწე ნეტარი
წმიდაჲ მამაჲ გვითხრობდა იგი მამისა ბასილისსა, ვითარმედ
მრავალთა წელთა მამასახლისობასა მისსა ხანძთას ესე იყო კანონი
მისი:

— ოდეს შინა არნ, ტრაპეზისაგან კიდე საზრდელსა არარას
მიიღებდა, არცა ჭამადსა, არცა სასმელსა. ხოლო ჟამსა სნეულები-
სა მისისასა, რომლითა გარდაიცვალა წინამძღვრობასა შინა მისსა,
მრქვა: — შვილო გაბრიელ, საოსტიგნით ცხელი საჭმელი კორკო-
ტისაჲ მომართვი. და მაშინ არა ეგბო, სხვაჲ შევაგბე და მივართვი,
რამეთუ მრავალთა დღეთა არარაჲსა გემოჲ ეხილვა. და ვითარ ცნა,
ვითარმედ მას დღესა საეროდ იგი საჭმელი არა ყოფილ არს, მაშინ,
რომელი იგი მიმეღო, შფოთით დასთხია და რისხვით მრქვა მე: —
რად სცეთ, საწყალო, და მე მაცთუნებ? ხოლო მე შიშით შევინდვე
და ვპკითხე მიზეზი ფრიად მოგინებისაჲ. ხოლო მან მრქვა: —
შვილო, სიჭაბუკესა ჩემსა მამისა გრიგოლის სახედარსა ვხედევდი
და მამასა ჩემთვის ხორციელსა საურავსა ვაწყინებდი. ხოლო მას
ღმრთისა კაცსა წინაჲსწარმეტყველებისა მადლი აქვნდა ქრისტემს-
გან და ესრეთ მიბრძანა: ბასილო, მოკლედ შენ ხანძთას მამასახლი-
სად დასდგები, და აწ რომელსა იურვი, მერმე ვითარი გინდეს სა-
მოსელი და საგებელი, გაქვნდეს. ხოლო მოხუცებული, სულიერად
მამაჲ შენი აწვე გამცნებ და ჯვართა ქრისტემსითა ჯვარსა დაგ-
წერ: ოდეს ესე სიტყვაჲ ჩემი საქმით იქმნას, ხანძთას შინა რაჲ
იყო, ყოველსა ხორცთა საღვაწსა ტრაპეზსა დაშჯერდი, სხვაგან

რად იყო — იგი პატივი შენ ხორცთა შვებად გეყოფისო. და აწ მრავალთა წელიწადთა ჩემსა მამასახლისობასა კანონი მამისა ჩემისაჲ საქმით აღმისრულებიეს. ხოლო შენ სიკვდილისა ჩემისა ჟამსა ურჩებისა პატიუსა შთამაგდებდი, ამისთვის განვრისხენ შენ ზედა. და მე კვალადცა შეუვრდი და დამიკვირდა ფრიადი იგი მოთმინებაჲ მისი. ხოლო მამამან ბასილი მაკურთხა ყოვლითა კურთხევითა და მრქვა: — კურთხეულ იყავ უფლისა მიერ შენ და ყოველი ერი მართლმორწმუნე ოხითა წმიდისა ღმრთისმშობელისაჲთა და წმიდისა გიორგისითა და ყოველთა წმიდათაჲთა. ამენ.

სერაპიონ ზარზმელის ცხოვრება

...მოციქული იტყვის: „იესო ქრისტე გუშინ და დღეს და იგი თავადი უკუნისამდე“, რომელმან აწცა აღმოაბრწყინვა ვითარცა რამ ელვა-ცისკროვნება ახალთა ამათ მნათობთა ახალსა სამყაროსა წმიდისა ეკლესიისასა, რაითა ვითარცა მთიები ბრწყინვიდენ პირსა ყოვლისა სოფლისასა და ბაძვად საღმრთოდ მოქალაქობისა გულსა ყოველთა მოსწრაფეთასა. რამეთუ, აჰა ესერა, ჯერჩინებითა ღმრთისაჲთა ჟამთაცა ჩვენთა იხილვნეს ახალნი მნათობნი და მოძღვარნი და მასწავლელნი, ვითარცა ძველსა შინა ელია და იოვანე და შემდგომად პავლე თებელი და დიდი ანტონი, მაკარი, ეფთვიმი, საბა და გერასიმი, და რად გვიხმს თვითოეულად წარმოთქმად, — ყოველნი მსგავსნი და მობაძვნი მათნი, რომელთა ვლეს მოსწრაფებით იწროჲ და საჭირველი გზად, მიმყვანებელი ზეცისა ქალაქად, რომლისა ხუროთმოძღვარ და შემოქმედ ღმერთი არს.

ხოლო იტყვიან ვიეთნიმე, ვითარმედ:

— ჟამთა ამათ ჩვენთა არღარავის ხელეწიფების მსგავსებაჲ პირველთა მამათაჲ, რამეთუ განგებითა რაჲთმე საღმრთოჲთა მიფარულ არს.

არამედ შენ ისმინე გულსმოდგინედ, საყვარელო, რომლისათვის აწ სიტყვაჲ წარმართებულ არს.

რამეთუ ყოვლითურთ მსგავს იქმნა ამათ წმიდათა მამათა ყოლად ბრწყინვალე და ზეცისა ჩინებისა ღირსი ყოლად წმიდაჲ მამაჲ ჯა მოძღვარი ნეტარი სერაპიონ. გარნა ვიტყოდით ზოგსა რაჲმე შეკრებულთა ცხოვრებისა მისისათა აღწერით მოთხრობად და საღმრთო ოთა სმენისმოყვარისა სიწმიდისა თქვენისა მოხსენებად, ჰოჲ პატროსანო და საღმრთოო კრებულო და მწყობრ მდგომლობით მიმსგავსებულნო ზეცისა დასთანო, რომელნი მკვიდრ ჩინებულ ხართ ტალავართა ნამუშავეკეთა მისთა, მღდელნო და მამანო უდაბნოჲსა დიდისა ზარზმისანო, რომელთა წილ კეთილ გხვდა დიდი ესე მნა-

თობი მამამ, მამათა მოძღვარი და მასწავლებელი, რაათა გვესმოდინ სწავლანი და საღმრთონი საქმენი და შრომანი მისნი და ვადიდებდეთ მამასა ზეცათასა, ვითარცა-იგი უფალი იტყვის, ვითარმედ „ესრეთ ბრწყინევდინ ნათელი თქვენი წინაშე კაცთა, რაათა იხილნენ საქმენი თქვენნი კეთილნი...“ და შემდგომნი.

ხოლო ჯერ არს ჩვენდა, ძმანო, რაათა ჩვენცა ძალისაებრი ვაზინოთ ბაძვა დიდისა მის მოძღვრისა და მწყემსისაჲ და აწ გულისმოდგინედ და შრომისმოყვარებით ვისმინოთ მცირე ესე სიტყვისამიერი გამოხატვაჲ ვრცელისა მის ფრიად საწადელისა ცხორებისა მისისა და აწინდელისა აქა შემოკრებისაჲ.

ხოლო ცრემლით ვევედრები სიყვარულსა თქვენსა ყოვლად უღირსი ესე, რაათა თანაღმობილ იქმნეთ უძლურებისა ჩემისა მოცემად სიტყვაჲ, ღირსი აღებასა პირისა ჩემისასა სიტყვისა მიერ უსიტყვთა სიტყვიერმოყოფელისა და უძლურთა განმადლიერებელისა, რამეთუ იწყებს სიტყვაჲ დასაბამსა ცხორებისა მისისასა.

ესე ნეტარი და ყოვლად ქებული სერაპიონ აღმოსცენდა ქვეყანასა კლარჯეთისასა მშობელთაგან ღირსთა და პატიოსნებით და ლიტონად ცხორებულთა, რომელნი შრომით და ქვეყანის მოქმედებით იზარდებოდეს და ნაშრომისაგან მათისა მდიდრად ზრდიდეს გლახაკთა და ძალისაებრსა მისცემდეს უღონოთა ხელის აპყრობასა და სიმშვიდით და სიმდაბლით იყოფვოდეს მსგავსად საწინამსწარმეტყველოჲსა სიტყვისა: „ვის მივხედნე, გარნა მშვიდსა და მდაბალსა“ და შემდგომი.

ხოლო მამასა ამის ნეტარისასა ეწოდებოდა კვიპრიანე, ხოლო სახელსა დედისა მისისასა უმეცარ ვართ, არა თუ სახე-ბოროტებისა რამესათვისმე, არამედ ჟამთაგან დაფარვისათვის, რამეთუ რომელმან ესევეითარი გამოიღო ნაყოფი, ვერ ეგების მისი უშვერებით და უნდოდ წარწყმედაჲ, ვითარცა უფალიცა იტყოდ: „ვერ ხელეწიფების ხესა კეთილსა ნაყოფისა ხენეშისა გამოღებად“.

ესრეთ დედაჲ ამისი ნეტარისაჲ სახელმოუხსენებელად დაიფარა სოფლით. რამეთუ ნათლად რა გამოიყვანა წმიდაჲ ესე ნაშობი ორთა თანა ძმათა მისთა, რომელი ერთი იგი უხუცეს იყო და ერთი — უმრწემეს, რომლისა ხსენებაჲ მრავალგზის ეგულვების სიტყვასჲ, რამეთუ შვნა რაჲ სამნი ესე ნაშობნი და განიხარა შეილთ სხმისაგან (ვითარცა მეფსალმუნე დასწერს: „დედაჲ შვილთა ზედა სახარულყვანი“), ნათლად გამომყვანებელი მათი ნათლად წარუვალად მიიცვალა.

ხოლო უმრწემესი ძე იოვანე დაშთა ყოვლად უსრული და ენაბრგვნილი. იგი უკვე აღზარდა მამამან მისმან კვიპრიანე, ვითარცა

შეჰგავს მამასა შვილთმოყვარესა. არამედ შემდგომად არამრავალთა წელთა აღესრულა მამამცა ამათ ნეტართამ და წინაშე ღმრთისა მიიცვალა სიბერითა კეთილითა განპოხებული. და დაშთეს სამნივე იგი ყრმანი, მსგავსად ბაბილოვნისა ყრმათა, აღსა მას შინა სიგლახაკისასა შეთხეულნი.

ხოლო აქა ეგულების სიტყვასა მცირედ წიაღსლვამ სხვად მიმართ, რამთა უმეტეს გამოჩნდეს კეთილთა მათ ნერგთა ნაყოფთმცენარებაჲ და ამისსა შემდგომად კვალად არა ოდენ ასწილ, არამედ უმეტესცა რტოგანრთხმით გარდაფენილებაჲ ოცდაათეულად, სამოცეულად და ასეულად, რამთა დასასრულს თხრობისასა გულისხმაჰყოთ, თუ ვითარი ტკბილი და შვენიერი დამწიფდა ტევანი მათისა მის მოძღვრებისა ნამუშავეთაჲ.

არამედ აწ ჯერ არს ჩვენდა, რამთა დიდთა მათთვის უდაბნოთა და მონასტერთა მოვიხსენოთ, თუ ვინამ იქმნა შენებაჲ მათი, ანუ ვინ იყვნეს მაშენებელნი იგი. პირველად სული იგი და მადლი საღმრთოჲ და მერმე მის მიერ აღძრულნი წმიდანი იგი მამანი. რამეთუ აღეშენა რამ წმიდაჲ და დიდი უდაბნოჲ ოპიზამ მონაზონთა მიერ, რომელთა ეწოდებოდა ამონა, ანდრია, პეტრე და მაკარი. ხოლო ამისსა შემდგომად მოვიდა მუნით და აღაშენა უწყებითა საღმრთოთა მცირე ეგვტერი და შესაკრებელი მცირეთა ძმათაჲ ადგილსა კლდოანსა და უვალსა კაცთაგან, რომელსა პარეს უწოდიან. ხოლო ესე სიტყვაჲ მამათა მიერ მოვალს ჩვენდა, რამეთუ მიქაელ იყო აღმაშენებელი, სასწაულთა და ნიშთა მოქმედი მაღალთა და დიდთაჲ, რომელი იყო მოწაფე დიდისა შიომხის საკვირველთმოქმედისაჲ, რომელი, ვითარცა მთიები განთიადისაჲ, ბრწყინვიდა ქვეყანასა ქართლისასა.

ამისა ნეტარისა მიქაელის მიმართ წარემართა ყოვლად ბრძენი სერაპიონ, რომელსა თანა ჰყვა ძმამ მცირე ჰასაკითა, რამეთუ დიდსა მიქაელს, ვითარცა რამ მამასა სულთასა და მზრდელსა ობოლთასა, შეჰვედრა თავი თვისი. ხოლო ნეტარსა მას სხვანიცა მრავალნი აქვნდეს მოწაფენი, სრულნი და ბრწყინვალენი სათნოებითა, ვითარცა დიდსა ანტონის — ილარიონ და მაკარი, ეგრეთვე მიქაელს — ბასილი და მარკელაოზ.

და მათ თანა შეივედრა ნეტარი სერაპიონ თანა ძმითურთ და თანაადრაცხილ ყვნა დასსა მოწაფეთასა. ხოლო უხუცესი იგი ძმამ წესითა მსოფლიოთა დამაყრობელ ექმნა მამულსა სამკვიდრებელსა და იგივე შეიტკბო ტალანტი — მოღვაწეობა უცხოთა და გლახაკთაჲ.

ამისსა შემდგომად, მო-რამ-იწია ჟამი, წმიდამ მამამ ჩვენი,

ვითარცა ღირსი, ბრძანებითა მიქაელისითა პატივითა მღდელობისათა სრულ იქმნა და ღირსებით მსახურ საღმრთოთა საკურთხეველისა. და ამან ყოვლად განთქმულმან და დიდთა ნიშთა მოქმედმან მიქაელ აღზარდნა და სრულებად სათნოებისა აღიყვანნა იგინი, ვინაჲცა ხედვიდეს საღმრთოსა მას მოქალაქობასა მისსა და მდინარეთა უმდიდრესთა სწავლათა და ნიშთა და სასწაულთა დიდთა, მის მიერ აღსრულებულთა, რომელნი შემდგომად სიკვდილისა მისსა აღწერნეს მოწაფეთა მისთა.

ამას რამ ყოველსა ჰხედვიდეს წმიდანი იგი, ვითარცა მაგალითთა კეთილთა შთახედვიდეს მსგავსად ხელოვანთა მხატვართა, და მისმიერთა მადლთა მოღებითა აშენებდეს საფუძველსა ზედა სწავლათა მისთასა არა თივასა და ლერწამსა, არამედ ოქროსა, ვეცხლსა და თვალთა ანთრაკთა, ხოლო მის მიერ შეყვარებულ იყვნეს, ვითარცა კეთილად მიმღებელნი სწავლათა მისთანი. ამით ესევეთარითა საქმითა აღასრულეს ჟამი მრავალი წინაშე მისსა და ყოვლითურთ მობაძავ მისსა იქმნეს.

ხოლო ჩვენდა ჯერ არს, რაჲთა ნეშტი თხრობისაჲ გულისმოდგინებით ვისმინოთ, თუ ვითარ მოიწივნეს სანახებთა ქვეყანისა სამცხისათა.

ესერა, ვთქვათ!

რამეთუ იყო რამ დიდი იგი მამაჲ და მოძღვარი მიქაელ მდგომარე ლოცვასა ღამისასა, განკვირებამ რამე დაეცა და აღიტაცა ზეცად და იხილა ვინმე, ვითარცა მღდელშეწიერად შემოსილი, და ეტყოდა მას, რაჲთა მის მიერ განსწავლულნი იგი მოწაფენი მყის წარავლინნეს ქვეყანად სამცხისა, რომელ არიან სერაპიონ და იოვანე. და უჩვენებდა ნიშთა რათმე და სახეთა, თუ რომელსა მივიდენ ადგილსა. პოონ, მივიდენ რამ, სასწაული იგი და მუნ ხელყონ აღშენებამ მონასტრისაჲ და შეკრიბნეს მას შინა სულნი მრავალნი სადიდებელად ღმრთისა და მეუფისა ყოველთაჲსა. და ესე ჩვენებამ აქამომდე იყავნ!

ხოლო მო-რა-ეგო გონებასა წმიდაჲ იგი, რომელსა მრავალნი ეხილვნეს ნიშნი საღმრთონი, და მოუწოდა წმიდათა მათ და შეჰმუნებულთა პირითა ჰრქვა სერაპიონს:

— საყვარელო შვილო და ქრისტეს მიერ ძმად სერაპიონ! ფრიად მძიმედ აღმიჩნდა ბრძანებამ ესე, რამეთუ ფრიადცა უყვარს სულსა თანაზრდილობამ და უფრომსლა — რომელნი საღმრთოთა სიყვარულითა შეკრულ იყვნენ. აწ ვინაჲთგან საღმრთოჲ არს ბრძანებამ ესე, რაჲთა განხვიდე ამიერ და აღაშენო სულთ სამზრუნველოჲ, სადა იგი გიჩვენოს შენ ღმერთმან.

ხოლო მას, ესმა რაჲ წმიდისა მიერ, დავარდა ფერხთა თანა მისთა და მყოვარ ჟამ უნმოდ მდებარე იყო. ხოლო წმიდამან უპყრა ხელი, აღადგინა და ეტყოდა:

— გულპყრობილ იყავ, შვილო, რამეთუ შეუძლებელ არს ბრძანებასა საღმრთოსა მცირედცა წინაგანწყობაჲ. და ესეცა ბრძანებაჲვე არს, რამთა რომელი გეტყოდა ჯვარისა ოდენ მარტოდ ტვირთვასა, იგივე გეტყვის, რამთა ცხოველი ხატი განკაცებისა მისისაჲ იტვირთო და ეგრეთ განხვიდეთ, რამთა აღ-რა-აშენოთ წმიდაჲ ეკლესიაჲ, მას შინა აღმართოთ იგი თაყვანის საცემელად და სენთა და უძლურთა განმდევნელად და სულთა მრავალთა გამოსახსნელად.

ესევეთარი რაჲ მრავალი ესმა წმიდასა მას, სიტყვისა წილ ცრემლთა სიმრავლე გარდამოადინა და პრქვა:

— უკეთუ სათნო არს, მამო, წინაშე შენსა, ევედრე ღმერთსა ჩემთვის, რამთა არა განმაშოროს წმიდასა კრებულსა შენსა და მარადის ხილვად წმიდასა პირსა შენსა!

ხოლო მან მიუგო და პრქვა:

— რამთა არა დააკლდე საღმრთოსა გვირგვინსა მორჩილთასა, ამიერ დააცადენ სიტყვისგებანი და მზა ყავ თავი შენი სლვად გზათა და თანამოგზაურ შენდა ყავ ძმად შენი იოვანე და ოთხნი ძმათა ამათგანნი.

ხოლო აუწყნა ნიშნი რაჲმე მის ადგილისანი, რამთა ადვილად იცნან ადგილნი იგი, რომლისა აღშენებად ბრძანებაჲ მოეღო. და ესეცა პრქვა, ვითარმედ:

— უწყოდეთ, შვილნო, რამეთუ სულთა მრავალთა მიზეზ ექმნეთ ცხორებად საუკუნოდ, რამთა, ვითარცა იტყვის მოციქული, „ხმასა მას თანა საყვირისასა მრავალთა თანა, შენ ძლით ცხოვნებულთა, წარმოუდგე მეუფესა“.

ესევეთარნი რაჲ სიტყვანი ესმნეს წმიდისა მისგან, არღარა იკადრა წინაგანწყობაჲ, არამედ შეუვრდა ცრემლით და მოწლედ შეიტკბნეს ურთიერთას წმიდათა მათ და ეგრეთვე მსგავსად ყოველნი ძმანი და ლოცვაჲ წმიდისაჲ საგზალ თვისსა ყვეს.

ხოლო წარმოემართნეს რაჲ, მათ თანაეტვირთა ცხოველი ხატი ღერისცვალებისაჲ თანაშემწედ და სასოდ ყოველთა ქრისტიანეთა. ხოლო სლვასა მას მათსა, ვითარცა სამეუფოთა პალატთა, უჭირველად ვიდოდეს, ვიდრემდის მოიწინეს მათსა მას, ვითარცა სიმაღლესა ცისასა აღძრულნი. და დადგეს ადგილსა მას, რომელსა ბერას ჯვარ ეწოდების. ხოლო წმიდამან მან ვითარცა თითითა უჩვენა მათ ადგილი იგი, სადა ეგულებოდა აღშენებაჲ მონასტრისაჲ.

და ვითარცა შთამოვიდეს დასასრულსა მას ხევისასა, რომელ

არს უტყვისა, მოვიდეს ადგილსა რასმე ძინძედ სახელდებულსა, განიმსტერეს რაამე და განიცადეს და იხილეს, რამეთუ უდაბნო იყო და შეცვულ ტყეთა და ხევთა. და შეიყვარეს იგი ძმათა მათ. ხოლო წმიდა იგი ეტყოდა, ვითარმედ:

— არა არიან სასწაულნი იგი ადგილსა ამას, რომელი გვიბრძანა წარმომგზავნელმან მოძღვარმან ჩვენმან.

ხოლო ეგრეთცა ხელყვეს და იწყეს შენებად მცირე ტალავარი და ადგილი რაამე მონასტრისა და დაყვნეს მუნ არამცირედნი დღენი.

ხოლო ეუწყა რამ უფალთა მის დაბისათა, ვითარმედ უცხოთა ვიეთმე მონაზონთა პნებავეს ადგილსა მას აღშენებად მონასტერი, ხოლო მათ არა ინებეს, რამეთუ იყვნეს ყოვლითურთ მხეცებრივ, უწირავ და ბოროტ. რამეთუ არა ინებეს კურთხევაი წმიდათა მათგან. ამისთვის ზედამიეტევენს მათ და, ვითარცა იგი წერილ არს კაცთა მათთვის ნაზარეველთა, ვითარმედ „მოიყვანეს ქრისტე წვერამდე მის მთისა, რომელსა ზედა ქალაქი მათი დაშენებულ იყო“, ეგრეთვე წმიდანი ესე პირამდე მის მდინარისა, რომელ არს აღმოსავალით ადგილსა მას.

და, წილმოვლეს რამ მდინარე იგი, მოვიდეს დასავალით მისსა ვითარ თრ მილიონ, ადგილთა ყოვლად ტყეთა და უვალთა კაცთა მიერ. და მიმო-რა-ვიდოდეს ჭირით და შრომით ადგილთა მათ იწროთა, პოვეს ნიშები და სასწაულები, უწყებული დიდისა მისგან მოძღვრისა, და განიხარეს დიდითა სიხარულითა. და გულსავსებით მეცნიერ იქმნეს, ვითარმედ არა ცუდ და ამო არს გზად იგი საჭიროებით სლვისა მათისა.

და იხილეს რაამე ბორცვი მცირე, უმაღლესი სხვათა მათ ადგილთა, და აღმოსავალით ბორცვსა მას წყალი აღმომცენარე, მდინარი და შვენიერი, რომელი-იგი გულსავსე პყოფდა წადილსა მას მგზავრობისასა. ხოლო მიმოგანმსტერეს და იხილეს და არა იპოვა ადგილი ველოანი და ფართოებით შემწყნარებელი მათი. და უბრძანა წმიდამან მან, რაითა საშუალ წყაროსა მას და ბორცვსა მოიქმნას ადგილი და აღეშენოს მცირე ტალავარი, რომელი ექმნა მათ შემწყნარებელ უცხოებისა მათისა, და რაითა ცხოველი იგი ხატი მას შინა თაყვანისიციებოდი მათ მიერ.

ხოლო ჩვენ აქა წარვმართოთ სიტყვა და განცხადებულად წარმოუჩინოთ სიყვარულსა თქვენსა, თუ ვითარ იყო ადგილისა მის წარმართებად, ანუ ვინ იყო კაცი იგი, რომელმან ყოველივე, ვითარცა ღმრთისამიერითა ბრძანებითა, კეთილად წარუმართა მათ.

რამეთუ იყო ვინმე მთავარი დიდი და წარჩინებული ქვეყანასა ამას, რომელი ყოველთა კმატდა სიმდიდრითა და სიმრავლითა

ერთა და აგარაკთადაც, რომლისა სივრცე საზღვართ ვრცელ და მრავალ იყო. და არა თუ ქვეყნიერთა და ქვემეთრევთაგან მდიდრო-ოდა, არამედ ღმრთისმსახურებით ცხორებულთაცა ყოველთა ერე-ოდა. და, ვითარცა იობისთვის წერილ არს, „ჭეშმარიტად მართალ და უბრალ“. ესევეთარი ესე კაცი იყოფოდა და მრავალთა ტაძარ-თა და კარავთა იქცეოდა, რომელსა სახელი ეწოდა გიორგი, მეორედ ჩორჩანელი, რომლისა ტაძარნი შენ იყვნეს სანახებსა ჩორჩანისა და ზანავისასა.

ხოლო უმრავლესთა ჟამთა ინადირობნ იგი ადგილთა მათ ცხრო-ჭა წოდებულთა, რამეთუ იყო მუნ სიმრავლე თხათა და სხვათა ნადირთა ველურთაჲ. და არეთა მათ ეშენა სახლი, რომელ, უკეთუ ოდესმე ეწიის ღამე, სადგურ ყვიან მას შინა სიბნელისათვის ღამისა და უვალობისა და სიხშოჲსა ტყეთაჲსა.

და იყო: რაჟამს დაიბანაკეს წმიდათა მათ ადგილსა მას ზემოხ-სენებულსა, და ქმნეს ტალავარი მახლობელად ბორცვისა მის და აღაგზნეს ცეცხლი და ახდა კვამლი დიდძალი. ხოლო ვითარცა იხი-ლა გიორგი მორწმუნემან, იყო რაჲ მღევარ ნადირთა, განკვირდა ფრიად და პრქვა წინაშემდგომელთა:

— ვინაჲ არს ადგილსა იმას სიხშოჲ კვამლისაჲ, ანუ თუ ვის რად უხმს ცეცხლი? უკეთუ ვინმე ეძიებს ნადირთა, რად კადნიერ და ურცხვინო ქმნილ არს? დაღათუ სხვაჲ საჭირო რაჲ ვის უხმს, ჩვენ ვითარ არა მეცნიერ ვართ? — არამედ ვერავინ მისცა პასუხი, ვინამცა მყის უბრძანა ერთსა ვისმე მონათაგანსა: — და წარვედ მსწრაფლ, — პრქვა, — და ზედამიწევნით ცან ძალი საქმისაჲ ამის და მაუწყე ჩვენ, თუ რაიმე არს სახილავი ესე.

ხოლო წარვიდა მყის ყრმაჲ იგი და ჭირით და შრომით მიჰყვა კვამლსა მის ცეცხლისასა. ხოლო ვითარცა მიიწია მუნ, იხილა ტა-ლავარი იგი და კაცნი შემოსილნი ხალენებითა უცხოთა მეუდაბ-ნოეთაჲთა. განჰკრთა უკვე კაცი იგი, ხოლო იგინიცა განკვირდეს. და მივლინებული იგი ჰკითხვიდა ვინაობასა, ანუ რაიმე არიან საქმენი მათნი, რომელნი ესევეთართა სიგლახაკითა იხილვებიან და ესე-ვითარსა ამას უღვაწსა ადგილსა იხილვებიან! ხოლო მათცა მიუგეს და პრქვეს:

— და, საყვარელო, შენ უკვე ვინ ხარ, ანუ რად გიხმს ზედამი-წევნით ცნობაჲ ჩვენისა ვითარებისაჲ?

და კაცი იგი ეტყოდა:

— მთავრისა ვარ მე დიდისა, რომლისა სახელი გიორგი, რომ-ლისა მიერ მოვივლინე მე, რამეთუ დაუკვირდა ესევეთარსა ამას ადგილსა კვამლი ცეცხლისაჲ და ყოვლად ყოფაჲ კაცისაჲ.

ხოლო წმიდასა მას ვითარცა ესმა, რამეთუ მთავარი არს და უფალი ადგილთა მათ, გამოიკითხა გამოწვლილვით ყოველი საქმე მისი. და ვითარცა ცნა ზედამიწევნით, ვითარმედ უფალ არს მათ ადგილთა და მპყრობელ ყოველთა მათ სანახებთა, მეყსეულად იწყო წმიდამან სერაპიონ და მყის წარმოუთხრა პირველითგან ვიდრე მუნ ჟამადმდე, თუ რომლისა მიზეზისათვის მოიწინეს ადგილსა მას და ვითარმედ ეგულების აღშენებაჲ მონასტრისაჲ. და ესეცა შესძინა, ვითარმედ:

— ბრძანებაჲ არს საღმრთოჲ და მოწაფენი ვართ ნიშთა და სასწაულთა მიერ განბრწყინებულისა მიქაელ პარეხელისანი.

და ვითარცა ესმა ესე ყოველი კაცსა მას და რაჲ იგი იხილა, ყოველი მიუთხრა დიდსა მას მთავარსა და ყოველთა წინაშემდგომელთა. ხოლო იგინი მთავრითურთ შიშმან და განკვირვებამან შეიპყრნა და საოცარ რაჲმე ჰგონეს საქმე იგი. ხოლო კაცი იგი ეტყოდა მათ, ვითარმედ:

— კაცნი მინახვან ყოლად ხორცითა მყოფნი, ხატითა და სახითა მონაზონთაჲთა და არა საოცრად, არამედ ცხადად.

ხოლო განთენნა რაჲ, კვალად უბრძანა მთავარმან ორთა საკუთართა თვისთა და გონებითაცა ფრთხილთა, რაჲთა ზედამიწევნით ცნან ყოველივე.

ხოლო წარმოვიდეს კაცნი იგი და ვითარცა მოიწინეს წინაშე წმიდისა მის მამისა და იხილნა იგინი და გულისსმა ყო, რამეთუ მთავარნი არიან და საკუთარნი დიდისა მის მთავრისანი. მიეგება და მოწლედ მოიკითხნა წმიდამან მან და წინაშე ხატსა წარავლინნა. და თაყვანი სცეს რაჲ და იკურთხნეს და განიხარეს დიდად ფრიად. მაშინ პრქვეს მთავართა მათ წმიდასა სერაპიონს და სხვათა მათ ძმათა:

— ვჰმადლობთ ღმერთსა, წმიდანო მეუფენო, რომელმან ჟამთა ამათ მოხედვა ყო ჩვენ ზედა და ქვეყანასა ზედა გვიჩვენნა კაცნი ზეცისანი. ხოლო აწ გულსავსე გვევენით ჩვენ, თუ რომლისათვის ჯერიჩინა სიწმიდემან თქვენმან მოსლვაჲ უღვაწთა ამათ და უვალთა ადგილთა?

მაშინ წმიდამან მამამან სერაპიონ სახე პატიოსნისა ჯვარისაჲ გამოსახა და სულთითქვნა სიღრმით სულისაჲთ და ესრეთ პრქვა მათ:

— ჩვენ, ჰოჲ საყვარელნო, დაღაცათუ ცოდვილ ვართ, კაცნი ვართ ქრისტიანენი და გვრწამს ქრისტე ღმერთი, ჩვენისა ცხორებისათვის განკაცებული, და მოველით აღდგომასა ყოველთასა და წმიდათათვის განმზადებულსა ნეტარებასა, რომელ არას ვიტყვით

გარეგან ჭეშმარიტებისა. რამეთუ მოწაფენი ვართ დიდისა მის და განთქმულისა მიქაელ პარესელისანი და ბრძანებითა საღმრთოთა მის მიერ წარმოვლენილნი, რამთა ადგილსა ამას აღვაშენოთ შესაკრებელი ცხოვართა პირმეტყველთაჲ, — და ყოველივე წარმოუთხრა შემდგომითი შემდგომად.

ხოლო მათ ვითარცა გულისხმა ყვეს, რამეთუ ჭეშმარიტ არიან სიტყვანი მათნი, სახელი დიდისა მის მოძღვრისაჲ ესმა, თაყვანისცეს ხატსა მას ცხოველსა და წმიდანი იგი მოიკითხნეს და წარმართნეს და მიიწინეს, რამთა წინაშე გიორგი ღმრთისმსახურისა ყოველივე ხილული და სმენილი წარმოუთხრეს. ხოლო მას ესმა რამ, ვითარმედ მოწაფენი მიქაელისნი არიან, ირწმუნა ჭეშმარიტებაჲ სიტყვათა მათთაჲ და განიხარა და წარვიდა სახიდ თვისა და სურვიელ იყო ხილვასა მათსა.

ხოლო შემდგომად სამისა დღისა უბრძანა, რამთა მზა ყვნენ გზანი, მიმყვანებელნი ადგილსა მას, რომელსაცა იყვნეს წმიდანი იგი. და აღეკაზმა და აღიღო მცირედი რამე ევლოგიაჲ, რომელი შეეტყვებოდა კაცთა მათ მეუდაბნოეთა, და მის თანა წარიყვანნა ხუცესნიცა საცეცხურ-საკმეველებითა და წარავლინნა წინაით მკვირცხლმავალნი, რამთა განჰმზადებდენ გზათა.

და მიიწინეს ადგილსა მას, რომელსა წმიდანი იგი იყვნეს. ხოლო ცნეს რამ წმიდათა მათ, მყის წინა მიეგებნეს მთავარსა და სადაიგი წყაროჲ არს, განვიდეს ადგილსა მას, ვინაჲცა გარდაჰხდა სახედარსა და შეუვრდა ხატსა მას ცხოველსა და ეგრეთვე წმიდანი იგი მოიკითხნა და იკურთხა მათ მიერ. მაშინ მიუგო მთავარმან მამათა მათ ნეტართა და მღუღართა სულითა ეტყოდა:

— და ვჰმადლობ ღმერთსა და მეუფესა, პოე წმიდანო, რომელმან არა უგულებელს ყო უღირსებაჲ ჩვენი და დღეთა შინა ჩემთა ყო ჩემ თანა სასწაული, რომელმან აწ ღირს მყო ყოვლად არაღირსი ესე პირველად თაყვანისცემად ცხოველსა ხატსა მისსა და მერმე წმიდათა პირთა თქვენთა.

ხოლო სანატრელი სერაპიონ აღივსო სულითა წმიდითა და მსგავსად მდინარისა აღმოადინებდა თაფლმწოთლვართა მით ენითა სწავლათა საღმრთოთა და, ვითარცა მდინარე ედემისა, აღმოუწყაროდა ოქრონაკადულით პირით მისით, რომლისათვისცა განკვირდა მთავარი იგი და ყოველნი წინაშემდგომნი, რომლისათვისცა შეუვრდეს ფერხთა მისთა და ეტყოდეს:

— ვითარცა ერთი მოციქულთაგანი, ქრისტემან მოგავლინა. აწ უკვე ჯერისაებრ ყოფად გვიბრძანებდი, მამაო.

და წმიდათა მათ ძალისაებრ პრქვეს არა ყოვნებად საღმრთოსა

ბრძანებასა, ვითარცა ჯერ არს ადგილსა ამას აღშენებად მონასტერი შესაკრებელად სულთა ღმრთისმოყვარეთა. ხოლო მთავარი იგი შეუვრდა მათ და ეტყოდა:

— გევედრები, ჰოა წმიდანო, ნუ დაამძიმებთ ჩემ ზედა სათხოველსა. რამეთუ, აჰა ესერა, ჰხედავთ, ვითარ ყოვლითურთ უქმ და უღვაწ არს ადგილი ესე და ყოვლად უღონოდ გხედავ თქვენ, მსგავსად მოციქულთა. ხოლო ვინაჲთგან ღმერთსა მოღვაწედ ჩემდა მოუვლინებოდა, საქმენი ესე, რომელთა იტყვიოთ, თვინიერ ჩემსა არა წარემართებიან. აწ უკვე არს ადგილი, რომელი მარჯვე არს და მომზავებულ ამათ საქმეთა, ვინაჲცა ბრძანენ სიწმიდემან თქვენმან, რაჲთა მუნ აღვაშენოთ მონასტერი, რამეთუ აქა შეუძლებელ არს ყოლად რაჲსაცა ეგევითარისა საქმედ.

ხოლო წმიდაჲ იგი ეტყოდა მას:

— ღმერთმან, რომელმან უბრძანა მოსეს კვერთხითა განაგებაჲ ზღვისაჲ და კვალად უდაბნოს კლდისაგან უღალისა აღმოცენებად წყალი, და მოღებასა საზრდელისასა უწვიმა მანანაჲ ერსა, ვინაჲ იგივე არს აქაცა, რომელმან ძნელოვანნი ადვილ ყვნეს ჯერჩინებითა შენითა და შეწევნითა საღმრთოჲთა. ხოლო შეუძლებელ არს, რაჲთამცა ბრძანებასა საღმრთოსა წინაგანვეწყვნით და ადგილი ესე სხვად ვცვალებთ, რამეთუ ნიშნი და უწყებანი ადგილსა მას უწამებენ.

ხოლო მთავარმან პრქვა:

— ეგებისა ესე, მამო, რაჲთა კაცმან ნეფსით თავი ჭირთა მისცეს და უკანაჲსკნელ მოკიცხულ და მაშვრალ იპოოს ცუდად?

ხოლო წმიდაჲ იგი ეტყოდა:

— გონიერად ისმინე, ჰოა მთავარო, იგავი ესე. რამეთუ მარგალიტნი და თვალნი პატიოსანნი მიმოგანბნეულ რაჲ იყვნენ თანაღრევით მიწასა, არა ესრეთ ბრწყინვენ წინაშე თვალებსა ხილვის მოყვარეთასა, ვითარ-იგი რაჟამს გამოიხურვნენ და განწმდნენ და ოქროთხზულებით შეიწყვნენ კეთილთა მიერ მჭედელთა. მაშინლა გამოჩნდეს ბრწყინვალეებაჲ მათი და იქოს მუშაკი და შვენიერებაჲ მათი. ეგრეთვე ადგილი ესე: რაჟამს ხელყონ ხელოვანთა მუშაკთა, მაშინ ისილოს თვალმან მხილველთამან შვენიერებაჲ ადგილისა ამის. ვინაჲცა ნუ გვაიძულებ დატყეებად ადგილისა ამის და სხვად ცვალებად, რამეთუ ესე ვერ ეგების ჩვენ მიერ.

ესე რაჲ ესმა მთავარსა, თავი მოიდრიკა და დადუმნა. ამისა შემდგომად აღდგა, ილოცა და პრქვა მათ:

— ლოცვა ყავთ ჩვენთვის, წმიდანო, რამეთუ მე არა მშურს ადგილი ესე, ხოლო სხვად თანალმობაჲ და შეწევნაჲ ყოვლად შეუძ-

ლებელ არს, — და მოჰგვარეს მას სახედარი და წარვიდა, და ეტყოდა და ჰრქვა წმიდათა მათ: — არა თურე ღირს ვიყავ ლოცვასა თქვენ-სა! — და წარვიდა მწუხარე.

და ვითარცა მივიდა მდინარესა მას, წინაშე მათსა მყოფსა, იხი-ლა მცირე რამე კლდე და გარდახდა მას ზედა და დაჯდა და მოუ-წოდა ერთსა ყრმათაგანსა და ჰრქვა მას:

— მივედ, ძმაო, და არქვ წმიდათა მათ, რამთა მოვიდენ ადგილ-სა ამას, — ხოლო ვითარცა წარგზავნა იგი, ჰრქვა თვისთა საკუთარ-თა: — ვინაჲთგან არა ინებეს წმიდათა მათ ადგილთა მათ ზანავისათა, რამთამცა მუნ გვეშენა უდაბნოჲ დიდი და მაღალი, აწ უკვე რაჲ ჯერ არს ყოფად?

ხოლო მათ ჰრქვეს:

— რამთა არა დავაბრკოლოთ გულისმოდგინებაჲ მათი.

ხოლო მთავარმან ჰრქვა:

— საღმრთოჲსა ძალისა განუგებელად არა არს საქმე ესე კაცთა-გან, ამისთვისცა ჯერ არს, რამთა ძალისაებრი ვაჩვენოთ შეწევნაჲ.— და ვითარცა მოიწინეს წმიდანი იგი ადგილსა მას, კვალადცა ეტყო-და მათ მთავარი იგი: — გევედრები, წმიდანო ღმრთისანო, რამთა ერთი მომმადლოთ მე: რამეთუ არიან ადგილნი მრავალნი და კე-თილნი და ნაშენებთა ღონიერნი და იხილნეთ იგინი. და უკეთუ დიდად მოაშენდეს სულსა თქვენსა, აჰა ადგილნი და შესავალნი და ყოველი სახმარი უხვებით.

ხოლო ნეტარმან სერაპიონ კვალადცა ჰრქვა:

— მსგავსად მოციქულისა ვიტყოდი: უკეთუმცა ანგელოზი მახა-რებდა გარეშე მისსა, რომელი გვეხარა, არა გვრწამს.

მაშინ გიორგი მოუწოდა ვისმე ჭაბუკსა ასაკითა, რომელ არს ძალითა, და ჰრქვა:

— შვილო საყვარელო, გზა ჰყევ წმიდათა ამათ და ხვალე განთიადითგან ვიდრე მწუხრამდე რაოდენი შემოწერით შემოვლონ, მრმიცემიეს მათდა, ვინაჲთგან ადგილსა ამას წადიერ არიან. და უკე-თუ ვინმე იპოოს დამახრწეველ მათდა უცხოებისათვის, ყოველთავე აუწყე, ვითარმედ თავისუფლებით და ნებისაებრ აშენებენ მონას-ტერსა საბრძანებელსა შინა ჩვენსა. — ხოლო წმიდათა მათ მამთა ეტყოდა: — გულპყრობილ იყვენით, ვითარმედ ყოველითა ძალითა თანაშემწე თქვენდა ვარ მე და მზრუნველ. და არავინ წინააღმდეგომ ჩვენდა არს ადგილთა ამათ, რომელთა გეგულების დაპყრობად. ხოლო შემდგომად სამისა დღისა კვალად გიხილნე, უფალსა თუ ენებოს.

ვინამ წმიდათა მათ განისარეს ფრიად და მადლობამ აღუარეს. და მამათა ღამე იგი კლდესა მას ზედა განათიეს.

და ესეცა სიტყვა ჭეშმარიტ არს, მოწვევული ჩვენდა, ვითარმედ ხილვამ ანგელოზისამ იხილა ღამესა ამას, რომელი განაძლიერებდა მას და გულსმოდგინებით შრომად უბრძანებდა. რომლისათვისცა შემდგომად ორისა დღისა შექმნნა ორნი ჯვარნი წმიდამან მან ხელითა თვისითა და კლდესა მას ზედა აღმართნა სახელსა ზედა წმიდათა მთავარანგელოზთასა. ხოლო უკანამსკნელ მცირე ეგვიტერიცა აღეშენა, რამეთუ ნიშნი და კურნებანი სნეულთანი იქმნებოდეს საღმრთოთაგან მადლისა წმიდათა მათ მთავარანგელოზთაჲსა.

ხოლო ჩვენ კვალად აღვიდეთ პირველსავე სიტყვასა და ძალისაჲბრ ვიპყრათ წესი თხრობისაჲ. რამეთუ გან-რამ-ათიეს ღამე იგი და მზე აღმობრწყინდებოდა, აღდგა წმიდამ იგი და ძმამ მისი იოვანე და ერთი ძმათა მათგანი, რომელთა რიცხვი ექვს იყო, და წარემართნეს ჭაბუკსა მას თანა სამნი იგი. და სამნი დაეტევნეს ადგილსა მას.

ხოლო იწყეს სლვად პირსა მის მდინარისასა დასავალით კერძო და, ვითარ ვლეს, მიიწინეს შესაკრებელსა ორთა მათ წყალთასა. ხოლო იყო მუნ წისქვილი, სახლი რამე შესაკრებელსა მას შუა წყალთასა, რომელსა სამძო ეწოდებოდა. და ამას შინა იყვნეს კაცნი რამე უკეთურნი, ყოვლად მხეტებრივნი, ვითარცა ადგილისა უკაცოჲსა და უცხოჲსანი.

და ვითარცა მივიწიენით ადგილსა მას, მაშინ ჭაბუკი იგი, მოძღვარი ჩვენი, გვეტყოდა:

— წმიდანო ღმრთისანო, საით გნებავს სლვამ?

ხოლო ჩვენ გვენება, რაითა გარეშეწერით შემოვლოთ სიმგრავლე მათ ადგილთაჲ, ვინამ პირი სამხრით ვიქციეთ თანა-აღყოლად ერთისა მის მდინარისა. ხოლო გვიხილნეს რამ კაცთა მის დაბაწისქვილისათა, იწყეს ყენებად ჩვენდა და ვითარცა ცოფნი წინა რბიოდეს. ხოლო ჭაბუკი იგი აყენებდა მათ და რისხვით უთქმიდა. რომელთაცა მიექცა წმიდამ იგი და რისხვით ეტყოდა წინამსწარმეტყველებით:

— ვიხილე უღმრთოჲ აღმაღლებული ნაძვთამდე ლიბანისათა და თანაწარვჰხედ და არა იბოვა ადგილი მისი.

ხოლო შენ იხილე, საყვარელო, თუ ვითარ საღმრთოთა სულითა სავსე იყო წმიდამ ესე, ანუ თუ რასალა მოასწავებდა კაცთა მათთვის სიტყვითა მით საწინამსწარმეტყველოთა — არამედ შემდგომად მცირედისა მოოხრებასა და სრულიად უჩინო ყოფასა ადგილი-

საგან მათისა, რომელი-იგი შემდგომად მცირედისა, დრო მეც, საყვარელო, და სიტყვამან წარმოგიჩინოს...

ხოლო აწ პირველსავე შევეხნეთ თქმად. რამეთუ აღუყვევით პირსა მის მდინარისასა და მივიწიენით ხევსა რასმე ღრმასა და უღალსა, რომელსა გოდერძისა ეწოდების. და ფრიად ძლით შევედით მას შინა, ვინამცა სიხშოფსა მისგან მყოვარჟამ ვერღარა ვიხილეთ ცაჲ ანუ მზისა შარავანდედი, რომლისათვისცა ჭირით და შრომით დაყოვნებულნი, ვითარცა სიზრქით აღმურისაჲთ ანუ სიღრმით უყისაჲთ აღმოშობილნი, აღვედით რაჲ თავსა მის ხევისასა და ვიხილენით მცირენი რაჲმე ყანობირნი და მცირე დაბაჲ.

და მყის მიერ მოგვეგება კაცი ვინმე კეთილი, მსცოვანი, და მოწლედ მოიკითხვიდა წმიდასა მას და აწვევდა, რაჲთა მცირედ განისვენოს შრომისა მისგან. რამეთუ განსმენილ იყო მოსლვაჲ ჩვენი ყოველთა მათ სანახებთა. და გვეკითხვიდა კაცი იგი, თუ რად გვიხმს უგზოთა და უვალთა ადგილთა სლვაჲ. ხოლო ჭაბუკმან მან იცნა იგი და ყოველივე საქმე ჩვენი ზედამიწევით მიუთხრა. და ვითარცა მრავალგზის გვევედრებოდა კაცი იგი, რაჲთა ღამესა მას სავანე ვყოთ სახლსა მისსა, წმიდამან მან მადლობით მიითვალა კეთილი იგი გონებაჲ მისი და ჰკითხა სახელი და პრქვა, ვითარმედ:

— შეუძლებელ არს არამისლვაჲ ჩვენი ადგილსა მას დროსსა. და კაცი იგი ეტყოდა:

— სახელი ჩემი ია, ხოლო დაყოვნებულ თქვენდა არს ადგილსა მას მისლვაჲ, რომელსა იტყვით.

ვინაჲ წმიდაჲ იგი ეტყოდა:

— საყვარელო ძმაო ია, შრომაჲ თავს იდეც ღმრთისათვის და მცირედ თანამოგზაურ მექმენ ჩვენ.

ხოლო მოიღეს მცირედ პური და მარილი და ყველი და, რომელთა ენება, ჭამეს, ხოლო წმიდასა მას ყოვლად არარაჲსა გემოჲ უხილავს.

ხოლო კაცი იგი ია თანამოგზაურ გვექმნა ჩვენ და წარვემართენით აღმოსავალით კერძო და ვიდოდეთ ქედთა რაიმე მაღალთა, ტყიანთა და ლოდოანთა. და ვითარცა აღვედით უმაღლესთა ადგილთა, ჰკითხა მას კაცსა წმიდამან მან:

— საყვარელო ია, რაჲ ეწოდების ადგილსა ამას?

ხოლო იგი ეტყოდა:

— რამეთუ არს ესე შესაკრებელი ნადირთა ველისათაჲ და ბაკთა ეწოდების.

ხოლო წმიდამან მან აღიღო ხელითა თვისითა ორთოხი რკინი-

საა და გამოქანდაკნა ჯვარნი ლოდთა რათმე ზედა დიდ-დიდთა, რომელნი-იგი იხილვებიან ვიდრე დღენდელად დღემდე.

კვალად მიიხილა წმიდამან და იხილა აღმოსავალით კერძო ქედ-სა ზედა მას ტბამ, აღრეული ლალითა, რომელი-იგი სახედ მწვი-რისა იხილვებოდა. და გვიკვირდა ჩვენ ფრიად და ვპკითხეთ კაცსა მას:

— რაა არს ადგილი ესე უცხოასა ამის წყლისაჲ?

ხოლო ია მომიგო ჩვენ:

— ესე არს ტბამ მრღვიე ყოვლადვე, რომელსა ეწოდების სათახ-ვე, და არს ამას შინა სიმრავლე თახვთა და სხვათა ნადირთაჲ და არს დედაჲ შფოთთა და ბრძოლათაჲ, რამეთუ ჟამსა ამას აქა იხილ-ვებიან მღევარნი ნადირთანი, შეკრებულნი თვითოეულთა სანახებ-თანი და ურთიერთას მღევარნი საქმეთა უჯეროთანი, რომელნი კლვადცა მზა არიან თვითოეულისა.

და ვითარცა წარვემართენით ტბისა მის მიმართ, კაცი იგი ია შეუვრდა წმიდასა და ღმრთისა მადლობასა აღუარებდა ხილვისა-თვის ჩვენისა და ესრეთ გვეტყოდა, რაჲთა ყოვლადვე უბრძანებდეთ, უკეთუ რაჲ გვენებოს მის მიერ. ხოლო წმიდამან პრქვა მას:

— ნუ წარხვალ ჯერეთ, ძმაო, რამეთუ ჭაბუკი ესე უმეცარ არს ადგილთა ამათ.

და ია ეტყოდა:

— ქრისტემან მომმადლოს, რაჲთა მარადის ვიყოფვოდე სიწმი-დისა თქვენისა თანა, მამაო.

და ვითარცა შთავედით პირსა მის ტბისასა, ვპკითხეთ კაცსა მას ჟამი დღისაჲ. ხოლო მან მომიგო:

— მწუხრ არს და მიდრეკილ დღე.

ხოლო წმიდამან მან მიუგო:

— რაა არს იმიერით ქედთა ამათ ტყიანთა, ანუ სიმაღლე დიდი-სა ამის მთისაჲ, რომელ არს ზემოთ ჩვენსა?

და მან მიუგო:

— მთაჲ ესე მაღალი არს თავი ყოველთა ამათ ქედთაჲ, რომელსა პრქვიან თავი შეშათაჲ, რამეთუ თავი არს ყოველთა ამათ მაღნარ-თაჲ, ამისთვის შეშის თავ ეწოდების. და უვალ არს კაცთა და პირუ-ტყვთაგან სიმაღლისათვის მისისა. ხოლო წინამთ ჩვენსა არიან ადგილნი მცირედ კაცრიელნი. და აწ, ვინამთგან მოსწრაფე ხართ, რაჲთა ადგილსა მას დროსსა მიხვიდეთ, არა ჯერ არს ყოვნებად, რაჲთა არა უჟამოდ გეწიოს ღამე.

ვინამცა ენება წმიდასა მას, რაჲთა ტბამ იგი მარჯვენით წარ-ვლოთ და წარვიდეთ ღელეთა მიერ, რომელნი იყვნეს წინამე

ჩვენსა. და ვითარცა ვიდოდეთ, აჰა ესერა, მოვიდეს ვინმე კაცი უკეთურნი, რომელნი გვეტყოდეს, რაათა დავაცადოთ სლვაჲ კერძოთა მათ, რომელთა მიგვემართა, რამეთუ ჟამი არსო ნადირთაჲ, რომელნი მოვლენ ტბასა ამას, რამეთუ მზა არიან მონადირენი ადგილთა ამათ, რაათა არა იქმნას ცთომა მათი თქვენ მიერ. და არა გვიტევენს რაეთურთით წარსლვად კერძოთა მათ. და ჭაბუკი იგი, მოძღვარი ჩვენი, ძლიერად წინააღუდგებოდა მათ, და არა იყო მათ თანა სმენაჲ, არამედ გარე-უკუ-მოგვაქცინეს.

და პირი იგი ზღვისაჲ მის დასავალით წიაღვლეთ, მოვედით თავსა შთასავალისა მის ქედისასა, რომელ არა იყო ყოვლად კვალი მგზავრობისაჲ და არცა გზაჲ. ხოლო კაცი იგი ია გვიჩვენებდა მცირესა რასმე დაბასა და სახელსდებდა კაცსა სახელოანსა და კეთილსა, რომელსა ეწოდა გარბანელ, და გვეტყოდა:

— მივედით ადგილსა იმას ამის იწროჲსა მიწერ გზისა და კაცმან მან ადვილად მიგიყვანეს ადგილსა მას, სადაჲთ იქმნა წიაღსლვაჲ თქვენი განთიად.

არამედ, საყვარელნო ძმანო და გულსმოდგინედ სმენის მოყვარენო მამანო, უმეტესად ჯერ არს ჩვენდა, რაათა ვისმენდეთ საკვირველთა ამათ საქმეთა და ვადიდებდეთ ღმერთსა, რომელმან ესევეითარი მოგვმადლა ჩვენ მამაჲ და მოძღვარი. და ვითარცა მოვედით ადგილსა მას, რომელსა ბაბგენ უწოდიან, და ვიხილეთ მცირე ველი ადგილსა მას ბოხსა წოდებულსა. და გვითხრა ჩვენ ია ყოველივე კაცისა მისთვის გარბანელისა. მაშინ ია შეუვრდა წმიდასა მას და მოწლედ მოიკითხა. ხოლო წმიდამან მან ჯვარი დასწერა და ეტყოდა მას:

— ღმერთმან მოგაგოს ნაცვალი მგზავრობისა შენისაჲ, ძმაო! ხოლო გეტყვი შენ, რამეთუ ადრე იხილო მისაგებელი კაცთა მათ ბოროტთა და შფოთის მოყვარეთაჲ!

ხოლო ვითარცა იგი განგვეშორა და წარმოვიდა, ჩვენ შთამოვედით შთასაქანელსა მას, ვითარცა წყალთასა. და ვითარ მივედით დაბასა მას, აჰა ესერა, ზემო კაცი იგი ხსენებული მივიდოდა სახედ თვისად ორთა თანა ძეთა მისთა. და ვითარცა გვიხილნა ჩვენ ესევეითართა რაჲთმე სახითა, განჰკრთა და მოწლედ განგვიკითხვიდა და განგვიხილვიდა ჩვენ. და ვითარ ცნა, ვითარმედ იგინი არიან, რომელნი მოსრულ არიან ადგილთა ამათ აღშენებად მონასტრისა, და იხილა რაჲ, ვითარ-იგი არღარა იყო ჩვენ თანა სახე სამოსელთა ჩვენთაჲ და ყოვლითურთ დაბძარულ იყვნეს ასონი ჩვენნი, მაშინ ცრემლით მოეხვია და ამბორს უყოფდა ფერხთა მის წმიდისათა.

და ესრეთ იხილა რაჲ წმიდამან მან კაცი იგი, ეტყოდა:

— საყვარელო და ქრისტეს მიერ ძმაო გარბანელო! აწ, აჰა ესერა, მცირედ თანალმობით შეეწიე მგზავრობასა ჩვენსა, და რაათა წარგვიძღვე ვიდრე მდინარემდე, რომელ არს ჩრდილოით ჩვენსა.

ხოლო იგი გულსმოდგინედ და ცრემლით ეტყოდა, ვითარმედ:

— არა ეგების ეგე, ჰოა წმიდაო ღმრთისაო, რამეთუ, ესერა, დასლვასა მზისასა ღმერთმან მოგიყვანნა ცოდვილისა მონისა თქვენისა. და ვხედავ წყლულებასა ფერხთა თქვენთასა. და გვედრები, რაათა მცირედ განისვენოთ მაშვრალობისაგან მგზავრობისა თქვენისა და რაათა ზედამიწევნით ვცნა, უკეთუ რაა არს ესოდენი ესე მღულარებამ სულისა თქვენისაჲ, რომელ ესრეთ გაიძულა დადებად სული უღალთა ამათ და უვალთა გზათა სლვად.

წმიდამან პრქვა მას:

— შეუძლებელ არს ჩემგან, რაითამცა არა მივედით ადგილსა მას განჩინებულსა.

ხოლო შერბიოდა შინა კაცი იგი და კვალად გამოვიდა თანა მეუღლითურთ. მსგავსად სარეფთელისა და სომანიტელისა შეუვრდეს ფერხთა წმიდისათა და ვითარ ვერ არწმუნეს, მაშინ ჭაბუკი იგი, მოძღვარი ჩვენი, შეუვრდა ძმასა მისსა იოვანეს და ეტყოდა:

— აჰა ესერა, არა დაშთომილ არს სული ჩვენ თანა. დავემორჩილნეთ კაცსა ამას, რამეთუ არღარა არს ჟამი სლვისაჲ.

ხოლო წმიდაჲ იგი ეტყოდა:

— რომელმან იგი გაბაონს ისო ნავესა დაუყენა მზე და კვალად წმიდასა მას ბერსა ბესარიონს, ამანვე ჩვენცა ღირს მყვნეს მზესა ამას თანა ხილვად და თაყვანისცემად წმიდასა ხატსა მისსა.

მაშინ წარმოუძღვა კაცი იგი და წარმო-რაჲ-ემართნეს, ჭაბუკმან მან პრქვა წმიდათა მათ:

— ლოცვა ყავთ ჩემთვის, წმიდანო, რამეთუ ხვალე, ინებოს თუ ღმერთმან, შევემთხვიო წმიდათა ფერხთა თქვენთა.

ვინაჲცა ესე განგებულებით იქმნა, რაათა თანაწამოს იგი ღიდებულსა მას სასწაულსა, რომელსა შემდგომად მცირედისა ეგულვების სიტყვასა წარმოთქმაჲ.

და ვითარცა წარმოვედით, იპოვა წინაშე ჩვენსა გზაჲ რაჲმე იწროჲ და ძნიად საჭირველი. ხოლო გარბანელმან უბრძანა ძესა თვისსა, რაათა თანა გზა-მყვეს ვიდრე პირამდე მდინარისა, რომელსა შთავედით რაჲ და აღმავალნი კვალად გვიხილნეს ძმათა მათ, მოგვეგებნეს.

ხოლო შენ, საყვარელო, განიხილეღა საკვირველი ესე, რამეთუ რაჟამს კაცისა მისგან წარმოვედით და ვიდრე მოსლვამდე ჩვენდა

კვალად ეგო მზე ადგილსა მას სიტყვისაებრ წმიდისა, რომელი ესე გვიკვირდა და ვადიდებდით ღმერთსა, მაღიდებელსა მისთა.

ხოლო გვიხილნეს რაჲ ძმათა მუნ მყოფთა, ცრემლოდეს ჩვენ ზედა, რამეთუ სამოსელი ჩვენი ყოვლად არღარა იყო და ფერხნი ჩვენნი დაჯეჯკილ და დაბძარულ იყვნეს. და მცირედ რამე ნუგეშინის ვიეცით საზრდელი, რომელი პოვა მათ თანა.

ხოლო განთენა რაჲ, შეეწირენით ლოცვანი და მოიღო წმიდამან მან ხელითა თვისითა შეშაჲ და, ვითარცა პირველ ვთქუთ, შექმნნა ჯვარნი და აღმართნა სახელსა ზედა წმიდათა მთავარანგელოზთასა.

და ვითარცა იყო ჟამი სამეფისაჲ, ვილოცევდით რაჲ ადგილსა მას, აჰა ესერა, კაცი იგი გარბანელი და ჭაბუკი იგი, მოძღვარი ჩვენი, და ორნი კაცნი უცხონი მოიწინეს სწრაფით ჩვენდა. ხოლო ჩვენ ვიხილენით რაჲ, განვიხარეთ. და იგინი იყვნეს შეპყრობილი შიშითა რაჲთმე ღიდითა და კაცნი იგი უცხონი — ვითარცა მკვდარნი ხილვითა.

ხოლო ჩვენ ვიკითხევდით მიზეზსა, თუ რაჲსათვის სულთქმით და ექვით მოიწინეს იგინი, ანუ ვინ არიან კაცნი იგი, რომელნი სახედ მკვდართა უხმო და უსიტყვ არიან? ხოლო იწყო თხრობად გარბანელმან და ჰრქვა წმიდათა მათ:

— რაჟამს-იგი წარმოსხვდით თქვენ, და ჭაბუკი ესე იყო ფრიად მაშვრალ, და იყო ღამე. და მივიღეთ საზრდელი. და გვიკვირდა ფრიადი სიმხნე თქვენი და ვადიდეთ ღმერთი და დავიძინეთ. ხოლო გან-რაჲ-თენა, წინაშე თქვენსა წარმოსლვად ვემზებადოდით, აჰა ესერა, იქმნა ძრვამ და ოხრაჲ რაჲმე, ვითარცა ქარისაჲ. და გან-ვკვირდით ფრიად. და შემდგომად მცირედისა მოვიდეს კაცნი ესე, ვითარცა ესე ჰხედავთ, და ძლით იწყეს სიტყვად. და ვითარცა ვჰკითხევდით, თუ რაჲმე იყო ხმამ ესე და ძრვამ, ხოლო ამათ მოგვიგეს და გვრქვეს, რამეთუ: „განიბო კლდე იგი, რომელი იყო დასავალით ტბისა მის, და წარვიდეს წყალნი იგი მრღვიენი. და ჩვენ, რომელნი ვიპოენით გარემოჲს ადგილისა მის, განვიხილენით ძლიერისა მის-გან ზარისა და შთამოვედით კაცისა ამის, რამეთუ მეცნიერ იყო ჩვენდა“.

და ვითარცა იგინი ამას იტყოდეს, მოწამედ სიტყვათა მათთა იხილვებოდა მდინარე იგი, რამეთუ არღარა იტევდეს ადგილნი თვისნი, რამეთუ ყოვლით კერძო გარდაეცა მრღვიე, ვითარცა მწვირე, რომლისათვისცა განკვირვებამან შეგვიპყრნა ყოველნი. ხოლო ჭაბუკი იგი ეტყოდა წმიდასა მას:

— აჰა ესერა, ვჰხედავ, რამეთუ სიტყვანი შენნი საქმე არიან, ვინაჲ მახსოვს გუშინდელი იგი, რაჟამს-იგი უბრძანებდით კაცსა მას,

რომელი თანამოგზაურ გვექმნა ვიდრე ტბამდე სათახვისა, ვითარ-
მედ „ადრე იხილო მისაგებელი კაცთა ამათ შფოთის მოყვარეთა და
კვალად კაცთა მათ, რომელნი იგი შესაკრებელსა მას წყალთასა
წინარბიოდეს, ვითარცა ეშმაკეულნი, რამეთუ ვჰგონებ, რომელ
არცაღა თუ კვალი იპოოს ადგილისა მის“.

ხოლო ვითარცა დასცხრა მდინარისა მის დიდროამ, ვცანთ ჭეშმა-
რიტი, ვითარმედ ადგილი იგი ტბისაჲ იხილვების ველად ლოდო-
ანად, ხოლო ადგილი იგი წისქვილ-სახლთაჲ კვალად წარღვნილ და
უჩინო.

ამისსა შემდგომად შეუვრდა წმიდასა ჭაბუკი იგი და მიიღო
ლოცვაჲ და ჰრქვა:

— უფალსა თუ ენებოს, ადრე გიხილნე. ხოლო უკეთუ რაჲ გნე-
ბავს მთავრისა მიერ, მიბრძანეთ, რამეთუ მასცა ჰნებავს ხილვაჲ
თქვენი ადრე.

და წმიდამან ჰრქვა:

— თვინიერ საღმრთოჲსა კურთხევისა აარაჲს მკადრე ვართ
წინაჲ მისსა, რამეთუ თვით უმჯობესად უწყის ყოველი, სიტყვი-
საებრ სოლომონისა: „ყურნი ბრძნისანი მარადის მზა არიან საღმრ-
თოთა სიტყვათა“.

და წარვიდა ჭაბუკი იგი და ჩვენ დავშითთ ადგილსავე მას. ხოლო
მი-რაჲ-იწია ჭაბუკი იგი წინაჲ მთავრისა, ყოველივე წარმოუთხრა
შემდგომითი-შემდგომად, და რომელთა ესმა, განკვირვებაჲ დაეცა,
ზარი განჰსდა და ადიდებდეს ღმერთსა. მაშინ ღმრთისმსახური იგი
მიშითა და სიხარულითა აღივსო და წარემართა ხილვად სასწაულთა
მათ და ნიშთა. და ყოველნი საბრძანებელნი მისნი მისთანა და გა-
რემო სანახებნი მათ არეთანი, რომელთაცა ასმიოდა დიდი ესე
საკვირველებაჲ. და მყის კრებული დიდძალი შეკრბა ადგილსა მას,
სადა-იგი იყვნეს წმიდანი იგი.

და ვითარცა მოვიდა მთავარი, ამბორს უყო ხატსა მას ცხოველსა
და შევრდომით მოიკითხნა ივინი და განკვირვებით იკითხვიდა სას-
წაულთა მათთვის. და ყოველივე ზედამიწევნიტ ცნა კაცთა მათ მიერ,
რომელნი მას წარეველინეს, ვითარ ადგილი ტბისაჲ მის ველთან
ქმნილ არს და შესაკრებელი იგი წყალთაჲ დაფარულ იყო ქვიშათა
მიერ და ლოდთა, რომელსა კაცნი იგი, ჭირისა მისგან განრომილნი,
თვით წარმოიტყოდინან.

ხოლო მოვიდეს მღვდელნი და მონაზონნი თითოეულთა მათგან
ადგილთა და სიხარულით მოიკითხვიდეს წმიდათა მათ. და სხვანიცა
მონაზონნი მრავალნი შემოკრბეს. და ადგილისა მისგან მის მდინა-
რის კიდისა ლოცვით და ლიტანიით ადგილსა მას პირველხსენე-

ბულსა ბორცვსა აღვედით. და ბრძანებითა მთავრისაჲთა მოიქმნა ადგილი იგი და ველთან იქმნა.

და სხვანიცა მთავარნი მოიწინეს გარემოთა ადგილთანი და თვითოეულნი უთხრობდეს წმიდათა მათ სიმარჯვესა სამონასტრეთა ადგილთასა. და კაციცა იგი, რომელ პირველ იოტა ძინძელ წოდებულისა მისგან ადგილისა, მოწლედ შეუვრდებოდა და აწევდა, რაჲთა მუნ აშენებდენ. რომელსაცა მიუგო წმიდამან და პრქვა:

— სულსა შინა უკეთურსა შიში ღმრთისაჲ არა დაემკვიდრების, არცა ჯერ იყო მარგალიტსა დასხმად წინაშე ღოთა. რამეთუ ბრძანცა თანაწარჰხდების თქროსა მის წინაშე მდებარესა, არამედ შენდობილ იყავნ პირველი ცთომაჲ შენი. ხოლო ჩვენ ნუ ვინ გვაიძულებს სხვად ცვალებად ადგილისა.

ხოლო ყოველი იგი კრებული დიდად განსთქმიდეს:

— ესე სასწაულნი თანამოდგამ არიან მოსეს მიერ ქმნილთა მათ განჰებასა ზღვისასა და კლდისაგან აღმოცენებასა წყლისასა, და კვალად კიდობნისა მიერ განჰებასა იორდანისასა, და კვალად გრიგოლის მიერ საკვირველთმოქმედისა განხმობასა მის ტბისასა, რომელი იყო მიზეზ მტერობისა მის ძმათაჲსა. ეგრეთვე ტბაჲ ესე, მიზეზი შფოთთა და კაცისკლვათაჲ, განხმა წმიდათა ამათ მიერ.

ხოლო წმიდაჲ იგი ვითარცა იყო უცხო ზვაობისაგან, მიუგო და პრქვა მათ:

— ნუ ჰკონებთ, მთავარნო და ერნო, თუმცა ჩვენიოთა რაჲთმე ძალითა ქმნილ იყვნეს სასწაულნი ესე, არამედ რამეთუ ადიდა ხატი პირისა თვისისაჲ ქრისტემან ღმერთმან, რაჲთა თქვენ გრწმენეს, ვითარმედ არა ტყუვილ და ამოთ არიან საქმენი ესე, რომელთა თქვენ ჰხედავთ.

მიერითგან ეწოდა სახელი შემსგავსებული საქმეთა ადგილსა მას: რამეთუ ეწოდა ზარზმა ერთა მათგან, რომელნი ზარითა და შიშითა მიუთხრობელითა შეჰყრობილ იყვნეს. ხოლო ლოცვით და გალობით განათიეს ღამე იგი და განთიად მოიკითხნეს წმიდანი იგი და სიხარულით წარვიდეს სახიდ თვისა.

ხოლო ღმრთისმსახური გიორგი დაშთა მათ თანა და უბრძანა, რაჲთა მოიძიონ ადგილი, სადა ჰნებავეს აღშენებად ეკლესიაჲ. და მისცნა სახმარნი უხვებით და, წარვიდოდა რაჲ, უბრძანა კვალადცა მოსლვაჲ.

მიერითგან იწყეს ძიებად ადგილსა, სადა უშენონ ღმერთსა სადიდებელად ეკლესიაჲ. ხოლო წმიდასა მას ენება, რაჲთამცა ბორცვსა მას ზედა უმაღლესსა აღაშენა ეკლესიაჲ. და ძმაჲ მისი იოვანე და სხვანი ძმანი ეტყოდეს:

— ნუ, წმიდაო მამაო, ადგილსა ამას, რამეთუ მაღალ და ცივ არს და ძმანი ესე შიშველ და გლახაკ, — რომლისათვისცა იქმნა ცილობა შორის მათსა.

და ვითარცა იგი გედეონ საწმისი დადგა გამოცდად საქმეთა, და კვალად დიდმან თევდოსი ნახშირთა მიერ მოიძია ადგილი, სადა აღაშენოს მონასტერი, ეგრეთვე ამათ ნეტართა ყვეს. რამეთუ აღავსნეს ორნი კანდელნი სწორითა ზეთითა და დადგნეს ადგილთა მათ ცილობისათა. რამეთუ იყო მცირე ღელე სამხრით ადგილსა მას უმაღლესსა. და კანდელი იოვანესი დადგა მუნ თვით იოვანე, ხოლო ბორცვსა მას ზედა — წმიდამან სერაპიონ. და ორნივე დადგეს ლოცვად.

ხოლო ვითარცა განთენა, იხილვა დავსებულად კანდელი იგი სერაპიონისი, ხოლო კანდელი იგი იოვანესი ბრწყინვიდა ვიდრე შუა სამხრამდე, რამეთუ ესე განგებულება იყო საღმრთოჲ, რაჲთა არა სწრაფით, არამედ ფრიად შვენიერად ჟამსა თვისსა აღეშენოს საყდარი მაღალსა მას ადგილსა.

ესე რაჲ იხილეს, ყოველთა დაამტკიცეს, რაჲთა მუნ იწყონ შენებად ეკლესიისა. ხოლო წმიდამან მან ჰრქვა ძმასა თვისსა თაფლმჭოლვართა მით ენითა:

— ძმაო იოვანე, ღმერთმან გაჩვენა საკვირველი ესე დიდებული, რამეთუ იხილა ნაკლულევანება გონებისა შენისაჲ, ხოლო ესე უწყოდე, ვითარმედ შემდგომად მცირედისა ადგილსა ამას აღეშენოს საყდარი ფრიად შვენიერი.

და შეჰკაზმეს ადგილი იგი. და შეემატებოდა რიცხვსა ძმათასა, რამეთუ მოიზიდვიდა სახელგანთქმულებაჲ კაცისა მის ღმრთისაჲ, და სახედ მდინარისა ირწყვებოდეს ტკბილთა მათ სიტყვათა მისთაგან. რამეთუ კაცი იგი პირველსენებული გარბანელი და ორნი იგი ძმანი, რომელნი დანთქმასა ტბისასა განერნეს, იკურთხნეს მონაზონად ხელითა მის წმიდისაჲთა. ვინაჲთგან ახალსა ამას მოსეს ებრძანა ახლისა ისრაელისა წინამძღვრობაჲ, ამისთვის უხმდეს თანაშემწედ საქმესა მის კარვისა ახალნი ბესელიელ და ელიაბ. რამეთუ არა თუ ნისლსა შევიდა და ფიცარნი ქვისანი მოიხვნა, რომელსა შჯული და მცნებანი წერილ იყვნეს, არამედ თვით იგი აღმწერელი მათი გონებითა მოაქვნდა, რომელი მასვე მოსეს ნაპრალსა კლდისასა დაფარულსა ეტყოდა — „მე ვარ, რომელი იგი ვარ“, და მთასა ზედა თაბორსა მოსეს და ელიას თანა ზრახვიდა თავთა მათ თანა მოწაფეთასა. ესე აქა ხორცითა გამოსახული მხართა ზედა ეტვირთა და თაყვანის საცემელად მორწმუნეთა აღემართა. რომლისათვისცა იწყეს შენებად ეკლესიისა და დადგეს საფუძველი ადგილსა მას,

რომელი ითანე გამოარჩია. ხოლო საჭირო იქმნა შენებაჲ მისი, რამეთუ ქვანი მათ ადგილთანი ტყეათგან დაფარულ იყვნეს. ვინამცა წყლისაგან რაჲსმე ღონიერობდეს და უშვერსა რასმე ქვასა მუნით გამოიღებდეს. ხოლო იყვნეს ხუროთმოძღვარ და ზედამდგომელ საქმისა მის გარბანელი და ორნი იგი ძმანი.

ხოლო განითქვა რაჲ, ვითარმედ ესევითარნი ესე კაცნი ესრეთ აღაშენებენ ეკლესიასა, იწყეს სახედ მდინარისა მოსლვად საქმესა მას ეკლესიისასა. და არა იპოვა რაჲთურთით ქვაჲ და ჭირით და შრომით მდინარისა მისგან მოიღებდეს. ვინამცა კვალადცა მოვიდა მუნ ღმრთისმსახური იგი გიორგი და განიცადა ყოველი საქმე მათი და იურვოდა, რაჲთამცა კეთილად აღეშენა ეკლესიაჲ იგი. და მოუხდა გულსა და პრქვა წმიდათა მათ:

— ქრისტეს მიერ განბრძნობილნი მამანო, უკეთუ სთნავს სიწმიდესა თქვენსა, არს ადგილი ერთი, სადა ეკლესიაჲ მისი დაცემულ არს ძრვისაგან. აწ, უკეთუ პბრძანოთ, ადვილ არს, რაჲთა იგი მოვიდოთ.

ხოლო ცნეს რაჲ წმიდათა მათ, რამეთუ უხმრად მდებარე არს ეკლესიაჲ იგი, ბრძანეს, რაჲთა სწრაფით ხელყონ საქმესა მას. და იწყეს მოღებად მეყსეულად, რაოდენი ეხმარებოდა ეკლესიისა მისთვის. და იცნობებიან ქვანი იგი ზოგნი რაჲმე კუთხთა მიერ და კამარათა. ხოლო არს სახელი ადგილისა მას უმწაჲ, რომელი შორავს ათორმეტ მილიონ.

ხოლო შემდგომად სამისა წლისა სრულ იქმნა ეკლესიაჲ და შეიმკო ყოვლითა განგებითა, რომელი შეჰგვანდა ჟამსა მას. და აღმართეს მას შინა ცხოველსყოფელი ხატი ფერისცვალებისაჲ და ამისსა შემდგომად სენაკებიცა იშენეს ძმათა.

და შემოკრბა კრებული დიდძალი ძმათაჲ, რამეთუ მადლი სულისაჲ და სახელგანთქმულებაჲ კაცისა მის ღმრთისაჲ მოიზიდვიდა ყოველთა. რამეთუ იტყვის უფალი, ვითარმედ: „სადაცა იყვნენ ორნი, გინა სამნი შეკრებულ სახელისა ჩემისათვის, მუნ ვარ მე მათ შორის“. რაოდენ უფროჲს მრავალთა თანა შეკრებულთა ღმრთისმსახურებისათვის!

ხოლო ღმრთისმსახურმან გიორგი მისცნა ყოველნი სახმარნი: ჯორები და კარაულები და რაოდენი რაჲ უხმდა სიმრავლესა ძმათასა. ხოლო წმიდამან მან განაჩინნა წესნი და კანონნი საეკლესიონი, რომლისა მიერ ირწყევბოდეს საღმრთოთა მადლითა. ვინამცა სოფლებნიცა მისცნა კაცმან მან ღმრთისამან გიორგი, ვიდრემდის მოსწრაფე იყო, რაჲთა ყოველივე ადგილისა მისთვის წარავოს.

ხოლო მრავალთა იწყეს მიბაძვებად მისა. და ვითარცა პირველ

კარავსა მოსესსა თვალთა და მარგალიტთა და სხვათაცა მათ ნივთთა აღშენებისათვის კარვისა, ეგრეთვე სახედ ძალისაებრ არგვენბდეს შესაწირავსა ახლისა ამის კარვისასა, რომელ არს ეკლესიაჲ ქრისტესი.

ხოლო აქა სხვად იცვალეზის ლექსი სიტყვისაჲ უსაკუთრესად თქმად სასწაულთა წმიდისა ამის კაცისათა და რაჲთა ცხოვრებაჲცა ღმრთისმსახურისა გიორგისი უმეტეს გამოცხადნეს. ხოლო მოგვეთხრა ესე არა თუ უჩინოთა ვიეთმე მიერ კაცთა, არამედ ფრიადცა საჩინოთა და ბრწყინვალეთა. ვიტყვით უკვე გიორგის, ებისკოპოსსა მაწყვერელსა, რომელი-იგი აღმოსცენდა ხევისაგან შუარტყლისა, მშობელთაგან წარჩინებულთა და ღმრთისმოშიშთა, ხოლო აღიზარდა იგი განთქმულსა მას უდაბნოსა ოპიზას.

რამეთუ იტყოდა ღმერთშემოსილი იგი უტყუელითა მით პირითა, ვითარმედ, ვიყავ რაჲ უდაბნოსა ოპიზისასა, საყოფელსა წმიდისა წინამორბედისა ნათლისმცემელისასა, და მიერ აღვედ დიდისა მამისა მიქაელისსა. და, ვიყავ რაჲ წინაშე მისსა, მაშინ წარავლინნა მიქაელ ორნი მოწაფეთა მისთაგანნი და მიუწერა ებისტოლე სერაპიონს და ძმასა მისსა იოვანეს მსწრაფლ მისლვად წინაშე მისსა, რამეთუ იცოდა ჟამი განსლვისა თვისისაჲ, რაჲთა იხილნენ ურთიერთას და რაჲთა ზედამიწევნიტ ცნას, თუ ვითარ იქმნა შენებაჲ ზეცით უწყებულისა მის ადგილისაჲ. ხოლო იგი, ვითარცა იყო ბრძანებასა მოძღვრისასა მორჩილ, მსწრაფლ მოვიდა თვისით ძმიუერთ, რომელსა სხვანიცა მრავალნი ძმანი ჰყვეს. და ვითარცა იხილეს ურთიერთას დიდმან მიქაელ და სერაპიონ, განიშვეს, ვითარცა შეჰგავს, მხიარულებით, ცრემლთა თანა აღრევით ჰმადლობდეს ღმერთსა. და მიიღეს კურთხევაჲ ყოველთა ძმათა ურთიერთას.

და ვითარცა გარდახდეს ორნი დღენი და განვისვენეთ, მესამესა დღესა იწყო დიდმან მიქაელ და გამოჰკითხა წარმართებაჲ და ვითარებაჲ ადგილისა მის, ანუ თუ ვინ იყო თანაშემწე და მოღვაწე მათდა. ხოლო ნეტარმან სერაპიონ იწყო პირველითგან და ყოველი წარმოუთხრა, და ვითარ თანაშემწე მათდა იქმნა დიდი იგი მთავარი გიორგი ჩორჩანელი, და ყოველივე მათ ზედა მოწივენული, და ვითარ ადგილსა მას ორძის სიმრავლე ძმათაჲ, და სასწაულთა მათთვის დიდთა, განხმობისათვის ტბისა და კაცთა მათთვის ურჩთა დაფარვისა, და ყოველივე, რაჲცა იქმნა შემდგომითი-შემდგომად, ვინაჲ განიხარა წმიდამან მან და მადლი მისცა ღმერთსა და აკურთხა კურთხეული იგი კაცი გიორგი ჩორჩანელი; და თუ ვითარ შემსგავსებული სახელი ეწოდა ზარზმა ერთა მიერ, სასწაულთა საკვირ-

ველთა ზარგანხდილთა. ესე ყოველი რაჲ ესმა წმიდასა მას, იხარება და სულითა.

ამისსა შემდგომად მოუწოდა მამამან მიქაელ კელარსა და პრქვა, რაჲთა მზა ყოს სერი. მერმე წართქვნეს განწესებულნი ფსალმუნნი ჟამსა ცხრა ჟამისასა და დასხდეს სერობად და იწდიეს ღვინოჲ და სულიერი და ხორციელი სიხარული განზავეს. მაშინ წმიდამან მამამან, დიდთა ნიშთა და სასწაულთა მიერ ბრწყინვალემან მიქაელ მიხედა ნეტარსა სერაპიონს და პრქვა:

— ჰოჲ საყვარელო შვილო და ძმაო სერაპიონი მრწამს ჭეშმარიტად ღმრთისა სასწაულთა მათთვის, შენ მიერ აღსრულებულთა, ანუ თუ ვითარ იყოს წარმართებაჲ ადგილისა მის, გულსავე ვიქმნე, უკეთუ ესე იქმნეს. — ხოლო განგებითა საღმრთოთა იყო კედელსა ეკლესიისასა რტოჲ ბაჲაჲსაჲ მრავალჟამეული. და აღიღო ხელითა თვისითა მამამან მიქაელ და მისცა წმიდასა სერაპიონს და პრქვა: — შვილო, დაჰნერგე ესე მახლობელად ეკლესიისა და, უკეთუ განედლდეს, უწყოდე ჭეშმარიტად, რამეთუ ნაყოფიერებაჲ არს ადგილისა მის, წარვედ და გულსმოდგინედ აშენებდი.

ვინაჲცა განკვირვებამან შეიპყრნა ყოველნი მუნ მსხდომარენი და პრქვეს ურთიერთას:

— არა დიდ არს ორთავე ამათ მიერ სიდიდე სასწაულისაჲ.

ხოლო ყოვლად უცხოჲ იგი ზღვაობისაგან შეუერდა წმიდასა მას და ეტყოდა:

— წმიდაო ღმრთისაო, წინაშე შენსა არარაჲ შეუძლებელ არს, რამეთუ ხელმწიფებაჲ მოგიღებდეს მათაჲცა ცვალებამდე.

და გამოუღო ხელთა მისთა და დაჰნერგა ქვეყანასა. ხოლო შემდგომად მცირედისა განედლდა და რტოგარდაფენით ქადაგებდა დიდებულსა მას სასწაულსა. და ვითარცა იხილეს ყოველთა, განკვირდეს და აღიდებდეს ღმერთსა. და ვითარცა განისმა სასწაული ესე გარემოთა მათ უდაბნოთა, ყოველნი განჰკრთეს და მისცეს დიდებაჲ ღმერთსა მოქმედსა საკვირველებათასა.

ხოლო შეუდგა სასწაული სასწაულსა, რომელსა ეგულვების თქმაჲ და კვალად ქცევაჲ საზღვართავე თვისთა სიტყვისათა.

რამეთუ ვიდრელა იყვნეს ესრეთ ჟამ რაოოდენმე მხიარულნი სულითა და შვებითა, და ყოველნი აღივსებოდეს საღმრთოთა მადლითა. ხოლო დღესა ერთსა, ილოცვიდეს რაჲ ჟამსა სამჟამისასა, აჰა ესერა, დაეცა განკვირვებაჲ წმიდასა მას და მყოვარ ჟამ დგა განცვიბრებული. ამისსა შემდგომად, ვითარცა რულისაგან ღრმისა განღვიბებულმან, მიხედა ნეტარსა სერაპიონს და პრქვა:

— ისწრაფე, ძმაო, და წარვედ ადგილთა ნამუშაჲკეთა შენთა, რა-

მეთუ შფოთნი რაამე შემთხვევად არიან ჟამ რაოდენმე. ხოლო თუ უნდეს ღმერთსა, ადრე იქმნას განქარვება მათი. გარნა მე ვერლა მიხილო ოდესცა სოფელსა ამას, რამეთუ ადრე წარვალ ამიერ. ხოლო შეკრებასა მას ყოველთასა ნებითა ღმრთისაჲთა გიხილო მხიარული და ბრწყინვალე, ვითარცა რაჲ მუშაკი კეთილი, სასყიდელითა განმდიდრებული. ხოლო ძმამა შენი იოვანე მივედინ ადგილსა სხვასა, რომელი, ისწაოს რაჲ, შენებასა მისსა მოსწრაფედ თანამზრუნველ ექმნას კაცთა მათ, რომელნი პოვნეს ადგილსა მას, რომელსა მონასტერი აშენოს, — და მისცა მას სასწაული და ნიში, რომელსა ეგულეობდა მისლვაჲ იოვანეს.

ხოლო ესევეთარი რაჲ ტკბილი ანდერძი წარმოთქვა და ყოველი ყოფადი წინამსწარ მოუსწავა და წარგზავნა ცრემლითა აღსავსენი და უფროჲსდა, რამეთუ არა ესვიდეს კვალად ხილვასა მისსა.

ხოლო მოიწინეს რაჲ დიდსა მას უდაბნოსა კლარჯეთისასა ოპიზას, მოეგებნეს მათ მამანი და სურვილით მოწლედ მოიკითხნეს და შემსგავსებული პატივი წინაუყვეს. და ვითარცა დაყვნეს დღენი რავდენნიმე...

ხოლო ვითარცა იყო წმიდაჲ იგი მდაბალ და აღუზავებელ, ტკბილითა და დაშნითა ხელითა იხილვებოდა მდგომარედ ხუროთა თანა საეკლესიოთა, რამეთუ იყო სხვათა თანა სათნოებათა მეცნიერ სჯულთა საეკლესიოთა და ფრიად შემკულ წესითა ხუცობისაჲთა. ვინაჲ იხილა ვინმე იგი ესევეთარითა სახითა ჴვაჲმან და სილადითა შეპყრობილმან, იწყო გმობად წმიდისა მის და იტყოდა:

— აჰა, დიდი და განთქმული სერაპიონ ვითარლა უსიტყვ და უხმო იხილვების და რაჲთურთით ესევეთართა პატივთა ყოლად არა ღირს არს ესე.

ამას რაჲ იტყოდა შურითა საეშმაკოთა აღსავსე იგი, ეჰა საკვირველებათა შენთა, ქრისტე! რამეთუ სიტყვაჲ წინამსწარმეტყველისაჲ სრულ იქმნა, რომელი იტყვის: „უფალმან მიაგოს უსჯულოებაჲ მათი“, და კვალად: „უტყვ იყავნ ენაჲ მზაკვარი, მეტყველი მართლისათვის უსჯულოებასა“. ხოლო ვითარცა მდგომარე იყვნეს ეკლესიას, მყის წინაშე ყოველთასა დაეცა კაცი იგი უხმოდ მდებარე და გარდამოაგდო ენაჲ განსივებული, საშინელთა პეროოდა და გორვიდა.

მაშინ განკვირვებამან შეიპყრნა ყოველნი იგი დასნი მგალობელთანი. ხოლო რომელთა ასმიოდა კაცისა მისგან გმობაჲ იგი წმიდისათვის, ურთიერთას იტყოდეს:

— ნუუკვე მის მიერ მოიწია მსწრაფლი ესე მხილებაჲ?!

ხოლო კაცი იგი მოეგო გონებასა და გულისხმაყო ცთომილებაჲ

თვისი. დაღაცათუ ენითა ვერ მეტყველებდა, არამედ ეგრეთცა შეუვრდა მწყობრსა მას მამათასა და წინაშე მათსა აღიარა ცთომილება თვისი. ხოლო ყოველნი იგი შეუვრდეს წმიდასა მას, რამთა მიუტეოს ცოდვამ იგი. და იგი ესრეთ ეტყოდა მათ:

— კრებულთ წმიდათ და მწყობრო რჩეულთ, ნუ იყოფინ, თუმცა ჩემ ძლით რამ შეჰმთხვეოდა ძმასა ამას. არამედ სიტყვისაებრ იაკობ მოციქულისა თანა გვაც ძმათმოყვარებით, რამთა ყოველთა ულცოთ და უფალმან ყოს ღზინება უძღურისამ ამის.

ხოლო ყოველნი იგი უმეტეს შეუვრდეს წმიდასა ამას:

— მიუტევე, წმიდათ ღმრთისათ, და შეიწყალე საწყალობელი ესე!

ხოლო წმიდამ იგი ეტყოდა:

— აჰა და მეც მზა ვარ თქვენ თანა, — და მოიდრიკნა მუხლნი და თქვა: — უფალო იესუ, ძეო ღმრთისა მამისათ, რომელი მოხვედ სოფლად მოძიებად შეცთომილთა! ვითარცა-იგი სიტყვითა აღატყვე ყრუმ იგი და უტყვი, ეგრეთვე, მეუფეო უფალო ღმერთო, განკურნე ყრმაიცა ესე, რომელი შესცთა სივერაგითა ეშმაკისადათ!

და ვითარცა ესე თქვა, მყის დასცხრა ფრიადი იგი სასტიკებათ ენისა მისისამ და კვალად ეგო ადგილსავე თვისსა. და რომელთა იხილეს, განკვირვებულნი ადიდებდეს ღმერთსა. და განითქვა სასწაული ესე ყოველთა შორის და იტყოდეს:

— რომელმან იგი რტომ ბაჟამსამ განსხელი ფურცლის მშობლად გამოაჩინა, მსგავსად განსხელისა მის ხელისა, რომელი იგი განკურნა უფალმან, და აჰრონის მიერ განედლებულისა მის კვერთხისა და კვალად ხისა მის, რომელი მიყრდნობითა დიდისა მოწამისა ხარალამპისითა განედლდა და მყის ნაყოფიერ იქმნა, და კვალად აკრაკანტელთა ნათელმან გრიგოლი, ამათ სასწაულთა არა-რამთ უდარეს არიან აწ აღსრულებულნი ესე წმიდისა სერაპიონის მიერ. რამეთუ იტყვის უფალი: რომელსა მე ვჰრწმენე, უმეტესი ჩემსა ქმნეს. და საკვირველ არს ღმერთი წმიდათა შორის მისთა.

ამათ და ამათვითართა ურთიერთას იტყოდეს ყოველნი იგი და ადიდებდეს ღმერთსა.

ამიერ კვალად ვიპყრათ ნეშტი იგი თხრობისამ და პირველსავე სიტყვასა აღვიდეთ.

და ვითარცა ესე სასწაულნი იქმნნეს წმიდისა მის მიერ ადგილთა მათ, რომელთა აღზრდილლა იყო, და წინაშე მოძღვრისა, რომელი იყო თავ და წარმართება ყოველთა საქმეთა მისთა, და ძმამცა იგი მათი უზუცესი, რომელი პირველ ვახსენეთ, იხილეს და სურვილით მოიკითხეს, და თანაექცეოდა ყოველსა მას მუნ ყოფასა შინა მათსა.

ხოლო იჟმენეს წმიდათა მათ უდაბნოჲსა მისგან და მოიკითხნეს წმი-
დანი იგი მამანი და წარვიდეს. და ვითარცა გარდავლეს მთაჲ იგი,
არსიან წოდებული, და მივიდეს ხევსა ყველისასა. იჟმნა რამეჲ მუნ-
ცა ნაკლულევანებისა სრულყოფად განგებულებით, რამეთუ, აჰა
ესერა, მოგებნეს კაცნი ვინმე მონაზონნი და ჰრქვეს:

— კეთილად მოხვედით, საღმრთონო მუშაკნო ქრისტეს ვენახი-
სანო, რამეთუ ბრძანებულ არს, რაჲთა ადგილთა ამათ თქვენ მიერ
აღეშენოს მონასტერი, რომელსა ჩვენცა ვიჭირვით და მოგელით
თქვენ, ვითარცა უწყებულნი, რამეთუ აჰაცა თქვენვე ხარო წინამ-
ძღვარ და მასწავლელ საქმეთა ამათ.

და უჩვენეს ადგილი, რომელსა ზედა იხილვნეს ნიშნი იგი ბრძა-
ნებისაებრ დიდისა მიქაელისისა. და უბრძანა წმიდამან სერაპიონ
ძმასა თვისსა, რაჲთა გულსმოდგინედ იწყოს და აღაშენოს მონას-
ტერი ბრძანებისაებრ წმიდისა მის. რომლისათვისცა საქმე ესე
ფრიად შეუძნდა იოვანეს, გარნა ვერ მკადრე იჟმნა წინაგანწყობად
ორთავე მათ ბრძანებასა, არამედ ესე ხოლო ჰრქვა სერაპიონს:

— უკეთუ ჯერ არს, რაჲთა ჟამითით ვიხილვიდე საღმრთოსა
პირსა თქვენსა, მზა ვარ მე აღსრულებად ბრძანებათა შენთა.

ხოლო წმიდამან უბრძანა ყოვლადვე ხილვად ურთიერთას.

და აღეშენა მონასტერი იგი ბრძანებისაებრ დიდისა მის მოძღვ-
რისა. და შეამკო ყოვლითა სამკაულითა, ვითარცა შეჰკვანდა, და
უწოდა სახელი სეხნაჲ თვისი, რამეთუ იოანეწმიდა ეწოდების ად-
გილსა მას. მოვიდოდა ჟამითი-ჟამად ძმისა თვისისა თანა და ისწა-
ვებნ ყოველსავე განგებასა მონასტრისასა.

არამედ აჰა ნეშტი სიტყვისაჲ წინაუკმო .ვცვალეთ, რამეთუ
შეეზავა სიტყვაჲ სიტყვასა და ვერღარა განვყავთ აღშენებაჲ იგი
მონასტრისაჲ, რომელი სახელად იოვანესსა აღეშენა.

და ვითარცა წარვიდა მიერ წმიდაჲ სერაპიონ და მოვიდა თვის-
თა მათ თანა კრებულთა, ყოველნი მიეგებნეს სიხარულით და მოი-
კითხეს სურვილით. და მოიხილნა იგინი და რაჲოდენი რაჲ ეშენა
ახალსა მას ხუროთმოძღვარსა და ვითარ სიმრავლე ძმათაჲ სიმრავ-
ლედ დიდად აღწევნულად. ესე ყოველი რაჲ იხილა, განმხიარულე-
ბული ჰმადლობდა ღმერთსა.

ხოლო აჰა ეგულვების სიტყვასა კვალად ქცევამ სხვად მი-
მართ.

რამეთუ მიუთხრეს ღმერთშემოსილსა მამასა სერაპიონს სიკვ-
დილი დიდისა მის მთავრისა გიორგისი, რომელი იყო აღმაშენებე-
ლი ადგილისა მის. ესე რაჲ ესმა, ვითარცა შეჰკვანდა, დიდად იგლო-
ვა. ცრემლოდა, ვითარცა მხსნელი ლაზარეს ზედა, და უმეტეს,

რომელ არა თანადახვდა სიკვდილსა მისსა. ვინაჲცა ჰრქვა იკონო-
მოსსა და ზუცესთა და ძმათა ყოველთა, რაჲთა ზვალის დღე მივიდენ
საფლავად მისა ადგილსა მას ზანავისასა, სადა-იგი მონასტერი შვე-
ნიერი შენ არს, რომლისა-იგი იყვნეს პირველნი აღმაშენებელნი
ამასპო და ქურდია. ხოლო აწ კვალად დაჲ გიორგისი, რომელი იყო
ღოლი დიდისა მთავრისა მირიანისი, ძისა ბეშქენ ბაჰლანდისაჲ
ძისა იოანესი. ხოლო გიორგი შვილთაგან ოხერ და უქმ იყო, რამე-
თუ ორნი შვილნი სიჩჩოებასაჲე შინა წასრულ იყვნეს და შემდგო-
მად მათისა დედაჲცა, ნათლად გამომყვანებელი მათი, მიიცვალა, და
სხვისა მეუღლისა შეერთებაჲ არღაოდეს თავს იღვა.

და, ვითარცა ვთქვით, გარდა-რაჲ-იცვალა ყოვლად კურთხეული
იგი გიორგი, ყოველიჲე, რაჲცა აქვნდა, და მამული და ყოველნი
ეკლესიანი და მონაგები მისი დასა მისსა შეჰვედრა და შვილთა
მისთა საკუთრებით განუთვისა, რომელთა ეწოდა სულა, ბეშქენ და
ლაკლაკი.

ხოლო, ვითარცა ვთქვით, მივიდა წმიდაჲ იგი საფლავსა ზედა
მისსა, მოწლედ და თანალმობით იტირა, და, ვითარცა ჯერ იყო,
მოიკითხა და ნუგეშინის სცა დასა მისსა ლატავრის, რომელსა უკა-
ნაჲსკნელ თეკლა ეწოდა. და კურთხევითა საღმრთოთა აკურთხნა
სამნივე იგი ყრმანი, მსგავსად სამთა ყრმათა აბრამიანთა.

მერმე მოიღო ანდერძი დიდისა მის მთავრისა გიორგისი და
წარიკითხა აღსავსემან ცრემლითა. და ილოცა მისთვის და აკურთხა
კურთხეული იგი კაცი, რამეთუ მდიდრად მიეცა ყოველიჲე უხვებით
აგარაკნი თავისუფლებით და საქონელი მრავალფერი და სიმრავლე
სახედართა და მროწეულთაჲ. და სასობით შეჰვედრა სული წმი-
დისა მის კაცისაჲ.

და ამას შინა გარდახდეს წელნი და აღორძნდებოდა და წარემა-
ტებოდა ადგილი იგი ფრიად.

ხოლო მოვიწიენით რაჲ სიტყვასა ამას, ჯერ არს გულისხმის-
ყოფითრე სმენაჲ, თუ ვითართა მადლთა ღირს ქმნილ იყო დიდი
იგი მამაჲ მიქაელ. რამეთუ, აჰა, ადგილი იგი, რომელი უწინაჲსწარ-
მეტყველა ნეტარსა სერაპიონს, ვითარმედ „შფოთნი და განსაცთელ-
ნი შემთხვევად არიან ადგილსა მას ნამუშაკევსა შენსა“. აჰა ესერა,
წარმოვთქვათ!

და ვითარცა იყო დიდსა დაწყნარებასა და მშვიდობასა შინა
ადგილი იგი შემდგომად გარდაცვალებისა დიდისა მთავრისა გიორ-
გისისა და კეთილად წარემატებოდა ყოველი საბრძანებელი მისი,
რომელი დაეტევა დისა მისისა თეკლაჲსა და შვილთა მისთადა,
ვინაჲ ბირებითა ეშმაკისაჲთა იქმნა უწესოჲ ამბოხი, რამეთუ მოკლა

ლაკლამან დისიძე თვისი, რამეთუ მძლავრებით ეტყოდა, ვითარ-
მედ:

— ნაწილ უც მამულსა თანა თქვენსა დასა ამას თქვენსა, ვინა-
ითგან თქვენცა დედისა მიერ გაქვს.

რომლისათვისცა განმრავლდეს სიტყვისგებანი ურთიერთას და
ესრეთ მოკლა დისიძე თვისი.

და ესე რამ ესრეთ იქმნა, განგრძელდა საქმე ესე სამ წელ.
ხოლო წელსა მეოთხესა ამათ საქმეთასა განაბრწყინვა ღმერთმან
დიდი იგი მღდელთმოძღვარი გიორგი შუარტყელელი, რომელმან
დაიპყრა საყდარი აწყურისაჲ, რამეთუ არა ჯერ იყო ცხედარსა ქვეშე
დაფარვამ სანთლისაჲ. და ხელთ იდვა რამ განგებაჲ სამცხისაჲ,
ღააწყნარა ყოველი საბრძანებელი თვისი, ვითარცა წეს იყო, და
დაიპყრა ყოველი მამული და ეკლესიანი პირველთა მათ მეფოთთ-
თანი. ხოლო ადგილი იგი, ზარზმად წოდებული, ეგო უძრავად ყო-
ვლადვე შეწევნითა ღმრთისაჲთა და მადლითა სასწაულთა მიერ ნიშ-
ებშემოსილისა მამისა სერაპიონისითა.

და ვითარცა გარდახდა წელიწადი შვიდად აღთვალული, დას-
ცხრეს და დადუმნეს ყოველნივე შფოთნი და უწესოებანი წმიდისა
ამის მღდელთმოძღვრისა გიორგის მიერ. ხოლო ყოველთა ამათ
საქმეთა სიმრავლისათა მეტყველი პირი და ენაჲ დიდსავე თანა
გიორგის მაწყვერელსა იყო ნეტარიცა მამაჲ სერაპიონ. ვინაჲცა
ყოველნი ესე სასწაულნი და საქმენი, რომელნი-იგი პირველ ების-
კოპოსობისა და უკანაჲსკნელ ეხილვნეს, მომითხრნეს პირმან მან
უტყუველმან, გიორგის ვიტყვი მაწყვერელსა, ვითარ იგი ბაჲაჲსაჲ
რტოჲ განედლდა და ვითარ ეშმაკისა ბირებითა ცთუნებული იგი
ზვაჲ და ამპარტავანი ენაჲ განკურნა. რამეთუ ყოველთავე თვით-
მხილველ ქმნილ იყო.

ხოლო აწ კვალად აღვედინ სიტყვაჲ ჩვენი პირველდაწყებულთა
სიტყვათა შემდგომითი-შემდგომად.

ვითარცა იქმნა დაწყნარებაჲ შფოთთაჲ მათ, დღითი-დღე შეეძი-
ნებოდა წარმატებაჲ მონასტრისაჲ მის. და ძმაჲცა მისი იოვანე
ზედაჲს-ზედა მოვალნ და იკურთხევინ მის მიერ და ისწავლინ ყო-
ველსა, რაჲცა აკლდა მის მიერ შენებულსა მას მონასტერსა.

ხოლო ესე წესი დაუდევს თავთა თვისთა ნეტართა მათ, რამეთუ
ლოცვასა ღამისასა ხელგანპყრობით დგოიან დასსა თანა მგალობელ-
თასა, ხოლო მოეახლის რამ ცისკარი, განეშორნიან ვითარ ქვის
სატყორცელ ოდენ და მყუდროებით და ცრემლით შესწირვიდიან
ვედრებათა, რაჲთა ამითცა ემსგავსნენ თვისსა მეუფესა. და ესრეთ

დღითი-დღე შესძინებდეს ტალანტსა, რაჟთა მიაართვან აღნადგინებითურთ განმყოფელსა მას მადლთასა.

ესრეთ რაჲ შუა წარხდა სიმრავლე წელთაჲ, სიბერითა კეთილთა განპოხნეს და ფუფუნებულ და ჩჩვილ იქმნეს საღმრთოჲთა ცნობითა.

და იყო ამისსა შემდგომად — გარდაიცვალა დამცა იგი გიორგისა იეკლა და დაშთეს სამნივე იგი ძენი მისნი. და წარემართა უფლებად მათი და იკურთხა თესლი მათი, ვითარცა აბრაჰამისი და იაკობისი.

გარნა აწ ჯერ არს, ძმანო, რაჟთა გულსმოდგინედ ვისმინოთ აწ იქმული ესე. და გესმოდის რაჲ დასაბამი და აღსასრული ნეტარისა ამის ცხოვრებისაჲ, გიკვირდეს და ადიდებდეთ ღმერთსა. რამეთუ მახლობელ რაჲ იქმნა სოფლით წარსვლისა და მწუხარებისაგან სიხარულად მისლვისა, მოუწოდა კრებულსა მას ძმათასა და ჰრქვა:

— ძმანო და მამანო, მსურის მე, რაჟთა მოციქულებისაებრ ვიტყოდ: „სრბად აღსრულებულ არს და სარწმუნოებაჲ დამიმარხავს“. ხოლო ვიტყვი არა თუ ზვაობითა, არამედ ვესავ, რამეთუ ამიერიტგან მიმელის მე სიმართლისა იგი გვირგვინი, არა მე, არამედ ყოველთა, რომელთა შეიყვარეს გამოჩინებაჲ მისი. რამეთუ ესრეთ მზა არიან გვირგვინნი მოყვარეთათვის მისთა, ვითარცა თვით თავადი იტყვის: „მოვედით ჩემდა ყოველნი მაშვრალნი და ტვირთმძიმენი და მე განგისვენო თქვენ“, „ისწავეთ ჩემგან, რამეთუ მშვიდ ვარ და მდაბალ გულითა“. ხოლო თქვენ, შვილნო, ისწავეთ მეტყველისა: „შეიყვარე უფალი ღმერთი შენი ყოველითა გულითა შენითა და ყოველითა სულითა და გონებითა, და მოყვასი, ვითარცა თავი თვისი“. და კვალად იტყვის: „უკეთუ გინდეს, რაჟთა გიყონ კაცთა, ეგრეთ ჰყოფდით თქვენ მათდა მიმართ. და ამით მცნებათადა ყოველი სჯული და წინამსწარმეტყველნი დამოკიდებულ არიან“. და „ამით ცნან ყოველთა, ვითარმედ მოწაფენი ჩემნი ხართ, უკეთუ იყვარებოდით ურთიერთას“. ხოლო თქვენ, ძმანო, დაიმარხეთ ყოველისა პირველად სიყვარული ღმრთისა და მოყვასისაჲ, ვითარცა თავი სჯულისა და წინამსწარმეტყველისაჲ. და მარადის ილოცევდით, რაჟთა არა შეხვიდეთ განსაცდელსა, რამეთუ ლოცვაჲ მიმაახლებელი არს ღმრთისა და ბჭე სასუფეველისაჲ, შემაერთებელი ანგელოზთაჲ და დამცემელი ეშმაკთაჲ. რამეთუ წმიდათა და ღმერთშემოსილთა მამათა ლოცვაჲ თქვენს საჭურველად, მარხვაჲ—ზღუდედ და წმიდანი ცრემლნი — საბანელად, ხოლო მორჩილებაჲ — წამებად, რომელი ესე ღვაწლით შემოსილთა მოწამეთა თანა დაუთხეველად სისხლთა გვირგვინოსან ჰყოფს კაცსა.

ესევეთარი მრავალი წარმოუთხრა წმიდამან მან ოქრონაკადუ-
ლით პირით მისით მოწაფეთა თვისთა და კვალად ჰრქვა:

— მე, ძმანო, აჰა ესერა, წარვალ შემდგომად მცირედთა დღეთა.
ხოლო თქვენ იძიეთ მამამ და წინამოძღვარი, რომელი შემძლებელ
იყოს მწყყად თქვენდა, ვითარცა შვილთა და ძმათა.

ხოლო ყოველნი იგი, აღვსებულნი ცრემლითა, ტიროდეს ფრიად
და არავინ მიუგო ტირილისა მისგან ფრიადისა. და მო-რამ-ეგნეს
ო:ავთა თვისთა, მიუგეს ესრეთ და ჰრქვეს:

— ჩვენ, მამო, ვინამთგან ობოლ ვიქმნებით ტკბილისა და ყოვ-
ლად მოწყალისა მამისაგან, არა უწყით, რამ მიგიგოთ.

და წმიდამან ჰრქვა:

— ვინამთგან, შვილნო, არას მითხრობთ, მე, გლახაკსა, თანა
მაც, რამთა მევე ვიტყოდი ჯერისაებრ.

და იყო ვინმე მღვდელთაგანი, კაცი კეთილითა სათნოებითა
ბრწყინვალე და ტკბილი სიტყვითა და საქმითა, სახელით გიორგი.
ამას მოუწოდა წმიდამან და ჰრქვა:

— ჰოა საყვარელო შვილო გიორგი, რამეთუ წილ კეთილ ხვედ-
რებულ არს შენდა, რამთა შემდგომად ჩემსა სამწყსოა ესე ქრისტე-
სი, ვითარცა მამამან სულთმოყვარემან, კეთილად დამწყსო და,
ვითარცა შეჰგავს შვილთა მამის მოყვარეთა, შეუდგენ ხმასა შენსა.

ესე სიტყვანი რამ ესმენს გიორგის, აღვსებული ცრემლითა
ეტყოდა:

— მძიმე არს, ჰოა წმიდაო, დადებად ბეჭთა ჩემთა ტვირთი
ძნიად სატვირთავი და გვედრები, რამთა შენდობამ ჰყო და არღარა
მიბრძანო კვალადცა.

ხოლო წმიდამ იგი იეტყოდა:

— არა მე, არამედ ქრისტე გიბრძანებს ჩემ მიერ!

და სიტყვითა ამით დაარწმუნა წინამოძღვრობამ ძმათა მათ,
რომლისათვისცა ყოველთა მათ განიხარეს, რამეთუ მსგავსადვე მისა
ხედვიდა ყოველი იგი კრებულნი.

და შეჰვედრა სამწყსოა იგი თვისი გიორგის და განუჩინა ყო-
ველნი, რაოდენი უხმდეს მნენი ეკლესიისანი. და განაწყო კრებული
იგი განგებითა საღმრთოთა და ფრიად შევნიერითა.

ვინამცა დღესა მეშვიდესა ყოველთა ამათ საქმეთასა მცირედ
რამე დასწეულდა და მიწვა ცხედრად. ხოლო დღესა მეხუთესა
აღდგა, ვითარცა ახალ განჭაბუკებული და მიიწია წმიდად საკურ-
თხეველად და შეემთხვია წმიდასა ტრაპეზსა და განმაცხოველე-
ბელსა ხატსა ქრისტეს კაცებისასა. და უბრძანა, რამთა აზიარონ

ხორცსა და სისხლსა ქრისტესსა. და დაიბეჭდა საუფლომ ჯვარი და მოიკითხა თითოეულად სიმრავლე იგი ძმათა და ჰრქვა:

— ილოცეთ ჩემთვის, ძმანო, და ცხონდით, რამეთუ ამიერითგან არღარა მიხილთ სოფელსა ამას.

და წარვიდა და მიიწია ცხედრად ჟამსა მეექვსესა. და მეცხრესა ჟამსა შეჰვედრა სული თვისი ხელთა ღმრთისათა, რომლისაჲ სურვიელ იყო მარადის.

ხოლო არამცირედ იგლოვეს მამათა ლავრისათა ჯერისაებრ და ცრემლით. მაშინ მოვიდა ძმაჲ მისი იოვანე, რამეთუ უწყებულ იყო სულისაგან, ვითარცა ღრუბლითა აღტაცებული. და შემოკრბა სიმრავლე გარემოთა მონასტერთა და სოფელთაჲ.

ხოლო მოვიდა ღმერთშემოსილი გიორგი მაწყვერელიცა ჯვართა ყოველთა თანა მწყობრთა ეკლესიისათა. და ესეცა ვთქვათ, რამეთუ მწყობრნი ანგელოზთანი, კრებულსა თანა ყოველთა წმიდათასა შეერთებულნი, მოიწინეს, ვითარცა თანამოკარვისა და თანამოსაგრისა მათისა. და ყოველთა აღიტყველნეს ხელნი სიხარულითა და ზეცას აღიყვანეს ყოვლად სანატრელი იგი სული მისი. და ზეცისანი განმხიარულებულნი ადიდებდეს ღმერთსა, ხოლო ქვეყანისანი, გვამისა მის წმიდისა შესებითა სენთა და საღმობათაგან ხსნილნი, მადლობასა და თაყვანისცემასა შესწირვიდეს.

და ჯეროვნითა გალობითა და სანთელთა სიმრავლითა და საკმეველთა სულნელებითა შემურეს და დადვეს საფლავსა, რომელი-იგი ივით შეემზადა მას აღმოსავალით საკურთხეველისა, რამთა დღითიდლე ხილვითა მისითა იხსენებდეს სიკვდილსა, რომელი-იგი სამარადისოდ წინაშე თვალთა აქვნდა. და ესრეთ სრულყვეს წესი იგი სამკვდროჲ.

და მრავალნი ჟამსა მას დაფლვისა მისისასა მრავალფერთა სენთაგან განიკურნნეს, რამთა ყოველთა უწყოდინ, ვითარმედ სიკვდილსაცა შემდგომად ცხოველ არს და იღვწის სარწმუნოებით შევედრებულთა.

ხოლო სიმრავლე სასწაულთა მისთაჲ ვერცა თუ გონებათაგან მისაწვთომელ არს, გარნა კერძო-რამე და მცირედი მოვიხსენოთ და მერმე დუმილი მივსცეთ სიტყვასა.

ჯერეთ ცხედარსავე აქვნდა მრავალმოღვაწე იგი გვამი წმიდისა მის, და, აჰა ესერა, მოიწია კაცი ვინმე ყოვლად განხმელი, რომელი ფრიად რამე სასტიკებით განიჭრებოდა ტკივილისა სიმძაფრითა, რამეთუ სისხლი წარსდიოდა სარცხვინელსა მისსა და ხმოზდა ხმითა უშვერითა. და ვითარცა მყის მოიწია, მოეხვია მოწლედ ცხედარსა მისსა. და, აჰა ესერა, კაცი იგი იქმნა, ვითარცა მკვდარი. და მეყსე-

ულად სახილველად ყოველთა ასთა მას თესლმცენარესა წარსცვი-
ნეს ორნი ქვანი, განსაკრთომელნი სიდიდითა, და იქმნა კაცი იგი
ყოვლად მრთელ, ვითარცა არარაჲ შემთხვეოდა ვნებაჲ იგი. და ყო-
ველთა, რომელთა იხილეს, ადიდეს ღმერთი, მაღიღებელი წმიდათა
მისთაჲ.

ვინაჲცა ჟამსა მას მოიწია სიმრავლე თითოსახეთა სნეულთაჲ. და
ყოველნი განიკურნებოდეს და ადიდებდეს ღმერთსა.

ხოლო შემდგომად დაფლვისა მისისა და მიწად მიფარვისა, ვიდ-
რე დღენდელად დღემდე, მიუწდომელ არიან ნიშნი და ძალნი, მის
მიერ აღსრულებულნი თითოეულთა ზედა სნეულთა. და კაცობრივი-
სა ენისა მიერ შეუძლებელ არს წარმოთქმად და აღწერად ყოველთა
მათ სასწაულთაჲ, რომელნი-იგი სარწმუნოთა კაცთა ფიცით მოგვი-
თხრნეს ჩვენ. ხოლო ჩვენთა ამათ ჟამთა ხილული და სმენილი ვი-
თარ მიუთხრათ სიყვარულსა თქვენსა, რამეთუ უშორველად ფშვის
მადლი ნაწილთა მისთაჲ სარწმუნოებით მვედრებელთათვის, რო-
მელი-იგი მარადის აღესრულების სადიდებელად ღმერთისა.

ხოლო ამიერიტგან მოვიხსენოთ, თუ ვითარსა მადლსა ღირს-
ქმნილ იყო წინაჲსწარმეტყველებისასა. რამეთუ, აჰა ესერა, ეგულ-
ვების სიტყვასა მოხსენებად სიტყვაჲ იგი, რაჟამს ჰრქვა ძმასა
თვისსა იოვანეს, ვითარმედ: „ჟამთა ბორცვსა ამას ზედა აღეშენოს
ეკლესიაჲ ფრიად შვენიერი“. რამეთუ, აჰა, ჟამი იგი წინაჲსწარმე-
ტყველებისაჲ მოიწია!

რამეთუ ვიდრეღა-იგი ცოცხალ იყო წმიდაჲ ესე, ყოველთა მიერ
საყვარელ და ყოველთა მეგობარ იყო და მოძღვარ, რომლისათვისცა
დაემოწაფა წმიდასა ამას კაცი ვინმე ყოვლად უცნაური. და იყო კაცი
იგი ადგილისაგან მცირისა, რომელსა ძარღვას სოფელ ეწოდების.
და დღითი-დღე მოვიდის კაცი იგი და ეტყოდის წმიდასა მას, ვი-
თარმედ:

— მაკურთხე, მამაო, წმიდითა ხელითა შენითა და შემრთე წმი-
დასა კრებულსა შენსა.

ხოლო იგი აყენებდა ჟამად, რაჲთა უფროჲს გამოჩნდეს საკვირ-
ველი მისითა მით ერისკაცად მიმყოვრებითა. ხოლო იგი ეტყოდა:

— მაკურთხე, მამაო, და მიიღე მცირე ევლოგიაჲ და წარაგე სა-
შენებელად მონასტრისა.

ხოლო იგი კვალადცა უბრძანებდა, რაჲთა დრო ყოს და თვით
მოვალს ჟამი, რომელსა იქმნეს მონაზონ, და ევლოგიაჲ, რომელ
განგიმზადებიეს, ფრიად რაჲმე ეხმაროს.

ხოლო ვითარცა მოიწია ჟამი და მიიცვალა წმიდაჲ იგი, მოიწია
მესამე დღე მიცვალებულისა მისისაჲ და დაიდვა წმიდაჲ იგი პირ-

ველხსენებულსა მას საფლავსა, რომელი თვით ეშენა აღმოსავალით საკურთხეველსა, დამართებით სარკმელსა. და მოვიდა კაცი იგი, ვითარცა ვთქუთ, დღესა მესამესა მიცვალებისა მისისა და იტირა ფრიად და წმიდასა მას ეშჯოდა, ვითარცა ცხოველსა, არა ხელითა მისითა აღკვეცისათვის მისისა. რომლისათვისცა იტყოდა, ვითარ-მედ არა განეშოროს საფლავსა, ვიდრემდის არა მონაზონ იქმნეს და ევლოგიაჲცა იგი დადვას ადგილსა მას სამარხოსა მისისასა.

და ვითარცა ესრეთ მდულარე იყო კაცი იგი, მაშინ უბრძანა მამა-სახლისმან მნეთა ეკლესიისათა, რაჲთა მიიღონ სამხარი და კუნკუ-ლი და აღკვეცონ კაცი იგი. ხოლო მათ მსწრაფლ შეუდგინეს საქმე სიტყვასა და აღკვეცეს კაცი იგი და აღასრულეს მის ზედა ყოველი წესი მონაზონთაჲ.

და ვითარცა წარვიდა კაცი იგი სოფლად თვისსა, იცნეს იგი კაც-თა და მეგობართა და განჰკრთეს, იხილეს რაჲ უცხოჲთა სამოსლითა შემოსილი, და ენება კვალად ერისაგან ყოფაჲ. და ვითარცა ვერ შეუძლეს მორჩილებაჲ მისი, უთხრეს ესე უფალსა მისსა, რამეთუ იყო კაცი იგი სახმარ და მსრბოლ გზათა შორთა. ხოლო კაცმან მან, ვითარცა აგრძნა, ვითარმედ არა უტევებენ ნებისაებრ მისისა, მაშინ აღიღო ევლოგიაჲ იგი და, რაოდენი რაჲ ეძლო, სახლით თვისით სიველტოლაჲ იხუმია. ვინაჲცა დევნა უყვეს უკანა მისსა და შეწევნი-თა მის წმიდისაჲთა ვერ ეწინეს.

და ვითარცა შევიდა კაცი იგი მონასტრად და მდევარნიცა იგი უკანა მისსა. და ვითარცა ენება, რაჲთა შეიპყრან და წარუღონ, რაჲ-იგი აქვნდა, მიიწია კაცი იგი დამართებით სარკმელსა ეკლესიისასა და შეაგდო, რაჲ-იგი აქვნდა ხელთსახოცელსა შინა გამოკრულ.

და ესრეთ უღონო რაჲ იქმნეს მდევარნი იგი, ევედრნეს წინამ-ძღვარსა გიორგის, რაჲთა განეხვნენ კარნი ეკლესიისანი და რაჲთა წმიდასა მას თაყვანის ცენ და მათცა იხილონ, რაჲ-იგი შეეწირა ევლოგიაჲ კაცსა მას. ეჲა განგებულებაჲ საღმრთოჲ და რაჲთა ცნან ყოველთა, ვითარმედ მიცვალებისაჲცა შემდგომად ძალ უც წმიდასა მას ქმნად, რაჲცა ენებოსი და ვითარცა განეხვნეს კარნი და შევი-დეს წმიდად ეკლესიად და აღვიდეს საკურთხეველად და იძიეს, რაჲ-იგი ცხადად შევრდომილ იყო სასილველად ყოველთა და არღა-რა იპოვა მათ მიერ. და შიშმან და განკვირვებამან შეიპყრნა ყო-ველნი და აღიდებდეს ღმერთსა.

ხოლო ვითარცა წარხდეს წელნი მრავალნი და წინამძღვარი გიორგი გარდაიცვალა, რომლისა მონაცვალედ დადგა მიქაელ ვინმე, რომელსა გიორგივე ამცნო, ვითარმედ:

— იწყეთ შენებად ეკლესიისა ბრძანებისაებრ მამისა სერაპიო-

ნისა. და ნურარას ზრუნავთ წარსაგებელთათვის, რამეთუ ჩვენებით მეუწყა წმიდისა მიერ, ვითარმედ ევლოგიაჲ იგი, რომელ მოიღო კაცმან მან, იგი დამარხულ არს ქვეშე კერძო ჯვარისა, რომელი იყო თავით კერძო წმიდისა მის. აღმოიღეთ იგი და მიეცით ყოველთა მუშაკთა. და კაცი იგი კეთილი ყავთ განმგე ყოვლისა, ვითარცა-იგი ჩემ მიერცა განმგებელ იყო ყოველთა საჭიროთა სამსახურთა მონასტრისათა.

და ამის მიქაელის ზე იწყეს ეკლესიაჲ იგი, წინამსწარ გამოსასული წმიდისა მიერ, თვესა ივნისსა, ოთხსა, დღესა ხუთშაბათსა. რამეთუ ხელოვნებით განთქმულსა კაცსა მოუწოდა მიქაელ ქვეყანისაგან ბერძენთასა, ადგილისაგან ხუფათ წოდებულისა, ბრძანებითა უფალთაჲთა, რომელსა თანაშემწედ აქვნდა გალატოზი სახელით შუარტყლელი. და ესე ორნივე ეყვნეს მოძღვარ და მასწავლელ სიმრავლესა მუშაკთასა.

და ვითარცა უწყოდა მამამან მიქაელ უწყებითა მამისაჲთა გიორგისითა, ძებნა ევლოგიაჲ იგი. რამეთუ მივიდეს მღვდელნი სახარებითა და სანთლებითა საკმეველთა თანა და თვით კაცი იგი, მომღებელი ევლოგიისაჲ მის. და ვითარცა წარიკითხეს სახარებაჲ იოვანეს თავისაჲ — „პირველითგან იყო სიტყვაჲ“, და მოიდრიკნეს მუხლნი და ევედრნეს წმიდასა სერაპიონს და გარდაუსვენეს ჯვარი იგი, ვითარცა უწყებულ იყო მამისა გიორგისდა. ეჰა საკვირველებათა შენთა, ქრისტე! რამეთუ იპოვა ყოვლად შეუძრველად ბეჭედი, რომელი, იხილა რაჲ კაცმან მან, განკვირდა. და ყოველთა მადლობაჲ მისცეს ღმერთსა და წმიდასა სერაპიონს.

სოლო იკითხეს კაცისა მის მიერ რიცხვი ოქროსაჲ და ვითარებაჲ. სოლო მან პრქვა:

— ოქროჲ ეგე არს ოქროსაგან თლილისა და წმიდისა, სახითა პირველთა მეფეთაჲთა. სოლო რიცხვით იყო ბეჭედსა ამას შინა დრაჰკანი სამასი სუთითურთ.

და ვითარცა განჰხსნეს მანდილი, რომელსა შინა გამოკრულ იქმნა, იპოვა, ვითარცა პირველ ეთქვა კაცსა მას.

და იწყეს შენებად გულსმოდგინედ და ყვეს კაცი იგი განმგებელ არა თუ გალატოზთა, არამედ ძმათაცა იკონომოსობაჲ ერწმუნა. და ესრეთ წარემართა შენებაჲ იგი ეკლესიისაჲ, ვინაჲცა საფუძველით და ხარისხთაჲთგან იღვწოდა კაცი იგი ყოველთა მუშაკთა, თვინიერ სანოვაგეთაჲსა.

და ვითარცა აღეშენა შტოთურთ ვიდრე სარკმელთამდის, დაილია ოქროჲ იგი კაცისაჲ მის, სადა-იგი გამოქანდაკებით ქადაგებს,

ვითარმედ: „აქა დაიღია საფასე ჩემი, სადა, ესერა, მდგომარე ვარ და მიტვირთავს ჯვარი ქრისტესი“.

და იყო: ვითარ განსრულდა სარკმლამდე, გამოხატეს თვით მიქაელცა ორთა მათ თანა გალატოზთა ზედა სარკმელსა აღმოსავლისასა. ხოლო მადლი წმიდისაჲ მარადის მოსცემდის წარსაგებელთა, რამეთუ სახედ მდინარისა შემოსდიოდეს სახმარნი. და აღეშენა ვიდრე სამხურემდე მამობასა მიქაელისსა. და დაუტევა ცხორებაჲ ესე და წარვიდა უფლისა.

ამისსა შემდგომად დაიდგინა მონაცვალედ მისა პავლე ვინმე ხუცესი, კაცი წამებული ყოვლისა მიერ ერისა. ვინაჲცა ამან პავლე სრულყო ეკლესიაჲ და შეამკო ყოვლითა სამკაულითა. და აღმართეს მას შინა ხატი ფერისცვალებისაჲ და აკურთხეს ყოვლითა კურთხევითა მამობასა შინა პავლესსა. და კაციცა იგი, მომღებელი ევლოგიისაჲ, სიბერითა კეთილითა განპოხებული, წარვიდა უფლისა.

და ესე აქამომდე იყავნ. ხოლო ჩვენ შემდგომად ამისა სხვაჲცა მოვიხსენოთ და ეგრეთ დავიბეჭდოთ სიტყვისა. რამეთუ თვით დასწერს ბასილი, რომელმან ცხორებაჲ ესე წმიდისაჲ აღწერა, და იტყვის, ვითარმედ:

მე, ბასილი, ძმისწული წმიდისა სერაპიონისი, უნარჩევესი ყოველთა მოწესეთაჲ, შემდგომად ჟამთა მიცვალებისა მისისათა მოვიწიე ზედა წმიდასა სამარხვოსა მისსა და ვიხილე ყოვლად ბრწყინვალედ და კეთილად ყოველივე ნამუშავენი მისი და განვიშვი და განვიხარე. ხოლო რაჟამს ვიხილე საფლავი მისი ადგილსა ფარულსა, რომელსა ყოველნი უძღურნი მიიღებდეს დღითი-დღესა კურნებასა, ამისთვისცა ბრძანებითა უფალთაჲთა ხელვეყავ და შეეჭმზადე ლარნაკი ქვისაჲ და აღვადე საფლავსა მისსა, რომლისა მიერ გამოხდა სული სულნელებისა მიუწდომელისაჲ და ყოველნი აღვივსენით მადლითა და საკვირველებათაგან მაშინ ქმნილთა და ვადიდეთ ღმერთი. რამეთუ მრავალნი უძღურნი, შე-რაჲ-ეხნეს წმიდათა მათ ძვალთა მისთა, მრავალნი სენნი დაიხსნნეს და განმხიარულებულნი მიიქცეოდეს და ადიდებდეს ღმერთსა საკვირველებათასა. და სანთელთა სიმრავლითა და მადლითა მგალობელთაჲთა დავსხენით ლარნაკსა შინა ახალსა და აღვმართეთ მას ზედა ჯვარი სახელსა ზედა წინამორბედისასა საჩინოსა შტოსა ახლისა ეკლესიისასა და განვაჩინეთ, რაჲთა ერთი მღდელთაგანი შესწირვიდეს მას შინა მსხვერპლსა საუფლოსა.

ხოლო განვაწესეთ სახსენებელი წმიდისა ამის გალობითა და შესხმითა სულიერითა და ღამისთევითა დღესასწაულობითა ოკდონბერსა ოცდაცხრასა. და შემდგომად ჟამსა მის წირვისასა სულიერ-

სა თანა შვებად სორციელთა სანოვაგეთა მიერ მდიდრად და უხვებით, რამთა ორკერძოვე მხიარულთა ვადიდოთ ღმერთი, რომელი ადიდებს წმიდათა მისთა. ხოლო ჩვენ კვალად ერთილა მივსცეთ სასწაულთა მისთაგანი თხრობასა და მერმე შევევედრნეთ ნავთსაყუდელსა მყუდროდუმილისასა.

რამეთუ ვითარცა ოდენ გვედგა ლარნაკი იგი წმიდისაჲ და გალობაჲ იყო პირსა შინა ყოველთასა, აჰა ესერა, მოიწია კაცი, რომელსა მრავლით ჟამითგან ელმოდა თვალი მარჯვენე, რამეთუ ნათლისაგან სრულიად დაკლებულ იყო, ხოლო ფრიადი იგი ტკივილი ცხად ჰყოფდა ერთისა მისცა დაბრმობასა. და ვითარცა ვიხილეთ, ყოველთა გველმოდა მის თანა. ხოლო იყო კაცი იგი დაბისაგან ბოზლა წოდებულისა. და ვითარცა მოიწია კაცი იგი, შეუვრდა ლარნაკსა წმიდისასა. და ვიხილეთ ყოველთა საკვირველებაჲ დიდი, რამეთუ ყოლად მრთელად იპოვა მყის კაცი იგი. და ყოველთა ვადიდეთ ღმერთი, რომელი ყოლადვე იქმს დღითი-ღღე ლარნაკსა ზედა მისსა წმიდისასა ძალთა და სასწაულთა.

ხოლო ამისსა შემდგომად ბასილი მიითვალა წინამძღვრობაჲ, რომელმან-იგი კეთილად იღვაწა ჟამ რაოდენიმე ადგილი იგი ნამუშავეი მამის ძმისა თვისისაჲ.

არამედ ჩვენ, გლახაკთა და უსწავლელთა, შენდავე მივაქციოთ სიტყვაჲ ჩვენი, ჰოჲ მამათ მამათო, დიდო მოღვაწეო ყოველთაო, ვითარცა-იგი პირველ ჩვენსა, ეგრეთვე შემდგომითი-შემდგომად. აწცა ჩვენ — უძლურთა და უღირსთა, შვილად შენდა სახელდებულთა, ნუ ოდეს დამივიწყებ და ნუცა გარე უკუნაქცევ მეოხებად და ჯვრად განმზადებულსა პირსა შენსა სიმრავლისათვის ცოდვათა ჩვენთაჲსა. ხოლო ჩვენ რაჲ შესხმა მიგიძღვანოთ! რამეთუ უზეშთაჲს კაცთა ბუნებისა არს ბრწყინვალეებით წარმატებაჲ ცხორებისა შენისაჲ. ვინაჲცა შენისავე მოღვაწეებისა სიტყვათა შევსწირავთ შენდა, ვედრებითა შეგივრდებით, რამთა მეოხებითა შენითა ჰყოლსინებაჲ შეცოდებათა ჩვენთაჲ.

ჰოჲ ანგელოზთა თანამზრახვალო, სამებისა წმიდისა სარწმუნოო მონაო, რომელმან ასწილად აღაორძინე ტალანტი, რწმუნებული შენდა! ჰოჲ უძლურთა მკურნალო, ჭირვეულთა შემწეო, ღელვაგვემულთა ნავთსაყუდელო, გლახაკთა სიმდიდრეო, უცხოთა და მოგზაურთა ნუგეშინის მცემელო, მოღვაწეთა სამკაულო, მონაზონთა რჩეულეზო, მამათა სიქადულო, წინამძღვართა დიდო მნათობო და ყოველთა შენდა მოლტოლვილთა ნავთსაყუდელო უღელვოო, ხოლო მორჩილთა საღმრთოჲსა შურისა მასწავლელო, მამათა დიდებო, და, რამთა მოკლედ ვთქვათ, ჰოჲ ყოვლისა სახელისა და საქმისა კე-

თილისა ღირსო! შეიწირენ ჩემმიერნი სათნოებათა შენთა სიტყვით გამოსასვანი, უღირსთაგან ბაგეთა აღმოთქმულნი! და ვითარცა ხარ მონა ღმრთისა სიტყვისაჲ, მიემსგავსე ქრისტესა მეუფესა, რომელ-მან-იგი ქვრივისა წვლილნი მიითვალნა, და ნუ გარემიიქცევ ალა-ბასტრსა უღირსთა ბაგეთასა, ვითარცა ქრისტემან მეძავისა მის, და სავანე ყავ ჩვენ თანა.

ჰოჲ წმიდაო, ვითარცა უფალმან სახლსა ზაქესსა, დამიხსენ ჩვენ ლოცვითა შენითა ყოველთაგან მტერისა მანქანებათა და ვითარცა სოფელსა ამას წმიდისა მოძღვრებისა შენისა მოწაფედ წოდებულ ვართ, ეგრეთვე ზიარ მყვენ მერმესა მას უკანაჲსკნელსა დღესა დიდებით მოსლვასა მეუფისასა, დგომად მახლობელად შენსა ყო-ველთა თანა წმიდათა, მარჯვენით უფლისა და ღმრთისა, უღირსნი ესე მოწაფენი შენნი, სამგზის სანატრელო მამაო წმიდაო სერაპი-ონ, მეოხებითა წმიდისა ღმრთისმშობელისაჲთა და მადლითა და ლოცვითა შენითა და წმიდათა მოციქულთა და წინაჲსწარმეტყველ-თა და მოწამეთაჲთა და ყოვლად ქებულთა მღდელთმოძღვართაჲთა და მამათაჲთა, რაჲთა ღირს ვიქმნეთ უღირსნი ესე სმენად ხმასა მას ზატიკობისასა წმიდათა ანგელოზთა თანა, რომელნი სამ-წმიდაარ-სობით ადიდებენ სამებასა ერთარსებასა, რომელსა შვენის ყოველი დიდებაჲ, პატივი და თაყვანისცემაჲ აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე. ამინ!

ქურთხეულ არს ღმერთი, რომელსა ყოველთა კაცთაჲ ჰნებაჲს ცხორებაჲ და მეცნიერებასა ჭეშმარიტებისა-სა მოსლვამ, რომელი-იგი გამოუთქმელითა მით განგებულებითა თვისითა უმჯობესსა ყოველთასა განაწესებს და მიუწოდებელითა სახიერებითა თვისითა თვითოეულთა ჟამთა შინა ღირსთა და სათნოთა თვისთა გამოაჩინებს სარგებელად კაცთა ნათესავისა და სადიდებელად ღმრთეებისა თვისისა; რომელმან ჩვენთაცა ამით ჟამთა შინა გამოაჩინა ნეტარნი მამანი ჩვენი: იოვანე და ეფთვიმე და იოვანე და არსენი ეპისკოპოსი ნინოწმიდელი და იოვანე გრძელის ძე და შემდგომითი-შემდგომად სხვანი იგი მოწაფენი მათნი და მობაძენი სათნოებისა მათისანი, რომელთა სახელები აღწერილ არს წიგნსა მას ცხორებისასა, რომელთა მეოხებითა ჩვენცა, გლახაკნი ესე, ღირს გვყვენინ უფალმან მობაძე ყოფად სათნოებათა მათთა და ნაწილსა მას მარჯვენეთასა მიმთხვევად. /

ხოლო ვინამთგან სიგრძე ჟამთაჲ ყოველსავე დავიწყებად მოი-ლებს, დაღაცათუ წინაშე ღმრთისა ყოველივე ცხად არს და საჩინო, და უწყის ყოველთა დასაბამი და აღსასრული, და რომელთა-იგი სათნოდ მისა აღასრულეს ცხორებაჲ თვისი, წინაშე მისსა ბრწყინ-ვენ მარადის და არცა ერთი რამ უხმს ჩვენმიერი ხსენებაჲ. არამედ ესრეთ განაწესა ყოვლად ბრძენმან მან განგებულებამან მისმან, რამთა წიგნთაცა შინა აღიწერნენ საღმრთონი იგი და ყოვლად შვე-ნიერნი საქმენი სოფლის შესაქმისანი და საუფლონი იგი მცნებანი და ბრძანებანი მისნი და ღირსთა მათ და ნეტართა მონათა მისთა ყოვლად ქებულნი ცხორებანი და მოქალაქობანი, რომელნი თვი-თოეულთა ჟამთა შინა ჯეროიჩინა გამოჩინებად სახიერებამან მისმან სარგებელად კაცთა ნათესავისა, რამთა საღმრთოთა მათ და მაღალთა საქმეთა მიერ დიდებისმეტყველებად და სურვილად მისა აღვიძრვო-დით და საუფლოთა მათ ბრძანებათა მიერ განვნათლდებოდით და

აღსრულებად მათდა მოსწრაფე ვიქმნებოდით. ხოლო დიდთა მათ და საკუთართა მონათა მისთა ხსენებითა შურად და ბაძვად მოვიდოდით საღმრთოთა მათ მოქალაქობათა მათთა, რომელნი-იგი, ვითარცა ხატნი მეტყველნი, წინა სხენან სახედ სათნოებისა და სწავლად სიბრძნისა და სიმხნედ ახოვნებისა ყოველთათვის, რომელთაცა ჰნებაეს შესლვაჲ ცხორებასა საუკუნესა. და ესე ცხად არს დასაბამითგან სოფლისაჲთ და ვიდრე აქამომდე აღწერილთა წიგნთაგან და გამობრწყინებულთა წმიდათა. და რომელთა-იგი იღვაწეს და აღწერნეს ცხორებანი მათნი და ღვაწლნი და შრომანი, კეთილად ხსენებულ არიან წმიდათა ეკლესიათა შინა და ღირს ლოცვისა და კურთხევისა.

ვინაჲთგან უკვე ზემოხსენებულნი ესე ნეტარნი მამანი ჩვენნი არარაჲთ უნაკლულო იყვნეს პირველ გამოჩინებულთა წმიდათასა, არამედ ყოვლითავე სათნოებითა შემკულ და აღმასრულებელ მცნებათა ღმრთისათა, არა ჯერვიჩინეთ მოუხსენებელად დატეობაჲ ცხორებისა მათისაჲ. და მამათაცა ჩემთა სულიერთა მიბრძანეს ამისი ხელყოფაჲ. ვინაჲცა ვევედრები ღირსებასა თქვენსა, ღმერთშემოსილნო მამანო, რაჲთა არა ბრალეულ ვიქმნე ამის პირისათვის.

ხოლო დაღაცათუ ჩვენ შემდგომად მრავლისა ჟამისა ღმრთისა მიმართ მისლვისა მათისა ხელგყავთ მცირედთა ამათ სიტყვათა აღწერად, გარნა ურწმუნომცა ნუვინ არს, რამეთუ ჩვენ თავით თვისით არარაჲ აღგვიწერია, არამედ რაჲ-იგი ვისწავეთ კაცთა სარწმუნოთაგან და სულიერთა მამათა, რომელთა-იგი ეხილვნეს და ემსახურა მათდა, რომელნი-იგი უცხო იყვნეს ყოვლითურთ ტყუვილისაგან და სავსე მადლითა ზეგარდამოჲთა. და თვით მებრ მათ საქმეთაგან, რომელნი-იგი ღუმილთ წამებენ და ხმამაღლად ქადაგებენ ღვაწლთა და შრომათა მათთა: ლავრაჲ ესე დიდებული და ყოვლითა შვენიერებითა შემკული და ყოვლითა სამკაულითა განშვენებული, რომელი-ესე მრავლითა შრომითა და ოფლითა აღაშენეს მათ ნეტართა განსასვენებელად სულთა მრავალთა, რომელსა შინა აღჰმართნეს ეკლესიანი ცათა მობაძავნი და აღავსნეს იგინი წიგნთა მიერ ღმრთიესულიერთა და განაბრწყინვნეს იგინი ხატთა მიერ პატიოსანთა. და მოუგნეს დაბანი და სოფელნი და მონასტერნი და დასაყუდებულნი. და განუწესნეს წესნი და კანონნი დიდებულნი და ყოვლად შვენიერნი და დაუსხნეს სიმტკიცენი და ხელითწერილნი და ოქრობეჭედნი ღმრთისმსახურთა მეფეთანი. და შეკრიბნეს მას შინა მონაზონნი და მოწესენი ანგელოზთა მობაძავნი. და შეამკვეს და აღაყვავეს ენაჲ ჩვენი და ქვეყანაჲ თარგმანებითა წმიდათა

წერილთაგან, სადაც-ესე ჭეშმარიტად, ვითარცა სიონით, გამოვიდა შუგული და სიტყვა უფლისაჲ, ვითარცა იერუსალემით, — სიტყვისაებრ ხმამაღლისა ესაჲაჲსა.

რამეთუ ჭეშმარიტად ღირსი იყო და საყვარელი ღმრთისაჲ ნეტარი მამა ჩვენი იოვანე, რომელმან-იგი, მსგავსად აბრაჰამისა, უცხოებაჲ აღირჩია და მწირობით და სიგლახაკით ცხოვრებაჲ და მისცა თავი თვისი მორჩილებასა სულიერთა მამათასა. ვინაჲცა, მსგავსად მისსა, ესეცა აღიდა ღმერთმან და სახელოვან ყო ყოვლითა სათნოებითა და უფროჲს ყოვლისა სანატრელისა მის შვილისა მინიჭებითა, რომელ არს ნეტარი ეფთვიმე, რომლისა-იგი სახელი ოდენ კმა არს სათნოებათა მისთა სიმაღლისა გამოჩინებად, რომელი-იგი გამოჩნდა სამკაულად ნათესავისა ჩვენისა და მობაძვად წმიდათა მოციქულთა, განანათლა ქართველთა ენაჲ და ქვეყანაჲ. რამეთუ, ვითარცა წამებენ მის მიერ თარგმნილთა წიგნთა შინა აღწერილნი ანდერძნი, ამის ღირსისა მოღვაწეობითა განსწავლულ იქმნა ყოვლითა სიბრძნითა განმანათლებელად და შემამკობელად ეკლესიათა ჩვენთა, რომლისა-იგი ნამუშავევი ახარებს შორიელთა და მახლობელთა. და თარგმნილთა მისთა წიგნთა სიტკბოებაჲ, ვითარცა ნესტვი ოქროსაჲ ხმამაღალი, ოხრის ყოველსა ქვეყანასა, არა ხოლო ქართლისასა, არამედ საბერძნეთისასაცა, რამეთუ „ბალაჰვარი“ და „აბუკურაჲ“ და სხვანიცა რაოდენნიმე წერილნი ქართულისაგან თარგმნნა ბერძულად.

გარნა რომლისა-იგი ზემორე მეგულებოდა თქმამ, იგი ხოლო ვთქვა პირველად და მერმე, რაჲ-იგი უფალმან მოგვმადლოს, მოკლითა სიტყვითა მიგითხრა. რამეთუ ვინაჲთგან დღეთა ამათ უკანა-დსკნელთა მოვიწიენით და, ვითარცა ხედავთ, ფრიადი სიგრილე იხილვების ჩვენ შორის, ნუუკვე ვინმე ჰგონებდეს და აცთუნებდეს თავსა თვისსა, თუ — პირველითგან ესრეთ იყვნეს ძმანი ჩვენნი. ნუ იყოფინ! არამედ ყოვლითა წესიერებითა და საღმრთოთა მოქალაქობითა ცხოვრებოდეს, ვიდრემდის სამგზის სანატრელნი იგი მამანი ჩვენნი იოვანე და ეფთვიმე განაგებდეს და იპყრობდეს წესსა წინამძღვრობისასა, რომელნი-იგი ყოვლითურთ, მსგავსად პირველთა მათ ღმერთშემოსილთა მამათა, უძლოდეს მათდა რწმუნებულსა მას სამწყსოსა. ვინაჲთგან კვლა ნეტარმან იოვანე შეისვენა და ღმერთშემოსილმან მამამან ჩვენმან ეფთვიმე იჯმნა წინამძღვრობისაგან, მიერითგან განმრავლდა ჩვენ შორის ყოველი სულმოკლეობაჲ და სიგრილე.

არამედ ვევედრნეთ ღმერთსა, რაჲთა მეოხებითა მათითა კეთილად განაგოს ჩვენიცა და ესე ცხოვრებაჲ და არა ხვებულ გჳყვნეს,

არცა განგვაშორნეს სანატრელთა მათ მამათა და ძმათა ჩვენთა სიხარულსა და განსვენებასა საუკუნესა მას შინა ცხორებასა.

2

ხოლო ჩვენ პირველსავე სიტყვასა მოვიდეთ.

ესე ნეტარი მამამ ჩვენი იოვანე იყო ნათესავით ქართველი, მშობელთა და პაპთაივან დიდებული და წარჩინებული და საჩინომ მთავართა შორის დავით კურაპალატისათა, მხნე და ახოვანი და განთქმული წყობათა შინა, მაღალი და შევნიერი ჰასაკითა და აგებულებითა გვამისაჲთა და ბრძენი და გონიერი გონებითა და გულისხმისყოფითა და სავსე შიშითა ღმრთისაჲთა და ყოვლითავე კეთილისა საქმითა და ფრიად საყვარელი და საკუთარი კეთილად ხსენებულისა დავით კურაპალატისაჲ.

ხოლო ვინაჲთგან ცეცხლი იგი ქრისტეს სიყვარულისაჲ გულსა მისსა მძაფრად აღეტიწა, ყოველივე დიდებაჲ ამის სოფლისაჲ შეურაცყო და ნაგევად შეჰრაცხა. და მონაგებნი და სიმდიდრე და განსვენებაჲ, მეუღლე და შვილნი თვისნი და ნათესავნი და რაოდენიცა რაჲ არს ამის სოფლისაჲ, სრულიად მოიძულა და უგულზელსყო და მერმე კვალად თავიცა თვისი, სიტყვისაებრ უფლისა. და აღიღო ჯვარი მხართა თვისთა ზედა და ფარულად ყოველთაგან სივლტოლად იხუშია და იჯმნა ყოველთაგან და მხოლოჲ ღავრასა დიდებულსა ოთხთა ეკლესიათასა შევიდა. და რომელნი-იგი მას შინა ბრწყინვიდეს სათნოებითა მათ ჟამთა, — მამამ მოსე და მამამ გელასი, — ამათ გამოუცხადა თავი თვისი და მათგან ფარულად კურთხევამ მონაზონებისაჲ მიიღო და ჟამ რაოდენმე ღვაწლითა ძლიერითა მორჩილებასა მისცა თავი თვისი და ყოველნი იგი მუნ მყოფნი მოღვაწენი განაკვირვნა.

ხოლო ვინაჲთგან იწყო განცხადებად საქმემან მისმან, ნეტარსა მათ მამათა ლოცვამ მიიღო და საბერძნეთისა ქვეყანად მიჰმართა, რამეთუ ევლტოდა დიდებასა კაცთასა. და ესრეთ მთასა ულუმბოჲსასა მიიწია და მონასტერსა ერთსა შინა ჟამთა არამცირედთა ჯორთა მსახურებისა ღვაწლი ახოვნად თავს იდვა და სხვანი უნდონი მსახურებანი და შეურაცხნი სიმდაბლით აღასრულნა.

ხოლო ვინაჲთგან მათ ჟამთა შინა ბერძენთა მეფემან ზემონი ქვეყანანი დავით კურაპალატსა მისცნა და აზნაურთა შვილნი მძევლად იიხოვნა მისგან, ცოლისძმათა მამისა იოვანესთა ძე მისი ეფთვიმე სხვათა თანა უფლისწულთა მძევლად მოჰგვარეს მეფესა. ესე რაჲ ცნე იოვანე, უნდა თუ არა, უნებლიეთ თავი თვისი გამოა-

ცხადა და სამეუფოდ ქალაქად აღვიდა. და ვინაითგან მეფენი მეცნიერ იყვნეს აბუჰარბისა, რომელი იყო სიმამრი მამისა იოვანესი, და იოვანესდაცა ფრიადი სიყვარული აჩვენეს მის ზედა და კეთილად მოიკითხეს.

და ამისა შემდგომად განგრძობილად სიტყვისგებაჲ იქმნა შორის იოვანესსა და სიმამრისა მისისა ეფთვიმესთვის, რამეთუ არა ენება მოცემაჲ მისი. და ფრიად აბრაღა მას იოვანე, ვითარმედ:

— რაჲ არს ესე? ნუუკვე შვილ არა გესხნესა თქვენ? გარნა ესე ცხად არს, რომელ მათ სწყალობდით, ვითარცა თვისთა შვილთა, და ძე ჩემი, ვითარცა თბოლი, მძევლად გასწირეთ. გარნა უფალმან შეგინდვენ თქვენი!

და ესრეთ განგებითა საღმრთოთა და ბჭობითა მეფეთაჲთა თვისი შვილი მიიყვანა და კვალად ულუმბადვე უკუნიქცა.

ხოლო შემდგომად რაოდენისამე ჟამისა, ვინაითგან განითქვა სახელი მისი და პატივსა უყოფდეს ბერძენნი და ქართველნი, შეუძნდა საქმე ესე და ამის პირისათვის კვალად უცხოებასავე მიჰმართა. რამეთუ აღიღო ძე თვისი და რავდენნიმე მოწაფენი და მთაწმიდას მოვიდა, ლავრასა დიდისა ათანასესსა, და მუნ შეეწყნარა. და აქვნდა თავი თვისი ფარულად და ყოველთავე საქმეთა მორჩილებისათა სიმდაბლით და უდრტვინეულად იქმნოდა. და დაყო მზარეულობასა შინა ორი წელი გინა უმეტეს.

3

და მათ ჟამთა შინა თვისი მისი დიდი თორნიკ თვისსა ქვეყანასა მონაზონ იქმნა. და რამეთუ ასმიოდა იოვანესთვის, ვითარმედ ულუმბათა არს, და ვინაითგან ფრიადი სიყვარული აქვნდა მისსა მიმართ, მას მოჰმართა და ულუმბათა შთამოვიდა. და, ვინაითგან მუნ ვერ პოვა, ფარულად გამოიწვლილა და ცნა, ვითარმედ მთაწმიდას არს. და თვინიერ ცნობისა მეფეთაჲსა იდუმალ მთაწმიდას მოვიდა და კურთხევაჲ მონაზონებისაჲ ხელთაგან იოვანესთა მიიღო.

რამეთუ, ვითარცა ვთქუთ, მთაწმიდას შთამოვიდა და ლავრასა დიდისა ათანასესსა მიიწია. და ვინაითგან დაფარვაჲ არღარა ეგებოდა, ურთიერთას გამოეცხადნეს და სიყვარულითა სულიერითა შეიტკბნეს. და ფრიადი სიხარული იქმნა მონასტერსა შინა მას დღესა, რამეთუ არცა დიდი ათანასი უმეცარ იყო თორნიკის საქმესა და წარჩინებულობასა და ახოვნებასა. ამისთვისცა მიერითგან დიდითა პატივითა ეპყრნეს იგინი, რამეთუ, დაღაცათუ მათ არა უნდა ესე, გარნა ღირსთა თვისთა ღმერთი გამოაცხადებს და ადიდებს.

და შემდგომად რაოდენისამე ჟამისა განითქვა ჰამბავი მათი და იცნობა, ვითარმედ მთაწმიდას არიან. და იწყეს მიერთიგან ქართველთა მოსლვად და განმრავლებად. და ესე რამ იხილეს ნეტართა მამათა ჩვენთა, ვითარცა იყვნეს სავსენი ყოვლითავე სიბრძნითა, განიზრახეს, ვითარმედ:

— არა ჯერ არს ჩვენი მონასტერსა შინა ყოფად, რამეთუ სხვანიცა მოგვმართებენ და გარეშეცევაჲ შეუძლებელ არს.

და ესრეთ განზრახვითა მამისა ათანასესითა ლავრისაგან განშორებულად, ვითარ მილიონ ერთ, უდაბნოსა შვენიერსა წმიდისა იოვანე მახარებელისა ეკლესიაჲ აღაშენეს და სენაკები. და მუნ იყოფებოდეს მრავალ ჟამ ვითარცა ანგელოზნი ღმრთისანი.

4

და მას ჟამსა იქმნა განდგომილებაჲ სკლიაროსისაჲ და ხმელთი კერძი ყოველი დაიპყრა. და მეფენი და დედოფალი შეწყვედულად იყვნეს ქალაქსა შინა დიდითა ჭირითა და იწროებითა. და ამას რამ შინა იყვნეს, განიზრახეს, ვითარმედ:

— ჩვენი შემწე დავით კურაპალატისაგან კიდე არავინ არს.

და ვინათგან გზანი ყოველნი სკლიაროსსა დაეპყრნეს, კაცისა წავლენაჲ არა ეგებოდა. და დიდსა ზრუნვასა შინა იყვნეს, რამეთუ არცა ვინ იყო ეგევითარი კაცი, რომელმანცა სრულყო ნებაჲ გულისა მათისაჲ.

და ესრეთ რამ იურვოდეს ამის პირისათვის, ესმა იოვანესთვის და თორნიკისთვის და ცნეს, რამეთუ ლავრასა დიდისა ათანასესსა არიან. და მეყსეულად სევასტოფორი, კაცი წარჩინებული მათ ჟამთა შინა მთავართა შორის დედოფლისათა, წიგნებითა სამეუფოთა ლავრას წარმოავლინეს. და ვითარცა მოვიდა, მისცა წიგნები თვითოეულად, ვითარცა აქვნდა ბრძანებაჲ — ერთი ათანასის და ერთი თორნიკს და ერთი იოვანეს. და ესე პირი მოეწერა, ვითა:

„უღმრთოჲ სკლიაროსი გაგვადგა და ხმელთი კერძი ყოველი დაიპყრა. აწ ვევედრებით სიწმიდესა თქვენსა, რამათა თვინიერ ყოვლისა მიზეზისა იოვანე-თორნიკ მოვიდეს მეფობისა ჩვენისა“.

და სხვანი მრავალნი ვედრებანი და ქნებანი ეწერნეს სამეუფოთა მათ წიგნთა შინა.

ესე რამ ესრეთ იქმნა, ფრიადსა უღონოებასა შთავარდეს ათანასე და იოვანე და, უნდა თუ არა, შეუვრდეს თორნიკს და იწყეს ვედრებად მისსა, რამათა აღვიდეს მეფეთა წინაშე. ხოლო მას რამ ესმა ვედრებაჲ მათი, ფრიად შეწუხნა და ეტყოდა, ვითარმედ:

— წმიდანო მამანო, მე ცოდვათა ჩემთათვის მოსრულ ვარ ამას წმიდასა ადგილსა და შეუძლებელ არს ჩემი მეფეთა წინაშე წარსლვამ, რამეთუ მე ვიცი, თუ რომლისა პირისათვის მიხმობენ. და ვინაჲთგან ღმერთმან ღირს მყო და სახე მონაზონებისაჲ შევიმოსე, მე ამიერთგან არცაღა მეფეთა თანა მიც შესაპოვარი, არცაღა სხვა-სა ვის ქვეყანასა ზედა. აჲ ვევედრები სიწმიდესა თქვენსა, ღმრთისა სიყვარულისათვის შემინდვეთ და ნუ მაიძულებთ ამის პირისათვის, რამეთუ, უკეთუ წავიდე, ამის სოფლისავე შფოთთა შთამაგდებენ.

და იგინი ევედრებოდეს, ვითარმედ:

— უკეთუ ამას ჟამსა ურჩ ვექმნეთ მეფეთა, დიდსა რისხვასა მოვაწევთ ჩვენ ზედა და მონასტერსა ამას ზედა.

და ამას ცილობასა ზედა გარდახდა შვიდეული ერთი. ხოლო უკანაჲსკნელ, უნდა თუ არა, ყოველი ბრალი მამამან ათანასი და მამამან იოვანე მიიდვეს და ძლით დაარწმუნეს წარსლვამ. —

5

ხოლო ბასილი და კოსტანტი მას ჟამსა წუთღა ყრმა იყვნეს და ყოველი გასაგებელი დედოფალსა ეპყრა და პარაკიმენონსა. და ვითარცა აღვიდა თორნიკ სამეუფოდ, მეყსეულად შეიყვანა იგი პარაკიმანოსმან მეფეთა წინაშე. და მეფენი და დედოფალი ზე აღუდგეს და პატივით მოიკითხეს და გვერდით დაისვენეს. და უბრძანა დედოფალმან ბასილის და კოსტანტის და ფერხთა შეუვრდეს. და დედოფალმან მიუგო, ვითარმედ:

— წმიდაო მამაო, რაჲცა ამათ ობოლთა თანა ჰქმნა, ღმერთმან მოაგოს სულსა შენსა!

და ესევეთარი რაჲ ჟამი დახვდა იოვანეს, შინაგამოღებით მრავალფერთა საქმეთათვის ამხილა დედოფალსა. და მან ყოველი სიმდაბლით შეიწყნარა და აღუთქვა, ვითა:

— წმიდაო მამაო, რაჲცა მიბრძანოს მამობამან თქვენმან, თქვენსა ბრძანებასა არა გარდავჰხდე. ოდენ, ღმერთმან დაგარწმუნოს, შრომაჲ თავს იდეჲ და რომლითაცა სახითა გნებავს, წარვედ კურაპალატისა წინაშე და ყოველი ჭირი ჩვენი აუწყე. და ვესავ ღმერთსა, რომელ იოტით იგი უღმრთოჲ სკლიაროსი და ჩვენ ჭირისაგან განკუარინნეთ.

ფრიად ევედრა დედოფალსა, რაჲთამცა განათავისუფლა. და ვითარ იხილა მოუდრეკელობაჲ მისი, მიუგო ესრეთ, ვითარმედ:

— მე ჩემთა ცოდვათათვის შევიმოსე სახე ესე და უწყის უფალმან, რომელ სწორად სიკვდილისა მძიმე არს ესე საქმე ჩემ ზედა.

გარნა რამ ვყო, არა ვიცი, წმიდასა მეფობასა თქვენსა ურჩ ვერ ვექმნები.

და კვალად დედოფალმან და პარაკიმანოსმან ჰრქვეს, ვითარმედ:
— შენ ოდენ ამათ ობოლთა ხელი აღუპყარ და, რამცა ბრალი იყოს, ღმერთმან ჩვენგან იძიენ.

და ესრეთ წიგნები ვედრებისაჲ დაწერეს კურაპალატსა თანა.

6

და ესრეთ იჯმნა მეფეთაგან და რომლითაცა სახითა კურაპალატსა წინაშე მიიწია თორნიკ.

ხოლო იხილა რამ იგი კურაპალატმან, ფრიად განიხარა და წიგნები მეფეთაჲ მიითვალა. და ყოველივე საქმე თორნიკ გააცადა, რომლისათვისცა განზრახვაჲ ქმნეს, რამთა ლაშქარნი წარმოგზავნენ საბერძნეთს და სპასალარად თორნიკ განაჩინეს.

ხოლო თორნიკ კურაპალატისა და თავისა წიგნები მეფეთა წინაშე წარსცა და ყოველი ნებაჲ კურაპალატისაჲ აუწყა. და მაშინ მისცნეს მეფეთა ზემონი ქვეყანანი საბერძნეთისანი კურაპალატსა, რამთა თავისა სიცოცხლესა ჰქონდინ.

ხოლო თორნიკს მოუწერეს:

„ვიციტ, რომელ ღმერთი შეგეწევის და ნურარას ორგულობ. და ოდეს ღმერთმან წარგიმართოს, ყოველნი წინააღმდეგომნი ჩვენნი დატყვევნენ და ყოველივე ნატყვენავი მათი შენი იყოს“.

რომლისათვისცა მისცა კურაპალატმან თორმეტი ათასი მსედარი რჩეული თორნიკს. და შეწევნითა ქრისტესითა აოტა სკლიაროსი და ეიდრე სპარსეთამდე მეოტად წარიქცია.

და მერმე შეიქცა და სიტყვისაებრ მეფეთაჲსა დატყვევნა ყოველნი დიდებულნი საბერძნეთისანი და მონაგები მათი იავარყო და რომელიმე ლაშქართა განუყო და რომელიმე თვით დაიმჭირა ნატყვენავი დიდძალი ფრიად: ოქროჲ და ვეცხლი და სტავრაჲ და სხვაჲ ესევეთარი.

და უკუნიქცა და მოიკითხა კურაპალატი და დიდად მოიმაღლა და იჯმნა და მეფეთავე წინაშე მოვიდა. ხოლო იგინი დიდითა პატივითა მიეგებნეს და მოწლედ მოიკითხეს. იჯმნა უკვე მათგანცა და გამოეთხოვა. და კვალად მთაწმიდასვე მოიქცა, ლავრად დიდისა ათანასესსა.

ხოლო მამანი სიხარულით მიეგებნეს და ამბორს უყვეს და ჰმადლობდეს ღმერთსა, რომელმან კვალად მოაქცია მშვიდობით.

და ამისა შემდგომად განიზრახეს მამათა ჩვენთა და თქვეს, ვითარმედ:

— აქა ყოფა ჩვენი შეუძლებელ არს, კაცნი ვართ სახელოვანნი და ქართველნი მოგვმართებენ.

და ესე გამოარჩიეს, რაათა კიდე თავისუფლად თვისი მონასტერი აღაშენონ. დაღათუ უძნდა საქმე ესე იოვანეს, გარნა ქართველთა განსვენებისათვის და უფროჲს ხოლო თორნიკის აშენებისათვის თავს იდვა ამისი ხელყოფაჲ. და ღმრთისა მომადლებითა პოვეს ადგილი შვენიერი შუა მთაწმიდისა და აღაშენეს მონასტერი და ეკლესიანი წმიდისა ღმრთისმშობელისა სახელსა ზედა და წმიდისა იოვანე ნათლისმცემელისასა ფრიადითა ოფლითა და ღვაწლითა. და ადგილნი მრავალნი, მონასტერნი და სადაყუდებულნი გარემოჲს დიდისა მონასტრისა ვიდრე იმიერად ზღვადმდე თვისითა საფასითა იყიდნეს, რომელნი-იგი შვენიერ არიან და საწადელ და მომზავებელ სულიერთა მონაზონთა საყოფლად.

და ეგრეთვე ღმრთისმსახურთა მეფეთა, ვინაჲთგან ესევითარნი მსახურებანი ჰმსახურნეს და დიდნი საქმენი უქმნნეს, რომელნიცა ადგილნი და სოფელნი სთხოვნეს, ყოველნი ოქრობეჭდითა დაუმტკიცნეს, რომელნი-იგი მრავალცა არიან და რჩეულ ფრიად, ვითარცა ამას ქვეყანასა შეჰგავს.

ხოლო იყო რაჲ თორნიკ აღმოსავლეთს, მრავალნი ფიქოსანნი და სახელოვანნი მონაზონნი ჩამოიტანნა, სიმრავლე არამცირედი. და ენება, რაათა ქართველნი ოდენ იყვნენ მონასტრისა ამის მკვიდრნი ყოველნი. გარნა, ვინაჲთგან ამისი ქმნაჲ შეუძლებელ იყო, იიძულნეს ბერძენთაცა შემოყვანებაჲ. რამეთუ ჩვენ, ვითარცა ხედავთ, ზღვისა რაათურთით გამოცდილებაჲ არაჲ გვაქვს, და ჩვენი ყოველი გასარომელი ზღვით შემოვალს. და მერმე თვინიერ მჭედელთა და ხურთა და გალატოზთა და მევენახეთა და ნავისმოქმედთა და სხვათა ესევითართა ამის ესევითარისა ვრცელისა ლავრისა დამჭირვაჲ უღონო არს. და ესე ყოველი გამონახეს წმიდათა მამათა ჩვენთა და, თუ უნდა და თუ არა, ვითარცა ვთქუთ, შეიწყნარნეს იგინიცა. და ესრეთ ღმრთისა შეწევნითა სრულ იქმნა შენებაჲ მონასტრისაჲ.

ხოლო თორნიკ, ვინაჲთგან იოტა სკლიაროსი და კვალად აქავე მოიქცა ურიცხვითა საფასითა და განძითა, — რამეთუ უფროჲს ათორმეტისა კენდინარისა მოიღო განძი ოდენ, სხვათა ტურფათაგან კიდე, — რომელი-იგი ყოველივე მამისა თვისისა სულიერისა იოვანეს ხელთა მისცა და თავი თვისი სრულიად უარყო და არცა თუ მცირე-

დი რამე დაუტევა ხელმწიფებასა ქვეშე თვისსა. არამედ ეგევითარ-
მან მან განთქმულმან და საჩინომან კაცმან ყოველივე ნებაჲ თვისი
მოიკვეთა და სრულებით შეუდგა მორჩილებასა მისსა. და ესეზომი
მხურვალეჲა აჩვენა, რომელ, უკეთუმცა შესაძლებელ იყო, თვინი-
ერ მისისა ბრძანებისა არცამცა წყლისა გემოჲ იხილა და არცამცა
სიტყვაჲ ერთი აღმოთქვა და არცა თუ ფოლსა ერთსა ზედა უფალ
იყო. არამედ ყოველსავე მამაჲ იოვანე განაგებნ და მისცემნ, ვითარ-
ცა ენების და სადაცა ჯერ იყვის.

ხოლო ვინამთგან სათნოებათა ყოველთა თავი მორჩილებაჲ არს
სულიერთა მამათაჲ და ნებისა თვისისა განკვეთაჲ, და ესე ესრეთ
აქენდა, ვითარცა ვაუწყეთ ღმრთისმოყვარებასა თქვენსა, და ფრიად
უმაღლესად, რამეთუ უნდოთაცა გულისსიტყვათა ტირილით გამოუ-
ცხადებნ ნეტარსა იოვანეს და კანონსა და შენდობასა ითხოვნ.
სხვათა მათ სათნოებათა მისთა გამოწვლილვით აღწერასა ნეფსით
თანაწარვჰხედით, რამეთუ ჭეშმარიტად ყოვლითავე სათნოებითა
სავსე იყო ნეტარი ესე: სიმდაბლითა, სიწრფოებითა და უმანკოე-
ბითა. და მარადის ეტყვიან დიდსა იოვანეს, ვითარმედ:

— მამაო, თვით იცი, რომელ დიდად ცოდვილ ვარ და სიკვდილი
ჩემი მოახლებულ არს და უნებელი სიწმიდისა თქვენიასაჲ არა ვარ,
არამედ ნებაჲ ჩემი და თავი ჩემი შემდგომად ღმრთისა შენდა მომი-
ცემია. ვითარცა გნებავს, აცხოვნე სული ჩემი.

ამას რაჲ ესევითარსა მხურვალეებასა მისსა ხედვიდა ნეტარი
მამაჲ ჩვენი იოვანე, ფრიად მოსწრაფე იყო, რაჲთა არარაჲ იპოვოს
რაჲთურთით მის თანა ნაკლულევანებაჲ რაჲმე. და ჯეროვნად პატივ
სცემნ მას და ერიდებინ და განუსვენებნ და სწყალობნ სიბერე-
სა მისსა.

ხოლო ვინამთგან დიდი თორნიკ წყობათა შინა აღზრდილ იყო
და სალაშქროთა საქმეთა, ამათ ესევითართა პირთათვის უბნობაჲ
და ჰამბავი უყვარდა. და, ვითარცა ვთქუთ, მამაჲ იოვანე ერიდებინ
და არა უნდა, რაჲთამცა ამხილა მას, რაჲთა არა მოწყლას გონებაჲ
მისი. და ვითარცა იყვნეს მას ჟამსა კაცნი წარჩინებულნი და პატი-
ოსანნი, შევიდიან და ეუბნებოდინ მას ზემოთქმულთა ამათ პირ-
თათვის. მაშინ, ვითარცა იხილა იოვანე, რამეთუ სიწრფოებით იქმს
ამას, შეეშინა, ნუუკვე ამის სახისათვის ზღვევაჲ რაჲმე სულიერი
შეამთხვიოს ღირსსა მას და თვისსაცა სულსა. ამისთვისცა ჰრქვა მას
მამამან იოვანე, ვითარმედ:

— საყვარელო ძმაო, ვხედავ, რომელ მადლითა ღმრთისაჲთა კე-
თილად წარმართებულ ხარ მცნებათა შინა ღმრთისათა. და არა მნე-
ბავს, რაჲთა კრძალვისა გზითა ზღვევაჲ რაჲმე მოვატყვა სულსა

შენსა. აწ დააცადე სოფლიოთა მაგათ საქმეთა უბნობაჲ და ამიერთგან სხვასა ნუვის ეუბნები, გარნა გაბრიელს ხოლო ხუცესსა.

ხოლო ხუცესი იგი ესევეთარი კაცი იყო, რომელ პირსა მისსა მსოფლიოჲ სიტყვაჲ არა გამოვიდოდა, არამედ ყოველივე საღმრთოჲ და სულიერი.

ესე რაჲ ესმა ღირსსა მას, მეყსეულად დავარდა ფერხთა თანა მისთა და ცრემლით ეტყოდა, ვითარმედ:

— და რად დაიდუმე აქამომდე და არა მამხილე, წმიდაო ღმერთ-შემოსილო მამათ?!

ხოლო შამამან იოვანე აღადგინა იგი და პრქვა:

— უფალმან შეგინდვენ, გარნა აწ ხოლო ეკრძალე!

და მიერთგან მონასტრისა ძმათა არღარავის ეუბნებინ, გარნა თუ უცხოჲ ვინ მოვიდის და მცირედი რამე სიტყვაჲ მიუგის მას.

და ესრეთ ესევეთარსა ამას სულიერსა ცხორებასა შინა აღასრულნა დღენი თვისნი და ღმრთისა მივიდა.

და ჭეშმარიტად წამეს მამათა ჩვენთა მისთვის, ვითარმედ:

— ღმერთმან შეუნდვნა ცოდვანი მისნი და საუკუნესა ცხორებასა ღირს ყო.

8

ამათ ღირსთა და სანატრელთა მამათა ჩვენთა დიდნი საფასენი და მრავალნი ტურფანი შეწირნეს დიდსა ლავრასა და ყოველთა მონასტერთა მთაწმიდისათა, რომელნი-იგი მას ჟამსა წუთლა გლახაკ იყვნეს და არა განმრავლებულ ესოდენ. და საშოვალსა, რომელ არს ყოვლისა მთისა შესაკრებელი, ფრიადნი სახმარნი და მონაგებნი მისცნეს. და ყოველთავე ზოგად და თვითთუელად კაცად-კაცადსა ფრიადი საფასე განუყვეს, რომელთაგანი რაოდენიმე მოვიხსენოთ და სხვაჲ იგი დავაცადოთ, რაჲთა არა ფრიადი სიმრავლე წერილისაჲ იქმნას და საწყინო ვიქმნეთ მკითხველთა და მსმენელთა.

დიდსა უკვე ლავრასა მისცეს, ვითარცა ვთქუთ, ოქრობეჭედი განძისა ორას ორმოცდაოთხისა დრაჰკნისაჲ, ჩიმიშკისა ბოძებული იოვანესდა. და ესე ყოველთა წელთა აქვს პალატით ლავრასა. და კუნძული, რომელსა ნეოს ეწოდების, ბასილი მეფისა ბოძებული იოვანესდავე, რომლისაგან გამოვალს გამოსავალი ყოველთა წელთა 10 ლიტრაჲ, გინა ათხუთმეტი და ოდესმე ოციცა. და კვალად მისცეს ოქროჲ განძად ათვალული 20 ლიტრაჲ. და ძელისა ცხორებისა ნაწილი ვეცხლისა ბუდითა და ორნი ბარძიმი დიდნი ვეცხლისანი და ფეშხვები კოვზითურთ და ბრწყლით და ნაწილის შთასა-

სვენებელით ვეცხლისათ. და ესე ყოველნი ოქროცურვებულნი საკურთხეველის შესამოსელი ოქრონემსული და მეორე ოქსინოა. ორნი წიგნნი ოქროპირისანნი — მარგალიტნი, სხვაა წიგნი წმიდისა ეფრემისი, სხვაა წიგნი — სწავლანი წმიდისა კვირილესნი, სხვაა წიგნი, რომელსა სწერიან ყოველნივე ძველნი წიგნნი და საწინამსწარმეტყველოა და მაკაბელთაჲ, სხვაა წიგნი სადღესასწაულოა საჩინოთა წმიდათა, ოთხთავი სტავრაძთა შემოსილი და ვეცხლისა ღილოკილოთა და ჯვართა. ჯვარი სალიტანიე ვეცხლისაჲ ოქროცურვებული მელაზმაგისა ხატებითა, ჯვარცმისა ხატი ცვილოანი დიდი, ას დრაჰმად ფასებული, სხვაა დიდი ხატი ვედრებისაჲ. სხვაა ხატი გარდამოსხნაჲ, ნიკიფორ მეფისა ნიჭებული, სხვაა ხატი — კანკელი ათორმეტთა მოციქულთაჲ, სხვაა ხატი წმიდათა დიდთა მოწამეთაჲ, სხვაა ხატი ცვილოანი, ნათლისმცემელისაჲ, სხვაა ხატი ცვილოანი წმიდისა ევსტრატისი. და ალვაჲ ასი ლიტრაჲ და ოთხნი ჯორნი და სამნი ცხენნი და ნავი ხუთასისა მოდისაჲ. და კელინნი, რომელთა ზედა წააგეს საშენებელად: ზემოთა ზედა ხუთასი დრაჰმანი და ქვემოთა — ათასი დრაჰმანი და სხვაჲ ესვითარი. და ესე ყოველი თვით წმიდისა მამისა ეფთვიმეს ხელთა ნუსხისაგან დაგვიწერია, ვინამცა ჭეშმარიტ არს და უტყუველ.

ეგრეთვე საშოალსა მისცეს განძი ინდიკტიონსა 6 ლიტრაჲ ათოთხმეტი გასაყოფელად ყოველთა. და კვალად 12 ინდიკტიონსა გაუყვეს სხვაჲ 12 ლიტრაჲ. და მისცეს კარიისა ეკლესიასა, რომელ არს შესაკრებელი ყოველთაჲ, ბარძიმ-ფეშხვემი ვეცხლისაჲ ოქროცურვებული ხატებითა და კანკელი საუფლოთა დღესასწაულთა და თარგმანებაჲ სახარებისაჲ და სამნი ხატნი დიდნი ვედრებისანი და ორნი სკარამანგნი და ორნი ჯორნი. და მისცეს იკონომოსსა საშოალისასა ლიტრაჲ ერთი განძი საშოალისათვის წასაგებელად სასყიდლად ქორაკანდელთა, ვეშაპაკთა და ჯაჭვთა და კელაპტართა. და კვალად შემდგომად თორნიკის სიკვდილისა ინდიკტიონსა მისცეს მთასა გასაყოფელად ლიტრაჲ ოცდარვა. და ერისონს მისცნეს სახლნი, შვიდ ლიტრად სყიდულნი, ზღუდითურთ, სადგურად მიმავალთა ძმათა. და კვალად მისცეს მუნვე ვენახი რჩეული, ხუთ ლიტრად ფასებული.

და ესეცა ყოველი მამათავე ჩვენთა დაწერილისაგან დაგვიწერია კაცად-კაცადისა კვლა მიცემული ვინ აღრაცხოს, რომელსა-იგი თვითთუელი მათი ხმამაღლად ქადაგებს და ღმერთსა ცათა შინა აღუწერიეს!

და მამამანცა ეფთვიმე, ამის ზემო წერილისაგან კიდე, მისცა თვისისა მონასტრისათვის ეფთვიმე-წმიდისა საშოალსა ორასი

დრაკანი, რომელი-იგი შემდგომად წინამძღვრობისაგან ჯმნისა აღაშენა მთასა გარე.

აქა უკვე დავაცადოთ ესევეთარისა ამის პირისათვის სიტყვაჲ, რამეთუ, ვითარცა ვთქუთ, არცა თუ შესაძლებელ არს ყოველთა მათ ქველის საქმეთა მათთა თითოეულად წარმოთქმაჲ, რომელთა-იგი უმეტეს ყოველთა სათნოებათა მოწყალებაჲ შეეტკბო და ვითარცა სამოსელი შეემოსა.

9

შემდგომად თორნიკის მიცვალებისა განიზრახა ნეტარმან მამამან ჩვენმან იოვანე, რაჲთა აღიღოს ძე თვისი და რავდენნიმე მოწაფენი და ივლტოდის სპანიად (რამეთუ პირველითგანვე უძნდა შუღლიანობაჲ და შფოთი, გარნა თავსედვა მუნ ჟამამდე თორნიკის აშენებისათვის და რაჲთა შეიძინოს სული მისი), რამეთუ ასმიოდა, ვითარმედ ქართველნი არამცირედნი ნათესავნი და ერნი მკვიდრ არიან მუნ.

და ამის პირისათვის წარვიდა ვიდრე ავიდოსამდე, რაჲთა მიერ პოვოს ნავი, კერძოთა სპანიისათა მიმავალი, და წარვიდეს მუნ. და რომელი-იგი მას ჟამსა მთავრობდა ავიდოსს, ფრიად საყვარელი, იყო მამისა იოვანესი და მეგობრობისა მისისათვის გამოუცხადა მას გულისსიტყვაჲ თვისი. ხოლო იგი წინააღუდგა და, რაოდენ შესაძლებელ იყო მისგან, აბრკოლებდა. და ვითარ იხილა მამაჲ იოვანე დამტკიცებული თვისსავე გულისსიტყვასა ზედა, გამოუცხადა და პრქვა, ვითარმედ:

— წმიდაო მამაო, არა უმეტარ ხარ შენ, თუ რაბამი სიყვარული აქვს მეფეთა ღირსებისა შენისაჲ და, უკეთუ გაგიტევენ, დიდი ბოროტი მოწევნად არს ჩემ ზედა. მიუწერო მეფეთა და, ვითარცა ბრძანონ, ეგრეცა ქმენ.

და ვითარცა მიუწერა, უბრძანეს მეფეთა, რაჲთა სამეფოს წარავლინეს. და ვითარცა აღვიდეს, დიდითა პატივითა მოიკითხნეს იგინი მეფეთა და დიდად აბრალეს და პრქვეს, ვითარმედ:

— წმიდანო მამანო, ჩვენ დიდი სიყვარული გვაქვს სიწმიდისა თქვენისაჲ, და რაჲ არს ესე, რომელ ესრეთ ივლტით ჩვენგან და უცხოთა ქვეყანასა წარსვალთ?

მიუგო ნეტარმან იოვანე და პრქვა:

— ღმრთისმსახურნო და თვითმპყრობელნო მეფენო! გლახაკი ესე ერისკაცი ვიყავ სოფელსა შინა მყოფი და თანამიდები ყოვლისა ბრალისაჲ და მენება, რაჲთა უცხოებასა სამე წარვიდე და სული

ჩემი ვიცხოვრო, და გლახაკებით ვიყოფებოდი. და თუ ვითა მოჰსდა, არა უწყი, — მოვიდა თვისი ჩემი თორნიკ და მისითა გზითა დიდთა შუღლთა შთავეარდი და ერისკრებასა. და მნებავს, რაჟთა ამის ყოვლისაგან თავისუფალ ვიქმნა და სულისა ჩემისა ზრუნვასა შეუდგე.

მრავალთა ჟამთა დიდითა პატივითა დაიმჭირეს და მერმე დიდითა ქენებითა ძლით დაარწმუნეს მონასტრადვე შექცევამ და დიდითა ბოძითა განუტევეს. და ესრეთ კვალად შეიქცა თვისსავე მონასტერსა.

10

და შემდგომად მცირედისა ჟამისა ნიკრისისა სენსა შთავარდა და მრავალთა წელთა ცხედარსა ზედა დავრდომილი მდებარე იყო და ფრიადთა ტკივილთა მოითმენდა. და მარადის ჰმადლობდა ღმერთსა და ესრეთ მხიარულ იყო სენსა მას ზედა სასტიკსა, ვითარცა საფასესა ზედა დიდძალსა და ვითარცა პატივსა და ნიჭსა სამეუფოსა.

და ვითარ იხილა ესევეთარი უძლურებამ თვისი, ევედრებოდა მამასა ეფთვიმის, რაჟთა მიითვალოს ზრუნვამ მონასტრისამ. ხოლო იგი მოწიწებით აიძულებდა მას, რაჟთა შეუნდოს, რამეთუ უძნდა შფოთი ამის სოფლისამ და არა თავსიდებდა შფოთთა შთავრდომად. გარნა ვინაჲთგან შეუძლებელ იყო მამისა მოხუცებულისა და სენთაგან განკაფულისა ურჩებამ, უნდა თუ არა, მორჩილ ექმნა მას და, ვიდრე ხორცთაღა შინა იყო, მორჩილებითა და ბრძანებითა მისითა განაგებდა საქმეთა მონასტრისათა ვითარცა იკონომოსი და თვინიერ მისისა ბრძანებისა არარას იქმოდა.

11

მას ჟამსა შინა სანატრელი და წმიდამ ბერი იოვანე გრძელის ძე ცხოვრდებოდა ვითარცა უხორცო დაყუდებით ოთხთა ეკლესიათა ლავრასა შინა. და ეგრეთვე არსენი ნინოწმიდელი, კაცი მაღალი სათნოებითა და მუშაკი ქრისტეს მცნებათამ, რომელმან-იგი ღმერთისათვის დაუტევა ეპისკოპოსობამ და დავით კურაპალატისა წინაშე მოვიდა. ხოლო მან კეთილად მოხსენებულმან ღირსად სიწმიდისა მისისა მოიკითხა და ოთხთა ეკლესიათა წარმოგზავნა. და ესრეთ იგიცა დაყუდებით ცხოვრდებოდა თვისისა მოძღვრისა თანა.

ამათ უკვე ნეტართა მამათა ჩვენთა — იოვანეს და არსენის — ფრიადი სიყვარული აქვნდა ერთმანერთისამ და მრავალ ჟამ იღვ-

წიდე ს მუნ კეთილსა მას ღვაწლსა მონაზონებისასა. ხოლო ხედვი-
დეს, რამეთუ, ვითარ იგი უნდა მყუდროებით ცხოვრებაჲ, ვერ
იყოფებოდეს, ამისთვის რამეთუ აწყინებდიან მამასასლისნი და
ძმანი მონასტრისანი. და კურაპალატიცა ზედაჲსზედა მიუწერნ და
ევლოგიასა წარსცემნ. ეგრეთვე ეპისკოპოსნი და აზნაურნი.

ამის უკვე მიზეზისათვის განიზრახეს, რაითა წარვიდენ უცხოთა
ქვეყანასა. რომლისათვისცა წარვიდეს კერძოთა პონტომასათა უდაბ-
ნოთა ადგილთა და მიემთხვიენ მამასახლისსა ვისმე სულიერსა,
რომელმან-იგი სიხარულით შეიწყნარნა და მისცა მონასტერი შვე-
ნიერი ადგილსა უდაბნოსა და ყოველსავე სახმარსა მათსა უხვებით
მისცემდა.

და შემდგომად რაოდენისამე ჟამისა ეუწყა მამათა ჩვენთა მათ-
თვის, ვითარმედ მუნ იყოფებიან. და წარავლინეს ძმად ერთი და
მიუწერეს წიგნები, ვითარმედ:

„წმიდანო მამანო, გვეუწყა სიწმიდისა თქვენისათვის და ვცანთ
მანდა ყოფად თქვენი და ფრად გულკლებულ ვართ, რომელ არა ინე-
ბეთ ამას წმიდასა და სახელოვანსა მთასა მოსლვად, რაითამცა
თქვენი წმიდაჲ ლოცვად მოგველო. აწ ვევედრებით სიწმიდესა თქვენ-
სა, რაითა მოხვიდეთ და ერთგან ვიყოფებოდით, ვინაჲთგან უწყით,
რომელ ჩვენცა უცხოებასა ვართ“.

ესე რაჲ აღმოიკითხეს, მათცა გაესვენა და მეორესა ხოლო წელ-
სა ჩამოვიდეს. და ვითარცა ცნეს მამათა ჩვენთა, სიხარულითა
ადივსნეს და მადლი შეწირეს ღმრთისა და მოწლედ მოიკითხნეს და
სულიერად და ხორციელად ნებისაებრ მათისა აღაშენნეს და უდაბ-
ნოსა ადგილსა სენაკები უშენეს. და ღმრთისა სათნოჲთა მოქალაქო-
ბითა ცხოვნდებოდეს.

12

ამისა შემდგომად სანატრელმან მამამან ჩვენმან იოვანე, პირ-
ველთქმულსა მას საღმობასა შინა განკაფულმან, შეისვენა და
ღმრთისა მივიდა განმდიდრებული ტვირთითა სათნოებათაჲთა და
ნების მყოფელი ღმრთისაჲ.

და ეგულებოდა რაჲ აღსრულებად, ყოველი ხელმწიფებაჲ და
უფლებად მამასა ეფთვიმეს მისცა, რაითა რომელიცა განგებაჲ და
წესი ენებოს, იგიცა დაუდვას მონასტერსა და მას ზედაცა განკანო-
ნოს და შინა და გარე, ვითარცა ენებოს, ეგრეთ განავოს. და მერმე,
შემდგომად თვისა, უბრძანა, რაითა გიორგის დაუტეოს მამობად,
რომელი-იგი თვისივე იყო მათი, კაცი სახელოანი და ფრთხილი

ხორციელთა საქმეთა ზედა. და კვალად უბრძანა, რამთა გიორგი შემდგომად მისა სხვადა დაუტევოს წინამძღვარი, რომელი იპოოს სიტყვით და საქმით სხვათა უმჯობესი ძმათა შორის. და ესრეთ განაწესა, რამთა თვითოეული მამასახლისი შემდგომად თვისისა აღსრულებისა სხვასა დაუტევებდეს წინამძღვარსა, ღირსსა და სათნოსა. ხოლო უკეთუ ვინმე იპოვოს მშლელი განგებასა მამისა ეფთვიმისსა და მაშფოთებელი და წინააღმდეგომი ძმათაჲ, კრულობითა და შეწვევებითა საშინელითა განკანონა ეგევითარი იგი და ღმრთისაგან განაგდო. და ბრძანა, რამთა ეგევითარი იგი მეყსეულად კრებული-საგან განიდევნოს, რამთა არა ყოველსა გვაშსა კრებულისასა განეზავოს მაკვდინებელი იგი სენი მისი და განმრყენელი.

და განმგებელად და ეპიტროპად თვითმპყრობელნი მეფენი განაწესნა და თქვა, ვითარმედ:

— ვინაიდან მწყალობელი ვინმე და ხელის ამპყრობელი და განმგებელი სახმარ არს, რამ ვყო გლახაკმან ამან და უნდომან, რამეთუ, დაღაცათუ კადნიერ არს სიტყვაჲ ესე, არამედ მინდობითა ტკბილსა მას მოწყალებასა და სახიერებასა, რომელი ესე მათითა წყალობითა და შეწევნითა აღვაშენე ლავრაჲ, მათთავე ხელთა შევჰვედრებ და ჩემ თანა — მონათა და მლოცველთა მათთა ეფთვიმეს და გიორგის. რამეთუ დაღაცათუ ყოველსა ქვეყანასა სწყალობენ და ყოველთა გლახაკთა ეურვიან, არამედ ჩვენ უღირსთა ზედა უმეტეს ყოველთასა აჩვენეს წყალობაჲ, ვინაიდა საძირკველითგან დიდთა მათ ქველისმოქმედებათა მათთა მიერ აღვაშენე ლავრაჲ ესე.

ხოლო ძმათა ჰრქვა, ვითარმედ:

— თქვენ, სასურველნი და საყვარელნი შვილნი ჩემნი, უკეთუ მცნებათა ღმრთისათა დამარხვაჲ იღვაწოთ და წესისაებრ და კანონისა საღმრთოჲსა იყოფებოდით და წინამძღვართა მიმართ გაქვდეს უზაკველი მორჩილებაჲ და ურთიერთარს მშვიდობაჲ და ერთობაჲ, მრწამს ღმრთისაჲ, რომელ არარაჲ კეთილი არა მოგაკლოს ღმერთმან, არამედ მეფენი და მთავარნი და ყოველნი კაცნი წყალობად თქვენდა აღძრნეს და უმეტეს და უმეტეს წარებატნეთ. ამიერითგან ნუმცა ვინ განგაშორებს თქვენ საქმისა ამისგან კეთილისა და ღმრთისა საყვარელისა, რომელ არს უზაკველი მორჩილებაჲ და განუკვეთელი ერთობაჲ და მშვიდობაჲ, რამთა ამასცა საწუთროსა უშფოთველი ცხორებაჲ აღასრულოთ და საუკუნესა მას მომავალსა ცხორებაჲ საუკუნოჲ დაიმკვიდროთ კაცთმოყვარებითა ქრისტეს მეუფისაჲსა. და იგი სახიერი და მრავალმოწყალე ღმერთი იყავნ მწყალობელ თქვენდა და წარგიძელვინ წმიდასა ნებასა მისსა და საღმრთოთა მისთა მცნებათა, მეოხებითა ყოლად წმიდისა ღმრთის-

მშობელისადათა და ყოველთა წმიდათადათა, ამენ. სტუმრისმოყვარებასა ნუ დაივიწყებთ და, რაჲ ღმერთსა ებოძოს, გლახაკთა მიუპყრობდით მსგავსად ძალისა თქვენისა. და მილოცევდით და მახსენებდით, საყვარელნო შვილნო და ძმანო ჩემნო, მარადის, რაჲთა ყოს ღმერთმან წყალობაჲ საწყალობელისა და ცოდვათა შინა განფრდილისა სულისა ჩემისა თანა და შემინდვნეს ყოველნი ცოდვანი ჩემნი. და ეგრეთვე სულიერსა ძმასა ჩვენსა იოვანე სვინგელოზსა, რამეთუ ფრიადითა სარწმუნოებითა მოვიდა ჩვენდა წმიდასა ამას მთასა. და სულიერისა მამისა ჩვენისა ათანასეს სახსენებელსა წლითი-წლად აღასრულებდით და მოიხსენებდით წმიდათა ჟამისწირვათა შინა.

და ვითარცა ესე ყოველი წარმოთქვა და აღწერით დაუტევა, მერმე აკურთხა ნეტარი ეფთვიმე ზეგარდამოღთა კურთხევითა და სელთა შინა მისთა წმიდაჲ სული თვისი ღმერთსა შეჰკედრა და მშვიდობით მას ზედა დაწვა და დაიძინა თთვესა ივნისსა 10. და მეოხ არს ცხოვრებისათვის სულთა ჩვენთასა.

ხოლო პატიოსანი იგი გვამი მისი ღმერთშემოსილმან მამამან ჩვენმან ეფთვიმე ჯეროვნად შემოსა და თვისაგან დაჰმარხა და ზედა ეკლესიაჲ წმიდათა მთავარანგელოსთაჲ აღაშენა. და რომელნიცა სარწმუნოებით მოუხდებიან, მადლსა და ღმერთსა ღირს იქმნებიან. რამეთუ ეშმაკეული ვინმე მოუხდა მას ოდესმე და სვა კანდლისა მისგან, რომელი ეკიდა საფლავსა ზედა მისსა, და მეყსეულად განიკურნა და ადიდებდა ღმერთსა.

13

ხოლო ჩვენ პირველსავე სიტყვასა მოვიდეთ.

რამეთუ, ვითარცა-იგი ზემორე ვთქუთ, წარიყვანა სამეუფოთ შვილი თვისი ეფთვიმე მამამან იოვანე და პირველად ქართული სწავლაჲ ასწავა და მერმე ბერძულად გაასწავლა ყოველითავე სწავლულებითა სრულებით.

და სიყრმითგანვე მადლი ღმრთისაჲ იყო მის ზედა და ღმრთისაგან მიეცა გულისხმისყოფაჲ წერილთაჲ და სულისა წმიდისა მადლითა აღივსო, ვითარცა ეუწყა ნეტარსა იოვანეს, მამასა მისსა, გამოცხადებითა წმიდისა ღმრთისმშობელისადათა. რამეთუ ჟამსა სიჭაბუკისა მისისა, ვიდრე ყრმაღა იყო, სენითა მძაფრითა შეპყრობილ იქმნა და სიკვდილსა მიეახლა. და იტყოდა ნეტარი იოვანე, ვითარმედ:

— სასოებაა წარვიწირე ცხოვრებისა მისისაჲ, რამეთუ ვჰგონებდი მეყსა შინა სულთა აღმოსლვასა, ვინამთგან არცალა სიტყვაჲ დაშთომილ იყო მის თანა, არცა ხმაჲ. და ვითარ-იგი შეშფოთებულ ვიყავ, წარვედ ტაძარსა წმიდისა ღმრთისმშობელისასა და დავვარდი წინაშე ხატსა წმიდისა დედოფლისასა და ცრემლითა მხურვალითა ვევედრებოდე უხრწნელსა მარადის ქალწულსა ღმრთისმშობელსა, რაჲთა შემწე ეყოს და ყოს ლხინებაჲ. და ვამცენ მღდელსა, რაჲთა მსწრაფლ აღმოვიდეს და აზიაროს ხორცსა და სისხლსა უფლისასა. და ვითარ-იგი შეშფოთებულ ვიყავ და აღვისწრაფდი ხილვად, თუ რაჲ-ძი იქმნა, განვალე კარი სენაკისაჲ, სადა-იგი დამეტევა მწოლარე, და მეყსეულად ვიყნოსე სული სულნელებისაჲ საკვირველი. რამეთუ იქმნა მოხედვაჲ წმიდისა ღმრთისმშობელისაჲ და ვიხილე ეფთვიმი, რამეთუ მადლითა მისითა აღდგომილ იყო და ჯდა ცხე-დარსა ზედა ყოვლითურთ მრთელი და უვნებელი. და ვითარ-იგი განჰკრთა გონებაჲ ჩემი და ვჰკითხევდ მას, ვითარმედ: „რაჲ არს ესე, შვილო?“ მომიგო და მრქვა მე, ვითარმედ: „აწლა წარმომიდგა ვინმე დიდებული დედოფალი და მრქვა ქართულითა ენითა: — რაჲ არს, რაჲ გელმის, ეფთვიმი? — ხოლო მე ვარქვ, ვითარმედ: — მოვკვდები, დედოფალო! — და ვითარცა ესე ვთქუ, მომეახლა და მიპყრა ხელსა და მრქვა: — არარაჲ არს ვნებაჲ შენ თანა, აღდეგ, ნუ გეშინინ და ქართულად ხსნილად უბნობდი! — და, აჰა ესერა, ვითარცა მხედავ, ყოვლადვე არღარაჲ მელმის“. — და იტყოდა ნეტარი იოვანე, ვითარმედ: — მუნ ჟამადმდე ძნიად უბნობნ ქართულად და ფრიად მწუხარე ვიყავ ამის პირისათვის, ხოლო მიერითგან დაუყენებელად, ვითარცა წყაროჲ, აღმოდინ უწმიდეს ყოველთა ქართველთასა. ხოლო მე რაჲ ვიხილე ესე, დავვარდი წინაშე წმიდისა ღმრთისმშობელისა და მადლი შეეწირე სასოჲსა მის ჩვენისა და ვჰმადლობდი და ვადიდებდი ღმერთსა, ამენ.

ეტყვინ მამაჲ იოვანე, ვითარმედ:

— შვილო ჩემო, ქართლისა ქვეყანაჲ დიდად ნაკლულევან არს წიგნთაგან და მრავალნი წიგნნი აკლან. და ვხედავ, რომელ ღმერთსა მოუმაძღვებია შენდა. აწ იღვაწე, რაჲთა განამრავლო სასყიდელი შენი ღმრთისაგან.

და იგი, ვითარცა იყო ყოველსავე ზედა მორჩილი, მოსწრაფედ შეუდგა ბრძანებასა მისსა და იწყო თარგმნად და ყოველნივე განაკვირვნა. რამეთუ ეგევითარი თარგმანი, გარეშე მათ პირველთასა, არღარა გამოჩინებულ არს ენასა ჩვენსა და ვჰგონებ, თუ არცალა გამოჩინებად არს.

და მრავალნი წიგნნი წარსცნის წინაშე დავით კურაპალატისა,

რომელნი-იგი, იხილნა რამ, ვითარცა იყო მორწმუნე, სიხარულითა აღივსო და ადიდებდა ღმერთსა და იტყოდა, ვითარმედ:

— მადლი ღმერთსა, რომელმან ჩვენთა ამათ ჟამთა ახალი ოქროპირი გამოაჩინა.

და ზედასზედა მოუწერნ, რამათა თარგმნიდეს და წარსცემდეს. და იგი სანატრელი შეუსვენებელად თარგმნინ. და რამეთუთით არა სცემდა განსვენებასა თავსა თვისსა, არამედ დღე და ღამე ტკბილსა მას თაფლსა წიგნთა საღმრთოთასა შერებოდა, რომლისა მიერ დაატკბო ენაჲ ჩვენი და ეკლესიაჲ. რამეთუ თარგმნნა წიგნნი საღმრთონი, რომელთა აღრიცხვაჲ კნინლა-და შეუძლებელ არს, რომელთაგანნი რაოდენნიმე მოვისხენნეთ, რამათა მათ მიერ სხვათათვისცა ეუწყოს ქრისტეს მორწმუნეთა. რამეთუ არა თუ უღუმბათა და მთაწმიდას ოდენ თარგმნნა, რამათამცა აღვრიცხვენით თითოეულად, არამედ სამეუფოსცა და გზასა და სხვათა ესევითართა ადგილთა.

თარგმნა უკვე, ვითარცა ვთქუთ:

[ჩამოთვლილია ექვთიმეს თარგმანები — ორმოცდაათზე მეტი თხზულება].

ესე ყოველნი და ამათსა ფრიად უმრავლესნი წიგნნი თარგმნნა ღმერთშემოსილმან მამამან ჩვენმან და ესრეთ აღაორძინა მისდა რწმუნებული იგი ტალანტი. და უმრავლესნი ზემოთქმულთა ამათ წიგნთაგანნი თარგმნნა, ვიდრელა მამაჲ მისი იოვანე ცოცხალ იყო და ყოველი ზრუნვაჲ და საურავი მონასტრისაჲ მას ეტვირთა. რამეთუ, ვითარცა ზემო ვთქუთ, ნეტარმან იოვანე მრავალნი წელი დაყვნა სნეულებასა შინა და იგი ჰმსახურებდა უძლურებასა მისსა დღე და ღამე. და კვალად წინამძღვრობასა შინა დაყო ათოთხმეტი წელი და სამასისა სულისა ზრუნვაჲ და დიდისა ლავრისა განგებაჲ და მთაწმიდელთა უფროსნი საურავნი მის ნეტარისა მიერ იურეებოდეს. და თვისსა კანონსა დიდსა და მიძიმესა ძლიერად აღასრულიბდა. და ამის ყოვლისა თანა კეთილსა მას შრომასა თარგმანებისასა არა დააცადებდა, არცა სცემდა განსვენებასა თავსა თვისსა, არამედ ყოვლადვე იჭირვინ, და ღამეთა ათევენ. რამეთუ უფროსნი წიგნნი ღამით სანთლითა უთარგმნიან, ვითარცა ვთქუთ, ფრიადისა უცალოებისაგან და საურავთა.

ვიდრელა მამაჲ იოვანე ცოცხალ იყო, მო-ვინმე-ვიდა მონაზონი პრომისა ქვეყანისაჲ, კაცი განთქმული სათნოებითა, რომლისა სათნოებათა წამებდა ქვეყანაჲ პრომისა და საბერძნეთისაჲ, ძმად ვენე-

ვენტოს დუკისად, წარჩინებული ნათესავით. ესე მოვიდა ექვსთა მოწაფეთა თვისთა თანა მთასა ამას წმიდასა ლოცვად.

და ვითარ იხილეს მამათა ჩვენთა მადლითა შემკობილი სახეჲ მისი, ვითარცა თვისი და მეცნიერი ესრეთ მოიკითხეს და სიხარულით შეიწყნარეს. და ევედრებოდეს აქა ყოფასა და ეტყოდეს, ვითარმედ:

— ჩვენცა უცხონი ვართ და შენცა უცხო ხარ, — და ძლით დაარწმუნეს, რამეთუ ენება, რაჲთამცა ერთგან იყვნეს მონასტერსა შინა.

ხოლო იგი ვინაითგან საჩინო კაცი იყო და სახელოანი, ვითარცა ცნეს ჰრომთა, რომელნი იყვნეს სამეფოს და სხვათა ქალაქთა, მრავალი ერი შემოკრბა, რაჲთამცა მონაზონ იქმნეს მისგან. მერმე მამათაცა ჩვენთა გააზრახეს წმიდასა მას ბერსა, ვითარმედ:

— წმიდაო მამაო, ვინაითგან ესოდენთა სულთა აცხოვნებ, უმჯობეს არს, რაჲთა მოჰპარსნე და მიზეზ ცხორებისა ექმნა სულსა მათსა და ღმერთსა მიუპყრნე. უწყით, რამეთუ სხვადაცა ერი მოსლვად არს, რაჲთა სახეჲ მონოზონებისაჲ ხელთა შენთაგან მიიღონ. ჩვენ გიყიდოთ ადგილი და ყოვლითავე სახმრითა შეგეწინეთ.

ხოლო დაღაცათუ უძნდა წმიდასა მას კაცსა შფოთი და ზრუნვაჲ, არა ინება ურჩებაჲ ბრძანებისა მათისაჲ. ვინაჲცა აღაშენა მონასტერი. შევნიერი და ძმანი მრავალნი შეკრიბნა და თანადგომითა მამათა ჩვენთაჲთა სრულყო ყოველივე საქმე შენებისაჲ.

და ზედაჲსზედა მოვალნ იგი ხილვად მათდა და დაყვნის ღლენი მრავალნი და კვალად მიიქცის თვისსავე მონასტერსა.

და იგი ხოლო მონასტერი არს ჰრომთაჲ ღლეს მთაწმიდას და კეთილად და წესიერად ცხოვნდებიან კანონსა და განგებასა ზედა წმიდისა ბენეტიკტესსა, რომლისა ცხორებაჲ წერილ არს დიალოლონსა შინა.

პირველ მოხსენებულსა მას ღირსსა მღვდელსა გაბრიელს ქართველსა და ამას წმიდასა ბერსა დიდსა ლეონს ჰრომსა ფრიადი სიყვარული აქვნდა სულიერი. და ოდესცა მოვიდის სილვად მამათა, მასლობელად სენაკსა გაბრიელისსა აქვნდა სენაკი და მუნ დაყვნის ღლენი იგი. და თვისისა ენისაგან კიდე არცა მან იცოდა, არცა მან. და ვითარცა შებნელების, გამოვიდიან თვისთა სენაკთაგან და ლოცვა ყვიან და დასხდებიან და ვიდრე ცისკრისა რეკადმდე უბნობდიან სიტყვათა საღმრთოთა. და ვიდრე წარსლვადმდე ამას ესრეთ ჰყოფდიან ყოველთა მწუხრთა.

და იტყოდეს მამანი ჩვენნი, ვითარმედ:

— გარემოჲს მათსა იყვნეს სულიერნი ძმანი და ფიცით დაგვარწმუნეს, ვითარმედ: „ოდესცა მოვიდის დიდი ლეონ, მარადის ესრეთ

ჰყოფენ იგი და გაბრიელ მღვდელი". — და წამებდეს, ვითარმედ: — მათისა სიწმიდისაგან ყოველივე შესაძლებელ იყო და სარწმუნო, რამეთუ დიდ იყვნეს იგინი წინაშე ღმრთისა და სრულ.

15

მათ დღეთა შინა იყო ვინმე კათალიკოზი თესალონიკეს, საღმრთოა და სულიერი, მეგობარი მამათა ჩვენთაჲ. და აქვნდა ჩვეულება მამასა ეფთვიმეს და მრავალგზის მივალნ მისა და ოდესმე მან მიიყვანის იძულებით.

ხოლო იყო თესალონიკეს ჰურიამ ვინმე შჯულის მეცნიერი. და უნდა კათალიკოზსა, რაჲთამცა მოაქცია იგი ქრისტიანედ და ზედას-ზედა ეუბნებინ. და იყო რაჲ მის თანა მამამ ეფთვიმე, ევედრა კათალიკოზი, რაჲთა ეზრახოს ჰურიასა მას. და ვითარცა მოუწოდეს, იწყეს ზრახვად შჯულისა. და ვითარცა შეიწრდა და უღონო იქმნა ჰურიამ იგი წინაშე ნეტარისა მამისა ეფთვიმესა, იწყო გმობად ქრისტიანეთა უბიწოსა სარწმუნოებასა. და ვითარცა ესმა მამასა ეფთვიმეს, შეწუხნა და შეჰრისხნა და ჰრქვა მას:

— დაიყავნ პირი შენი, ბილწო ჰურიამ!

და მასვე ჟამსა უტყვ იქმნა და გარემიექცა პირი მისი. იყვნეს მუნ მდგომარე სხვანიცა ჰურიანი. და შეუვრდეს ფერხთა მამისა ეფთვიმესთა, რაჲთა შეუნდოს. და მან მიუგო, ვითარმედ:

— რომელი-იგი გმო, მისგან შეინდოს და სარწმუნოებად მოვიდეს, და მე შემინდობია.

და მერმე ევედრა კათალიკოზი, რაჲთა შეუნდოს და ლოცვა ყოს. და ვითარცა ლოცვა ყო და ჯვარი დასწერა, მასვე ჟამსა მოიქცა პირი მისი და სიტყვად იწყო. და მეყსეულად შეუვრდა ფერხთა მისთა და ქრისტიანე იქმნა და დიდად მორწმუნედ კაცად გამოჩნდა.

სხვადაცა ვინმე ჰურიამ, შჯულის მეცნიერი და სწავლული ფრიად და განთქმული ცილობასა ზედა, ზვაობითა ჰურიებრივითა მოუხდა მამასა ეფთვიმეს და ენება სიტყვად. ხოლო ნეტარსა მას უძნდა საქმე ესე, არამედ ბრძანებითა იოვანესითა იიძულა ზრახვად მისა. და ვითარცა იწყო ცილობად და კითხვად, აღუხსნიდა მას და განუმარტებდა ყოველსავე უაღრეს ცნობისა. და მზაკვარმან მან, ვითარცა იხილა ძლეულებამ თვისი, იწყო თქმად სიტყვათა გმობისათა. შეუძნდა ესე სანატრელსა მას და ჰრქვა, ვითარმედ:

— უკეთუმცა სიტყვასა წერილთასა იკითხევდ, განგიმარტეთმცა, და უკეთუმცა ჩვენ გვკითხევდ, მივიგეთმცა. ვინაჲთგან კვლა გმობასა მალლისა მიმართ იტყვი, დაიყავნ პირი შენი მგმობარნი

და ვითარცა ესმა, მეყსეულად უტყვ იქმნა და ხვალისა დღე სულნი წარჰხდეს.

16

იქმნა ოდესმე გვალვამ ფრიადი და მაისი და ივნისი და ივლისი და აგვისტოსი უწვიმრად გარდავლო. და დიდად მისჭირდა ქვეყანასა, ვიდრელა ფურცელი ხეთა და ვენახთაჲ გახმა და სცვიოდა. და დიდსა ურვასა შინა იყვნეს კაცნი.

არს მცირე მონასტერი მონასტრისა ჩვენისაჲ მთასა ზედა, სადა-იგი შენ არს ეკლესიაჲ წმიდისა ელია წინამსწარმეტყველისაჲ. და ვითარ მოიწია დღესასწაული წმიდისა ელიამსი, პირველ დღისა ერთისა უბრძანა მამამან იოვანე შვილსა თვისსა ეფთვიმეს, ვითარ-მედ:

— წარიყვანენ ძმანი და წარვედით ეკლესიასა წმიდისა ელიამსსა და ღამე ათიეთ და ჟამისწირვამ აღასრულეთ! — და ოდეს ამას უბრძანებდა, მრავალნი ძმანი შეკრებულ იყვნეს წინაშე მამისა იოვანესსა და რეცა განცხრომის სახედ უბრძანა, ვითა: — ყრმანო, საწვიმრები უკანა წაიღეთ, რამეთუ ვესავ ღმერთსა, რომელ არა შევიქცეთ ამოდ.

წარვიდეს და ღამე ათიეს. და ვითარ მოიწია ჟამისწირვისა ჟამი, შეიმოსა წმიდამ მამა ჩვენი ეფთვიმე. და ვითარ იწყეს ლოცვად, პირველ სახარებისა წარკითხვისა გამოჩნდა მცირე ღრუბელი ერისონსა ზედა. და მასვე ჟამსა აღივსო ცამ ღრუბლითა და ვიდრე ჟამისა ზიარებადმდე შეიქმნა წვიმამ საშინელი და დაათრო ყოველი ქვეყანამ. და ვითარცა იხილეს ესე, ღმერთსა ხელაპყრობით ჰმადლობდეს.

და ვითარცა ჟამისწირვამ აღასრულეს და საზრდელი მიიღეს, წარმოვიდეს შინა. და რომელთა ძმათა აქვნდა საწვიმრები, მოლხინებით შთამოვიდეს მონასტრად, ხოლო რომელთა არა აქვნდა, — შრომით და ჭირით. და ესრეთ ორნივე ჰმადლობდეს ღმერთსა და ნეტარსა მამასა იოვანეს.

17

ოდესმე ინება წმიდამან მამამან ჩვენმან ეფთვიმე აღსლვამ მთასა ათონისასა ფერისცვალებად. და ვითარცა არს წესი მთაწმიდელთაჲ, ერი ფრიადი შეკრებების თხემსა ზედა მთისასა ამას დღესასწაულსა და ღამესა ათევენ.

და ვითარ ლამეა განათიეს და მოიწია ჟამი ჟამისწირვისა და შეიმოსა წმიდაა მამაა ჩვენი ეფთვიმე და სხვანი მღვდელნი მის თანა. და ვითარცა სიწმიდე შეიყვანეს და „წმიდა არსი“ აღილეს, იხილეს მამაა ჩვენი ეფთვიმე ვითარცა ცეცხლი მგზებარეა. და ზარმან შეიპყრნა ყოველნი. და მასვე ჟამსა ისმა ხმაა, ვითარცა ყივილი ერისა მრავლისაა, და შეიძრა მთაა იგი ძრვითა დიდითა და ყოველნივე პირსა ზედა დაეცნეს. და ვითარცა აღადგინნა იგინი მამამან ეფთვიმე, შიშისაგან ვითარცა მკვდარნი იყვნეს. და ვითარ იხილნა ესრეთ შეძრწუნებულნი, პრქვა მათ:

— ნუ გეშინინ, ძმანო, რამეთუ მოხედვამ საღმრთოა იქმნა და ქრისტემან თვისი დღესასწაული აღიდა.

ხოლო მათ ყოველთა ნუგეშინის ეცა და მისცეს დიდებაა ღმერთსა.

18

საყდართა შორის საკათალიკოზოთა საჩინო არს და წარჩინებულ საყდარი წმიდისა ეპიფანე კვიპრელისაა. და ჟამთა ბასილი მეფისათა ოდესმე აღესრულა მთავარეპისკოპოსი, რომელი იყო მუნ. და ფრიად აიძულა მეფემან ნეტარსა ეფთვიმეს, რამთა მიითვალოს განგებაა მისი. ხოლო მან ყოვლადვე არა თავს იდვა, რამეთუ ყოვლითა მოსწრაფებითა ევლტოდა დიდებასა კაცთასა და შფოთსა სოფლისასა და სიმდაბლესა შეიტკბობდა.

19

და ვითარცა იყო ნეტარი მამაა ჩვენი ეფთვიმე სავესე ზეგარდამომათა მადლითა, ეგრეთვე საღმრთონი წესნი და განგებანი დაესხნეს მონასტერსა თვისსა: პირველად წესნი ეკლესიისანი და განგებანი ყოვლისა წელიწდისანი, ვითარცა წერილ არს დიდსა სვინაქსარსა, სრულებით და დაუკლებელად. და მარადის ევედრებინ ძმათა, რადთა მოსწრაფე იყვნენ მისლვად ეკლესიად და წესიერად დგომად და მხურვალედ ლოცვად.

და თვით მის ნეტარისა საყოფელი სიმაღლესა იყო, გოდოლსა ზედა მაღალსა, და ვერვინ ვერ მიუსწრის ცისკრისა ლოცვასა და თვინიერ კვერთხისა და კედელსა მიყრდნობისა დგან იგი ეკლესიას ყოვლითა მოსწრაფებითა და კრძალულებითა. და ოდეს მცირე რამე საქმე არნ, მოწაფესა თვისსა საიდუმლოდ უბრძანის და იგი

წარვიდის. და გინა თუ იკონომოსისადა ებრძანის, გინა თუ პარიკონომოსისადა, მოზიდნის ნელიად და შტოსა გაიყვანის და მუნ უთხრის ბრძანებაჲ მამისაჲ. და ოდეს რაჲმე დიდი იყვის, თვით გავიდის შტოსა და დაიუბნის. ეკლესიასა კვლა შინა ყოვლადვე უბნობასა ვერვინ იკადრებდა.

და დაღაცათუ ძმანი კედელსა თანა დგიან, გარნა კედელსა არავინ მიეყრდნობინ, რამეთუ იგინიცა მას ნეტარსა ჰბაძვიდეს მსგავსად ძალისა. ჭაბუკთადა გაეწესა საშოვალ ეკლესიასა დგომაჲ და ორკეცად და სამკეცად დგიან ხელმოჭდობით და მოწიწებით. და სკამები საშოვალ დადგიან და, ოდეს ჯერ არნ, ეგრეთვე ორკეცად და სამკეცად დასხდიან. და დეკანოზი ოდეს აწვევენ ანუ მნათე გინა წიგნის კითხვასა, გინა წარდგომასა, გინა თუ რომელსაცა სამსახურებელსა ეკლესიისასა, გვერდით მივიდის და თაყვანის სცის და უთხრის, რომელ მას ოდენ ესმინ. და მან თაყვანის სცის და წარემართის თვისსა მსახურებასა.

ი ორნი ეპიტირიტისნი, რომელ არიან დამხედვარნი, დაედვინენ, კაცნი საღმრთონი და ღმრთისმოშიშნი, ერთი უხუცესი და ერთი უმრწემესი მისა ქვეშე, — რომელსა წარავლინებნ სენაკებსა ძმათასა და მოიყვანებნ შინა დაშთომილთა. უკეთუ ვინმე არა მოვიდის დაწესებულთა ზედა ცისკრისასა, განკანონის ჯეროვნად, ვითარცა განეწესა მამასა. და რომელნი ძლიერად შვრებოდიან დღე ყოველ და არა მოეცალებინ ძილი, დღისი იგი შრომაჲ მათი ლოცვადვე დაუთვალის. რომელნი კვლა ანუ მოცალებით იყვნიან ანუ სუბუქთა სამსახურებელთა — გინა თუ ხუცესნი, გინა თუ დიაკონნი, გინა თუ მჟამობელნი, უკეთუ ჭაბუკნი იყვნიან, ასი მუხლი მთადრეკიის საკურთხეველსა წინა. უკეთუ კვლა ბერნი და უძლურნი იყვნიან, უღვინობაჲ და უსაჭმლობაჲ განუწესის მას დღესა შინა.

ლოცვასა ყოვლადვე ეკლესიისა კართა თანა დგან უხუცესი ეპიტირიტისი და გამავალთა ძმათა ჰკითხავნ მიზეზსა განსლვისასა. უკეთუ რაჲმე დიად საჭიროჲ საქმე არა აქვნ, ვერვინ იკადრის განსლვაჲ. ხოლო უკეთუ რაჲმე საჭიროჲ იყვის, უთხრის ეპიტირიტისსა და კვალად მოსწრაფედ შეიქცის. უკეთუ კვლა დაეყვონის, დიდად აბრალის და დაუმოწმის, ვითარმედ:

— ამას ნულარა იქმ!

და უკეთუ კვლა ქმნისლა, სატრაპეზოს არა შეუშვის, არამედ ხმელისა პურისა ჭამაჲ განუწესის მას დღესა, ანუ ასი მუხლი მთადრეკიის.

მშრომელთა და მამვრალთადა განეწესა მამასა, და შემდგომად დაწესებულთა წარვიდიან და გამოისვენიან ვიდრე მეორედ რეკად-

მდე და მერმე კვალად ეკლესიადვე მოვიდინ. უკეთუ კვლა დახ-
სნდიან, ეპიტირიტისთა მოიყვანინან.

უკეთუ ვიეთნიმე შეილაღნიან ძმანი, მოუხმის მამამან და ნახ-
ნის და ბრძანებასა მისსა არა ურჩ ექმნებოდეს, მშვიდობაჲ ქმნიან.
უკეთუ კვლა გულფიცხელნი იბოვნიან და მასვე ზედა დაადგრიან,
განეწესა, რომელ ვიდრე დაგებადმდე ტრაპეზსა ვერ შევიდენ და
პურსა ხოლო და წყალსა იხმარებდენ. ხოლო უკეთუ წინამძღვარი
არა არნ, იკონომოსმან განკანონნის.

ოდესცა ეკლესიას შევიდოდინ, — პირველად მამაჲ ეფთვიმე და
მერმე ძმანი ყოველნი, — ვიდრე მუხლთა ზედა არა მოდრკიან და
თაყვანის სციან წმიდასა ღმრთისმშობელსა, რომელ არს ბჭეთა
ზედა, არა შევიდინ. და ოდესცა მამასა წინა წაუვლიდიან ძმანი, —
გინა ეკლესიას გინა სადაცა, — ვიდრე არა მოდრკიან და თაყვანის
სციან მდაბლად, არა წარჰვლიდიან. და ეგრეთვე ნეტარი მამაჲ ჩვე-
ნი ეფთვიმე არა თუ საპატიოთა კაცთა ოდენ, არამედ მათ ახლად
მოსრულთაცა ქვემოდრეკით თაყვანის სცემნ და წყალობით მოი-
კითხავნ.

და უკეთუ ვინმე იხილნის მოსწრაფენი ძმანი, რომელნი ზრუნ-
ვიდიან სულთა თვისთათვის, ეგევითართა მათ მიღმართ არას უბრძა-
ნებნ. უკეთუ კვლა ვინმე იხილნის უდებნი და დახსნილნი და
ახალმოსრულნი, მათ ზედაჲსზედა ეუბნებინ, ასწავებნ, ამხილებნ და
ნუგეშინის სცემნ და ხელოსანთა დაჰვედრებნ, რაჲთა მარჯვედ
ექცეოდინ და არარას მიაჭირებდენ.

რაჲ სერობისა ილოციან, არა ხელეწიფებოდა ძმათა არცა სენაკ-
სა შეკრებად უბნობისათვის, არცა მონასტერსა შინა უბნობად. და
თუ ვინმე პოვნიან, ეპიტირიტისთა დააცხრვნიან და თვისთა კელინ-
თა წარგზავნნიან. უკეთუ კვლა წინააღდგომაჲ ვინმე იკადრის მათი,
მამამან უბრძანის და ფიცხლად განკანონნის.

ოდეს იხილნიან ვინმე ჭაბუკთა ძმათაგანნი გინა ერთმანერთსა
თანა უბნობად ანუ სიცილად, ანუ ხელის მიყოფად, ფიცხლად ამხი-
ლიან. და უკეთუ მეორედ ქმნიანლა, მამასა მოასსენიან და მან მძი-
მედ განკანონნის.

უკეთუ რაჲმე მოჰხდის მტერისა მიერ — ერთმანერთისა მიმართ
ფიცხელი შფოთი, გინა წვერთა დაგლეჯაჲ, გინა მიმთხვევაჲ, წესი
იყო მამისა ჩვენისაჲ, რომელ მას თანა ხმამაღლობაჲ და უწესო
გულისწყრომაჲ არა იყო. ვითა იყო ყოვლითავე სათნოებითა შემ-
კული, ტკბილითა და ჰამოჲთა სიტყვითა დაიუბნნის წიგნთაგან და
ზეპირით. და პრქვის, ვითარმედ:

— შეილნო, უკეთუ მიგიშვნე ამას საქმესა ზედა, პირველად

სულთა თქვენთა წაიწყმედთ და მერმე მონასტერი უწესოდ გავა. ვინათგან ეგრე მოჰხდა, რომელ ღმერთმან მე დამადგინა თქვენდა მსაჯულად და განმგებელად, უკეთუ უწვრთელად მიგიშვნე, უწყოდეთ, ვითა მას საუკუნესა მწარედ გაისჯებით. უკეთუ კვლა მე აქა მცირედ გწვართნე და მადლობით მიითვალთ, მრწამს ღმრთისაგან, ვითა მის საუკუნოხსა განკითხვისაგან განერებით. .|

და ესრეთ რაჲ დაარწმუნის, ცნის ძალი მის საქმისაჲ ძმათაგან და უკეთუ ორთადვე არნ ბრალი, ორნივე წვართნის, და უკეთუ ერთისაჲ, — ერთი. ვითარი-ძი იყვის შფოთი იგი — უკეთუ დიდი იყვის, დიდად წვართნის და უკეთუ მცირე — მცირედ: სამამოს მიიყვანნის და უბრძანის განრთხმაჲ. და ძმამან მან თაყვანის სცის და განირთხის თავი თვისი. და ერთი ძმაჲ თავსა უმჭირავნ და ერთი ფერხთა და ერთთა ჩოხათა ზედა მიაბთხვიან ღვედითა — რომელსა-მე ლ და რომელსაჲ მ და რომელსაჲ სამოცი. ხოლო უკეთუ ვინმე იპოვის ასაბიჲ და ერთიმეორისა მეშველი, დიდად მოუგინდის და ფიცხლად წვართის. და მათ ცემულთა შემდგომად ცემისა მუხლ-მოდრეკით თაყვანის სციან და ცრემლით შენდობაჲ ითხოვიან მამი-საგან. და რომელმანმე ორი მსგეფსი დაყვის ქვე მწოლარემან და რომელმანმე — სამი. და ჟამითი-ჟამად მივალნ მამაჲ და ნუგეშინის სცემნ სიტყვით და საქმით და სანუკვარსა წარსცემნ და ხელოსანთა დაჰვედრნის, რაჲთა ნუგეშინის სცემდენ. და ვინცა წვართის თვინიერ ყოვლისა მიზეზისა, ნუგეშინის სცის და აღაშენის: ანუ ჩოხითა, ანუ საბეჭურიტა, ანუ სხვითა რაჲთმე სახმრითა.

და ყოლადვე არა იყო დრტვინვაჲ გინა გულისკლებჲაჲ ცემულთა მათ თანა, არამედ ესრეთ შეერაცხის, ვითარმცა ქრისტეს ხელთა-გან წვრთილ იყვნეს.

ესევეთარი ჩვეულებჲაჲ აქვნდა წმიდასა მამასა ჩვენსა ეფთვიმეს, რამეთუ სამთა დღეთა შვიდეულისათა — ორშაბათსა, ოთხშაბათსა და პარასკევსა — სენაკსა თვისსა მზისა დასლვასა პური და წყალი იხმარის თვინიერ დიდთა დღესასწაულთასა, და სხვაჲ ყოვლადვე ტრაპეზსა მივალნ. გარნა თუ ლავრელი მოვიდის ანუ პროტი, რამეთუ მაშინ ესრე ირჩიეს ძმათა, რაჲთა კიდე შეუკაზმვიდენ პურსა გინა თუ სამამოს, ანუ თუ სადაცა ენებოს, რაჲთა არა დაეყოვნოს ძმათა სატრაპეზოს მიზეზისათვის შრომისა, რამეთუ ფრიად მოხარკე იყვნეს ძმანი მაშინ შრომასა.

ნეტარი მამაჲ ჩვენი ღვინოსა არაოდეს იხმარებნ თვინიერ ჟამისწირვისა ანუ დიდისა რაჲსმე მიზეზისა — ვიდრე სიბერედმდე. ხოლო ტრაპეზსა ოდესცა დაჯდის, ებრძანა მეტრაპეზისადა, რომელ ძმათა ღვინისაგან ყოვლადვე თასითა ღვინოსა დაუდგმიდეს და გე-

მოსა იხილავნ. და უკეთუ მარჯვედ არნ, არარაა ბრძანის, უკეთუ კვლა ანუ ძმრიანი არნ, ანუ მეტი წყალი ერთის, შემდგომად ტრაპეზით აღგომისა დაეუბნის მევაჟინესა, ვითარმედ:

— ძმაო, ამათ ძმათა ნუგეშინის საცემელი სხვაა არასადაათ აქვს ამის ტრაპეზისაგან კიდუ. უკეთუ სუბუქი ღვინო იყოს, ყოლა ნუ ურთავ წყალსა, და უკეთუ საშუვალი იყოს, ჯერისაებრ ურთე, და უკეთუ უმჯობესი-რე იყოს, ვითარცა ჯერ იყოს.

ეგრეთვე დაღაცათუ თვით არას იხმარებნ, ძმათა საჭმელი მთა-ლებიის თავისა წინა და მისიცა გემოა იხილის. და უკეთუ ზეთი აკლდის, კელარი დაიუბნის და ამცნის განმართებაჲ, ხოლო უკეთუ უმგბარი იყვის ანუ უმარილოჲ, ანუ მარილიანი, ოდეს ტრაპეზით აღდგის, მზარეული დაიუბნის და პრქვის, ვითარმედ:

— შიშითა ღმრთისაჲთა იქმოდუ, ძმაო, სამსახურებელსა შენსა და ნუ იტყვი, თუ — კაცთა ვჰმსახურებ, არამედ ესრეთ გაქვდინ, ვითარმცა ანგელოსთა ღმრთისათა ჰმსახურებდი, რაჲთა სასყიდელი შენი არა წარგიწყმდეს.

წესი იყო მამისა ჩვენისაჲ, რომელ ტრაპეზსა ზედა ყოვლადვე არა უბნობნ, გარნა თუ ვინმე უცხონი იყვნიან და იშვით სადმე ნელიად სიტყვაჲ მიუგის. გინა თუ წყალი უნდის, გინა თუ ევლო-გიასა ვისმე წარსცემნ, გინა თუ რაჲმე საჭიროჲ საქმე იყვის ტრაპეზსა ზედა, მოუხმის მოწაფესა და იღუმალ უბრძანის, რომელ სხვაჲმან ვერვინ ცნის. სხვაჲ კვლა ძმათაგანი ჟოვლადვე ვერვინ იკადრებნ უბნობასა. მეტრაპეზე კვლა და ხელოსანნი, უკეთუ საჭი-როჲ რაჲმე საქმე იყვის, იღუმალ დაჩუჩრწნიან. ეგრეთვე ძმათა, უკე-თუ საჭიროჲ რაჲმე საქმე იყვის, გინა თუ წყალსა ითხოვდიან, გინა თუ სხვასა რასმე, იღუმალ ითხოვიან.

და ესეცა გაეწესა მეტრაპეზისადა, ვითარმედ:

— უკეთუ ვინმე იხილო გინა უბნობად, გინა სიცილად, გინა ლაღობად ტრაპეზსა ზედა, შეუთვალე, ვითა: „მაგას ნულარა იქმ, თუ არა, მამასა გაუწესებია, რომელ გარე გაგიყვანო“.

უკეთუ ვინმე იბოვის გინა მტერისაგან, გინა სასმლისაგან და კვალადცა იწყის უბნობად გინა განცხრომად, შეეთვალა მამასა ეკლესიასა შინა ძმათადა, ვითა:

— დამიმცნია მეტრაპეზისადა, რომელ არავინ აღგიდგეს წინა გარე განყვანებისათვის.

და არცა ვინ იკადრებდა წინააღღგომასა. და გარე გაიყვანის ეგევითარი იგი, ვიდრემდის სახეჲ განიგის.

მშრომელთადა დღესასწაულთა და კვირიაკეთა და გინა თუ ჰაე-რი არნ, მაშინ გაეწესა მსახურებაჲ. და შრომისა დღეთა შინა მყოფ-

ნი და სუცესნი და დიაკონნი ჰმსახურებდნენ, ვითარცა მიხვდებიან, და სხვაჲ მოცალე ერი.

წესი იყო მამისა ჩვენისაჲ, რომელ, უკეთუ დიდი რაჲმე საქმე არნ — გინა სამეფოჲ, გინა ბჭისაჲ, ეკლესიას დაიუბნნის ძმანი. და უკეთუ საკრებულოჲ რაჲმე არნ, ძმათა უხმის, რომელთა აქვნ მის საქმისა მეცნიერებაჲ, — გინა თუ სამჭედლოჲ იყვის, გინა სახუროვნოჲ, გინა სავენახე — და მათ თანა დაიურვის სამამოს. ესე კვლა სხვანი საქმენი წვრილნი იკონომოსსა თანა დაიუბნნის, რამეთუ, დაღაცათუ ყოველსა საქმესა მეცნიერ იყო სამგზის სანატრელი მამაჲ ჩვენი ეფთვიმე, გარნა დიდითა მით სიმდაბლითა თვისითა თვინიერ კითხვისა არარას იქმოდა.

• და სიბერესა მისსა ზედა არა თავს იღებდა არგნითა ეკლესიად შესლვად. ხოლო უძლურთა ძმათადა გაეწესა და ეკლესიისა შტოსა ღვიან მიყრდნობით კვერთხთა მათთა ზედა. ხოლო რომელნი მეტადრე უძლურნი იყვნინ, მათდა ებრძანა, რომელ შტოსავე შინა სხდენ იგინი სკამთა ზედა.

და უფროჲს ყოვლისა ესე უძნ წმიდასა მამასა ჩვენსა, უკეთუ ვიეთმე ტყუვილით გინა ეკლესიისათვის, გინა ძმისა ვისთვისმე სიტყვაჲ რაჲმე უთხრიან. და ამისთვის მტკიცედ დაემოწმა, რაჲთა, უკეთუ ზედამიწენით არა იცოდინ, ყოვლადვე არა იკადრონ მოხსენებად. ხოლო უკეთუ ტყუვილით რაჲმე მოახსენიან, მძიმედ განკანონნის. და ამის მიზეზისათვის მრავალნი ძმანი მონასტრისაგან გაასხნა, რაჲთა კრებული მშვიდობით იყოსო.

თვესა შინა ორგზის და სამგზის კვირიაობათა დაიუბნნის ძმანი სწავლითა სულიერითა. და ვითარცა იყო სავსე მადლითა ღმრთისაჲთა, წმიდათა წერილთაგან ასწავებნ მათ სარგებელსა სულთა მათთასა. და ესოდენ ღმობიერ იქმნიან ყოველნი, ვიდრელა მრავალი ცრემლი დასთხიან და ჰმადლობდნენ ღმერთსა და სიტყვაჲ მისი ესრეთ შეიწყნარიან, ვითარცა ქრისტესი.

ხოლო ასწავებნ მათ სიყვარულისათვის და სიმდაბლისა, მორჩილებისათვის და კრძალულებისა, სიმშვიდისათვის და უშფოთველობისა, მოთმინებისათვის და მსახურებისა და მოსწრაფედ მისლვისათვის ეკლესიად და სხვათა ყოველთავე წესთა კრებულისათა მხურვალედ აღსრულებისათვის. და ეტყვიან, ვითარმედ:

— ესრეთ ვიხარკოთ, ძმანო, რომელ შეკრებაჲ ჩვენი ამას წმიდასა ადგილსა არცა ცუდად იყოს, არცა ამაოდ იქმნას განსლვაჲ ჩვენი ამიერ სოფლით.

და სხვანი მრავალნი სწავლანი, ვითარცა ღმერთმან მოსციას პირსა მისსა, მიუთხრნის.

და ყოვლისავე ხორციელისა სახმრისაგან უზრუნველ ეყვნეს ძმანი და ყოველსავე იგი მისცემნ ვიდრე საწვლადმდე და ნემსადმდე. და მიზეზი გარდაეკვეთა, რაათა არას ვინ ზრუნვიდეს და არცა გაჰყიდდეს და არცა იყიდდეს და არცა რას მოირეწდეს და არცა რას მოიგებდეს თვინიერ მისისა ბრძანებისა. და უკეთუ ვისმე უნდის ძმისა რაამე მიცემა, თვინიერ მამისა ბრძანებისა ვერვინ იკადრის მიცემა, ვიდრე არა ჰკითხის. და უკეთუ ვინმე გარდაჰხდის მცნებასა მისსა და იყიდის, — გინა შესამოსელი, გინა სხვა რაამე, გინა საფასე მოიგის, — ფიცხლად ამხილის და ძლიერად განკანონის. და მრავალგზის გვიხილავს, რომელ გინა საბეჭურნი იყვნიან, გინა შესამოსელი ანუ თუ კუნკული, ცეცხლითა დაწვნის ზღუდესა შინა.

რამეთუ იყო ვინმე მთავარდიაკონი, ღირსი კაცი და შერაცხილთა შვილი. და არამცირედი საფასე მიეცა მონასტრისადა და თვისი შესამოსელი, რომელი დაედვა ეკლესიას, არა ჰნებავენ, რაათამცა ვინმე შეიმოსა იგი თვინიერ მისსა. დღესა ერთსა ენება წმიდასა მამასა ჩვენსა შეწირვამ უსისხლომსა მსხვერპლისა და ჰრქვა სხვა-სა ვისმე მთავარდიაკონსა, რაათა შეიმოსოს კვართი იგი შესამოსელი პირველხსენებულისა მის მთავარდიაკონისა. ხოლო მან მიუგო, ვითარმედ:

— მამაო სულიერო, ნუუკვე შეწუხნეს ძმა იგი, რამეთუ არა ჰნებავენ, რაათამცა ვინმე შეიმოსა კვართი მისი.

ესმა რაჲ ესე მამასა, მოუწოდა მთავარდიაკონსა მას და ჰრქვა სიმშვიდით და ტკბილად, ვითარმედ:

— გნებავსა, რაათა შეიმოსოს ძმამან მან კვართი შენი და ჰმსა-ხუროს საკურთხეველსა ჩვენ თანა?

და იხილა, რამეთუ შეწუხნა იგი და არა უნდა, რაათა შეიმოსოს.

და ვითარცა აღასრულა წმიდამ ჟამისწირვამ, მოუწოდა ზემოხსენებულსა მას მთავარდიაკონსა და ეტყოდა, ვითარმედ:

— მითხარ ჭეშმარიტი, რაჲ დაგიტევებიეს სოფელსა შინა?

ხოლო მან ჰრქვა, ვითარმედ:

— წმიდაო მამაო, არა უმეცარ არს ღირსებაჲ შენი, რამეთუ ვმობელნი და ძმანი და საფასენი და მონაგებნი არამცირედნი დამიტევებიან. და რაჲ იგი ხელთა შენთა წმიდათა მიმიცემიეს, თვით უწყი.

ჰრქვა მას მამამან ჩვენმან:

— და ჯერგიჩნსა, შვილო, რაათა მაგის ყოვლისა მადლი და სასყიდელი წარიწყმიდო კვართისა ამის შენისათვის?

ხოლო მან ჰრქვა:

— ნუ იყოფინ, მამაო!

და მეყსეულად უბრძანა მოღებამ ცეცხლისა და თვისითა ხელითა შთააგდო კვართი იგი ცეცხლსა. და ესრეთ დაიწვა. ხოლო ძმამ იგი შეუვრდა წმიდათა ფერხთა მისთა და შენდობამ ითხოვა.

და ეგრეთვე, უკეთუ ვისმე აქვნ შესამოსელი გინა სხვამ რამე სახმარი და არა ჰნებავენ მას, რამთამცა ახმარა იგი ძმასა თვისსა, რაჟამს უხმნ მას, ეგრეთვე დაწვის ცეცხლითა და ეტყვიან, ვითარმედ:

— სულთა ჩვენთა დადებამ ბრძანებულა ძმათა ჩვენთათვის და შენ განხრწნადსა სახმარსა აღირჩევ უფრომს ძმისა შენისა და არა გეკადიმებისა?

ხოლო მათ სწავლამ მისი ვითარცა წამალი ცხორებისა მიითვალიან და ჰმადლობდიან ღმერთსა, რომელმან მიჰმადლა მათ ესევეთარი მკურნალი სულთამ.

მარადის ასწავებნ ძმათა, ვითარმედ:

— ჯერ იყო, რამთამცა არარას ვეძიებდით სხვასა, გარეშე ტრაპეზისა, ვინამთგან უწყით, თუ ვითარითა იწროებიოთ წარვლეს წმიდათა ყოველთა საწუთრომ ესე, რომელ არცა თუ წყლითა განიძლებდეს თავთა მათთა კაცნი, რომელთა ღირსვე არა იყო სოფელი ესე, უბრალონი და უბიწონი და წმიდანი ყოვლისაგანვე ცოდვისა. ხოლო ჩვენ, რომელნი-ესე სავსე ვართ ყოვლითა ცოდვითა, არა კმა არსა ჩვენდა განსვენებამ ტრაპეზისა და ორგზის დღესა შინა მიღებამ საზრდელისა სავსებით და უნაკლულოდ ღვინითა და საჭმლითა? კმა არს ჭეშმარიტად, და ნამეტნავს! ხოლო ვინამთგან არა გვენბავს მცირედცა იძულებამ თავთა თვისთამ და მრავალთა მიზეზთა ვმიზეზობთ, უკეთუ ვინმე ტრაპეზსა ოდენ ვერ დასჯერდებოდის და გინა მე და გინა თუ ხელოსანმან მისცეს სახმარი რამე, თვით მან ხოლო მარტომან იხმარენ და სხვასა ძმასა ბრალსა ნუღარა შთააგდებნ. და უკეთუ ესე არა ქმნას, ორთავე ბრალსა ღმერთი მისგან იძევს.

ესე კვლამ სყიდა გინა ღვინისა, გინა თევზისა ყოვლადვე არა ხსენებულ არს მონასტერსა შინა თვინიერ ზეთისა, და იგიცა რომელნი მკითხველნი იყვიან ანუ მწერალნი და წასანახავად ანუ საწერლად აინთიან. სხვამ კვლამ არა იყო წესი, რამთამცა ანუ კანდელსა ინთებდეს, ანუ ხატთა დაისვენებდეს სენაკთა შინა. არამედ ჯვარი ერთი გინა ხატი ერთი ესვენის, რამთა, რაჟამს ილოცვიდენ, მათ წინაშე თაყვანის სცემდენ და ემთხვეოდინ. ოდეს კვლამ ანუ ზეთი იყიდის ვინმე, ანუ ღვინომ თვინიერ მამისა სიტყვისა, დაუთხიონ ავლინსა შინა.

ხოლო თვინიერ დიდისა უძღურებისა საჭმელსა არავინ შეიქ-

მოდა. რამეთუ შევიდის მამამ სამზარეულოს და უკეთუ კოჭობნი იხილნის ცეცხლის კიდესა, იკითხის მზარეულისაგან, თუ ვისნი არიან. და უკეთუ უძლურთანი იყვნინ, მიუშვის, უკეთუ კვლა ნაყროვნებით ვინ იქმნ, ზოგჯერ გარე განთხევამ უბრძანის და ზოგჯერ საეროსა საჭმელსა თანა ჩასხმამ.

მრავალნი მოვიდიან საფასითა დიდითა მოქალაქენი და სხვათა ადგილთაგან, რაითამცა მოიპარსნეს. დაითრგუნნის ჟამ რაოდენმე და განუსვენის და მერმე უბრძანის:

— შეგვიდვეთ, ვერ მოგპარსავთ: თქვენ კაცნი ხართ სახელოანნი და ჩვენ კაცნი ვართ გლახაკნი და უცხონი, და ოდეს საფასე მისცეთ ეკლესიასა, გასვენებით გნებავს ყოფამ და ნუუკვე ვერ გაგისვენოთ და მერმე შესწუხდეთ. და კვალად ძმანი ყოველნი ძლიერად შვრებიან და უკეთუ ვიეთნიმე მოცალედ იყვნენ, იგინიცა შეწუხდებიან.

და ესრეთ მრავალთა უჯმნის და წარვიდიან. ხოლო უკეთუ ვინმე მოვიდის ძმამ მშრომელი და მდაბალი, იტყვინ მამამ, ვითა:

— გრწმენინ, ძმანო, ამათი მირჩევია შეწყნარებამ, ვირე ათასიმცა ვინ დრაჰკანი მომცა. /

იყვნეს პირველითგან დიდებულნი კაცნი: ილარიონ კანანახი, აღდგომისა დიაკონი, პირველ შენებასა მონასტრისასა მოსრულ იყო აქა და მისსა იკონომოსობასა აღეშენა მონასტერი და ვითა თვისსა ძმასა ხედვიდეს მამანი ჩვენნი. და ევედრა მათ, რაითა წარვიდეს იერუსალიმს. და წარგზავნეს მუნ და მრავალნი წელნი დაყვნა დიაკონობასა შინა. და მამათა მრავალგზის მიუწერეს და კვალად მოიყვანეს აქავე. და პირველსაცა მოსლვასა და მეორესაცა, რომელ მოიღო ვეცხლად და თქროდ და სტავრად და სახედრად, უფრომს ოცისა ლიტრისა იყო. და მას მისცეს მოწაფემ და გაკვეთილი შეუქმნეს: თავისა კრასოვულისაგან კიდე, კოკამ ერთი ღვინომ თვესა შინა და ყველი ერთი და სამი ლიტრამ ზეთი და დღივ ერთი პური. და ესე იყო გაკვეთილი მისი.

კვალად მოვიდა გვირპელი, ჯოჯიკის მეგანძურთა უხუცესი, და მოინათლა, რამეთუ სომეხი იყო, და არსენი უწოდეს. და დისწული თვისი ჰმსახურებდა მას. და შემდგომად მრავალთა წელთა კვალად გამოეთხოვა, რაითამცა ნახნა თავისა უფლისწულნი. და ორსავე მოსლვასა უფრომს ათხუთმეტისა ლიტრისა მოიღო და მისცა მონასტერსა. და იგივე კანანახისა გაკვეთილი მას შეუქმნეს.

კვალად მოვიდა ათანასე პერითურელი ძითურთ, დიდად სახმარი ეკლესიისამ. და ჰქონდა კარეას მონასტერი, რომელი-იგი და სხვამ ფრიადი საფასე მოსცეს მამათა ჩვენთა. ხოლო მათ გაყიდეს მონას-

ტერი იგი სამას ორმეოც დრაჰკნად. და იგივე კანანახისა გაკვეთი-
ლი მას ჰქონდა.

და მათ ჟამთა შინა, ვინც ვინ მოვიდის ეგევითარი კაცი, ნახე-
ვარი საფასისა თვისისაჲ ეკლესიასა შეწირის და ნახევარი საპყარად
მისცის.

წმიდისა მამისა ჩვენისა მოღვაწებათა და ერისა საურავთა თანა
და წიგნთა თარგმნასა ესეცა დიდი ზრუნვაჲ ეტვირთა, რამეთუ არცა
პროტი, არცა სხვანი მამასახლისნი თვინიერ მისისა ბრძანებისა
არარას იქმოდეს და იშვითი დღე გარდახდის, რომელსა ათი ანუ
ათხუთმეტი მამასახლისი არა მოვიდის მათ წინაშე. და კვალად
ზრუნვაჲ დიდისა ლავრისაჲ, საქმე მძიმე და მრავალფერი მის
ზედავე იყო, რამეთუ დიდსა ათანასის მისდა მიენდო საურავი და
დახედვაჲ და განგებაჲ მისი.

და მისთა შრომათა და ღვაწლთა ზედა, ოდესცა რამე საერთო
საქმე არნ მონასტრისაჲ, თვინიერ უცალოებისა თანავე გავიდის —
გინა თუ ნავისა გამოზიდვასა, გინა თუ ნავი მოვიდის ხვარბლითა,
გინა თუ ვენახთა ასარვასა, გინა თუ აჯოჯვასა, გინა თუ სთვლებასა.
რამეთუ ვინამთგან ახალნერგ იყვნეს წუთლა ვენახნი, ყოველთა
სარითა განგებაჲ უნდა. და უფროჲსნი დღენი ვენახთა შრომასა შინა
დაყვნიან. და ყოვლადვე მამაჲ მათ თანავე იყვის, თვინიერ დიდისა
მიზეზისა.

და კვალად ბურღალთაგან ყოველნი სოფელნი ჭირსა შინა
იყვნეს და კინლა უკაცრულ. და ჭირისა მაგიერ უფროჲსი სათესავი
მთასა შინა იქმნებოდა თოხითა: საწვნე და დიკაჲ და სელი და თი-
ვისა თიბაჲ. და ამას ყოველსა ძმანი შერებოდნან და, ვინამთგან
ყოველნი იქმოდეს, არა უმძიმდა, არამედ უდრტვინველად და 'იხი-
რულით იქმოდეს. და ამათ ყოველთა საქმეთა მამაჲ ზედაჲსზედა
მივალნ და ნუგეშინის სცემნ სიტყვით და საქმით და საზრდელითა
და სასმელითა.

ყოვლადვე ეტყვიან ნეტარი მამაჲ ჩვენი იკონომოსსა, ვითარმედ:

— უწვერულთა მუშათა ნუ შეიწყნარებ, ამისთვის რამეთუ მავ-
ნებელნი არიან ძმათანი: ზოგთამე გონებითა ევნების და ზოგთა —
შესედვითა. ნურას ეხვეჭ საფასისა დაკლებასა. უმჯობეს არს, რო-
მელ დაგვაკლდეს ათი და თხუთმეტი დრაჰკანი, და ძმათა სავენებელი
არა შეემთხვიოს.

კვალად უკეთუ ძმათა ვიეთმე მოიყვანნიან თვისნი ნათესავნი
უწვერულნი, მამასაცა ჰნებავნ, რამათმცა ისწავლეს სწავლაჲ და
ხელოვნებაჲ. გარნა მონასტერსა არა დაიმჭირნის, არამედ გარე
სოფელთა გაგზავნის, სადა იცოდის უმჯობესი და სულიერი და

გამოცდილი იკონომოსი, და მუნ აღიზარდნიან. და ოდეს წვერითა შეიმოსნიან, მაშინ შემოიყვანნის მონასტრად.

საჯორეს ყოველნი ძმანი იყვნიან მეჯორედ. და ორნი ერისგანნი ჰყვიან მსახურად და მხვეტლად, და სხვანი ძმანი იყვნიან. და არა თუ უმძიმნ, არამედ უფრომასად უხარინ, რამეთუ მორწყულ იყვნიან სულნი მათნი სწავლითა და მოძღვრებითა წმიდისა მამისა ჩვენი-საძათა, რამეთუ ყოვლადვე იტყვიან, ვითარმედ:

— კრებულსა შინა მყოფნი ამით სამითა საქმითა ცხოვნდებიან: სიმდაბლითა და მორჩილებითა და თვისისა ნებისა დატევებითა.

ხოლო ოდეს იხილის ძმათაგანი ვინმე უდბად და მოძილად ეკლესიისა ლოცვასა, ჰკითხის, ვითარმედ:

— რად გძინავს ეკლესიასა შინა? არა გეყოფისა სენაკსა შინა ძილი?

და იუ უთხრის, ვითარმედ:

— შინა ვიღვიძებ და მით დამეძინებიან, — უბრძანის, ვითარმედ:

— ეგე, საყვარელო, მტერისა საფრხეა არს, რაძათა მცირისათვის დიდი დაგაჭირვოს. ეკლესიას მიმავალისა კაცისაგან ეძიებს ღმერთი, რაძათა ფრთხილად და ღმობიერად დგეს. თუ ესე ვერ შეგიძლია, რაძათამცა ეკლესიასაცა იღვიძებდი და სენაკსაცა ძილითა გაძლებოდე და აქა ნუ დაიძინებ, თუ არა, მძიმედ გაგკანონებ.

მეკარესა მონასტრისასა ყოვლადვე ფრთხილსა და სულიერსა კაცსა დაადგინებნ. და ესრეთ დაემცნო:

— უკეთუ ესე ადგილისა მრონინენი მონაზონნი მოვიდოდნა, უკეთუ მწუხრსა მოვიდენ, ისერონ და სამხარი ჭამონ და გაუჯმენ და დაუმოწმე, რომელ უუამოდ არა მოვიდოდინ.

ხოლო კელართადა ებრძანა, რაძათა ერისგანთა ივინი ისტუმრებდენ და უჯმნიდენ. და კელრისა კარსა რაძთურთით არა გასწყდებოდა შეკრებად მრავალფერთა ვნებათაივის. ხოლო უცხონი თუ მოვიდნა, მესამესა დღესა შემდგომად ჭამისა ებრძანა, რაძათა მეკარე უჯმნიდეს. ესე კვლა კართა ზედა შეკრებასა ანუ მონასტერსა შინა ანჯმანსა ანუ სენაკთა შინა უბნობასა ურგებსა რაძთურთით არავინ იკადრებდა ყოვლადვე.

საკელრომასა წესი ესრეთ გაეწესა, რაძათა საჭმელსა არა იქმოდინ, გარნა თუ უცხონი იყვნიან ანუ მშრომელნი ვინმე და მათთვის ზოგჯერ ადგილსა შექმნიან და ზოგჯერ სამზარეულოს და მუნ წაილიან. კელარნი კვლა სამხრად ყოვლადვე სატრაპეზოს მივიდნა, -- ერთი პირველსა და მეორე მეორესა ტაბლასა, და ეგრეთვე მევაჟინენი. მაგრა კელართა მწუხრსა თუ რაძამე ეხმარებიან, შინა იხმარიან.

ყოვლისა უფროსს ეპისტატისათვის, რომელ არს მუშათა უზუცესი, პვედრებნ მამამ ეფთვიმე და ეტყვინ, ვითა:

— ნუმცა რამ დააკლდების ეპისტატსა, რომელ არა შეწუხდეს და ოცდაათი ანუ ორმოცი მუშამ არა მოაცთუნოს, და ესთენი განძი ბედით წახდეს, რომლისამ თანა გვაც მათდა მიცემამ.

მოსენათა კვლა მოწაფენი ყოველსავე საეროსა სამსახურზელსა გავიდოდინ. და მზარეულისადადამცნა, რამთა მათი საჭმელი მან შეუქმნას. და თუ საჭირომ რამე საქმე არა არნ, მამისაცა მოწაფენი ძმათავე თანა წავიდინ მსახურებასა. და უფროსჯერ მოსენაენიცა ძმათა სათნოებისათვის ძმათავე თანა გავიდინ, უფროსლა — ოდეს მამამ მუნ იყვის.

აპოთიკი და ბოსტანი და წისქვილნი კელრისა საურავნი იყვნეს. და ამთგანსა, რამცა ვის ეხმარებინ, კელარი ეურვინ იკონომოსსა თანა და მამასახლისსა. ხოლო საპარიკონომოსო და საწანგრომ და საჯორე და სამჭედლო და ხურონი და კალაფატნი და მანდრინნი და ვენახნი და მენავენი — ესე იკონომოსისა გასაგებელნი იყვნეს. კელარსა ვენახთა ზედა ყურძნისათვის არა ჰქონდა ხელმწიფება, ეგრეთვე იკონომოსსა — ხილისათვის. გინა შინა მონასტერსა, გინა გარე მეტოქთა კელრისა გასაგებელნი იყვნეს, — გინა თუ ზეთისხილი იყვის, გინა თუ ნიგოზი, გინა თუ სხვა ხილი.

ოდეს კვლა რამე წასაცემელად სახმარ არნ, კელარსა გაეზრახის იკონომოსი. ხოლო ოდეს მოიწიფის, კელარნი ზედასზედა გავიდოდინ მეტოქთა და მოჰნახვიდიან ხილნართა და მუნ მყოფთა მოუჩვენინ და დაამცნიან, ვითარმედ:

— შინა და გარე დიდად ეხმარების ძმათა და ეკლესიასა. რომლითა გაერებოდი, იგი ხოლო დაიმჭირე და ნურას დააკლებ.

და ვერარას იკადრებდეს უწესოსა საქმესა ქმნად. ყოველი კელარსა შევიდოდა და უხვებით ჰქონდა მისაცემელი სატრაპეზოს და სადაცა სახმარ არნ წარსაცემელად. უკეთუ კვლა ეხმარებოდინ კელარსა ანუ მონაზონნი ანუ ერისგანნი, იკონომოსმან მისცნის.

ოდეს მამამ შინა არნ, რამცა ვის ეხმარებინ, თვით მამასა მოახსენის, იკონომოსსა არას ვინ სთხოვნ. და თუ ვინმე სთხოის, მაძასა თანა მიავლინის. ოდეს კვლა შინა არა არნ, მერმე გააგებნ იკონომოსი.

იკონომოსისა განწესებული შვიდი კრასოვული იყო. და ოდეს ტრაპეზსა დაჯდის მწუხრსა, ოთხი კრასოვული მიართვიან. უკეთუ კვლა შინა არა იყვის, დაემცნა მამასა:

— საჭმელსა ერთსა შეუქმოდეთო და ხილსა და ზეთისხილსა და რამცა ითხოოს, მისცემდით.

და რააცა დაუშთის, საკელროსავე წარსცის.

მაშინ წესი ესე იყო, რომელ კელრისადა დაემცნა წინამძღვარსა სახმრისა მიცემად ძმათა და ხელოსანთა — გინა თუ გაკვეთილი მათი, გინა თუ მეტსა ვინ ითხოვნ. და ამისთვის იკონომოსსა თანა არავინ რას მივალნ. უკეთუ მამად შინა არა არნ, უკეთუ კვლა სტუმარნი ვინმე მოვიდიან, მაგრა იკონომოსმან განაგის. სხვა კვლა სახმარი იკონომოსისაგან ითხოვიან, — გინა თუ მოგვნი, გინა თუ ჩაფლანი, გინა თუ ტყავი, გინა თუ საბლები, გინა თუ სელი, — ესევეთარი იკონომოსისაგან ითხოვიან. და ესრეთ ყოველივე საქმე განწესებულად იყო და უშფოთველად იყვნეს ყოველნი.

აგარათა მონასტრისათა, — ვითა სისიკონი არს და კარავანი და ღმრთისმეტყველი და სხვათა ესევეთართა, — თავისა გასარომელსა სრულებით მისცემდიან მონასტრით. და რააცა იქმნის მუნ, ყოველსა ქვე მოიღებდიან, თვინიერ რაოდენისამე, რომელი მუნ მყოფთა დაუტევიან მათდა სახმარად.

კვალად მოსენათადა გაეწესა წმიდასა მამასა ჩვენსა: და უკეთუ პური დაუშთის, არა აქვნ ხელმწიფება სადავე მიცემად, არამედ კელარსავე მისციან.

20

იყვნეს უკვე შინაცა და გარეცა სულიერნი და ღმერთშემოსილნი მამანი: სანატრელი არსენი ნინოწმიდელი და წმიდა ბერი იოვანე გრძელის ძე და სულითა შემოსილი იოვანე ბერი მარტოდმყოფი და სხვანი მობაძავნი მათნი, კაცნი ზეგარდამომათა მადლითა განათლებულნი და ანგელოსთა მობაძავნი ცხორებითა. და სხვათა მათ სათნოებათა მათთა ზედა და მოხუცებულებასა ამასცა იქმოდეს, რომელ ვერარაით ვერ დაარწმუნა მამამან, რაითამცა სნეულთა პური და ღვინოა აიღეს, არამედ ძმათა პურსა და, თუ ესმარებინ, კრასოვულსა მათსა კმა იყოფდეს. დადაცათუ არამცირედი შესაწირავი მიეცა მონასტრისადა, არამედ არარას თავს იღებდეს აღებად გარეშე საჭირომსა მის და უნდომსა ხორცთა სახმრისა.

და კვალად ყოველთა აზნაურთა ჩვენთა დიდი სარწმუნოებამ აქვნდა მათისა ღირსებისა მიმართ და მრავალგზის ევლოგიასა წამოსცემდეს მათ წინაშე. ხოლო მათ ხელად მიიღიან და ულოციან და, ვითა დაბეჭდული იყვის, ეგრეთვე მამასა თანა წარციან. მრავალგზის ევედრებინ მამამ, რაითა რაოდენიმე გლახაკთა მისცენ, გინა სადაცა ენებოჲ, ხოლო მათ ნეტართა პრქვიან, ვითარმედ:

— წმიდაო მამო, ჩვენ სასულენი ვართ ეკლესიისანი და სასულეთაგან ღმერთი ესევითართა საქმეთა არა ეძიებს.

და პურსა, რომელ მონასტრით წაიღიან, არცა მისგან მისციან გლახაკთა, არამედ თქვიან, ვითარმედ:

— მონასტერი ზრდის გლახაკთა.

ხოლო უკეთუ აქვნი ხილი, გინა მხალი, გინა სასმელი, ესევითარი რამე მისციან გლახაკთა. უკეთუ კვლა პური დაჰმეტდის, მეორისა მსგეფისაჲ არღარა აღიღიან. და კვალად ლიტონთა დღეთა თვის-თვის იღვწიდიან ვითარცა უხორცონი, ხოლო დღესასწაულთა და კვირიობათა ერთგან აღასრულიან წესი ლოცვისაჲ და პირი ერთგან იხსნიან.

და იყო ხილვაჲ ცხორებისა მათისაჲ, ჭეშმარიტად, ვითარცა ანგელოსთა ღმრთისათაჲ, და სიტყვაჲ წესიერ და ტკბილ. და ესრეთ აღასრულეს ცხორებაჲ მათი და სრულნი ყოველთა სათნოებითა წინაშე ღმრთისა მიიცვალნეს. და იხარებენ ყოველთა წმიდათა თანა და ჩვენთვის ითხოვენ ღმრთისაგან წყალობასა.

და ჭეშმარიტად წამა მათთვის ღმერთშემოსილმან მამამან ჩვენმან ეფთვიმე, ვითარმედ:

— უკანაჲსკნელთა ამათ ჟამთა არღარა გამოჩინებად არიან ესე-ვითარნი სრულნი და მაღალნი სათნოებითა.

რამეთუ არარაჲ იყო სათნოებაჲ, რომელიმცა არა აქვნდა მათ სრულებით და მაღლად და უცთომელად.

ხოლო განწმედილნი იგი და შრომითა განკაფულნი გვამნი მათნი დაისხნეს საფლავსა შინა წინაშე ტაძარსა წმიდისა სვიმეონ მოხუცებულისასა ერთსა შინა სამარხვოსა, მახლობელად თვისთავე მათ მოღვაწეებისა სენაკთა, რომელ არიან კარავათა.

21

მბრძოლი იგი წმიდათაჲ და მოშურნე კაცთა ცხორებისაჲ ბელარ, ხედვიდა რაჲ სულიერთა ამათ წესთა, რომელ დაესხნეს მამასა ჩვენსა ეფთვიმეს, და წარმატებასა ძმათასა და თარგმნასა წიგნთა საღმრთოთასა, ფრიად ელმოდა და განილეოდა შურითა. და პოვა ვინმე საწყალობელი, სახითა მონაზონი, და აღძრა იგი მოკლვად წმიდისა მის. რამეთუ გამოუჩნდა და ჰრქვა მას, ვითარმედ:

— უკეთუ მოჰკლა მბრძოლი ჩემი ეფთვიმე, ფრიადი კეთილი ვყო შენ თანა.

ვინაჲცა შეიმზადა მახვილი და ენება მოკლვაჲ მისი. არამედ ცუდ ყო ღმერთმან განზრახვაჲ მისი.

რამეთუ დღესა ერთსა, აღვიდა რამ გოდლად და დაჰხშა კარი მოწაფემან და თვით შთავიდოდა თვისსა სენაკსა, და ვითარცა მცირედ შთავლო კიბეთა გოდლისათა, შეემთხვია მას განცოფებული იგი მონაზონი და ჰრქვა, ვითარმედ:

— წინაშე მამისა აღვალ და მიჟამე.

ხოლო იგი ეტყოდა, ვითარმედ:

— არა ჯერ არს ესრეთ უჟამოდ აღსლვა მამისა.

და იგი ეტყოდა:

— შეუძლებელ არს, ვითარმცა არა აღვედ!

და ვითარ არა უტევებდა აღსლვად სანატრელი იგი მოწაფე მამისაჲ, მეყსეულად განცოფებულმან მან იხადა მახვილი იგი საეშმაკოჲ და ესრეთ უწყალოდ დაჩხვება სანატრელი იგი ძმამ და თვით ივლტოდა წარსლვად. და ვითარ იგი ივლტოდა, შეემთხვია მას სხვა-ცა მოწაფე მამისაჲ და იგიცა დაჩხვება მახვილითა.

ხოლო იქმნა რამ ხმამ და ამბოხი, ცნა ესე წმიდამან მამამან ჩვენმან და მეყსეულად შთავიდა და სრულყვნა იგინი სქემითა და აზიარნა წმიდათა საიდუმლოთა. და ესრეთ გვირგვინითა წამები-სამთა შემკულნი მიიცვალნეს წინაშე ღმრთისა.

ხოლო მედგარმან მან აღიარა მტერისამიერი იგი აღძრვამ თვისი და ღირსად უკეთურებისა თვისისა მწარედ წარჰხდა უბადრუკი იგი სული მისი.

კვალად სხვასა ჟამსა აღძრა ეშმაკმან მებოსტნე მონასტრისაჲ და აზრახა მასცა მოკლვამ წმიდისაჲ მის. და ვითარცა ხელყო, მეყსეულად უქმ იქმნა ხელი მისი და დაშთა, ვითარცა შეშამ განხმელი. ვიდრემდის აღიარა ყოველი და ლოცვითა მისითა მიიღო კურნებაჲ და აღიდებდა ღმერთსა.

ყოველთა მათ სათნოებათა თანა აქვნდა ესეცა დიდი სათნოებაჲ, რამეთუ თვინიერ განკითხვისა არარას იქმოდა ყოვლადვე, რამეთუ იტყოდა, ვითარმედ:

— მინდობამ თავისა თვისისაჲ და თვისსა განზრახვასა შედგომამ წარმწყმედელი არს სულისაჲ, ხოლო განკითხვამ წინამძღვარი არს ცხორებისაჲ, ვითარცა თქვეს წმიდათა მამათა ჩვენთა.

და ესე წესი ვიდრე აღსასრულადმდე თვისად დაიმარხა.

იყო წმიდამ მამამ ჩვენი ევთიმი სახითა მყუდრო და გონებითა წრფელ და მდბალ და სულითა განათლებულ და წმიდა და გვამათა ძლიერ საღმრთოთა შინა საქმეთა და მოღვაწეებათა და ჰასაკითა

წესიერ. და თვინიერ წამებითა წერილთაჲთა არარას დაამტკიცებნ თავით თვისით, გინა იტყვიან. და ეკლესიას დგომასა — მხნე, რამეთუ დგან იგი თვინიერ კვერთხისა და კედელსა მიყრდნობისა ხელმოჭდობით, ვითარცა სვეტი შეურყეველი. და პირი და თვალნი მისნი იყვნიან ქვეყანად მიმართ მხედველ.

ხოლო სენაკსა შინა მოღვაწებათა მისთა აღრაცხვამ ვისმცა ძალებდა, რომელნი-იგი ღმერთმან მხოლომან უწყნის! რამეთუ ყოველნივე ფარულად აღესრულებოდეს მის მიერ.

ხოლო არნ სამოსლად მისა ძაძაჲ და ძაძისა მის ზედა ჯაჭვი მძიმე.

და რომელიცა ვინ სათნოებამ გამოიძიოს, მის თანა პოოს მის მიერ აღსრულებულად კეთილად და შვენიერად.

ხოლო სიწმიდე და ქალწულებამ შეუხებელი და უბიწოჲ დაემარხა, ვითარცა ანგელოზსა ღმრთისასა და ცათა შინა მყოფსა.

ხოლო თარგმანებამ წიგნთაჲ აქვნდა ნამეტნავად ყოველთა სასწრაფოთა და გვირგვინად და განმანათლებლად ნათესავისა ჩვენისა.

აღასრულნა წმიდამან მამამან ჩვენმან ეფთვიმი ათოთხმეტისა წლისა ჟამნი, შემდგომად მამისა თვისისა აღსრულებისა, წინამძღვრობასა შინა და მერმე ვედრებითა ზემოხსენებულთა მათ წმიდათა ბერთაჲთა — არსენი ეპისკოპოსისაჲთა და იოვანე გრძელის ძისაჲთა — იჟმნა წინამძღვრობისაგან. რამეთუ ხედვიდეს ღირსნი იგი ბერნი, რომელ მიზეზითა მრავალფერთა ზრუნვათაჲთა დაეხრწეოდა თარგმანებისაგან წმიდათა წერილთაჲსა.

და ესრეთ მოიცალა და თვისსა სენაკსა დაჯდა. და წინამძღვრობამ ძმათა შეჰვედრა გიორგის, რომლისათვის ემცნო მამასა იოვანეს, თვისსავე ნათესავსა. და თავადი წიგნთა საღმრთოთა თარგმანებასა შეუდგა და ფრიადნი წიგნნი თარგმანნა, რომელთაგანნი რაოდენნი-მე ზემო გვისხენებიან.

ხოლო აქვნდა ზრუნვამცა დიდისა ლავრისაჲ და, ვიდრემდის ერჩიდეს, კეთილად განაგებდა. ხოლო უკანამსკნელ იწყეს თავხედობად და ამბოხებად და წინამძღვართა ზედაჲსზედა ცვალებად. და უმეტეს და უმეტეს აღორძინდებოდა ამბოხებამ მათი, ვიდრემდის სამეუფოდ აღვიდეს და აუწყეს კოსტანტი მეფესა შფოთისა მათისათვის. ხოლო ცნა რაჲ მეფემან, ვითარმედ დიდი ეფთვიმი არს განმგებელი მათი, აღუწოდა მას სამეუფოდ, რაჲთა ყოველი ჭეშმა-

რითი ისწავოს მისგან. რამეთუ დიდი სარწმუნოება და სიყვარული ჰქონდა მისა მიმართ ღირსებისა მისისათვის.

და ვითარცა წარვიდოდა წინაშე მეფისა, შეკრიბნა ძმანი ყოველნი და ნუგეშინის სცა და ტაბლად კეთილი განუმზადა და ლოცვასა დაევედრა. და მერმე წარვიდა სანატრელისა და ქრისტეს ნების მყოფელისა თეოფანე ხუცისა, რომლისა მიმართ დიდი სიყვარული აქვნდა მამასა ეფთვიმეს, რამეთუ სიყრმითგან აქა აღზრდილ იყო და ყოვლითა სათნოებითა განწმენებულ იყო. და იყო იგი მღვდელი სათნოე უფლისა და სწავლული ფრიად და ხელოვნებით მწერაოლი წიგნთა საღმრთოთა, რომლისათვის წამებდა მამა ეფთვიმე, ვითარმედ:

— უფროჲს ათას ხუთასისა დრაჰკნისა უწერიან წიგნნი მონასტრისანი შინა და გარე.

და ვინაჲთ არსენი და იოვანე შეისვენეს, მრავალგზის მას ჰკითხავნ სულიერად მამა ჩვენი. ამის უკვე ნეტარისა ბერისა წარვიდა და მოიკითხა იგი ტირილით და ლოცვასა დაევედრა. სოლო იგი მოესვია და ცრემლით ჰრქვა, ვითარმედ:

— ვამბე უბადრუკსა, რამეთუ არღარაოდეს გისილო შენ ხორციელად, ჰოა წმიდაო მამაო!

და თვით მამაჲცა ეფთვიმე ეწამებოდა სიტყვათა მისთა, რომელი-იგი იქმნაცა და აღესრულა ორთავე წინაჲსწარმეტყველებად.

რამეთუ, ვითარცა ვთქუთ, აღვიდა ღმერთმემოსილი მამა ჩვენი ეფთვიმე სამეუფოდ. და ვითარცა ცნა მეფემან მისლვაჲ მისი, დიდითა პატივითა მოიკითხა იგი და გამოჰკითხა საქმე ლაერისაჲ. და ვიდრე დაურევბადმდე ყოვლისა საურავისა მრავალნი ჟამნი გარდახდეს და მოიწია დღესასწაული წმიდისა იოვანე ღმრთისმეტყველისაჲ. და ვითარცა აქვნდა ჩვეულებაჲ, დიდებულად გარდაიხადა და მრავალნი გლახაკნი იღვაწნა და მონაზონთა მათ, რომელთა თანა იყო, კეთილად ნუგეშინის სცა და თვით თავით თვისით ჰმსახურა და ყოვლითა კეთილითა აღავსნა.

და ამისა შემდგომად თავადმან პირი იხსნა და მცირედ განისვენა შრომისაგან. და ვითარცა აღდგა, მოესხენა ხატი წმიდისა იოვანე მახარებელისაჲ, რომელი მხატვრისადა მიეცა განსაგებულად, და უბრძანა მოწაფესა, რაჲთა წარვიდეს და უთხრას, ვითარჲერ არს შეკაზმვაჲ მისი. და მერმე ჰრქვა, ვითარმედ:

— ვითარ-იგი გვიხმს ჩვენ, ნუუკვე და ვერ გააგონო, შვილო! არამედ დამისხენ სახედარსა და მე თვით წარვიდე.

ხოლო იყო ჯორი იგი ახლად სყიდული და მანკიერი. და მათ

არა იცოდეს სიმედგრე მისი და ზნოანებაჲ. და ვითარ წარვლეს ხანი რაოდენიმე, პოვა ვინმე გლახაკი, რომელი ითხოვდა ქველის საქმარსა. და დადგა წმიდაჲ მამაჲ ჩვენი, რაითამცა მისცა მას ქველის საქმარი. ხოლო იგი აღდგა შემოსილი ძონძებითა და მოჰმართა მიღებად ქველის საქმისა. ხოლო ვითარცა დახედნა მანკიერმან მან სახედარმან, მყის განჰკრთა და იწყო სივლტოლად და აქა-იქი ეკვეთებოდა, ვიდრემდის ფიცხლად მოწყლა წმიდაჲ იგი და სანატრელი მამაჲ ჩვენი. და ვითარცა გარდამოაგდო, ფრიადი ერი შეკრბა მის ზედა, რამეთუ ყოველნი მეცნიერ იყვნეს და ყოველნი ტიროდეს და იგლოვდეს. და მერმე წარილეს მონასტრად, სადა-იგი სავანე ყყო.

და ვითარ ესმა კოსტანტი მეფესა, დიდად შეწუხნა და წარავლინა თვისი ვინმე საკუთარი და მოიკითხა იგი. და ეგრეთვე მოქალაქეთა, დიდებულთა და მთავართა და პალატისათა დიდი სარწმუნოებაჲ და სიყვარული აქვნდა. და ყოველნი მოვიდოდეს და ცრემლითა ილტობოდეს და ამბორს უყოფდეს და წარვიდოდეს.

ქართველთათვის კვლა რაჲ ვინ თქვას?! რამეთუ ყოვლადვე განუშორებელ იყვეს ანგელოსთა მობაძავსა მას გვამსა მისსა და ტყეებითა ფრიადითა ეგლოვდეს სიობლესა თვისსა.

და ესრეთ ლოცვასა შინა და მადლობასა ღმრთისასა გარდაიცვალა სამგზის სანატრელი იგი და ღმერთშემოსილი მამაჲ ჩვენი ეფთვიმი და ფრიადი მწუსარებაჲ მოიწია ჩვენ ზედა, რომელნი დავაკლდით ტკბილსა მას და საწადელსა მამასა ჩვენსა.

ხოლო იგი წარვიდა წინაშე ღმრთისა ნათელსა მას მიუაჩრდილებელსა, ყოველთა თანა წმიდათა, რომელნი საუკუნიტგან სათნო ეყვნეს ღმერთსა. და მეოს არს ცხოვრებისათვის სულთა ჩვენთაჲსა წინაშე სამებისა წმიდისა.

ხოლო პატიოსანნი იგი ნაწილნი მისნი აღმოიყვანნეს თვისსაჲი მონასტერსა და დაისხნეს სამარხოსა ლუსკუმასა, ტაძარსა შინა წმიდისა იოვანე ნათლისმცემელისასა. და რომელნი სარწმუნოებით მოუხდებიან, კურნებისა მადლთა აღმოივსებენ უხვებით კადნიერებითა მისითა წინაშე ღმრთისა.

აღესრულა სამგზის სანატრელი მამაჲ ჩვენი ეფთვიმი თვესა მაისსა ათცამეტსა, დღესა ორშაბათსა, ინდიკტიონსა ათერთმეტსა, წელთა დასაბამითგან სოფლისაჲთ ექვს ათას ხუთას ოცდამეათექვსმეტესა წელსა, სადიდებელად მამისა და ძისა და სულისა წმიდისა, რომლისაჲ არს დიდებაჲ და პატივი აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე, ამინ.

ხოლო ვინაიდან წმიდამან მამამან ჩვენმან ეფთვიმი წინამძღვრობაი მონასტრისაჲ დაუტევა და, ვითარცა ზემო ვთქუთ, გიორგი მამად დაადგინა, კნინლა და უმეტესნი ზემოხსენებულთა მათ წესთაგანნი შეცვალნა და თვისსა ნებასა და განზრახვასა შეუდგა და სხვათა რათმე წესთა და კანონთა ენება დამტკიცებაჲ.

ხოლო დიდსა ეფთვიმის დაღაცათუ უძნდა საქმე ესე, არამედ, ვინაიდან მშვიდობისმოყვარე იყო და სავსე სიყვარულითა, ყოვლადვე არა აცილა, არამედ თვისსა მსახურებასა განკრძალულ იყო და წიგნთა საღმრთოთა თარგმნასა შექცეულ. ხოლო იგი ხორციელთა საქმეთა ზედა ფრთხილ იყო და მის ჟამისა წარჩინებულთა და მთავართა წინაშე სახელოვან და მთაჲ ყოველი დიდად პატივს სცემდა და ეკრძალვოდა.

და კვალად ბერძენნი ფრიად რამე შეიყვარნა და განამრავლნა და სრულიად მათდა მიმართ მიდრკა, ხოლო ქართველნი ვითარცა ნასხურნი რამე და უნდონი, უგელეებელს ყვნა და შეამცირნა. რამეთუ, ვითარცა უწყით ყოველთა, ადრე შევირყევით და მიმოსლვასა მოსწრაფედ შეუდგებით და ამით მიზეზითა ფრიად ვაჟნებთ თვისთაჲ სულთა და ადგილსაჲ. ხოლო იგი ვითარცა იყო ფრთხილი და მძიმე კაცი, მეტნი რამე შეპოვნებანი და ლიქნანი ვერ შეეძლნეს. და კვალად, ვინაიდან იხილა, რომელ ფრიადი ერი სახმარ იყო სივრცისათვის მონასტრისა და სიმრავლისათვის სამსახურებელთაჲსა, და ჩვენ არა დავდგებოდეთ, ბერძენთა მიექცა და იგინი განამრავლნა.

გარნა, ვინაიდან ჭეშმარიტისა ჯერ არს თქმაჲ, უკეთუ მოვიდის ვინმე ქართველი, რომელსა კრებულსა შინა შეეძლის მსახურებაჲ, რაჲცა ეხმარებინ, ყოვლითავე ფერითა აღაშენის. ხოლო უკეთუ კრებულსა შინა არა ენების ყოფაჲ, სადაცა სოხასტერთა მონასტრისათა ენების დაჯდომაჲ, პურსა არავის უყენებნ ქართველსა ესე კვლა ვითა შავი გრიგოლ იყო და ზაქარია მირდატის ძე და არსენი და სხვანი ესევითარნი კაცნი, დიდითა პატივითა პატივ სცემნ და მოწლედ მოიკითხავნ და, ვითარცა ჰნებავენ, აღაშენებნ.

და ამას ესევითარსა საქმესა შინა გარდახდეს ჟამნი რავდენნიმე. და არისა შემდგომად, ჟამთა რომანოზ მეფისათა, დიდად წარჩინებულ იქმნა გიორგი წინაშე რომანოზ მეფისა და დიდად საკუთარ და პატივცემულ. და მერმე — თუ ვითარ იქმნა, ღმერთმან უწყის — განდგომილებაჲ და ორგულებაჲ დასწამეს დიოგენისა ვისთვისმე, რომლისათვის თქვეს თუ — მისი უნდაო მეფობაჲ გიორგის. და ამის

მიზეზისათვის ექსორია იქმნა გიორგი მონოვატს და მუნ აღესრულა ექსორიობასა შინა.

და მონასტერი და ჩვენ ყოველნი, რომელნი დაშთომილ ვიყვენით მას ჟამსა, დიდსა ღელვასა და მიმოტაცებასა შთაცვივებით, რამეთუ სამგზის დაიტყვენა მონასტერი და რამცა დრისტი ტურფამ იყო მამათა ჩვენთა მოგებული, ყოველი იავარიქმნა, და ეგრეთვე განძი და კუმაში.

25

და ვინაჲთგან ბერძენთა ესევითარი ჟამი პოვეს, ხელყვეს ყოვლითა ღონისძიებითა, რაჲთამცა ქართველნი ამის მონასტრისაგან აღმოჰყვხვნენ. და ამის პირისათვის დიდი მოსწრაფებაჲ აჩვენეს და მთაჲ ყოველი თანაშეიწიეს და საბერძნეთისა დიდებულნი და პალატისა წარჩინებულნი ყოველნი მიდრიკნეს და მრავალი შრომაჲ და ჭირი და რუდუნებაჲ ჩვენ ზედა მოაწიეს. და, რაჲთა მოკლედ ვოქვა, რამეთუ, არა თუმცა უფალი შეწეულ იყო ჩვენდა და მეოხებაჲ წმიდისა ღმრთისმშობელისაჲ და მათ წმიდათა მამათა ჩვენთა მადლი და ღოცვაჲ, დღეს არცამცა ერთი ქართველი არა იპოების ესევითარსა ამას ვრცელსა და დიდებულსა ლავრასა შინა, რომელი-ესე ფრიადითა წარსაგებელითა და მრავლითა ოფლითა მათ წმიდათა მამათა ჩვენთაჲთა ჩვენ ქართველთათვის აღშენებულ იყო და აღმართებულ.

და ამის პირისათვის, რაჲთა ესევითარი ესე ბოროტი, რომელი მოაწიეს ჩვენ ზედა ბერძენთა, არა დავიწყებულ იქმნას და კვალად შემდგომად ჩვენსა მომავალნი ესევითარსავე ჭირსა შთაცვივენ, — ამისთვის ზოგადითა განზრახვითა ყოველნი ძმანი ერთად შეეკერბით და ერთითა განზრახვითა ესე ქვემო წერილი მოსასხენებელი დაეწერეთ ამით პირითა და სახითა ჟამთა სვიმეონ მამისათა. და ესრეთ ვიტყვი:

„ვინაჲთგან მადლითა და წყალობითა ღმრთისაჲთა აღიძრნეს წმიდანი მამანი ჩვენნი იოვანე და იოვანე და ეფთვიმი და ამას წმიდასა მთასა მოიწინეს ნავთსაყუდელად სულთა მრავალთა და განმამრავლებელად ნათესავისა ჩვენისა და დიდითა ღვაწლითა და ფრიადითა წარსაგებელითა აღაშენეს დიდებული ესე ლავრაჲ სამკვიდრებელად ქართველთა და მერმე ღმრთისმსახურთა ბერძენთა მეფეთა მსახურებითა და მომადლებითა, ჟამთა განდგომილისა სკლიაროსისათა განავრცეს და განამდიდრეს და მოუგნეს დაბანი და მონასტერნი და ოქრობეჭედნი, ვითარცა ზემოწერილ არს, და

კეთილითა აღსასრულითა დაიძინეს და წარვიდეს ცხორებად საუკუნოდ.

და მკვიდრად და განმგებელად დაუტევეს ნეტარი ეფთვიმი, რომელმან ყოვლითა წესითა კეთილითა განაშვენა წმიდამ ესე ადგილი და თარგმანებითა წმიდათა წერილთაჲთა განანათლა და შეამკო ნათესავი და ენაჲ ჩვენი და ჟამთა მრავალთა კეთილად დამწყსო სამწყსოჲ ესე მისდა რწმუნებულნი.

და ვინაჲთგან სიშორეჲ ქვეყანისა ჩვენისაჲ დიდ იყო და სივრცე ადგილისა ამის დიდებულისაჲ ფრიად იყო, შემწედ და მსახურად შეიწყნარნა ბერძენნი უმანკოებით და სიწრფოებით. და ესრეთ განმრავლდა ნათესავი ბერძენთაჲ ლავრასა ამას.

და შემდგომად მცირედისა ჟამისა იჟმნა წინამძღვრობისაგან და თვისი ნათესავი გიორგი მამად დაადგინა და თავადი მყუდროებით ცხოვრებოდა, რომლისა-იგი სათნოებათა სახელი და ღირსებაჲ ყოველსა საქართველოსა განეფინა. და არა ხოლო საქართველოსა ოდენ, არამედ საბერძნეთსაცა. და ამის მიზეზისათვის მრავალნი ღირსნი და წმიდანი კაცნი მოვიდოდეს მისა და განათლდებოდეს. ხილვითა მისითა, ვითარცა სახედ: იოვანე გრძელის ძე და არსენი ეპისკოპოსი ნინოწმიდელი და ღირსი იოვანე ხაზულელი და ოქროპირი და სხვანი მობაძვნი მათნი. და მერმე — ნეტარი ბერი გრიგოლ, ახალი აბრაჰამ სტუმრისმოყვარე, და ზაქარია მირდატის ძე და არსენი და სხვანი მობაძვნი მათნი, რომელნი-იგი ვითარცა მამამან სახიერმან შეიტკბნის და ყოვლითა განსვენებითა განუსკვნის. და ესრეთ სათნოდ ღმრთისა მოქალაქობასა შინა უფლისა მიმართ მიიცვალა, ვითარცა ზემო მოვისხენეთ, და ძმანი ქართველნი მამასა გიორგის და მამასა გრიგოლს შეჰვედრნა.

და არა მრავლისა ჟამისა შემდგომად მამამ გიორგი დავიწყებად მოვიდა და არცა ერთი რაჲ ზრუნვაჲ აქვნდა ქართველთა აღორძინებისაჲ, არამედ სრულიად ბერძენთა მიექცა და იგინი განამრავლნა. და შემდგომად რაოდენისაჲ ჟამისა მიიცვალა ექსორობასა შინა. ვითარცა ზემო მოვისხენეთ. და მიერითგან წმიდამ ბერი გრიგოლ იყო ნავთსაყუდელ ქართველთა ნათესავისა და ნუგეშინისმცემელ.

სოლო ვითარცა მამამ გიორგი ექსორობასა შინა მიიცვალა და ჩვენ ფრიად შემცირებულ ვიყვნით, ჟამი პოვეს ბერძენთა და ვითარცა ცეცხლნი აღეგზნნეს ჩვენ ზედა და სრულიად აღმოფხვრამ ჩვენი ენება და დაპყრობამ სამკვიდრებელისა ჩვენისაჲ. და უმძიმესი ესე იყო, რამეთუ, რომელსა-იგი მაშინ წინამძღვრობამ ეპყრა, იგი იყო შემწე მათდა — გიორგი უკეთური, არამთ უმოლხინესი პირ-

ველისა მის გიორგისი, რომელი წინააღუდგებოდა დიდსა ათანასის დაღაცათუ უკანაჲსკნელ შეინანა.

და ამის მიზეზისათვის დიდსა ჭირსა შინა ვიყვენით და საწუნელ და საძულელ მათდა. და თვითეულად არცა თუ შესაძლებელ არს ყოვლისავე წარმოთქმამ, რავდენნი გინებანი, რავდენნი შეურაცხებანი და ყვედრებანი მოიწეოდეს მათ მიერ ჩვენ ზედა დღითი-დღე. და ცემითა და გვემითა და მწვალებელად ხადითა შეიწრებულნი დიდსა ურვასა შინა ვიყვენით. და ესეცა ენება, რამათამცა სახელიცა მაშენებლთა აღმოჰხოცეს.

ამას ყოველსა რამ ხედვიდა ნეტარი მამამ გრიგოლი, ელმოდა გული მისი და შეიწვებოდა წყალობითა ჩვენითა. და მარადის ცრემლით ევედრებინ ღმერთსა, რამთა უმჯობესი ჩვენი განიგულოს. და ესრეთ რამ ეურვოდა, მისცა ღმერთმან კაცი ორითავე მარჯვე და სავსე გონიერებითა — ნეტარი არსენი, რომელმან-იგი არა შეიწყალა თავი თვისი, არამედ ყოველივე მოსწრაფებამ აჩვენა დამტკიცებისა ჩვენისათვის, სხვათა რავდენთამე ქრისტესმოყვარეთა ძმათა თანა, რომელთა-იგი საუკუნომცა არს სახსენებელი და კურთხევაჲ მათი!

რამეთუ არცა თუ ეგების, რავდენნი ღვაწლნი მოითმინნეს, ყოველთავე თითოეულად აღრიცხვამ: მიმოსლვამ ჩვენი ზღვით და ხმელით და აფხაზეთს და ქართლს სავედრებელთა წიგნათვის ბერძენთა მეფეთა წინაშე. და რავდენგზის მოვიდით წიგნი თვითმპყრობელთამ და ჩამოვიდით, და კვალად გინებითა და შეურაცხებითა წარგვდევიან უსაგზლონი და უხამურნი ჟამსა ღელვათა ტეხისა და ზამთრისასა. და ესრეთ ანუ თხოვით აღვიდით კვალად სამეუფოდ, ანუ ღმრთისმოყვარეთა კაცთა წყალობითა, და კვალად შევსტიროდით და ვესამართლებოდით მეფეთა. და კვალად მუნ აღგვიდგინის ღმერთმან მოურნენი და გვზრდიდიან, ვითარ-იგი ქრისტესმოყვარენი ძმანი — ჩორჩანელი და ფარსმან, რომელთა-იგი დიდად აღგვიპყრეს ხელი წყალობისამ, — ათას წილად მიაგენ უფალმან!

და ამათ რამ ჭირთა შინა ვიყვენით, არამცირედნი განსაცდელნი მოიწეოდეს დღითი-დღე ძმათა ზედა და უფროჲსად — ნეტარსა არსენის, რამეთუ იგვემაცა და მრავალი შრომამ დაითმინა და საძყრობილედ შეწყვედევამ და კიცხევამ და ბასრობამ. და ეგრეთვე ძმათა ყოველთა. ხოლო წმიდამ ბერი გრიგოლ ნუგეშინის გვცემნ და განკვამხნობნ, რამთა არა სულმოკლე ვიქმნნეთ.

ესე ყოველი რამ იხილა ღმერთმან ყოვლად ძლიერმან, სახიერებითა თვისითა ღმობიერ ყო გული მიქაელ ქრისტესმოყვარისა მეფისამ და წყალობად ჩვენდა მოაქცია. და შემდგომად დიდთა

ბჭობათა და გამოძიებათა ღირსი მამა ჩვენი გრიგოლი წყალობით მოიკითხა და ნებითა ღმრთისაჲთა კვალად დაგვიმკვიდრა ადგილი ჩვენი და საყოფელი წინამძღომითა და მოღვაწებითა გრიგოლისითა და არსენისითა და ყოველთა ძმათა ჩვენთაჲთა, რომელთა-იგი იღვაწეს ვიდრე სისხლთა დათხევადმდე. და ჩვენ შემოვკერბით და მაღლი მივეცით ღმერთსა და მრავალთა მათ ჭირთაგან განვისვენეთ.

და გარდახდეს რაოდენნიმე ჟამნი და მიხაელ მეფეა თესალონიკეს ჩამოვიდა. კვალად აღეტყინნეს ჩვენ ზედა ბერძენნი და მთაჲ ყოველი აღძრეს და დიდებულნი ყოველნი განდრიკნეს და ენება, რაჲთამცა პირველი იგი ბჭობაჲ და ღმრთისამიერი ჩვენ ზედა წყალობაჲ ცუდმცა ყვეს და ამო. არამედ განაცრუვა ღმერთმან ზრახვაჲ მათი და ამო ყო აღძრვაჲ მათი, რამეთუ კვალადცა ხელი წყალო¹ -საჲ აღგვიპყრა ღმერთმან და არა განგვთხინა წმიდამან ღმრთისმშობელმან ტაძრისაგან თვისისა. რომლისა-იგი ხელყვეს ყოვლითაჲ ღონისძიებითა, რაჲთამცა, ვინაჲთგან მონასტერი ვერ წაგვიღეს, ბარემცა დიდი ეკლესიაჲ რაჲთ მიგვიღეს. რეცა სამართალიცა შესწევდა, რამეთუ, ვინაჲთგან აღშენებულ იყო, მათ ჰქონებოდა იგი ეკლესიაჲ, და, ვითარცა ხედავთ, უაღრეს ქებისა აღმატებულ არს ჰაეროვნებაჲ და შევნიერებაჲ მისი, რომელ ამას მთასა შინა დაღაცათუ ფრიად არიან მონასტერნი, გარნა მსგავსი მისი არა იპოების. და არა ხოლო მთასა, არამედ სხვათაცა მრავალთა ადგილთა. გარნა ესრეთცა ურგებ იქმნა ხელყოფაჲ მათი, რამეთუ წმიდამან ღმრთისმშობელმან ჩვენ გლახაკთა გვიბოძა დიდებული იგი დიდებისა თვისისა ტაძარი და ყოვლადჲ გვიღვწის და გვზარავს უღირსთა ამათ და უცხოთა მაღიდებელთა და სამწყსოთა თვისთა.

და, ვითარცა ვთქუთ, რაჟამს ესრეთ მძიმედ ბრძოლა გვიყვეს, დაჟდა კვალად ქრისტესმოყვარეჲ მიხაელ მეფეჲ და ფრიადითა გამოძიებითა განბჭო და ეკლესიაჲ და მონასტერი ყოვლითურთ მონაგებით და სიმდიდრით ჩვენ გვიბოძა და ფრიადი წყალობაჲ და სიტკბოება მოგვფინა, — მიაგენ ქრისტემან ათას წილად სულსა მისსა!

მამაჲ გრიგოლ პირველ ამის მეორისა ბჭობისა მიცვალებულ იყო, ხოლო არსენი შემდგომად ამის მეორისა ბჭობისა მიიცვალა. და ესე მრავლისაგან მცირედი მოგვიხსენებია.

და ვინაჲთგან ესე ყოველი და ამისა უმრავლესი მოიწია ჩვენ ზედა და მრავალნი ძმათა ჩვენთაგანნიცა გარდაიქცეს და მიექცეს

ჩვენთა წინააღმდეგობთა, და ამის ყოვლისაგან შეგვეშინა და მოსახსენებელი ესე აღვწერეთ და დავდევით შემდგომად ჩვენსა მომავალთა ნათესავთათვის, რამთა არა დავიწყებულ იქმნას და გარეწარესევითარი ესე მრავალფერი ღელვად.

და ერთითა ერთობითა ამას ვიტყვით, ვითარცა ერთისა პირითა ყოველთა ქართველთა თანა, რომელნი სადაცა არიან აღმოსავალისათა და შავისა მთისათა და იერუსალემისათა და სადაცა არიან ძმანი ჩვენნი:

უკეთუ ვინმე გამოჩნდეს ნათესავისა ჩვენისაგან კაცი, — გინა მამასახლისი, გინა იკონომოსი, გინა სხვაჲ ვინ, — და რაათაცა ღონითა ანუ მანქანებითა, ანუ საფასისა სიხარბითა, ანუ სიყვარულითა ბერძენთაჲთა, ანუ კაცისა ვისმე შეპოვნებითა, ანუ სხვითა რაჲთმე ზაკვითა ეორგულოს ამას წმიდასა ადგილსა, გინა განსცეს მიწაჲ მთასა გინა გარე, ანუ ქართველთა შინაგანმცემელ ექმნეს და ასწყვიდნეს და ესე ადგილი ქართველთა თავისა რაჲთმე საქმითა გამოუგდოს და იგინი გაასხნეს და ჩვენი სახსენებელი ამოსწყვიდოს, ყოველთა წმიდათა ჯვართა და მადლითა კრულმცა არს და წყიულ და შეჩვენებულ და განკვეთილ წესისაგან ქრისტიანეთაჲსა და მათ თანამცა შერაცხილ არს, რომელნი-იგი შინაგანმცემელ ექმნეს უფალსა ჩვენსა იესუ ქრისტესა, და ა-მცა-ხოცილ არს იგი ნაწილისაგან ქრისტიანეთაჲსა!

და რომელნი თანადახვდენ და ეწამნენ ძმათა ჩვენთაგანნი ესე-ვითარსა მას მზაკვარსა, იგინიცამცა წყეულ არიან და შეჩვენებულ!

და რომელთა ქართველთა განმრავლებაჲ იღვაწონ და ესე წმიდაჲ ადგილი ნათესავსა ჩვენსა დაუმტკიცონ, საუკუნომცა არს სახსენებელი და კურთხევაჲ მათი!

და რომელნიცა ძმანი ამის დიდებულისა ლავრისა სამართლობასა და დამტკიცებასა თანამოღვაწე ექმნენ, ანუ მოღვაწე ექმნენ, საუკუნომცა არს სახსენებელი და კურთხევაჲ მათი წმიდათა მათ მამათა ჩვენთა და მაშენებელთა და ყოველთა მათ პირველმოსენებულთა ღირსთა და სათნოთა ძმათა ჩვენთა, რომელნი წმიდასა ამას ადგილსა შინა გამოჩნდეს, გინა გამოჩნდენ!

მადლითა და ღოცვითა გვაკურთხენ და აღგვაორძინენ უფალმან და საუკუნეთა მათ სატენჯველთაგან გვიხსნენ და სასუფეველსა ცათასა მკვიდრ გვიჩინენ მეოხებითა წმიდისა ღმრთისმშობელი-სამათა და წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩვენისა ეფთვიმესითა და ყოველთა წმიდათაჲთა, რომელნი საუკუნიტგან სათნო ეყვნეს ღმერთსა, რომლისაჲ არს დიდებაჲ, სიმტკიცეჲ და სუფევაჲ აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე, ამინ“.

სახელითა მამისაჲთა და ძისაჲთა და სულისა წმიდისაჲთა და მეოხებითა წმიდისა ღმრთისმშობელისაჲთა მე, მამამან გიორგი, მამობასა ჩემსა მოვცვალენ ნაწილნი წმიდისა ეფთვიმესნი ნათლისმცემელისა ეკლესიით დიდსა ეკლესიასა ღმრთისმშობელისასა. და გავკვეთეთ ზეთი მე და ძმათა ყოველთა წელიწადსა შინა მეტრად ერთი სამსახურებელად სამარხოსა მათ წმიდათა მამათათვის, რომელ იმსახურებოდის თვესა მაისსა იბ, დღესასწაულსა ამის წმიდისასა მიეცემოდის კანდელაქსა შემდგომითი-შემდგომად. და ნუმცავინ იკადრებს დაკლებასა. და რომელმან იკადროს, მან გასცეს ღმერთსა პასუხი და წმიდასა მამასა ეფთვიმეს და მათ წმიდათა მამათა მსგავსთავე მისთა! და რომელმან შეჰმატოს მსახურებასა გულსმოდგინებით, საუკუნომცა არს სახსენებელი მისი და კურთხევად მეოხებითა წმიდისა მამისა ჩვენისა ეფთვიმესითა და ყოველთა წმიდათა მისთაჲთა, რომელნი საუკუნიტგან სათნო ეყვნეს უფალსა ჩვენსა იესუ ქრისტესა, რომლისაჲ არს ღიდებაჲ უკუნიითი უკუნისამდე, ამინ.

ჰოა წმიდაო და ღმერთშემოსილო მამაო ეფთვიმე! შეგვიწყალენ მონანი ესე შენნი, მწირნი და გლახაკნი, უცხოებასა ამას, და გვითხოვე შენდობაჲ შეცოდებათა ჩვენთა აურაცხელთა დღესა მას განკითხვისასა და ამას ცხოვრებასა დაგვიცვენ საბრხეთაგან ეშმაკისათა და მზაკვარებათაგან კაცთაჲსა!

(ტკბილო მამაო სულითა და გონებითა, საუკუნომცა არს სახსენებელი მამისა გიორგისი, ამინ!).

გიორგი მთაწმიდელის სხოპრება

1

სსენებაჲ მართალთაჲ ქებით აღესრულები-
სო, — იტყოდა ბრძენი სოლომონ შესხმასა მას შინა მართალთასა,
რომელსა სულითა წმიდითა წინაჲთვე მოასწავებდა გამოჩინებათა
მათ წმიდათათვის, რომელნი შემდგომად ქრისტეს მოსლვისა გა-
მოჩნდეს: მოციქულნი, მღდელთმოძღვარნი, მოწამენი და მამანი და
ყოველნი წმიდანი და მართალნი, რომელთა მიერ აღივსო ყოველი
სოფელი დიდებითა ღმრთისაჲთა, ვითარც იტყვის წინაჲსწარმეტყვე-
ლი, ვითარმედ — წყალთა მრავალთა დაფარონო პირი ყოვლისა ქვე-
ყანისაჲ. და კვალად იტყვის ესაია განკვირვებით: „ვინ არიან ესენი,
რომელნი, ვითარცა ღრუბელნი, ფრინვით მოვლენ?“ რამეთუ ღრუბ-
ლად უწოდა მათ ხორცთა უარისყოფისათვის და ნივთიერთა საქმე-
თაგან ამაღლებისა და გონიერთა და საცნაურთა ღრუბელთა თანა
შერთვისა, რომელთა ზედა მჯდომარე იხილვოს მომავალად თვით
თავადი, ვითარცა-იგი ამაღლდა თვალთაგან მოწაფეთასა.

რამეთუ ესევეითართა მათთვის იტყოდა დიდი პავლე, ვითარმედ:
„ქრისტესთა მათ ჯვარს აცვნეს ხორცნი მათნი ვნებითურთ და გუ-
ლისთქმით“, რომელთათვის-იგი ნაყოფთა სულისათა წარმოიტყვის.
და კვალად თვით მაცხოვარი ეტყოდა მოწაფეთა თვისთა აღებად
ჯვარისა და შედგომად მისა, რამეთუ ხორცთა ჯვარსცმითა ხორცი-
ელთა მათ უხორცოებასა მოასწავებდა, რაჟამს-იგი თვისთა და ნა-
თესავთა უვარისყოფითა ასსა წილსა მიღებად აქაჲთ აღუთქმიდა და
დასასრულსა ცხორებასა საუკუნესა მიანიჭებდა, რომელსა-იგი
ტრფიალ ყვნა მოყვარენი სათნოებისანი და მეძიებელნი სასუფევე-
ლისანი და მისმიერთა მით ბრწყინვალეობითა აქავე განათლებულ-
ნი, რომელთა თანა შეერთო ახალი ესე მოღვაწე და ჩვენ მიერ საქმე-
ბელად წინამდებარე, რომლისა-იგი ღვაწლთა და შრომათა არა
უმეცარ ხართ, რომელთა-იგი თვით თვალითა გიხილავს და რომელ-
თადა სმენით უწყებულ არს. და კვალად ყოველნივე ერთობით
ნამუშავევსა მას და ნაყოფსა გონებისა მისისასა თვალთა მიერ გან-

ცდითა და ყურთა სმენითა, ვითარცა მას თავადსა, თვით ხედვედით. რომლისაჲ დაღაცათუ დავიდუმთ სიმრავლისაგან ზოგადი მაღალ-თა მათ ღვაწლთა მისთაჲ, რომელნი ღმრთისა ეკლესიისათვის თავს იხსნა, გარნა ვახსენოთცა რომელთა-იგი ხსენებაჲ წმიდა არს და სარგებელ და სათნოებათა და მოღვაწებათა მიმართ მაწვეველ, ვითარცა იტყვის გრიგოლ ღმრთისმეტყველი, ვითარმედ: კაცსა რაჲცა-რაჲ უყვარნ და აქებნ, მისსა მიმართ მიისწრაფინ, და ვითარცა სხვათა ყოველთა მცნებათა აღსრულებაჲ თანამდებ არს კეთილთა კაცთათვის, ეგრეთვე ჟამსა სიტყვისასა სიტყვაჲ და მოყვარეთა სათნოებისათა ქებაჲ.

რამეთუ არა დააცადა მოწყალებამან ღმრთისამან ჟამითი-ჟამად გამოჩინებად ღირსთა მისთა ნუგეშინის საცემელად უძლურისა ამის და დახსნილისა ნათესავისა ჩვენისა განმადლიერებელად და განმამხნობელად, რათა ხედვითა და სმენითა სათნოებათა მათთაჲთა შურად და ბაძვად ღირსებისა მათისა აღვიძრვოდით და ძალსა მას საცნაურსა სულისა ჩვენისასა, ვითარცა ორბისა სიჭაბუკესა, განვაჭაბუკებდეთ და, ვითარცა მთოარესა, ეგრეთ განვაახლებდეთ, რათა ღამესა შინა ამის ცხოვრებისასა, ვითარცა დღესა შინა, შევნიერად ვიდოდით და ყოველთავე ბნელის მოყვარეთა მყოფთა სულთა ჩვენთაგან განვიოტებდეთ. და ესრეთ სათნოებათა მიმართ წარმატებულნი შემომავალსა მას და ბრწყინვალესა დღესა უკანამსკენელსა, ვითარცა ცისკარსა განთიადისასა, აღმოსლვად განმზადებულნი მოველოდით.

რაჟამს ბრწყინვალე იგი მნათობი ნათესავისა ჩვენისაჲ დიდი ეფთვიმე აღმოგვიბრწყინდა ნათლად და სიხარულად, დიდებად და გვირგვინად, გონიერმყოფელად და განმაბრძნობელად უგუნურებისა ჩვენისა, რომელმან უმეცრებისა იგი საბურველი მოსძარცვა გონებათაგან ჩვენთა, და, ვითარცა დღემან ღმრთივგანათლებულმან, მჭმუნვარე იგი ნისლი უგულისხმოებისაჲ განხადა სულისაგან ჩვენისა, და სივრცითა და სიმაღლითა ღმრთივთარგმნილთა წმიდათა წიგნთა მისთაჲთა ნაკლულევანებაჲ ენისა ჩვენისაჲ აღავსო, და რომელნი ესე ბარბაროზ წოდებულ ვიყვენით ელენთა მიერ უსწავლელობისათვის და უმეცრებისა ჩვენისა, მათ თანავე აღგვრაცხნა ღმრთისა მიერ მოცემულითა მით სიბრძნითა თვისითა.

ხოლო რაჟამს წმიდაჲ ესე სოფლით აღივსო და ღმრთისა მიიცვალა და წმიდათა ბრწყინვალეობასა შეემატა, არა სრულ იქმნა სიხარული ჩვენი მყისსა შინა სოფლით განსლვისა მისისათვის. და ეგრეთ ინება განგებულებამან ღმრთისამან ჩვეულებისაებრ თვისისა, ვითარცა-იგი მრავალგზის ყო, რათა არა ერთსა ზედა ოდენ,

გინა ორსა, მოჰჳინოს შარავანდედი მადლთა თვისთაჲ, არამედ რათა დღითი-დღე აღორძინდებოდის და განვრცელდებოდის ღმრთისა ეკლესიაჲ და უმაღლესისა მიმართ წარმატებოდის, ვითარცა იტყვის წინამსწარმეტყველი: „და იყოს: უკანამსკნელთა მათ დღეთა მიგჳჳინო სულისაგან ჩემისა ყოველსა ზედა ხორციელსა, და წინამსწარმეტყველებდენ ძენი თქვენნი და ასულნი თქვენნი, ხილვასა იხილვიდენ და მოხუცებულთა თქვენთა ჩვენებით განვეცხადო“. და კვალად მოციქული განყოფასა მას შინა მადლთასა ნიჭად საღმრთოდ და ნაწილად სულისა მიერ მოცემულად თარგმანებასა ენათასა უწოდს. რამეთუ შეუნანებელ არიან მადლნი ღმრთისანი უშურველად და უზვებით მიფენილ ყოველთა ზედა ნების მყოფელთა მისთა, ვითარცა-იგი დიდი მოსე ისუს ეტყოდა, ვითარმედ: „ვინ მომცეს მე ყოველი ესე ერი წინამსწარმეტყველად უფლისა“. რამეთუ იცოდა მან ნებაჲ ღმრთისაჲ და უზვებით მიცემაჲ მადლთა მისთაჲ.

რომლისათვისცა, წმიდაჲ რაჲ მამაჲ ჩვენი დიდი ეფთვიმე სოფლით განვიდა, ვითარცა პირველ ვთქუთ, შემდგომად რაოდენთამე ჟამთა კვალადცა სახიერებაჲმან ღმრთისაჲმან და მადლმან მამისა ჩვენისაჲმან ჟამსა თვისსა გამოაჩინა დიდი ესე მუშაკი საღმრთოჲსა მადლისაჲ, წმიდაჲ მამაჲ ჩვენი გიორგი, რომლისათვის არს სიტყვაჲ ჩვენი და წინამდებარე არს აღწერად და მითხრობად შემდგომთა ნათესავთა საწვრთელად და გულისხმის საყოფელად. ვითარცა მან ნეტარმან დიდისა ეფთვიმეს ცხორებაჲ აღწერა სახედ და ხატად სათნოებისა მომავალთა ნათესავთათვის, რომელი-ესე არცა ჩვენ დავიცონოთ შეწევნითა ღმრთისაჲთა, არამედ ყოველი სახე ცხორებისა მისისაჲ აღვწეროთ შობით მისით და ვიდრე აღსრულებამდე. ხოლო იყავნ ჩვენთანა ღმერთი იგი მის მიერ შეყვარებული და მისი შემყვარებული, და ლოცვაჲ წმიდისა მის მამისაჲ, რომელმან ამისი ხელყოფაჲ ჩვენ გვაიძულა სადიდებელად ღმრთისა, რომლისაჲ არს დიდებაჲ აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე. ამენ.

2

ესე წმიდაჲ მამაჲ ჩვენი გიორგი იყო ნათესავით ქართველი. ხოლო ვინაჲთგან ღმრთისმსახურებისა საიდუმლოსა შინა ერთი მამული პატივცემულ არს, რომელ არს სამოთხე, პირველისა მის მამისა ჩვენისა საყოფელი, და ერთი ქალაქი, რომელ არს ზეცისა იერუსალემი, ცხოველთა მათ ქვათა მიერ აღშენებული, რომლისა შემოქმედ და ხუროთმოძღვარ ღმერთი არს, და ერთი ნათესავობაჲ, რომელ არს თვისებაჲ ღმრთისაჲ. არამედ ნუვინ ჰგონებნ, თუ არარაჲ

გვაქვს პატიოსანთაგანი მამულისათვის და ნათესავთა წმიდისა მამისა ჩვენისათა მითხრობად და რეცა ჩემებით მოვიპარავთ ჭეშმარიტებასა საქმეთა მიერ საყვედრელთა!

რამეთუ იყო ნეტარი ესე, ვითარცა ვთქუთ, ნათესავით ქართველი. ხოლო მამის მამეულად ღმრთისმსახურისა მისგან და ღმრთივდაცულისა ქვეყანისა, რომელსა სამცხე ეწოდების. ხოლო თვით აღმოეცენა იგი ქვეყანასა თრიალეთისასა, ვითარცა პირმან საქმისამან გაუწყოს.

რამეთუ მშობელნი ამისნი იყვნეს ღმრთისმსახურნი. ეწოდებოდა მამასა იაკობ, ხოლო დედასა — მარიამ. ესე იაკობ იყო ერთგულთაგანი და საკუთართა ღმრთისმსახურისა მეფისა გიორგისთაჲ. და საქმისა რომლისათვისმე საერთგულოჲსა მოციქულად წარვივლინა მეფისა მიერ სპარსეთს. და, ვითარცა წარემართა, ნებითა ღმრთისაჲთა სავანე ყო დაბასა მას და სახლსა, რომელსა იყოფოდეს მშობელნი წმიდისა ამის დედისანი. ხოლო იაკობ, ვითარცა იხილა წესიერი იგი და სათნოჲ ცხორებაჲ მათი და, უმეტესადლა ვთქვათ, თუ — ღმრთისმოყვარებაჲ გონებისა მათისაჲ, სთნდა ყოველი განგებაჲ მათი და ეტრფიალა კეთილსა ცხორებასა მათსა. ხოლო შვილად მხოლოდშობილად ესვა მათ მარიამ. და სიყვარულისათვის მისისა არაჲ ვინაჲ მიეთხოვა, დაღაცათუ მრავალთა მიერ ძიებულ იყო სძლად მიყვანებად სახედ თვისად.

ხოლო იაკობ, იხილა რაჲ შვენიერებაჲ ხატისა მისისაჲ და ნანარი იგი და დაწყნარებული ქცევაჲ მისი და განკრძალული სახე, პრქვა მშობელთა მისთა:

— დამიმარხეთ შვილი ეგე თქვენი კეთილად, რათა, მო-თუ-ვიქცე მშვიდობით, მე ვიქორწინო ეგე და სრულიად თქვენ თანა დავემკვიდრო.

და ესრეთ წარემართა გზასა თვისსა და ნებითა ღმრთისაჲთა კეთილად განემარჯვა და მშვიდობით მოიქცა და მეფე დიდად მოიმადლა. და ესრეთ მოვიდა ზემოხსენებულთა მათ მშობელთა თანა ქალწულისათა და იქორწინა შჯულიერითა და წმიდითა ქორწინებითა, ვითარცა იტყვის მოციქული — წმიდა არს ქორწილი და საწოლი შეუგინებელი. და ესრეთ აკურთხნა იგინი ღმერთმან, ვითარცა დიდი იაკობ და რაქელ, რამეთუ ხორციელსაცა თანა სიმდიდრესა შვილიერებითაცა პატივსცა, რამეთუ ესხნეს სამნი ძენი და სამნი ასუღნი.

ხოლო ნეტართა ამათ მეუღლეთა კეთილად განიზრახეს, რათა პირველი ნაყოფი თვისი ღმრთისა შეწირონ. ხოლო მიეცა პირველად ნაყოფად ასული, რომელსაცა უწოდეს სახელი თეკლა და პა-

ტივსცეს სახელითა პირველმოწამისადა. და ვითარცა იქმნა იგი შვიდის წლის, შეწირეს იგი ღმრთისა, ვითარცა აღეთქვა, და წარიყვანეს იგი სამცხეს მონასტერსა სადედოსა, რომელსა ტაძრისი ეწოდების. და მისცეს იგი ხელთა წინამძღვარსა მის მონასტრისასა, რომელსა საბაია ეწოდებოდა, დედაკაცსა ღირსსა და წმიდასა, რომელმანცა შეიწყნარა იგი, ვითარცა შვილი თვისი, და კეთილად აღზარდა.

და კვალად შვეს სხვაი წული შვილი, რომელსა უწოდეს თევდორე. და ესრეთ კვალად განიზრახეს კეთილთა მათ მშობელთა, რათა, უკეთუ იშვეს მათდა სხვაი წული, შეწირონ იგი ღმრთისა, რამეთუ ვერძისაი ჯერ არსო შეწირვად.

ხოლო მარიამს, ეძინა რამე ოცისაგან, ღამესა ერთსა ეჩვენა მას პრწყინვალე ვინმე და დიდებული, რომელი ეტყოდა:

— აჰა ესერა, ჰმვე ყრმაი წული, ვერძი რჩეული ღმრთისაი. შეწირე იგი მისსა, რომლისადა აღგიტქვამს, და სახელი უწოდე მას გიორგი.

და ვითარცა განიღვიძა დედაკაცმან მან, შიშით და სიხარულით მიუთხრა ესე ყოველი ქმარსა თვისსა და აღდგეს ორნივე ერთობით და ცრემლით მადლობაი შეწირეს ღმრთისა და მოელოდეს აღთქმულსა მას საღმრთოსა.

იხილეთ-ღა, ჰოა მორწმუნენო, ვითარ სახელის წოდებითა ამით ყრმისადა ჩვენებასა შინა ღამისასა ცხადი და განმარტებული საქმე მოესწავებოდა, რამეთუ საღმრთოსა და სულიერსა მუშაკობასა დედასა ყრმისასა მახარებელი იგი მისი წინამსწარ აუწყებდა და ურნატთა ეკლესიისათა მის მიერ მომუშაებად მოასწავებდა და საუნჯესა მორწმუნეთასა ღმრთისმსახურებისა იფქლითა აღვსებად ახარებდა, რამეთუ ბერძულითა ენითა გიორგი მუშაკად გამოითარგმანების.

3

ხოლო ჩვენ პირველსავე სიტყვასა მოვიდეთ. შემდგომად დღეთა რაოდენთამე იშვა მათდა ღმრთისა მიერ აღთქმული იგი ნიჭი. და იზარდებოდა ხორციელისა თანა ჰასაკისა სულიერითაცა ჰასაკითა და განიპოხებოდა მადლითა სულისა წმიდისადა. და იყო იგი სიყრმითგან სავსე შიშითა და სიყვარულითა ღმრთისადა. და, ვითარცა წერილ არს, დღე და ღამე შჯულსა უფლისასა იყო. ნებაი მისი, და შჯულსა მისსა ზრახავნ იგი დღე და ღამე. ამისთვისცა იქმნა იგი, ვითარცა ხუ, დანერგული თანაწარსადინელსა წიგნთა ღმრთიესული-

ერთასა. და გამოსცა ჟამსა თვისსა ნაყოფი შვენიერი და ზეცისა საუნჯეთა ღირსი.

რამეთუ ვითარცა იქმნა იგი შეიღის წლის, აღთქმაჲ იგი აღასრულეს მშობელთა მისთა და მასვე ზემოხსენებულსა მონასტერსა ტაძრისს დისა თვისისა თანა ღმრთისა შეწირეს და ჰმადლობდეს ღმერთსა, მომცემელსა კეთილისა მის ნაყოფისასა.

არამედ ვინაჲთგან სიყრმესავე თვისსა მშობელთა მოღვაწეობისაგან დააკლდა და ვითარცა მორჩი კეთილი აღმოცენებასავე თვისსა თანა ყოფადსა მას წარმატებასა აუწყებს ქვეყნის მოქმედთა, ვითარცა იტყვის დავით: „მართალი ვითარცა ფინიკი აყვავდეს და ვითარცა ნაძვი ლიბანისაჲ განმრავლდეს დანერგული სახლსა ღმრთისასა, ეზოთა სახლისა ღმრთისა ჩვენისათა ყვადის“. და ესრეთ, ვითარცა ახალნერგი შვენიერი, იზარდებოდა მონასტერსა მას შინა და ისწავლიდა წერილთა საღმრთოთა დედაკაცისა მისგან ღირსისა, დისა თვისისა, და მოასწავებდა წინამსწარვე გამოღებად ნაყოფსა მას, რომელი ყოფად იყო. რამეთუ სიმახვილითა და მოსწრაფებითა გონებისაჲთა საგონებელ იყო მხილველთაგან თუ — აყვავებასა თანა მეყსეულად ნაყოფსა გამოიღებსო. რამეთუ, ვითარცა მოსესთვის წერილ არს, სიჩროჲთგანვე თვისით მკვირცხლი იყო ღმრთისაჲ ყრმაჲ იგი.

და ვითარცა დაყო მონასტერსა მას შინა სამი წელი და იქმნა ჰასაკითჲ ათის წლის, ხოლო გონებითა ვითარცა მსცოანი და მოხუცებული იხილვებოდა საკვირველად მხილველთა და მსმენელთაგან.

ხოლო მნებაჲს, რათა სიჩროჲთგანვე ფარვაჲ ღმრთისაჲ და შეწევნაჲ მისი გაუწყო ყრმასა მას ზედა წმიდასა. რამეთუ ვითარცა იყო წუთ მშობელთა თვისთა თანა და ვითარცა არს ჩვეულებაჲ ყრმათაჲ ველად განსლვისა მღერად და განცხრომად, ხედვიდა კეთილის მოძულე იგი მტერი ნათესავისა ჩვენისაჲ, ბოროტი ეშმაკი, ვითარმედ დამთრგუნველად ძალისა მისისა იზრდებოდა ყრმაჲ იგი წმიდაჲ. შეძრწუნდა — ნუჲკვე სრულიად განქიქნეს მის მიერ სიბოროტე მისი! ამისთვისცა სიჩროჲთგანვე იწყო ბრძოლად მისდა.

რამეთუ გვითხრობდა თვით წმიდაჲ ესე, ვითარმედ:

— ვიყავ რაჲ მდინარისა მის დიდისა პირსა, რომელსა კციაჲ ეწოდების, წიად კერძო მდინარესა ვიხილი ყრმაჲ შემოსილი ცეცხლისფერითა. და მიხმობნ: „მოვედ და ვიმღეროი!“ და, ვითარცა წარვემართი, ყრმაჲ შვენიერი, სპეტაკითა მოსილი, მომეკიდის სახელსა და მტყვინ: „იყავ აქა ჩემთანა, რამეთუ მე უმჯობესი მოყვასი ვარ შენი“.

ხოლო ესე საცნაურ არს, რომელ წიად კერძო მდინარისა ცეცხ-

ლითა მით საუკუნოა შემოსილი ბოროტი ეშმაკი იყო და ეგულე-ბოდა წყალთა მათ შინა წარწყმედაჲ ყრმისაჲ მის. ხოლო სპეტაკითა მოსილი იგი ანგელოზი იყო, რომელი სიჩჩოათგანვე დაუდგინა ღმერთმან, რათა სცვიდეს მას, ვითარცა იტყვის დავით, ვითარმედ: „დაიბანაკებს ანგელოზი უფლისა გარემოს მოშიშთა თვისთა და იხსნეს იგინი უფალმან“. და კვალად წამებს დიდი ბასილი, ვითარ-მედ: „ყოვლისა მორწმუნისადა მიცემულ არს ანგელოზი მცველად ცხოვრებისა მისისა“.

და კვალად იყო რაჲ წმიდაჲ ესე წუთ მონასტერსა მას შინა ზემოხსენებულსა, შურითა ეშმაკისაჲთა აღედვა ცეცხლი მონასტერ-სა მას და სრულიად შემრგვალდა. ხოლო ყრმასა მას ნეტარსა ეძინა ღრმად. და მოვიდა კვალად გამოჩინებული იგი სპეტაკითა მოსილი, განღვიძა და უპყრა ხელსა და შორის ცეცხლისა მის უვნებელად განავლო. და იყო მონასტერსა მას მახლობელად ეგვტერი ერთი, ვითარ უტევან ერთ. მუნ მიიყვანა ანგელოზმან მან და თვით მიე-ფარა. ხოლო, ვითარ ვპკონებ, სასწაული ესე არა უმცირეს არს სასწაულსა მას სამთა ყრმათასა.

4

არამედ მე სარბიელსავე სიტყვათა ჩემთასა ვიდოდი და აქა სრულვეო სამცხეს ზრდილობისა მისისათვის სიტყვაჲ და მერმე მო-ვიცვალე გონებითა და ხახულს მისღვისა და სწავლისა მისისაჲ ვთქვა თუ სრულიად განათლებისათვის. ყოველივე სულ მცირედ და მოკლედ მიგითხრა, ვითარცა უფალმან ძალი მომცეს, რამეთუ იგი ექმნა მიზეზ ყოვლისა კეთილისა, ვითარცა იტყვის გრიგოლ ღმრთისმეტყველი ათინისათვის, ვითარმედ — რომელი იგი მე ოქ-რომსა ქალაქ მექმნაო. ხოლო დაღაცათუ სახე ესე სახისა წინააღმდ-გომ არს, არამედ გულისხმის მყოფელმან სულიერსა ზედა გულის-ხმა ყავ.

ესხნეს ნეტარსა ამას ორნი მამის ძმანი ხახულს, ორნივე უხუცესნი მამისა მისისანი, კაცნი ღმერთშემოსილნი და სავსენი საღმრთოთა მადლითა. უხუცესისა მის სახელი — გიორგი მწერალი, რომელი ყოფილ იყო მწერალთა ზედა მთავარად კურაპალატისათა. ხოლო მეორისა მის სახელი — საბა, კაცი წრფელი და უმანკოჲ. ესე-ნი მკვიდრ იყვნეს ხახულს ორითავე ცხოვრებითა შეზავებულად, რა-მეთუ სიმდიდრესა თანა საღმრთოჲსა მოქალაქობისასა ხორციელიცა სიმდიდრე უხვებით აქვნდა.

ამათ ღირსთა ბერთა ვითარცა ეუწყა ყრმისა გიორგის სიკეთე და

ღმრთისმოშიშება, მსწრაფლ მიუძღვნეს ძმასა თვისსა იაკობს, რათა ყოვლითა სწრაფითა ყრმა იგი გიორგი მათა მოიყვანოს. ხოლო მას ვითარცა ესმა, მსწრაფლ აღასრულა ბრძანებული მათი და წარიყვანა ხახულად შვილი თვისი. პირველად შეჰვედრა იგი ყოვლად წმიდასა ღმრთისმშობელსა, რომლისა-იგი ერთგულ მსახურ და საკუთარ მონა ყოფად იყო, და მერმე თვისთა ძმათა მიუთვალა და თვით სიხარულით წარვიდა სახედ თვისა.

ხოლო ნეტართა მათ, ვითარცა იხილეს გონიერება იგი და დაწყნარებულებად სახისა მისისა, უშფოთველი იგი და აღუძრველ: ქცევად მისი, განიხარეს სიხარულითა დიდითა და ჰმადლობდეს ღმერთსა. რამეთუ იხილეს მათ ყრმა მოხუცებულებითა შემკული და ჭაბუკი სიბერითა განშვენებული, ვითარცა იტყვის დიდი ბასილი, ვითარმედ — მსცე არს სიბრძნე და გონიერება კაცთა შორის, თუ არა სისპეტაქე თმათად არად სარგებელ არსო. და კვალად გვისწავიეს დანიელისთვის და იერემიასთვის, რამეთუ ერთი იგი მსაჯულ მოხუცებულთა იქმნა, ხოლო მეორე იგი საშობთგან განწმედილი წინადაწარმეტყველებდა.

ხოლო, ვითარცა ვთქვით, იხილეს რამ კეთილთა მათ ბერთა ძმისწული თვისი ესრეთ შემკული, მიჰგვარეს იგი მამასა მაკარის, რომელი-იგი მას ჟამსა ღირსებისათვის მისისა წინამძღვარი იყო დიდისა მის ლავრისა. ხოლო მან ვითარცა იხილა, ფრიად განიხარა და ვითარცა შვილი შეიტკბო. აკურთხა იგი კურთხევითა მით აბრამეანითა, ეკლესიისა ევლოგიასა მონაწილე ყო და სულისა თვისისა შვილად უწოდა. და ეგრეთვე დიდსა მასცა ბასილის, ბაგრატის ძესა, მიჰგვარეს და წმიდა კურთხევად მისი მიღებად სცეს, — რომელი-იგი მას ჟამსა შინა იყო მოძღვარი და განმანათლებელი ქვეყანისა ჩვენისა. და კვალად ღმერთშემოსილმან ანტონი მნათემან, იხილა რამ, განიხარა და ყოვლითა კურთხევითა აკურთხა. და ესრეთ ყოველთა მამათა კურთხევად მიაღებეს და მერმელა წარიყვანეს სახედ თვისად.

მაშინ განიზრახეს საღმრთოთა მათ მოხუცებულთა, თანაზრახვითა ზემოხსენებულთა ამათ მამათაითა, რათა, პირველ ყოვლისა, ღმრთივსულიერსა ვისმე და მწყემსსა კეთილსა შეჰვედრონ შვილი თვისი, რათა სულიერითა პასაკითა აღორძნდებოდის და საღმრთოთა მათ სწავლათა სძესა მის მიერ სმიდეს და სისრულედ სათნოებათა წარმატებოდის. და ვინმცა პოვეს სხვად უმაღლესი სათნოებითა და სულიერთა მოძღვრებათა შინა განთქმული, გარნა დიდი ილარიონ თვალთელი, რომელი-იგი მას ჟამსა, ვითარცა მთიები, ბრწყინვიდა კრებულსა შორის მამათასა, რომლისა სათნოებათა და მოღვაწებათა

აწ წარმოთქმა შეუძლებელ არს. ამას ნეტარსა შეჰვედრეს შვილი თვისი და მონაზონებისა მიმართ წარმართებად ევედრებოდეს. ხოლო წმიდამან მან, ვითარცა ღმრთისა მიერ მოცემული კეთილი შვილი, ეგრეთ შეიწყნარა, და წესიერებისა მიმართ და სათნოებისა წვრთითა უწყის.

და ესრეთ წარმატებოდა ნებითა ღმრთისაჲთა და ვითარცა ნერგი კეთილი, დანერგული თანაწარსადინელსა ღმრთივსულიერთა სწავლათასა, დღითი-დღე აღორძნდებოდა.

ხოლო უწყეს სწავლათაცა საეკლესიოთა და სამღვდელთა, რომელთა შინა უმეტეს ყოველთა ჰასაკის სწორთა მისთასა წარმატა. და საგალობელნი იგი საწელიწდონი და შეწყობილებანი იგი გალობათანი ყოველნივე მეყსა შინა ზეპირით დაისწავლნა. საღმრთოთა კვლა წიგნთა კითხვისათვის რად სახმარ არს სიტყვად! რომელთა იგი შინა უაღრეს ძალისა თვისისა დაშვრა და გამოიცადა, რომელსა შინა არა სცემდა ძილსა თვალთა თვისთა და ჰრულსა — წამთა თვისთა. ხოლო განსვენებასა კვლა ხორცთასა ყოველადვე არა თავს იდებდა. მაშინდელი იგი წერილთა გულისხმისყოფაჲ, ვითარცა წინდი რაჲმე, მომავალთა საქმეთათვის მიიღო. და ესრეთ ყოველნივე საღმრთონი წერილნი ძველისა და ახლისა სჯულისანი, რომელნი ოდენ ჩვენსა ენასა პოვნა, ყოველნივე კეთილად გულად იხვნა.

5

ხოლო უწყი, ვითარმედ მრავალთა გსურის სმენად, თუ ვინაჲ ისწავა ბერძული სწავლაჲ, გინა ვინაჲ დაგვიუნჯა საფასე ესე მოუკლებელი ფერის ჯოჯიკის ძემან, დის სიძემან ბასილი ბაგრატის ძისამან. რასათვის-მე ვახსენე დაჲ ბასილისი? ამისთვის, რამეთუ იტყოდის წმიდაჲ იგი, ვითარმედ:

— არა უდარეს იყო ღირსი ესე დედაკაცი ღმრთისმსახურებით ძმასა თვისსა ნეტარსა ბასილისო.

ამან ფერის და მეუღლემან მისმან განიზრახეს კეთილად, რათა კაცი საღმრთოჲ იძიონ სულისა მათისა კეთილისა მასწავლელად და უწესობისა დამაყენებელად, და რათა ყოლადვე მახლობელად მათსა იყოს. ამის პირისათვის ორთავე გამოიძიეს და დაამტკიცეს, ვითარმედ გიორგი მწერლისა უგონიერესსა ვერვის ჰპოებენ. ამისთვის დიდითა ვედრებითა და ქნებითა გიორგი მწერალი წარიყვანეს და ყოველი საქმე მათი, სულიერი და ხორციელი, მას დაამორჩილეს. ხოლო ამან გიორგი ნეტარი ძმისწული თვისი, ყრმაჲ გიორგი, თანა წარიყვანა, რამეთუ ფრიად ესმარებოდა ზეპირით კანანახობასა და

წიგნის კითხვასა და მისსა მსახურებასა, რამეთუ მოხუცებული იყო.

ხოლო ვითარცა იხილეს კეთილთა მათ მეუღლეთა, განიხარეს ფრიად. და საღმრთო მან დედაკაცმან შეილად თვისად აღიარა იგი. და დაყვეს მრავალი ჟამი კეთილსა და ღმრთისა სათნოსა ცხობრებასა შინა. ხოლო ამისა შემდგომად რისხვითა ბასილი მეფისაათა ფერისს თავი წარეკვეთა, რამეთუ განდგომილება დასწამეს. და ესრეთ ბრძანებითა სამეუფოთა ესე ღირსი დედაკაცი ერთიურთ თვისით კოსტანტინეპოლედ წარიყვანეს, ვინაჲ-იგი დაყვეს ათორმეტი წელი.

ხოლო მათსა მას მუნ ყოფასა მამის ძმამან ამის საკვირველისა ყრმისამან და, უფრომს ჯთქვა თუ — საღმრთო მან დედაკაცმან სასწავლოდ მისცეს ყრმაჲ იგი გიორგი კაცთა ფილოსოფოსთა და რიტორთა, ორითავე ცხორებითა შემკობილთა, არა ერისკაცთა, არამედ მონაზონთა ღმრთისმოშიშთა და ყოველთა მიერ წამებულითა.

და ესრეთ ათორმეტსა მას წელსა ყოველივე მოსწრაფება და გულსმოდგინებაჲ ერთბამად შემოიკრიბა, ვიდრელა მახვილთა გონებითა და მრავალჟამ გამოცდილთა მოსწრაფებითა წარებატა, ხოლო მოსწრაფეთა და გულსმოდგინეთა სიმახვილითა გონებისაათა აღებატა და ორკერძოვე სრულქმნულთა ერთკერძო თანაწარჰხდა. ვიდრელა დიდად განკვირდეს ყრმანი იგი ბერძენთანი მისსა მას ეგოდენსა მოსწრაფებასა და სიმახვილესა გონებისასა, ჰნატრიდეს გულსმოდგინებასა მისსა და ძალისაებრ ბაძვად მისსა აღიძრვოდეს.

და და-რაჲ-ყო სწავლასა მას შინა, ვითარცა ვთქუთ, ათორმეტი წელი, და ვითარცა ქვეყანამან კეთილი თესლი სწავლულებისაჲ შეიწყნარა ურნატა შინა სულისა თვისისათა, რომელი-იგი ჟამსა თვისსა გამოღებად ედვა აღვსებად სულსა მშიერთასა და განმდიდებად ღმრთისა ეკლესიასა, ამისა შემდგომად ბრძანებითა სამეუფოთა კვალად თვისთავე პრასტინთა მიიქცა საღმრთოჲ ესე დედაკაცი—ტვარწათაჲს, და თანა წარიყვანა ყრმაჲ გიორგი მამის ძმისავე თვისისა თანა. ხოლო ეუწყა, ვითარმედ დედაჲ მისი მიცვალებულ იყო, ხოლო მამაჲ მისი წუთ ცოცხალ იყო, რომელი-იგი ძმამან მისმან გიორგი თავისა თვისისა თანა მოიყვანა ტვარწათაჲს და ერთბამად იყოფოდეს. ხოლო ყრმაჲ გიორგი წარვიდა ხახულს მამის ძმისა თვისისა თანა საბაჲსა.

და ვითარცა იქმნა ოცდახუთის წლის, ტკბილსა მას უღელსა მონაზონებისასა ქედი თვისი მოუდრიკა. რამეთუ დაღაცათუ სიყრმიტგანვე მონაზონი იყო, ხოლო წუთ კურთხევაჲ მონაზონებისაჲ არა

მიეღო. რამეთუ მოძღვარი მისი სულიერი და ღვაწლთა მიმართ მონაზონებისათა მწვრთელი დიდი ილარიონ წუთ ხორცთაღა შინა იყო და ხელთაგან მისთა მიიღო კურთხევაჲ მონაზონებისაჲ. რამეთუ იგი იყო პირველი მოძღვარი მისი და მიზეზი ყოვლისა კეთილისაჲ.

ამისა შემდგომად აღძრვითა ზეგარდამოფთა მოუხდა სურვილი უცხოებისა და სიგლახაკისაჲ და თვისთა და მეცნიერთაგან განშორებისაჲ და უფროჲსღა ვთქვა თუ — სურვილი თაყვანისცემისათვის წმიდათა მათ და განმაცხოველებელთა ადგილთა, ვინაჲ-იგი აღასრულა ყოველი განგებულებაჲ ცხოვრებისა ჩვენისაჲ სიტყვამან მამისამან, მოსრულმან ხსნისათვის ჩვენისა.

ხოლო იყოცა განგებულებაჲ ღმრთისაჲ საქმესა ამას შინა, რომელი-იგი წინამსწარ ყოველსავე მეცნიერ არს და ყოფადთა, ვითარცა ყოფილთა, ხედავს. ვითარცა-იგი მოსეს რაჲ წინამსწარმეტყველად განამზადებდა, პირველ ყოვლისა თვისთაგან გამოიყვანა, და აბრაჰამს რაჲ თანა აღთქმასა დასდებდა, ქვეყანისა თვისისა დატევებაჲ უბრძანა. და ეგრეთვე მრავალთა წმიდათათვის წერილ არს. ჰნებაჲნ რაჲ მიახლებაჲ ღმრთისაჲ, პირველ ყოვლისა თვისთაგან და მეგობართა განეშორიან და ჭეშმარიტი იგი თვისებაჲ და ზრახვაჲ ღმრთისაჲ მაშინღა პოვიან, ვითარცა ვიტყოდე წმიდისა ამისთვის. მოუხდა სურვილი უცხოებისაჲ და თვისთაგან განშორებისაჲ, და ფარულად ყოველთა მეგობართაგან და მეცნიერთა სივლტოლად იხუშია და წარემართა იერუსალემით კერძო.

ხოლო ვითარცა ცნა მამამან მაკარი და ყოველთა მათ ღმერთშემოსილთა ბერთა, შეწუხნეს ფრიად და ყოვლით კერძო მეძიებელნი და შემპყრობელნი განავლინნეს და ყოველნი გზანი მოიცვნეს. მაშინ ვითარცა გულისხმა ყო, რამეთუ შეიპყრობდეს, საღმრთოჲ ღონე იხუშია, ვითარცა დიდმან ათანასი, და შესამოსელი თვისი ფრიად კეთილი მისცა გლახაკსა ვისმე და მისი იგი დაბეჭეული შეიმოსა. და პოვა მწუხარე ერთი წინამძღვრისაგან დატეობილი, უპყრა წინა და წარემართა გზასა თვისსა. და ესრეთ განერა დამახრწეველთა გზისა მის კეთილისათა. რამეთუ დაღაცათუ სიყვარულითა იქმოდეს, არამედ არა კეთილ იყო მომავალთა საქმეთათვის.

ხოლო იტყოდა თვით წმიდაჲ იგი, ვითარმედ:

— უდაბნოსა ადგილსა შეგვიღამდაო ტყეთა შინა. და იყო ელვა-ქუხილი და ჰაერი ბოროტი. და შვიდგზის დააკვეთა ეშმაკმანო მწუხარე იგი მას ღამესა, და პეროვინ და იღრჭენნ და ყივინ. ხოლო მე ვლოცვედიო.

იხილეთ-ღა — უშიში ესე სულითა და ახოვანი გონებითა ვითარ არა შეძრწუნდა, არამედ ღამე ყოველ ევედრებოდა ღმერთსა განკურნებისა მისისათვის, ვიდრემდის განიოტა კაცისა მისგან სული იგი ბოროტი. და ყოვლითურთ უვნებელი მონასტერსა ერთსა მიიყვანა, სადა-იგი განკურნებულსა მას ენება. და ჰმადლობდა ღმერთსა, რომელმან იხსნა სულისა მისგან არაწმიდისა.

და ესრეთ მხოლოდ წარემართა გზასა თვისსა მრავლითა შრომითა და ღვაწლითა, რამეთუ დაჰქენჯნიდა და აჭირვებდა ხორცთა თვისთა, ვითარცა მოციქული იტყვის, ვითარმედ: „აღვიკრძალავ ხორცთა ჩემთა და დავიმონებ, რათა არა სხვათა უქადაგებდე და მე გამოუცდელ ვიყო“. ეგრეთვე ჰყოფდა წმიდამ ესე, რამეთუ ძაძამ შეემოსა და უხამლოდ და თავლია, უღვინოდ და უწველოდ ვიდოდა გზასა მას იწროსა, რამეთუ დღესა შინა ერთგზის მიიღის პური და წყალი.

7

და ესევეითარითა შრომითა და მოღვაწეობითა შემკობილი მიიწია შავსა მთასა. — და მერმე აღვიდა მთასა საკვირველსა, თაყვანის სცა და ამბორს უყო ლარნაკსა წმიდისა და საკვირველთმოქმედისასა სვიმეონისსა და ღირსისა დედისა მისისა ნეტარისა მართამსსა. და ყოველნი მონასტერნი მოილოცნა და წმიდანი მამანი მოიკითხნა და ყოველთაგან ლოცვამ მიიღო.

ხოლო ყოვლისა პირველად იწყო ძიებად წინამძღვრისა და მოძღვრისა სულიერისა, რამეთუ უწყოდა, ვითარმედ თვინიერ მოძღვრისა არა არს ცხორებაჲ სულისაჲ და წარმართებაჲ მონაზონებისაჲ. და პოვა მთასა საკვირველსა, ნაპრაღსა შინა კლდისასა, ბერი წმიდამ, შეყენებული, ვითარცა გვრიტი უბიწოდ და ტრედი უმანკოდ, კაცი ზეცისაჲ და ანგელოზი ქვეყანისაჲ, ყოვლითურთ უცხოჲ და განშორებული ხორცთაგან და ხორციელთა ზრუნვათა და გონებითა ღმრთისა მიცვალებული, — გიორგის ვიტყვი დაყუდებულსა, დიდსა მას მნათობსა ნათესავისა ჩვენისასა, კაცსა ყოველთა მიერ გულის სათქმელსა, რომელმან ესე ჩვენ უნდოთა ამათ ამისი აღწერამ გვაძიძულა. ამას დაემოწაფა ნეტარი ესე, ვითარცა ოდესმე მთასა სინასა ნეტარი იოანე დიდსა მარტვირის.

ხოლო მან, ვითარცა იხილა სიკეთე სულისა მისისაჲ და განიცადა ტალანტი იგი მის შორის დაუნჯებული, განიხარა სიხარულითა დიდითა და სულითა გულისხმა ყო, რამ-იგი ყოფად იყო. რამეთუ სურვიელ იყო წმიდამ ესე ბერი, რათამცა კვალად გამო-ვინ-მე-აჩი-

ნა მოწყალებამან ღმრთისამან ნათესავსა შორის ჩვენსა კაცი, რომელმანცა სრულყო ნაკლულევანება ენისა ჩვენისაჲ, რომელი-იგი წმიდისა მამისა ჩვენისა ეფთვიმესაგან დაშთომილიყო. და ნებითა ღმრთისაჲთა პოვა, რომელსა-იგი ეძიებდა, და მადლობაჲ შეწირა ღმრთისა, რომელი არაოდეს უგულებელსჰყოფს სიგლახაკესა ჩვენსა მეოხებითა წმიდისა ღმრთისმშობელისაჲთა.

ხოლო დაამკვიდრა იგი რომანაწმიდას. და დაყო მას შინა სამი წელი დიდითა შრომითა და მოღვაწეებითა, მარხვითა და მღვიძარებითა და უფროჲს ხოლო — სიმდაბლითა და მორჩილებითა, რომელნი-ესე ფრთე ექმნებიან მონაზონსა აღსლვად ღმრთისათანა, რამეთუ ყოველთა უძლურთა იგი ჰმსახურებდა. და ესრეთ ყოვლითა სათნოებითა შემკული ხორციელითა ჰასაკითა იქმნა ოცდაათის წლის, ხოლო სულიერითა — მსცოვან და მოხუცებულ.

და ვითარცა იხილა ნეტარმან მან ბერმან გიორგი შეყენებულმან, მოძღვარმან მისმან, ვითარმედ ყოვლითა სრულქმნილ არს ჰასაკისა თანა სიბრძნითა და გონიერებითა, სქემითა აკურთხა და ესრეთ სრულყო მონაზონებისა მოღვაწეება სქემისა გვირგვინითა. და მერმელა იერუსალემად წარგზავნა.

იხილეთ-ღა სახიერებაჲ ჩვენთვის განკაცებულისა მეუფისაჲ, რომელმან-იგი არაჲ უღირს იჩინა თანაზიარყოფად მონისა თვისისა სარწმუნოჲსა. რამეთუ ვითარცა მან ოცდაათისა წლისამან ხორციელითა ჰასაკითა ნათელილო, ეგრეთვე მონაჲ თვისი ღირსყო მოღებად მეორესა ამას ნათლისღებასა, რომელ არს მადლი წმიდისა სქემისაჲ, მითვე ჰასაკითა, და მიერ აღსლვად ხილულსა მას იერუსალემსა, რათა გონებითა უხილავსა მას ზეცისა იერუსალემსა მიიცვალოს.

და ვითარცა მიიწია ნეტარი ესე წმიდად ქალაქად, მოილოცნა ყოველნივე წმიდანი და თაყვანის საცემელნი ადგილნი სულისა სურვილითა და გონებისა სიმხურვალითა. და მარადის ცრემლთა მიერ ილტობვინ, იხსენებნ რაჲ ვნებათა მეუფისათა, რომელნი-იგი მან ჩვენისა ცხორებისათვის ადგილთა მათ შინა წმიდათა თავს იხსნა. და ესრეთ არნ გონებაჲ მისი, ვითარმცა მას თავადსა თვალთა წინაშე ხედვიდა.

და დაყო მცირედი ჟამი ესევეითარითა ყოფითა. და მერმე განგებითა ღმრთისაჲთა კვალად მოძღვარისავე თვისისა მოიქცა. და ესრეთ ყოვლითურთ სრულქმნილსა საღმრთოჲ ესე ტალანტი ხელთ უდვა, რომელ არს თარგმანებაჲ წიგნთა საღმრთოთაჲ ბერძნულისა-გან ქართულად.

ხოლო ესე ნეტარი არაა თავს იღებდა, არამედ ესრეთ იტყოდა, ვითარმედ:

— შეუძლებელ არს ესე ჩემგანო, და ესევითართა განღმრთობილთა კაცთა შვენიის, ვითარცა იყო წმიდაა მამაა ჩვენი ეფთვიმი.

ხოლო ბერი ეტყოდა, ვითარმედ:

— შვილო, რომელმან წმიდაა იგი სიკვდილისაგან იხსნა და ქართული ენაა განუმარტა, იგივე შემძლებელ არს შენდაცა შეწვენად, რამეთუ მას დიდად ეწყალის და უყვარს ნათესავი ჩვენი. და თვით მას წმიდასა მამასა ეფთვიმეს ვევედრნეთ, რათა შეგეწიოს, რომელ ნეშტი, დაშთომილი მისი, შენ სრულყო მადლითავე მისითა, ვითარცა პავლე — ქრისტესი.

8

და ესრეთ დიდითა იძულებითა ძლივ დაარწმუნა და წმიდისა სვიმეონის და მართაჲს მადლითა შეზღუდვილი მთაწმიდას წარმოგზავნა და ვითარცა მოწაფე სარწმუნოა და შვილი ერთგული და ძღვენი შემსგავსებული სიწმიდისა მისისაა წმიდასა მამასა ჩვენსა ეფთვიმეს მოუძღვანა, რათა, ვინაა-იგი წყაროჲს თვალი სიბრძნისაა აღმოეცენა მომრწყველად ნათესავისა ჩვენისა, მიერვე აღმოივსნეს ნექტარნი გულისხმისყოფისანი კაცმან ამან ღმრთისამან და მდიდრად დაათროს სამყაროჲ ეკლესიათა ჩვენთაჲ. რამეთუ ვითარცა იტყვის წინამსწარმეტყველი ესაია, ვითარმედ — გამოვიდეს შჯული სიონით და სიტყვაჲ ღმრთისაჲ იერუსალემით შჯიდესო.

ეგრეთვე, დაღაცათუ პირველითგანვე გვქონდეს წერილნიცა და სარწმუნოებაჲ ჭეშმარიტი და მართალი, გარნა ქვეყანაჲ ჩვენი შორს იყო ქვეყანისაგან საბერძნეთისა და ვითარცა თესლნი არა-წმიდანი შორის ჩვენსა დათესულ იყვნეს ბოროტნი იგი თესლნი სომეხთანი, გულარძნილნი და მანქანანი, და ამის მიერ ფრიად გვევნებოდა. რამეთუ ნათესავი ჩვენი წრფელი იყო და უმანკოჲ, ხოლო იგინი, რეცა მიზეზითა წესიერებისაჲთა, რეცა ცთუნებად გვაზმნობდეს. და რომელნიმე წიგნნიცა გვქონდეს მათგან თარგმნილნი.

ამათ ესევითართა მიზეზთათვის მოხედნა მოწყალეებამან ღმრთისამან ნათესავსა ჩვენსა და აღგვიდგინა ახალი ოქროპირი, წმიდაა მამაა ჩვენი ეფთვიმე. და ვითარცა მეთაქმეტემან მოციქულმან, ქვეყანაჲ ჩვენი ამათ ზემოხსენებულთა ღვარძლთაგან სრულიად განწმიდა მრავლად თარგმანებითა წმიდათა წერილთაჲთა, ვითარცა დასაბამსავე სიტყვისა ჩვენისასა ვთქუთ. და წესნი და კანონნი ეკლე-

სიისანი, დამამტკიცებელნი სარწმუნოებისა ჩვენისანი, — ესე ყოველნი აღწერილად დაგვიტევნა, რომელნი-იგი წმიდისა ამის მთისაგან და ღმრთივალშენებულისა ლავრისა, ვითარცა მდინარისაგან ედგეიანისა, ნაკადულნი ცხორებისანი პირსა ზედა ქვეყანისა და ნათესავისა ჩვენისასა მიეფინნეს.

ხოლო, ვითარცა პირველივე ვთქუთ, ადრე მიცვალებითა მამისა ჩვენისაჲთა, არა სრულიქმნნეს წერილნი ჩვენნი. ამისთვის სახიერებამან ღმრთისამან კვალადცა მოგვანიჭა შემდგომად მოსესსა — ისუ, შემდგომად აპრონისსა — ელეზარ, შემდგომად ელიასა — ელისე, შემდგომად პავლესსა — ტიმოთე. და მსგავსადვე მათსა სრულყო ნებაჲ მოძღვრისა თვისისაჲ და ყოველი მის მიერ დაკლებული ამან ნეტარმან მამამან გიორგი სრულყო.

ხოლო ჩვენ პირველსავე სიტყვასა მოვიდეთ.

წარმოემართა წმიდაჲ ესე, შეჭურვილი ლოცვითა მოძღვრისა თვისისაჲთა მითვე პირველითა მოღვაწეობითა და ფრიად უფიცხესითაცა. ხოლო მიიწია მდინარესა ერთსა დიდსა, რამეთუ მარტოჲს იყო. და ვითარცა შევიდა მდინარესა მას, ვერ უძლო წიაღსლვად სიმდიდრისაგან მისისა, რამეთუ დიდროოდა. მაშინ იხილა წიაღ კერძო ჭაბუკი შვენიერი, ამხედრებული ცხენსა ზედა სპეტაკსა. და ჰრქვა:

— შემოვედ, ნუ გეშინინ!

და უპყრა ხელსა მისსა და წიაღიყვანა მშვიდობით, ხოლო იგი თვით უჩინო იქმნა. და იტყოდა თვით წმიდაჲ იგი, ვითარმედ:

— გულსავსებით ვცან, ვითარმედ გამოჩინებული იგი, რომელმან წყალთა შინა სიკვდილისაგან მიხსნა, დიდებული მთავარმოწამე-გიორგი იყო.

და ესრეთ ნებითა ღმრთისაჲთა მშვიდობით მოიწია წმიდასა ამას მთასა. თაყვანის სცა წმიდასა ღმრთისმშობელსა და მადლობაჲ შეწირა. და მერმე სურვილით ამბორს უყო სამარხოსა წმიდისა მამისა ჩვენისა ეფთვიმესსა. ხოლო ძმათა სიხარულით შეიწყნარეს და განუსვენეს და დიდად პატივ უპყრეს და ჰმადლობდეს ღმერთსა, რომელი მიუძღვა მუნ.

ხოლო იყოფებოდა ნეტარი ესე მონასტერსა მას შინა მოღვაწეობითა ბუნებათა უაღრესითა, მარხვითა და ლოცვითა, სიმდაბლითა და სიმშვიდითა, მორჩილობითა და მოთმინებითა და უმეტეს ყოვლისა თავისა თვისისა შეურაცხ ქმნითა. რამეთუ ვიდრე ჟამ რავ-

დენმე ვითარცა ლიტონი და უსწავლელი საგონებელ იყო ყოველთა მიერ. რამეთუ მისცა თავი თვისი მსახურებასა და მორჩილობასა ძმათასა და წელიწადსა შვიდსა შეურაცხად საგონებელთა საქმეთა სიმდაბლით ჰმსახურებად.

და არნ ყოვლადვე მგლოვარე და თავდადრეკილი, რამეთუ ხორციელითა თვალითა ყოვლადვე ქვეყანად ხედავნ, ხოლო თვალნი სულისანი მარადის უხილავსა მას დიდებასა ღმრთისასა უხილავად განიცდიდინ, რომელი-ესე მცირეთა მიერ მოსაპოვნებელ არიან, საქმე ბუნებითი და მრავალთაგან ძნელად საგონებელი, რათამცა თვინიერ საჭიროთა საქმეთა არავინ ახედვებდა თვალთა თვისთა, რომელი-იგი მან ვითარცა ბუნებითი შეითვისა სიყრმითგან და ვიდრე სიბერემდე.

რამეთუ მას ჟამსა, ოდეს-იგი აღმოსავლეთს .ვიყვენით, დღესა ერთსა ინება ღმრთისმსახურმან მეფემან ბაგრატ გამოცდა ნეტარისა ამის მოხუცებულისაჲ და ჰრქვა მთავართა თვისთა:

— გნებავსა, რათა გიჩვენო თქვენ საკვირველი საქმე და ყოვლადვე დაუჯერებელი? რათა ოდეს შემოვიდეს ჩვენდა გიორგი მთაწმიდელი და დასცადოთ ყოველთა ვიდრეცა განსლვადმდე მისა, რათა არა მოგვხედნეს და არცა განიცადოს ხატი ჩვენი!

მაშინ უბრძანა წინაშემდგომელთა მოწოდებაჲ ბერისაჲ. და ვითარცა შემოვიდა სამეუფოსა მას კარავსა, აღდგეს ყოველნივე დიდებულნი და აწვიეს ბერსა, რამეთუ უმეტესნი თვით მოწაფენი იყვნეს მისნი. და ვითარცა დაჯდა, იწყო მეფემან უზნობად მისა მრავალსახედ სარგებელისათვის სულისა, და ეგრეთვე ეპისკოპოსთა და მთავართა მსხდომარეთა. ხოლო ნეტარი იგი თვითოეულად ყოველთავე პასუხსა მისცემდა და სწავლათა მიერ სულიერთა მოჰრწყვიდა და ქვეყანად მიმართ ხედვიდა. და აღასრულეს დღე იგი ეგრე, ვითარცა ექვს ჟამადმდე.

ხოლო ბერი ვითარცა იჯმნიდა წარსლვად, ჰრქვა მას მეფემან:

— მამაო, ყავ სიყვარული და განმიცადე, თუ ვითარი ვარ.

ხოლო ბერმან, რეცა ღიმილით, მცირედ მიხედნა და ჰრქვა მას:

— ჰოჲ მეფეო, აჰა ესერა, ვხედავ პირსა შენსა ვითარცა პირსა ქრისტესსა, რამეთუ ყოვლითურთ ღმრთისმსახურ ხარ და ღმრთივ დაცვულ.

და ესე ამისთვის ვახსენეთ, რათა სცნათ, ვითარმედ არა ხოლო თუ ოდენ სიჭაბუკესა არა განიცდიდა ხატისა უცხოთა, არამედ სიბერესა შინა და მოხუცებულებასა.

ხოლო ჩვენ პირველსავე სიტყვასა მოვიდეთ.

და ვითარცა იყო წმიდამ ესე დიდსა ამას ლავრასა შინა ეგევი-თართა ცხორებითა და მოღვაწეობითა, ვითარცა ზემო ვახსენეთ, ეუწყა ნეტარსა მას ბერსა, მოძღვარსა მისსა გიორგის, ვითარმედ წუთ არცა მღდელობისა პატივი მიუღებოდა და არცა წერილთა თარგმნად უწყიეს. შეწუხნა ფრიად და წარმოავლინა შავით მთით მოწაფე თვისი, კაცი ღირსი და სახიერი, სახელით იოანე, და დიდი მღურვა მოუმცნო არააღსრულებისათვის ნებისა მისისა.

ხოლო ნეტარი ესე არა თუ ურჩებით იქმნოდა ამას, არამედ ყოვლითურთ არარად და უნდოდ შეერაცხა თავი თვისი, რამეთუ ესხენა სიტყვა იგი უფლისაჲ, ვითარმედ: „რომელმან აღიმადლოს თავი თვისი, იგი დამდაბლდეს“. და კვალად იტყვიან მამანი, ვითარმედ: დედაჲ არს ყოველთა ვნებათაჲ ცუდი დიდებაჲ.

ხოლო წმიდამ ესე არა ნებისთ მიიღებდა, არამედ იბულებით, ბრძანებითა მოძღვრისაჲთა. მაშინ მრავლითა ცრემლითა და სულთქმითა მოწიწებით და შიშით მიიღო პატივი მღდელობისაჲ. არა იყო ეგევითარი, ვითარ ესე აწ — მრავალნი, პირველ თავისა თვისისა განწმედისა სხვათა განმწმედელ იქმნებიან და ვითარცა უნდოდა რაჲსამე საქმისა მიმართ, ეგრეთ მღდელობისა მიმართ მიისწრაფიან და პირველ წევრთა გამოსლვისა მოხუცებულთა უმოძღვრიან, ვითარცა იტყვის გრიგოლ ღმრთისმეტყველი.

ხოლო წმიდამან ამან მცირედ-მცირედ შედგა ფერხი ხარისხსა მას ზედა კიბისასა და ეგრეცა თავსა ზედა კიბეთასა დაისაყდრა. რამეთუ პირველ გარეშე კარვისა ეზოთა ჰმსახურებდა სვეტთა და სვეტის თავთა მისთა ხარისხთა, მანათა და საბელთა, და მერმე შინაგან ჭურჭელთა სამღდელთა, მერმე კიდობნისა მტვირთველ იქმნა, სხვათა მიერ აღსაღებელად შემზადებულისა. და რასაღა მრავალსა ვიტყოდი! მცირედ-მცირედ შინაგან წმიდისა წმიდათაჲსა წარმოდგა მღდელი წმიდამ და სხვათაცა წმიდამყოფელაჲ იპოა.

რამეთუ, ვითარცა ვთქვით, მიიღო რაჲ პატივი მღდელობისაჲ, შემდგომად მცირედისა მთავრად ეკლესიისა განიწესა, უხუცესად მღდელთა და მგალობელთა დაიდგინა. და ამას შინა რაჲ დაყო მცირედი ჟამი, მოეხსენა პატიჟი იგი ტალანტის დამფლველისაჲ მის და უფროსად-ღა შეეშინა ურჩებისათვის მოძღვრისა თვისისა.

ამისთვისცა, ვითარცა ბრძენმან ხუროთმოძღვარმან, პირველად

კეთილი საფუძველი დადვა, იწყო რაჲ შენებად ღმრთისა ეკლესია-სა: რამეთუ პირველ ყოვლისა სვინაქსარი თარგმნა, რამეთუ ესე არს საფუძველი ეკლესიათაჲ, რომლისა თვინიერ შეუძლებელ არს წარმართებაჲ ეკლესიისაჲ. რამეთუ რომელსა ეკლესიასა სვინაქსარი არა ჰქონდის, დაღაცათუ ყოველნი წიგნნი ჰქონდინ, თაფლსა ჭამნ, ხოლო სიტკბობებასა სასაჲ ვერ სცნობს, — ესე არს, ვითარცა ვთქუთ, პირველი სამკაული ეკლესიისაჲ. რამეთუ დაღაცათუ ეთარგმნა წმიდასა მამასა ეფთვიმესცა სვინაქსარი, გარნა ფრად სულმცირედ აღეწერა სხვათა წიგნთა თარგმნისა უცალოებითა. და გვასმიეს ესეცა, რომელ უკეთუმცა ყოველნი დღენი მისნი სხმოდესლა, სრულებით თარგმნიდა.

კვალად თარგმნა წმიდამან მამამან გიორგი შემდგომად სვინაქსარისა სახარებაჲ გამოკრებული საწელიწდოჲ, პავლე გამოკრებული საწელიწდოჲ, საწინასწარმეტყველო საწელიწდოჲ; მერმე დიდნი კურთხევანი, თარგმანი დაბადებისაჲ, რომელ არს ცხორებაჲ აბრაჰამისი, თვე სეკდენბერი, რომელი თვითო გალობითა პირველ მამასა ეფთვიმეს ეთარგმნა, იგი სრულ ყო. კვალად თარგმნა დიდი პავლე სრული და კათოლიკენი წმიდათა მოციქულთანი. ესე რვაჲ თავი წიგნი თარგმნა მთაწმიდას თავისა სახმრითა. და ყოველნი ესე ეკლესიისა მსახურებასა შინა, რამეთუ, ვითარცა ვთქუთ, დეკანოზად დაედგინა.

ხოლო შემდგომად ამისსა, ვითარცა გამოიცადა მრავალთა შინა საქმეთა და ყოველსა შინა იპოვა წმიდა და უმანკო, ვითარცა ოქროჲ მრავალთა ბრძმედთა მიერ გამოცდილი, მაშინ ყოველთა ძმათა ერთითა ნებითა და განზრახვითა მაღალსა მას კიბესა წინამძღვრობისასა აღიყვანეს და საყდარსა წმიდისა მამისა ჩვენისა ეფთვიმესსა დასვეს და სანთელი სასანთლესა ზედა დადგეს სიტყვისაებრ სახარებისა, რათა საცებასა ძმათასა უნათობდეს. ესრეთ აღამაღლებს სიმდაბლე მომგებელთა თვისთა და ადიდებს აქაცა და უფროსად — საუკუნესა.

ხოლო ნუვინ ჰგონებნ ესრეთ, თუ ადვილად და უსიტყველად შეიწყნარა უღელი იგი წინამძღვრობისაჲ, — ნუ იყოფინი არამედ ყოვლითა ძალითა თვისითა წინააღუდგებოდა, რამეთუ სამგზის წილ უგდეს ორთა ძმათა სხვათა თანა, ვითარცა იყო წესი მონასტრისაჲ, შეწირვითა უსისხლოჲსა მსხვერპლისაჲთა ქვეშე წმიდასა ტრაპეზსა დასხმითა წილთაჲთა, და სამგზისვე მას ჰვდა. და ამის მიერ გულისხმაყო, ვითარმედ არს ნებაჲ ღმრთისაჲ, და ზეგარდამო გულსავესე ქმნილმან მიიღო კვერთხი მწყემსობისაჲ.

ხოლო ამიერითგან ნეტარისა ამის ღვაწლნი და შრომანი აურაცხელ და მიუწდომელ არიან. რამეთუ მისცა თავი თვისი ფიცხელსა მოღვაწებასა უფროჲს პირველისა, რომელსა ოდენ დაიტევს კაცობრივი ბუნებაჲ. რამეთუ იჴმნა სრულიად ღვინისაგან და წველისა. და ჰმოსიედ სამოსლად მისა—ქვეშე ძაძაჲ ფიცხელი, ხოლო მას ზედა საფარველად ჩოხაჲ ერთი. და, რათა არა განვაგრძო სიტყვაჲ ჩემი, ყოველნივე სათნობანი თავსა შორის თვისსა დაიუნჯნა და თავი თვისი ყოველთა სახედ დაუდვა. არა სიტყვით ასწავა, არამედ საქმითა უჩვენნა გზანი საუკუნოჲსა ცხორებისანი სამწყსოთა თვისთა.

რამეთუ უკეთუ არა პოოს ხელთანმან ნივთი შემსგავსებული თვისისა ხელოვნებისაჲ, ვითარ გამოაჩინოს ბრწყინვალეებაჲ საქმეთა თვისთაჲ! ანუ თუ ვითარ საცნაურ იქმნას მენავეთმოდღარი, უკეთუ ღელვათა შინა ზღვისათა არა გამოიცადოს! გინა მხედრისა ახოვნებაჲ ვინაჲ სასმენელ იქმნას და იდიდოს, უკეთუ განწყობილთა არა ეკვეთოს მრავალგზის!

ეგრეთვე წმიდამან ამან ოდეს მიიღო კვერთხი მწყემსობისაჲ, მაშინღა საცნაურ იქმნა სრულიად დაფარული იგი სიბრძნე სულსა შინა მისსა. და ყოვლისა პირველად ესე ყო, რომელ ყოვლითა გულსმოდგინებითა და ფრიადითა სარწმუნოებითა და სასოებითა ესრეთ მხურვალედ შეუდგა კვალსა წმიდისა მამისა ჩვენისასა ეფთვიმისსა და ყოველნი წესნი და კანონნი და განწესებანი მისნი ესრეთ შეიტკბნა, ვითარცა პირისაგან ღმრთისა გამოსრულნი და წმიდათა მოციქულთა მიერ დამტკიცებულნი.

რამეთუ პირველთაგანვე, ვინაჲთგან მოვიდა იგი წმიდასა ამას მთასა, ყოვლითა მოსწრაფებითა და წადიერებითა და გულსმოდგინედ გამოწვლილვითა გამოიკითხა და გამოიძია მოწაფეთაგან და მეგობართა წმიდისა მამისა ეფთვიმისთა უსხეულოთა მიმსგავსებული და კაცთა ბუნებისა აღმატებული ცხორებაჲ და მოქალაქობაჲ მისი და ნეტარისა მამისა მათისა იოანესი და სხვათაცა წმიდათა ბერთაჲ და დიდებულისა ამის ლავრისა შენებაჲ და წესნი და განგებანი, რომელნი წმიდასა მამასა ეფთვიმეს დაესხნეს. ესე ყოველნი აღწერით დაგვიტევნა და ხატად ცხოველად და ძეგლად პირმეტყველად საწვრთელად და სახილველად მომავალთა ნათესავთა აღუმართა, რომლისა-იგი მკითხველნი და მსმენელნი სულით და ხორციით განათლდებიან. და ესე აღწერა, ვიდრელა იყო იგი დეკანოზად. გარნა რომელი-იგი გონებასა შინა დაეუნჯა და დაეწერა, მას ჟამსა აღწერასა მისსა თანაწარჰხდა, რათა, რაჟამს საქმით აღასრუ-

ლოს, მაშინ აღწეროს. ესე იგი არს შენებაჲ სამარტვილოჲსაჲ და შემკობაჲ მისი ყოვლითა სამკაულითა, რომელსა აწ ყოველნი ხედავთ.

რამეთუ ამან ნეტარმან, რაჟამს კვერთხი წინამძღვრობისაჲ მიიღო, ყოვლისა პირველად იღვაწა და პატიოსანი ესე ლარნაკი შეკმზადა საუნჯედ, შემწყნარებელად მზისა უბრწყინვალესთა და მარგალიტისა უწმიდესთა მათ ნაწილთა წმიდისა ღმერთშემოსილისა მამისა ჩვენისა ეფთვიმისთა, ვინაჲ-იგი წყაროჲ კურნებათაჲ და მადლი სასწაულთაჲ უხვებით აღმოდის. და ესენი დიდითა პატივითა, ფსალმუნითა და გალობითა, სულნელებითა საკმეველთაჲთა და კერეონთა ბრწყინვალეებითა ყოლად დიდებულად და ღმრთივშვენიერად მოცვალნა ნათლისმცემელისა ეკლესიით დიდებულსა ამას ეკლესიასა შინა ყოლად წმიდისა ღმრთისმშობელისასა. რამეთუ ჯერცა ესრეთ იყო. ვინამთგან უწყით ყოველთა, ვითარმედ წმიდანი დიდებითი-დიდებად ამაღლდებიან უხილავსა მას შინა დიდებასა, ვითარცა ანგელოზთათვის წერილ არს, ვითარმედ — ძალითი-ძალად წარებატებიანო. ეგრეთვე ნეტარი ესე მამაჲ ჩვენი, ხილულად ყოველთა დიდებითი-დიდებად მოიცვალა ტვირთული ხელთაგან კაცისა ამის საკვირველისათა, რაჟამს-იგი ვითარცა აპრონ სამღდელოთა მით სამკაულითა აღმკულ იყო არა აჩრდილსა შინა დაშთომადითა, არამედ მადლსა შინა განბრწყინვებადითა. და ვითარცა კიდობანი სიწმიდისაჲ, თვით ეტვირთა გვამი იგი წმიდაჲ, მტვირთველი საღმრთოთა მათ სიწმიდეთაჲ. და ესრეთ შინაგან წმიდისა ამის ტაძრისა შემოიყვანა და წმიდასა ამას ლარნაკსა შინა დაუსვენა, ვითარცა-ესე ყოველნი ხედავთ.

და მერმე მეორემან ამან ელისე არა თუ ხალენი მოიღო ელიამსი, არამედ ფრიად უმაღლესი და უზეშთაესი მარჯვენე იგი განმაცხოველებელი, მწერალი მაღალთა მათ ღმრთისმეტყველებათაჲ. ესე აღიღო ნაწილად მკვიდრობისა თვისისა მრჩობლსა მას თანა და განმაცხოველებელსა სულსა. არა თუ იორდანე განაპო სამგზის ცემითა ხალენისაჲთა, არამედ ფრიად იორდანისა უმდიდრესნი და უღრმესნი მდინარენი საღმრთოთა წერილთანი მადლითა წმიდისა მის მარჯვენისაჲთა განაპნა და ნოტიობისაგან უგულისხმოებისა დაულტოლველად განვიდა და წყალნი იგი მწარეთა მათ მოძღვრებათანი სიტყვათა თვისთა მარილითა დაატკნა და ყრმებრ მბასრობელნი იგი და ძვირის მზრახველნი უგუნურთა ენანი დაადუმნა, რამეთუ ვითარცა ეტყოდა მაცხოვარი თვისთა მოწაფეთა, ვითარმედ: „მრავალთა გული უთქმიდა ხილვად, რომელსა-ესე თქვენ ხედავთ, და ვერ იხილეს ესე“.

ვითარცა პირველ ვთქუ, ღმრთივ განბრძნობილმან ამან მამა-

მან გამოიყვანა მარჯვენე იგი განმაცხოველებელი, რომელმან ჩვენ განგვანათლნა, და უქმნა გვადრუცი შვენიერი და მუნ შინა შთაუსვენა სხვათა წმიდათა ნაწილთა თანა წმიდისა სტეფანე პირველმოწამისაჲ, წმიდისა ეგნატი ღმერთშემოსილისაჲ, წმიდისა იაკობ დაჭრილისაჲ, წმიდათა კოზმან და დამიანეთა არაბიელთაჲ, წმიდათა ორმოცთაჲ, წმიდისა პანტელეიმონისი და სხვათა მრავალთა წმიდათა ევლოგიები ცხოველსმყოფელისა საფლავისაჲ.

ამათ ყოველთა წმიდათა მარტვილთა თანა დაუსვენა ხელი მარჯვენე წმიდისა მამისა ჩვენისა ეფთვიმისი და თვით თავით თვისით ჰმსახურებნ. და ოდეს გზასა ვალნ, თვით უტვირთავნ წმიდაჲ იგი გვადრუცი. ამით ესევითარითა სახითა კნინდა და ყოვლისა სოფლისა სახილველ და თაყვანის საცემელ ყო, მთაწმიდითგან ვიდრე შავსა მთასა და ყოველსა ასურეთსა და იარუსალემსა და აღმოსავალადმდე წმიდაჲ მამაჲ ჩვენი ეფთვიმი მარჯვენისა მიერ თვისისა მეფეთაგან და მთავართა, მღვდელთმოდვართაგან და მღვდელთა და ყოვლისა ერისა.

ხოლო ჩვენ პირველსავე სიტყვასა მოვიდეთ.

და ვითარცა დაუსვენნა ნაწილნი მამისა ჩვენისანი კეთილმან მან მუშაკმან სიბრძნისამან, განიზრახა განზრახვაჲ ღმრთივშვენიერი, შემსგავსებული სიბრძნისა თვისისაჲ, რათა მიზეზი იგი ყოველთა კეთილთაჲ და დასაბამი წყალობათა ღმრთისათაჲ, თვალი წყაროსაჲ და ძირი უკვდავებისაჲ — წმიდაჲ მამაჲ იოვანე, მამაჲ წმიდისა მამისა ჩვენისა ეფთვიმისი, არა დაუტეოს გარეშე სამარტვილომსაგან ძისა თვისისა ეფთვიმისსა. რამეთუ ესვენა იგი პირველ ეკლესიასა წმიდათა მთავარანგელოზთასა, და ეგრეთვე სხვანიცა იგი წმიდანი ბერნი: ნეტარი არსენი ნინოწმიდელი ებისკოპოსი და საღმრთოჲ ბერი იოანე გრძელის ძე, რომელნი-იგი გარეგან მონასტრისა სოხასტერსა ერთსა შინა ეკლესიასა წმიდისა სვიმეონ მოხუცებულისასა ესვენნეს, რამეთუ მუნ დაყუდებით ცხონდებოდეს. ესენი დიდად თანამოღვაწე ექმნნეს წმიდასა მამასა ჩვენსა ეფთვიმეს თარგმანებასა შინა წმიდათა წერილთასა და მოშურნე და მობაძავ წმიდათა სათნოებათა მისთა იქმნნეს და მრავალნი წიგნნი ეკლესიისანი ჟამსა სიბერისასა თვისითა ხელითა აღწერნეს.

პირველად აღმოიყვანნა ნაწილნი წმიდისა მამისა იოვანესნი, ვითარცა ვთქუთ, და შვილსა თვისსა თანა დაჰკრძალნა. და მერმე იწყო ძიებად ზემოხსენებულთა ამათ წმიდათა მამათა ნაწილთა. ხოლო არა უწყოდა ადგილი და დიდად მწუხარე იყო. ხოლო განგებითა ღმრთისათა ესევითარითა სასწაულითა პოვნა საწამებლად და პატივად წმიდათა ნაწილთა მათთა ღირსებისა: რამეთუ ხენი დაფნისანი აღმოს-

რულ იყვნეს საფლავსა მათსა ზედა, ხოლო ძირნი ხისანი ქვე შთას-
რულ იყვნეს და გარემოის წმიდათა მათ ნაწილთა მოხვეულ იყვნეს და
ესრეთ ვითარცა ცხოველთა ზე ეტვირთნეს პატიოსანნი იგი ნაწილ-
ნი მათნი და სურნელებაჲ ფრიადი იყნოსებოდა. და ესენიცა აღმო-
იყვანნა და დაუსვენნა ქვეშე კერძო ნაწილთა წმიდისა მამისა ჩვე-
ნისა ეფთვიმესთა. და დაჰკრძალა სამარტვილოჲ იგი განუღებელად
ვიდრე დღენდელად დღედმდე. და შეამკო იგი ყოვლითა სამკაული-
თა, ხატითა და ჯვართა, ქორაკანდლითა, სასანთლითა და ეზოთა
და სხვითა ყოვლითავე ბრწყინვალეობითა, ვითარცა შვენოდა წმიდა-
თა მათ.

და განეწესა, რათა მოუკლებელად სამი კანდელი ენთებოდის და
ყოველივე წესი შეუტვალელებლად აღესრულებოდის მაღლითა წმი-
დისა მამისა ჩვენისა ეფთვიმესითა და მეოხებითა წმიდისა ღმრთის-
მშობელისაჲთა. ამენ.

და ვითარცა დიდი ესე და მაღალი საქმე ესრეთ ღმრთივბრწყინ-
ვალედ და ღმრთივშვენიერად სრულყო, კვალად იწყო მოღვაწებად
ეკლესიისათვის. რამეთუ ზედა ტყვივი არა იყო და წყალი შთადი-
ოდა, ვითარცა წამებენ ხატნი, რომელნი აღხოცილ არიან. რამეთუ
ჩვენი შვენიერებაჲ ესე ეკლესიაჲ არს და ესრეთ უშვერ იქმნებოდა.

ხოლო ამან ნეტარმან კეთილი ღონე მოიპოვა, რამეთუ წარვიდა
წინაშე ღმრთისმსახურისა მეფისა კოსტანტი მონამახისა ქალაქად
სამეუფოდ. და ვითარცა შევიდა წინაშე მისსა, ჯეროანი მოკითხვაჲ
მიაგება ბერსა მეფემან, რამეთუ დიდი სარწმუნოებაჲ აქვნდა მისა
მიმართ და ესვიდა წმიდათა ღოცვათა მისთა. და ჰრქვა მას, ვითარ-
მედ:

— რაჲსათვის მოშვრა სიწმიდე შენი, კაცო ღმრთისაო, ჩვენისა
მომართ ხელმწიფებისა?

პრქვა მას ბერმან:

— გიხაროდენ ქრისტეს მიერ, ჰოჲ ბრწყინვალეო თვითმპყრო-
ბელთა შორის! გიბრძანებს ჩემ მიერ გლახაკისა ყოვლად წმიდაჲ
იგი სასოჲ და შესავედრებელი ღმრთისმსახურებისა შენისაჲ, წმი-
დაჲ ღმრთისმშობელი, რათა მარადის სადიდებელი ტაძარი მისი
არა განირყვნას წყალთაგან, რომელი ჩამოდის ზედა უბურაობითა
მონასტერსა ჩვენსა. აწ ბრძანენ მეფობამან შენმან მოცემად ტყვივი,
რომლისა მიერ დაიბუროს წმიდაჲ ეკლესიაჲ, რათა მას შინა ელოც-
ვებოდის წმიდასა მეფობასა შენსა.

ხოლო მან სიხარულით აღასრულა თხოვაჲ იგი იერისაჲ, ნავთა-
გან სამეუფოთა უბრძანა მოცემაჲ ტყვივისაჲ. რომელი-იგი მოიღო
და დაბურა წმიდაჲ ეკლესიაჲ, ვითარცა ყოველნი ხედავთ, თუ რაბამ

შვენიერ არს და ბრწყინვალე. და ამას ზედა შესძინა და გარეგანი შტოა აღაშენა და ესრეთ ყოვლითურთ სრულყო წმიდაჲ ესე ეკლესიაჲ.

და შემდგომად ამისა იღვაწა შეწევნითა საღმრთოჲთა და აღიხვნა ოქრობეჭედნი მტკიცენი, ღმრთისმსახურთა მეფეთაგან დამამტკიცებელნი ოქრობეჭედთა ჩვენთანი. და მერმე შესძინნა ზღვარნი არამცირედნი პრასტინთა მონასტრისა ჩვენისათა და უმეტეს ყოვლისა — ზღვარი მისოლიმნისაჲ, სადა-იგი ყოველი ხვასტაგი ეკლესიისაჲ უხვებით გამოიზრდების. და კვალად, რამეთუ დიმოსისაგან დიდსა ჭირსა შინა იყვნეს პრასტინნი ჩვენნი, ესრეთ მოსცა უფალმან ჟამი მარჯვე.

12

მას ჟამსა, ოდეს ღმრთისმსახური ბაგრატ აფხაზთა მეფე და დედაჲ მისი მარიამ დედოფალი სამეუფოდ ქალაქად მოვიდეს, აღვიდა წმიდაჲცა ესე მამაჲ ჩვენი წინაშე ღმრთისმსახურთა მათ მეფეთა. და იხილეს რაჲ მეფემან და დედოფალმან და ყოველთა მთავართა და წარჩინებულთა მათთა, განიხარეს სიხარულითა დიდითა, რამეთუ ასმიოდა საღმრთოჲ იგი მოქალაქობაჲ მისი. და მიიღეს წმიდაჲ ლოცვაჲ და მადლი მისი და სულიერი სარგებელი ფრიად მოისთვლეს და ჰმადლობდეს ღმერთსა.

და ესრეთ ყოველივე საქმე მონასტრისაჲ, რაჲცა უნდა, ყოველი კეთილად იურვა. და დიმოსისა საქმე მაშინ გარდასწყდა, რათა მკდიმოსენი პრასტინთა ჩვენთა ვერ შემოვიდოდინ, არამედ, რათა გარეს-გარე, სეკრიტონსავე შინა მიეცემოდის როქისა ჩვენისაგან ლიტრაჲ ერთი დიმოსად, ვითარცა თვით განაწესა ღმრთისმსახურმან მეფემან კოსტანტი მონამახმან და ამას ზედა ოქრობეჭედი შეუქმნა მტკიცე და უქცეველი.

ამისა შემდგომად დაემოწაჟა მარიამ დედოფალი, დედაჲ ბაგრატ მეფისაჲ, და იკურთხა მის მიერ სქემითა. და გამოითხოვა მონამახისაგან ლიტრაჲ ერთი როქად წმიდისა ამის მონასტრისათვის და შემოწირა ესე საუკუნოდ სახსენებელად სულისა თვისისათვის წმიდასა ამას ეკლესიასა. და ეგრეთვე არსენი მოწაფე იყო მისი და ლიტრაჲ ერთი მან შემოწირა წმიდასა ამას ეკლესიასა თავისა პატივთაგან. დაღაცათუ სხვანი ურიცხვნი კეთილნი მოიხვნა ამან კეთილად ხსენებულმან არსენი ფარსმან ყოფილმან. გარნა ესე ლიტრაჲ ა განზრახვითა წმიდისა ამის მამისაჲთა შემოწირა და ოქრობეჭედსა შინა დააწერია.

ესე სამი ლიტრამ განძი და სხვანი ზემოხსენებულნი საქმენი ამის ნეტარისა მამისა ჩვენისა მოღვაწებითა წმიდასა ამას ლავრასა შეეძინეს და ვიდრე უკუნისამდე მტკიცედ და უცვალებელად შეეძინების.

ხოლო რომელი-იგი არა ღირს არს დუმილისა, არამედ ღირს ხსენებისა და შევნიერება აღწერისა და მიმწთომელ მადლსა მას სამოციქულოსა და მაუწყებელ მრჩობლსა ძალსა საკვირველებათასა, რომელი აქვნდა კაცსა მას ღმრთისა შეყვარებულსა, რომლისა მიერ პირველი იგი ხატად ღმრთისა დაბადებულებათ თვისი გამოაჩინა. ვინაჲთგან უწყით ესე ყოველთა, რომელ მოწყალებათ ბუნებით არს კაცსა თანა, ხოლო ვინაჲთგან მცნებისა გარდასლვითა ბუნებითი იგი მჯუღლი და ხატებათ ღმრთისაჲ ორკერძო განიყო, არა ხოლო თუ მოწყალებათ, არამედ ყოველნივე სათნოებანი — რომელნიმე სრულიად კეთილისაგან ბოროტად შეცვალნეს და რომელნიმე მცირესა რასმე ნაწილსა ზედა დაადგრეს.

ხოლო ღმრთისა მსგავსი მოწყალებათ ესე არს, რათა კაცი ზიართა ბუნებისა თვისისათა სწყალობდეს, არამედ, რათა პირუტყვთაცა ზედა მისწვთეს მოწყალებითა, ვითარცა-ესე წმიდაჲ და საკვირველი მამაჲ ჩვენი, რომელი-იგი მან მის შორის ღმრთივბრწყინვალედ გამოაჩინა.

რამეთუ ჟამსა მას, ოდეს-იგი ღმრთისმსახური ბაგრატ მეფე სამეფოჲსა ქალაქსა იყო, ესმა მას საქმე საკვირველი და ყოვლად არა დასაჯერებელი, ვითარმედ: არს ნათესავი სამარიტელთაჲო, ტომისაგან სვიმონ მოგვისა, რომელთა აწინკიან ეწოდების, განთქმულნი გრძნებათა შინა და უკეთურებათა. ხოლო ფილოპატსა მეფისასა მხეცნი შეჩვეულ იყვნეს და ჭამდეს ნადირთა მათ, რომელნი არიან მუნ შინა სანადიროდ მეფისა. ცნა ესე მეფემან მონამახმან და უბრძანა მოყვანებაჲ აწინკიანთა მათ, რათა ხელოვნებითა გრძნებისა თვისისაჲთა მოსწყვიდნენ მხეცნი იგი, ნადირთა მათ მომსრველნი.

ხოლო მათ ბრძანებაჲ მეფისაჲ საქმით აღასრულეს და მრავალი მხეცი მოსწყვიდეს. ცნა ესე მეფემან ბაგრატ, ვითარცა ზემო ვთქუთ, და მოუწოდა აწინკიანთა მათ და ჰრქვა:

— ვითარითა სახითა მოსწყვიდენით მხეცნი იგი, მაუწყეთ.

ხოლო მათ ჰრქვეს:

— ჰოჲ მეფეო, ესე ვითარსა ხელოვნებასა მიწდომილ ვართ, ვიდრელა ხორცსა შევპვრძნობავთ და დავსდებთ ადგილსა მას, სადა მხეცნი იგი მოვიდოდიან, და ჩვენ ხეთა ზედა აღვხდებით და მხეცებრითა ხმითა უხმობთ. და იგინი ხმასა ჩვენსა შემოკრებოიან,

ხორცსა მას ჭამენ და მოკვდებიან მეყსეულად. ხოლო დიდსა შაბათსა შობილი მხეცი არა გვისმენს და არცა ჭამს, არამედ გვეტყვის — თუ კარგი არს, თქვენ ჩამოედით და ჭამეთო. და მშვიდობით წარვალს.

ხოლო მეფემან პრქვა:

— ვიდრე თვალითა არა ვიხილო, არა მრწამს!

და ევედრნეს მეფესა, რათა უბრძანოს მოყვანებად მხეცი ერთი, რათა თვალითა უჩვენონ. ხოლო ვინაჲთგან სხვაჲ მხეცი ვერვინ პოვა, ბრძანა მოყვანებაჲ ძაღლისაჲ, რომლისაჲ უწყოდეს, ვითარმედ სხვასა ჟამსა შობილ იყო და არა ზემოხსენებულსა მას დღესა. და მიუგდეს ხორცი იგი შეგრძნებული.

ხოლო მას ჟამსა წმიდაჲ ესე ბერი მუნ იყო წინაშე მეფისა. და აღიძრა წყალობითა ბუნებითითა, ვითარცა ზემო ვიტყოდეთ, ხატებისათვის და მსგავსებისა ღმრთისა. და მერმე არა ხოლო თუ შეეწყალა, არამედ შურიტაცა საღმრთოჲთა აღივსო, რათა არაქრისტიანეთა შორის ესევეითარი რაჲმე საქმე იხილვებოდის, და უმეტესად მეფეთა და სადა-იგი თვით ნეტარი დახვდეს.

მაშინ მეყსეულად რეცა გამოსახა სასწაული პატიოსნისა ჯვარისაჲ ხორცსა მას ზედა მიგდებულსა. და ვითარცა აღიღო პირუტყვმან მან, მეყსეულად თქვეს განყვანებაჲ მისი, რათა არა დაეცეს და მოკვდეს. და ვითარცა განიყვანეს, ყოვლადვე არარაჲ ევნო. უღონო იქმნეს გრძნეულნი იგი და გულისხმა ყვეს, ვითარმედ წმიდისა მის მიერ უქმ იქმნეს გრძნებანი მათნი. და ევედრნეს მეფესა, რათა შინაგანსა სახლსა შეავლინოს ბერი და ბრძანოს მოყვანებაჲ სხვისა ძაღლისაჲ. და ვითარცა წარვიდა წმიდაჲ იგი, მეყსეულად მოიყვანეს სხვაჲ ძაღლი. და ვითარცა მიუგდეს ხორცი შეგრძნებული, მსწრაფლ ხოლო დაეცა და მოკვდა. და გულისხმა ყვეს ყოველთა, ვითარმედ წმიდისა მის მიერ იყო პირველი იგი სასწაული.

ხოლო ბაგრატ მეფემან, ვითარცა იხილა ესე ყოველთა თანა მთავართა თვისთა, აღივსო სიხარულითა. და მიუთხრეს სასწაული ესე ღმრთისმსახურსა მეფესა კოსტანტის მონამახსა და დიდად განიხარა და ჰმადლობდა ღმერთსა. ხოლო ბაგრატ მეფე იტყვიან ყოვლადვე, ვითარმედ:

— უკეთუ მეახლოს წმიდაჲ ესე, არა მეშინის არცა გრძნებათაგან და არცა წამალთა სასიკვდინეთა.

ამისა შემდგომად, ვითარცა იხილა ღმრთისმსახურმან ამან მეფემან ბაგრატ ესევეითარი ესე მოქალაქობაჲ მისი და უსხეულოთა:

მსგავსი ცხორება და ზემოწერილისა და ამისა სასწაულისა ხილვითა ყოვლითურთ იწყლა სული მისი სიყვარულითა მისითა. და ღონესა ეძიებდა, რათამცა თვისსა მამულსა წარიყვანა.

ხოლო არს მამულსა მისსა წარჩინებული სამღვდელთმოდვრომ საყდართა შორის სამეუფოთა მისისათა — საყდარი ჭყონდიდისაჲ, სადა-იგი მრავალთა წმიდათა მარტვილნი დაუსვენებიან. და თვისი საფლავი მუნ განემზადა, რათა, რაჟამს აღესრულოს, მუნ დაემარხოს. ამის საყდრისა მღვდელთმოდვარი მას ოდენ ჟამსა აღსრულებულ იყო. ამან ღმრთისმსახურმან მეფემან ბაგრატ დიდად აიძულა ნეტარსა მამასა გიორგის, რათა მიითვალოს განგება მისი და იქმნას ეპისკოპოს. ხოლო მან ყოვლადვე არა თავს იდვა, რამეთუ ყოვლითა მოსწრაფებითა ევლტოდა დიდებასა კაცთასა და შფოთსა სოფლისასა და სიმდაბლესა შეიტკბობდა.

და ესრეთ დაყო სამეუფოსა მას ქალაქსა რავდენიმე ჟამი. და ყოველნი საქმენი მონასტრისა თვისისანი განჰმართნა და ნებითა ღმრთისაჲთა კვალად თვისადვე ლავრად მოიქცა და დიდითა სიხარულითა და სიყვარულითა შეიწყნარეს ძმათა. და განაგებდა და იპყრობდა მონასტერსა ამას ჟამ რავდენიმე.

ხოლო ჯერ არს ხსენებად დიდისა მის და სამოციქულოჲსა ხელმწიფებისაჲ, რომელი წმიდამან ამან აჩვენა, რომელ არს შემუსრვაჲ კერპთაჲ და მსახურებისა მათისაჲ უჩინო ყოფაჲ, რომელი-ესე ნეტარმან ამან ჟამთა ჩვენთა მალლად და ღმრთიებრწყინვალედ აღასრულა.

რამეთუ არს მთაწმიდისა პრასტინთა შინა სოფელი ერთი, რომელსა ლივიზდიაჲ ეწოდების, ადგილი რაჲმე მოქცეული, ყური ყოვლად უდაბნოჲ, მთანი უღნარ-მალნარნი. და ვჰგონებ, თუ არავინ წმიდათაგანი მიმწვთარ არს მუნ. ხოლო კაცნი მკვიდრ არიან ბორღალნი, რომელთა სკლავ ეწოდების, ყოვლითურთ უგუნურნი და პირუტყვთ სახენი, წარმდებნი და არაწმიდათა ქვეწარმავალთა მჭამელნი.

ამას პრასტინსა შინა, ვითარცა ვთქუთ, კერპი ერთი დაშთომილ იყო პირველითგან და ვიდრე აქამომდე მარმარილოჲსაჲ, სახითა დედაკაცისაჲთა. ამას, ვითარცა ვთქუ, კაცნი იგი უგუნურნი წუთლა მსახურებდეს და იტყოდეს სიტყვად — მზე და წვიმაჲ, და ყოველი კეთილი მისგან მოგვეცემისო, რამეთუ ხელმწიფებაჲ აქვს სიკვდილად და ცხორებად, ვისიცა ენებოსო.

ესევეითარსა რაჲ უკეთურებასა შინა წარმატებულად იხილნა კაცნი იგი, მსახურნი მისნი, ელმოდა და ეძვინებოდა სულსა მისსა წყალობისათვის მათისა. და აღვიდოდა რაჲ იგი ოდესმე კვალადცა

ქალაქად სამეუფოდ და მივიდა მგზავრ პრასტინსა მას ზემოხსენებულსა. მოვიდეს შეცთომილნი იგი კაცნი და ეტყოდეს წმიდასა მას:

— უკეთუ გნებავს, რათა განმარჯვებული შემოიქცე ყოვლითა საურავითა შენითა, ევედრე ღმერთსა ჩვენსა, რათა შეგეწიოს წინაშე მეფისა!

ხოლო წმიდამან პრქვა მათ:

— კეთილ, კეთილ, გვალეთ და მიჩვენეთ, და მადლიერ ვარ თქვენდა ესევითარისა ამის კეთილისა თხრობისათვის.

და წარიყვანეს ბერი კაცთა მათ ყრუმსა მის მიმართ და უსულო-სა ღმრთისა მათისა. და ვითარცა იხილა იგი, პრქვა მათ:

— იყოს ჟამისად, ხვალე თვისაგან მოვიდე და ვეზრახო მას.

და ხვალისაგან ვითარცა განთენა, მოღებად სცა ურომ მჭედლისაგან და წარვიდა თვით ბერი იკონომოსითურთ ორთა თანა სხვათა კაცთა. და ვითარცა მიეახლა, გამოისახა სასწაული პატიოსნისა ჯვარისაჲ შუბლსა თვისსა და იწყო თქმად სახარებასა იოანეს თავისასა: „პირველითგან იყო სიტყვაჲ“ და შემდგომი. ხოლო კაცნი იგი ეტყოდეს, ვითარმედ:

— აჰა ესერა, მოგკლავს!

ხოლო ბერმან განიცინნა და ვითარცა ახოვანი შეჭურვილი ჯვართა ქრისტესითა მიუხდა მეყსეულად კერპსა მას, აღიღო ურომ იგი და უხეტჲნა და ესრეთ წვრილ-წვრილად დამუსრა, რომლის ნამუსრევი სახილველად წუთ იხილვების და საღმრთოსა მას შურსა კაცისა მის წმრთისასა წამებს.

14

ხოლო რამეთუ წინამსწარმეტყველებისამცა მადლი აქვნდა წმიდასა ამას, რომელი-ესე დღესამომდე ვითარცა ნათელი მზისაჲ ბრწყინავს და ღმრთივშვენიერად აღსრულებულად იხილვების. რამეთუ ჟამსა მას, ოდეს-იგი თეოდორა დედოფალსა ეპყრა ბერძენთა მეფო-ბაჲ, ითხოვა ბაგრატ აფხაზთა მეფისაგან, რათა მოსცეს ასული მისი მართა და შვილად თვისად აღზარდოს.

ხოლო მეფემან ბაგრატ სიხარულითა დიდითა წარმოგზავნა შვილი თვისი მართა კაცთა თანა საკუთართა თვისთა. ხოლო მათ დღეთა შინა განგებითა საღმრთოთა თეოდორა დედოფალი აღესრულა. და მასვე ჟამსა მარიამ დედოფალი, დედაჲ ბაგრატ მეფისაჲ, მუნ იყო. და წმიდამცა ესე მამაჲ ჩვენი მუნვე იყო მიზეზითა რომელთა-მე საქმეთაჲთა.

ხოლო ვითარცა ვთქუთ, მი-რამ-იცვალა თეოდორა დედოფალი,

მეყსეულად მართა, ასული ბაგრატისი, სამეუფოდ შემოიყვანეს. და ვითარცა იხილა წმიდამან ამან მართა, სასმენელად ყოველთა წინამსწარმეტყველა და თქვა, ვითარმედ:

— უწყოდეთ ყოველთა, ვითარმედ დღეს დედოფალი განვიდა და დედოფალი შემოვიდა.

ხოლო მაშინ დაყო მცირედი ჟამი და კვალად ზევე წარიყვანეს მართა. ხოლო ოდეს მოიწია ჟამი, კვალად მოსთხოა დუკიწმან და სძლად თვისად სამეუფოსა ამას ქალაქსა შემოიყვანა.

მაშინ რომელთა ასმიოდა წინამსწარმეტყველებამ ბერისამ, იხილეს რამ აღსრულებულად, ყოველთა დაუკვირდა და პმადლობდას ღმერთსა, რომელი წინამსწარ ყოველსავე გამოუცხადებს ნებისყოფელთა თვისთა. და ეგრეთვე მარიამ დედოფალმან ჰრქვა წმიდასა მას, იყო რამ იგი აღმოსავლეთს, ვითარმედ:

— მამაო, აღესრულა წინამსწარმეტყველებამ შენი, რომელი-იგი ოდესმე სწინამსწარმეტყველე მართაისთვის.

15

ესრეთ რამ იყო და ესევეთარიტა ცხორებითა ბრწყინვიდა და ესრეთ განაგებდა მისდა რწმუნებულთა მათ სამწყსოთა. რამეთუ ოდესმე სამეუფოს არნ წინაშე ღმრთისმსახურთა მეფეთა საჭიროთათვის და სათანადოთა საქმეთა და კვალად ოდესმე მონასტერს არნ და განაგებნ სამონასტროთა საქმეთა და ცხორებასა ძმათასა პმართებნ და განაწესებნ.

მაშინ გულისხმა ყო და განიზრახა ღმრთისამიერიტა განგებითა, ვითარმედ ღმრთივმონიჭებული იგი ტალანტი არა აღორძნდებოდა, რომელ არს ღმრთივსულიერთა წიგნთა თარგმნამ. იჟმნა წინამძღვრობისაგან და შენდობამ ითხოვა ძმათა ყოველთაგან. ხოლო იგინი დაღაცათუ შეწუხნეს და ფერხთა მისთა შეუვრდეს, არამედ არა თავს იდვა მორჩილობამ, ვითარცა ზეგარდმო ღმრთისა მიერ აღძრულმან და გულსავე კმნილმან. და ესრეთ გამოვიდა მონასტრით, რომელ ვიდრე ფოლადმდეცა არა აულია მონასტრისამ. და წიგნნი, რომელნი ეთარგმნნეს დეკანოზობასა შინა გინა წინამძღვრობასა, ყოველნივე ეკლესიასა დაუტევნა: სვინაქსარი დიდი, სახარებაი გამოკრებული, პავლე გამოკრებული, კურთხევანი, სტუდიელი და სხვანი რაოდენნიმე წიგნნი. და ესრეთ ცარიელი გამოვიდა მონასტრით, რომელ გარე ღმრთისმოყვარეთა კაცთა მისცეს საგზალი.

რამეთუ ორგზის იქმნა სივლტოლამ მისი. ხოლო უკანამსკნელ

ესე იყო. რამეთუ მიზეზი პირველისა სივლტოლისაჲ ესე იყო, ვინა-
ჲთგან არა ენება წინამძღვრობაჲ, არამედ მოსურნე იყო თავისა
თვისისა თანა მყუდროებით ყოფასა და ევლტოდა შფოთთა და ამბო-
ხებათა. ამისთვის ფარულად ყოველთაგან სივლტოლაჲ იხუმია და
შავსა რაჲ მთასა მივიდა, დიდად იბრალა გიორგის მიერ, თვისისა
მომძვრისა, დატევებისათვის პირმეტყველთა ცხოართა. და მოახსე-
ნებდა სიტყვასა მას მაცხოვრისასა, რომელსა ეტყოდა მოციქულსა
პეტრეს, ვითარმედ: „უკეთუ გიყვარ მე, დამწყსენ ცხოარნი ჩემნი“.

ამის მიზეზისათვის ბრძანებითა მოძღვრისა თვისისაჲთა კვა-
ლადცა მთაწმიდასვე მოვიდა და იძულებითა ყოველთა ძმათაჲთა
კვალად ხელყო საქმესა წინამძღვრობისასა. და დაყო ჟამ რავდენმე
პირველ აღწერილითა ამით განგებითა. და მერმელა იქმნა მეორე
იგი წარსლვაჲ მისი თარგმანებისათვის წმიდათა წიგნთაჲსა. და
ესრეთ შევიდა ქალაქად სამეუფოდ და მეფისაგან თავისუფლებაჲ
მიიღო. დაღაცათუ უძნდა მეფესა, რამეთუ დიდად ესვიდა, არა წინა-
აღუდგა. არამედ თანაშეწევნითა მარიამ ბაგრატიის დედისაჲთა, რა-
მეთუ იგიცა მუნ იყო, ვითარცა პირველ ვთქუთ, სამისა კაცისა პური
სვიმონ-წმიდას აღიღო და ესრეთ წიგნითა სამეუფოჲთა შავსა მთასა
მიიწია. ხოლო მათ სიხარულით შეიწყნარეს და დიდი სიყვარული
წინაუყვეს და ყოვლითურთ აღაშენეს.

ხოლო ამისა შემდგომად მარიამ დედოფალი, დედაჲ ბაგრატიის
მეფისაჲ, ქალაქით სამეუფოჲთ ქალაქად ანტიოქიად მოვიდა. რამე-
თუ ეგულებოდა წარსლვაჲ წმიდად ქალაქად იერუსალემდ ლოცვად
და თაყვანისცემად წმიდათა მათ და განმაცხოველებელთა ადგილთა.
და აქვნდა ბრძანებაჲ სამეუფოჲ თავადსა თანა და პატრეაქსა ანტიო-
ქიისასა, რათა ყოვლითა დიდებითა და პატივითა წარგზავნონ. ხო-
ლო პატრეაქსან და მთავარმან განიზრახეს და გაიგონეს თანაზრახ-
ვითა მამისა გიორგისითა, ვითარმედ:

— არა კეთილ არს აღმოსავალისა მეფეთა დედაჲ რათამცა სასარ-
კინოზეთს წარვიდა, ვინაჲთგან ცოდვათა ჩვენთაგან იგინი უფლე-
ბენ ქვეყანასა მას.

და ესრეთ პირითა თვისისა მოძღვრისა გიორგისითა მოახსენეს
დედოფალსა და წარსლვისაგან დაახრწიეს. ხოლო იგი დაღაცათუ
შეწუხდა, არამედ ნებასა ღმრთისასა ვერ წინააღუდგა. მაშინ ეკედრა
წმიდასა ამას ბერსა, რათა შეიწყალოს სული მისი, ვითარცა შეუწყა-
ლებიაცა, და იღვაწოს ცხოვრებისათვის მისისა, ვინაჲთგან თვით ვერ
ღირს იქმნა შესლვად წმიდათა მათ და თაყვანისსაცემელთა ადგილ-
თა. გარნა რათა საფასე იგი, რომელი საგზლად აღუკაზმა, წარიღოს
იგი იერუსალემდ და გლახაკთა მათ და დავრდომილთა განუყოს

წმიდისა ქალაქისათა და მონასტერთა მათ წმიდათა, რომელნი შენ არიან გარემოჲს მისა.

ხოლო ბერსა დაღაცათუ შეუძნდა საქმე ესე, ვინამთგან წმიდათა წიგნთა თარგმნისაგან დაეხრწეოდა, არამედ უმეტესადლა ცხოვრებისათვის სულისა მისისა მოსწრაფე იყო და სიტყვაჲცა იგი მოციქულისა ეხსენა, რომელსა-იგი მისწერს კორინთელთა მიმართ, ვითარმედ: „აწ, ესერა, აღვალ იერუსალემდ მსახურებად წმიდათა“ და შემდგომი. რომლისათვისცა აღიღო საფასე იგი წარსაგებელად განმზადებული და შეწევნითა ღმრთისაჲთა მოწაფისა თანა ერთისა წარემართა და წმიდად ქალაქად მშვიდობით და უვნებელად მიიწია და წმიდანი იგი ადგილნი მოილოცნა და წმიდათა მამათა ლოცვაჲ მიიღო და საფასე იგი წარცემული ყოველთა ნაკლულევანთა და უღონოთა უხვებით განუყო.

და ნეტარი მამაჲ პროხოტე მაშინ ოდენ ჯვარის მონასტერსა აშენებდა. ესე იხილა და საფასითა ფრიად შეეწია. ხოლო ღირსი იგი ბერი ევედრებოდა, რათა პირველი ნაყოფი წმიდათა წიგნთა მისთაჲ ცხოველსმყოფელსა ჯვარსა მიაწიჭოს, რომელი-იგი დაღაცათუ მაშინ ვერ იქმნა, ხოლო უკანამსკნელ, შემდგომად პროხოტეს მიცვალებისა, მოწაფეთა მისთა ნებაჲ მისი აღასრულეს და სათვეონი და მარხვანი წმიდასა მას მონასტერსა დასხნეს.

16

ხოლო ზვენ პირველსავე სიტყვასა მოვიდეთ.

ვითარცა სრულყო ყოველივე ნუგეშინისცემამ და მოღვაწეობამ გლახაკთაჲ წმიდამან მამამან გიორგი, წარემართა კვალად შავსა მთასა და ნებითა ღმრთისაჲთა მშვიდობით მიიწია და ღმრთისმსახური იგი დედოფალი განამხიარულა, რომელი-იგი შემდგომად მცირედისა მამულად თვისად სამეუფოდ ძისა თვისისა თანა ბაგრატ მეფისა წარვიდა.

ხოლო წმიდამან ამან ბერმან მოიცალა ყოველთა აჩიო შფოითა და საურავთაგან და ყოვლისა ზრუნვისაგან თავისუფალმან იწყო თარგმანებად წმიდათა წიგნთა, ვითარცა სული წმიდაჲ მოსცემდა.

რამეთუ ესე ყოველთა უწყით, ვითარმედ ეგევითარი თარგმანი, თვინიერ წმიდისა მამისა ზვენისა ეფთვიმესსა, სხვაჲ არა გამოჩინილა ენასა ზვენსა და ვგონებ, თუ არცა გამოჩინებად არს!

და უფროჲსნი წიგნნი ღამით უთარგმნიან. და ესრეთ შეუსვენებელად თარგმნინ და კანონსა თვისსა დაუკლებელად აღასრულეჲს

და რამეთუ რით არა სცემდა განსვენებასა თავსა თვისსა, არამედ დღე და ღამე ტკბილსა მას თაფლსა წიგნთა საღმრთოთასა შერებოდა, რომელთა მიერ დაატკბო ენაჲ ჩვენი და წმიდანი ეკლესიანი განაშვენნა და წერილთა თვისთა ოქროთა განამდიდრნა უხვად და გარდარეულად.

რამეთუ ემსგავსა იგი ოქროჲსა გამომღებელსა მას ხელოვანსა, ვითარცა-იგი ქიმიათათვის წერილ არს, რომელნი-იგი მრავალღონეობითა სიბრძნისაჲთა სიღრმეთაგან ქვეყანისათა ოქროსა გამოიღებენ და ბრძმედისა მიერ და ცეცხლისა ბრწყინვალეებასა მისაჲ წარმოაჩენენ. ეგრეთვე წმიდისა ამის მამისა ჩვენისა გონებაჲ სიტყვიერისა ამის ოქროჲსა ბრძმედ იქმნა, მადნობელ ცეცხლითა სული-სა წმიდისაჲთა, განმახურვებელ და განმარჩეველ ოქროჲსა ბრძენისაგან და თიხისა. რამეთუ რომელნიმე წიგნნი, სრულიად არა ყოფილნი და ენისა ჩვენისაგან უცხონი, სიღრმეთაგან უმეცრებისათა ნათლად გამოაბრწყინვნა.

ხოლო სხვანი, ოდესმე თარგმნილნი და წუთ ვერკეთილად გამოღებულნი, გინათუ ჟამთა სიგრძითა უცებთა და უგუნურთა მხმარებელთაგან დაგესლებულნი, ვითარცა ვთქუთ, ბრძმედსა მას შინა წმიდისა მის გონებისა თვისისასა გამოადნვნა და გამოახურვნა. ხოლო კვალად სხვანი წიგნნი, წმიდისა მამისა ჩვენისა ეფთვიმის მიერ თარგმნილნი და წუთ უცალოებისაგან ვერ სრულქმნილნი, არამედ სულმცირედ აღწერილნი, განასრულნა და განავრცელნა. კვალად სხვანი რომელნიმე ბერძულსა შეაწამნა და ყოვლისა ნაკლულევანებისაგან განასრულნა და სიტყვადუხჭირობისა და ვერაგობისაგან განაშვენნა და განაბრწყინვნა, ვითარცა თვით თავადი სახარებაჲ და პავლე.

ხოლო ჯერ არს, რათა სახელითცა რაოდენნიმე მოვიხსენნე წიგნნი, რომელნი მას ნეტარსა უთარგმნიან, რათა მათ მიერ ეუწყოს ქრისტეს მორწმუნეთა მოღვაწებაჲ წმიდისა ამის კაცისაჲ. რამეთუ არა თუ მთაწმიდას და შავსა მთასა ოდენ თარგმნა, რათამცა თვითოეულად აღვრაცხენით, არამედ სამეუფოს და გზას სულუმბრიას, ანტიოქიას, სვიმეონწმიდას და კალიპოსს და სხვათა ესევეითართა ადგილთა. რამეთუ რომელნიმე წიგნნი ორკეცად და სამკეცად გარდაწერილ არიან, რომელ-ესე მოსაგონებელადცა დიდ არს, ვითარმცა ესოდენნი წიგნნი ერთმან კაცმან მზანი თარგმნილნი ცხორებასა შინა თვისსა აღწერნა, არა რომელმცა ბერძულისაგან სრულიად თარგმნნა, ვითარ-ესე კაცმან ამან საკვირველმან მაღლად და ღმრთივბრწყინვალედ აღწერნა.

თარგმნა უკვე, ვითარცა ვთქუთ:

[ჩამოთვლილია გიორგის მიერ თარგმნილი ძეგლები].

ხოლო უკეთუ ვინმე იყოს მოსწრაფეთაგანი და მამის მოყვარე, უფროადა ვთქვათ, თუ — ღმრთისმოყვარე, და უნდეს ცნობის ძალი თვითთუელისა წიგნისაჲ, თუ რაჲ სწერია, ამისვე წიგნისა ბოლოსა პოოს აღრიცხულად და განმარტებულად თვითთუელისა წიგნისა ზანდუკი და ანდერძი ღმრთივშვენიერად და ბრწყინვალედ, რომელი წმიდამან ბერმან იოანე პატრიკმან, პეტრიკ ყოფილმან, აღწერა, რაჟამს-იგი თავისა თვისისათვის გარდაიწერნა წმიდანი ესე წიგნნი, ყოველნი წვლილ-წვლილად აღირიცხვა — გალობაჲ და დასადებელი, ფრიადითა შრომითა და გულსმოდგინებითა.

ესე ყოველნი და ამათსა ფრიად უმრავლესნი წიგნნი თარგმნნა ღმრთივშემოსილმან მამამან ჩვენმან გიორგი და ესრეთ აღაორძინა მისდა რწმუნებული იგი ტალანტი.

17

ხოლო საყოფელად არნ ოდესმე სვიმეონწმიდას და ოდესმე კალიპოსს. და ესრეთ არა სცემდა განსვენებასა თავსა თვისსა, ვიდრე არა ყოველნი განაკვირვნა, არა ხოლო თუ ქართველნი, არამედ ბერძენნიცა და ასურნი. რომლისათვისცა ეუწყა მოქალაქობაჲ მისი ნეტარსა იოანე პატრეაქსა ანტიოქიისასა. მოუწოდა და ეზრახა საღმრთოთა წერილთაგან მრავალსაჲდ: პირველად სარწმუნოებისათვის მართლისა და კანონთათვის საეკლესიოთა და მერმე სულსა სარგებელისათვის, სათნოებათათვის და ვნებათა. და ვითარ ყოველსა შინა გამოცდილად პოა, მერმე ყოველი ცხორებაჲ თვისი მას შეჰვედრა. და მას ჰკითხავნ გულისსიტყვათა თვისთა და ყოველთავე საეკლესიოთა საქმეთა.

და რაჟამს-იგი შურითა მტერისაჲთა ცეცხლი აღედვა ღმრთისა ქალაქსა და ტაძარი წმიდისა მოციქულისა პეტრესი დაიწვა, ხოლო პატრეაქი მრავალთა მწუხარებათა და ურვათაგან შეპყრობილ იყო, ვიდრე არა ბერი ესე წმიდაჲ მივიდა და სიტყვითა ნუგეშინისცემისაჲთა და სწავლითა სულიერიითა ყოველი მწუხარებაჲ და გლოვაჲ მისი განაქარვა, რომლისათვისცა აღიარებდა და იტყოდა:

— უკეთუმცა სიწმიდე შენი არა მომაშვრალ იყო, პოა წმიდაო მამაო, კნინლამცა და მწუხარებათა მიერ ჯოჯოხეთად შთასრულ იყო სული ჩემი!

ესრეთ წმიდაჲ ესე პატრეაქი, ესევითარითა სიყვარულითა და სარწმუნოებითა აღსაესე კაცისა ამის ღმრთისაჲთა, შემდგომად მცირედისა უფლისა მიმართ მიიცვალა.

და შემდგომად მისა დაიპყრა საყდარი მისი თევდოსი სამეუფო-ელმან, კაცმან მაღალმან და ფილოსოფოსმან და ორითავე ცხორე-ბითა გამოცდილმან. ხოლო არა აქვნდა წუთ მეცნიერებაჲ წმიდისა ამის ბერისა მიმართ, ვითარცა ახალშემოსრულსა. და ესე იქმნა მიზეზი და დასაბამი მათისა ურთიერთარს შემეცნიერებისაჲ.

რამეთუ კაცნი ვინმე სვიმეონწმიდელნი შურითა საეშმაკოთა აღიძრნეს ჩვენ ქართველთა ზედა და ენება, რათამცა ნათესავი ჩვენი ძირითურთ აღმოჰვნვრეს სვიმეონწმიდით. და განიზრახეს გვლარ-ძნილებით, რათა წმიდასა ამას და მართალსა სარწმუნოებასა ჩვენსა ბიწი რამეჲ დასწამონ და ესრეთმცა სრულიად აღმოგვვნვრნეს დიდებულისა ამისგან ლავრისა პირველთგან თვით წმიდისა სვიმეონის მიერ დამკვიდრებულნი. და ესრეთ ბოროტად შეიზრახნეს და წარვიდეს თევდოსი პატრეაქისა წინაშე, ვითარცა ახლად შემოსრუ-ლისა და წუთ უმეცარისა და დაცვივეს წინაშე მისსა რეცა მომჭირ-ნედ და ჰრქვეს მას:

— შეგვეწიენ, წმიდაო მეუფეო, და გვიხსნენ დიდისა ჭირისაგან და განგვათავისუფლენ კაცთაგან ამაოთა და უცხოთესლთა! რამეთუ არს მონასტერსა შინა ჩვენსა ვითარ სამეოცი კაცი, რომელნი ქარ-თველად სახელიდებენ თავთა თვისთა და არა უწყით, თუ რასა ზრახვენ ანუ რაჲ არს სარწმუნოებაჲ მათი. და ესრეთ დორიასად ზოგი მონასტრისაჲ დაუპყრიეს.

და ესმა რაჲ ესე პატრეაქსა, დაუკვირდა და ჰრქვა მათ:

— და ვითარ ეგების ესე, რომელმცა ქართველნი არა მართლ-მადიდებელნი იყვნეს?

რამეთუ წუთ უმეცარ იყო ნათესავსა ჩვენსა. ხოლო იგინი დაუმ-ტკიცებდეს და რეცა უკეთურებისა საფარველად ჰრქვეს მას, ვი-თარმედ:

— არა უწყით, თუ ქართველნი არიან ანუ სომეხნი. და ვერცა ხუ-ცესი მათი ჟამსა წირავს მონასტერსა შინა ჩვენსა!

ხოლო ესე მართალი თქვეს, რამეთუ ვიდრე აქამომდე მრავლით ჟამითგან ქართველი ხუცესი სვიმეონწმიდას ჟამსა ვერ წირვიდა ამის მიზეზისათვის, რამეთუ რომელსამე ჟამსა სოფლური ვინმე ხუ-ცესი ახლად ჩამოსრული წმიდისა სვიმეონის სვეტსა ზედა გასრულ იყო ჟამისწირვად ქალამნითა და საბეჭურითა თვინიერ სამღდელო-მსა შესამოსლისა, ვითარცა იყო პირველად წესი ჩვენი. და ამის-თვის არა უტეობდეს ქართველსა ხუცესსა ჟამისწირვად, არამედ განეწესა, რათა მათ თანა ეზიარებოდინ. და ნუვინ ჰგონებს, თუმცა სხვაჲ რამეჲ მიზეზი ყოფილ იყო. და კაცთა მათ ამაოთა პატრეაქსა

ესე გააგონეს. ხოლო იგი განცვიბრდა ამას ყოველსა ზედა და პრქვა მათ:

— არავინ არსა ნათესავსა მათსა შორის ბერძულისა ენისა მეცნიერი და წერილთა სწავლული?

ხოლო მათ, უნდა თუ არა, აღიარეს, ვითარმედ:

— ჰე, არს ერთი ვინმე მონაზონი ღრამატიკოსი და ბერძულთა წიგნთა ქართულად თარგმნის.

მაშინ პატრეაქმან მსწრაფლ ბრძანა მოყვანებაჲ ბერისაჲ.

ხოლო ვითარცა შევიდა ბერი წინაშე მისსა, მოიკითხა პატივით და უბრძანა დაჯდომაჲ. და იწყო უბნობად ბერისა ღმრთივსულიერთა წიგნთაგან. და რასა იგი ჰკითხვიდა, ყოველსავე ღმრთივშენიერად მიუგებდა.

მაშინ გულისხმა ყო პატრეაქმან, ვითარმედ მადლი ღმრთისაჲ დამკვიდრებულ არს მის თანა. და პრქვა ესრეთ ბერსა:

— პატიოსანო მამაო, კურთხეულ არს ღმერთი, რომელ ვიხილე სიწმიდე შენი. და, აჰა ესერა, გხედავ, მოწყალებითა ღმრთისაჲთა დაღაცათუ ნათესავით ქართველი ხარ, სხვითა კვლა ყოვლითა სწავლულებითა სრულიად ბერძენი ხარ. ხოლო მითხარ ნათესავისა შენისათვის — არს რაჲ ნაკლულევანებაჲ მართლისა სარწმუნოებისაჲ მათ თანა, გინა ურთიერთარს განყოფილებაჲ მათ შორის და ჩვენ შორის?

ხოლო ნეტარმან მან გამოისახა სასწაული პატიოსნისა ჯვარისაჲ პირსა თვისსა და იწყო წარმოთქმად მართლისა სარწმუნოებისა ესრეთ, რომელ განაკვირვნა მსმენელნი, რამეთუ სული წმიდაჲ იტყოდა პირით მისით.

მაშინ პატრეაქმან ბრძანა:

— კურთხეულ არს ღმერთი ვითინმე ნაკლულევანებასა სწამებდეს ქართველთა და, აჰა ესერა, მრავლითა სახითა უზეშთაეს იპოვნეს ჩვენსა და უფროჲს ხოლო ქალწულებითა, რომელი-იგი მაღლად უპყრიეს მათ.

და ყოველნივე ეწამებოდის, რამეთუ იყვნეს მეტროპოლიტნი და ეპისკოპოსნი და წარჩინებულნი ანტიოქიისანი, ყოველთავე ადიდეს ღმერთი და წმიდასა მას ქებაჲ შეასხეს და ნეტარებაჲ.

ხოლო პატრეაქმან ცუდის მზრახთა მათ და ამათა კაცთა სვიმეონწმიდელთა ფრიად შეპრისხნა და კანონსა ქვეშე საეკლესიოსა შეყარნა და სხვასაცა მრავალსა ძვირსა უთქმიდა. ხოლო ნეტარმან მან უხვავიშნა პატრეაქისაგან და განუტევნეს.

და რომელსა იგი რეცა სავნებელად ჩვენდა ჰგონებდეს, ესე ჩვენდა სარგებელად იქმნა და სარწმუნოებაჲ ჩვენი ღმრთივბრწყინ-

ვალედ იქადაგა. და მიერთგან დაეწესა, რათა ქართველნი სვიმეონ-წმიდას ჟამსა წირვიდენ. რამეთუ ყოველნი მეცნიერ ხართ, ვიდრე ამის ნეტარისამდე ჟამსა ვერ წირვიდეს.

18

და ესე რამ ესრეთ ღმრთივბრწყინვალედ აღასრულა და განაგო. და კვალად სხვამ საქმე წინა უყო პატრეაქმან ფრიად დიდი და მაღალი. რამეთუ კაცთა ვიეთმე მრავალღონეთა და მანქანათა მოახსენეს და აუწყეს პატრეაქსა, ვითარმედ:

— ვითარ ესე, მეუფეო, რომელ ეკლესიანი და მღდელთმოდვარნი ქართლისანი არა რომლისა პატრეაქისა ხელმწიფებასა ქვეშე არიან და ყოველნი საეკლესიონი წესნი მათ მიერ განეგებიან და თვით დაისვმენ კათალიკოსთა და ეპისკოპოსთა! და არა სამართალ არს ესე, რამეთუ ათორმეტთა მოციქულთაგანი არავინ მისრულ არს ქვეყანასა მათსა. და ჯერ არს, რათა ქალაქსა ამას ღმრთისასა და საყდარსა მოციქულთა თავისასა დაემორჩილნენ და ამისსა ხელმწიფებასა ქვეშე იყვნენ. რამეთუ ნათესავი არს უმეცარი და სამწყსო მცირე. და ჩვენდა მახლობელად არიან და ჯერ არს, რათა ხელმწიფებასა ქვეშე ანტიოქელის პატრეაქისასა იმწყსებოდინ და აქა იკურთხეოდის კათალიკოზი მათი. და ვიყვნეთ ჩვენ ერთ სამწყსო და ერთ მწყემს.

ესე ყოველი განიზრახეს და დაამტკიცეს, რეცა უმეცრებისა ჩვენისათვის, ხოლო წინააღმდეგომი შეემთხვია. რამეთუ იწყო პატრეაქმან სიტყვად ბერისა, ვითარცა, ესერა, აღგვიწერია. და ეტყოდა რომელსამე ლიქნით და რომელსამე მართლად, ვითარმედ:

— შენ, პოჲ ნეტარო მამათ, დაღაცათუ ნათესავით ქართველი ხარ, ხოლო სწავლულებითა და მეცნიერებითა ჩვენივე სწორი ხარ. ჯერ არს, რომელ ეკლესიანი და მღდელთმოდვარნი თქვენნი ხელსა ქვეშე სამოციქულოჲსა ამის საყდრისასა იმწყსებოდინ. და ჰმართებსცა ესრეთ მიზეზითა მახლობელობისაჲთა. და ესე შენგან შესაძლებელ არს, რამეთუ უწყი, ვითარმედ გისმენს მეფე თქვენი, უკეთუ მიუწერო და აუწყო უმჯობესი. ხოლო უკეთუ არა ისმინოს, მიუწერო ოთხთავე პატრეაქთა საყდრის-მოდგამთა ჩვენთა და ვაუწყოთ თვითრჩულობაჲ და ქვედფიცხელობაჲ ნათესავისა თქვენისაჲ, და ვითარმედ თვინიერ სამოციქულოჲსა კანონისა თვით იმწყსებიან და მოციქულთაგან არავინ მისრულ არს ქვეყანასა მათსა. და ესრეთ მრავალსა ღვაწლსა შეგთხინე, ვიდრე არა თვით მეფე თქვენი წინაშე ჩვენსა მოვიდეს და ხელმწიფებასა ჩვენსა დაემორჩილოს!

და ესევეთარნი რაჲ სიტყვანი წარმოთქვნა პატრეაქმან ბერისა მიმართ. ხოლო ნეტარმან ამან დაწყნარებით და ნელიად პრქვა პატრეაქსა, ვითარმედ:

— ჰოჲ წმიდაო მეუფეო, რაჲსათვის-მე ესრეთ ადვილად ხელჰყავ დიდისა ამისა და მალლისა საქმისა მოგონებად და აღსრულებად? და ვინ-მე არიან უგუნურნი იგი განმზრახნი შენნი, ანუ რად ესრეთ უგუნურად შეგირაცხიეს ნათესავი ქართველთაჲ, წრფელი და უმან-კოჲ? აჰა ესერა, ვარ მე უნარჩევესი და უმდაბლესი ყოველთა ძმათა ჩემთაჲ, მე მოგცე მათ ყოველთა წილ პასუხი. მოღებად ეც წიგნი „მიმოსლვაჲ ანდრეა მოციქულისაჲ“ და მუნით გეუწყოს საძიებელი თქვენი.

ხოლო პატრეაქმან უბრძანა თეოფილეს, ნათესავით ქართველსა, რომელი-იგი უკანაჲსკნელ ტარსუს მეტროპოლიტ იქმნა, მოღებაჲ წიგნისაჲ მის. და ვითარ მოიღეს, პირველ წარკითხვისა პრქვა ბერ-მან პატრეაქსა:

— წმიდაო მეუფეო, შენ იტყვი, ვითარმედ თავისა მის მოციქულ-თაჲსა პეტრეს საყდარსა ვზიო. ხოლო ჩვენ პირველწოდებულისა და ძმისა თვისისა მწოდებელისა ნაწილნი ვართ და სამწყსონი და მის მიერ მოქცეულნი და განათლებულნი. და ერთი წმიდათა ათორმეტ-თა მოციქულთაგანი — სიმონს ვიტყვი კანანელსა — ქვეყანასა ჩვენსა დამარხულ არს აფხაზეთს, რომელსა ნიკოფსი ეწოდების. ამით წმი-დათა მოციქულთა განათლებულნი ვართ. და ვინაჲთგან ერთი ღმერ-თი გვიცნობიეს, არღარა უარგვიყოფიეს. და არცა ოდეს წვალებისა მიმართ მიდრეკილ არს ნათესავი ჩვენი. და ყოველთა უარისყოფელთა და მწვალებელთა შევაჩვენებთ და დავსწყევთ. ამას საფუძ-ველსა ზედა მართლმადიდებლობისასა და მცნებათა და ქადაგებათა ზედა წმიდათა მათ მოციქულთასა მტკიცე ვართ. აჟ, უკეთუ ჯერ არს, დაგემორჩილნეთ, — და რეცა განცხრომით პრქვა პატრეაქსა: — წმიდაო მეუფეო, შვენის ესრეთ, რათა წოდებული იგი მწოდებელსა მას დაემორჩილოს, რამეთუ პეტრესი ჯერ არს, რათა დაემორჩი-ლოს მწოდებელსა თვისსა და ძმასა ანდრეას, და რათა თქვენ ჩვენ დაგემორჩილნეთ. — და ესეცა შესძინა, ვითარმედ: — წმიდაო მეუ-ფეო, რომელნი-ეგე ჩვენ უმეცრად და სუბუქად გვხედავთ და თავნი თქვენნი ბრძენ და მძიმე გიყოფიან. იყო ჟამი, რომელ ყოველსა საბერძნეთსა შინა მართლმადიდებლობაჲ არა იპოებოდა და იოანე გუთელ ეპისკოპოსი მცხეთას იკურთხა ეპისკოპოსად, ვითარცა სწე-რია დიდსა სვინაქსარსა.

ესე ყოველი რაჲ წარმოთქვა ნეტარმან ამან, განკვირდა პატრე-აქი ეპისკოპოსთა თვისთა თანა სიმახვილესა გონებისა მისისასა და

რამეთუ ვითარცა მდინარე დაუწყვედელად ესრეთ დიდეს სიტყვანი წმიდათა წერილთანი პირით მისით. განიღმა პატრეაქმან და პრქვა მღდელთმოდვართა მათ და ერსა:

— ხედავთა ბერსა ამას, ვითარ მარტოჲ ესოდენსა სიმრავლესა გვერევის? ვეკრძალნეთ, ნუჲკვე წინააღმდგომი შეგვემთხვიოს და არა ხოლო თუ სიტყვით, არამედ საქმით გვამხილოს ძლეულება ჩვენ და დაგვიმრწენეს და დაგვიმრემლნეს!

მიერ დღითგან ესრეთ შეიყვარა პატრეაქმან და ყოველთა ანტიოქელთა, ვითარცა მამა და მოძღვარი სულიერი. და თვით პატრეაქმან გულისსიტყვათა თვისთა მისა იწყო კითხვად. და რამეთუ პირველ მისა ყოფილი ნეტარი იოანე პატრეაქი მასვე წმიდასა ბერსა ჰკითხვიდა, ვითარცა ზემო ვთქუთ, და ესრეთ მრავლითა პატივითა და ნიჭითა ეპყრა წმიდამ იგი ბერი, ვიდრე იყო იგი ქვეყანასა ანტიოქიისასა. და ოდეს აქვნნ რამე საჭიროჲ გულისსიტყვად, მსწრაფლ წარმოსცემნ სახედარსა და მოიყვანებნ და დიდად სარგებელ იყოფინ ხილვასა მისსა.

აქამომდე არს პატრეაქისა მიმართ სიტყვისგებისა და სიყვარულისა მისისა მისა მიმართ წარმოთქმამ.

19

ხოლო ვითარცა ცნა ღმრთისმსახურმან მეფემან ბაგრატ, ვითარმედ სრულქმნა თარგმანებაჲ წიგნთა საღმრთოთაჲ და მოირწყნეს ეკლესიანი შავისა მთისანი წიგნთა მისთა მდინართა სულთა განმანათლებელითა, რამეთუ ყოველთა მონასტერთა გარდაიწერნეს. და უფროჲს ყოველთაჲსა დიდად იღვაწა სულითა კურთხეულმან ანტონი, ლიპარიტ ყოფილმან, და თვისისა მონასტრისა ბარლაამწმიდისათვის დააწერინა. და წმიდასა ამას ბერსა დიდად პატივ უპყრა და ნუგეშინის სცა და თვისისა მონასტრისაგან გაკვეთილი შეუქმნა და სიმტკიცე თვისითა ხელითა დაუწერა. და შვენიერი ქებაჲ და მადლობაჲ დაწერა მას შინა ღვაწლთა და შრომათა მისთათვის.

ესრეთ რაჲ ყოველნი ეკლესიანი განშვენდეს სამკაულითა წმიდათა წიგნთა მისთაჲთა, ხოლო ეკლესიანი აღმოსავლეთისანი წუთნაკლულევან იყვნეს. იწყო ღმრთისმსახურმან მეფემან ბაგრატ და ძემან მისმან გიორგი, დედოფალთა, კათალიკოზთა და ყოველთავე მღდელთმოდვართა და მთავართა ვედრებად და წვევად, რათა აღმოსავლეთს განვიდეს და იხილონ წმიდამ იგი და იკურთხნენ და განათლდენ მის მიერ. და კვალად რათა ნამუშავეი იგი მისი ღმრთივმონიჭებული იხილონ და აღივსნენ სიხარულითა.

და ესრეთ მრავალგზის მოუწერნ ღმრთისმოყვარე მეფე ბაგრატ და დედამ მისი მარიამ დედოფალი, ვითარმედ:

„წმიდაო მამაო, მანდა, შავსა მთასა, მცირედნი არიან მონასტერნი ჩვენნი, რამეთუ ქვეყანაი არს უცხოჲ. ხოლო ჩემი სამეფოჲ ვრცელ არს და დიდ ფრიად და მაღალ, და ეკლესიანი და სამღდელოთმოდვრონი და მონასტერნი ფრიად მრავალ და დიდებულ. აწ არწმუნოს ღმერთმან სიწმიდესა თქვენსა, რათა ჰბრძანო და მოშვრე. და ჩვენ ვიკუროთხნეთ თქვენ მიერ და განვნათლდეთ. და კვალად ეკლესიანი ჩვენნი აღივსნენ მდინარეთა მაგათგან სულთა განმაცხოველებელთა წიგნთა თქვენთა ღმრთივსულიერთა“.

ხოლო ნეტარმან ამან ყოვლადვე არა თავს იდვა, რამეთუ ყოვლითა მოსწრაფებითა ევლტოდა დიდებასა კაცთასა და შფოთსა სოფლისასა და სიმდაბლესა შეიტკობდა. და კვალად ზემოხსენებული-საცა მიზეზისაგან ეშინოდა — ნუჲკვე მღდელოთმოდვრად დაადგინონ. ვიდრე არა კვალადცა თვისითა ხელითა სიმტკიცე მოუწერა ღმრთისმსახურმან მეფემან, ვითარმედ — არაჲ უნებელი დაგეპატიჟოსო, და ვითარმედ:

„წმიდაო მამაო, არა თუ ოდენ წიგნთათვის ვარ, რათა განათლდენ ეკლესიანი ჩვენნი, არამედ რათა თვით მე განვნათლდე ხილვითა თქვენითა და სული ჩემი ხელთა თქვენითა შევჰვედრო და ძე ჩემი და ყოველნი თვისნი ჩემნი სიწმიდისა თქვენიისა მიერ იმწყსებოდინ და განისწავლებოდინ, და რათა ღმერთსა ნიჭად მიუპყრნე სულნი ჩვენნი“.

ხოლო იხილა რაჲ საღმრთო მან ამან მოხუცებულმან სარწმუნოებაჲ იგი და სიყვარული ღმრთისმსახურისა მეფისაჲ მისსა მიმართ და მრავალგზის მოწერაჲ და იძულებაჲ წარსლვისა მისისათვის, და ეძიებდა ცნობად ნებასა ღმრთისასა, რომლითამცა გულსავსე იქმნა. მაჲინ წმიდათა მოციქულთა მიერ ქმნული იგი საქმე ხელყო, და რამეთუ ეგრეთცა იყო ჩვეულებაჲ მისი: რაჟამს საქმისა რამსათვის-მე უნებნ გულსავსე ყოფის, თუ არს-მეა ნებაჲ ღმრთისაჲ, წილნი დაწერნის და საკუროთხველსა ქვეშე დასხნის და მღდელმან ზედა ჟამი წირის და რაჲცა აღმოჰხდის, იგიცა დაამტკიცის.

და ეგრეთვე ყო აწცა, რომლითა გულსავსე იქმნა. და ესრეთ მიუწერა დამორჩილებაჲ მეფესა. ხოლო მას ვითარცა ესმა, განიხარა ფრიად. და წარმოავლინა საკუთარი თვისი იოვანე და სახედარნი და განძი, რაოდენი კმაეყოფოდა მას და მოწაფეთა მისთა. წარმოსცა და დაწერნა წიგნნი პატრეაქისა თანა და ღუკისა ანტიოქიისაჲსა წარგზავნისა ჩვენიისათვის. და ესრეთ მოიწინეს მწოდებელნი ჩვენნი.

აქამომდე არს სიტყვა ჩვენი ზემოსხენებულთა მათ ძმათა მიმართ, რომელთა გვაიძულებს შობითგანვე აღწერა ცხორებისა მისისა. ჰოა ნეტარო, რამეთუ თქვენ აქამომდე ყოველსავე თვით მეცნიერ ხართ. და ვითარმცა არა მეცნიერ იყავ, რომელი-იგი იოტოდენსაცა გულისსიტყვასა არა დაჰფარვიდა თქვენგან!

ხოლო ამიერიტგან წარსლვისა ჩვენისათვის აღმოსავლეთად და ვიდრე სამეფოდ მოსლვადმდე და ამიერ სოფლით მიცვალებად ყოველივე ვაუწყო სიწმიდესა თქვენსა, რომელმან-ეგე ფრიად მაიძულე და მიბრძანე შეუკადრებელთა შეკადრებად. და ესე წარმოვთქვი ფრიად მოკლედ და სულმცირედ, რამეთუ ესოდენ შორს ვარ სიწმიდისა მისისაგან, ვითარცა ცაა ქვეყანისაგან და ვითარცა აჩრდილი მსგავსებისაგან კაცისა. და კვალად მაიძულებს აღწერად ბრძანებათ თქვენი, თუ ვითარ წარვედით ზე და თუ ვითარ იქმნა ნეტარი იგი მიცვალებათა მისი.

ხოლო მე, ვითარცა მოგზაურსა უდებსა, რომელი განზოგებასა გზისასა არა მიწევნულ არნ და დაიხსნის, ეგრეთვე მცონის, რამეთუ წუთ ძირსა თანა მთისასა ვიქცევი და თავსა არა აღსრულ ვარ. არამედ ქრისტე, ჭეშმარიტი ღმერთი, იყავნ ჩემ თანა და წმიდაა მადლი თქვენი, რათა უცთომელად წარვემართო გზასა. სიტყვისა ჩემისასა.

რამეთუ ვითარცა წარმოვემართებოდეთ საკვირველისა მაგის მთისაგან, ვილოცეთ სამარხოსა წმიდისა სვიმეონისსა და მართაქსსა და მადლი მათი და ლოცვა თქვენი საგზლად მოვიღეთ. გამოვედით ანტიოქიით და მოვიწიენით ვიდრე დიდად მდინარედ ევფრატად. და მუნ გვეუწყა, ვითარმედ მიშვებისათვის ცოდვათა ჩვენთაჲსა თურქთა დაუპყრის ყოველი შუამდინარე და ისაური და საბერძნეთი. ხოლო ჩვენ, გვესმა რაჲ ესე, შევიქცით მიერ და სევასტიით კერძო მივიდოდეთ. გვეგონა, ვითარმედ მათ კერძოთა მშვიდობაჲ არს.

ხოლო უწინარეს ჩვენსა მისრულ იყვნეს თურქნი და აელო ქალაქი იგი და დაეწვა. და ჩვენ არაჲ უწყოდეთ და მივიდოდეთ და კინილადა მცირედ ხელთა მათთა შთავარდებოდეთ, უკეთუმცა წყალობასა ღმერთისასა არა აღეპყრა ხელი. რამეთუ ხმაჲ გვესმა ყოველთა, ვითარმედ:

— სადა წარხვალთ?

და, უწყის უფალმან, კაცი არა გვიხილავს, გარნა თუ ხმაჲ ანგელოზისაჲ იყო!

ესრეთ შევიქცით და მათა მივჰმართეთ და დიდითა შრომითა

და დღე და ღამე სლვითა კესარიად მოვედით. და მუნით წარმოვედით და ზღვასა მოვჰმართეთ, რამეთუ ხმელთ არღარა ეგებოდა. და ნებიტა ღმრთისაჲთა ევხაიტს მოვიწიენით, სამარტვილოსა წმიდისა თევდორესსა. ხოლო მღდელთმოდღვარმან მის ადგილისამან კეთილად შეგვიწყნარნა და გვისტუმრნა და დიდი სიყვარული გვაჩვენა, რამეთუ კაცი იყო წმიდაჲ და ღმერთშემოსილი. და დიდად ნუგეშინის იცა მისლვითა ჩვენითა განსაცდელთა მათთვის. და მრავალი წარმოთქვეს ურთიერთარს სულთა ცხორებისათვის.

და ესრეთ გამოვედით მიერ და მოვიწიენით სამისონს, ქალაქსა ზღვის კიდისასა. და მუნ განვყიდენით სახედარნი ჩვენნი და ესრეთ ნავითა წარვემართენით კერძოთა აფხაზეთისათა. და კეთილითა და ჰამოითა ნიავითა მივიწიენით ფოთს და მიერ სახედრითა ქუთათისს ჟამსა სთვლისასა.

ხოლო აცნობეს მსწრაფლ მეფესა, რამეთუ ზემოთა ქვეყანათა იყო. და ვითარცა ეუწყა, განიხარა სიხარულითა დიდითა და მეყსეულად წარმოგზავნა მწიგნობარი თვისი და უბრძანა დიდითა პატივითა წარყვანებაჲ ბერისაჲ. და ვითარცა მოიწია ჩვენდა, წარმოგვიყვანეს მიერ და თანა გზაგვყვა მღდელთმოდღვარიცა ქუთათისისაჲ, სახელით ილარიონ, რომელი უკანაჲსკნელ მოწაფე იქმნა ბერისა.

და წარმო-რაჲ-ვედით, მოვიწიენით ქვეყანად ქართლისა, სადა-იგი იყო მეფე მთავართა თვისთა თანა. და ვითარცა მოვეახლენით სამ ჟამისა სავალ ოდენ, გამოგზავნნა მეფემან მგებვრად ჩვენდა მღდელთმოდღვარნი და დიდებულნი თვისნი. ხოლო თვით ღმრთის-მსახური მეფე კართა თანა კარვისათა წინა მოეგება და მოწლედ მოიკითხა და იკურთხა მისგან. და ხელაპყრობით შეიყვანა კარვად და ინახით დასვა მახლობელად თვისა. და თქვა განმხიარულებულმან სიხარულითა დიდითა:

— კურთხეულ არს ღმერთი! აჰა, დღეს ცხორებაჲ არს ყოვლისა სამეუფოჲსა ჩემისაჲ, რამეთუ ვიხილე ახალი ოქროპირი!

და ესრეთ მის თანა ყოველნი დიდებულნი მისნი იხარებდეს და ჰმადლობდეს ღმერთსა და იტყოდეს:

— კურთხეულ არს ღმერთი, რომელმან მოგვივლინა ესევითარი კაცი მაცხოვრად სულთა ჩვენთა!

და იყო სიხარული დიდი ყოველსა მას სამეუფოსა მისსა.

ხოლო მას ჟამსა იქმნა დიდი განმარჯვებაჲ მეფისაჲ, ოდეს-იგი შეწევნითა ღმრთისაჲთა წინააღმდგომნი თვისისა მეფობისანი აბა-ზაჲს ძენი შეიპყრნა, რომელთათვის ყოველთა უწყით ჭეშმარიტე-

ბით, ვითარმედ შეპყრობაჲ მეფისაჲ ეგულებოდა. ესე კაცნი ძლიერ-
ნი და ახოანნი, სიმდიდრესა ზედა მკლავისა თვისისასა მოქადულნი
და სიმრავლესა ზედა ერისასა აღზავებულნი, ხუთნი ერთობით,
ვითარცა უძლურნი რამე და ყრმანი ჩჩვილნი, ეგრეთ შეიპყრნა.
რამეთუ წუთ თვე ერთი არა გამოსრულ იყო შემდგომად მისლვისა
ჩვენისა.

ესე ვითარცა ხელად იხვნა, წარავლინა მწოდებელი ბერისა თა-
ნა. და ვითარცა შევიდა ბერი და მიულოცა განმარჯვებაჲ იგი,
პრქვა. მას მეფემან, ვითარცა იყო მორწმუნე და ღმრთისმსა-
ხური:

— პოჲ წმიდაო მამაო, არავინაჲ არს განმარჯვებაჲ ესე ჩვენი თვი-
ნიერ ღოცვისა და მადლისა შენისა, რამეთუ მრავალგზის ხელმეყო
და ვეროდეს გამემარჯვა. ხოლო აწ უწყი ჭეშმარიტებით, რომელ
სასწაული არს ესე მოსლვისა შენისაჲ. და ამიერიტგან წარემართოს
მეფობაჲ ჩვენი ღოცვითა შენითა.

და აუწყა ყოველივე განზრახვაჲ მათი და ბოროტისა შემზადე-
ბაჲ, რომელსა-იგი მისთვის იგონებდეს.

ამისა შემდგომად, განაგნა რაჲ საქმენი მის ჟამისანი ღმრთის-
მსახურმან მეფემან რაჲ რამეთუ მოწევნულცა იყო ჟამი ზამთრისაჲ,
და ჩვეულებისაებრ თვისისა წარვიდა აფხაზეთად. და აწვია ბერსაცა
წარსლვად, რათა მუნ დაიზამთროს და განისვენოს და ვითარმედ
არს ქვეყანაჲ იგი ბარი და ტფილი.

და ვითარცა წარმოვემართენით და მივიწიენით ჭყონდიდს, მეფე
სრულიად აფხაზეთს შთასლვად წარემართა, ხოლო ჩვენ ეპისკო-
პოსმან ჭყონდიდელმან არა განგვიტევნა, რამეთუ მოწაფე იყო ბე-
რისაჲ.

და ზამთარი იგი მუნ დავყავით. და შემდგომად ზამთრისა, აღმო-
რაჲ-ვიდა ღმრთისმსახური მეფე კვალად ქართლადვე, მოუწოდა
ბერსა წინაშე მისსა და მისცნა ადგილნი შვენიერნი, ლავრანი დი-
დებულნი განსასვენებელად და საყოფელად მისა. პირველად — ნეძ-
ვი ქართლს შინა და შემდგომად მცირედისა — შატბერდი, დიდებუ-
ლი ლავრაჲ კლარჯეთს შინა.

ხოლო შესაძლებელ თუმცა იყო, ყოვლადვე არა პნებავენ მეფესა,
რათა ერთსაცამცა დღესა კიდევყო მისგან. და ვერ განძებოდა სმე-
ნითა თაფლისა უტკბილესთა მათ სიტყვათა მისთაჲთა. და ესრეთ
ეტყვიან:

— წმიდაო მამაო, ამისთვის მოვაშვრეთ სიწმიდე თქვენი, რათა
ნაკლულევანებაჲ და ცთობაჲ უწესოჲ აღმოჰგხვრა სრულიად სულ-
თაგან ჩვენთა. დაფარული დაფარულად გვამხილე, ხოლო ცხადი

თვალუხვავად განგვიმარტე. რამეთუ რაღცა მიბრძანოს მამობამან შენმან, ესრეთ შევიწყნარო, ვითარცა პირისაგან წმიდათა მოციქულთაჲსა.

და მოიყვანა ძე თვისი გიორგი უფლისწული და ხელი მისი ხელსა შთაუდვა და ჰრქვა:

— აჰა, მოგცემ სულსა ამის ყრმისასა და წინაშე ღმრთისა გთხოვ სოლო მან აკურთხა, და ულოცა და ჰრქვა, ვითარმედ:

— ღმერთმან ორითავე ცხორებითა აღიდგენ, ვითარცა დიდი კოსტანტინე, შიშსა შინა თვისსა და დაუმორჩილენ ყოველნი მტერნი მისნი!

და ვითარცა შვენოდა, სწავლანი ღმრთივსულიერნი და მცნებანი საღმრთონი აღუწერნა და მისცნა, რათა სამარადისოდ იკითხვიდეს და იწვრთიდეს და რათა უწესოთა კაცთა უჯგროჲ რაჲმე და ღრკუჲ არა ასწაონ. სოლო მან სიხარულით შეიწყნარნა და დღე და ღამე იწვრთინ. და ესრეთ შეუდგა, ვითარცა შვილი საყვარელი მამასა სახიერსა და ვითარცა მოწაფე ერთგული მოძღვარსა თვისსა.

სოლო მიერითგან იწყეს აღსაარებად და სინანულად თვით მეფემან, კათალიკოზმან, მღდელთა, დიაკონთა, მონაზონთა და მოწესეთა, დიდებულთა და მთავართა, მდიდართა და გლახაკთა. ესრეთ მხურვალითა სარწმუნოებითა მოისწრაფდეს, ვიდრემდის საზრდელსაცა ძლით მივიღებდით.

და ესრეთ განანათლა ყოველი აღმოსავლეთი კაცმან აჲმან, განათლებულმან ღმრთისა მიერ, და ყოველნივე ცხადნი და დაფარულნი უწესოებანი განჰმართნა.

რამეთუ პირველად ყოვლისა აღლესა მახვილი მხილებისაჲ მეფეთა მიმართ მრავალთა უწესოებათათვის უშიშად და თვალუხვავად, სიბრძნით და გონიერად, რათა არა ჰყიდდეს საეპისკოპოსოთა კაცთა მიმართ უწესოთა და უსწავლელთა და ყოველითურთ სოფლისა შემსჭვალულთა და უწესოებათა და მიმოსლვათა შინა აღზრდილთა, არამედ გამოარჩევდეს კაცთა ღირსთა და წმიდათა, მონაზონებასა შინა აღზრდილთა, და ღმრთივსულიერთა მოძღვართა მიერ წამებულთა, რათა ღოცვითა და მადლითა მათითა მშვიდობით წარემართოს მეფობაჲ. მისი და რათა არა მღდელთა უწესოებითა და ცოდვითა ერისკაცნიცა დაისაჯნენ.

კვალად ეტყოდა მსჯავრთათვის და სამართალთა სამეუფოთა და რათა უშჯიდეს ობოლსა და ქვრივსა სიტყვისაებრ დავითისა — მდაბალი და გლახაკი განამართლოს, და რათა არა მისდრეკდეს სასწორსა სიმართლისასა დიდისა მიმართ გინა მცირისა და რათა უმეტეს ყოვლისა წყალობაჲ შეიტკბოს, რამეთუ წყალობაჲ და სამარ-

თალი უყვარს უფალსა, და რათა ყოველი არაწმიდებამ და უწესობამ მოისპოს თვით მისგან პირველად და მერმე ერისა მისისაგან.

მერმე იწყო მღდელთმოძღვართა მიმართ, რათა თვალთლებით ხელთდასხმასა არა ჰყოფდენ და უღირსთა მღდელთა არა აკურთხევდენ და რათა ამცნებდენ მათ მიერ კურთხეულთა მღდელთა უღირსთა არა ზიარებად და რათა არა შეკპრებდენ ოქროსა და ვეცხლსა, არამედ უმეტეს ყოვლისა სწყალობდენ გლახაკთა და უღონოთა, და რათა არა უწესო რამე გინა სხვათა დამაბრკოლებელი საქმე იხილვებოდის მათ შორის, არამედ მცნებასა მას მოციქულისასა შეუდგენ, ვითარცა მიუწერს ტიმოთეს.

კვალად იწყო მღდელთა მიმართ და დიაკონთა სწავლად მორჩილებასა ეპისკოპოსისა თვისისასა და არავისა თვალთლებით მიცემად განმაცხოველებელსა მას ხორცსა და სისხლსა ქრისტესსა და ყოფად ეგრეთ, ვითარცა წამებს კანონი მოციქულთა და მამათამ.

ეგრეთვე მონაზონთა და მოწესეთა და ყოველსა ერსა შემსგავსებულთა სწავლითა განანათლებდა. უსწავლელთა სწავლიდა, ხოლო სწავლულთა სწავლათა მათ აღუხსენებდა, მდიდართა ასწავებდა წყალობად გლახაკთა, ხოლო გლახაკთა მოთმინებასა ასწავებდა და ქველის საქმითა წარჰგზავნიდა, დაცემულთა აღჰმართებდა, ხოლო დაცემადთა განამტკიცებდა, მოწყლულთა ისრითა უხილავთა მტერთათა განჰკურნებდა, ხოლო მოწყლვადთა მათ მოწყლვისაგან უვნებელად დაიცვიდა, დანთქმულთა ღელვათა შინა ვნებათასა აღმოიყვანებდა, ხოლო დანთქმადთა დანთქმად არა უტევებდა, არამედ, ვითარცა ხელოვანი მენავეთმოძღვარი, ზღვისაგან ამის სოფლისა დაუთქმელად განარინებდა.

22

რომლისათვისცა არა უჯერო არს, რათა მოსახსენებელად ზემოაღწერილთა ამათ სათნოებათა მისთა მცირედი უწყებამ წარმოგიტხრა ამის პირისათვის, თუ ვითარი მადლი აქენდა სულთა კურნებისამ და უმეტეს ყოვლისა თუ ვითარი შუამდგომელი იყო ღმრთისა მიმართ მრჩობლ სიმრთელით დაცვისათვის, რომელი შეევედრის და თავი თვისი წმიდასა მას ორითავე ცხორებითა მისცის.

რამეთუ ჟამსა მას, ოდეს-იგი ჩვენ ჰყონდიდს ვიყვენით, ვითარცა ზემო ვახსენეთ, იყო ვინმე ძმამ ერთი საეპისკოპოსოსა მას შინა სტუმრად მოსრული მთავარეპისკოპოსისა თანა, წესითა მთავარდიაკონი, ხოლო სახითა მონაზონი, რომელი-იგი უკანაჲსკნელ ხელთაგან წმიდისათა აღიკვეცა, რამეთუ წუთ არა აღკვეცილ იყო. ხოლო

იყო იგი ჭაბუკი პასაკითა და არა უჩინოთა და მდაბალთა შვილი. და წუთ არა აქვნდა მეცნიერებაჲ ბერისა თანა, არამედ თვით იტყოდა, ვითარმედ:

— სარწმუნოებაჲ და სასოებაჲ ეგევითარი მაქვნდაო, რომელ ვითარცა ქრისტესა ვხედევდი.

ამას ძმასა ზოგადი იგი მტერი ნათესავისა ჩვენისაჲ ეკვეთა სიჭაბუკისა გულისთქმათა მიერ. რამეთუ თვისსა მოძღვარსა არა ეახლა, რომელთა თანა გულისსიტიყვად თვისი დაედვა. და პოვა რამ იგი თვინიერ მოძღვრისა, მაშინ ბრძოლა სცა. ხოლო ვინამთგან უცხო-მს-უცხო სარწმუნოებაჲ აქვნდა კაცსა მას თანა ღმრთისასა, არა უტევებდა დანთქმად სარწმუნოებაჲ იგი მისი.

ესე მოვიდა ჩემ უღირსისა თანა და მრქვა ესრეთ, ვითარმედ:

— ჯერ არს, მამაო, რათა უკეთუ ვინმე მოძღვარსა თვისსა არა ეახლოს და ბრძოლაჲ მტერისაჲ სჭირდეს, რათა სხვასა მოძღვარსა გამოუცხადოს და ლოცვასა დაევედროს?

რამეთუ ესევეითართა წესთა წუთ უმეცარ იყო. ხოლო მე ვარქვ მას, ვითარმედ:

— დიდად სათნო არს ეგე, პატიოსანო ძმაო, წინაშე ღმრთისა.

და მომიგო მე ესრეთ, ვითარმედ:

— ყავ სიყვარული და მიჩვენე მე ბერი და მოახსენე ჭირი ესე ჩემი!

ხოლო მას ჟამსა ბერი საეპისკოპოსოს აღსრულ იყო. და ვითარცა მოვიდა, მოვახსენე ძმისა მის გულისსიტიყვად. და სვალისაგან მიბრძანა მოწოდებაჲ მისი. და მო-რამ-ვიდა, შევიყვანე პირველად სენაკად ჩემდა და ვამცენ, რათა უშიშად და კადნიერად გამოუცხადოს ყოველივე ბერსა. ხოლო ვითარცა შევიყვანე წინაშე ბერისა და მე გამოვედ, გამოუცხადნა მას ბრძოლანი თვისნი.

ჰრქვა მას ბერმან, ვითარცა თვით ყოველსავე უკანამსკნელ მი-თხრობდა, ვითარმედ:

— შვილო, ღვინოსა განეყენე, რათა განთავისუფლდე!

ჰრქვა ძმამან მან:

— მამაო, ქვეყანად ესე ხორშაკი არს და უმეტესად იგი ადგილი, სადა მე ვიმყოფები. ნუუკვე სნეულებისაგან დავეცე!

ჰრქვა მას ბერმან ხელმწიფებით და განცხადებულად, ვითარმედ:

— შვილო, მე ვიყო შორის ღმრთისა და შენსა შუამდგომელი, ვითარმედ, უკეთუ შენ მცნებაჲ ჩემი დაიმარხო, არღარა შეგემთხვი-ოს სულიერი გინა ხორციელი სნეულება.

ხოლო იგი ევედრებოდა, რათა სრულიად დაიმოწაფოს. არამედ

არა ინება ბერმან, ვიდრემდის პირველისა მის მოძღვრისაგან არა იჯმნას, — რამეთუ არა გვაქვს ეგევითარი ჩვეულებათ.

ხოლო, გამო-რაჲ-ვიდა ძმაჲ იგი, ესე ყოველი მაუწყა. და იხილ-ვებოდა, ვითარცა ბრძმედისაგან გამოსრული, ყოვლითურთ მხიარული და თავისუფალი. მიერთგან ესრეთ განეყენა ღვინოსა, რომელ თვინიერ ზიარებისა წმიდათა საიდუმლოთაჲსა ჟამ რავდენ-მე გემოსა არა იხილვიდეს. და ვითარცა უკანაჲსკნელ გვითხრობდა სარგებელისათვის ჩვენისა, ვითარმედ:

— ვინაჲთგან შენ ბერსა თანა შემეყვანეთ, მიერთგან ესრეთ განვთავისუფლდი მრავალ ჟამ, რომელ კვალიცა ვერ ვპოვე ჩემ შორის პირველთა მათ ბრძოლათაჲ.

სიმრთელისათვის კვლა რადლა სახმარ არს თქმად, ვითარ ქვეყანასა მას შინა ხორშაკსა, ყოველთა ღვინოსმულთაჲსა უმრთელეს იპოვა.

ესე ამისთვის წარმოვთქვით, რათა გეუწყოს, თუ ვითარი შუამდგომელი იყო შორის ღმრთისა და კაცთა და თუ ვითარისა სიმრთელისა მიმცემელი იყო სულისა და ხორცთა და თუ ვითარსა სარწმუნოებასა მისცემდა მისა შევედრებულთა, ხოლო მდიდართა კვლა საფასეთა განზნევისათვის, და თუ ვითარ უმეტეს ყოვლისა გლახაკთა წყალობასა ამცნებდა, ძალმან სიტყვისამან გამოაცხადოს, რათა გეუწყოს მოწყალებაჲ იგი სულისა მისისა.

რამეთუ იყო ვინმე ეპისკოპოსი, მდიდარი ფრიად და წარჩინებული, რომელსა-იგი მარჯულ ჰბრძოდა ეშმაკი, რათა სიმდიდრითა საფასეთა თვისთაჲთა ეკლესიანი შეამკვნეს და განაშვენენ და რათა მონასტერთა შინა აღაპი დაიდვას. და ამით მიზეზითა სცვიდა სიმდიდრესა თვისსა, ხოლო გლახაკთა ყოვლადვე არა მიხედვიდა. ესე დაემოწაფა წმიდასა ამას ბერსა და განუცხადა თვისი გულისსიტყვაჲ. ხოლო ბერმან ჰრქვა მას, ვითარმედ:

— ჰოჲ მეუფო, ეგე ბრძოლაჲ ბოროტისა მტერისაჲ არს, რათამცა ეკლესიათა და აღაპთა მიზეზითა გლახაკთა უწყალოებასა შინა მოგკლა. რამეთუ არა თუ ამას გვეტყვის ღმერთი, ვითარმედ — ეკლესიანი არა შეამკვნითო, არამედ, რამეთუ: „მშოიდა და არა მეცით მე ჭამადი“, ვითარცა იტყვის იოვანე ოქროპირი.

ესრეთ სწავლათა თვისთა მიერ მოწყალებად გლახაკთა მოიყვანა და ფრიად განყოფად იწყო უღონოთა და დავრდომილთა, ვიდრე არა სახილველად საკვირველ იყო, რომელნი პირველ იცნობდეს. ესევეითარითა სწავლითა განანათლა ქვეყანაჲ ჩვენი და ესრეთ აცხოვნნა სულნი ურიცხვნი და ძღვნად მიუპყრნა სიძესა მას სულთასა.

ხოლო უწყი, ვითარმედ ეძიებ და გსურის მითხრობად, პოე წმიდაო, თუ ვითარ იქმნა შეკრება მთელთა ამათ და თუ ვითარ ესე-
ოდენი სიმრავლე ერთობად მოიყვანა. საქმე ესე ფრიად მაღალი და
საკვირველი, საქმე დამოკიდებული სჯულისა და წინააღმართუ-
ლელთა და ვთქვა თუ — უზეშთაესიცა შჯულისა, საქმე ახლისა
მადლისა შემამკობელი და გვირგვინი, რომელი-იგი მოსე იხილა და
თანაწარჰხდა, ხოლო აჰრონ ვითარცა შეუძლებელსა განეშორა, არა-
მედ უფსკრულმან მან წყალობისამან ბეჭთა თვისთა იტვირთა და
ყოველთა სადგურსა მიიყვანა.

ესე საქმე კაცმან ამან, მობაძავმან ღმრთისა წყალობათამან,
სათნოდ ღმრთისა ხელყო და აღასრულა, რომელ ვჰგონებ, თუ დასა-
ბამითგან სოფლისაჲთ და ვიდრე აქამომდე ვერვის ხელუყოფიეს და
ვერცაღავენი ხელჰყოფს და შეჰკადრებს. დაღაცათუ ვინ სადა ხელყო
ესე ანუ ქალაქთა შინა გინა სოფელთა, მცირედთაგანმან ვინმე
წარჰმართა, კვალად ათნი ვინმე გინათუ ათხუთმეტნი, გინა ოცნი
შეიწყნარნა, და ესეცა ჰასაკად მოსრულნი, ვითარცა-იგი წამებს
წიგნი მეფეთაჲ აბღიაჲსთვის წინააღმართულებისა, რომელმან-იგი
ერგასისნი წინააღმართულებენი, ლტოლვილნი და დამალულნი
იეზაბელისგან ქვაბსა ერთსა შინა ჟამ რავდენმე გამოზარდნა. და
ესე არა საკვირველ არს, რამეთუ ესე ერგასის თავი იყო აქაბ
მეფისაჲ, ხოლო იგი — წინააღმართულებენი ღმრთისანი, რომელთა
მიერ მრჩობლსა სასყიდელსა მოელოდან.

და კვალად წერილ არს ახალსაცა სჯულსა შინა წმიდისა კლი-
მისთვის და წმიდისა ზოტიკე ხუცისათვის და სამფსონ უცხოთა შემ-
წყნარებელისა და წმიდისა ბაბილასთვის, ანტიოქელ პატრეაქისა.
რამეთუ წმიდაჲ კლიმი ასწავლიდა ყრმათა, ხოლო სულიერი დედაჲ
მისი ნეტარი სოფია ზრდიდა. და თანამოღვაწე იყო ეგრეთვე ზოტი-
კე, ხუცისა ცოლი, და შვილნი, მონანი და მხევალნი ჰყვეს და თანა-
შეეწოდეს. ხოლო სამფსონ ნამეტნავისაგან სიმდიდრისა ქველის
საქმესა იქმნოდა. და კვალად წმიდაჲ ბაბილა დიდისა მის ქალაქისა
საყდრის მჰყრობელი იყო. რომელთა არა არს საკვირველ ესოდენსა
ფართოებასა შინა უხვებით ქველისმოქმედებაჲ.

ხოლო ამან ნეტარმან კაცმან საკვირველმან და კაცთა ბუნებისა
უზეშთაეს შეუკადრებელთა შემკადრებელმან, რომელი-იგი ყოვლი-
ოურთ მიემსგავსა ბუნებით სახიერსა მას და კაცთმოყვარესა, რამე-
თუ კადნიერ არს ვიდრე აქამომდეცა სიტყვაჲ ჩვენი, რამეთუ არათუ
ათნი იტვირთნა, გინა ოცნი ანუ ორმეოცნი, არამედ ოთხმეოცი სუ-

ლი, რომელთაგანთა წუთ არცა მარჯვენე უწყოდეს, არცა მარცხენე, არამედ მოქენე იყვნეს სძესა დედისასა საზრდელად მათდა, პირველსა მას ჰასაკის ქცევასა შინა, ხოლო სხვანი — მეორესა მას ჰასაკსა შინა შესრულნი, სიჩოებისაგან მცირედ ოდენ დაკლებულნი და ყრმად სახელდებულნი; კვალად მწყობრნი მესამენი — მესამესა მას ჰასაკსა შინა სიჭაბუკისასა მოზარდნი და თმათა მათ მამაკაცობისათა მომლოდენი; ხოლო მეოთხენი — განწყობილნი ხუცესთა და მოხუცებულთა და ბერთანი, რომელნი-იგი ნეფსით თვისით დაემოწაფნეს, ხოლო სხვანი კვალად შვილთა თვისთა თანა დადგეს. — ესე ყოველნი ერთ მწყობრად და ერთ რიცხვად შეკრებულნი და რვა ათეულად აღრიცხულნი და ნავთსადგურსა წყალობისა მისისასა შევედრებულნი, ვითარცა ცხოარნი მწყემსსა კეთილსა, ეგრეთ შეუდგეს წმიდასა მას.

ხოლო მიზეზი შეკრებისა მათისაჲ ესე იყო: რამეთუ ჟამსა მას, ოდეს-იგი უშჯულოებათა ჩვენთა სიმრავლემან წყალობააურაცხელი და სახიერი ღმერთი უწყალოებად და რისხვად აღძრეს და საღმობაჲ იგი განმამრუდებელი სიყმილისაჲ ღირსად და სამართლად ყოველსა აღმოსავლეთსა ზედა მოიწია სიტყვისაებრ მოსე წინაჲს-წარმეტყველისა და მრავალსახენი და უწესონი საქმენი, კაცთა ბუნებასა ზედა შემოსრულნი, იხილვებოდეს, და არაწმიდანი საჭმელნი, ქრისტიანეთათვის სჭამადად დაყენებულნი, ნიჭად დიდად შიმშილისა მიემღვნებოდეს და შვილნი სასურველნი და საყვარელნი მშობელთანი და ლოცვით მოთხოვნილნი ღმრთისაგან საწყინო და საძულველ მშობელთა იქმნებოდეს. ხოლო სხვასა მას თანაწარგჰხედეთ, რომელი არა ჯერ არს აღწერად. ხოლო ესე აღიწერა მოსახსენებელად ქველისმოქმედებასა კაცისა მის ღმრთისაჲსა, თუ ვითარსა ჟამსა ვითარ მიზეზ ღმრთისა წყალობისა ექმნა მრავალთა სულთა და მრჩობლთა მიერ საზრდელთა გამოზარდნა, ვითარცა პირველ იოსებ მეგვიპტელნი, და ვითარცა მოსე ზღვისაგან სიყმილისა დაუნთქმელად მისდა შევედრებულნი იგი სულნი განარინნა. და ესე ნუვის უკვირს, ოდეს მოიწიოს ზეგარდამო რისხვაჲ კაცთა ნათესავსა ზედა, არა ხოლო თუ გლახაკნი შეიწირდებიან, არამედ მდიდარნიცა ნაკლულევან იქმნებიან, ვითარცა იტყვის დავით, ვითარმედ — ყოველთავე მიაქციეს ერთბამად და უხმარ იქმნესო. ამისთვისცა ყოველნივე იტანჯნეს.

ხოლო ვითარცა ზემო ვთქუთ, რომელნი ამას საზარელსა ბოროტსა მძლე ექმნნეს და კნინ ოდენ სიყმილისა სიკვდილსა დაუშთეს და ჟამსა მას განსაცდელისასა მცირედ თანაწარგჰხედეს, მას ოდენ ჟამსა მივიწიენით ჩვენ აღმოსავლეთს. რამეთუ დაღაცათუ

მცირედ უმოლხინეს ქმნილ იყო, ჟამი იგი, გარნა წუთ ნეშტი გან-
საცდელთა იწროებისაჲ სრულიად არა თანაწარსრულ იყო. და თუცა
ვინ დაშთომილ იყო, მრავლითა ჭირითა ცხონდებოდა და შორის
სიკვდილისა და ცხორებისა მყოფ იყო. და ესე ყოველი რაჲ იხილა
წმიდამან მამამან გიორგი, სულთითქვნა მწუხარებით და ცრემლით
იტყოდა:

— ჰოჲ მე, რაჲსათვის-მე მოვიწიე ამას ქვეყანასა ხილვად ესე-
ვითართა ამით ბოროტთა!

ხოლო პირველ ყოველთასა ეპოვენიტ ამის ნეტარისა თვისნი
მათ ქვეყანათა, ფრიად დაღონებულნი, დისწულნი ორნი და შვილნი
მათნი, ყრმანი მცირენი. ესენი შეიწყნარნა წმიდამან მან, სიტყვი-
საებრ ესაიამსა, ვითარმედ: „თვისი ნათესავისა შენისაჲ არა უგუ-
ლებელს ჰყო“. ხოლო სხვანი სხვათა ადგილთაგან შეკრიბნა — რო-
მელნიმე ქალაქთაგან, რომელნიმე დაბათაგან, სხვანი სრულიად
უდაბურთა ადგილთა პოვნა, სხვანი მონებისაგან გამოიყვანნა, ხოლო
სხვანი მონებისა უმწარესისა ცხორებისაგან იხსნნა. და ესრეთ ჟამ-
სავე სიყრმისა და უმანკოებისასა ვიდრე ცნობადმდე კეთილისა და
ბოროტისა გამოიხსნნა ნეტარმან ამან და ესე ვითართა შეურაცხთა
საქმეთაგან მღდელად უბიწოდ და მნედ სარწმუნოდ ქრისტესა შე-
წირნა.

და ესე ნუ ვის უკვირს, რამეთუ მამათმთავარიცა დიდი იოსებ
მონაჲ იყო და სიწმიდე მისი ყოველთა შორის იქების, რომელი-
იგი უკანაჲსკნელ მეფე იქმნა ეგვიპტისა. ხოლო დავით და ამოს არა
მწყემსნი იყვნესა, რომელნი-იგი ერთი მეფე იქმნა, ხოლო მეორე —
წინაჲსწარმეტყველ? და რათა არა თვითოეულსა ვიტყოდო, ესრეთ რაჲ
ყოველსა აღმოსავლეთსა განეფინა საქმე ესე საკვირველი, იწყეს
ყოვლით კერძო შემოკრებად. რომელნიმე მშობელთა თვისთა მოიყ-
ვანნიან და ევედრებიედ შეწყნარებად და რომელთამე წინაშე კართა
დაუტევიან და ივლტოდიან. სხვანი კვალად რომელნიმე გონებითა
მახვილნი, მშობელთა თვისთაგან თვით ლტოლვილნი, წმიდისა
ამის ნათესაყუდელსა შემოევედრნიან. და ესრეთ აღორძნდა
ღმრთივი შეკრებული ესე კრებული, ვიდრეღა აღვიდა ოთხმოც
რიცხვად, ვითარცა პირველ ვთქუთ.

აწ გულისხმა ყავთ, ჰოჲ მორწმუნენო, საქმე ესე მაღალი და გან-
საკრთომელი უწყი, ვითარმედ არა უმეცარ ხარტ შვილთა ზრდასა
მკვიდრნი სოფლისანი. რამეთუ უკეთუ ვის განუმრავლდენ შვილნი
უფროჲს რიცხვისა, ესე იგი არს შვიდისა გინა რვისა, რაჲზომცა
მდიდარი იყოს, დიდსა ჭირსა და ურვასა შთავარდების, ხოლო უკე-
თუ გლახაკი იყოს, ყოვლით კერძო მწარე არს ცხორებაჲ მისი და

აღსავსე ვაებითა. ხოლო ამან ნეტარმან ესოდენი ესე სიმრავლე ღებოლთაჲ იტვირთა, ვითარცა სხვამან — ერთი გინა ორი. და ესრეთ აღზარდნა ყოველნივე და ღმრთივსულიერითა სწავლითა სრულყვნა, ვითარცა სათნო უჩნდა ნებასა ღმრთისასა. რამეთუ აღორძინებასა თანა ჰასაკისასა წერილთა საღმრთოთა სიტკბოებასა ვითარცა სძესა და თაფლსა ასმიდა, ხოლო გვამისა ორღანოთა მათ ასოთა განჭაბუკებასა და საცნობელთა გარეშეთა განვრცელებასა თანა შინაგან გონებისა ორღანოთა და საცნობელთა განაფრთხობდა და განაჭაბუკებდა. და ესრეთ მრჩობლ აღორძინებულთა დამბადებელსა მათსა ღმერთსა მიუძღვანებდა.

რამეთუ არა სხვათა მოძღვართა მიერ ასწავლიდა ესოდენსა ამას სიმრავლესა ანუ თუ სხვათა თანაშემწეთა იხმევდა, რათამცა თვით მცირედ რაიმე განისვენა, არამედ ყოვლითურთ თვით ასწავებნ და ჰმოძღვრინ — მწყობრთა და მწყობრთა, ჰასაკეულთა და ჰასაკეულთა. ხოლო წესსა და კანონსა ლოცვათა თვისთასა არა დააცადებდა, არცა მარხვისა და მოღვაწეობისაგან განისვენებდა, ვიდრემდის უპირატესთა მათ შემდგომნი შეასწორნა, ხოლო შესწორებულთა მათ შემდგომნი მათნი წარსწივნა. და ესრეთ, დაღაცათუ ჰასაკითა ერთი მეორისა უმეტეს იხილვებოდა, ხოლო სწავლულებისა მიერ ურთიერთარს მოჰასაკე იყვნეს.

ხოლო მნებაჲს სიტყვაჲ შემსგავსებული ჟამსა და ადგილსა, რომლისა თქმაჲ არა უჯერო არს საბრალობელად მაბრალობელთა მათ უბრალომსათა, რომელთათვის-იგი ვჰგონებ, რომელ არცა თუ კეთილსა მას მოესვარსა ერიდნენ ბრალობად, რომელი-იგი გამოვიდა თესვად თესლისა, ვითარცა სახარებასა წერილ არს; გინათუ მეთაორმეტისა მისთვის მოწაფისა მოძღვარი იგი სახიერი ბრალეულ ყონ; და კვალად მარტოჲ ელისე ერთისა გეეზისთვის, რომელსა-იგი ხოლო მხოლოჲ ჰყვა მოწაფად, რამეთუ ესევეითარითა სავსე არიან წერილნი. ხოლო ჩვენ მცირეთა მიერ სიტყვათა მიზეზი სიტყვისა ჩვენისაჲ საცნაურ ვჰყოთ და ნამეტნავსა თანაწარვჰხედეთ, რათა არა უნაყოფოებისათვის რომელთამე ხეთამსა შეენიერსა მას სამოთხისა დამსხმელს აბრალებდეს ვინ, არცა ურნატო მოესვარსა მას ხელოვანსა მცირისა ღვარძლისათვის განიკითხვიდეს ვინ, უკეთუ მცირედცა რაიმე იყოს ნაკლულევანებაჲ ესოდენსა სიმრავლესა შინა.

რამეთუ იყო მრავალი მიზეზი შეკრებასა ამათსა შინა, ჰოჲ წმიდაო!

პირველად ყოვლისა ღმრთისა მიმსგავსებული მოწყალებად, ვითარცა ზემო ვთქუთ, ჟამისა მისთვის განსაცდელისა.

ხოლო მეორედ, ვინაჲთგან შრომაჲ თავს ედვა და მრავალნი

წიგნნი ეთარგმნეს და ენება, რათამცა ნათესავმან ჩვენმან დაის-
წავა. ხოლო ვინამთგან შეუძლებელ იყო პასაკითა სრულთა და
განმწვისებულთა განსწავლაჲ, ამისთვისცა ბუნებაჲ იგი ლბილი და
ჩჩვილი, რომელი ვითარცა ცვილი საბეჭდავსა, ეგრეთ მიიღებს სწავ-
ლულებასა, ესევეთარი კრებული თრღანოდ შემწყნარებელად სწავ-
ლათა თვისთა მოიპოვა, რომლისაგან არა განცრუვნა სასოებაჲ მისი.

ხოლო კვალად მესამე მიზეზი ესე იყო, რომელსაცა შინა იყო
განგებულებაჲ ღმრთისაჲ, რამეთუ იყო რაჲ წმიდაჲ ესე მთასა ამას
წმიდასა, — პირველად დეკანოზობასა შინა და მერმე წინამძღვრო-
ბასა, — ახსოვდა მრავალი ღვაწლი და შრომაჲ, რომელი თავს ედვა
ხუცესთა და მგალობელთათვის. რამეთუ ქვეყანაჲ ჩვენი შორს იყო
ამის ქვეყანისაგან და მცირედნი მოვიდიან სწავლულნი, ხოლო რო-
მელნი-იგი მოვიდიან, შემდგომად მცირედისა კვალადცა წარვიდიან
და დიდებული ესე ეკლესიაჲ ცალიერი დაუტევიან. და ენება ნეტარ-
სა ამას, რათა კრებული შვილთა თვისთაჲ, ვითარცა ცხოარნი სიტყ-
ვიერნი, წმიდასა მამასა ჩვენსა ეფთვიმეს ძღვნად პატიოსნად მოჰ-
გვარნეს მგალობელად და მღვდელად წმიდისა ამის ეკლესიისა, რათა
ღმერთშემოსილთა მათ მაშენებელთა სახსენებელი ბრწყინვალედ
აღესრულებოდის.

და ვითარცა პირველ ვთქუთ, ესე სამი მიზეზი იყო მათისა შეკ-
რებისაჲ.

24

ხოლო ჩვენ პირველსავე სიტყვასა მოვიდეთ.

დავყავთ აღმოსავლეთს ხუთი წელი ესევეთართა ყოფითა, ვი-
თარცა ზემო ვთქუთ. გარდაიწერნეს წიგნნი მისნი მრავალთა საე-
ბისკოპოსოთა და მონასტერთა. და მრავალნი საეკლესიონი წესნი
განჰმართნა, რომელი რაჲ ნაკლულევანებაჲ პოა. და ყოველთავე მე-
ფეთა და მთავართა, მდიდართა და გლახაკთა, დიდთა და მცირეთა
გზანი საუკუნოჲსა ცხორებისანი ასწავნა, მცნებანი და წესნი დაუს-
ხნა წერით და უწერელად.

და ესრეთ საღმრთოჲ ბრძანებაჲ აღასრულა და მისდა რწმუნე-
ბული იგი ტალანტი ბევრწილად აღაორძინა, რომელ არს წიგნთა
თარგმანებაჲ. ხოლო სხვაჲცა ტალანტი შესძინა, ფრიად უმაღლესი
პირველისა, რომელ არს ესოდენისა სულისა განსწავლაჲ და აღზრ-
დაჲ.

რამეთუ მე, ჰომ ნეტარო, არა ესრეთ დიდად საკვირველ მიჩნს
წიგნთა თარგმანებაჲ, ვითარ ესოდენისა სულისა ღმრთისა შეწირ-

ვამ. ხოლო საცნაურ არს ესე, ვითარმედ ამათ თბოლთათვის წარუძღვა ღმერთი აღმოსავლეთს. და ესრეთ ყოველი აღმოსავალი განანათლა და ნაწილი იგი ანდრეა მოციქულისაჲ და სიმონ კანანელისაჲ კვალად განამტკიცა. რამეთუ ანდრეა მოციქულმან მოვლო ქვეყანაჲ ჩვენი, ხოლო სიმონ კანანელმან სრულიად დაიმკვიდრა, რამეთუ ნიკოფსს არიან ნაწილნი მისნი წმიდანი.

ხოლო რაჟამს-იგი სამხილებელად ცოდვათა ჩვენთათვის ლომი იგი მყვირალი, ბაბილონით აღმოსრული, სიმტკიცესა ზედა მკლავისა თვისისასა მოქადული, მეორე ნაბუქოდონოსორ, უმჯულოჲ სურტან გამოვიდა საზღვართაგან თვისთა მოსრვად ნათესავსა ქრისტეანეთასა, მას ჟამსა შინა ვიყვნით ჩვენ ახალქალაქს ჯავახეთისასა. და მუნ ჰყვეს ყოველნივე იგი თბოლნი თვისნი. და ვსხედით ყოველნივე წინაშე მისსა.

შუადღეს ოდენ განკვირვებაჲ დაეცა ჟამ რაოდენმე. და მეყსეულად განკრთომის სახედ გვიბრძანა ყოველთა, ვითარმედ:

— უწყოდეთ, რამეთუ რისხვაჲ ღმრთისაჲ მოწევნად არს ამას ქალაქსა ზედა!

და ბრძანა აღკაზმვაჲ ყოველთაჲ. და იყო რაჲ მწუხრი, გამოვედით. და შემდგომად სამისა დღისა მოიწია რისხვაჲ იგი უგრძნულად, რომელსა ყოველნი მეცნიერ ხართ. რამეთუ არათუ ახალქალაქისა ოდენ მკვიდრნი მოისრნეს, არამედ დიდ-დიდნი და წარჩინებულნი მთავარნი და ერისთავნი სამეუფოჲსა ჩვენიანი ძვირ-ძვირად მოისრნეს და წარწყმდეს. რომლისა მიერ ღმრთისმსახური მეფე ბაგრატ დიდსა მწუხარებასა შთავარდა, ვიდრე არა მივიდა კაცი ესე ღმრთისაჲ და სიტყვათა მიერ ნუგეშინისცემისაჲთა და მრავალსახეთა თხრობათა და უწყებათაგან აღმური იგი მწუხარებისაჲ განუქარვა, ვიდრელა თვით აღიარებდა, ვითარმედ:

— უკეთუმცა არა მეხილვა სიწმიდე შენი, კნინლამცა და მწუხარებისა მიერ მომკვდარ ვიყავო.

25

ხოლო გულისსმა ყო რაჲ ზეგარდამოჲთა წოდებითა ჟამი მიცვალებისა თვისისაჲ, ხორცთაგან განსლვისაჲ და ღმრთისა მიმართ მისლვისაჲ, განგებულებამან საღმრთოჲმან აღძრა სული მისი წარსლვად მთაწმიდად, რათა ვინაჲ-იგი აღმოუბრწყინდა ნათელი მეცნიერებისაჲ წიგნთა ღმრთივსულიერთაჲ (ვითარცა მრავალგზის გვითქვამს, პირველად წმიდისა მამისა ჩვენიის ეფთვიმეს მიერ და მერმე ამის ნეტარისა მამისა გიორგისგან), რათა მიერვე იქმნას

აღვსებამ მისი და ზეცისა ნათელსა შემატებამ, დაღაცათუ ქალაქსა მას შინა სამეუფოსა აღესრულა, ვითარცა წმიდამ და დიდი მამამ ჩვენი ეფთვიმი; და რათა, ვითარცა მდინარე თვალისაგან წყაროსა გამოსრული, რომელმან მორწყის პირი ქვეყანისა, თავადვე თვისად მიიქცეს და თვისსავე გამოსავალსა შთაედინოს; და რათა, ვითარცა ვთქუთ, ესოდენი ესე სიმრავლე შვილთა თვისთამ, ვითარცა ცხართა პირმეტყველთამ, წმიდასა მამასა ჩვენსა ეფთვიმეს მიუძღვანეს და შინაგან ბაკისა მისისა დაამკვიდრნეს.

ამათ ესევითართა განგებულებათათვის ღმრთისა მიერ გულსა მოუხდა წარსლვამ მთაწმიდადვე.

და შემდგომად მრავალთა ლოცვათა და ღმრთისა მიმართ ვედრებათა გულსავე ქმნული წარვიდა წინაშე ღმრთისმსახურისა მეფისა ბაგრატისა და, ვითარცა შეენოდა სიბრძნესა მისსა, მრავალი სიტყვამ მადლოვნობისა და ღმრთისა მიმართ ლოცვისა წარმოთქვა მის წინაშე სარწმუნოებისათვის და სიყვარულისა მისისა მისსა მიმართ და სწავლათა მისთა კეთილად შეწყნარებისა. და სიტყვანი ჯმინისანი შეაუღლნა სიტყვათა მისთა, სავსენი სიბრძნითა საღმრთოთა, ვითარმედ:

— ჰოო მეფეო, ვითარცა მორჩილ ვექმენ ბრძანებასა შენსა და დაუტევე ქვეყანამ უცხოებისა და მწირობისა ჩემისა, სადა-იგი მრავალთა შფოთთაგან განმესვენა, აწ შენ მორჩილ ექმენ სიგლახაკესა ჩემსა, აწცა, ვითარცა მრავალგზის, განმიტევე ქვეყანად მწირობისა ჩემისა, წარმგზავნე ლოცვით და კურთხევით, მიმაწიე სამარხოსა მამათა ჩემთა სულიერთასა, ვითარცა მამათმთავარი იაკობ ეგვიპტეს აღსრულებული და აღთქმისა ქვეყანად წარყვანებული, დასაფლველად აბრაჰამის თანა და ისაკისა; და ვითარცა ძვალნი იოსებისნი, მიერვე განხმულნი და მამათა თვისთა თანა დასხმულნი. უკეთუ შეემატა რამ ღმრთისმსახურებასა შენსა და წესიერებასა სამეუფოსა შენისასა, — ესე მადლი შენი არს, რამეთუ შენ მიწოდე და არა თვით მოვედ. მიიღე აღწერილი შენი და იხილე, რომელსა შინა აღგეთქვა უზრუნველყოფამ ჩემი. მეფემან მაგან ქვეყანისამან ქვეყანისავე მეფისა მიმგზავნე და ქალაქისა, ყოველთა შემკრებელისა, რათა მიერ ზეცისა მეფისა წარვიგზავნო ქალაქისა მის, ყოველთა ღირსთა შესაკრებელისა და მაშვრალთა განმასვენებელისა, ვინაჲ იგი დიდ არს უფალი, ქებულ ფრიად ქალაქსა უფლისა ძალთამსა, ვითარცა დავით იტყვის: „სადა-იგი ღმრთისა ძლიერნი ქვეყანით ამაღლდებიან“.

ამათ სიტყვათა მიერ ღმობიერ ყო გული მეფისა, ვიდრემდის მრავალი ცრემლი დასთხია მთავართა თვისთა თანა და ეპისკოპოს-

თა. და მრავლითა ღონითა და ვედრებითა ვერ უძლო შეპყრობამ შეუპყრობელისაჲ მის და იძლია მძლე უძლეველისაგან.

მერმე სამეუფოთა წიგნთა მიერ და მანდატურთა წინაშე ღმრთის-მსახურისა კოსტანტინე დუკიწისა წინაშე წარგზავნა მრავლითა ნიჭითა და საფასითა თვით მეფემან და ყოველთა მთავართა თვისთა და ეპისკოპოსთა. და აღივსო ყოველი სამეფოჲ მისი მწუხარებითა და ურვითა, ვითარცა ერთი შვილი დაკლებასა მამისა თვისისასა. რამეთუ კნინდა და უმრავლესნი მოწაფენი იყვნეს მისნი, ვითარცა პირველ გვითქვამს.

ხოლო წარმოვემართენით მას ჟამსა, ოდეს მართა უფლისწული სძლად თვისად კოსტანტინე დუკიწმან მოიყვანა დედოფლად სამეფოსა ამას ქალაქსა, ვითარცა დაგვიწერია პირველვე წინამსწარმეტყველებისათვის ბერისა. რამეთუ წარმო-რაჲ-ჰყვანდა პირველ ჩვენსა, ჰრქვა მარიამ ბაგრატის დედამან ბერსა, ვითარმედ:

— აჰა, მამო, აღესრულა წინამსწარმეტყველებამ შენი მართას ზედა!

და ესრეთ წარმოიყვანეს დიდითა დიდებითა სამეფოდ. ხოლო მეფისა მიერ წარმოვლინებულ იყო ართონი, ხოლო თვისისა მამისა მიერ ჰყვეს ნეტარი ბერი პეტრე, პატრიკი, პეტრიკ ყოფილი, და იოანე ბედიელი მთავარეპისკოპოსი და სვინგელოზი და სხვაჲ ერი ფრიადი, რომელნი-იგი პირველ ჩვენსა მისრულ იყვნეს.

ხოლო ჩვენ წარმო-რაჲ-ვემართენით ნავითა, მრავალნი ღელვანი და აღძრვანი ზღვისანი გვეკვეთნეს მრავალ ღლე, ვიდრე არა სრულიად სასოებამ ცხოვრებისა ჩვენისაჲ წარვიწირეთ, რომლისა აღწერამ სიტყვისა ნამეტავ არს. ხოლო ლოცვამან ამის წმიდისამან მშვიდობით განგვარინნა და ესრეთ უვნებლად სამეფოდ ქალაქად მოვიწიენით.

მაშინ პეტრე ყოველივე საქმე ჩვენი ღმრთისმსახურსა მეფესა აუწყა. ხოლო ხვალისაგან ბრძანა მეფემან აღწოდებაჲ მისი პალატად.

და დღესა მეორესა აღიყვანეს პალატად. და ვითარცა შევიდა წინაშე მეფისა, წესისაებრ სამეუფოჲსა თაყვანის სცა, ქებაჲ შეასხა და ლოცვაჲ და კურთხევაჲ შვილითურთ მიუძღვნა. ხოლო განიცადა რაჲ მეფემან სახე მისი ღმრთივსულიერი, ხოლო სიტყვაჲ პირისა მისისაჲ მდაბალი და შემუსრვილი და მსმენელთა სასმენელსა მკვირცხედ შემავალი. რამეთუ საცნობელთა მისთა დაწყნარებულე-ზაჲ შინაგანთა სულისა ძალთა აღუძრველობასა წარმოაჩენდა, ხოლო სიტყვათა მდაბალთა მიერ და მასვილთა გონიერებასა სულისასა წამებდა, რომლისათვისცა ჰრქვა მეფემან პეტრიკს, ვითარმედ:

— მადლიერ ვარ უფლისა ბაგრატ სევასტოსისადა, რომელ ესე-
ვითარი კაცი, მიმსგავსებული ანგელოზთაჲ, წინაშე მეფობისა ჩვე-
ნისა წარმოავლინა, რამეთუ დაღაცათუ ნათესავით ქართველი არს,
ხოლო ყოვლითურთ წესი ჩვენი ჰმოსიეს.

მაშინ წარიკითხნა წიგნნი სევასტოსისანი, რომელთა შინა წე-
რილ იყო, ვითარმედ:

„გიხაროდენ, ჰოჲ ღმრთისმოყვარეო მეფეო, წარმომივლენიეს
წინაშე მეფობისა შენისა კაცი, მიმსგავსებული უსხეულოთაჲ, და
მოძღვარი ჩვენ ყოველთაჲ. ეგრეთ შეიწყნარე, ვითარცა შვენიის მე-
ფობასა შენსა, რომლისა ლოცვითა დაამყარენ ღმერთმან ყოვლისა
სოფლისასა მპყრობელი წმიდაჲ მეფობაჲ შენი!“

მაშინ უმეტეს გულისხმა ყო ღირსებაჲ მისი და დიდითა პატივი-
თა მოიკითხა და ჰრქვა, ვითარმედ:

— რაჲცა გნებავს, ყოველსავე აღგისრულებს მეფობაჲ ჩვენი.

ხოლო ვითარცა ესრეთ სთნდა ღირსებაჲ მისი, იწყო უზნობად და
კითხვად ბერისა სიტყვათა სულიერთა და წესთა შჯულისათა.

ხოლო იყვნეს მას ჟამსა წინაშე მეფისა მდგომარე კაცნი ვინმე
დიდებულნი და წარჩინებულნი, პრომნი და სომეხნი, რომელთა თა-
ნა იყო გაგიკ კარელი და სხვანი თავადნი სამეუფოჲსანი, რამეთუ
ჟამიცა მარჯვე იყო და დაწყნარებული. და ვითარცა ვთქუ ზემო,
იწყო მეფემან კითხვად შჯულისათვის მართლმადიდებელთა-
მსა:

— თუ არს რაჲ განყოფილებაჲ სარწმუნოებისა თქვენისაჲ სრულ-
სა მას და უცთომელსა სარწმუნოებას ბერძენთასა თანა?

ხოლო ნეტარმან მან ესრეთ მალლად და ღმრთივბრწყინვალედ
წარმოთქვა სარწმუნოებაჲ მართალი ჩვენ ქართველთა ნათესავისაჲ,
რომელ განაკვირვა მეფე და ყოველნი მთავარნი მისნი. და ჰრქვა
მეფესა:

— ესე არს სარწმუნოებაჲ მართალი ნათესავისა ჩვენისაჲ. და
რაჟამს ერთგზის გვიცნობიეს, არღარა მიდრეკილ ვართ მარცხლ,
გინა მარჯვლ. და არცა მივდრეკებით, თუ ღმერთსა უნდეს.

ხოლო განკვირდა მეფე, ესმა რაჲ, ვითარმედ — არღარა მიდრე-
კილ ვართო, და ჰრქვა ბერსა:

— მადლი ღმერთსა, ვითარ მრავალი უადრესი ვიხილე თქვენ
შორის. გარნა, პატიოსანო მამაო, მე კაცი ვარ სამხედროთა საქმეთა
შინა აღზრდილი და ვერ წვლილად მეცნიერ ვარ ყოველსა. ხოლო
აწ ვინამთგან კვერთხი მეფობისაჲ მე მიპყრიეს, მნებავს, რათა ყო-
ველსა მეცნიერ ვიყო ბერძენთა და პრომთასა, რამეთუ პირველ
ყოვლისა მართლმადიდებლობაჲ იძიების მეფეთაგან. მაუწყე, ვითარ

არს ესე, რომელ ჩვენ და თქვენ მფუჟანიტა ვწირავთ და ზედაშესა წყალსა ურთავთ, ხოლო ჰრომნი ხმეადიტა და ურწყომთა წირვენ? ფრიად უცხო მიჩნს ესე საქმე და ურთიერთარს წინააღმდეგომ. ანუ რაჲ არს ძალი პურის ცომისა და მარილისაჲ, რომელ ურთავთ ცომსა, ანუ წყალი, რომელ ურთავთ ზედაშესა? განგვიმარტე და გულისხმა გვიყავ, წმიდაო მამაო!

ხოლო ნეტარმან მიუგო, ვითარმედ:

— ჰოი მეფეო, ვინაჲთგან ბერძენთა შორის მრავალი წვალეზაჲ შემოვიდა პირველ და მრავალგზის მიდრეკეს, ამისთვისცა მსგავსად თქვენსა ღმრთისმსახურთა მეფეთა წმიდანი კრებანი შემოკრიბნეს და წვლილად გამოიძიეს განგებულებისათვის ქრისტეს ღმრთისა ჩვენისა და ხორციელად გამოჩინებისათვის მისისა. და საუფლოთა მათთვის ხორცთა გამოძიებაჲ იქმნა და დააწესეს, რათა მოვიღებდეთ ცომსა სახედ ხორცთა ქრისტესთა, ხოლო პურის ცომსა — სახედ სულისა გონიერისა, და მარილსა — სახედ გონებისა, წინააღმდეგომად წვალეზასა უმჯულოჲსა აპოლინარიისა, რომელი-იგი ხორცთა მათ ქრისტესთა საუფლოთა უსულოდ და უგონებოდ იტყოდა უგუნური იგი და უსულოჲ. ხოლო ღვინოჲსა თანა წყალსა ურთავთ სახედ სისხლისა და წყლისა, რომელი გარდამოხდა გვერდსა მხსნელისასა, ვითარცა იტყვის იოვანე ოქროპირი. ესე არს განმარტებაჲ და მიზეზი ამათ საქმეთაჲ. ხოლო ჰრომთა ვინაჲთგან ერთგზის იცნეს ღმერთი, არღაროდეს მიდრეკილ არიან და არცა ოდეს წვალეზაჲ შემოსრულ არს მათ შორის. და ვითარცა-იგი მაშინ თავმან მოციქულთამან პეტრე შეწირა უსისხლოჲ იგი მსხვერპლი და, უმეტესადლა, ვითარცა თვით თავადმან უფალმან მისცა მოწაფეთა ღამესა მას სერობისასა, ეგრეთ აღასრულებენ იგინი. და არარაჲ არს ამას შინა განყოფილებაჲ, ოდენ სარწმუნოებაჲ მართალი იყოს.

ხოლო მთავართა მათ ჰრომთა დიდად განიხარნეს, რამეთუ კვალადცა ყოფილ იყო ამის პირისათვის ძიებაჲ მათ შორის და უსწავლელობითა ვერ სიტყვა ეგო მეფისადა. და ეტყოდეს წმიდასა:

— წარგიყვანოთო წინაშე წმიდისა პაპაჲსა.

მერმე კვალად ჰკითხა მეფემან სომეხთათვის:

— თუ აქვს რაჲ ნაწილი ქრისტეანეთა თანა?

ხოლო მიუგო წმიდამან მოკლედ, ვითარმედ:

— ბოროტსა სარწმუნოებასა სახელცა ნუ ედებინ!

და მათ ყოველთა წინაშე სირცხვილითა აღავსნა სომეხნი იგი მეფენი.

მაშინ მეფე აღივსო სიხარულითა და მადლი შეწირა ღმრთისა. და ამის ნეტარისათვის მრავალი ქებაჲ წარმოთქვა წინაშე მთავართა

და წარჩინებულთა თვისთა, თუ ვითარ მაღალნი და ძნიად გულის-
ხმისსაყოფელნი იგი სიტყვანი ესრეთ აღვილად და სულმცირედ
განუმარტნა. და ფრიად აღშენებულ იქმნა ხილვითა და უბნობითა
მისითა. და უბრძანა ბერსა, ვითარმედ:

— რაჲცა საურავი და საქმე შენი არს, ყოველსავე აღგისრულებს
მეფობაჲ ჩვენი!

ესრეთ გამოვედით მეფისაგან და წარვედით სავანედ ჩვენდა და
განვისვენეთ. ხოლო მამასახლისი მთაწმიდისაჲ მას ჟამსა მუნ იყო
იგი სამეუფოსა მას ქალაქსა, კაცი სახიერი და წრფელი. იხილა რაჲ
ბერი მოსრული და გულისხმა ყო ძალი მოსლვისა ჩვენისაჲ, განი-
ხარა ფრიად და პრქვა ბერსა:

— კურთხეულ არს ღმერთი, კეთილად მოგიძღვა უფალი! აჰა ესე-
რა, მონასტერი შენი წინაშე არს შესსა!

ხოლო სვალისა დღე აღგვიწოდნეს პალატს. და აღვედით ჩვენცა
და მამასახლისი მთაწმიდისაჲ და შევედით წინაშე მეფისა. ხოლო
მეფემან კვალადცა სიხარულით მოიკითხა ბერი და პრქვა, ვი-
თარმედ:

— წარვედ, კეთილო ბერო, მონასტრადვე შენდა, ვინაჲ-იგი ყო-
ფილ ხარ პირველ, და შენნი ეგე თბოლნი მუნ აღზარდენ, რამეთუ
ეგრეთ მოუწერია ჩვენდა ძმასა ჩვენსა ბაგრატს სევასტოსსა. ხოლო
პირველი ეგე წინამძღვარი კეთილად გვედია. — და ესრეთ მოგვი-
ლოცა მონასტერი და პრქვა ბერსა, ვითარმედ: — თბოლნი იგი შენ-
ნი უჩვენენ მეფობასა ჩვენსა, რათა წყალობით მიხედნეს. და სხვაჲ
ყოველივე თხოვაჲ შენი აღგისრულო. და წარვედ მშვიდობით და
რაჲცა გეკლებოდის, გვაცნობებდი და დაგიურევბდეთ!

და ესრეთ კვალადცა გამოვედით პალატით და წარვედით სავა-
ნედ თვისა.

ხოლო სვალისა დღე მოიწია დღესასწაული იოვანე-შობისაჲ
ივნისსა ძდ-სა. წარვედით ასტუდიას და შევემთხვიენით თავსა წმი-
დისა წინამორბედისასა. და ჟამსა ვეზიარენით ცხოველსმყოფელ-
თა საიდუმლოთა და მიერ წარმოვედით მეტოქადვე ჩვენდა ქსერ-
ლოფად.

აქამომდე არს სიტყვაჲ ჩვენი თქვენდა მომართ, ჰოჲ ნეტარნო,
ვინამთგან შავით მთით წარვედით. და ვიდრე აქამომდე მოკლედ და
მარტივად მიგითხარ.

ხოლო ამიერითგან სასურველი იგი თქვენი და საძიებელი

თხრობაჲ მიცვალებისა მისისაჲ — თუ ვითარ იქმნა, ანუ ვითარი სნებაჲ იყო, გინა რაოდენ დღე სნეულებაჲ, და კვალად თუ ვითარნი იყვნეს კურთხევისა და წარმგზავნისა სიტყვანი, და თუ ვინ იყვნეს უკანაჲსკნელსა მას ჟამსა მიცვალებისა მისისასა თანამოღვაწენი და მსახურნი.

გარნა შეძრწუნებულ ვარ და შეშინებულ, რამეთუ აქამომდე გზაჲ სიტყვისა ჩვენისაჲ წრფელ იყო და ადვილ სავალად, ხოლო აწ — იწრო და საჭირო და უღონო ჩემგან სლვისა. რამეთუ ნავთსადგურსა დუმილისასა მეგულების შევედრებაჲ, რამეთუ ხელი ჩემი ძრწვის და სული შეიწრდების, ხოლო გონებაჲ განცვიბრდების, რაჟამს გულის-ხმა ვყო ჟამი სიოზლისა ჩვენისაჲ. გარნა შიშითა ურჩებისაჲთა. მორჩილებად ბრძანებისა თქვენისა მოსრულმან კვალად აღვძრა უძლური ენაჲ ჩემი და სარბიელსა სიტყვისა ჩემისასა კვალად ვიწყო სლვად.

ესე წმიდაჲ მამაჲ ჩვენი ნეტარსა მას დაძინებასა თვისსა არა უმეცარ იყო, არამედ მეტადცა მეცნიერ. რამეთუ, ვითარცა ვთქუ ზემო, შობასა წმიდისა იოვანე ნათლისმცემელისასა, მივედით ასტუ-დიას, ვემთხვიენით რაჲ თავსა წმიდისა წინამორბედისასა, ეზიარა წმიდათა ქრისტეს საიდუმლოთა და მადლი შეწირა ღმრთისა. მიერ წარმოვედით მეტოქად ჩვენდა. მცირედ ოდენ მხურვალებაჲ შეემ-თხვია თვინიერ სხვისა სნეულებისა. ხოლო ჩვენ ვპგონებდით, თუ გზისაგან არს, რამეთუ ქვეით მომაშვრალ იყო, რამეთუ ესე იყო ჩვეულებაჲ მისი — ქვეით მივალნ წმიდათა წინაშე ლოცვად. და ესრეთ დაყვავთ სამი დღე შინა.

ხოლო ხვალისაგან, წინა დღით დღესასწაულსა წმიდათა მოცი-ქულთასა, გვიბრძანა, ვითარმედ:

— შეეკაზმენით და ობოლნი ეგე აღიყვანენით, რათა წინაშე მე-ფისა წარვიდეთო.

რამეთუ ბრძანებაჲ გამოსრულ იყო, რათა გარე ფილოპატსა გვი-ხილნეს. ხოლო ჩვენ ვაყენებდით, ვითარმედ:

— დღეს იყოს და ხვალე თაყვანის ვსცეთ მეფესა.

ხოლო მან განცხადებულად სასმენელად ყოველთა ბრძანა, ვი-თარმედ:

— უკეთუ დღეს არა ვიხილოთ მეფე, ხვალე ხელთა არაჲ გვაქვს!

ხოლო ჩვენ ვერ გულისხმავყავთ ძალი სიტყვისაჲ მის, რომელი-იგი შემთხვევად იყო. არამედ წარვემართენით. და იგი თავად აღხდა სახედარსა თვისსა თვინიერ სხვისა მიახლებისა გინა ტვირთვისა. და ესრეთ მივიწიენით ველსა მას ფილოპატისასა. და გარდაჰხდა სახე-დარსა, რათა მოველოდნეთ მეფესა ვიდრე შემოქცევადმდე.

და მოვიდა ჩვენდა პეტრეცა, კაცი იგი კეთილად მოხსენებული, და დაწერეს პიტაკი წინაშე მეფისა.

და ესრეთ, მოიქცა რამ ღმრთისმსახური მეფე და მოვიდა შვილითურთ, სადა-იგი განწყობილ ვიყვნით წესისაებრ. ხოლო ვითარცა მოგვეახლა, დავვარდეთ და თაყვანის ვეცით და ენითა ჩვენითა ქებაჲ შევასხით. ხოლო მან, კურთხეულმან მეფეთა შორის, გვიხილნა რამ, მახლობელად ჩვენდა მოვიდა. და დაუკვირდა სიმრავლე იგი ობოლთაჲ მათ და უჰასაკობაჲ, რამეთუ რომელნიმე წუთ შვიდისა წლისანი იყვნეს და ყოველნივე — საბეჭურიტა და წესითა სამონაზონოთა. დიდი მადლი გარდაიხადა ბერსა თანა და ჰრქვა მას, ვითარმედ:

— დიდი და მაღალი საქმე გიქმნიეს, ჰოა ნეტარო, რომელ ამას ჟამსა სხვაჲ ვერვინ შემძლებელ არს!

ხოლო ბერმან მისცა პიტაკი თვისითა ხელითა და ჰრქვა:

— წმიდაო მეფეო, ესე ობოლნი აღმოსავლეთს შემიკრებიან და სახელი ღმრთისაჲ დამისწავებიან და აწ წინაშე მეფობისა თქვენისა მომიყვანებიან. ვითარცა ჯერ გიზნს, აღზარდენ და შეიწყალენ მლოცველად სულისა თქვენისა და შვილთა თქვენთა მზეგრძელები-სათვის.

რამეთუ თანაუდგეს სამნივე იგი შვილნი მისნი და ზემოხსენებულინი იგი მთავარნი ჰრომაელნი და გაგიკ კარელი. და უკვირდა ყოველთა და ჰნატრიდეს ბერსა მას წმიდასა.

ხოლო, ვითარცა ვთქუ, პიტაკი მისცა მეფესა და ჰრქვა, ვითარმედ:

— შემდგომად ღმრთისა ხელთა შენთა შევჰვედრებ ობოლთა ამათ! ხოლო მე ამიერითგან არლარა მიხილოთ.

მაშინ უბრძანა მეფემან, რათა ჟამობაჲ ათქმიოს ობოლთა მათ თვისთა. ხოლო მან განცხადებულად ჯმნისა იგი და განტევებისა წმიდისა სვიმეონ მოხუცებულისა გალობაჲ გვიბრძანა გალობად, რომელ არს ესე: „მჟდომარე ეტლთა ქერობინთა მეუფე...“ და „აწ განმიტევე მე მშვიდობით“.

ესრეთ გალობისა ამის მიერ განაცხადა ამიერ განსლვაჲ თვისი. დადაცათუ მაშინ ვერ გულისხმავეს ვერცა მეფემან და ვერცა სხვამან ვინ, გარნა მეორესა დღესა, მი-რამ-იცვალა, ყოველთავე, ვითარცა მძინარეთა, განედვიძა და ჰმადლობდეს ღმერთსა, რომელმან არა დაუფარა წმიდასა მას მიცვალებაჲ თვისი. ხოლო ვითარცა ვთქუთ გალობაჲ იგი, დიდი მადლი უბრძანა მეფემან ღმრთისმსახურმან ბერსა, ვითარმედ:

— კეთილად განგისწავლიან ბერძულსა გვარსა ზედა, კეთილო

ბერო, შვილნი შენნი. — და ბრძანა ათასი აჟურამ მიცემად მათდა ფსუნად. და ბრძანა, ვითარმედ: — დიდად სწყალობსო მეფობა ჩვენი და რააცა პიტაკსა ამას შინა სწერია, ყოველსა აღგისრულებს წადიერად.

ხოლო ჩვენ თაყვანის ვეცით. და ესრეთ წარემართა მეფე, ხოლო ჩვენ წარმოვედით შინა. და ბერი აღხდა სახედარსა ზედა, ვითარცა ყოვლად უვნებელი. და მივედით სავანედ ჩვენდა და შემწუხრდა დღე იგი, რომელი განთენდებოდა ოთხშაბათად, დღესასწაული წმიდათა თავთა მოციქულთა პეტრესი და პავლესი.

ხოლო მწუხრისაჲ ვილოცეთ მათ წინაშე და ჩვენ ყოველნი გვაკურთხნა ჩვეულებისაებრ და თვით მიწვა ცხედარსა და მიიღო მცირედ რაიმე სასმელი უძლურებისათვის და სიმხურვალისა. და ჩვენ გვიბრძანა ყოველთა განსვენებაჲ. ხოლო ჩვენ გვინდა, რათამცა მათ წინაშე ვიყვნით. არამედ მას მსახურებაჲ ჩვენი არარაჲ ეხმარებოდა და ბრძანა, ვითარმედ:

— ერთი კმა ხართ და სხვათა განისვენეთო.

ხოლო განთენდებოდა დღესასწაული წმიდათა მოციქულთაჲ. ვილოცეთ ცისკრისაჲ კეთილად და თვით განაგებდა წესსა ყოველსა. და ვითარცა განთენდა სრულიად, მოუწოდა ძმათა, რომელთა მსახურებაჲ აქვნდა, და პრქვა, ვითარმედ:

— კეთილად ნუგეშინის ეცით ძმათა, რამეთუ დღეს აღვსებაჲ არს!

და ესრეთ ყოველივე მის დღისა განსასვენებელი თვით განაწესა. ხოლო ძმანი რომელნიმე წარვიდეს ტაძარსა წმიდათა მოციქულთაჲსა ლოცვად და რომელნიმე შინა დაეშთით. და იყვნეს ჩვენთანა კაცნი მოხუცებულნი და აზნაურნი, პატიოსანნი სტიფანე და სვიმეონ.

ხოლო ვითარცა დღე წარმოიჩინა და სამყამისა ჟამი მოახლებულ იყო, გვიბრძანა, რათა სანთელნი აღვანთნეთ და საკმეველი ვაკმიოთ და სახარებაჲ ვიწყეთ კითხვად. რამეთუ ესრეთ იყო ჩვეულებაჲ მისი: განაწესნის ოთხნი მკითხველნი და ოთხთავე სწორად ვიწყით თვითო თავსა და სწორად დავასრულით. და ვიწყეთ რაჲ კითხვად სახარებისა, იგი ნეტარი ზე ჯდა და ისმენდა კეთილად. და ვითარცა დავასრულეთ ოთხთავე ერთობით სახარებაჲ, ჯვარი დაგვწერა და თქვა:

— დიდება შენდა, უფალო! — და ქვე მიწვა და გვრქვა: — იგი სახმარი ესერა არს.

რამეთუ იყო ჭურჭელი, რომელსა შინა იდვა დრაჰკანი სახმრად ძმათათვის, რამეთუ არა თვით ეპყრის, არამედ სხვასა ძმასა აქვნ.

ხოლო ძმამ იგი წასრულ იყო ღოცვად და იგი მუნ დაედვა და ჩვენ არამ უწყოდეთ. და ესე იყო ანდერძი მისი.

რამეთუ სხვამ ყოველივე განწესებულ იყო — წიგნნი მისნი და ძმანი მთაწმიდას, და ამის პირისათვის არამ ახსენნა, რამეთუ ყოველთა უწყოდეთ. და ვითარცა ცხორებასა მისსა უყვარდა მყუდროებაჲ, ეგრეთვე ჟამსა ნეტარისა მის მიცვალებისა მისისასა იყო. რამეთუ უკეთუმცა გვეცნა, ფრიადიმცა ამბოხი ქმნილ იყო და შფოთი და, თუმცა შესაძლებელ იყო, კნინლადა შემცაგვეპყრა სული იგი უმანკოჲ ამის ნეტარისაჲ.

ამის მიზეზისათვის მშვიდმან მან და მყუდრომან ჟამსა მასცა მიცვალებისა მისისასა მყუდროებაჲ იხუშია. რამეთუ ვითარცა ხელოვანმან მენავეთმოდღვარმან, რომელსა მრავალნი უფსკრულნი განევლნიან და მრავალთა ღელვათადა ბრძოლა ეცის და ნავთსაყუდელისა მიმართ მხიარული შესლვად განემზადის, გინა, ვითარცა მხედარი ძლევაშემოსილი, რომელსა-იგი ურიცხვნი სპარაზენნი მოესრნიან და მრავალნი ძლევანი და ბრძოლანი ექმნიან და ყოველსავე შინა გამარჯვებული მივალნ მეფისა თვისისა, ანუ თუ ვაჭარსა, რომელსა მცირითა რაჲთმე საფასითა ურიცხვი სიმდიდრე შეეკრიბის და საუნჯისა მიმართ თვისისა მხიარული მიისწრაფინ, გინათუ ვითარცა მუშაკი ურნატსავე ნაყოფთა ზედა თვისთა მხიარულ არნ, — ეგრეთვე წმიდაჲ ესე ჟამსა მიცვალებისა თვისისასა ამათ ყოველთავე ზემოწერილთა მიემსგავსა.

რამეთუ დაღაცათუ იყო რაჲ ხორცთა შინა, ხორცთაგან მიცვალეზულ იყო გონებითა. ხოლო აწ ესრეთ იყო სრულიადი განსლვაჲ მისი ხორცთაგან. რამეთუ განირთხნა წმიდანი იგი ფერხნი მისნი წესიერად, რომელ ღმრთისმსახურებისათვის მრავალი შრომაჲ თავს იდევს, და ხელნი სანატრელნი, მწერალნი საღმრთოთა მოძღვრებათანი, უმანკოსა მას და უბიწოსა გულსა ზედა თვისსა დაიჯვარედნა. და მცირედ ოფლნი გარდაეცნეს, რომელნი-იგი ღმრთისმსახურებისათვის მრავალგზის დასთხინა. ესრეთ ჯვარი პირსა დაიბეჭდა, რომელი-იგი მარადის სასოდ და ზღუდელ აქვნდა. და კვალად დადვა წმიდაჲ იგი მარჯვენე თვისსავე ადგილსა და თქვა სიტყვაჲ დასასრულისაჲ, რომელი-იგი, ვითარცა შარავანდედი მზისაჲ, წარიძლვანა უფლისა მიმართ, ვითარმედ:

— ხელთა შენთა, უფალო, შევჰვედრებ სულსა ჩემსა

და ესრეთ დიდად რაჲმე აღმოიფშვინნა ერთგზის ხოლო და მისცა წმიდაჲ სული თვისი წმიდათა ანგელოზთა.

ხოლო მოხუცებულნი იგი ზემოხსენებულნი, პატიოსანნი, ერთსა ვისმე მღდელთაგანსა, თავით კერძო ნეტარისა მის მდგომარესა,

ეტყოდეს, რათა დაასხნეს ხელნი თვალთა მისთა წმიდათა, განმანათ-
ლებელთა ჩვენთა. ხოლო იგი, განცვიბრებული და ვითარცა გონე-
ბამილებული, აქა და იქი იხედვიდა და მკსინვარედ ეტყოდა ბერთა
მათ, ვითარმედ:

— სძინავს მამასა ჩვენსა!

ხოლო მას არავისი მსახურებაჲ ეხმარებოდა.

გარნა ამიერიტგან ვითარ-მე გითხრა, თუ რაბამი ამბოხი და
შფოთი იქმნა და ტყეობა და ყივილი უწესოჲ! ენაჲ ჩვენი ვერ შემ-
ძლებელ არს მითხრობად, რაჟამს-იგი მოეცვა გვამი მის ნეტარისაჲ
მის მიერ ცხოვნებულთა მათ მღდელთა და დიაკონთა და ობოლთა
მათ წუთ ჩჩვილთა, რომელნი-იგი წუთ ხმითა წვლილითა და ენითა
ბრგვნვილითა იტყოდეს და მამით და მოძღვრით ხადოდეს, ვითარ-
მედ:

— ვამ ჩვენდა, ვამ ჩვენდა შენ მიერ, ჰოჲ მამაო! რაჲ-ესე შემამ-
თხვიე ჩვენ, ვითარმედ სადა შემკრიბენ და აღგვზარდენ, ანუ აწ სადა
ლაგვიტყვენ და დაგვფანჩენ!

ხოლო მღდელნი და დიაკონნი ხელთა მათ მისთა წმიდათა ამ-
ბორს უყოფდეს და თვალთა მათთა ზედა დაისხმიდეს. და რომელ-
ნიმე ცრემლთა წილ სისხლთა დასთხევდეს გვამსა მას მისსა ზედა
წმიდასა და იტყოდეს:

— ვამ ჩვენდა, ვამ ჩვენდა, ჰოჲ წმიდაო! რამეთუ ვიდრე შენ ჩვენ
თანა იყავ, ღამენიცა დღე იყვნეს, ხოლო აწ, რაჲ განგვეშორე, დღე-
ნიცა ღამე არიან!

ამას და ამისსა უმრავლესსა ხმითა საწყალობელითა იტყოდეს
და ანაზღაფთსა მას დაქცევასა და უკანაჲსკნელსა ობლებასა ეტყე-
ბდეს. და ვითარმცა არა იგლოვდეს? რამეთუ ოთხმეოცსა სულსა
ერთი წინამძღვარი ჰყვა სულისა და ხორცთაჲ, ვითარცა ზემო ვთქუ,
რომელთა მარჯვენე და მარცხენე არა უწყოდეს, და წინამძღვარი
ესევითარი, ვითარი თვით იყო, და ესრეთ მეყსა შინა უწინამძღვრო
იქმნეს! და ესე სადა ფოლოცთა შინა სამეფოჲსათა დაღაცათუმცა
ქვისაჲ ვის აქვნდა გული და ანდამატისა მოეგო სული, გარეგან
საზღვართა ბუნებისათა განსრული, ვითარმცა არა იხილვა ყოვლი-
თურთ დაწყლული, მოულოდებელისა ამის სმენისაგან აღძრუ-
ლი და ბუნებითისა ტკივილისაგან სიღრმედ მწუხარებათა შთა-
სრული!

არამედ, ეჰა უბადრუკებაჲ ჩემი! ვითარისაღა ჟამისათვის დავი-
მარხე ყოვლად საწყალობელი და ვითარიღა წინა ედვა ჭირვეულსა
ცხოვრებასა ჩემსა სიკვდილსა მითხრობად, რომელი-იგი არა თავისა
თვისისათვის ცხოველ იყო, არამედ ღმრთისა.

ჰე, ჭეშმარიტად დაიძინა ზიარმან მამამან ჩვენმან, რომელსა-
იგი ფრიად უყვარდით ჩვენ და გვწყალობდა, ვითარცა შვილთა ჭეშ-
მარიტთა, ვითარცა მოქმედთა ქრისტეს ვენახისათა, ვითარცა ძეთა
მორჩილებისათა. შეისვენა ზოგადმან მოძღვარმან ჩვენმან, ქვეყანი-
სა ანგელოზმან და ზეცისა კაცმან, ტაძარმან მან ქალწულებისამან
უბიწომან, მრავალფერმან მან და მრავალსახემან სიბრძნემან სუ-
ლისამან, ხელოვანმან მან გულისხმისმყოფელმან და ერთგულმან
ქრისტეს მსახურმან, ბრწყინვალემან მან თვალმან ქრისტეს გვამი-
სამან, მოთმინებისა მოღვაწემან, მან, წყალობისა წყარომან და გან-
კრძალულმან უფლისა შჯულის მმარხველმან და ფასის საცავმან
მან სათნოებისამან, რომელი-იგი სიტყვითა ტკბილ იყო და ზრახვი-
თა საწადელ.

და ვინ შემძლებელ არს სიტყვით აღწერად, რაოდენნი და რა-
ბამნი სახელნი მიანიჭნა მას საღმრთომან მადლმან ყოველთა მათ
საქმით აღსრულებითა და ყოველთა მოციქულებრ შეყვარებითა
ეჰა, აჰა, მარადის სასურველნო, რაჲ არს ჩვენი ესე, გლახაკთა ამათ,
საიდუმლოჲ და რაჲ არს სიბრძნე ესე ღმრთისაჲ გამოუთქმელი?

აწ მინდეს ცრემლნი იერემიას გოდებისანი. და უკეთუ სხვამანცა
ვინმე, სანატრელთა მათ კაცთაგანმან, სიდიდე განსაცდელისაჲ სა-
დამე იგლოვა? აწ მოვედ ჩვენდა, ჰოჲ რაქელ, დედაო ბენიაშენისო,
სტიროდე შვილთა შენთა და ნუგეშინისცემასა ნუ მიიღებ, ნუ, ვი-
თარცა ბეთლემისა ყრმათათვის, რამეთუ იგინი ღმრთისა შეიწირ-
ნეს, არამედ ყრმათათვის, რომელნი ორსავე სიკვდილსა თვალითა
ხედვენ — სულისა და ხორცთაჲსა, და არა აქვს ნუგეშინისცემელი,
რამეთუ ერთი აქვნდა და იგიცა მიეფარა. ამათთვის ტიროდე, ჰოჲ
რაქელ, ვითარმცა არა არიან. ხოლო მე ესრეთ ვიტყოდი ძმათა
მიმართ ჩემთა და ყრმათა მოძღვრისა ჩემისათა:

ჟაჲ მე, ჟაჲ მე, ძმანო ჩემნო პატიოსანნო აწ დაგვეხშა პირი იგი,
რომელი გვაწვრთიდა შჯულსა უფლისასა დღე და ღამე! წარვიდა გო-
ნებისა განზრახვაჲ, ჭეშმარიტად ღმრთისა მიერ აღძრული! დაწუხნა
თვალი იგი მართლიად მხედველი და განმარჩეველი კეთილსა ბო-
როტისაგან და უმჯობესსა უდარესისაგან! დადუმნეს ბაგენი იგი
მცველნი შჯულსა უფლისასა! შეიკრა ენაჲ იგი ოქროსიტყვაჲ და
საღმრთოთა ბრძანებათა ხმამაღლად მღალადებელი და ბრწყინვა-
ლედ მთარგმნელი ღმრთივსულიერთა წიგნთაჲ დაყუდნა ხელი იგი
შვენიერად მწერალი, რომლითა განანათლნა ეკლესიანი ჩვენნი
დადგეს ფერხნიცა იგი შვენიერნი, განკაფულნი ღამისთევათა შინა

ზედგომითა! დაყუდნა გონებაჲ იგი მხილველი და სიღრმეთა სული-
სათა გამომეძიებელი! დაიფარა მიწასა შინა გვამი წმიდაჲ, მოღვა-
წებისა შრომითა განლეული!

ხედავთა, თუ ვითარ არიან საქმენი ჩვენნი? მენება, უკეთუმცა
შესაძლებელ იყო, განძლიერებად უძლურებაჲ ჩემი და ამაღლებად
სიმაღლესა ამას თანა განსაცდელისასა და აღტევებად ხმისა რაჲსა-
მე ვნებისა ამის შემსგავსებულისა, ვითარცა ყვეს ობოლთა მათ და
ხმითა მაღლითა განსაცდელსა მამისასა იგლოვეს. არამედ რაჲ-მე-
ყო, გინა ვითარ ვაიძულო ენასა მსახურებად სიტყვისა, რომელი-
იგი განსაცდელისა ამის მიერ, ვითარცა მძიმითა რაჲთმე საკრე-
ვლითა რკინისაჲთა შეკრულ არს? ანუ ვითარ აღვალო პირი უტყვე-
ბითა შეპყრობილი, ვითარ აღუტეთ ხმაჲ ვნებითა და გოდებითა
ძალისა თვისისაგან დახსნილი, ვითარ აღვიხილნე თვალნი სული-
სანი, განსაცდელისა ამის აღმურითა დაბნელებულნი? ვინმცა გან-
მიბნია უკუნი ესე და წყვდიადი მწუხარებისაჲ ბნელი და მიჩვენამცა
სიწმიდესა შინა ბრწყინვალე იგი ნათელი მშვიდობისაჲ, ანუ ვინაჲ
მოგვეფინოს ჩვენ შარავანდედი, ვინაჲთგან დაჰხდა მნათობი ჩვენი?
ეჰა ბოროტი ესე სიბნელე, რამეთუ მზე, მნათობი ჩვენი, დაჰხდა!

ეჰა, ვითარღა იქმნეს ჩვენდა ადგილსა ამას წინაუკუმო სიტყვა-
ნი ჩვენნი და საქმენი, აწ და პირველ ამისსა! რამეთუ პირველ, ვი-
თარცა მექორწინენი, განვსცხრებოდეთ, ხოლო აწ, ვითარცა საწყა-
ლობელნი, გლოვისა ამისთვის სულთვითქვამთ! ანუ თუ მცირე არსა
ჩვენ ზედა მოწევნული ესე ბოროტი, ანუ ამოდ ნუ ვიტყვებთა და
განვიწირვით, ანუ თუ უფროჲსღა ვერ მივსწვთებით თავსა ამის ვნე-
ბისასა, დაღაცათუ უფროჲს აღვამაღლნეთ სიტყვანი და ხმანი
ჩვენნი?

გვაგასხენით უკვე, ძმანო, გვაგასხენით ცრემლნი წყალობისანი,
რამეთუ ოდეს-იგი იხარებდით თქვენ, სიხარულსა თქვენსა გეზი-
არენით. აწ უკვე მომაგეთ ჩვენ ბოროტი ესე ნაცვალი, სიხარული-
მოხარულთა თანა მოგვეცით ჩვენ, ტირილი მტირალთა თანა მო-
მიზღეთ ჩვენ!

ცრემლოდა ოდესმე უცხოთესლი იგი ერი მამათმთავრისა
იაკობისთვის, და უცხოჲ იგი განსაცდელი, ვითარცა თვისი, განესა-
კუთრა. რამეთუ იგი შემდგომად სიკვდილისა ძეთა მისთა ეგვიპტით
გამოიყვანეს და ყოველი იგი ერი უცხოჲ ამის განსაცდელისათვის
უცხოჲა შინა ქვეყანასა ოცდაათ დღე და ოცდაათ ღამე იგლოვდა მის-
ზედა და მწარედ გოდებდა და ტიროდა.

აწ უკვე, ძმანო, ემსგავსენით უცხოთესლთა მათ ძმანი ეგე ჩვენნი
და ნათესავნი! ზოგად იყო მაშინ უცხოთა და თვისთა ტირილი, ზო-

გად იყავნ აწცა! და რამეთუ გლოვამცა ესე და მწუხარებაჲ ზოგად არს, ამისთვისცა, აჰა ესერა, ვითარცა სახილველსა შინა წარმოვიჩინებო და წინავპირობ და ვლალადებ განსაცდელისა ამის სიმძიმესა და ვიტყვი:

გწყალობ თქვენ, გწყალობ, შვილნო და მოწაფენო ამის ტკიბილისა და სახიერისა მამისანო, ხოლო აწ მწარედ დაობლებულნო. მცირედ აღყვავებულნო, ხოლო აწ მსწრაფლ დაჭნობილნო, ბრწყინვალედ განათლებულნო და ბოროტად დაბნელებულნო.

არამედ, ეჰა, რაბამ კეთილ იყო ვიდრე აქამომდე გზაჲ სიტყვისა ჩვენისაჲ და, ეჰა, რაბამ სანატრელ იყო, უკეთუმცა ამას პირსა ზედა დასრულდებოდა მოთხრობაჲ ჩვენი!

ხოლო ამიერთგან რაჲ „მოუწოდეთ დედათა მტირალთა“, ვითარცა იტყვის იერემია, რამეთუ განსაცდელთა და მწუხარებათა მიერ შეპყრობილისა და აღვსებულია გულისა სხვითა სახითა ნუგეშინისცემამა შეუძლებელ არს, არათუ ცრემლთა მიერ და სულთქმათა აღსუბუქნეს!

უტევეთ უკვე, ნუგეშინის მცემელნო, უტევეთ და ნუ განამრავლებთ ნუგეშინის ცემასა, რათა წრტიალად და მწარედ იგლოონ ობოლთა ამათ და გულისხმაყონ დაჭირვებაჲ ესე, რომელი დაჰჭირდა მათ. დაღაცათუ არა გამოუცდელ არიან განშორებაჲ მისსა, ღვაწლთა მათ მიერ მოღვაწისათა დაჩვეულთა, რამეთუ გახსოვს განაღა, თუ ვითარ თქვენდა მომართ თქმულმან ამან სიტყვამან ჩვენმან ღვაწლნი იგი მაღლისა მის კაცისანი მიგიოხრნა თქვენ!

მწუხარე იქმნნეს ოდესმე ისრაელიტელნიცა, რაჟამს-იგი აღიტაცა ზეცად ელია, არამედ ნუგეშინის სცემდა განშორებაჲ მისსა ელისე, ხალენითა მოძღვრისაჲთა შემკობილი. ხოლო აწ საღმობაჲ ესე ზეშთაჲ არს კურნებისა, რამეთუ ელია ამაღლდა და ელისე არა დაშთა. უწყი, რამეთუ არა უმეცარ ხართ სიტყვათა მათ და ხმათა იერემიასთა, რომელთა-იგი იტყოდა გოდებით მოოხრებისათვის იერუსალემისა. რამეთუ სხვათა მათ თანა გლოვათა მისთა ესეცა შესძინა და თქვა, ვითარმედ — გზანი სიონისანი იგლოვდითო. და ესე სიტყვაჲ მაშინ ითქვა მის მიერ, ხოლო აწ ჩვენზედა აღესრულა.

რამეთუ რაჟამს განითქვას ჰამბავი ესე საგლოელი, მაშინ აღივსნენ გზანი უდაბნონი გოდებითა მგლოვიარეთაჲთა და მოწაფენი მისნი შეწუხებულნი მწუხარებითა ხმასა მას ნინეველთასა აღუტევებდენ და უფრომსდა უმეტეს მათსა მტკივნეულ იყვნენ და საწყალობელ. რამეთუ გოდებამან მათმან შიში იგი დაქცევისაჲ დაჰხსნა, ხოლო ამათ ბოროტთა დახსნისა არცა ერთი აქვს სასოებაჲ თვისთა ამათ გოდებათა მიერ.

ვიცი სხვადაც რამდენიმე გოდება იერემიასი, შემსგავსებული წიგნსა ფსალმუნთასა, რომელი-იგი წარტყვენვისათვის ისრაელთაჲსა შეჰმზადა, რამეთუ იტყვის, ვითარმედ: „ძეწნთა ზედა დაჰჰკიდენით ორლანონი ჩვენნი“. რამეთუ დუმილისა მიერ თავთა თვისთა თანა და ორლანონიცა თვისნი დასაჯნეს. ამას უკვე გოდებასა მეცა განვიჩემებ აწ და ვიგლოვ უფროჲს მათსა. რამეთუ ვზი მდინარეთა ზედა ცოდვისათა და მათგან წიადმყვანებული ჩემი არა მაქვს. და ორლანოთა წიგნთა საღმრთოთასა დაჰჰკიდებ დუმილისა ძეწნთა, რამეთუ იტყვის მოციქული პავლე — უკეთუ თარგმანი არა იყოს, მკითხველი დუმენო. რამეთუ ძეწნი ხე არს უნაყოფო და ვინამთგან დაცვივა ტკბილი იგი ცხორებისა ჩვენისა ნაყოფი, არა ძეწნი ვიქმენითა უნაყოფო? ჰე, ჭეშმარიტად! და უქმად და უძრავად ორლანონი იგი მეტყველებისა ჩვენისანი დუმილისა მიერ შეშათა ზედა დაჰჰკიდენით!

ხოლო არავინ არს, რომელმანცა მოიღო ნაწვეთი ერთი წყლისაჲ და განაგრილა ენაჲ ჩემი საღმრთობიერი და შემწვარი ცეცხლითა მწუხარებათაჲთა!

წარსდა შევნიერებაჲ იგი საწადელი, დადუმნა ხმაჲ იგი სავსე სიტკბოებითა, დაიყვნეს ბაგენი იგი ღმრთივბრწყინვალენი, აღფრინდა მადლი იგი განმაბრძნობელი ჩემი. სადა არიან თვალნი, ზეცისა საიდუმლოთა მხილველნი! სადა არიან ყურნი იგი, საღმრთოჲსა მის ხმისა მსმენელნი! სადა არს ენაჲ იგი წმიდაჲ, ტკბილად მასწავლელი ცოდვილთაჲ სინანულსა! სადა არს ტკბილი იგი მყუდროებაჲ თვალთა მისთაჲ! სადა არს წესიერი იგი დუმილი ბაგეთა მისთაჲ! სადა არს საწადელი იგი მარჯვენე მისი, რომელი კურთხევასა მას პირისასა სასურველთა მათ თითთა თვისთა ჯვარისწერითა დაჰბეჭდვიდა!

28

არამედ აწ გვედრები, შემაშვრენით მე ცრემლნი ჩემნი, დააცხრეთ გოდებაჲ ჩემი, რამეთუ ვაგრძნობ, ვითარმედ უფროჲს ჯერისა განვალ საზღვართაგან გლოვისათა და ვნებისა ამის სიმძიმითა დედათა მივემსგავსები. არამედ მოვედით ამიერიდან და განუსვენოთ სასმენელთა თქვენთა გლოვისაგან და გოდებისა თბოლთაჲსა და მავრალთა და საღმრთოთა თხრობათა და ნუგეშინისცემისა სიტყვათა მიმართ მივაქციო გონებაჲ თქვენი, დაღაცათუ რაქელ ღაღადებს, რომელ არს ეკლესიაჲ, და ხმობს ძლიერად და გოდებს დათბლები-სათვის შვილთა თვისთაჲსა.

ვინამცა ჯერ არს, რათა ამიერთგან მოვაქციო აფრამ სიტყვისა ჩემისა და საეკლესიონი სიტყვანი აღმოვთქვნე.

რამეთუ არა მიგველო ჩვენ მოძღვარი ჩვენი, არცა წარვიდა ჩვენგან, არამედ შორის ჩვენსა მდგომარე არს, დაღაცათუ ჩვენ არა ვხედავთ მას. და წმიდასა მას შინა წმიდათასა შევიდა მამამ ჩვენი და შინაგან კრეტსაბმელისა, სადა-იგი წინამორბედად ჩვენდა შევიდა ქრისტი. დაღაცათუ დაუტევა კრეტსაბმელი იგი ხორცთა თვისთაჲ, არამედ არღარა სახით და იგავით ჰმსახურებს ზეციერთა მათ, არამედ თვით მას ხატსა საქმეთასა განიცდის. არღარა სარკითა და სახითა, არამედ პირსა ღმრთისასა პირისპირ ხედავს და მეოხ არს ჩვენთვის წინაშე მისსა შვილთა და მოწაფეთა თვისთათვის და ითხოვს მიტევებასა ცოდვათსა.

განიძარცვნა უკვე ტყავისა იგი სამოსელნი და რამეთუ სამოთხისა მკვიდრთა არცა თუ ეხმარებიან ესევითარნი სამოსელნი. არამედ იგი სამოსელნი ჰმოსიან მას, რომელნი-იგი სიწმიდითა ცხორებისა თვისისაჲთა უქსოვნა თავსა თვისსა და მოიხვნა ღმრთისაგან. ჭეშმარიტად, ესევითარისა ამის კაცისა სიკვდილი პატიოსან არს წინაშე ღმრთისა და უფროჲსა არცა თუ სიკვდილ არს, არამედ განხეთქამ საკრველთაჲ, ვითარცა წერილ არს, ვითარმედ: „განხეთქენ საკრველნი ჩემნი“. განტევებულ იქმნა და განთავისუფლებულ იქმნა საკრველთაგან ხორცთაჲსა. საბრხე შეიმუხრა, ხოლო სირი აღფრინდა, დაუტევა ეგვიპტე, რომელ არს ცხორებაჲ ესე ნივთიერი, და წიაღვლო არა თუ ზღვაჲ იგი მეწამული, არამედ შავი ესე და წყვიდიადი ზღვაჲ ამის საწუთროჲსაჲ. შევიდა ქვეყანასა მას აღთქმისასა, რომელ არს ზეცათა იერუსალემი. მთასა მას ზედა სიბრძნისმეტყველებს ღმრთისა თანა. წარიხადა ხამლი სულისაჲ, და რათა საღმრთოთა მით სლვითა გონებისაჲთა წმიდასა მას ქვეყანასა შინა უნივთოდ იმოთხვიდეს, რომელსა-იგი შინა იხილვების ღმერთი და თვისთა საკუთართა ხედავს და განუსვენებს.

ესევითარი ნუგეშინისცემამ გაქვნიდინ თქვენ, ძმანო, რომელნი-ეგე ძვალთა იოსებისთა ქვეყანასა მას კურთხევისასა აღიყვანებთ, ესე იგი არს თქვენ, რომელთა ეგე გვამი წმიდამ ამის ნეტარისაჲ მთაწმიდას წარგვავს.

ხოლო აწ ვამი არს თქმად, თუ ვითარ იქმნა წარსლვაჲ ჩვენი მთაწმიდას და კვალად მოხსენებად ნეტარისა პეტრე პატრიკისა პეტრიკყოფილისა ნუგეშინისცემასა, და შემდგომად ღმრთისა

მოღვაწებასა და ხელის აღპყრობასა, რომელ ჩვენ ზედა აჩვენა.

ხოლო ვითარცა განვიდა ხორცთაგან წმიდაჲ მამაჲ ჩვენი და წარვიდა წინაშე ღმრთისა, მეყსეულად ვაცნობეთ წმიდასა მამასა პეტრეს. ხოლო მან, მოძღვრის მოყვარემან და, უფროჲსლა ვთქვათ თუ—ღმრთისმოყვარემან, ვითარცა გულისხმა ყო ანაზღათი ესე და მღევანი დაქცევაჲ ჩვენი, იწყლა სასტიკად სული მისი. არამედ წელნი მოირტყნა და მსწრაფლ შევიდა მეფისა და მიუთხრა საკვირველი ესე სასმენელი, ვითარმედ:

— წმიდაო მეფეო, თქვენთანა მშვიდობაჲ და სიხარული საუკუნოჲ შვილითურთ! ხოლო წმიდაჲ იგი ბერი, რომელმან გუშინ ოთხმოცი ობოლი თქვენ შემოგვედრა, აწ თვით იგი ხელთა ღმრთისათა შევედრებულ არს, რამეთუ მიიცვალა. შენ, ქვეყანისა მეფემან, ზეცისა მეფისა წარჰგზავნე. გუშინ ამას ჟამსა შენ მიერ ითხოვდა განტევებასა, დღეს საკრველთაგან ხორცთა თვისთაჲსა განტევებული ზეცისა ნავთსადგურად შევიდა. გუშინ შენ გვედრებოდა შეწყალებად ობოლთა თვისთა, ხოლო დღეს შენთვის ევედრების მას, რომელი-იგი მამაჲ არს ობოლთაჲ და მსაჯული ქვრივთაჲ და მეფე მეფეთა ქვეყანისათა.

ესმნეს რაჲ სიტყვანი ესე ღმრთისმსახურსა მეფესა, განკვირდა ფრიად და დადუმნა ჟამ ერთ. და მერმე თქვა სამგზის:

— დიდებაჲ ღმერთსა, დიდებაჲ ღმერთსა, დიდებაჲ ღმერთსა! რამეთუ სულნი წმიდათანი ხელთა შინა ღმრთისათა არიან, ვითარცა ამის ნეტარისა ბერისაჲ. ნეტარ ხარ შენ, ჰოჲ წმიდაო ბერო, რომელი-ეგე წარხვედ წინაშე ღმრთისა. არამედ ვესავ ლოცვათა შენთა წმიდათა, რამეთუ ყოველი ნებაჲ შენი კეთილად აღვასრულო!

და მეყსეულად ბრძანა მოღებად პიტაკი, რომელი-იგი მას წმიდასა ხელითა თვისითა მიეცა. ხოლო წერილ იყო ესრეთ, ვითარმედ:

„წმიდაო მეფეო, ეგე ობოლნი, ვითარცა შვენიის ღმრთისმოყვარებასა შენსა, ეგრეთ შეიწყალენ და დაარჩინენ მლოცველად სულისა თქვენისა და შვილთა თქვენთა მზეგრძელობისა. და მონასტერსა მთაწმიდისასა, სალოცველსა თქვენსა, ოქრობეჭედი შეუქმენ დასამტკიცებელი ყოველთა ოქრობეჭედთაჲ, რათა ყოველითურთ თავისუფალ და შეუვალ იყოს. და ობოლნი ესე იზარდებოდინ მას შინა და ყოველნი მკვიდრნი მისნი გილოცვიდენ ვიდრე უკუნისამდე“.

ესე რაჲ აღმოიკითხეს და გულისხმა ყო მეფემან ძალი საქმისაჲ, მსწრაფლ უბრძანა პროტონოტარსა თვისსა შექმნად ორთა ოქრობეჭედთა მტკიცეთა და შეუცვალებელთა, — ერთსა, ვითარცა წმიდაჲ ბერი ვედრებულ იყო, დასამტკიცებელსა ყოველთა ოქრობეჭედთა-

სა, რომელი-იგი წინააღმდეგების და გარე-უკუნ-აქცევს, უკეთუ რამ-
მე ვისმე ენებოს ამის წმიდისა ლავრისა ვნებად, სირცხვილითა
ალავსებს, და ერთი ოქრობეჭედი თბოლთა ამათ შეუქმნა, რათა არა-
ვინ იკადროს მათი მონასტრით განყვანებად, გინა სხვად რადმე
ვნებად, არამედ რათა იზრდებოდინ მონასტერსა შინა, ვითარცა
შვილნი და მკვიდრნი წმიდისა ეკლესიისანი. და ესე ორნივე ოქრო-
ბეჭედნი მოსცნა ნეტარსა პეტრეს და კერეონები დიდ-დიდები და
სანთლები ფრიად და საკმეველი სურნელი მრავლად, მუშპატრო-
ანი და აღვაჲ. ესე ყოველი მოიღო პატიოსანმან ბერმან პეტრე, რა-
მეთუ ებრძანა მეფესა, ვითარმედ:

— ყოველივე ესე მკერდსა მისსა ზედა წმიდასა დადეგ და შენ-
დობაჲ მითხოვე, ვითარცა ცხოველისაგან, და არქვ ესრეთ, ვითარ-
მედ: აჰა ესერა, ბრძანებაჲ შენი აღმისრულებიეს უფროჲს თხო-
ვისაცა შენისა. და აწ, გევედრები, ნუ დამივიწყებ წინაშე
ღმრთისა!

ხოლო მო-რამ-ვიდა პეტრე და ბრძანებაჲ ესე მეფისაჲ აღასრუ-
ლა. ხოლო თვით თუ რასა არა იქმოდა, ანუ რასა არა იტყოდა გვამ-
სა ზედა მის წმიდისასა! და ვითარცა ცხოველსა, ესრეთ ემდურვოდა
და ფერხთა მისთა ცრემლითა დაალტობდა. და უკეთუმცა არა მეში-
ნოდა, ნუუკვე ძლით მცირედ რამე დაშრეტილი იგი სახმილი გოდე-
ბისაჲ კვალად აღვაგზნა და შეგაწუნნე ყოველნივემცა — ამის ნეტა-
რისა კაცისა სიტყვანი ღმობიერნი და ცრემლნი მხურვალენა
ცრემლით მიგიტხრენ. არამედ ვირჩიე წუთ ერთ განსვენებაჲ თქვენი.

ხოლო ესრეთ რამ ვიყვენით და წმიდაჲ იგი გვამი წინაშე იდვა,
მას ოდენ ჟამსა მოიწია დედაკაცი ვინმე, მოწაფე ამის წმიდისაჲ,
დაჲ ფარსმანისი და ჩორჩანელისაჲ, რომელი ვერ ეწიფა ხილვასა
მისსა, ვიდრელა ცოცხალ იყო წმიდაჲ იგი. ესე მო-რამ-ვიდა, მრავ-
ლითა ცრემლითა და გოდებითა დაალტვნა წმიდანი ფერხნი მისნი
და მდურვით ეტყოდა წმიდასა მას, ვითარცა ცხოველსა:

— ჰოჲ წმიდაო, რამ-ესე მიყავ მე უბადრუკსა ამას, რამეთუ
მქონდეს მრავალნი გულისსიტყვანი, რამეთუ მრავლით ჟამითგან
არა მეხილვა წმიდაჲ პირი შენი!

და ესრეთ ფრიად შეწუხებული და მგლოვარე წარვიდა სახედ
თვისად. და დაწერნა ყოველნი გულისსიტყვანი თვისნი და დაჰბეჭ-
და მას ზედა. და სვალისა დღე კვალად მოვიდა, მოიღო წიგნი იგი
და დადვა მკერდსა ზედა მის წმიდისასა და საკმეველი სურნელი და
სანთელი მრავალი და ძმათათვის ევლოგიაჲ ნუგეშინისსაცემელად.
და კვალად მრავლითა ცრემლითა ამბორს უყო ფერხთა მისთა და
ღმობიერითა სიტყვითა და სულთთქმითა სულისაჲთა ვითარცა ცხო-

ველსა ემდურვოდა წმიდასა მას. და წიგნი იგი აღიღო და მომცა მე და მრქვა ესრეთ, ვითარმედ:

— ცრემლით გვედრები, ძმაო პატიოსანო, რათა ფარაგსა შინა წმიდისასა შთასდვა ეგე. და მე მრწამს ღმრთისაჲ, ვითარმედ წმიდამან ამან, რაჲ-იგი წიგნსა ამას სწერია, აღზოცოს და მომიტეოს.

და ესრეთ ცრემლითა შესვარულმან ამბორს უყო ხელსა მისსა წმიდასა და იკურთხა მისგან და სულთთქმით და ცრემლით წარვიდა სახედ თვისად. ხოლო მე მოვიღე მცნებისა მისთვის და შთავსდე ფარაგსა შინა მის წმიდისასა.

ხოლო შემდგომად ამის ყოველისა შთაუსვენეთ გვადრუცსა შინა, შემზადებულსა ძელთაგან ულპოლველთა, წმიდაჲ იგი გვამი მისი და ნებითა ღმრთისაჲთა წარმოვემართენით ზღვით მთაწმიდას. და ვითარცა მოვიწიენით ადგილსა მას, რომელსა ექსამილი ეწოდების, ხმელით წარმოვედით სიშორისათვის გზისა და შიშისათვის სარკინოზთაჲსა. ხოლო ექსამილი ამისთვის ეწოდების, რამეთუ იმიერით ზღვით ვიდრე ამერად ზღვადმდე ექვსი მილიონი არს. ესრეთ, ვითარცა ვთქუთ, ხმელით წარმოვედით, ვითარცა ვთქუთ, ექვსსა მას მილიონსა ურმებითა.

ხოლო ერთსა ურემსა ზედა ყოველთა უფრომსსა დავდგით კილობანი იგი მამისა ჩვენისაჲ, წიგნი მისნი ყოველნი და სხვაჲ, რაჲცა საკურთხეველისა სამსახურებელი იყო, და წარმოვემართენით. ხოლო ვიდოდეთ ესრეთ, რამეთუ ოთხ კერძო გარემოდგომილ ვიყვნით, ვითარცა პირველ კილობანსა შჯულისა უფლისასა. ხოლო წინა კერძო მივიდოდეს წვლილნი დიაკონნი, ხოლო უკანა კერძო — მღდელნი და სხვანი მოხუცებულნი ბერნი. და ესრეთ ფსალმუნითა და გალობითა და სულიერითა შესხმითა ვადიდებდით ღმერთსა და წმიდასა მას უგალობდით.

ხოლო არს წვრილთა მათ ძმათა თანა ძმაჲ ერთი, ყოველთა უმრწემეს იყო პასაკითა, სახელით პანტელეიმონ, კეთილად შეწყალებული ყოველთა მოწყალისა ამის წმიდისა მამისაგან. ამას ყრმასა სლვასა მას შინა აღეცვა ეკალი ფერხსა, რამეთუ უხამური იყო. და ვითარცა ქვე დადრკა, რათამცა გამოიღო ეკალი იგი, მეყსეულად გარდავლო ურემმან მან ზედა ზურგსა ჩჩვილისა მის ყრმისასა. ხოლო ჩვენ, ვიხილეთ რაჲ ესე, ვიკრჩხილეთ ხმითა სიმწარისაჲთა გოდებით და აღუტევეთ ტირილი. და იქმნა ამბოხი დიდი, რამეთუ ყოველნი ვჰგონებდით, ვითარმედ არა თუ ოდენ მოკლა, არამედ ვითარცა ჭიაჲ უნდოჲ, ესრეთ განწყვიდა. არამედ ეჰა ზეშთაბუნებისა ხელისაჰყრობაჲ და შეწევნაჲ ღმრთისა სახიერისა და მაღლი იგიო კაცისა მის ღმრთისაჲ, რომელი შემდგომად მიცვალებისაცა სცავს

და ხელსა აღუპყრობს თვისთა ობოლია და სწყალობს ესრეთ! ვითარცა ვთქუთ, ურემმან მან საზარელმან ზედა ზურგსა მისსა გარდავლო, ხოლო მყის აღდგა ყრმაი იგი. და ჩვენ განვიხილედიოთ ადგილსა მას ურმისასა, ხოლო იგი იტყოდა:

— მიტევეთ, რათა ეკალი ესე ამოვიღო!

ხოლო ჩვენ ვჰკითხევდით, ვითარმედ:

— და არცა თუ გტკივის ადგილი იგი?

ხოლო იგი იტყოდა, ვითარმედ:

— არცა თუ მიცნობიეს, თუ ურემმან გარდავლო ჩემ ზედაო!

რამეთუ წუთ ჩჩვილი იყო და ესრეთ იტყოდა!

ეჰა მადლი წმიდისა მის გვამისაჲ, ვითარ აღუსუბუქა საკვირველად მძიმე იგი ურმის თვალი, რომელ აგრძნაცა ვერ ყრმამან მან მცირემან! ხოლო აწ განმწვისებულ არს და თვით მიუთსრობს საკვირველსა ამას დიდებულსა და ადიდებს ღმერთსა, მოქმედსა სასწაულთასა, და მადლსა წმიდისა მამისასა ქადაგებს.

ესრეთ გარდავლეთ ექსამილი. კვალად ზღვად შევედით და შეწევნითა ღმრთისაჲთა ნიაზეთა მყუდროჲთა და ჰამოჲთა მთაწმიდას მოვიწიენით. ხოლო მთაწმიდელთა კეთილად შეგვიწყნარნეს. ჩვენ, ვითარცა შვილნი მათნი, ხოლო წმიდაჲ ესე — ვითარცა მწყემსი თვისი და წინამძღვარი. რამეთუ წუთ მრავალნი ცოცხალ იყვნეს პირველთა მათ ნეტართა ბერთაგან მოწაფენი ამის წმიდისანი. ესრეთ წინამიეგებნეს და პატივ უპყრეს ყოველთა, ვითარცა პირველ წმიდასა მამასა ჩვენსა დიდსა ეფთვიმეს, მიერვე მომავალსა ქალაქით სამეუფოთ.

ესრეთ პატივით ტვირთული მღვდელთა მიერ ეკლესიად შეიყვანეს და წინაშე წმიდისა მამისა ეფთვიმის სამარტვილოსა დადევს. კიდობანი იგი ამის ნეტარისაჲ. და ერთმან მან, ვითარცა მამამან და მოძღვარმან, ხოლო მეორემან, ვითარცა შვილმან და მოწაფემან, პირველმან მან სამარტვილოთ გამო, ხოლო მეორემან მან კიდობნით, ურთიერთარს მოიკითხნეს და მშვიდობაჲ მისცეს ერსა მღვდელთა მიერ. და ესრეთ შეიმკო ეკლესიაჲ და განმხიარულდეს ერნი.

ხოლო სამკვიდროდ დაკრძალვისა ამის ნეტარისა მარტვილთა ადგილი ვერ გავაჩინეთ ვიდრე კითხვადმდე ზემოხსენებულისა მის. პეტრე ნეტარისა. და ესრეთ დაყო სამი დღე წინაშე წმიდისა მამისა ეფთვიმისსა და მიერ წარვიყვანეთ ეკლესიასა ყოველთა წმიდათასა და მუნ დავდგით გვადრუცი იგი წმიდისაჲ მის. ყოველთა ღამეთა ლოცვანი და ღამისთევანი აღესრულებოდეს და დღისი ჟამისწირვანი მღვდელთა მიერ. და ესრეთ იყო ვიდრე წელიწადმდე ყოველთა წმიდათა ეკლესიასა, ვიდრემდის ბრძანებაჲ მოვიღეთ მისვე პეტრეს

მიერ და კაცისა ღმრთისა, პატიოსნისა ბერისა, წინამძღვრისა და მამასახლისისა ჩვენისა გიორგი ოლთისარისაჲ. რამეთუ მეფემან იგივე დაამტკიცა შემდგომად მიცვალებისა წმიდისა ამის და მასვე შვენოდა სიწრფოებისათვის და უმანკოებისა დაჰყრობაჲ დიდისა ამის ლავრისაჲ. და ესრეთ ბრძანებითა ზემოხსენებულთა ამათ მამათაჲთა და წამებითა ყოველთა ძმათაჲთა განვალეთ ლუსკუმაჲ ნეტარისა მამისა გიორგი მაშენებელისაჲ ეკლესიისა შტოსა შინა მარცხენით კერძო, დამართებით ლარნაკსა წმიდისა მამისა ჩვენისა ეფთვიმესსა.

ხოლო აღვალეთ რაჲ კიდობანი მამისა გიორგისი, არამედ ეჰა საკვირველი! არცა თუ თმაჲ ერთი ნეტარისა მის თავისაჲ და პატიოსანთა მათ მსცეთაჲ არა შეცვალებულ იყო, რომელი-იგი აჩვენებდა სულისა მისისა ბრწყინვალებასა.

ხოლო მომეხსენა მე უღირსსა ამას ქართაჲ იგი დედაკაცისაჲ მის, რომელი-იგი შთამედვა ფარაგსა შინა წმიდისსა, და ვარქვ ვისმე ერთსა მღდელთაგანსა აღმოლებად და განხილვად. ხოლო მან აღმო-რაჲ-ილო, იხილა, რამეთუ ბეჭედი ეგრეთვე იყო. ხოლო გულმან უთქვა, რათა მცირედ შთაიხედნეს კიდესა წიგნისასა. და უკუმო-რაჲ-ჰვეცა კერძო წიგნისაჲ, ეჰა საკვირველი და ამის ჟამისა კაცთა-გან ყოვლად ურწმუნოჲ: იხილა, რამეთუ აღზოცილ იყო. არამედ სხვათა ურწმუნოებისაგან არა იკადრა სიტყვად და ჩვენებად ვისამე, არამედ კვალად ფარაგსავე შინა წმიდისასა შთადვა.

და ესრეთ ცხოველი კიდობნით აღმოვიყვანეთ და ლუსკუმასა შინა მარმარილოჲსასა გიორგის თანა მაშენებელისა დავჰკრძაღეთ ჭეშმარიტად ვითარცა მეორე მაშენებელი და შემამკობელი ეკლესიათაჲ, თთვესა მაისსა კდ-სა დღესასწაულსა წმიდისა სვიმეონ საკვირველთმოქმედისასა.

30

და აქაცა არს სახსენებელი წმიდათა ნაწილთა მისთა მიცვალებ-ისაჲ, ხოლო სრული სახსენებელი მისი თთვესა ივნისსა ლ განე-წესა — დღესასწაულსა წმიდათა ათორმეტთა მოციქულთასა, რამეთუ კთ-სა წმიდათა მოციქულთა პეტრეს და პავლეს დღესასწაულისა-გან არა ეგებოდა, დაღაცათუ მას დღესა მიიცვალა. რამეთუ ნეტარ-მან პეტრე და ძმამან მისმან იოვანე ჭყონდიდელმან ეგრეთ განა-წესეს, და მათ თანა სხვათაცა მამათა, ვითარცა სახედ იოვანე ოქ-როპირისაჲ პირველთა მათ მამათა: რამეთუ სეკდენბერსა იდ-სა მიიცვალა ჯვარისა ამაღლებასა და, ვინამთგან მაშინ არა ჯერ იყო,

ნოენბერსა იბ-სა დააწესეს. ეგრეთვე ამის წმიდისათვის ყვეს ზემოხსენებულთა ამათ მამათა. და ხატიცა დაწერად სცეს ყოვლად წმიდისა ღმრთისმშობელისაჲ, და ამიერ და იმიერ ორნივე მამანი — წმიდაჲ მამაჲ ეფთვიმი მარჯვენით და მამაჲ გიორგი ერთკერძო, მკედრებულად და მეოხად ჩვენთვის მდგომარენი წინაშე წმიდისა ღმრთისმშობელისა. და ესე წმიდაჲ ხატი წარმოგზავნეს მთაწმიდას და დაუსვენეთ სამარხოსა ზედა წმიდისა მამისა ჩვენისა გიორგისა. ხოლო წმიდისა მამისა ჩვენისა ეფთვიმის ხატი არა სიბერისაჲ არს, არამედ ოდეს წიგნთა თარგმნიდა და იყო ნ-სა წლისაჲ.

და რამეთუ ესრეთ ჯერ იყო: რომელმან-იგი ადიდნის მადიდებელნი თვისნი, წმიდამან ღმრთისმშობელმან, განათლებად ნათესავისა ჩვენისა, და ერთსა მას სიმრთელე მიანიჭა და ენაჲ კეთილად მეტყველი ქართულად, ხოლო მეორესა — სიბრძნე და მეცნიერებაჲ. რამეთუ მათ ორთავე ადიდეს ძალისაებრ ყოვლად დიდებული იგი მიზეზი კეთილთა ჩვენთაჲ. ერთმან შეამკვნა და განაშვენა დღესასწაულნი მისნი საგალობელისა მისისა თარგმანებითა, რამეთუ მის მიერ თარგმნილსა პარაკლიტონსა შინა ას ორმოცდაათი გალობაჲ თარგმნა მისი ოდენ ყოვლად წმიდისა ღმრთისმშობელისაჲ. და ესრეთ მადიდებელი მათი მსგავსად ძალისა ადიდეს და აწ ზეცას წინაშე მისსა მდგომარე არიან, ხოლო ქვეყანასა ზედა წმიდასა ხატსა მისსა წინაშე მდგომარენი ეკედრებიან ჩვენთვის, რათა მეოხებითა მათითა ჩვენცა ეკედრნეთ წმიდასა ღმრთისმშობელსა წარვლად ნეტსა ამას დღეთა ჩვენთასა მშვიდობით სწავლისაებრ წმიდათა მამათა ჩვენთაჲსა დახსნად საუკუნეთა მათ სატანჯველთაგან.

ესრეთ სრულ იქმნა დადებამ მისი ლარნაკსა შინა ღმრთივბრწყინვალედ და ყოვლად შვენიერად.

31

გარნა რომელი-იგი თვისსა ადგილსა დაგვიშთა, სასწაული იგი ეშმაკთა განსხმისაჲ, დაღაცათუ ერთი გვიხსენებია მწუხარისა მისთვის, რომელი-იგი შვიდგზის დააკვეთა ეშმაკმან ჟამსავე ამის წმიდისა სიჭაბუკისასა ადგილსა შინა უდაბნოსა და ღამესა უკუნსა, არცა ამის ხსენებაჲ უჯერო არს, რომლისა-ესე აღწერაჲ გვეგულების.

რამეთუ იყო ძმაჲ ერთი, სათნოჲ ღმრთისაჲ, სახელით სტეფანე, წესითა მთავარდიაკონი, კაცი პატიოსანი და მოშიში უფლისაჲ. ესე დიაკონი სტეფანე ღირსებისა მისისათვის ჟამსა ოდენ სიყრმისასა ხუცად აკურთხა ნეტარმან ამან, რამეთუ ბრძანა:

— დაღაცათუ პასაკითა ყრმაჲ არს სტეფანე, არამედ გონებითა მსცოვან არს.

და ესრეთ ყოველითურთ პატივსა მღდელობისასა აღიყვანა. ხოლო არა უწყი, თუ ვითარ იქმნა, ვპგონებ თუ შურიტა ეშმაკისაჲთა იქმნა, გინა თუ სიყრმითგან ყოფილ იყო, არა უწყი, რამეთუ დღესა ერთსა წესისაებრ წმიდასა ჟამისწირვასა აღვასრულებდით. და ვითარ შევიმოსენით, არა იყო ბერი ჩვენ თანა, რამეთუ ძმათა ვიეთმე განიკითხვიდა. ხოლო ვიწყეთ რაჲ ფსალმუნთა თქმად, არამედ ეჰა კადნიერებაჲ ეშმაკისაჲ! არა პრიდა პატივსა მას მღდელობისასა, არცა წმიდასა მას ტრაპეზსა. და ესრეთ მეყსეულად დააკვეთა ქვეყანად და პეროოდა და იღრჳენდა. ხოლო ძმანი სრბით წარვიდეს და უთხრეს წმიდასა მას. ხოლო იგი მსწრაფლ მოვიდა და იხილა იგი ესრეთ მდებარე. არა შეშფოთნა, არცა შეძრწუნდა კადნიერებასა მას ზედა ეშმაკისასა, არცა რაჲ ლოცვანი იხმარნა საჩვენებელად კაცთა, არამედ მცირედ დუმილით ლოცვაჲ შეწირა ღმრთისა. და უპყრა ხელი და პრქვა ნელიად, ვითარმედ:

— სტიფანე!

ხოლო მან, ვითარცა ძილისაგან ღრმისა განღვიძებულმან, მიუგო:

— მაკურთხე, მამაო!

პრქვა მას ბერმან:

— რაჲ შეგემთხვია, შვილო?

პრქვა მას ძმამან მან:

— არაჲ უწყი, ხოლო აწ, რაჲ ხმაჲ შენი მესმა, კეთილად ვარ.

პრქვა მას ბერმან:

— ნუ გეშინინ, ჯვარი გამოისახე პირსა!

და მან ყო ეგრეთ.

ხოლო ჩვენ გვიბრძანა:

— იწყეთ გალობად და აღასრულეთ წმიდაჲ ჟამისწირვა!

და ეგრეთვე სტიფანესცა უბრძანა ჩვენთანა ჟამისწირვად. ხოლო მე, მცირედმორწმუნე ესე და ჩუკენი, კვალად შევშინდი გულსა შინა ჩემსა. ხოლო მან მომაახლა წმიდაჲ იგი პირი მისი ყურსა ჩემსა და მრქვა:

— ნუ გეშინინ, მცირედმორწმუნეო! იგივე ღმერთი არს, რომელმან ლეგეონი ეშმაკთაჲ ღორებითურთ ზღვასა დაანთქა.

და ესრეთ უვნებელად აღვასრულეთ წმიდაჲ ჟამისწირვაჲ და ვჰმადლობდით ღმერთსა და წმიდასა მას ბერსა. მაშინ ნეტარმან მან მოგვიგო და გვრქვა ყოველთა:

— უკეთუ ჩვენ ცოდვილთაჲ არა ისმინოს ღმერთმან და კვალად შეემთხვიოს ესე, მიერითგან მღდელობაჲ დააცადოს.

ხოლო მოწყალებითა ღმრთისაჲთა არს აწ შვიდი წელი, არცა თუ

მძინარე განკრთომილ არს ძალითა ქრისტესითა და მადლითა წმიდისა მამისა ჩვენისაჲთა. და, აჰა ესერა, თვით სტიფანე ქადაგებს და მიუთხრობს მის ზედა აღსრულებულთა საკვირველებათა და ადიდებს ღმერთსა და მადლსა წმიდისა ბერისასა.

ესე უწყოდა ბოროტმან ეშმაკმან დაუგებელი იგი მტერობაჲ წმიდისაჲ მის მისსა მიმართ ჟამსაჲე სიყრმისა მისისასა, რაჲ-იგი ყოფად იყო. ამისთვისცა დასაბამსაჲე სიყრმისასა იწყო ბრძოლად მისსა მიმართ, ვითარცა ზემო აღგვიწერია: რაჟამს იგი წყლითა წარწყმედაჲ მისი ენება და ღმერთმან ანგელოზისა მიერ იხსნა, და კვალად ცეცხლითა ზემოხსენებულსა მას მონასტერსა სამცხეს. და კვალად პალატაჲან ჯოჯიკის ძისათა ფრიად მაღალთა გარდამოაგდო და ღმერთმან უვნებელად დაიცვა. და კვალად მამის ძმასა მისსა თანა ღამით გზასა მივიდოდა ცხენითა და წარაცოუნა ეშმაკმან და ძილითა ღრმითა შეპყრობილი კლდესა ზედა ფრიად მაღალსა წარადგინა, რაჲთამცა შთაჭრა. ხოლო ღმერთმან ხელი აღუპყრა. რამეთუ იტყოდა წმიდაჲ იგი, ვითარმედ:

— ხმაჲ მესმა, რომელმან მრქვა მე — ეკრძაღე, შთაიჭრებო. და მიპყრა ხელი, ვიდრემდე განვიღვიძე, და მერმე მიმეფარა.

ესრეთ სიჩჩოათგან დაიცვა ღმერთმან თვისი ნების მყოფელი და ეშმაკთა ზედა მძლედ გამაჩინა, ვიდრე არა სრულიად დააკვეთა მის მიერ მომპოვნებელი იგი ბოროტთაჲ.

ესევეითარი არს, ჰოი სანატრელნო, ჩვენი ესე მამაჲ და მოძღვარი. ესევეითარნი არიან შრომანი და ღვაწლნი მისნი. ესევეითარნი არიან ეკლესიათათვის მოღვაწებანი მისნი. ესევეითარნი არიან ნამუშავენი და ნიჭნი ოფლთა მისთანი. ესევეითარნი არიან გლახაკთა წყალობისა და ობოლთა შეწყნარებისა ნაყოფნი, ვითარნი მას შვენიან.

და ვითარ ესე გესმა და გულისხმა ჰყავთ, ძალმან საქმისამან ოა სიტყვათა შეტყვებამან მოღვაწე ესე დიდი გვიჩვენა, ვითარცა ძეგლად აღმართებული, ვითარცა ხატი დაწერილი სახილველად თანაწარმევალთა ამის ცხორებისათა. ახალი აბრაჰამ, მშვიდი-იგი, მსგავსად დავითისა, ბრძენი — მსგავსად სოლომონისა, ძვირუხსენებელი — მსგავსად მოსესა, უბრალოჲ — მსგავსად სამოელისა, წმიდაჲ — მსგავსად იოსებისა, უხილავთა მხილველი — მსგავსად დანიელისა და მოშურნე სარწმუნოებისაჲ — მსგავსად დიდისა ელიასა, უდაბნოჲს მოყვარე — მსგავსად დიდისა წინამორბედისა, ქალწული ხორცითა — მსგავსად მოწაფისა მის საყვარელისა და შეუორგულებელითა სიყვარულითა — მსგავსი და მობაძავი პავლე მოციქულისაჲ, რომლისა

სათნობასა მიუთხრობენ მრავალნი ნათესავნი, რომლისა ცხორებასა და მოღვაწეობასა განსთქმენ ერნი და ეკლესიანი.

რამეთუ ვინ სადა ესრეთ ანუ სათნობაჲ შეიყვარა, ანუ სიბოროტე მოიძულა? ვის ესრეთ სუროდა ღმრთისა და შეყვარებულ იქმნა მის მიერ? ვის შემუდრა შური უფლისაჲ ესრეთ და არარაჲ აღირჩია სიყვარულსა მისსა ვიდრე სიკვდილამდე? ვინ ესრეთ შეუდგა კვალსა წმიდათა მამათა ცხორებისასა და თანამსროლ ექმნა მათ განუძღომელად? ვინ სადა შეიყვარნა ესრეთ გლახაკნი და უცხონი, მსგავსად იოანე მოწყალისა? ვინ მოაკვდინნა ესრეთ ასონი ქვეყანისანი სიტყვისაებრ მოციქულისა, და განწმიდა თავი თვისი და ტაძარი ღმრთისა ცხოველისაჲ ყო იგი, რომელი სიჩჩოჲთ თვისითგან აღიზარდა და აღორძინდა წვრთასა შინა საღმრთოთა წერილთასა და მოირწყო მადლთა დაუწყევდელთა ნაკადულითა და ჰასაკად სავსებისა ქრისტესისა მიიწია, სიტყვისაებრ მოციქულისა. საქმე და ხედვაჲ და სიყვარული, რომელთა ყოველი მწყობრი სათნობათაჲ შეუთქს, თვითთუელად წარჰმართნა — წვრთაჲ წიგნთა საღმრთოთაჲ, განწმედაჲ სულისა და ხორცთაჲ, ცრემლნი დაუწყევდელნი, უდაბნოთა შინა მოქალაქობაჲ, განშორებაჲ და უცხო ყოფაჲ სოფლისაგან, მოძღვრებაჲ დაუდუმებელი და ლოცვაჲ დაუსრულებელი, მარხვაჲ და მღვიძარებაჲ უსაზღვროჲ, ხმელსა ზედა წოლაჲ და ხმელსა ჭაბაჲ, ღვაწლმრავალი ცხორებაჲ უაღრეს ძალსა სიტყვათასა, სიმდაბლე და სიმშვიდე ზეშთაღმატებულნი, მოწყალეებაჲ და სახიერებაჲ, მიმსგავსებული ღმრთისა მოწყალეებათაჲ, რათა მოკლედ ვთქვა — ყოველითავე, რომლითა ხატად ღმრთისა გამოისახვის კაცი.

ესევეთარი იყო წმიდაჲ მამაჲ ჩვენი გიორგი. და სადა არს ჩემდა ჟამი უმრავლესისა თქმად, რომელი ყოველთადა ცხად არს, დაღაცათუ ჩვენ არა ვთქვათ და თანაწარვჰხდეთ განგრძობისათვის წიგნისა.

ესე არიან ჩემ მიერ, გლახაკისა და უღირსისა, თქმულნი სიტყვანი, რომელმან ყოველივე ჭეშმარიტი მიგიტხარ და აღვწერე სიტყვისა თქვენისათვის, რომელთა მაიძულეთ და მიბრძანეთ სასედე პირუტყვთა უგუნურსა ამას და ფრიად სულელსა, რომელი მრავლითა შიშითა და ძრწოლითა კადნიერ ვიქმენ ხელყოფად საქმესა ამას დიდსა და სულიერსა უწყებასა მითხრობად და წინადადებად ცხორებასა და მოღვაწეობასა ნეტარისა მამისა ჩვენისა გიორგისსა, რომელმან-ესე ფრიადისაგან მცირედი ძლით შეუძლე აღწერად და წარმოვეც თქვენდა, ჰოჲ მამაო წმიდაო, მთასა მაგას საკვირველსა, რომელი-ეგე ცხორებითა საკვირველითა იყოფები, ვითარცა სირი მხოლოჲ სართულსა შინა მცირესა და ქვაბსა შინა იწროსა და ფიცხელსა, მსგავსად ტრედისა უმანკოჲსა და გვრიტისა უბიწოჲსა.

არამედ, ვითარცა პირველ ვთქუ, სიკვდილსა მას ურჩებისასა ვეშიშვოდუ, ამისთვის მორჩილებად მოვედ ბრძანებისა შენისა წმიდისა. თუ არა, აღმწერელი ცხორებისა და მოქალაქობისა მისისა. მისივე პირი ჯერ იყო და არა მე — გლახაკი ესე სიტყვითაცა და გონებითა. გარნა ესე იყო ყოველსავე შინა საღვინებელი ჩემი, რომელ თვალთ მხილველ და ხელთ მსახურ ყოფილ ვიყავ და ყურითა მომსმენელ სიტყვათა წმიდისა პირისა მისისათა და არა სხვათა. მოქენე შეკრებისათვის სულიერისა ამის თხრობისა.

ხოლო აწ მელნითა ოდენ ცხოველითა სიტყვანი გამომისახვან, ვითარცა ზემო ვთქუ პირველვე. ხოლო შენდა დამიტევებიეს, ჰო: მოძღვართა წინამძღვარო, რათა შენ კეთილად შეამკო და განაცხადო ჩემ მიერ გამოსახული ესე და ნაკლულევანებაჲ ყოველივე, ვითარცა აღმასრულებელმან სულიერთა ფიცართამან, სრულჰყო. და შენმანცა სიბრძნემან და კაცად-კაცადმან, რომელიცა მიემთხვიოს, შესძინენ ნაკლულევანებასა ამას ზედა და განასრულენ. რამეთუ არცა ორთა მათ მწვლილთა ქვრივისათა დააყენეს მდიდართა იგი მისაცემელი, არცა რომელთა-იგი ტყავნი და შეშაჲ და ბალანი მოართვეს მოსეს განსრულებად კარვისა, დააბრკოლეს ოქროჲ და ვეცხლი და თვალთა პატიოსანთა შეწირვაჲ. რამეთუ ოქროჲ, სიღრმეთაგან ქვეყანისათა აღმოღებული, ბრწყინვალე, ბრძმედისა მიერ გამოცდილი და განწმედილი, კეთილად შვენიერ იქმნების. და კოხლითჲსა სისხლი ღებავს პორფირსა. და მარგალიტსა იქმს ზამბიკი ზღვისაჲ და სამარაგდე ქვეყანით მწვანევილად აღმოეცენების და მერმე ესრეთ იქმნების ქვაჲ. და აბრეშუმსა გამოიღებს მატლი უნდოჲ. და პინაჲ ზღვისაჲ უცხო სახესა მკედსა გამოიღებს. ესე მრავალსასყიდლისა საფასენი უნდოთაგან ნივთთა გამოვლენი

ხოლო ჩემ შორის არარაჲ პატიოსანთაგანი იპოვა, რათამცა სულიერი ესე კარავი შემემკო, გარნა ხოლო ბალანი თიკანთ მსგავსისა ამის გონებისა ჩემისაგან მოპარსული! არამედ ძოწეულმან და პორფირმან თქვენმან განაშვენენ იაკინთისა თანა და ბისონისა ოქროშეთხზულმან და ზემოაღწერილისა მიერ ნივთთაგან პატივცემულმან და განბრწყინებულმან გულისხმის ყოფისა გამოცხადებისა და ჭეშმარიტებისა მიერ განშვენებულმან, ვითარცა იტყვის მოსე, რომელმან-იგი ეგევითარი შეჰმზადა მღდელთმოძღვრისა შესამოსელსა ზედა, ბრძანებისაებრ ღმრთისა, რომელსა შეენის დიდებაჲ და სიმტკიცე თანა მხოლოდშობილით ძითურთ და ყოვლად წმიდით სულით აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე. ამენ.

ილარიონ ქართველის სმოკაბა

მსე წმიდა მამა ჩვენი ილარიონ იყო ნათესავით ქართველი, ქვეყანით კახეთით, შვილი აზნაურთა მდიდართა. ზოლო ამისა მამასა ესხნეს სხვანიცა შვილნი. ზოლო ესე ილარიონ აღთქმულ იყო მშობელთაგან მისთა, ვითარცა სამოელა ღმრთისა.

და ვითარცა იქმნა ექვსისა წლისა, მიეცა სწავლად კაცსა ღირსსა, რომელიცა იყო დაბასა მისსა, სადა იყოფებოდა მამა მის ნეტარისა. და ასწავლიდა იგი მას წიგნსა სულიერსა დღე და ღამე. და ვითარცა იხილა მამამან მისმან სწრაფით სწავლა მისი ბერისა მისგან, იწყო ყოვლისა სახმრისა მიცემად უხვებით.

და იწყო ადგილსა მას შენებად მონასტრად. და შეკრბეს მონაზონნი ათექვსმეტნი ოდენ. და მარადის მოვალნ მამა მისი შენებისათვის მის ადგილისა. და ვითარ იხილა ზედასზედა მოსლვა იგი მამისა თვისისა, მოესხენა სიტყვა იგი წმიდისა სახარებისა, ვითარმედ: „რომელმან არა დაუტეოს მამა თვისი და დედა თვისი და არა აღიღოს ჯვარი და შემომიდგეს მე, იგი არა არს ჩემდა ღირს“. და განიზრახა წარსლვა უშორესსა უდაბნოსა.

და აღდგა და წარვიდა იგი უდაბნოსა გარეჯისასა. და პოვნა მუნ მრავალნი კაცნი მოღვაწენი და მახლობელად მათსა ქვაბი ერთი მცირე. შევიდა და დაემკვიდრა მას შინა. და იყო ჰასაკითა ვითარ ათოთხმეტისა წლისა. და წარებათა მოღვაწებითა მყოფთა მის ადგილისათა უდაბნოსა მას შინა მარხვითა და ლოცვითა, რომელ ყოველთა უკვირდა ეგეოდენი მისი შრომა და მოთმინება.

და აღეშენებოდეს ყოველნი იგი ძმანი სწავლითა მისითა და შეუკრდებოდეს მას, რათა იყოფებოდინ მის თანა. და შეიწყნარნა მის თანა ათერთმეტნი ძმანი მოღვაწენი, მშვიდნი და მდაბალნი. და იყვნეს ვითარცა ანგელოზნი მარხვითა და გალობითა, ვიდრემდის განითქვა ღირსება მისი მას ქვეყანასა. და ესმა ეპისკოპოსსა რუსთველსა ღირსება მისი, აღდგა და მივიდა მოკითხვად მისა. იხილა

რამ პირი მისი ყვითელი და სიტყვა მდაბალი და სამოსელი შეუ-
რაცხი, მოიკითხა იგი ამბორის ყოფითა წმიდითა და პრქვა:

— მრავლით ჟამითგან მინდა ხილვა შენი, შვილო ილარიონ,
და ღირს ვიქმენ მე, ცოდვილი ესე, მიღებად წმიდისა ლოცვისა
შენისა. და სრულყავ საწადელი ჩემი, რათა მიიღო დღეს მღდელო-
ბა ჩემ მიერ, გლახაკისა ამის.

პრქვა მას ილარიონ:

— მამო, ხელთა შინა შენთა ვარი, რამცა ენებოს ღირსებასა
შენსა, იგიცა ყოს ჩემ ზედა.

მაშინ აღდგა ეპისკოპოსი იგი და აკურთხა იგი მღდელად. და
მოიღეს ლოცვა ურთიერთას. და წარვიდა ეპისკოპოსი იგი და მიუ-
თხრობდა ყოველსა ერსა სათნოებათა მისთა. და მრავალნი
შორით ქვეყანით მოვიდოდეს ხილვად და მოღებად ლოცვისა
მისისა.

მაშინ გამოირჩია ძმაჲ ერთი და დაადგინა წინამძღვრად ადგილ-
სა თვისსა.

და წარიყვანა ძმაჲ ერთი და წარემართა იგი წმიდად ქალაქად
იერუსალიმად. და ვითარ მიიწინეს ივინი ქვეყანასა მას შამისასა,
დაემთხვინეს ავაზაკნი ბოროტნი გზასა ზედა და იხადეს მახვილები,
რათამცა სცეს წმიდასა ილარიონს. მეყსეულად განუხმეს ხელნი
მათნი და ვერ შეუძლეს ქვე ჩამოღებად.

მაშინ იწყეს ტირილად და ვედრებად მისა. და მიუდგეს უკანა,
ვითარ ხუთ უტევან. მაშინ მიექცა წმიდა ილარიონ და დასწერა
ჯვარი და განკურნა ივინი და წარგზავნა ცოცხლებით.

ხოლო მათ ვითარ იხილეს მსწრაფლ განკურნებაჲ, მთართვეს მას
პური და კერატი. და ითხოვდეს შენდობასა და ეტყოდეს მას ენითა
მათითა, რათა არასადა ყონ ესრეთ მონაზონთა ზედა. და ერთი მათ-
განი წარჰყვა ვიდრე მთამდე თაბორისა, სადა-იგი ფერი იცვალა
უფალმან ჩვენმან დიდებით.

ილოცეს მუნ და მიერ წარვიდეს წმიდად ქალაქად იერუსალიმად
და მოილოცნა წმიდანი იგი ადგილნი.

და მერმე განვიდა ლავრასა წმიდისა საბამისსა და იორდანისა
უდაბნოთა. დაყო შვიდი წელი ღვაწლითა და შრომითა, რომელ ვერ-
ვინ შემძლებელ არს მითხრობად. და მარადის ევედრებოდა ღმერ-
თსა, რათა გამოუცხადოს უმჯობესი სულისა მისისაჲ, რომელი
სთნავს ღმერთისა.

ლამესა ერთსა იხილა ჩვენებაჲ ესე: რეცა მიიტაცა იგი მთასა
ზეთისხილთასა, სადა უფალი ჩვენი იესუ ქრისტე ამაღლდა დიდე-
ბით. და იხილა წმიდა დედოფალი ღმრთისმშობელი და მარადის

ქალწული მარიამ და ათორმეტნი კაცნი ბრწყინვალენი მდგომარე-
ნი მის წინაშე. პრქვა მას წმიდამან დედოფალმან:

— ილარიონ, მიისწრაფე სახედ შენდა და განუმზადე სერი
უფალსა!

და ვითარ განიღვიძა ჩვენებისა მისგან, გულისხმა ყო ჩვენება
იგი.

აღდგა და წარემართა ქვეყანად თვისად. და ვითარ მივიდა, პო-
ვა, რამეთუ აღსრულებულ იყო მამამ მისი და ძმამცა. ხოლო დედა-
მან მისმან მოართვა ყოველი მონაგები მამისა მისისაჲ და პრქვა:

— წარაგე ესე, შვილო, ვითარცა სათნო გიჩნს.

ხოლო მან აღაშენა ვანი კეთილი და შეიყვანა დედაჲ თვისი და
შეწირნა სოფელნი.

და იწყო შენებად მონასტერი მამათათვის და შეკრიბნა მას შინა
ვითარ სამეოცდაათექვსმეტნი ძმანი ღირსნი და მოღვაწენი. და
სხვაჲ მონაგები განუყო გლახაკთა.

და ვითარცა იხილა ეშმაკმან კეთილის მოძულებამან შენებაჲ მო-
ნასტრისაჲ, აღაშფოთა ნათესავი ამის წმიდისაჲ და იწყო ფიცით
შეჩვენებად, რათა დაწვას მონასტერი იგი და წმიდაჲ იგი მოკლას.
და კარსაცა მისსა დაასხა ნახშირი და დაწერა ესრეთ: „იხილონ ყო-
ველთა ესე მონასტერი სამ ღღემდე ესრეთ დამწვარი“, და დააგდო
იგი კარსა მისსა თანა.

ხოლო წმიდაჲ ილარიონ დაადგრა ღამე ყოველ ლოცვასა
ღმრთისა მიმართ. და ვითარცა მიერულა, იხილა კაცი ბრწყინვალე,
რომელი ეტყოდა:

— ნუ გეშინინ, ილარიონ, დღესვე განისწავლოს იგი და შეგივ-
რდეს ფერხთა შენთა.

და ვითარცა განთენა, მყის დააკვეთა იგი ეშმაკმან ქვეყანასა ზე-
და, გორვიდა საწყალობელად და პეროოდა. და აღიღეს მსახურთა
და მიიღეს წმიდასა ილარიონს წინაშე და ქვეყანად დააგდეს. ხოლო
წმიდამან ილარიონ დასწერა ჯვარი და აღადგინა იგი.

მაშინ იწყო ტირილით აღსაარებად პირველთა უგუნურებათა
თვისთა და წარვიდა და მოართვა ყოველი მონაგები თვისი და იქმ-
ნა მონაზონ კეთილ მონასტერსა მას შინა.

მაშინ განითქვა ჰანბავი მისი და ყოველნი ადიდებდეს ღმერთ-
სა და მოართმიდეს სახმარსა მრავალსა მონასტრისათვის.

ხოლო ვითარცა იხილა ერისა ზედადსზედა მოსლვაჲ და წყინე-
ბაჲ, და უნდა ყოველსა ერსა და მეფესაცა მათსა, რათამცა ყვეს იგი
ეპისკოპოს, მაშინ გამოარჩია ძმაჲ ერთი და დაადგინა წინამძღვრად
და პრქვა:

— იღვაწე სულისათვის ამათ ძმათაჲსა, ვითარცა სულისათვის შენისა, თუ არა, მონისა მის მოგეხადოს, რომელი არა მოელოდა უფალსა თვისსა, — და აღიპყრნა ხელნი და თქვა ზეცად მიმართ: — უფალო, ხელთა შენთა შევავედრებ ძმათა ამათ!

და წარიყვანნა მის თანა ორნი ძმანი და წარვიდა მოხილვად პირველთა მათ მონასტერთა. და მიერ წარემართა სამეუფოდ ქალაქად კოსტანტინეპოლედ. და ვითარ მიიწია მთასა ულუმბოჲსასა, პოვა მცირე ეკლესიაჲ, შევიდა და იყოფებოდა მას ადგილსა.

და ვითარცა მოიწია შაბათი, მოვიდა მონაზონი ერთი აღნთებად კანდლისა და პოვნა იგინი მას შინა. წარვიდა მონასტრად და მოართვა მცირედი პაქსიმადი და ცერცვი დამბალი. მაშინ ევედრა წმიდაჲ ილარიონ ძმასა მას, რათა მოჰკვაროს წმიდაჲ სეფე და მცირედ ზედაშე. და ხვალისა დღე მოართვა და აღასრულეს წმიდაჲ ჟამისწირვაჲ.

მაშინ წარვიდა ძმაჲ იგი და მიუთხრა მამასახლისსა მის მონასტრისასა ესე ყოველი. ხოლო იგი აღშოფონა და თქვა:

— ვინ უწყის, თუ კეთილად ზრახვენ! — და ბრძანა შეურაცხებით განძებაჲ მათი.

მაშინ წარვიდა იკონომოსი და სხვანიცა ძმანი და მიუთხრეს ყოველივე. ხოლო წმიდამან ილარიონ აღუთქვა, რათა ხვალისაგან წარვიდენ.

და მას ღამესა დაადგრა წმიდაჲ დედოფალი ჭვენი ღმრთისმშობელი რისხვით მამასახლისსა მას და ჰრქვა:

— რამესა ინებე მათი განძებაჲ, რომელნი მოსრულ არიან სიყვარულისათვის ღმრთისა, და არა დაიმარხე მცნებაჲ უცხოთა შეწყნარებისათვის, ვითარ ეტყვის უფალი და ძე ჭემი მდიდარსა მას?! ანუ არა უწყია, ვითარმედ მრავალნი დამკვიდრებად არიან მთასა ამას მათისა ენისა მეტყველნი და ცხოვნებად არიან? და რომელნი მათ არა შეიწყნარებენ, მტერ ჭემდა არიან!

და ვითარცა განიღვიძა მამასახლისმან ჭვენებისა მისგან, ტირილითა მწარითა წარვიდა და შეუვრდა ფერხთა ილარიონისთა და ითხოვდა შენდობასა პირველისა მისთვის კადნიერებისა. და აფუცებდა, რათა არა წარვიდეს მიერ და რათა არა შური იძიოს მისგან წმიდამან დედოფალმან.

მაშინ წმიდამან ილარიონ აღადგინა იგი და ჰრქვა მას:

— იქმნეს ნებისაებრ შენისა, მამაო.

ხოლო მამასახლისი ევედრა მას, რათა მოართმიდენ ევლოგიასა ერთგზის შაბათსა შინა. და მოართმიდა ნათესავი მამასახლისისაჲ, და ვნებულ იყო ფერხი მისი მარჯვენე სიყრმითგან. ხოლო დღესა

ერთსა, მოაქვნდა რაჲ ევლოგიაჲ, დაუბრკოლდა ფერსი მისი და იტკივნა და ტკივილისა მისგან ცრემლოდა იგი.

ვითარცა იხილა წმიდამან ილარიონ, მოიღო ზეთი კანდლისაგან და სცხო და განკურნა ტკივილიცა იგი და ვნებაჲ მისი. განუტევა და ამცნო, რათა არავის უთხრას. ხოლო მან ესე ყოველი მიუთხრა მამასახლისსა და ძმათა ყოველთა, რომელთა ეხილვა იგი. მიერითგან აქვნდა იგი ყოველთა, ვითარცა მოციქული და მოწამე საკვირველებისა მისგან.

მაშინ მოვიდეს სამნი სხვანი ძმანი ქართველნი და შეიწყნარნა იგინი წმიდამან ილარიონ. ხოლო ერთი იყო ბერძულ მეტყველი კეთილად.

და მიერითგან განითქვა ჰანბავი მისი ყოველსა ულუმბასა. და მოვიდოდეს მრავალნი და აღივსებოდეს სწავლითა მისითა და აღიდებდეს ღმერთსა, რომელმან მისცა ესევითარი მნათობი. და მრავალნი მოქალაქენი მოვიდოდეს და ევედრებოდეს, რათა მიიღებდეს მათგან სახმარსა. ხოლო მან არა ინება ესე ყოფად, არამედ ესრეთ პრქვა მათ, ვითარმედ:

— მზრდის ჩვენ წმიდაჲ ღმრთისმშობელი და არა დამაკლებს ჩვენ ხორცთა საზრდელსა.

და ვითარ იხილეს ესეოდენ იგი უპოვარებაჲ მისი, ბაძვად მოიყვანნეს მრავალნი, რამეთუ შვრებოდა იგი ხელთსაქმარსა და მისგან მოირეწდა სახმარსა და არავის რას აურევბდა.

და ვითარ იხილა განმრავლებაჲ მომავალთაჲ და აწყინებდესცა, მაშინ წმიდამან ილარიონ პრქვა მოწაფეთა თვისთა:

— შეილნო, აჰა მაქვს ხუთი წელიწადი აჟა და ვერ შევედ ქალაქად, რათამცა თაყვანის ვეც ძელსა ცხოვრებისასა. აწ თქვენ აღაშენეთ მცირე სენაკი ყორისაჲ, — და ასწავა, ვითარ ჯერ იყო.

და წარიყვანა მოწაფე ერთი და წარვიდა კოსტანტინეპოლედ. მოიღოცა და მიერ წარვიდა პრომედ.

და ვითარ ვლო ათოთხმეტი დღე, პოვა სამოთხე გარეშე ქალაქისა და კარსა მისსა მკელობელი ერთი მჯდომარე. და დაჯდა იგიცა მის თანა. პრქვა მას წმიდამან ილარიონ:

— კაცო, აღდეგ და მომართვ ტევანი ერთი ყურბენი!

პრქვა მას მკელობელმან მან:

— აჰა, მამო, სამოთხე, რაჲცა გინდეს, მიიღე, რამეთუ მე ვერ შემძლებელ ვარ ცოდვათა ჩემთაგან აღდგომად. და მაქვს აჟა ცამეტი წელი, ვინაითგან დავკოჭლდი. და მზრდის მე უფალი ამის ადგილისაჲ.

მაშინ სულთითქვნა წმიდამან ილარიონ და პრქვა მას:

— აღდეგ, ძმაო, უფალსა უბრძანებებს!

და მეყსეულად განემართნეს ფერხნი მისნი. და აღდგა და შევიდა ვენახსა მას, რათამცა მოართვა ნაყოფი. მაშინ აღდგა წმიდამ ილარიონ და წარვიდა სხვით გზით. და ვითარ გამოვიდა კაცი იგი და არა პოვა, ეძიებდა და შევიდა ქალაქად და აქვნდა ტევანი იგი ხელთა.

ხოლო ვითარცა იხილა ერმან მან ქალაქისამან საკვირველი იგი, ჰკითხვიდეს კაცსა მას. და მან უთხრა ყოველივე, ვითარ განიკურნა, და ნიშანი მათი. და ეძიებდეს მრავალ ჟამ და არა პოვეს მათ წმიდამ იგი.

და ნებითა ღმრთისაჲთა მივიდეს ჰრომედ და ილოცეს. და დაყო ჰრომს შინა ორი წელიწადი და მოიქცა კოსტანტინეპოლედვე.

და ვითარ მოიწია თესალონიკედ, და დაჯდა კართა ზედა მთავრისა მის ქალაქისათა. და, აჰა, მხევალმან მის მთავრისამან გამოიყვანა ძე მთავრისა მის ოთხისა წლისაჲ, ნახევარ მიღებული, და დადვა იგი მზისა პირსა, მახლობელად წმიდისა ილარიონისსა. პრქვა წმიდამან ილარიონ ქალსა მას:

— დედაკაცო, წარვედ და მომართე მე წყალი!

და ვითარცა წარვიდა დედაკაცი იგი, მაშინ წმიდამან ილარიონ ჯვარი დასწერა ყრმასა მას და თქვა:

— სახელითა მამისაჲთა და ძისაჲთა და სულისა წმიდისაჲთა, შენ გეტყვი, ყრმაო, აღდეგ ცოცხლებით!

და მეყსეულად განიკურნა.

პრქვა ყრმასა მას წმიდამან ილარიონ:

— წარვედ, შვილო, გიწესს დედაჲ შენი.

და აღდგა ყრმაჲ იგი ცოცხალი და შევიდა დედისა თვისისა თანა. მაშინ აღდგა წმიდამ ილარიონ და წარვიდა სხვასა ადგილსა.

ხოლო მხევალმან მან აღიტაცა ყრმაჲ იგი და მიჰგვარა დედოფალსა თვისსა. და იგი ჰკითხვიდა, თუ ვითარ განიკურნა. ხოლო მან წარმოუთხრა ყოველი ნიშანი მათი და ენაჲცა. და მსწრაფლ შევიდა დედაკაცი იგი და უთხრა ქმარსა თვისსა და უჩვენა ყრმაჲცა იგი. მაშინ ბრძანა მთავარმან სწრაფით დაცვაჲ კართა ქალაქისთაჲ და მოძიებამ წმიდისა მის.

და პოვეს კარსა გარეგან აღმოსავალით კერძო მავალად, რამეთუ ვერ შემძლებელ იყო დაფარვად ქალაქისა, მთასა ზედა დაფუძნებულისა.

მაშინ დაცვივეს ყოველნივე ქვეშე ფერხთა მისთა. ხოლო მან ნეტარმან აკურთხნა და აღადგინა იგინი. მაშინ ეუწყა მთავარსა მას და გამოვიდა შემთხვევად მისა და დავარდა წინაშე მისსა და ამბორს

უყოფდა ფერხთა მისთა. ხოლო მან ნეტარმან ულოცა და აღადგინა იგი.

მაშინ წარიყვანა იგი მთავარმან სასლსა თვისსა და ევედრა წმიდასა ილარიონს, რათა გამოირჩიოს ადგილი, რომელიცა ენებოს, და იყოფებოდის მას შინა. ხოლო მან გამოირჩია ადგილი მარჯვე და მყუდროჲ. და აღუშენეს ეკლესიაჲ ადგილსა მას. და ამცნო წმიდამან, რათა არა აწყინებდენ მას ზედაჲსზედა მომავალნი. და ესეცა ამცნო, რათა არა წარმოსცეს, თვინიერ პაქსიმადი ხმელი და ცერცვი. და მრავალთა შემურდა მოღვაწებაჲ მისი და ხელითა მისითა იქმნეს მონაზონ.

დიაკონი ერთი თესალონიკელი განვიდა ვენახსა თვისსა და შეიპყრეს იგი წარმართთა და წარიყვანეს ტყვედ. ამას მოესხენა წმიდაჲ ილარიონ და ევედრებოდა ლოცვათა მისთა.

და მას ღამესა ეძინა შეკრულსა და ეჩვენა წმიდაჲ იგი და ჰრქვა მას:

— აღდეგ, დიაკონო, ნუ გეშინინ!

და ვითარცა განიღვიძა, პოვა, რამეთუ განხსნილი იყო საკრველთაგან. და აღდგა და განვლო ლაშქარი იგი და არავინ ცნა. მოვიდა და ქადაგებდა საკვირველებასა მას და უთხრა წმიდასაცა მას.

შემდგომად ამისსა მოუწოდა წმიდამან მთავარსა მას და ჰრქვა:

— კეთილად ჰყავ, რამეთუ შემოიწყნარე გლახაკი ესე და ცოდვილი და უცხოჲ. ღმერთმან მოგეცინ სასყიდელი სიყვარულისა შენისაჲ. ისწრაფე შეწყნარებად მონაზონთა და ეკრძაღე მოხვეჭასა გლახაკთასა და შეიწყნარებდი უცხოთა და გლახაკთა, — და სხვა მრავალი ასწავა და განუტევა.

და შევიდა სენაკად და დახშა კარი თვისი. და ვითარ მოიწია შაბათი, მოუწოდა მოწაფეთა თვისთა და ულოცა და ასწავა ფრიად. და ეზიარა საიდუმლოსა ქრისტეს ღმრთისა ჩვენისასა და აღმოუტევა წმიდაჲ სული თვისი.

მაშინ მოვიდა მთავარი იგი ერთთურთ და მოიღეს ღუსკუმამ მარმარილოჲსაჲ. მაშინ, ვითარცა ეგულებოდა დამარხვამ მისი, მოვიდეს ორნი ეშმაკეულნი და იტყოდეს:

— ილარიონ ქართველო, რამსა განგვასხამ!

და ვითარცა მიეახლნეს წმიდასა მას, მსწრაფლ უჩინო იქმნნეს. მაშინ შემოსეს წმიდაჲ იგი, დადევს ღუსკუმასა მას შინა დიდითა პატივითა და ჰყოფდეს სახსენებელსა მისსა. და ამისსა შემდგომად მრავალნი კურნებანი აღასრულნა წმიდამან.

ხოლო აღესრულა მამამ ჩვენი ილარიონ თვესა ნოენბერსა ათცხრამეტსა, დღესა შაბათსა, ჟამსა მეხუთესა დღისასა, მეფობასა

ბასილისსა, და იყო წლისა ორმოცდამეტიანაჲ, ქალაქსა შინა თესალონიკესა. და მეოხ არს ჩვენ ყოველთათვის ღმრთისა მიმართ სჯიერისა და მრავალმოწყალისა.

ხოლო შემდგომად გარდაცვალებისა მისისა დასნეულდა ძე მთავრისაჲ და განუსივნეს სარცხვინელნი მისნი და მუცელიცა მისი. და განწირეს იგი მკურნალთა და მიიწია იგი სიკვდილად. მაშინ აღიღეს იგი მშობელთა მისთა და შეაგდეს იგი ლუსკუმასა თანა წმიდისა ილარიონისა. და მას ღამესა გამოუჩნდა წმიდაჲ იგი და პრქვა:

— პროკოპი, უკეთუ არა აღმითქვა მე, რათა არა ხვიდოდი უწესოდ, ვერ განიკურნო სენისა მაგისგან!

ხოლო მან ფიცით აღუთქვა ესე ყოფად. მაშინ წმიდამან დასდვა ხელი მისი მუცელსა მისსა ზედა და პრქვა მას:

— სახელთა იესუ ქრისტესითა ცოცხალ იქმენი — და ჯვარი დასწერა.

ხოლო იგი მსწრაფლ განიკურნა, და ვითარცა განიღვიძა, ადიდებდა ღმერთსა და წმიდასა მას, რამეთუ ყოველადვე არა იყო ვნებაჲ მის თანა. და ამბორს უყოფდა ლარნაკსა მისსა და მიუთხრობდა საკვირველებათა მისთა ყოველსა ერსა. და ადიდებდეს ღმერთსა და წმიდასა მას.

მოწაფეთა ამისა წმიდისათა მისცეს ფლასი ერთი წმიდისა ამის ქერიესა ერთსა გლახაკსა. და წარიღო მან დიდითა სარწმუნოებითა. და ვისცა სნეულსა დაჰბურის, პოის მან ლხინებაჲ. და მიუთხრობდის საკვირველებათა მისთა და ყოველნი ადიდებდეს ღმერთსა.

ესმნეს ღმრთისმოყვარესა მეფესა ბასილის საკვირველებანი ამის წმიდისანი, რომელნი იქმნებოდეს თესალონიკეს შინა დღითიდღე. ხოლო წიგნიცა მიუწერა ეპარხოზმან და პატრიაქმან თესალონიკელმან და აუწყა გარდაცვალებაჲ და საკვირველებანი ამის წმიდისანი და ადიდებდა ღმერთსა მეფე იგი.

და დღესა ერთსა ბრძანა მეფემან ყოველთა მამასახლისთა მთისათა შესღვაჲ მის წინაშე. და ყო ოხჯანი დიდი მათ თანა და უთხრობდა მათ საქმეთა მის ნეტარისათა და რაჲ იგი მიეწერა ეპარხოზსა და პატრიაქსა.

მაშინ ვითარცა ესმა მამასახლისსა ულუმბელსა, რომლისა დისწული განეკურნა წმიდასა ილარიონს, იწყო მანცა მოხსენებად მე-

ფისადა, რამ-იგი ექმნა სასწაული მისსა მონასტერსა წმიდასა ილარიონს. მაშინ ჰკითხა მეფემან, თუ:

— არიან ვინა მოწაფეთა მისთაგანნი მთასა მას?

და მან ჰრქვა, ვითარმედ:

— არიან სამნი მოხუცებულნი კეთილნი მოწაფეთა მისთაგანნი.

ხოლო მეფემან ბრძანა/ სწრაფით მოყვანებაჲ მათი ღრმონითა სამეუფოთა პალატად დიდითა პატივითაჲ.

და ვითარცა იხილა მეფემან მსცოვანებაჲ იგი მათი შვენიერი, რამეთუ იყვნეს გრძელნი ჰასაკითა, შვენიერნი სიტყვითა და მდაბალნი გონებითა, ითხოვდა მათგან ლოცვისა ყოფასა მისთვის.

და თქვა მეფემან:

— ჭეშმარიტად, აჰა მონანი ღმრთისანი და სულისა ჩემისა მეოხნი! დიდებაჲ ღმერთსა, რომელმან ღირს მყო მე, ცოდვილი მეფე, ხილვად ღირსთა და წმიდათა მისთა.

და მიაველინნა იგინი პატრიაქისა თანა. ხოლო მან განიხარა ფრიად. და მოიღეს კურთხევაჲ ურთიერთას. და ეზრახა პატრიაქი ეპისკოპოსთა თვისთა თანა სულიერითა სიტყვითა და ცნა ღირსებაჲ მათი და სარწმუნოებაჲ მათი. და თქვა ეპისკოპოსთა მათ:

— ესენი არიან, რომელთა მპარავი არა მიეხების, ამათ დიდი მადლი მომანიჭეს მე დღეს.

და მიუმცნო მეფესა ესრეთ, ვითარმედ:

— ფრიად აღვშენდი ამათითა ხილვითა. და ჭეშმარიტად ესენი არიან მსახურნი უფლისანი და მეოხნი სულთა ჩვენთანი. და უფალმან ლოცვითა მათითა დაიფარენ მეფობაჲ თქვენი ყოველთა საგნებელთაგან, და ჩვენ ყოველნი, უკუნითი უკუნისამდე. ამინ.

მაშინ უბრძანა მეფემან, რათა რომელიცა გამოირჩიონ მონასტერი, აღიღონ იგი. ხოლო მათ ჰრქვეს მას:

— არა გვეგების ჩვენ სხვათა აღშენებული მონასტერი, ჰოჲ მეფეო, რათა ჩვენ დავიპყრათ, უცხოთა კაცთა, და იგინი განვასხნეთ, რომელთა აღუშენებიეს, რათამცა წყევამ მოვატყვათ მეფობასა თქვენსა. არა ვყოთ ეგე, არამედ, უკეთუ გნებავს, განვიდეთ უდაბნოსა ადგილსა, სადაცა ენებოს ღმერთსა, და მუნცა აღგვიშენე ეკლესიაჲ, რათა ელოცვებოდის მეფობასა თქვენსა.

მაშინ აღივსო სიხარულით მეფე და წარგზავნნა იგინი სამეუფოთა კაცითა. მოვლეს და მონახეს და პოვეს ღელესა შინა ერთსა წყაროები და ადგილი ვაკე და შვენიერი. განიხარეს ფრიად და აუწყეს მეფესა.

მაშინ მოვიდა მეფე ერთიურთ. და მოაქვნდა ქვაჲ თვით მეფესა

და ყოველსა ერსა მის თანა. და იწყეს შენებად ეკლესიასა და მონასტერსა და აღასრულეს შვიდ თვე ყოველი საქმე მონასტრისაჲ.

და მოვიდა მეფე პატრიაქისა თანა და აკურთხა ეკლესიაჲ და დასხნა ნაწილნი წმიდათა მოციქულთანი თვესა ოკდონბერსა ცხრასა. და შეწირნა მეფემან ჭურჭელნი ოქროსა და ვეცხლისანი და სოფელნი და ქულბაქნი და მეტოქნი და ტყენი და ყოველი სახმარი მონასტრისაჲ უხვებით. და შექმნა თვით მეფემან სენაკი ერთი და ლოგინი თავისათვის საგებლითურთ, დადგნა საწიგნენი და სახარებაჲ და პავლე და სხვაჲ წიგნები მრავლად.

და თქვა მეფემან:

— ესე იყოს საყოფელი ჩემი ამათ ღირსთა მამათა თანა, თუ უფალსა ენებოს ხსნაჲ ჩემი ცოდებაგან, — და დასდვა ჰრომანაჲ ქართველთაჲ, და ჰრქვა მეფემან: — წმიდანო მამანო, ითხოვეთ, რამცა სახმარ არს თქვენდა მეფობისაგან ჩემისა!

ხოლო მათ ჰრქვეს:

— ვითხოვთ შენგან, რათა აღიღო ყოველი უმსჯავროებაჲ სამეფოჲსაგან შენისა, რათა არა განრისხნეს შენ ზედა უფალი და არა ცუდ იქმნას კეთილისყოფა შენი ჩვენდა მომართ.

გულსავსე იქმნა მეფე სიტყვათაგან მათთა და უფრომსი სიყვარული აქვნდა ყოველთა კაცთასა.

მაშინ მოჰგვარნა მეფემან ორნი ძენი თვისნი, ლეონ და ალექსანდრე, და ჰრქვა:

— ლოცვა ყავთ ამათთვის, წმიდანო მამანო, და ასწავეთ ამათ ენაჲ და წიგნი თქვენი, რათა შვილნი ლოცვისა თქვენისანი იყვნენ ეგენი.

ამისა შემდგომად მოეწერა შეყენებულსა დიდსა ეფთვიმეს მოღვაწესა, კაცსა ღირსსა, მეფისადა, რომელმან იცოდა გულისსიტყვაჲ მისი, ვითარმედ:

„ვიხილე მე ჩვენებასა შინა ცეცხლისა კვამლი საშინელი და მესმა ხმაჲ, ვითარმედ:

— ესე არიან ცოდვანი ბასილი მეფისანისი

და მე ვთქვი, ვითარმედ:

— ვინ შემძლებელ არიან დაშრეტად ამისა?

და კვლად მესმა ხმაჲ:

— ცრემლნი და კეთილისა საქმენი!

მაშინ მოიხვნეს კეთილისა საქმენი შენნი ბრწყინვალეთა და შთაყარეს ცეცხლსა და იწყეს დაშრეტად დიდითა შრომითა. მაშინ მესმა ხმაჲ, რომელი მეტყოდა:

— მოიღეთ უცხოთ შეწყნარებაჲ!

და მოიღეს მცირე, ვითარცა მარცვალ იფქლისაჲ, და სპეტაკი, ვითარცა თოვლი, და შთააგდეს იგი მას შინა. მაშინლა იწყოთ კვამლმან მან და ცეცხლმან სრულიად განქარებად. აწ ისწრაფე შეწყალებაჲ უცხოთა და გლახაკთაჲ!”

და ვითარცა წარიკითხა მეფემან წიგნი იგი, მოუწოდა ეპარხოზსა თესალონიკელსა, რომელი გარდაედგინა ხარკისათვის სამეუფოჲსა, რომელსა მოეწერა მიცვალებაჲ წმიდისა ილარიონისი, და მისცა უზესთაესი პატივი და წარავლინა თესალონიკედ, რათა სწრაფით მოჰგვარნეს ნაწილნი წმიდისა ილარიონისნი. და მიწერა წიგნი ესე-
ვითარი:

„ბრძანებს მეფობაჲ ჩვენი თესალონიკელთა მიმართ, რათა სწრაფითა დიდითა და პატივითა წარმოჰგზავნნეთ ნაწილნი ილარიონ ქართველისანი თვინიერ ყოვლისა მიზეზისა. და მშვიდობით იყვენით“.

და წმიდისა მიმართცა მიწერა ესრეთ თვისითა ხელითა:

„ბასილი, ცოდვილი მეფე, მონაჲ ცათა მეფისაჲ, გევედრები, წმიდაო მამაო ილარიონ, აღმოვედ ქალაქად სამეუფოდ! დაღაცათუ არა ღირს ვიქმენ პირისპირ ხილვად შენდა, გარნა აწ ღირს მყავ, რათა ამბორს უყო ნაწილთა შენთა წმიდათა და იხაროს ქალაქმან ამან სამეუფომან“.

და ვითარცა მიიწინეს მივლინებულნი იგი და წარიკითხეს წიგნი იგი, ენება ერსა მას ქვისა დაკრებაჲ სამეუფოთა მათ კაცთაჲ. ხოლო მათ აღუთქვეს, რათა არა ყონ ესე. მაშინლა ძლით დააცხრვეს ერი იგი. და აღდგა და განვიდა გარემო სოფლებსა ანთვიპატი იგი. და ღამით უბრძანა ახმაჲ ნაწილთა მის წმიდისათაჲ უცნაურად. და შთასხნეს ლუსკუმასა მცირესა და საფლავი დაჰკრძალეს ეგრეთვე და წარვიდეს.

და ვითარ მიიწინეს კოსტანტინეპოლის და ეუწყა ესე მეფესა, მაშინ მიეგება სიხარულითა დიდითა და შეიყვანა იგი პალატად პატივით. დაუსვენა იგი ეგვტერსა თვისსა და განიზრახვიდა მეფე, თუ რომელსა ადგილსა აღუშენოს სანაწილე.

და მესამესა ღამესა ვითარ განიღვიბა მეფემან შუალამესა ოდენ, ეცა მას სურნელებაჲ მიუთხრობელი. და იგონებდა მეფე, თუ რაჲ-მე არს, ანუ რომლითა საკმეველთაგანი არს, და ვერ შეუძლო ცნობად. ჰკითხა საჭურისთა, რომელნი წვეს გარემო მისსა, ვითარმედ:

— რაჲ არს სურნელებაჲ ესე?

ხოლო მათ პრქვეს:

— ვფუცავთ მეფობასა თქვენსა, არასადა გვიხილავს ესევეითარი სურნელებაჲ!

და ცნა ყოველმან პალატმან და ჰკითხვიდა მოყვასი მოყვასსა თვისსა, ვითარმედ:

— რომელთა სურნელთაგანი არს, არა უწყით?

და ვითარცა მიერულა მეფესა, გამოუჩნდა წმიდაი ილარიონ, შემოსილი ზეწართა, და ჰრქვა მეფესა:

— კეთილად ჰყავ შეწყნარებაი ჩემი, უცხოჲსაჲ, არამედ სურნელეჲაი რომელი იყნოსე, მე არა მომიგიეს ქალაქთა შინა, არამედ უდაბნოთა შინა. აწ უკეთუ გნებავს, რათა მადლი გაქენდეს, წარმიყვანე უდაბნოსავე ადგილსა.

და ვითარ განიღვიძა მეფემან, უთხრა ყოველსა ერსა, ვითარმედ:

— უდაბნოს პნებავს წმიდასა ყოფაჲ.

და ყო ლიტანიჲა და აღიხვნა ნაწილნი წმიდისანი და შეჯდა დრომონსა სამეფოსა. და მიიყვანეს ეკლესიასა მთავარანგელოზთასა. და მერმე დაადგინნეს ეტლნი სამეუფონი, აღჯდა და მივიდა ჰრომანას და დაუსვენა მუნ შინა.

და ყო დღესასწაული თვესა დეკენბერსა შვიდსა. და შეწირა მეფემან თვესა შინა ათორმეტი დრაჰკანი ეკლესიასა მას, რათა მარადის ენთებოდის ექვსი კანდელი დაუვსებელად ნაწილთა ზედა წმიდათა მოციქულთასა, და წმიდისა ილარიონის ნაწილთა ზედა — სამსამი. და პალატით სეფისკვერი ორი მიეცემოდის ყოველთა დღეთა. და მონაზონთა მიეცემოდის სასამოსლე ორი ლიტრაჲ ოქროჲ თვესა დეკენბერსა შვიდსა. და უწოდა სახელად თვისა მონასტერი. და გამოთქვა ენკომი, რომელ არს შესხმაჲ, წმიდისა ილარიონისი ბასილი ასიკრიტმან სადიდებელად მამისა და ძისა და წმიდისა სულისა აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე. ამინ.

ხმოვრება ვახჟანზ მორბასალისა

პითარ-იგი შეიპყრეს ქართველთა მეფე მირ-
დატ სპარსთა წყობასა შინა და წარიყვანეს ბაღდადს და მუნ მოკვდა.
და დაიპყრეს ქართლი სპარსთა და განრყვნეს ეკლესიანი, და დამა-
ლეს ჯვარები ქართველთა. და ყოველთა შინა ეკლესიათა ქართლი-
სათა ცეცხლის მსახურთა სპარსთა აღაგზნეს ცეცხლი.

ხოლო ნათესავნი ქართველთა მეფეთანი დარჩეს ხევსა კახეთი-
სასა. და შემდგომად სამისა წლისა უცალო იქმნა სპარსთა მეფე,
რამეთუ აღდგეს მტერნი აღმოსავლით.

მაშინ შეითქვნეს აზნაურნი ქართლისანი, მოიყვანეს და დასვეს
მეფედ მცხეთას ძე თრდატისი, ძმისწული მირდატისი, მეფისა წარ-
ტყვენულისა, სახელით არჩილ.

ამან არჩილ მოიყვანა ცოლი საბერძნეთით, ნათესავი ივბიმი-
ნოს მეფისა, სახელით მარიამ, და განაცხადა მტერობა სპარსთა.
გამოაჩინნა ჯვარნი და მოკაზმნა ეკლესიანი, მოსრნა და განასხნა
ყოველნი ცეცხლის მსახურნი საზღვართაგან ქართლისათა, მოირთო
ძალი საბერძნეთით და წარძღვანებითა ჯვარისათა იწყო ბრძოლად
სპარსთა.

მაშინ ერისთავი სპარსთა მეფისა, რომელი ერისთაობდა რანსა
და მოვაკანს ვიდრე არჩილის მეფობადმდე, მისივე გასაგებელი იყო
ქართლი. ამან შეკრიბა სპა რანისა და მოვაკანისა და ადარბადაგა-
ნისა და მომართა არჩილს. ხოლო არჩილ, სასოებითა და მინდობი-
თა ღმრთისათა, მიეგება საზღვართა ზედა ქართლისათა და რანი-
სათა, ეწყო მუნ მდინარესა ზედა ბერდუჯისასა და ძალითა პატიოს-
ნისა ჯვარისათა მოსრნა და ტყვე ყვნა. შევიდა რანს, მოტყვენა და
მოვიდა შინა გამარჯვებული. განავლინა ქადაგი ყოველსა შინა
ქართლსა და რქვა ყოველთა:

— არა ძალითა ჩვენითა, არცა სიმხნითა, არცა სიბრძნითა, არცა
სცმრავლითა სპათათა ვსძლეთ მტერთა, არამედ ჯვართა უფლისა
ჩვენიისა იესო ქრისტესითა, ძისა ღმრთისათა, რომელმან მოგვცა

წინამძღვრად და საჭურველად ჯვარი მისი პატიოსანი. აწ ყოველთა ქართველთა ადიდეთ სამება ერთარსება, ღმერთი დაუსაბამო, დამბადებელი ყოვლისა. შეწირეთ მადლობა, და მტკიცემცა არიან გულნი თქვენნი სარწმუნოებასა ზედა სამებისა წმიდისასა.

და ყოველთა ქართველთა შეწირეს მადლობა ღმერთისა მიმართ. და განაახლნეს ეკლესიანი.

მაშინ არჩილ მეფემან აღაშენა ეკლესია სტეფანწმიდისა მცხეთას, კართა ზედა არაგვისათა, სადა იყვნეს კოშკნი მტკიცენი საბრძოლნი, რომელნი მასვე აღეშენნეს.

ესვა ძე არჩილს და უწოდა სახელი მისი მირდატ. აღიზარდა ესე მირდატ და დადგა ასაკსა მამაკაცობისასა. მირდატ იყო მორწმუნე და ღმრთისმსახური, ვითარცა მამა მისი. და იყო იგი ქველი და შემმართებელი. ამან უმეტესად უწყო ბრძოლად სპარსთა, შესლვად და ტყვევად რანსა და მოვაკანსა. რამეთუ მას ჟამსა უცალო იყო მეფე სპარსთა და ბრძოდა იგი ინდოთა და სინდთა და აბაშთა და ვერ შემძლებელ იყო სპისა დიდისა გამოგზავნად. და სპათა რანისა და მოვაკანისათა და აღარბადაგანისათა ემძლავრებოდეს ქართველნი. წინამძღვარ ექმნის მირდატ სპათა მამისა თვისისათა და მარადის ტყვევნიდის რანსა და მოვაკანსა.

მას ჟამსა შინა იყო რანს ერისთავად ბარზაბოდ. და ვერაოდეს წინააღუდგებოდა იგი, არამედ განამაგრნის ციხენი და ქალაქნი. და შესლვასა ქართველთასა რანს, სადაცა ეწყვიან სპარსნი ნაწყევდთა ლაშქართა, მტყვევებელთა ქართველთა, მარადის სპარსნი იძლეოდნან.

ხოლო ბარზაბოდს, ერისთავსა რანისასა, ესვა ასული ქმნულკეთილი, მვენიერი, რომელსა ერქვა საგდუხტ. უთხრეს მირდატს, ძესა არჩილისსა, სიშვენიერე მისი და სმენითა სიშვენიერისა მისისათა ტრფიელ იქნა მირდატ მის ზედა. მოახსენა მამასა თვისსა:

— ვევედრები მეფობასა შენსა, მომეკარე ცოლად ჩემდა საგდუხტ, ასული ბარზაბოდისი, და შევექმნათ ჩვენ შორის მშვიდობა. დაღათუ ძალითა ქრისტესითა ჩვენ ვართ მძლენი, არამედ ვერა ავიხვამთ ციხეთა და ქალაქთა რანისათა. ნუჟკვე იცალოს მეფემან სპარსთამან და იბიოს ჩვენ ზედა შური და მოაოხრნეს ეკლესიანი და საზღვარნი ჩვენნი. და აწ ამით განქარდეს მტერობა ჩვენ შორის. რამეთუ ჩვენთვის რაცა მოვახსენო მეფესა სპარსთასა, უსმენს იგი. და ამით მტკიცედ და შეურყეველად ვიპყრნეთ საზღვარნი ქართლისანი და განმტკიცნეს სჯული ქრისტესი ქართლს და არღარა შეიქმნას გულსა ქართველთასა იჭვი და გმობა სჯულისა ქრისტესისა მძლავრებისათვის სპარსთასა.

ესე ყოველი სიყვარულისათვის ქალისა მირდატ წარმოთქვა.

მაშინ არჩილ მეფემან აღუსრულა ნება მისი. წარგზავნა მოცი-
ქული ბარზაბოდისსა და ითხოვა ასული მისი ცოლად ძისა თვისისა.
ხოლო ბარზაბოდ განიხარა სიხარულითა დიდითა, რამეთუ მოთხ-
რებულ იყო ქვეყანა მისი და შესჭირვებოდა. ითხოვა ფიცი და
აღთქმა მშვიდობისათვის. და მისცეს ფიცი. და მოსცა მან ასული
თვისი ზითვითა დიდითა. მოიყვანეს მცხეთას და ქმნეს ქორწილი,
შვება და განცხრომა დღეთა მრავალთა. და მისცა მეფემან სამშვილ-
დე ძესა თვისსა საერისთოთა მისითა და მუნ დასხდეს მირდატ და
საგდუხტ.

ხოლო ამან საგდუხტ დედოფალმან გამოიკითხა სჯული ქრის-
ტესი, რამეთუ ქმარმან მისმან მოჰგვარნა კაცნი სჯულისა მეცნიერ-
ნი. და უთარგმანეს სახარება უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესი და
ამხილეს, რამეთუ ჭეშმარიტი ღმერთი ქრისტე არს, რომელი გან-
კაცნა ხსნისათვის ჩვენისა. მაშინ საგდუხტ გულისხმა ყო და იცნა
სჯული ჭეშმარიტი, დაუტევა ცეცხლის მსახურება, ნათელილო და
იქმნა მორწმუნე. და მან აღაშენა სიონი სამშვილდისა.

ამის არჩილის-ზე გარდაიცვალნეს სამნი ეპისკოპოსნი: იონა,
გრიგოლი და ბასილი. და ბასილისა შემდგომად ამანვე არჩილ დას-
ვა ეპისკოპოსი, რომელსა ერქვა მობიდან. ესე იყო ნათესავად სპარ-
სი და აჩვენებდა იგი მართლმადიდებლობასა, ხოლო იყო ვინმე
მოგვი უსჯულო და შემშლელი წესთა. და ვერ უგრძნა არჩილ მეფე-
მან და ძემან მისმან უსჯულოება მობიდანისი, არამედ ჰგონებდეს
მორწმუნედ. და ვერცა განაცხადებდა ქადაგებასა სჯულისა მისისასა
შიშისაგან მეფისა და ერისა, არამედ ფარულად წერდა წიგნებსა
ყოვლისა საცთურებისასა, რომელი შემდგომად მისსა დაწვა ყოვე-
ლი წერილი მისი ჭეშმარიტმან ეპისკოპოსმან მიქაელ, რომელი გა-
ნიკვეთა კადრებისათვის ვახტანგ მეფისა.

ხოლო ამან არჩილ მეფემან ყოველნი დღენი ცხოვრებისა მისი-
სანი აღასრულნა სარწმუნოებასა შინა სამებისა წმიდისასა, ეკლე-
სიათა შენებასა. და ყოველსა ქართლსა შინა განამრავლნა მღვდელნი
და დიაკონნი და მსახურნი ეკლესიათანი. და მოკვდა.

და დაჯდა მეფედ მის წილ ძე მისი მირდატ. და მეფობდა იგი,
ვითარცა მამა მისი, დიდსა სარწმუნოებასა შინა. მიუდგა დედოფა-
ლი საგდუხტ და შვა ასული და უწოდა სახელი მისი ხვარანძე. კვა-
ლად ევედრებოდეს ღმერთსა მეფე მირდატ და დედოფალი საგ-
დუხტ, რათა მოსცეს ძე.

და შემდგომად ოთხისა წლისა საგდუხტ მიუდგა და შვა ძე. და
უწოდა სახელი მისი სპარსულად ვარან-ხვასრო-თანგ, ხოლო ქარ-

თულად ეწოდა ვახტანგ. აღივსნეს სიხარულითა მშობელნი მისნი შობასა ყრმისა ამის ვახტანგისა და განავლინეს მახარობელი ყოველთა თანა ერისთავთა. და გამოიღეს ხვასტაგი დიდძალი, ოქრო და ვეცხლი, და განუყვეს გლახაკთა. და შეწირეს მადლობა ღმრთისა მიმართ ლოცვითა და ღამისთევითა დღეთა მრავალთა.

და შემდგომად ამისა მოხდა მეფემან ყოველთა წარჩინებულთა ქალაქად. და დღეთა მრავალთა ყო პურობა და განცხრომა. და ევედრებოდეს ყოველნი ღმერთსა აღზრდისათვის ყრმისა ვახტანგისა.

მოითხოვა მეფისაგან საზრდოდ საურმაგ სპასპეტმან ვახტანგ დიდითა ვედრებითა. ხოლო მიანიჭა მეფემან და მისცა ძე მისი ვახტანგ საურმაგს სპასპეტსა საზრდოდ. რამეთუ წესი იყო, რომელ შვილნი მეფეთანი წარჩინებულთა სახლსა შინა აღიზარდნიან.

შემდგომად ამისა, მეექვსესა წელსა, შვა საგდუხტ ასული სხვა და უწოდა სახელი მისი მირანდუხტ. და მოითხოვა იგი საზრდოდ სპასალარმან კასპისამან. და მისცა იგი მეფემან. და წარიყვანა იგი ქალაქად კასპისა და იზარდებოდა მუნ. შემდგომად ამისა, წელსა მეორესა, მოკვდა მეფე მირდატ. და დარჩა ვახტანგ შვიდისა წლისა ყრმა...

მაშინ საგდუხტ დედოფალმან, შეწუხებულმან მამისა მისისა ბარზაბოდისაგან, — „ნუუკვე შური იგოს მამამან ჩემმან ნაქმრისათვის მამამთილისა და ქმრისა ჩემისა, რომელ ეგეოდენნი ბოროტნი მოეწინეს მის ზედა, და ნუუკვე შური იგოს ჩემ ზედა დატევებისათვის სჯულისა და წარწყმიდოს შვილი ჩემი, განრყენას ქართლი და სჯული ქრისტესი წარწყმიდოს“, — ესე ყოველი მოიგონა და შთავარდა მწუხარებასა შინა დიდსა. ევედრებოდა ღმერთსა და განიზრახა წარსლვა წინაშე მამისა მისისა და შევრდომა მისი. მოიყვანნა ყოველნი ერისთავნი სპასპეტისა თანა და ცრემლითა სიმწარისათა შევედრა ძე მისი სპასპეტსა და ყოველთა ერისთავთა.

და წარვიდა ბარდავს მამისა თვისისა თანა. განიღო თავი და უყარნა მუხლნი და აღმოყარნა ძუძუნი მისნი, დავარდა პირსა ზედა და დადვა პირი თვისი ფერსთა მისთა ზედა. დაალტობდა ფერსთა მამისა თვისისათა ცრემლითა და ითხოვდა მისგან შეწყალებასა და არა ხსენებასა ნაქმართა მამამთილისა და ქმრისა მისისათა და შენდობასა დატევებისათვის სჯულისა. და ევედრებოდა, რათა არა აიძულოს დატევება ქრისტეს სჯულისა, რამეთუ იგი არს ღმერთი გეშმარიტი. და ევედრებოდა, რათა იპყრას შვილი მისი მამულსა შინა მისსა და მოურავ ექმნეს იგი სპარსთა მეფესა წინაშე.

მაშინ ბარზაბოდ, განმზადებულმან ბოროტის ყოფად ქართველთათვის, შეიწყალა ასული თვისი. არა აიძულა დატევება სჯულისა

და აღასრულა ყოველი თხოვა მისი. ხოლო სჯულისათვის ესრეთ რქვა:

— იძულებით არცა ვის ქართველსა სსვასა დაგაგდებინებ სჯულსა ქრისტესსა, არამედ მივგზავნე ცეცხლის მსახურნი ქალაქსა თქვენსა და იყვნენ მუნა ეპისკოპოსნი მათ ზედა სჯულისა ჩვენისანი. და ვინცა ქართველი ნებითა თვისითა აღირჩევდეს სჯულსა ჩვენსა, ნუ აყენებთ.

მაშინ საგდუხტ ერჩდა მამასა თვისსა შიშისაგან დიდისა და აღუთქვა მინდობითა ღმრთისათა და წარმოვიდა ქართლად.

მაშინ ბარზაბოდ წარმოგზავნა ცეცხლის მსახურნი მცხეთას და მათ ზედა ეპისკოპოსად ბინქარან. და დასხდეს მოგვთას.

და საგდუხტ დედოფალი განაგებდა მეფობასა ძალითა და შეწევნითა მამისა თვისისათა. და მოკვდა ბარზაბოდ, მამა საგდუხტისი, და მის წილ დაადგინა სპარსთა მეფემან ქევე მისი ვარაზ-ბაკურ, ძმა საგდუხტ დედოფლისა.

და მოკვდა საურმაგ სპასპეტი, მამამჟამე ვახტანგისი. მაშინ მეფემან დაადგინა სხვა სპასპეტი, რომელსა ერქვა ჯუანშერ.

ხოლო ბინქარან, ეპისკოპოსი ცეცხლის მსახურთა, ასწავებდა ქართველთა სჯულსა თვისსა, არამედ არავინ ერჩდა წარჩინებულთაგანი, გარნა წვრილი ერი მიიქცა მრავალი ცეცხლის მსახურებასა. და შეერია ქართლს წვრილსა ერსა ცეცხლის მსახურება. ამისთვის მწუხარე იყო საგდუხტ დედოფალი, არამედ მძლავრებისაგან სპარსთასა ვერას იკადრებდა. მაშინ მოიყვანა მღვდელი ჭემშარიტი საბერძნეთით, სახელით მიქაელ, და დაადგინა იგი ეპისკოპოსად ზემოსა ეკლესიასა, რამეთუ მობიდან ეპისკოპოსი გარდაცვალებულ იყო. და ესე მიქაელ ეპისკოპოსი წინააღუდგა ბინქარან მაცთურსა, რამეთუ ასწავებდა ყოველთა ქართველთა სჯულსა ჭემშარიტსა. ამან იპყრნა სარწმუნოებასა ზედა ყოველნი წარჩინებულნი ქართლისანი და ერიცა უმრავლესი, არამედ მცირედნი ვინმე წვრილისა ერისაგანნი მიიქცეს ცეცხლის მსახურებასა.

მაშინ, ვითარ იქმნა ვახტანგ წლისა ათისა, გარდამოვიდეს ოვსნი სპანი ურიცხვნი და მოტყვევნეს ქართლი თავითგან მტკვრისათ ვიდრე ხუნანამდე, და მოაოხრნეს ველნი, არამედ ციხე-ქალაქნი დაურჩეს თვინიერ კასპისა. ხოლო კასპი ქალაქი შემუსრეს და ტყვე ყვეს. და წარიყვანეს დაი ვახტანგისი მირანდუხტ, სამის წლის ქალი. რომელ დაურჩეს წარუტყვევნელად ხევნი ქართლისანი, კახეთი და კლარჯეთი და ეგრისი. ჩავლეს რანისა და მოვაკანისა, წარტყვევნეს იგიცა და განვლეს კარი დარუბანდისა, რამეთუ თვით გზა სცეს დარუბანდელთა, და შევიდეს ოვსეთს გამარჯვებულნი.

მასვე ჟამსა გამოვიდეს ბერძენნი აფხაზეთით, რამეთუ ბერძენთა პქონდა ეგრისწყალს ქვემოთი კერძი ყოველი, და დაიპყრეს ეგრისწყლითგან ვიდრე ციხე-გოჯადმდე. მაშინ იქმნა გლოვა და წუხილი ყოველთა ზედა ქართველთა და იტყოდეს:

— განვამრავლეთ ცოდვა ღმრთისა მიმართ და არა კეთილად ეიპყართ სჯული ქრისტესი და წესი იოვანეს მცნებისა. სამართლად მოაწია ღმერთმან ჩვენ ზედა ესე რისხვა, რამეთუ მიგვცნა ჩვენ წარტყვენვად უცხოთა ნათესავთა და მიგვიღო ჩვენ საზღვარი ბერძენთაგან, ვითარცა მიუღო ვარაზ-ბაქარს მეფესა კლარჯეთი. და იგი ცოდვითა ვარაზ-ბაქარისითა მოიწია, რამეთუ ვერ კეთილად ეპყრა სჯული ქრისტესი. ხოლო ესე არა მეფეთა ჩვენთა ცოდვისაგან იქმნა, არამედ ერისა ცოდვათაგან. აწ მეფე ჩვენი ყრმა არს და არ გვივის ჩვენ წინამძღვარი, რომელიმცა სასოებითა ქრისტესითა და წინამძღვრებითა ჯვარისათა წარგვიძღვა ჩვენ. და ვიძიოთ ჩვენ შური პირველ ოვსთა ზედა და შემდგომადმცა ვძებნეთ საზღვარი ქართლისა ბერძენთაგან.

ამას იტყოდეს ყოველნი ქართველნი და იყვნეს მწუხარებასა შინა დიდსა.

მაშინ ვახტანგ იზარდებოდა და ისწავლიდა მიქაელ ეპისკოპოსისაგან ყოველსა მცნებასა უფლისასა. და სიყრმისავე დღეთა შეიყვარა სჯული ქრისტესი უფროს ყოველთა მეფეთა ქართლისათა. და მწუხარე იყო იგი ამისთვის, რამეთუ შემორეოდა ქართლს ცეცხლის მსახურება ტყვეობისა და საზღვართა მიხმისაგან. და უმეტეს იურვოდა სჯულისათვის გონებასა შინა, არამედ მძლავრებისაგან სპარსთასა ვერ იკადრებდა გამოცხადებად.

მაშინ, ვითარ იქმნა ვახტანგ წლისა თხუთმეტისა, მოუწოდა ყოველთა წარჩინებულთა ქართლისათა და შემოკრიბნა ყოველნი ქალაქად. და განმზადა მეფემან სახლი ერთი და დაჯდა საყდართა ზედა მაღალთა. ხოლო ჟუანშერ სპასპეტი და ორნივე ეპისკოპოსნი დასხდეს საყდართავე. და სხვანი ყოველნი ერისთავნი დასხდეს სელებითა. და ათასისთავნი და ასისთავნი და ყოველი ერი წარმოდგეს ზე.

მაშინ მეფემან, ვითარცა მოხუცებულმან და ბრძენმან და ვითარცა აღზრდილმან ფილოსოფოსთა თანა, იწყო ზრახვად ხმითა მაღლითა და თქვა:

— მეფეთა და ერთა ზედა მოიწევის განსაცდელი და ჭირი ღმრთისა მიერ ცოდვათა მათთაგან: ოდეს მორწმუნეთა აკლონ მსახურება ღმრთისა და გარდაჰხდეს მცნებასა, მოაწეც ჭირთა ესევეთართა ზედა, რომელი აწ ესე მოიწია ჩვენ ზედა, ვითარცა რა მამა

კეთილი წვრთინ შვილსა კეთილად კეთილთა ზედა საქმეთა და უკეთუ არა კეთილად აღასრულებდეს სწავლასა მამისა თვისისასა, გვემს მამა იგი გვემითა და სწავლითა, რათა ისწავლოს ყოველი კეთილი და იქმნას სახმარ კეთილისა. ეგრეთვე გვწვართნა ჩვენ ღმერთმან, დამბადებელმან ცისა და ქვეყანისამან. ამისთვის გვიხმს ჩვენ, რათა ვმადლობდეთ მოწყალებათა მისთა.

მაშინ ყოველთა მისცეს მადლი ღმერთსა.

კვალად იწყო ზრახვად მეფემან ვახტანგ და თქვა ყოველთა წარჩინებულთა:

— ისმინეთ ხმისა ჩემისა! დაღაცათუ ყრმა ვარ და არა გინახავს ჩემგან კეთილი, მამათა კვლა ჩემთაგან გინახვან დიდნი კეთილნი და დიდებანი თქვენ, რომელნი დადგინებულ ხართ მთავრობასა ზედა. აწ უკეთუ გვაცოცხლებს ღმერთი, მოგხვდენ კეთილნი და დიდებანი, რომელნი არა გეხილნენ მამათა ჩემთაგან. აწ რომელსა გეტყვი თქვენ, დაღაცათუ ჩემ ზედა და თქვენ ზედა სწორად მოწევნულ არს განსაცდელი ესე, არამედ ესრეთ იყვართ, ვითარმცა არა მოწევნულ არს თქვენ ზედა, არამედ ჩემ ზედა ოდენ. და არა იყოს გულსა ჩემსა სიტყვა, თუ რომელ მოიწივნეს მათ ზედა განსაცდელნი, თვისისა შურისგებისათვის ჰყოფენ ამას. არამედ ყოველნი ჩემდა სამსახურებელად დავითვალო, ყოვლისათვის კეთილი მოგაგო. და არა დავითმინო კიცხევა ოვსთა, არამედ სასოებითა და მინდობითა ღმრთისათა, სამებისა ერთარსებისა დაუსაბამოსათა და წარძღვანებითა ჯვარისა მის პატიოსანისათა, რომელი მოცემულ არს წინამძღვრად და საჭურველად გულითა მოსავთა მისთა, და ვიძიოთ შური ოვსთა ზედა. უკეთუმცა წარგვკიდებოდა ესე სპარსთა მეფეთაგან, ანუ ბერძენთა მეფისაგან, მო-მცა-ვითმინეთ. არამედ რა მოწევნულ არს ჩვენ ზედა ოვსთა კიცხთაგან, არა ხამს დათმენა — სიკვდილი სჯობს თავთა ჩვენთათვის!

მაშინ აღდგა ჯუანშერ სპასპეტი და თქვა:

— ცხოვნი, მეფეო, უკუნისამდე დიდებით და მტერთა შენთა ზედა ნებააღსრულებით! ჭეშმარიტი ბრძანე: ცოდვათა ჩვენთა მიერ მოიწია განსაცდელი ესე ჩვენ ზედა და სამართლად დაგვსაჯნა ღმერთმან, რამეთუ განვაშრავლეთ ცოდვა წინაშე მისსა. და გვიღირს მადლობა ღმრთისა მიმართ, რამეთუ დიდსა პატიუსა ღირს ვიყვენით და არა ეზომსა, რომელ მოიწია ჩვენ ზედა. არამედ მრავალმოწყალებმან არა შეცოდებათა ჩვენთა ოდენი პატიჟი მოგვაგო და ამით კნინითა პატიჟითა გვწვართნა. და ჩვენ, მკვიდრთა ქართლისათა, ამისთვის დიდი მადლობა გვიღირს ღმრთისა მიმართ. რამეთუ შენ, უმჯობესი ყოველთა მეფეთა ქართლისათა და მამათა

შენთა უფროსი, ყოველითავე სრული, მსგავსი ნებრთთ გმირისა, გამოგაჩინა წინამძღვრად ჩვენდა და მოცემულ ხარ ღმრთისა მიერ განმაქარებელად ჭირთა ჩვენთა ძველთა და ახალთა. და უკეთუ ცოდვანი ჩვენნი არა დასძლევენ, შენ მიერ მოველით განქარებასა ყოველთა ჭირთა ჩვენთასა და უმეტეს წარმატებასა საზღვართა ჩვენთასა ყოვლისა ჟამისასა, რამეთუ არავინ ყოფილ არს მამათა ჩვენთაგანი მსგავს შენდა. ცხოვნდი, მეფეო, უკუნისამდე! რათგან მოწევნულ არს ოვსთაგან ხუთსა ამას წელსა შინა, ყოფილვართ ჩვენ მწუხარებასა შინა დიდსა, ამისთვის რამეთუ ყრმა იყავ, და არა ძალგედვა მხედრობა და წყობათა წინამძღვრობა და არცა შინა მეფობისა განგება. აწ, მეფეო, დაღაცათუ სრულ ხარ სიბრძნითა და ძალითა, სიმხნითა და ასაკითა, არამედ გაკლს სისრულე დღეთა მხედრობისათვის. ხოლო ვხედავ სიბრძნესა შენსა: დაღაცათუ ყრმა ხარ, არამედ ძალგიც განგება მეფობისა. ხოლო მხედრობისა და წყობათა წინაგანწყობისა შენისა არა არს ჟამი. ესე არს განზრახვა ჩემი, რათა სიბრძნითა შენითა და კითხვითა დედისა შენისათა გამოარჩიე ერთი ვინ ჩვენგანი წინამძღვრად სპისა ჩვენიისა და მიგვცენ ჩვენ ყოველნი მას და ვიყვნეთ მორჩილ ვითარცა მამისა შენისა. და ძალითა სამებისა, ღმრთისა ერთარსებისათა, წარვიდეთ და ვიძიოთ შური. ხოლო შენ იყავ შინა და განაგებდი მეფობასა. უკეთუ ცოდვათა ჩვენთაგან ვიძლივნეთ ოვსთაგან, მეფობა შენი უვნებელად დარჩეს, ხოლო უკეთუ კვალად თავითა შენითა ცოდვათა ჩვენთაგან იძლიო, სრულიად წარწყმდეს ქვეყანა ჩვენი, რამეთუ ნაცვალი შენი არა არს ქვეყანასა ზედა.

ესე თქვა ჯუანშერ სპასპეტმან და დაემოწმნეს ყოველნი წარჩინებულნი და ერისთავნი ზრახვასა მისსა.

მაშინ თქვა მეფემან:

— ვითარ ხედების სრულსა სიბრძნესა და ერთგულობასა შენსა, ეგრეთ წარმოსთქვი ყოველი, ჯუანშერი! ხოლო მე არა ვარ მორჩილ ზრახვისა მაგის შენისა, რამეთუ, რათგან მოწევნულ არს განსაცდელი იგი ჩვენ ზედა, ყოველნი დღენი ცხოვრებისა ჩემისანი მწუხარებასა შინა დამიყოფიან, ვითარცა მყოფსა ბნელსა შინა. და სიბრალული დისა ჩემისა განლევს გულსა ჩემსა, ვითარცა მახვილი ცეცხლისა, და სიკვდილი მირჩევნია თავისა ჩემისა, ვიდრელა სიცოცხლესა. არამედ მინდობითა ღმრთისათა და წინამძღვრობითა ჯვარისა მის პატიოსნისათა თავითა ჩემითა წარვალ. და ვესაჲ მრავალმოწყალეებათა მისთა, არა გამწიროს და მომცეს ძლევა.

მაშინ ვითარ ვერლარა დაუშლიდეს, მიემოწმნეს ყოველნი იგი წარჩინებულნი და თქვეს:

— ცხოვრდინ, მეფეთ, უკუნისამდე! იქმნეს განზრახვა შენი, ღმერთმან დამბადებელმან მოავლინენ ანგელოზი მისი ძალად შენდა, და დასცენ ყოველნი მტერნი შენნი, დაამტკიცენ მეფობა შენი!

და დაამტკიცეს ლაშქრობა ოვსეთისა და განიყარნეს ყოველნი სახლად თვისად კაზმად. ხოლო ვახტანგ მეფემან წარავლინა მოციქული წინაშე დედის ძმისა მისისა ვარაზ-ბაკურისა, რანისა ერისთვისა: აუწყა ლაშქრობა ოვსეთისა და ითხოვა მისგან შეწევნა. ხოლო მან სიხარულით აღუთქვა, რამეთუ ქვეყანა მისიცა ტყვექმნილ იყო ოვსთაგან.

ხოლო ვახტანგ მოუწოდა ყოველთა სპათა ქართლისათა. და შემოკრბეს ყოველნი და დაიბანაკეს მუხნარს და ხერკს, ამიერ და იმიერ არაგვსა. და იყო ასი ათასი მხედარი და სამოცი ათასი ქვეითი. და გამოგზავნა ვარაზ-ბაკურ სპანი თვისნი თორმეტი ათასი მხედარი.

და ვახტანგ მეფე განვიდა ქალაქით მცხეთით და განასრულნა სპანი თვისნი და განასხნა. მოეწონნეს სიმრავლითა, ცხენკეთილობითა და მოკაზმულობითა. და იხილნა ყოველნი იგი მხიარულად და აზარვით, რამეთუ სავსენი იყვნეს შურიტა ოვსთათა. აღივსო სიხარულითა და მადლობდა ღმერთსა. შემოვიდა ქალაქად და აღასრულა შვიდეული ერთი ლოცვითა და მარხვითა და ღამისთევითა. და განუყო ხვასტაგი დიდძალი გლახაკთა.

და დაუტევნა განმგებელად სამეფოსა თვისისა დედა მისი საგდუხტ და დაი მისი ხვარანძე. და დაწერა ანდერძი ესრეთ:

„უკეთუ არღარა შემოვიქცე ცოცხალი, დაი ჩემი ხვარანძე შეერთოს მირიან (რომელი ეყვოდა ვახტანგს მამის ძმისწულად, ნათესავისაგან რევისა, მირიანის ძისა, რომელი სიძე იყო თრდატ სომეხთა მეფისა), მან შეერთოს დაი ჩემი და მან იპყრას მეფობა“.

და ესე დაწერილი დედასა მისსა მისცა და სხვასა არავის აუწყა. და იგი მირიან, მამის ძმისწული მისი, დაუტევა მცხეთას.

წარვიდა ვახტანგ და დადგა თიანეთს. და მუნ მიერთნეს ყოველნი მეფენი კავკასიანნი ორმოცდაათი ათასი მხედარი. და წარემართა სახელსა ზედა ღმრთისასა, განვლო კარი დარიალანისა.

შესლვასა მისსა ოვსეთად იყო ვახტანგ წლისა თექვსმეტისა.

მაშინ მეფეთა ოვსეთისათა შეკრიბნეს სპანი მათნი და მოირთეს ძალი საზარეთით და მოეგებნეს მდინარესა ზედა, რომელი განვლის დარიალანსა და ჩავლის ველსა ოვსეთისასა. და მასცა მდინარესა არაგვი ჰქვიან, რამეთუ ერთის მთისაგან გამოვალს თავი ორთავე — ქართლისა არაგვისა და ოვსეთისა არაგვისა.

და დაიბანაკეს ორთავე სპათა ამიერ და იმიერ, რამეთუ მდინარისა მის პირსა ორგნითვე ქარაფნი იყვნეს კლდისანი, ჭალაკნი და ველოვანნი პირთა მდინარისათა. და განეკრძალნეს ერთმანერთისაგან და დაიცვნეს გზანი ქარაფთანი. და დადგეს ეგრეთ შვიდ დღე.

ამა შვიდსა დღესა ბრძოლა იყო ბუმბერაზთა მდინარესა მას ზედა. მაშინ ოვსთა რომელ ჰყვეს ნიჯადნი ხაზართანი, მათ თანა ერთო კაცი ერთი გოლიათი, სახელით თარხან. გამოვიდა ესე თარხან ხაზარი და ხმა ყო ხმითა მაღლითა და თქვა:

— გეტყვი თქვენ, ყოველთა სპათა ვახტანგისთა: ვინცა არს თქვენ შორის უძლიერესი, გამოვიდეს ბრძოლად ჩემდა!

ხოლო ვახტანგ მეფესა რომელ ყვეს სპანი სპარსთა ნიჯადნი, მათ თანა ერთო კაცი ერთი, რომელსა ერქვა ფარსმან-ფარუხ. ამისა და ვერვის დაედგნეს ბრძოლასა შინა, რამეთუ მრავალი ლომი ხელითა შეეპყრა. ესე განვიდა ბრძოლად თარხანისად.

და აღიზანნეს ორთავე და მიეტევნეს ურთიერთას. და პირველსავე შეკრებასა უხეთქნა ხრმალი ფარსმან-ფარუხსა ჩაბალახსა ზედა და განუპო თავი ვიდრე ბეჭთამდე.

მაშინ დაჭმუნდა ვახტანგ და სპანი მისნი, რამეთუ არავინ დარჩა მათ შორის მსგავსი ფარსმან-ფარუხისი. შეძრწუნდეს ყოველნი იგი სპანი და აღივსნეს მწუხარებითა.

და დაღამდა დღე იგი და ვახტანგ შევიდა კარვად თვისად. და დადგა ლოცვად და ცრემლითა ევედრებოდა ღმერთსა და ვიდრე განთენებადმდე არა დაჟდა ქვე ლოცვისაგან — ითხოვდა ღმრთისაგან შეწევნასა. და მინდობითა ღმრთისათა ეგულებოდა თვითბრძოლა თარხანისი, რამეთუ უშიშ იყო, ვითარცა უხორცო. და იმედი ჰქონდა ღმრთისაგან და ძალისა თვისისაგან.

ვითარ განთენა, კვალად შთამოვიდა თარხან კიდესა მდინარისასა. აყვედრებდა კვალად და ითხოვდა მუქარასა. და არავინ იპოვა სპათა შორის ვახტანგისთა მბრძოლი მისი.

მაშინ ვახტანგ რქვა სპათა თვისთა:

— არა მინდობილ ვარ მე ძალისა ჩემისად და სიმხნისა ჩემისად, არამედ მინდობითა ღმრთისა დაუსაბამოსათა, სამებისა ერთარსებისა ყოვლისა დამბადებელისათა განვალ თვითბრძოლად თარხანისა.

მაშინ განკვირდეს წარჩინებულნი იგი, აყენებდეს ვახტანგს და მრავალ ღონედ ზრახვიდეს, რათამცა დააყენეს ბრძოლისაგან. რამეთუ ყრმა იყო ვახტანგ და არა იცოდეს გამოცდილება მისი.

არა ერჩდა ვახტანგ, არამედ დაამტკიცა ბრძოლა მისი. გარდახ-

და ცხენისაგან და დავარდა ქვეყანასა ზედა, თაყვანისცა ღმერთსა, აღიპყრნა ხელნი თვისნი და თქვა:

— ჰე, უფალო, დამბადებელო ყოვლისაო და შემმატებელო კეთილთაო, აღმამალლებელო მოსავთა შენთაო! შენ იყავ მწე ჩემდა, მოავლინე ანგელოზი შენი ძალად ჩემდა და დაეც უსჯულო ისი და არცხვინე მგმობართა შენთა, რამეთუ არა ძალისა ჩემისად მინდობილ ვარ, არამედ მოწყალებისა შენისად. — მოიქცა ვახტანგ და აღჯდა ტაიჭსა თვისსა, და რქვა სპათა თვსთა: — ევედრებოდით ღმერთსა და ნუ შეძრწუნდებით!

წარვიდა ვახტანგ და დადგეს სპანი მისნი ზურგით მისსა. შეძრწუნებულნი და სავსენი მწუხარებითა თვის-თვისსა სჯულსა ზედა ევედრებოდეს ღმერთსა.

მაშინ ვახტანგ ჩავლო გვერდი და შთადგა მდინარისა პირსა. აქნდეს ხელთა ოროლნი. მოხედნა თარხან და რქვა:

— მე გოლიათთა და გმირთა გამოცდილთა მბრძოლი ვარ, არა ყმაწვრილთა, გარნა შენ ზედაცა დავიმდაბლო თავი ჩემი.

აღიზახნეს და მიეტევენეს ურთიერთას. და პირველსავე შეკრებასა სცნა ვახტანგ ოროლნი სარტყელსა ზედა. და ვერ უფარა სიმაგრემან საჭურველისამან და განვლო ზურგით და მოკლა.

ხოლო ქართველთა ნუგეშინისცემულთა და სავსეთა სიხარულითა აღიზახნეს ხმითა საშინელითა და შეწირეს მადლობა ღმრთისა მიმართ. ხოლო ვახტანგ მასვე ადგილსა გარდახდა ცხენისაგან და დავარდა მიწასა ზედა, თაყვანისცა ღმერთსა და თქვა:

— კურთხეულ ხარ შენ, უფალო, რომელმან მოავლინე ანგელოზი შენი და დაეც მტერი ჩემი! შენ ხარ აღმამალლებელი მოსავთა შენთა, შენ ხარ, რომელმან აღადგინი ქვეყანისაგან გლახაკი და სკორეთაგან აღამალლი დავრდომილი.

მოჰკვეთა თავი თარხანს, აღჯდა და წარვიდა ლაშქართა თვისთა თანა. და ყოველთა მათ სპათა ხმითა აღწევნულითა შეასხეს ქება ვახტანგს და მადლობდეს ღმერთსა.

და მეორესა დღესა სხვა გამოვიდა ბუმბერაზი ოვსთაგან, რომელსა ერქვა ბაყათარ. იგი იყო გოლიათი. და რაითგან დაეწყო მხედრობად, ვერვის დაედგნეს მისთვის ბრძოლასა შინა. და მოესრა ყოველი მბრძოლი მისი. რამეთუ იყო სიგრძე მშვილდისა მისისა თორმეტი მტკაველი და ისარი მისი — ექვსი მტკაველი. მოდგა ესე ბაყათარ პირსა, მდინარისასა და ხმა ყო ხმითა მალლითა და თქვა:

— ვახტანგ მეფეო, ნუ განლაღნები შენ მოკლვისათვის თარხანისა: არა ერთო იგი გოლიათთა და ამისთვის მოიკლა იგი ყმაწვრილისა მიერ. აწ უკეთუ შენვე გამოხვიდე მბრძოლად ჩემდა, მოგხვდენ ჩემ-

გან ბრძოლანი ფიცხელნი, რომელთაგან ვერღარა განერე. თუ არა, ვინცა სპათა შენთაგანი გამოვიდეს, მისთვისცა მზა ვარ.

მაშინ პასუხ უგო ვახტანგ ბაყათარს და რქვა:

— არა ძალითა ჩემითა ვსძლე თარხანს, არამედ ძალითა დამბადებელისა ჩემისათა. და არა მეშინის მე შენგან, ვითარცა ძაღლისა ერთისაგან, რამეთუ ძალი ქრისტესი ჩემ თანა და ჯვარი მისი პატიოსანი საჭურველ ჩემდა.

და განაწესნა ვახტანგ სპანი და დაადგინნა განმზადებულად. და აჯღდა ტაიჭსა შეჭურვილსა ჯავშნითა და აღიღო ფარი მისი ვიგრის ტყავისა, რომელსა ვერ ჰკვეთდა მახვილი. და ჩავლო გვერდი და მიდგა მახლობელად მდინარისა. ხმა უყო ბაყათარს და რქვა:

— არა გამოვალ მე მდინარესა, რამეთუ მეფე ვარ. არა მივეახლები მე სპასა ოვსეთისასა, რამეთუ წარწყმედითა ჩემითა წარწყმდების სპა ჩემი ყოველი. ხოლო შენ მონა ხარ და წარწყმედითა შენითა არა ევენების სპათა ოვსეთისათა, ვითარცა ძაღლისა ერთისათა. გამოვედ მდინარესა ჩემ კერძო!

მაშინ ბაყათარ ოვსმან აღასრულა სიტყვა მისი და რქვა:

— მე მომკლველმან შენმან გამოვლო მდინარე. არამედ პირისაგან მდინარისა უკუდევ სამ უტევან!

მაშინ ვახტანგ უკუდგა. გამოვლო მდინარე ბაყათარ. და უწყო სროლად ისრითა. მაშინ ვახტანგ სიფიცხითა თვალთათა და სიმახვილითა გონებისათა და სიკისკასითა ტაიჭისა მისისათა ირიდებდა ისარსა, რამეთუ შორსვე იხილის ისარი მომავალი და უხლდებოდა და სიმარჯვით მიეახლებოდა. ამიერ და იმიერ სპათაგან იყო ცემა ბუკებისა და დაბდაბთა. და იზახდეს ხმითა აღწეწეულითა სპანი ორნივე, ქართველნი და ოვსნი, რომლითა იძვოდეს მთანი და ბორცვნი. და ვერა ჰკრა ისარი, ორისა ისრისაგან მეტი, ბაყათარ ფარსა ვახტანგისსა, და ვერ ჰკვეთა ყოვლად. და კვალად ჰკრა სხვა ისარი ცხენსა ვახტანგისსა და გააგდო შიგა. და ვიდრე დაეცემოდა ცხენი ვახტანგისი, მიუხდა ზედა და უხეთქნა ხრმალი მხარსა ბაყათარისსა და ჩაჰკვეთა ვიდრე გულამდე. მაშინლა დაეცა ცხენი ვახტანგისი. სწრაფით მიჰყო ხელი და შეიპყრა ცხენი ბაყათარისი.

და პირველ დავარდა ქვეყანასა ზედა და თაყვანისცა ღმერთსა და შეწირა მადლობა უმეტეს პირველისა. აღჯდა ცხენსა ბაყათარისსა და მოდგა მახლობელად სპათა თვისთა და რქვა ხმითა მადლითა:

— მხნე იყვენით და განძლიერდით, რამეთუ ღმერთი ჩვენ კერძო არს!

ხოლო სპანი იგი წარემართნეს განმზადებულნი, ცხენ-თორნოსანნი და ჯაჭვ-ჩაბალახოსანნი, წინა კერძო. და მათ უკანა ქვეითნი

და ქვეითთა უკანა — სიმრავლე მხედართა. და ესრეთ მიმართეს ოვსთა. ხოლო ოვსნი წარმოდგეს ქარაფსა ზედა და დაასხეს ისარი, ვითარცა წვიმა მძლავრი. მაშინ ვახტანგ მეფე მოქცეულ იყო სპასა მისსა ზურგით რჩეულითა მხედრითა, უზახებდა და განაძლიერებდა და ნუგეშინისცემდა სპათა მისთა. მაშინ წინა ცხენ-თორნოსანთა აღვლეს გზა ქარაფისა, აღხდეს ვაკესა. და აღუდგეს უკანა ქვეითნი და შემდგომად სიმრავლე მხედართა.

და იქმნა ბრძოლა ძლიერი მათ შორის. ხოლო ვახტანგ უკეთუ მარჯვენით კერძო იბრძოდის, მარცხენით კერძო ძრწოდიან, და უკეთუ მარცხენით კერძო იბრძოდის, მარჯვენით კერძო ძრწოდიან. და ეგოდენსა სიმრავლესა სპათასა იცნობებოდა ხმა ვახტანგისი, ვითარცა ხმა ლომისა. და თანა ჰყვებოდეს მას ორნი მხედარნი: არტავაზ ძუძუსმტე, ძე საურმაგ სპასპეტისა, და ბივრიტიან სეფეწული. და იგინიცა იბრძოდეს მხნედ.

მაშინ იძლივნეს ოვსნი და ივლტოდა ბანაკი მათი. მოისრნეს და ტყვე იქმნნეს. ხოლო უმრავლესი მეოტი ოვსთა მათგანი ცოცხალი შეიპყრეს უკმოსხნისათვის ტყვეთასა, რომელნი წარტყვენულ იყვნეს პირველ ოვსთაგან ქართველნი. ვითარ უკმოიქცეს დევნისაგან და დაიბანაკეს ბანაკსავე თვისსა. სამ დღე განისვენეს და შეწირეს მადლობა ღმრთისა მიმართ. და მერმე განიბნივნეს ტყვენად ოვსეთისა, შემუსრნეს ქალაქნი მათნი და აღილეს ტყვე და ნატყვენავი ურიცხვი.

ხოლო დაიმორჩილნა ოვსნი და ყივჩაყნი და შექმნა კარნი ოვსეთისანი, რომელთა ჩვენ დარიანისად უწოდთ. და აღაშენნა მას ზედა გოდოლნი მაღალნი და დაადგინნა მცველად მახლობელნი იგი მთეულნი. არა ხელეწიფების გამოსლვად დიდთა მათ ნათესავთა ოვსთა და ყივჩაყთა თვინიერ ბრძანებისა ქართველთა მეფისა.

და განვიდეს პაჭანიკეთს, რამეთუ მაშინ მუნ იყო პაჭანიკეთი მოსაზღვრედ ოვსეთისა, მდინარესა მას ოვსეთისასა წიაღ, და ჯიქეთი მუნვე იყო (შემდგომად ჟამთა მრავალთა იოტნეს პაჭანიკი და ჯიქნი თურქთაგან და წარვიდეს პაჭანიკი დასავლით კერძო, ხოლო ჯიქნი დაემკვიდრნეს ბოლოსა აფხაზეთისასა). და მოტყვენა ვახტანგ პაჭანიკეთი და ჯიქეთი და შეიქცა და მოადგა ოვსეთსავე. და მეფენი ოვსთანი შელტოლვილ იყვნეს სიმაგრეთა კავკასისათა. აღდგეს მათ შორის მოციქულნი და დაიზავნეს. და ითხოვეს ვახტანგისგან ოვსთა ნაცვლად დისა მისისა ოცდაათი ათასი ტყვე ოვსეთისა, ყოველი უკეთესი, რომელი სახელდებით თქვეს ოვსთა. და მისცა ვახტანგ ოცდაათი ათასი ტყვე დისა მისისათვის და ესე მოიყვანა.

ხოლო ტყვენი ქართველნი რომელ ჰყვეს ოვსთა ექვსსა მას წელ-

სა, იგი ყოველნი უკმოიხსნა თვითო თვითოსათვის. და აღიღო მძე-
ვალი ოვსთაგან და მძეველისათვის მისცა სხვა ტყვე ოცდაათი ათასი.
და რომელი უკმოიხსნა ტყვე ქართლისა, რიცხვით სამას ორმოცდა-
ათი ათასი. რომელ დარჩა ტყვე ოვსი ამათ განტეობილთაგან კიდე
თვალვით ექვსას ორმოცდაათი ათასი თვინიერ პაჭანიკთა და ჯიქ-
თასა. და ესე ყოველი აღესრულა ოთხ თვე.

მაშინ მეფემან განუტევნა ნიჯადნი იგი სპარსთანი და მეფენი
კავკასიანთანი ნიჭითა დიდითა, წარმოგზავნა დაი მისი მირანდუხტ
და ტყვე იგი ყოველი გზასა დარიალისასა. და თვით სპითა დიდითა
ქართლისათა წარმოვიდა გზასა აფხაზეთისასა. სულგრძელად და
უშიშრად იწყო ბრძოლად ციხეთა აფხაზეთისათა, რამეთუ მეფე
ბერძენთა ლეონ დიდი უცალო იყო ბრძოლისაგან სპარსთასა და
ვერშემძლებელ იყო სპათა გამოგზავნად აფხაზეთს. და სამ წელ
წარტყვენა ყოველნი ციხენი აფხაზეთისანი ვიდრე ციხე-გოჯამდე.

და მოვიდა სახლსა მისსა, ქალაქსა სამეუფოსა მცხეთას. გაეგება
წინა დედა მისი და დანი მისნი და სიმრავლე ქალაქისა მამათა და
დედათა. მიუფენდეს სახელთა და სამოსელთა მათთა ფერხთა ქვეშე
მისთა. და აყრიდეს თავსა დრამასა და დრაკანსა და აღწევნულითა
ხმითა შეასხმიდეს ქებასა. რამეთუ არარომელსა მეფესა ექმნა ეგე-
ვითარი ძლიერი წყობა.

მაშინ ვახტანგ მეფემან შეწირა მადლობა ღმრთისა მიმართ
მრავლითა ლოცვითა და ღამისთევითა და გლახაკთა მიცემითა. და
გასცა ნიჭი ერსა თვისსა და წარჩინებულ ქმნა მხედარნი, მსახურ-
ნი მსნედ და გამოცდილნი წყობასა მას შინა ოვსთასა. და წარსცა
ძღვენი ნატყვენავისა მისგან დედის ძმისა მისისა თანა ვარაზ-ბაკუ-
რისა: მონა — ათასი, ცხენი სახედარი — ათასი, ხდალი ცხენი — ათა-
სი. და კვალად წარსცა წინაშე სპარსთა მეფისა მონა—ათი ათასი, ცხე-
ნი სახედარი — ათი ათასი, ცხენი ხდალი — ათი ათასი. ესე ყოველი
მიუძღვანა სპარსთა მეფესა ხელითა ბინქარან ეპისკოპოსისათა და
ითხოვა სპარსთა მეფისაგან ასული ცოლად. ხოლო სპარსთა მეფემან
მოსცა ასული მისი ცოლად, რომელსა ერქვა ბალენდუხტ. და მოსცა
სომხითი და ყოველნი მეფენი კავკასიანნი ზითვად და მისწერა მის
თანა წიგნი, რომელსა პატრუცაგსა წერილ იყო ესრეთ:

„ურმისდისგან, ყოველთა მეფეთა მეფისა, ვახტანგის მიმართ,
ვარან-ხვასრო-თანგისა, ათთა მეფეთა მეფისა ახოვანისა“.

და მოუწერა მან ბრძოლა კეისრისა, რამეთუ კეისარი განსრულ
იყო ბრძოლად სპარსთა.

მაშინ ვახტანგ აუწყა ყოველთა სპათა მისთა და ყოველთა მეფეთა
კავკასისათა. შემოკრბეს და დადგეს მტკვარსა იმიერ და ამიერ,

ვითარ ორასი ათასი. და მოერთო ვარაზ-ბაკურ, დედის ძმა მისი, ერისთავი რანისა, ბრძანებითა სპარსთა მეფისათა, სპითა ადარბაღ-განისათა, რანისა და მოვაკანისათა, ვითარ ორას ათასითა მხედ-რითა.

მას ჟამსა იყო ვახტანგ წლისა ოცდათრისა. და იყო იგი უმაღლეს კაცთა მის ჟამისათა და უშვენიერეს სახითა და ძლიერი ძალითა, რომელ ჭურვილი ქვეითი ირემსა მიეწიის, უპყრის რქა და დაიჭირის, და ცხენი ჭურვილი აღიღის მხართა ზედა და მცხეთით აღვიდის ციხესა არმაზისასა. და მარტო იყო იგი ძე მამისა მისისა. და ერთი დაი მისი ხვარანძეცა იყო ძლიერი და შვენიერი. და ნათესავისაგან მირიან მეფისა მორწმუნისა ვახტანგ და დანი მისნი დარჩომილ იყვნეს — იგინი იყვნეს ნათესავნი ბაქარ მირიანის ძისა.

ხოლო მირიან და გრიგოლ იყვნეს ნათესავისაგან რევისა, მირიანისვე ძისა, და აქვნდა მათ კუხეთი და ცხოვნდებოდეს რუსთავს ციხე-ქალაქსა. რამეთუ შემცირებულ იყვნეს ურთიერთსა კლვითა.

მირიან მეფისითგან ვიდრე ვახტანგ მეფისამდე გარდაცვალებულ იყო ნათესავი რვა და მეფენი ათნი და წელიწადი ას ორმოცდაჩვიდმეტი. ხოლო ეპისკოპოსნი წესსა ზედა ჭეშმარიტსა გარდაცვალებულნი — რვანი, ხოლო სხვანი — შემშლელნი წესისანი.

წარემართა ვახტანგ შესლვად საბერძნეთად. და მიიწივნეს სომხითს და მოერთნეს პეროჟა-კაფას, სადა-იგი ციხე აეგო პირველ ხსენებულსა ფეროზს, ერისთავნი სომხითისანი: სივნელი არევ, ასფურაგნელი ჯუანშერ, ტაროვნელი ამაზასპ გრიგოლის შენებულისა ქალაქისაგან, თრდატ ნათესავისაგან დიდისა თრდატისა. და მოადგეს ციხე-ქალაქსა, რომელსა ერქვა კარახბოლა, ხოლო აწ ეწოდების კარნუ-ქალაქი. და ბრძოდეს მას, ხოლო ვერ შეუძლეს დაპყრობად, რამეთუ იყო იგი ზღუდითა მაღლითა სამითა. და დაუტევნეს ორნი ერისთავნი მხედრითა თორმეტი ათასითა ბრძოლად ქალაქისად.

წარვიდა ვახტანგ პონტოს და მოაოხრნა გზასა ქალაქნი სამნი: ანძორეთი, ეკლეცი და სტერი. და მოადგეს ლაშქარნი პონტოსა ქალაქსა დიდსა ზღვის კიდესა. და ბრძოდეს სამ თვე. და მიუწია ლაშქარმან ვიდრე ქალაქისა მის კოსტანტინისა.

ხოლო სპარსნი, რომელ ჰპოვებდეს ეკლესიისა მსახურთა, დაპკლვიდეს. ხოლო ვახტანგ მეფემან ამცნო სპათა სომხითისათა და ყოველთა სპარსთა, რათა არავის ჰკლვიდენ მოწესეთაგანსა, არამედ ტყვე ჰყოფდენ. და რქვა მათ:

— მამის მამა ჩემი მირიან ოდეს შემოჰყვა მეფესა სპარსთასა, ძმისწულსა თვისსა, ბრძოლად ბერძენთა ზედა, ესევეითარსა უყოფდეს მოწესეთა და ეკლესიისა მსახურთა. და იძლივნეს ძლევითა

ბოროტითა ურიცხვნი სპანი მცირეთა ლაშქართაგან. მიერთგან მიიღეს საზღვარი ესე ბერძენთა ჩვენ, ქართველთაგან, აღმოსავლით ზღვისა ამის. ხოლო წყობა პირველთა მეფეთა იყო ანძიანძორს, სადა უკვე აწ არს საფლავი დიდისა მოძღვრისა გრიგოლისი, და მუნით იოტნეს მეფენი ჩვენნი. ხოლო ჩვენ ათისა დღისა სავალი ჩამოგვივლია, ჩრდილოთ მოქცეულ ვართ. და ჩვენცა ვართ სჯულსა ზედა ბერძენთასა აღმსარებელ ქრისტესა, რომელ არს ღმერთი ჭეშმარიტი ყოველთა.

ანუ არა გასმიანა სასწაულნი, რომელნი ქმნეს კოსტანტინეს-ზე მეფისა წარძღვანებითა ჯვარისათა, ანუ რომელნი ქვეყანასა ბერძენთასა იქმნეს სასწაულნი ივლიანეს-ზე მეკერპისა მეფისა? — ვითარ-იგი ისარმან ზეცისამან მოკლა. და შეკრბეს სპანი ბერძენთანი და ივბიმიანოს აჩინეს მეფედ, ხოლო მან არა თავსიდვა, ვიდრემდის არა დამუსრნეს კერპნი და აღმართნეს ჯვარნი. და მას ზედა დაარქვეს გვირგვინი მეფისა. ხოლო ანგელოზმან უფლისამან აღიღო გვირგვინი და დაადგა თავსა ივბიმიანოსს, ჭეშმარიტსა მეფესა. და ხმა იყო ზეცით, რომელი ეტყოდა სპარსთა მეფესა ხვასროთანგსა: „დაეცადენით ბრძოლად ივბიმიანოსისა, რამეთუ ძალითა ჯვარისათა უძლეველ არს“. და მიერთგან იქმნეს მოყვარე მეფე და ხვასრო, ვიდრემდის ორნივე იგი შეიცვალნეს.

ანუ თქვენ, მკვიდრთა მაგათ სომხითისათა — არშაკუნიანთა, პატიახშთა ბივრიტიანთა, არა გასსოვანა საქმენი გრიგოლი პართეველისანი და წინააღმდეგობთა მისთა, თრდატ მეფისა არაშაკუნიანისა — ვითარ დასცა ზვაობისაგან და იქმნა იგი ეშვად? არამედ გრიგოლი მოაქცია იგი და მიერთგან იქმნა იგი მუშაკ ეკლესიათა. და ეკლესია დიდი აღაშენა თრდატ ზურგითა თვისითა, რამეთუ იყო იგი გმირი.

ხოლო თქვენ, მკვიდრთა ქართლისანო, ნათესავნო მეფეთა ქართლისათანო, რომელნი დღესა მთავრობასა ზედა დადგინებულ ხართ ჩვენ, მეფეთაგან, რომელნი ვართ ნათესავნი ნებროთ გმირისანი, რომელი უწინარეს ყოველთა მეფეთა გამოჩნდა ქვეყანასა ზედა, რომელი ღმრთა ძალითა ვითარცა თიკანსა მოიყვანებდა, კანჯართა და ქურციკთა ქვეითი იპყრობდა. რამეთუ ეზომ განდიდნა ძალი მისი, რომელ დაემორჩილნეს ყოველნი ნათესავნი ნოესნი, ვიდრემდის შეუძლო ქმნად ქალაქი, რომლისა ქვად შექმნა ქვა ოქროდ, და ხარისხად — ვეცსლი, და გარემოს მისსა მოიქმოდა აგურითა და კირითა, ხოლო ქუდნი კართა და სარკმელთანი იაკინთისა და ზურმუხტისანი შექმნა, რამეთუ მათისა ნათლისაგან ვერ შეუძლებდა დაბნელებად ღამე. და ქმნა მას შინა ტაძრები და კოშკები, რომელ ვერ

შესაძლებელ არს გაგონებად თქვენდა. მოუგონებელ არს თვითოეულისა სიბრძნე მისი, რომელი მიეცა მას, ვიდრემდის აღმართა სამისა დღისა სავალსა, რომელი ექმნა აღსავალად ხარისხად ზღუდეთა ზედა. და ენება, რათა აღვიდეს ცად და იხილნეს მყოფნი ცისანი. ხოლო ვითარცა განვლო საზღვარი ჰაერისა და შევიდა საზღვარსა ვარსკვლავთასა, ვერღარა უძლებდეს საქმედ მოქმედნი, რამეთუ დადნებოდა ოქრო და ვეცხლი. რამეთუ მუნითგამო ვიდრემე არს ხელმწიფება ცეცხლისა ეთერისა მის, რომელი ეგზების მძლავრად სამყაროსა ქცევისაგან. და ესმა მუნით საზრახავი შვიდთა გუნდთა ზეცისათა, რომლისაგან შესლბეს ადამიანნი. და იქმნა ყოველი კაცი თვითო ნათესავითურთ მეტყველ თვითო ენასა. და არღარა ერჩდეს ურთიერთას პირსა მოყვსისა თვისისასა. და წარვიდეს.

ხოლო ნებროთს ენითა სპარსულითა რქვა: „მე ვარ მიქაელ ანგელოზი, რომელი დადგინებულ ვარ ღმრთისა მიერ მთავრობასა ზედა აღმოსავლისასა. განვედ ქალაქით მაგით, რამეთუ ღმერთი ჰფარავს ქალაქსა მაგას ვიდრე გამოჩინებადმდე სამოთხისა, რომელი-ესე დგას მახლობელად ნაშენებსა მაგას შენსა, რომელსა შორის არს მთა ესე, რომლისაგან აღმოვალს მზე და გამოვლენ მისგან ორნი მდინარენი — ნილოსი და გეონი. რამეთუ გეონსა გამოაქვს სამოთხით ხე სულნელი და თივა, რომელი შეეზავების მუშკსა. აწ წარვედ შენდა და დაჯედ ორთავე მდინარეთა შორის, ეფფრატსა და ჯილასა, და განუტევენ ნათესავნი ესე, ვითარცა ვინ ინებოს, რამეთუ წარუვლენიან უფალსა. ხოლო მეფობა შენი მეფობდეს ყოველთა ზედა მეფეთა, არამედ ჟამთა უკანასკნელთა მოვიდეს მეუფე ცისა, რომლისა შენ გნებავს ხილვა მისი, ერსა შორის შეურაცხსა. შიშმან მისმან განაქარვნეს გემონი სოფლისანი, მეფენი დაუტეობდენ მეფობასა და ეძიებდენ სიგლახაკესა. მაშინ გიხილოს შენ ჭირსა შინა და გიხსნეს ღმერთმან“.

და დაუტევეს ყოველთა ქალაქი და წარვიდეს. და დაუტევნა ჰინდურად მზრახველნი ჰინდოეთს, სინდნი — სინდეთს, პრომნი — პრომს, ბერძენნი — საბერძნეთს, ავ და მაგუგ — მაგუგეთს, სპარსნი — სპარსეთს. ხოლო პირველი ენა ასურებრი იყო. და ესე არიან შვდნი ენანი, რომელნი ნებროთისამდე ზრახვიდეს. ამისთვის მოგიტხარ, რომელ მამათა ჩვენთა დაფარულად ეპყრა წიგნი ესე, ხოლო მე შურმან საღმრთომან მაიძულა თქმად ამისსა. ამის მიერ შეიწყნარა მამამან ჩვენმან მირიან სახარება ქრისტესი ნინოს მიერ.

ანუ არა ქრისტეს მოსლვამდე მიიღებდეს მამანი ჩვენნი ხარკსა და მუნითგან მოუძლურდით, ესე რა ბერძენნი მიღმართ ბრძანან?

და მან იხილა ნებროთ ჯოჯოხეთსა შინა და იხსნა. იგი არს პირველი ყოველთა მეფეთა. და დანიელცა ეწამების, ვითარმედ მიქაელ დადგინებულ არს ძალად სპარსთა. და თქვენ, ყოველთა ქართველთა, იხილენით სასწაულნი ესე, რომელ ქმნა ნინო. ანუ ჰგონებთ, ვითარმედ ბერძენნი განწირნა ღმერთმან? არა უმეტესნი ქვეყანანი სპარსთანი მათ შემუსრნეს და მათ შემოურთვან? და დღეს მეექვსე თვე არს, რაითგან ასმიეს ხმა ლაშქრობისა ჩვენისა. ქცეულ არს კეისარი, რამეთუ ასმიეს შემოსლვა ჩვენი, და აწ მოახლებულ არს ბრძოლად ჩვენდა. აწ უკვე ყოველნი ნათესავნი უფალსა ღმერთსა მსახურებდით და დასცხერით ვნებათაგან ეკლესიისათა!

და ვითარცა ესე ყოველი წარმოთქვა, განავლინა ქადაგი, რათა ყოველნი მოწესენი გამოვიდენ სამალავთაგან მათთა და ტყვენი განუტევენ და, სადაცა ენებოს, წარვიდენ. და გამოვიდა სიმრავლე მღდელთა და დიაკონთა, მოწესეთა მონაზონთა და ენკრატისტთა, ქვაბებით და მთათაგან, და უმრავლესნი პონტო ქალაქით, რამეთუ შეიწრებულ იყო ქალაქი ოთხ თვე ოდენ.

და მათ თანა იყვნეს ორნი კაცი — პეტრე მღდელი, მოწაფეთაგან გრიგოლი ღმრთისმეტყველისათა, რამეთუ საფლავსა მისსა ზედა მღდელობდა, და სამოელ მონაზონი. წარდგეს წინაშე ვახტანგისსა მადლისა მიცემად განტევებისათვის ტყვეთასა და განთავისუფლებისათვის ეკლესიათასა და მღდელთასა. და ვითარ წარმოთქვეს ლოცვა, სთნდა მეფესა და მოიხილნა იგინი. და უბრძანა შემოსლვად ყოველთა ტყვეთა და მოწესეთა, განტევებულთა მისგან უძღურთა, რამეთუ ყოველნი უძღურნი ქალაქით გამოსრულ იყვნეს. უძღურთა მისცა სახედრები და ჭაბუკთა სამ-სამი დრაჰმანი და განუტევნა. ხოლო პეტრე მღდელი და სამოელ მონაზონი მის თანა დაიჭირნა.

და ვითარ წარვიდეს სპანი იგი კარვად თვისად და მეფე შევიდა სერობად. რქვა მეფემან პეტრეს:

— სთნდამცა ღმერთსა საქმე ესე ჩემი, რამეთუ დავიცვენ ეკლესიანი და განუტევენ ტყვენი.

რქვა პეტრე:

— იტყოდის მონა შენი წინაშე შენსა კადნიერად, ანუ მიგცემდე ქებასა სიცრუვისასა?

რქვა მას მეფემან:

— იტყოდე, რამეთუ არას ვეძიებ, გარნა მხილებასა, რათა განვერნეთ სიცრუვისაგან.

რქვა პეტრე:

— ეკლესიანი ხორცთანი უფროს არიან წინაშე ღმრთისა, ვიდრე

ეკლესიანი ქვათანი. ეკლესია ქვათა ოდესმე დაირღვეს და აღაშენიან მითვე ქვითა. ხოლო ეკლესიანი ხორცთანი ოდეს დაირღვენ, ვერვინ შემძლებელ არს განკურნებად, ვერცა მკურნალი და ვერცა მეფე. აწ რაოდენნი გვამნი კაცთა მართალთანი დაგიცემიან, რომელსა იტყვის სისხლისათვის აბელისსა: ყოველი სისხლი ნოეს რღვნითა განიწმიდა, და სისხლისა მისთვის ზაქარიასსა, ბარუქის ძისა, მიუგო ყოველი შეურაცხება ჰურიათა, ვითარცა იტყვის ესაია: აღიღე და წარწყმიდე ყოველი წული მათი, ტიტოს და სპასიანოსის მიერ. ანუ არა აღმოგიკითხავსა წიგნთაგან მოსესთა, რაჟამს ისრაელელმან ისიძვა უცხოთა თესლსა თანა, რაოდენი სული მოკვდა ერთისა მის სიძვისათვის? აწ უკვე სპათა შენთაგან რაოდენნი ქალწულნი განხრწნილ არიან, ტაძარნი ღმრთისანი!

და რქვა მეფემან:

— არა ხედავ, ვითარ-იგი ივბიმიანოს დაცვისათვის ეკლესიათასა იყო ივლიანეს თანა უკეთურისა? და თუ დაბრკოლდეს კაცი, უმჯობეს არს დაცემა სრულიად.

რქვა პეტრე:

— არა დაბრკოლებულსა დაგცემ, არამედ დაცემულსა აღგადგინებ, ვითარცა დავით საცთურისაგან ურიაისა. და არა მნებავეს შენი, რათა იყო ვითარცა კაცი, რომელი მარჯვენით იქმნ და მარცხენით არღვევნ. და არცა ვითარცა რომელნი პირითა მათითა აკურთხევდენ და გულითა მათითა სწყევდენ და აგინებდენ. არამედ ვითარცა მეფენი კეთილად ხსენებულნი, რომელთა დაიპყრეს სოფელი ესე და სასუფეველსა არა განეშორნეს — დავით, სოლომონ და კოსტანტინე, ივბიმიანოს და ყოველნი მსგავსნი მათნი. ხოლო რა არს მსგავსება შენი ივბიმიანოსისსა და ვინ არს შენ ზედა უფალ, რომელმცა ხრმალი მისი იყო კისერსა შენსა ზედა, ვითარცა-იგი ივბიმიანოსისსა ივლიანესი? ანუ სადა გევნო შენ, ვითარცა ივბიმიანოსს ივლიანესგან? ანუ ვის ხედავს ღმერთი, რომელი შენ ზედა უფალ ყო და ჰქონდამცა პასუხი შენსა სიმაართელსა წინაშე ღმრთისა! არა უკვე შენ უფალ გყო ამათ ყოველთა ზედა და შენ შეგიდგინა ყოველნი? ამიერთგან ითხოვოს ღმერთმან ყოველი ხელთაგან შენთა საქმე ბოროტისა და შენ მიგაგოს, არა თუ შეინანო!

რქვა მეფემან:

— მნებავეს განმართლება თავისა ჩემისა, ხოლო სიმაართლით შენ დამსაჯე უმსჯავროებასა ჩემსა.

რქვა პეტრე:

— ვინათგან გზა ეც შეწამებად, ცოდვა შენი განგეშორა შენგან. ხოლო აწ გითხრა გულისსიტყვა შენი: არა უმეცრებამან აღგძრა

ბრძოლად ქეთა ზედა ღმრთისათა, არამედ შველისათვის ნათესავისა შენისა სპარსთასა. და არა უწყია, რამეთუ ბერძენნი ნათესავნი ღმრთისანი არიან აღთქმისა მისთვის, რაჟამს უწოდა მათ შვილად ღმრთისა და მოსცა მათ ბეჭედი, რომლითა შემუსრა ჯოჯოხეთი, და არს იგი ჯვარი?

რქვა მეფემან:

— აწ რა გნებავს შენ?

რქვა მას პეტრე:

— მნებავს, რათა შენ მიერ აღგზებული ესე ცეცხლი შენვე დაშრიტო და მეგობარ იყო კეისრისა, ვითარცა დღესამომდე იყავს სპარსთა.

მიუგო მეფემან:

— ესე მნებავს, რათა მიჩვენოთ ლოცვითა თქვენითა ამას ღამესა კეისარი და მე შეკრებულნი, და რომელ ზრახვად არს ჩვენ შორის სიყვარულისა ყოფა. და ვცნა მე, ვითარმედ სთნავს ქრისტესა ზრახვა ესე შენი ჩემდა მომართ.

რქვა პეტრე:

— დამძიმდა თხოვა ესე შენი ჩემ ზედა, რამეთუ ესე არს კაცთა რჩეულთა, რომელ არიან ვითარცა ანგელოზნი სრულითა საქმითა და არიან ამათ კლდეთა შორის და ესევეითარი მათგან ეგების საქმედ, რომელსა შენ ითხოვ. მეც მე დრო, რათა წარვიდე და ვევედრო მათ და უთხრა ბრძანება შენი და ლოცვითა მათითა აღესრულოს განზრახვა შენი. არამედ შეურაცხ გვიჩნს თავი ჩვენი, რამეთუ კაცნი ვართ ცოდვილნი, ნუ უკვე სილაღედ იხილოს ღმერთმან.

შერისხნა მას სამოელ მონაზონი და რქვა:

— მღდელო, საქმესა ღმრთისასა ვითარცა საქმესა კაცთასა ზრახავ! ანუ არა აღმოგიკითხავსა, ვითარ ეტყვის ღმერთი პალეკარპოსს — უკეთუმცა არა დაბრკოლდებოდეს ანგელოზნი კაცთა სათნოებისათვის, ყოველთამცა ქალაქთა შინა ჯვარს ვეცვ, რათა ყოველნი ვაცხოვნნენ? ანუ-მე უფროს არს აქაბ, მეფე ისრაელისა, მეფე ქრისტიანეთასა, რომელსა ეტყვის ესაია — ითხოვე სასწაული სიმაღლედ ანუ სიღრმედ, და მისთვის თქვა: მიუდგეს ქალწული? ანუ ვინ რქვა ისრაიტელსა — რაცა ითხოვო სახელითა ჩემითა, მოგეცეს? ისო რქვა სამყაროსა ცისასა „მოიქეც“, და სამსა ჭდესა მოიქეცა იგი. აწ სიტყვა სიმდაბლისა შენისა კეთილ არს, პეტრე, არამედ საბრკოლებელ არს მცირედმორწმუნეთა კაცთა. ხოლო შენ, მეფეო, მცირედ შეგვეწიენ ჩვენ სარწმუნოებითა, რამეთუ ლოცვამან ჭირვეულისა ამის ქალაქისამან ყოს ნება შენი.

და წარვიდეს წმიდანი იგი სადგურად თვისად.

ხოლო მეფემან მყოვარ ჟამ ილცა და დაწვა. და მირულებასა შინა მისსა, აჰა უკვე, მოვიდა დედაკაცი იგი, რომელი იყო წმიდა ნინო, და რქვა:

— აღდეგ, მეფეო, და განკრძალულად მიეგებოდე, რამეთუ ორნი მეფენი ზეცისა და ქვეყანისანი მოვლენ შენდა!

და რეცა მისედნა და იხილა პირველ სახე ქალისა ვითარ არს კოსტანტინეს. და მიიწია იგი სწრაფით და იხილნა ორნი საყდარნი: ერთსა ზედა მჯდომარე ჭაბუკი საჭურველითა გვირგვინოსანი და მეორეთა საყდართა იხილა მოხუცებული მჯდომარე ზეწრითა სპეტაკითა. და თავსა ზედა ედვა გვირგვინი ნათლისა, არა ოქროსა, და ჟერხთა მისთა თანა ჯდა ნინო. და ხელი ვახტანგისი მარჯვენა ეპყრა პეტრეს მღდელსა და მარცხენა — სამოელს მონაზონსა. და რქვა სამოელ:

— შეუვრდი პირველად დიდსა იმას მთავარსა ზეცისასა გრიგოლის.

მოვიდა და თაყვანისცა. და რქვა გრიგოლი:

— რა ესე ჰყავ ბოროტი, კაცო, რამეთუ მოაოხრე ბანაკი ჩემი და ჰხეცთა შეაჭამენ საცხოვარნი ჩემნი! უკეთუმცა ორნი ეგე არა, რომელნი გვერდით გიდგან, და დედაკაცისა ამისთვის სათნოსა, რომელი მარადის იღვწის მარიამის თანა თქვენთვის, — შურ ვიგემცა მენგან, ვითარცა მამათა შენთაგან, რომელნი ესვიდეს ცეცხლსა შემწველსა და არა ბრწყინვალეობასა განმანათლებელსა ყოველთასა.

და მისცა ხელი და ამბორსუყო რეცა და მიჰყო ხელი გვირგვინსა ნათლისასა, რეცა ეგევითარივე გვირგვინი მისცა ვახტანგს და რქვა:

— დაარქვე ეგე პეტრეს!

და აღიღო პეტრე მისვე გვირგვინისაგან რეცა უდარესი და დაარქვა სამოელს მონაზონსა. და რქვა ნინო ვახტანგს:

— აწ უკვე მივედ მეფისა და მიიღე ნიჭი შენი!

მოვიდა მეფისა და ამბორსუყვეს ურთიერთას და ადგილ სცა საყდართა თვისთა და დაისვა იგი თანა. და მისცა ბეჭედი ხელისა მისისაგან, რომლისა იყო თვალი ფრიად ნათელი. და რქვა კეისარმან:

— უკეთუ გნებავს, რათა მოგცე გვირგვინი, აღუთქვი ვინ-ესე დგას ჩვენ ზედა, რათა ჰბრძოდი მტერთა მისთა და მიიღე მისგან გვირგვინი.

მოიხილა ვახტანგ და იხილა ჯვარი, რომელსა ფრთეთა მისთა ზედა აქვნდა გვირგვინი. და უმეტესად ხილვამან ჯვარისამან დასცა შეძრწუნება, რამეთუ უსაშინელეს იყო ზარი მისი. და დადუმნა. ხო-

ლო აღდგა ნინო და მიხედნა პეტრეს კერძო და სამოელისა და ერთითა პირითა თქვეს:

— ჩვენ ვართ თავსმდებნი, ვითარმედ უმეტეს ყოველთასა წარემართოს, ჰოა ჯვარო უძლეველო!

და მიჰყო ხელი კეისარმან და მოიღო გვირგვინი ჯვარისაგან და დაარქვა გვირგვინი იგი ვახტანგს თავსა.

და იწყეს გამოსლვად. რეცა ხმა ყო ეპისკოპოსმან სამგზის და თქვა:

— ვახტანგ, ვახტანგ, ვახტანგ! უმეტეს მორწმუნე იყო შენ ყოველთა შორის ნათესავსა სპარსთასა.

მეორედ:

— შენგან აღეშენენ ეკლესიანი და განეწესნენ ეპისკოპოსნი და ეპისკოპოსთა მთავარი.

და მესამედ:

— გვირგვინიცა წამებისა მიიღო.

და გამოვიდა, რეცა მოუწოდა ძილსავე შინა პეტრეს და სამოელს და უთხრობდა ძილსავე შინა ჩვენებასა და იგინი აუხსნიდეს:

— რომელი-იგი იხილე საყდართა ზედა გვირგვინოსანი ნათლითა, იგი არს დიდი მოძღვარი გრიგოლი. და მან რომელ მომცა მე გვირგვინისა მისგან, მომცა ეპისკოპოსთა მთავრობა. და მე რომელ მივეც გვირგვინისა ჩემისაგან მოყვასსა ჩემსა, ჩემ მიერ ყოფად არს ეპისკოპოსად. და რომელ ნახე გვირგვინითა თქროსათა ჭურვილი, იგი არს კეისარი. და რომელ მოგცა შენ ბეჭედი, მოგცეს შენ ასული ცოლად და ყოველი საზღვარი ქართლისა მისგან უკმოღებული მოგცეს. ხოლო გვირგვინი ჯვარისაგან რომელ მოგცა, ვრცელნი ღვაწლნი გარდაიხადენ შეწევნითა ჯვარისათა, ხოლო მოძღვარმან ჩვენმან რომელ სამგზის გიხმო, სამნი ნიჭნი გითხოვნა ღმრთისაგან, რათა შენ მიერ ჭეშმარიტება დაემტკიცოს ქართლისა კათალიკოსთაგან და ეპისკოპოსთა. და სძლევედე მტერთა ვიდრე დღედმდე აღსრულებისა შენისა. ხოლო აღსრულებასა შენსა გვირგვინი წამებისა მიიღო ბრძოლასა შინა, ხელთა მტერთასა არა შეპყარდე. ესე ყოველი აღესრულოს ვიდრე მოუძღვრებადმდე შენდა და სიბერედმდე.

ვითარცა განიღვიძა მეფემან ვახტანგ, მაღლობდა ღმერთსა, რომელმან ყოველივე გამოუცხადა. და მოუწოდა მსწრაფლ პეტრეს და სამოელს და რქვა:

— რა იხილეთ?

ხოლო მათ რქვეს:

— იტყოდე, მეფე: ერთი მარჯვენით და ერთი მარცხენით ვდგით, რაჟამს შენ საყდართა მსხდომარეთა წინაშე კეისრისა და

ღმრთივგამომეტყველისა სდეგ. და კვალად იგივე დედოფალი ჰყენი დაამშვიდებდა მოძღვარსა მას განძვინებულსა შენ ზედა და მოგცემდა შენ ხელთა მისთა.

და რქვა მათ მეფემან:

— ღუმენით, წმიდანო, რამეთუ ყოველივე ჩემ თანა გიხილავს. აწ ვითარ გნებავს თქვენ ქალაქისა ამის საქმე, რომელი შემუსრვად მიწვენულ არს? ანუ რა ვყოთ ტყვისა ამისთვის, რომელი უმეტეს არს ბევრ ათასისა, რომელი არს ხელთა ჩვენთა? აწ უკვე სწრაფით განვიდეს აქათ ქადაგი, ვითარმედ სპარსთა. მეფე წარმომართებულ არს ქვეყნად ჯაზირეთად და გამოვლეს ფილისტიმი კვალსა მეფისა კუისრისასა, რომელმან მოაოხრა ქვეყანა სპარსთა და სპარსთა მეფემან ვერ უძლო ბრძოლად. ხოლო კუისარმან ვითარცა ცნა, ვითარმედ ჩვენ მოვედით ქვეყანასა მათსა, მოისწრაფის ბრძოლად ჩვენდა. და ვხედავთ, რეცა სპარსთა მეფე მოვალს ძალად ჩვენდა. და ვიცით, ვითარმედ სპანი სპარსთანი სომხითისა და ქართლისა სპათა უმრავლეს არიან და არავინ არს ჩვენ შორის ჭეშმარიტი მორწმუნე, რომელნი დანერგნა მამამან ჩვენმან მირიან, გინა თრდატ, დედით ნათესავმან ჩემმან. აქა ამათ ყოველთა სარწმუნოება ვიცით, რამეთუ სავსე არს საცთურითა. ნუუკვე გამოცხადებასა საქმისა ჩემისასა განწყრეს დედის ძმა ესე ჩემი და ვეწყვნეთ ურთიერთას და ვიქმნეთ საცინელ ყოველთა მტერთა ჩვენთა. არამედ ესე ვყო, რეცა მოვიდენ სპანი ჩვენნი და მაუწყონ ჩვენ მოსლვა კუისრისა და მას ზედა უკუეროდით ჩვენ, პირველვე საქმე ესე ვაუწყოთ, ოდეს მოვიდეს და მოგვეახლოს ჩვენ კუისარი. მაშინ ვითარცა იზრახოს სიწმიდემან შენმან, ეგრეთ ვყოთ და არცა ერთი ტყვეთა მისთაგანი დააკლდეს.

და წარვიდა პეტრე კუისრისა, ხოლო სამოელ დადგა წინაშე მეფისა. ხოლო ხვალისა დღე მოვიდა რეცა დიასპანი და უქადაგა მეფესა, ვითარმედ სპანი ბერძენთანი შემოვიდეს კოსტანტინეპოლედ. და მოუწოდა მეფემან ვახტანგ დედის ძმასა თვისსა და ყოველთა მეფეთა და რქვა:

— რასა იტყვით, რამეთუ უწყით სიმრავლე სპათა ბერძენთა და ვერაგობა წყობისა მათისა და სიმარჯვე ზღვათა შინა ნავებითა! ესერა, შევიდეს იგინი სპარსეთს, ქვეყანასა გმირთა და გოლიათთასა, და მათ ვერ უძლეს წყობად. აწ მეშინის, ნუუკვე სპანი ნავებითა მოვიდენ, შეიპყრან გზა ჩვენი და მოგვწყვიდნენ ჩვენ, ვითარცა ბაკსა შინა. არამედ აღვდგეთ აქათ და დავიბანაკოთ ზღვასა სამხრით კერძო, რათა გვაქვდეს ჩვენ გზა ჭირისა და ღვინისა.

აღიყარა ლაშქარი გარემოს ქალაქისა და ვლეს ხუთისა დღისა

სავალი სამხრით კერძო და დადგეს სპერით კერძო. და განვიდეს მყოფნი ქალაქისანი, მიწვევულნი სიკვდილად, და მისცეს მადლი ვახტანგს და მისცეს ძღვენი ათასი ლიტრა ოქრო და ხუთასი თავი სტავრა. და განვიდა ერი იგი მშვიდობით სავაჭროსათვის და სახმრისა.

ხოლო ვითარცა მივიდა პეტრე წინაშე მეფისა კეისრისა და უთხრა ყოველი იგი. ხოლო კეისარმან განიხარა ფრიად. და ყოველი, რომელი ეხილვა ჩვენებასა შინა, მისცა მას ზედა ნება ვახტანგს. და წარმოავლინა პეტრე მღვდელი და მიუმცნო აღთქმითა და ფიცითა ძლიერითა, რათა სწორ იყოს მეფობისა მისისა. არამედ ორთავე სპათა დასცნენ სპარსნი, რომელნი იყვნეს ვახტანგის თანა, არა აღვიდენ საბრძანებელთა მათთაგან, ოდეს შეკრბენ ვახტანგ და იგი. ხოლო ვიდრე პეტრე და მოციქულნი მოვიდოდეს ვახტანგისსა, კეისარი შემოვიდა კოსტანტინედ და წარმოავლინა ხუთასი დრომონი, რომელსა შინა ისხდა ხუთას-ხუთასი კაცი. და უბრძანა, რათა მიეახლნენ ვახტანგს და დადგენ თვინიერ ბრძოლისა. და წარმოემართა კეისარი გზასა პონტოსასა რვაასი ათასითა კაცითა. და ვითარ მოეახლნეს სპანი იგი ზღვისანი, უნდა სპარსთა წყობა მათი, ხოლო მეფე აყენებდა და არა მიუშვნა ბრძოლად.

ხოლო ვითარცა შეართვეს ძღვენი მოციქულმან კეისრისამან და პეტრე, ჰქონდა სიტყვა საიდუმლო და კვალად ჰქონდა სიტყვა საერო. და თქვა ცხადად, ვითარმედ:

— ნუ ივლტი, დადგე ვიდრე ჩემად მოსლვამდე, რათა რომელნი-ეგე შენ თანა არიან სპარსნი, რომელნი დაგვრჩეს შესლვასა ამას ჩვენსა სპარსეთსა მოუწყვედელად, მოვსწყვიდნეთ ეგენიცა.

ხოლო საიდუმლოდ მოართვეს მას ჯვარი და გვირგვინი შუამდგომელად და შესამოსელი ტანისა მისისა და თქვა:

— რა შეკრბეთ, მიგცე ციხე თუხარისი და საზღვარნი ქართლისანი.

ხოლო მისცა ვახტანგ მეფემან პასუხი საეროდ, ვითარმედ:

— არა რომლისა მიზეზისათვის მოვედით აქა, გარნა წყობისა შენისათვის. აწ მოვედ აქა, და თუ არა, ჩვენ მოვიდეთ კონსტანტინედ.

და ფარულად ამცნო და რქვა:

— რომელი არა შევნის შენსა ღმრთისმოყვარებასა, რომელი შენ არა ჰყო, სხვასა ნუ აწევ, რამეთუ ღადრობა არა ხელ არს კაცთა პატიოსანთა. დაღათუ აწ შენ მიგცნე სპარსნი, არა უკვე განცრუდეს სახელი ჩემი? და უმეტეს ჩვენსა აქეს მრავალთა მათგანთა სიყვარული ქრისტესი, არამედ შიშისაგან მათისა ვერ გამოაცხადე-

ბენ. აწ ბრძანე, რათა საქმე ესე ჩვენი მშვიდობით ვყოთ, ვითარცა ივბიმიანოს და ყოველთა სპარსთა. ხოლო შემდგომად ამისსა, რაჟამს გაწყდეს საქმე ჩვენი, უმარჯვესადრე შევყარნე ივბიმი ხელსა შენსა. და ნუმცარა იქმნების საქმე უშვერი და ნუცა საქმე შფოთისა თქვენ მიერ, რათა არა დაეცნენ პირითა მახვილისათა ერნი თქვენნი, რამეთუ ერნი თქვენნი განლალებულ არიან ჯობნასა ზედა სპარსთასა, ხოლო სპარსნი არავე შეშინებულ არიან, არამედ შურითა თქვენითა წადიერ არიან წყობასა: ანუმცა მოკვდეს, ანუმცა იძიეს შური სისხლთა მათთა. ხოლო სპანი ესე შენნი თუ მიღმართ ჰბრძვანან, მემცა უბრალთ ვარ.

და წარვიდა მის თანა მოციქულად ვარაზ-მიჰრ, მამამჰუძისა მისისა ძმა, და სამოელ მონაზონი. ხოლო კეისარი მოწვევულ იყო პონტოდ ქალაქად და პონტოელნი გამოსრულ იყვნეს მიგებებად და შეასხმიდეს ქებასა და ვახტანგ მეფისა მადლობასა, რამეთუ უკურიდა მათ და არა მისცნა ივბიმი სიკვდილად. ვითარცა მიიწივნეს მოციქულნი ვახტანგ მეფისანი ქალაქად, მიართვეს ძღვენი — ათასი მუთაკალი მუშკი, ხუთასი ამბარი და ათასი ლიტრა ალვა.

და განსრულ იყო გუნდი მეფისა ვახტანგისი ალაფობად. და მიეტევნეს მათ მკვირცხლნი ბერძენთანი და მათ თანა შეკრებულნი ხევთა და ქალაქთა მხედარნი ვითარ სამასი ათასი. ხოლო ვახტანგ მეფე აყენებდა მიიბულებად სპათა მათ მეალაფეთა, ვიდრე არა მივიდა დედის ძმა მისი, ერისთავი სპარსთა, და რისხვით რქვა ვახტანგს:

— ჰოა გველო და ნათესავო ასპიტისაო! არა უწყია, რამეთუ დედა მამისა შენისა ბერძენი იყო, ნათესავი ივბიმიანოსისა? და გძლო შენ ბუნებამან მამის დედისა შენისამან და სიყვარული ჯვარცმულისა მის კაცისა მომკვდარისა გიპყრიეს და გნებავს შეყენება ჩვენი ხელსა ბერძენთასა.

ხოლო ვახტანგ პრქვა:

— აჰა შენ და ბერძენნი, და იხილო ძალი კაცისა მის მომკვდარისა და ცოცხლისა მის სასოსა შენისა!

და სცეს საყვირსა და განვიდეს ყოველი სომხითი და სპარსნი და მეფე დარუბანდისა. ხოლო მეფე ვახტანგ და ქართველნი განვიდეს ხედვად და დადგეს. და აღჯდა მეფე პილოსა ზედა თეთრსა. დაეწყვნეს ივბიმი ზღვის კიდესა მას, რომელ არს ჭალაკი, რიყე ხერთვისისა. მისლვამდე სპარსთა ლაშქრისა მოეკლა ბერძენთა ერისა მისგან ოცდაშვიდი ათასი. და განძლიერდა ბრძოლა. და მოკლეს დედის ძმა ვახტანგისი, ერისთავი სპარსთა. და მოკლეს იპაჯაჯ, მეფე ლეკთა, და მრავალნი ერისმთავარნი. და იძლია ბანაკი აღმოსავლეთისა.

იყო ბერძენთა სპასალარი პალეკარპოს ლოღოთელი, დისწული მეფისა. და იყო იგი ძლიერი და მას მოეკლნეს ძლიერად მბრძოლნი სპარსთანი და ესეცა ერისთავი მანვე მოკლა.

მაშინ გარდამოხდა მეფე ვახტანგ ეტლთაგან და თქვა:

— არა რომელი ჩვენ გვინდა, გარნა რომელი ღმერთსა სთნდა, რამეთუ ჩვენ ვიტყოდით მშვიდობასა, არამედ სილაღემან სპარსთამან აგინა ღმერთსა და ღმერთმან შურ იგო და მოკლეს ერისთავი რანისა, რომლისათვის ყოველი სპარსეთი ვითარცა მოოხრებასა სპარსეთისასა იგლოვს. აწ დამდაბლდა სილაღე სპარსთა, მოიყვანეთ ჯვარი და წარვიძლვანოთ, რათა რომლითა გვძლევდენ, მითვე იძლივნენ. და იქმნენით ძედ ძლიერებისად და ნუვინ ბრძავთ ურთიერთას სხვისა მიერ და ნუ ეძიებთ ძლევასა მტერთასა, არამედ იყვნენ ხელნი თქვენნი, ვითარცა ხელნი ჩემნი, რათა არა ვიძლივნეთ სრულიად. არა ხოლო თუ აქა ვდევნეთ, არამედ ვიდრე ადარბადაგანამდე, ვითარცა იღვენიან ყორანნი მართვეთაგან თვისთა.

და მოიყვანა პეტრე მღვდელმან ჯვარი. და რქვა მეფემან:

— დადგე წინაშე პირსა მტერისასა და ერისა ჩვენისასა და არქვ ყოველთა: „თაყვანის ეცით ჯვარსა და ვსძლოთ მტერსა!“ და რომელმან არა თაყვანის ცეს, მოკალთ!

და უბრძანა დემეტრეს, ერისთავსა თვისსა, და ჯუანშერს სპასპეტსა, რათა მიჰყვენ ჯვარსა თანა. და ქადაგი ხმობდა ძლიერად:

— რომელმან არა თაყვანისცეს ჯვარსა, მოკვედინ!

და მივიდოდეს ყოველნი ერნი და თაყვანისცემდეს და დადგებოდეს წინაშე ჯვარსა. ხოლო ბორზო მოვაკნელმან მეფემან თქვა:

— არა დაუტეობ ნათელსა შემწველსა. და არა თაყვანისცემ ძელსა მაშმელსა, რომელი განშვენებულ არს ოქროთა და ანთრაკითა.

და სცა მას ლახვარი ჯუანშერ სპასპეტმან და დაეცა მძორი მისი. მიერთგან არღარავინ იკადრა გმობად ჯვარისა. და აღთქმით ეტყოდა ერი იგი მეფესა ვახტანგს:

— უკეთუ შემეწიოს ჩვენ ჯვარი, არღარა იყოს ჩვენდა სხვა ღმერთი, გარნა ჯვარცმული.

და გარდახდა მეფე და თაყვანისცა მას და ყოველმან ერმან მის თანა. და თქვა მეფემან:

— აჩვენე ძალი შენი ერსა ამას შენსა ურწმუნოსა, რათა მოიყვანნე სარწმუნოებად, უფალო ღმერთო, მორწმუნენი შენნი დაღაცათუ მოკვდენ, არამედ ცოცხალ არიან, და ცხოველნი შენნი შენ ცხოველისაგან ძლიერ არიან.

და სპანი იგი ბერძენთანი გამოვიდეს, ვითარცა ელვა. ხოლო პალეკარპოს ვითარცა მგელი სისხლითა აღმოსრვილი და ვითარცა ლომი განძვინებული მოიზახდა და შეურაცხჰყოფდა სპათა მათ. ხოლო მეფემან რქვა:

— ვინ არს თქვენ შორის კაცი, რომელი ეწყოს იმას და სწორ იყოს მეფობისა ჩემისა?

წარვლო ქადაგმან ორგზის და ვერვინ იკადრა ყოვლად სიტყვად. მაშინ თქვა ვახტანგ:

— არა ძალითა განძლიერდების კაცი, არამედ ღმერთმან მოსცის ძალი. და მე ვესაგ ძალსა შენსა და ვითარცა დავით განვალ ნიშითა ჯვარისათა. მომეც ძალი, ვითარცა დავითს გოლიათსა ზედა, რამეთუ ესეცა მაყვედრებულად და შეურაცხებით მოუხდა ჯვარსა შენსა. რაჟამს იხილა ჯვარი აღმართებულად ძალად ჩვენდა, არა ივლტოდა მისგან, არამედ სასოებითა ძალისა მისისათა განვიდეს ბრძოლად. — და თქვა: — იხილი, ღმერთო, ამჟამტაჲანი და დაამდაბლი, კვალად იხილი ჭირვეული და იხსნი. ხოლო ისი შეურაცხად მიჩნს და არაჲ მეშინის, რამეთუ ძალი შენ მიერ მოცემული დიდ არს, რომლითა ვსძლო. არამედ მეშინის მე შენგან, რამეთუ მდაბალთა ხმანი ისმინნი და შენ გხადი შემწედ ჩემდა.

აღმოიხადა სრმალი და შეამთხვია ჯვარსა და განვიდა შორის განწყობილთა მათ და თქვა:

— არა ჰბაძვენ ლომი ხარსა, რამეთუ მე მეფე ვარ და შენ — მონა, არამედ დავდვა თავი ჩემი ერისა ამისთვის სიმდაბლით, რათა რწმენეს ძალი ჯვარისა!

და მოეტევა პალეკარპოს. ხოლო ვახტანგ მსუმრიად და ნებასა მიეახლებოდა. და აღიზახნეს ორთავე მათ განწყობილთა ხმითა საშინელითა და იყო ხმა იგი, ვითარცა ხმა ქუხილისა, რომლითა შეიძრა ქვეყანა. და დასცა ლახვარი პალეკარპოს ფარსა ვახტანგისსა, რომელი იყო ვიგრის ტყავისა, და განავლო ფარსა ვითარ წყრთა ერთი, რამეთუ იყო სიმსხო ლახვრისა, ვითარ მკლავი კაცისა. და მისცა ფარი იგი მეფემან ლახვარსა მისსა და მიეტევა პირისპირ. და სცა სრმალი ჩაბალახსა ზედა და განაპო თავი მისი ვიდრე ბეჭთამდე. და მიჰყო ხელი და უპყრა თავისა მისისა ნახევარი და მოიღო წინაშე ჯვარისა და თქვა:

— ყოვლისა განდგომილისა შენისა ესე იყავნ ნაწილი!

და მიეტევნეს სპანი ვახტანგისნი სპათა ბერძენთასა და აოტნეს იგინი და აღიჭრნეს გუნდ-გუნდად და მიაწყვდინეს ზღვის პირსა. და არავინ განერა მათგანი, გარნა რომელი შეესწრა ზღვად და ივლტოდეს ნავითა. მას დღესა შინა მოსწყდა სპათაგან ვახტანგისთა ორ-

მოცდასამი ათასი და სპათაგან ბერძენთასა მოსწყდა სამოცდათორმეტი ათასი. და შეიპყრეს ტყვედ მათგანი ას ოცდახუთი ათასი.

და ვითარცა მოიქცეს სპანი იგი ვახტანგისნი და მივიდეს გვამსა ზედა ვარაზ-ბაკურისსა, ვახტანგის დედის ძმისასა, იგლოვეს და შემუსრეს იგი საბრითა და მურითა და წარსცეს ბარდავად.

ხოლო მეფემან ვახტანგ მოუწოდა ყოველთა სპათა და უბრძანა მოყვანება ყოველთა ტყვეთა და მოიყვანნეს დაუკლებელად. და იყო ერთრიცხვად ყოველი მამაკაცი და დედაკაცი შვიდას ოთხმოცი ათასი. და წარსცა იგი ყოველი წინაშე კეისრისა ხელითა ნასრესითა და ადარნასესითა, ერისთავთა მისთათა. და მიწერა წიგნი, ვითარმედ:

„სიბრძნე ღმრთისა მიუწდომელ არს და სიბრძნესა კაცთასა და ნებასა სძლევეს ნება ღმრთისა. მე უწყი, რამეთუ არა არს ნება შენი საქმესა ამას, რომელი-ესე იქმნა პალეკარბოსისაგან, არცა თუ იყო ნება ჩემი, რომელი-ესე ქმნა დედის ძმამან ჩემმან. და ორნივე ესე ძვირისმოქმედნი ძვირმანვე მოინადირნა. ამისთვის ყო ესე ღმერთმან, რათა ახალნერგნი ესე მოიყვანნეს საღმრთოებად შიშსა მისსა, ვითარცა იგი უძღვებისა შვილისათვის ყო საქმე განსაცხრომელი. ხოლო თქვენ პირმშონი შვილნი ხართ ღმრთისანი და მარადის მისნი ხართ. აჲ მწუხარება ესე დედის ძმისა ჩემისა დისწულისა თქვენისა მიერ ნუგეშინის ვეც, რაჟამს ვიძიე შური მკვლელთა მისთა. ხოლო თქვენ ნუგეშინის გეცით ერისა ამისთვის, რომელი იხსნა ღმერთმან, შვიდას ოთხმოცი ათასი. და უკეთუ ბრძანებდე მიმთხვევად ჩემდა, გამოისწრაფე. და უკეთუ არა, მოციქულითა განაგე საქმე ჩვენი. რამეთუ დამძიმდა დგომა ჩვენი ქვეყანისა ამისთვის მოოხრებულისა“.

ხოლო ვიდრე მისლვამდე მოციქულთა ფრიად მწუხარე იყო კეისარი. არამედ რაჟამს უთხრეს, ვითარმედ ტყვე პირველ შეპყრობილი და ტყვე ერისაგან მეოტისა ყოველი დაუკლებელად განუტეობია, მაშინ განიხარა ფრიად და ყოველთა დაუტევეს მწუხარება. და შეჟდა მეფე ნავსა და განვიდა სამასითა ღრომონითა, სუბუქად გამოვიდა ზღვის კიდესა და მოუწოდა ვახტანგს. და ყვეს ურთიერთას აღთქმა და ფიცი და განაგეს საქმე წინდობისა. და უკუმოსცა კეისარმან საზღვარი ქართლისა, ციხე თუხარისი და კლარჯეთი ყოველი ზღვითგან ვიდრე არსიანთამდე, და ხეენი, რომელნი მოსდგამნან ღადოთა.

და გამოიკითხა კეისარმან საზღვარი საბერძნეთისა, ქვეყანა ზღვის, პირისა, რომელ არს აფხაზეთი, და რქვა ესრეთ:

— ეგრისწყლითგან ვიდრე მდინარედმდე მცირისა ხაზარეთისა— ესე საზღვარი არს საბერძნეთისა ალექსანდრობითგან, რომელი აჲ

შენ მიგიღია მკლავითა ჩვენგან. აწ იგი უკუმოგვეც და ოდეს წარიყვანებდე ცოლსა შენსა, ასულსა ჩემსა, მაშინ მოგცე მისგან ქვეყანა.

და დაუწერა ეგრისწყალსა და კლისურასა შუა ქვეყანა ზითვად. და სხვა აფხაზეთი უკუსცა ვახტანგ ბერძენთა.

და წარმოვიდა ვახტანგ გზასა კლარჯეთისასა და სპანი მისნი განუტევენა გზასა სომხითისასა. და ვითარ მოიწია თუხარისად, მიხედნა და შეუყვარდა ციხე და თქვა:

— ჭეშმარიტად თუ ხარ შენ ციხე!

და ვითარცა წარმოვიდა, იხილა კლდე შუა კლარჯეთსა, რომელსა სოფელსა ერქვა არტანუჯი. და მოუწოდა არტავაზს, ძუძუსმტესა მისსა, და დაადგინა იგი ერისთავად და უბრძანა, რათა აავოს ციხე არტანუჯისა. და უბრძანა, რათა გამონახოს ხეცსა მას შინა ადგილი სამონასტრე და აღაშენოს ეკლესია და ქმნეს მონასტრად, ვითარცა ეხილვნეს მონასტერნი საბერძნეთისანი. და რქვა არტავაზს:

— უკეთუ განძლიერდეს სპარსნი ჩვენ ზედა, საყუდელი ჩვენი აქა ყოფად არს.

ხოლო არტავაზ აღაშენა ციხე არტანუჯისა და მონასტერი, რომელ არს ოპიზა, და სამნი ეკლესიანი: დაბა მერისა, შინდობისა და ახიზისა. და განაახლა ციხე ახიზისა და ქმნა იგი ქვაბად.

და ვითარ წარმოვიდა ვახტანგ და მოვიდა ქალაქად თვისად მცხეთად, იყო სიხარული დიდი და მადლისა მიცემა ღმრთისა, რამეთუ მოვიდა იგი მშვიდობით. და მისცა ნიჭი დიდი ერსა თვისსა.

ხოლო მეფემან სპარსთამან ვითარცა ცნა, ვითარმედ მიიქცა ვახტანგ ბერძენთა კერძო, შეიქცა სპარსეთად და მოკვდა. და დაჯდა მეფედ ძე მისი. და ვიდრე მოიწიფებოდა იგი, წარხდა ამას შინა წელიწადი სამი.

ხოლო ვახტანგ მეფესა უშვნა ცოლმან ძე და ასული მარჩბივად და მოკვდა შობასა შინა ბალენდუხტ დედოფალი, ასული სპარსთა მეფისა. ხოლო ვახტანგ უწოდა ძესა თვისსა სახელი სპარსულად დარჩილ და ქართულად დაჩი. მაშინ ვახტანგ მეფემან ვერ მოიცალა მოყვანებად ცოლი — ბერძენთა მეფისა ასული და ვერცა კათალიკოსისა და ეპისკოპოსთა. რამეთუ მოელოდა იგი სპარსთა მეფისა მოსლვასა: ამაგრებდა ციხეთა და ქალაქთა და ჰკაზმიდა მხედართა და განამზადებდა ბრძოლად სპარსთა. მაშინ შეაგდო საპყრობილესა შინა ბინქარან მაცთური, ეპისკოპოსი ცეცხლის მსახურთა, და მოსრნა და განასხნა ყოველნი ცეცხლის მსახურნი საზღვართაგან ქართლისათა.

ხოლო სპარსთა მეფე შემდგომად სამისა წლისა წარმოემართა ბრძოლად ვახტანგისად. და მოიწია ინდობრიანთა და დაიბანაკა მუნ.

ხოლო ვახტანგ წარავლინა ბერძენთა მეფისა თანა და მიეუმცნო, ვითარმედ:

„აჰა დღე იგი, რომელ აღმითქვამს, ვითარმედ სპარსნი შემოვა-წყვდივნე ხელსა შენსა. აჰა ესრა, მომიყვანებიან იგინი შუა საზღ-ვართა ქართლისათა და ყოველი კაცი მათ თანა ვითარ სამასი ათა-სი. რამეთუ ჰგონებდა იგი განმრავლებასა სპათა მისთასა სომხითით და მეფეთაგან კავკასიანთასა, ხოლო მათ ვერ იკადრეს განრთვად მისა. რამეთუ რომელთამე მათგანთა აქენდა სასოება ჯვარცმულისა, ხოლო რომელნი იძლივნეს ეშმაკისაგან, მეფენი დარუბანდისანი გაერთნეს. აჟ აღმისრულებიეს აღთქმა ჩემი, რომელი აღმითქვამს: რამეთუ სადაცა მიპოვნიეს სახლი ცეცხლისა, დამივსია ფსლითა და მოგვნი და მზირნი მათნი მიმიცემიან სატანჯველსა ბოროტსა და მაცთური ბინქარან მიეცე საპყრობილესა და სიკვდილისაგან გარდა-იხვეწა. მან უკვე მოიყვანნა სპარსნი ქართლად. და დავსვი ეპისკო-პოსად მიქაელ, კაცი სარწმუნო. ხოლო ბინქარან, ვითარცა მოიწია საზღვართა ქართლისათა, მოკვდა. აჟ სწრაფით წარმოემართნენ სპა-ნი შენნი, რათა აქა შინა დაეცნენ ყოველნი მტერნი ჯვარისანი და მოიცალო შენ ყოველთა მტერთა შენთაგან. ხოლო უკეთუ ჩვენ გვძლოს, განძლიერდეს იგი და შემოვიდეს საზღვართა შენთა გზასა შიმშატისასა“.

ხოლო ვიდრე მიიწეოდეს მოციქულნი ვახტანგ მეფისანი, წარ-სრულ იყო კეისარი ქვეყანით ხაზარეთით კერძო, რომლისაგან ვერ მოიცალებდა მოსლვად ქართლად. მაშინ ვახტანგ განაძლიერნა ცი-ხენი ქალაქისანი და ურჩეულესი მბრძოლი ერისა მისისა ვითარ ასი ათასი მხედარი და ასი ათასი ქვეითი იპყრა მის თანა და დაუბანაკა მათ დიღმით ვიდრე ქართლის კართამდე. და სპარსთა დაიბანაკეს ცხენის ტერფითგან ჩალმართ.

ხოლო ვახტანგ განაფართა ხიდი მოგვეთისა ვითარ სამოცი მხა-რი ქცევისათვის მას ზედა სპათასა. ხოლო მეფე და ჯუანშერ სპას-პეტი დადგეს მცხეთას და ნასრა და მირდატ დაუტევნა სპათა ზედა სომხითისა და ქართლისათა, რომელნი დგეს არმაზით კერძო. და რა ბრძოდიან სპარსნი არმაზით კერძო, მცხეთით განვიდიან; და რა განვიდის ლაშქარი იგი მიერ კერძო მცხეთით, ეწყვიან არაგვსა ზედა. და ოდესმე განვლიან ფონი მტკვრისა და შეიბნიან ფონსა ზედა ტფილისისასა. და რომელსამე დღესა მათ სძლიან და რომელ-სამე დღესა — ამათ.

ხოლო ვახტანგ მეფესა შეექმნა ჩაბალახი ოქროსი და გამოესვა წინათ მგელი და უკანათ ლომი. და რომელსა კერძსა იძლეოდნან ქართველნი, მუნიტცა მიმართის და მოსრის სპისა მისგან სპარსთა-სა, ვითარცა ლომმან კანჯარნი. მიერთგან ვერლარა შეუძლებდეს

სპარსნი წყობად მისა, რამეთუ დაისწავლეს იგი, რომელსა ეწერა მგელი და ლომი. და ვითარცა იხილიან ვახტანგ, თქვიან: „დღურ აზ გორგასალ“, რომელ არს ესე: „მირიდეთ თავსა მგლისასა“. და მის მიერ სახელედვა ვახტანგ მეფესა გორგასალ.

განგრძელდა მათ შორის ბრძოლა ოთხ თვე ოდენ. და მოვიდა მოციქული კეისრისაგან და მოართვა ძღვენი ვახტანგს და მოჰგვარა სპათაგან ბერძენთასა ოთხმოცი ათასი მხედარი. და მოუწერა ვახტანგს, ვითარმედ:

„შევექეც წყობასა ხაკანისასა. და მომივლენია შენდა ოთხმოცი ათასი მხედარი და მომიწერია ლეონისდა: უკეთუ გიხმდეს შენ ლაშქარი, წინაშე შენსა არს მელიტენითგან ვიდრე ლამედმდე და მოღმართ ვიდრე კარნუ-ქალაქამდე. და მიბრძანებია ლეონისდა წინაშე შენსა იყოს“.

და მოწვევულ იყო ლაშქარი ბერძენთა ჯავახეთს. ხოლო ვითარცა ცნა სპარსთა მეფემან ბერძენთა მოსლვა შველად მათდა, იწყო ზრახვად ვახტანგისა. მიუმცნო მოციქულსა მისსა და რქვა:

— რასათვის მოვსწყდებით ურთიერთას, ძმანი კაცნი ვართ, შვილნი ნებროთისნი. უკეთუ ცეცხლი არს ღმერთი, შე-უკვე-ეწიენ იგი! ხოლო ჩვენ დავადგრეთ სიყვარულსა ზედა მამათა ჩვენთასა. ხოლო თვითოეული ჩვენგანი სათნოსა სულისა თვისისასა ჰმსახურებდეს.

ვითარცა მოვიდა მოციქული და უთხრა ვახტანგ მეფესა ყოველი შეთვლილობა სპარსთა მეფისა, და სთნდა ვახტანგს და ყოველსა ერსა მისსა. და მისცა ნიჭი ვახტანგ მეფემან, მიუვლინა მოციქული მისი და რქვა:

— გიხილავს ძალი ჯვარისა, რამეთუ ყოველთა მეფეთა მოგვაქვნდა ხარკი, ვიდრე გამოჩინებამდე ჯვარცმულისა. რაჟამს გამოჩნდა იგი, მძლე გექმნეს ყოველნი თაყვანისმცემელნი მისნი წინაშე მისსა და მოხარკენი შენნი ბერძენნი მოღმართ გბრძვანან და მოაოხრნეს სამსახურებელნი ცეცხლისანი. აჲ, უკეთუ გვბრძოდი ჩვენ დატეობისათვის სჯულისა, მოვკვდეთ ჩვენ მისთვის, ვითარცა იგი მოკვდა ჩვენთვის, და მან აღმადგინნეს ჩვენ. ხოლო უკეთუ აღასრულო სიტყვა შენი და არა იყოს ცეცხლი ღმერთად შენდა და იყოს ღმერთად ჩვენდა ქრისტე, მამად და უფლად გხადო შენ. დაღაცათუ ჩვენ პირმშონი ვართ, არამედ თქვენ სხდეთ საყდართა ზედა მამისა ჩვენისათა.

ვითარცა უთხრეს სიტყვა ვახტანგისი, შეიწყნარა და წარსცა ძღვენი გორგასალსა ძლიერად და მის თანა გვირგვინი ანთრაკოანი. და ჟამი დადევს შეკრებისა. აიყარა მეფე სპარსთა და უკუდგა რუს-

თავად. და გამოვიდეს იგინი განთიად და დადგეს ველსა კალაისასა, რამეთუ ტფილისი სოფელი და კალაიცა მოოხრებულ იყო მაშინ. ხოლო მეფე ვახტანგ დადგა ჯაჭვს. და შეკრბეს მასვე ველსა ორნივე მეფენი. და მოიკითხეს ურთიერთას და ყვეს აღთქმა თავის-თავსა სჯულსა ზედა გარდაუვალ. და მოხადა მას დღესა სპარსთა მეფე გორგასალმან ლაშქრითურთ თვისით ტფილისად. და უძღვნა გორგასალმან მხევალი — ათასი, მონა — ხუთასი, სტავრა სკარამანგი — ხუთასი, ბიზიონი ზუზმა — ხუთასი, ხდალი ცხენი — ათი ათასი, ცხენი ბარგისა — ხუთასი, ჯორი — სამასი, ზროხა — ოთხი ათასი, ცხვარი — ათი ათასი.

და დღესა მესამესა მივიდა გორგასალი მის თანა და თანა წარიტანა ლეონ, ანთიპატი კეისრისა, და ყვეს განზრახვა. და აზრახა ანთიპატმან გორგასალსა, რათა ყოს მშვიდობა შორის კეისრისა და სვასროსა, რამეთუ ემინოდა ბერძენთა — ნუუკვე შევიდენ საბერძნეთად სპარსნი და მოაოხრონ იგი, რამეთუ სპანი საბერძნეთისანი ყოველნი იყვნეს ხაზარეთს.

და რქვა სვასრო გორგასალსა:

— ითხოვე ჩემგან, რაცა გნებავს თავისა შენისათვის, ანუ სხვისა ვისთვისცა გნებავს.

ხოლო გორგასალმან რქვა:

— მნებავს, რათა იყოს მშვიდობა შენ შორის და კეისრისა.

რქვა ხოსრო:

— დამძიმდა თხოვა შენი ჩემ ზედა, რამეთუ ბერძენთა რაჟამს პოვიან ჟამი ჩვენ ზედა, არა ყვიან წყალობა. და მე ამით ვყავ სიყვარული შენ ზედა, რათა შევიდე საბერძნეთად და შური ვიძიო მათგან. და, აჰა, მოციქული ხაზართა მეფისა მეათე დღე არს, რაითგან მოსრულ არს, და შენ არა უწყი მიზეზი მტერობისა ჩვენისა. ხოლო აწ მიგიტხრა სილალე მათი ჩვენ ზედა და მერმე ვყო ნება შენი, ვინათგან აღგიტქვი ფიცითა ძლიერითა, ვითარმედ არა ვყო უნებელი შენი. — და თქვა, ვითარმედ: — შენ უწყი, რამეთუ ზღვასა მოღმართ ჩვენი არს საზღვარი, განყოფილი ნოესითგან, და აწ იგი მბრძავს ჩვენ ჯაზირსა და შამსა. და მოოხრებულ არიან ქალაქნი, ხოლო შამი სამეფო ჩვენი არს. არამედ ჯაზირისა ნახევარი, განწესებული მამათა ჩვენთა, შენი არს ხვედრი. და მიუღებთ იგი ბერძენთა და მე, ესერა, შევიდოდე უკმოღებად მისა. აწ რომელი ნაწილი მამათა შენთა არს, შენ განუყავ, შენ იცი და ბერძენთა. ხოლო სხვა ჯაზირისა მომცენ მე ბერძენთა და რომელი ვითხოვე მე შენგან.

ხოლო ვითარცა ესმა ესე ლეონ ანთიპატსა, განიხარა ფრიად და თაყვანისცა ორთავე მეფეთა და თქვა:

— ხუთნი ქალაქნი ჯაზირისანი შენდავე იყვნენ, შენ-კერძნი, რამეთუ ნახევარი სიკილიისა, რომელი მოგველო შენგან, უკუგცეთ. და დღეთა ჩვენთა იყავნ მშვიდობა შორის შენსა და მისსა.

და თქვა მეფემან:

— ვინ უწყის, თუ დასჯერდეს ბერძენთა მეფე ქმნულსა ჩვენსა? და თქვა ლეონ:

— რაჟამს წარმომაველინა მე ძალად ამის მეფისა, რქვა მეფესა ჩვენსა მონაზონმან ვინმე ღმრთის მეცნიერმან, ვითარმედ სთნავს ღმერთსა მშვიდობა სამთავე ამათ მეფეთა. და იქმნაცა ეგრე. ხოლო კეისარმან უბრძანა მწიგნობარსა და დაწერა წიგნი ზავისა. და, აჰა, აჰა არს აღწერილი წიგნი მისი.

ვითარცა ესე თქვა, წარიკითხეს წიგნი იგი. დაწერილ იყო ფიცით:

„თვინიერ მისსა, რომელი მოსცა სპარსთა მეფემან ივზიმინოსსა, არა ვძებნო თქვენ ზედა“.

და მოუწოდა სპარსთა მეფემან ხაზართა მეფისა მოციქულსა და უთხრა მან აღზრუნენა სპარსთა ბერძენთა ზედა. მაშინ მოიღო სპარსთა მეფემან ქარტა და დაწერა ხელითა თვისითა წიგნი ბერძენთა მეფისა სიყვარულისა და ჩინება საზღვართა და სიკილიისა უკუცემისათვის. მისცა ფილისტინი საზღვრითა იერუსალემისათა. და თქვა, ვითარმედ:

— ქალაქი სჯულისა თქვენისა არს იერუსალემი.

და მისცა გორგასალსა ნიჭი: ალვა — ლიტრა სამი ათასი, ამბარი — ლიტრა ხუთასი, მუშვი — ლიტრა ხუთასი, ტიაჭი ცხენი — სამი ათასი, სამოსელი ხვასროვანი — ათასი და ხაზდი — სამი ათასი.

და წარვიდა ვახტანგ შინა. ხვალისა დღე მოუვლინა მეფემან ვახტანგს ბარზაბან, საკუთარი მობიდან, და რქვა ესრეთ გორგასალს:

— რომელი გინდა ჩემგან, მე ვქმნე აწ. განაგე საბრძანებელი შენი, ვითარცა გნებავს: მიაგვლინენ დასტურნი და მიითვალენ ქალაქნი შენნი, რომელნი მიგცენ შენ და კეისარსა. ხოლო ბარზაბანისდა მიბრძანებია მისლვა კეისრისა მითვალვად ქვეყანათა და ქალაქთა თქვენთა. ხოლო შენ უწყი, რამეთუ საქმესა ამას ჩვენ ზედა განრისხნენ სპარსნი მოხუცებულნი, რამეთუ მათ ეგონა ჩემ მიერ შემუსრვა საბერძნეთისა, ხოლო მე დღეს საზღვართა ჩემთაგან ორი სამეფო მივანიჭე. აწ ესე არს სათხოველი ჩემი, რათა დაი შენი მომცე ცოლად და შენ წარმოხვიდე ჩემ თანა ქვეყანასა მამულსა ჩვენსა, რათა ჰნახნე ნათესავნი შენნი და შენ შემწე მეყო მე თავითა შენითა მტერთა ჩემთა ზედა, აბაშთა და ელამთა, ჰინდოთა და სინდთა,

რამეთუ უძვირესი ბოროტი და დამდაბლება მეფობისა ჩემისა მათ ყვეს. აწ ოდეს მოხვიდე ჩემ თანა, ესრეთ ვრქვა მოხუცებულთა და მარზაპანთა ჩემთა, რამეთუ სიყვარული ვყავ ჩემი და მოყვარეთა ჩემთა, რამეთუ ესრეთ ინება ძმამან ჩემმან ვახტანგ მეფემან. რომელნი ქვეყანანი მივცენით, მათითავე შემწეობითა მოხარკე ვყვენით მტერნი ჩვენნი. და ამით დავაცხროთ გულისწყრომა მათი ბერძენთა ზედა. ხოლო შენ თავითა შენითა მინებ ძალად ჩემდა, არამედ სპანო შენნი ადგილსავე იყვნენ.

მაშინ ვახტანგ მოუწოდა თანამზრახველთა თვისთა. და ეზრახა ლეონ ანთიპატი ესრეთ, ვითარმედ:

— დიდ არს კეთილი შენი ბერძენთა ზედა, უფროს მეფეთა მათ, რომელნი სხენან საყდართა მათთა, რამეთუ შენ დასცევ ქალაქი პონტოსა შემუსრვისაგან და შენ მიანიჭე შვიდას ოთხმოცი ათასი სული. და დღეს შენ მიერ მიეცემის ჯაზირა და ფილისტიმი, რომელი მშვიდობით არარომელსა მეფესა ბერძენთასა შეუბყრიეს. და მართალ არს სვასრო. უკეთუ არა ჰყო მის თანა სათნოება, უხმრად შერაცხოს იგი ერმან მისმან. დაღაცათუ მან არა გითხრა, მიღმართ ვძლიოთ, რამეთუ ესე არს სრული სიყვარული. მე მიგცე ლაშქრისა ჩემისაგან ათი ათასი ჭურვილი და მე წარვჰყვე მოციქულთა შენთა თანა წინაშე კეისრისა და მუნით გამოგერთო ჯაზირას სპითა ძლიერთა.

ესე განაზრახა ლეონ ანთიპატმან. და სთნდა მეფესა ვახტანგს და ყოველთა წარჩინებულთა მისთა განზრახვა მისი. და მისცა სპარსთა მეფესა დაი მისი ვახტანგ მეფემან ცოლად, რომელსა ერქვა მირანდუხტ, რომელი წარტყვენულ იყო ოვსთაგან და გამოეხსნა ვახტანგს. სვარანძე ამისთვის არა მისცა, რამეთუ დაწინდებულ იყო სომეხთა პატიახშისა.

და მოიყვანა ვახტანგ ძე მისი, რომელსა ერქვა სპარსულად დარჩილ, ხოლო ქართულად — დაჩი. იყო ხუთისა წლისა. და დაადგა გვირგვინი და დაუტევა მეფედ. და დაუტევნა მის თანა შვიდნი წარჩინებულნი მისნი: პირველად ჯუანშერ სპასპეტი, მპყრობელი შიდა ქართლისა და მფლობელი ყოველთა ერისთავთა; და დემეტრე, ერისთავი კახეთისა და კუხეთისა; და გრიგოლი, ერისთავი პერეთისა; და ნერსარან, ერისთავი ხუნანისა; და ადარნასე, ერისთავი სამშვილდისა; და სამნალირ, ერისთავი შიდა ეგრისა და სვანეთისა; და ბაკურ, ერისთავი მარგვისა და თაკვერისა. და ამათ შეჰვედრა ძე თვისი დაჩი და უბრძანა აღშენება უჯარმისა და მუნ შინა ზრდა დაჩი მეფისა, რამეთუ სიმარჯვედ გამონახა იგი ნადირთა და ცხოვართათვის. და წარიტანნა თანა ოთხნი წარჩინებულნი მისნი: არტა-

ვაზ, ერისთავი კლარჯეთისა; და ნასარ, ერისთავი წუნდისა; და ბივრიტიან, ერისთავი ოძრხისა; და საურმაგ, ეჯიბი მისი დიდი. და მათ თანა ათი ათასი მხედარი ლაშქრისა მისისა დარჩეული.

და ლეონ ანთიპატმან დაუტევა ლაშქრისა მისისაგან ათი ათასი ბერძენი და თვით წარვიდა წინაშე კეისრისა. და ვახტანგ მეფემან წარატანა თანა მოციქულად არტავაზ, ერისთავი კლარჯეთისა. და წარსცა ყოველი ნიჭი წინაშე კეისრისა, რომელი მიენიჭა მეფესა ხვასროს. გარნა სტავრები და ტაიჭები დაიჭირა თავისათვის და სხვა ყოველი წარსცა და უბრძანა არტავაზს, რათა ჯაზირას მოერთოს ლეონ ანთიპატისა თანა.

ხოლო ვახტანგს ევედრნეს დედა და დაი მისი ხვარანძე, რათა წარიტანნეს თანა და ილოცონ იერუსალემს. წარიტანნა. და წარვიდეს ვახტანგ მეფე და ხვასრო გზასა აღარბადაგანისასა. და მუნიტ წარვიდეს ვახტანგ და დედა და დაი მისი იერუსალემს. და ხვასრო ელოდა ანტიოქიას. შევიდეს და ილოცეს წმიდასა აღდგომასა. და მოილოცნეს ყოველნი ადგილნი წმიდანი და შეევედრნეს წმიდასა აღდგომასა, შეწირეს შესაწირავი დიდი და წარმოვიდეს ანტიოქიას.

ხოლო ლეონ, ანთიპატოსი კეისრისა, და არტავაზ, ერისთავი ვახტანგისი, მოვიდეს ოცი ათასითა მხედრითა რჩეულითა და მორათვეს ხვასროს კეისრისაგან ძღვენი მიუწდომელი და ვახტანგს ნიჭი მიუწდომელი. და მოემცნო კეისარსა მოციქულთად სიხარული და მადლისა მიცემა ღმრთისა და ვახტანგის ქება და მადლი მიუწდომელი. და მოემცნო ვახტანგისად: „და მიბრძანებიეს ლეონისდა ესრეთ, რათა იყოს შიშსა და ბრძანებასა შენსა ქვეშე, ვითარცა ჩემსა“.

და შეკრბა ვახტანგის საბრძანებელსა ქვეშე ბერძენი და ქართველი და სომეხი ორმოცდაათი ათასი მხედარი რჩეული.

მაშინ უბრძანა სპარსთა მეფემან ვახტანგს:

— ვინათგან დედა და დაი შენი აქამდის დამაშვრალ არიან, მოვიდენ იგინიცა სამეფოდ ჩემდა, რათა ერთობით აღვასრულოთ სიხარული ჩვენი. მერმე თუ ინებონ წარსლვა ქართლს, წარვიდენ იგინი გზასა რანისასა. ხოლო თუ ინებონ ლოდინება შენი, გელოდიან ურაჰას ქალაქსა შინა.

სთნდა უკვე ვახტანგს ბრძანება ხვასროსი. და წარიტანნეს თანა და წარემართნეს.

და წარგზავნა სპარსთა მეფემან მოციქული წინაშე ყოველთა წარჩინებულთა სპარსეთისათა და მიუთხრა ესე ყოველი. ხოლო მათ განიხარეს სიხარულითა დიდითა. რამეთუ ცეცხლებრ ეგზებოდეს ბრძოლისათვის ჰინდოთა, სინდელთა და აბაშთა და ჯორჯანთათვის.

და მივიდეს ბაღდადს და მოეგებნეს ყოველნი წარჩინებულნი

სპარსეთისანი სიზარულთა დიდითა. და აღასრულეს ქორწილი სამეუფო, ექვს თვე განცხრომითა და განსვენებითა მიუწდომელითა. და შემდგომად ქორწილისა მისცა ნიჭი დიდძალი დედასა და დასა ვახტანგისსა. და წარმოვიდეს ურაპას.

და პატივ სცემდა ვახტანგს ყოველი ერი სპარსეთისა, ვითარცა ხვასროს, მეფესა მათსა. და მერმე წარემართნეს მტერთა ზედა.

პირველად მივიდეს ჯორჯანეთს და წარმოტყვენეს ჯორჯანეთი და ყოველად უმკვიდრო ყვეს. და დასხნეს ადგილსა მათსა ნათესავნი სპარსთანი. და მიერთიგან იქმნნეს ჯორჯანნი გლეხად, რომელნი აწ არიან მეტეგრენი სპარსთანი.

და მუნით შევიდეს ჰინდოეთად. და მუნ იქმნნეს ბრძოლანი ძლიერნი და თვითო-თვითო. და იყო მუნ წესად: რომელმანცა მათ-განმან სძლის, ივლტინ მის წინაშე ბანაკი. ხოლო ვახტანგ მეფემან მოკლა ბუმბერაზი თხუთმეტი მუნ შინა, რომელთა დაეცნეს მრავალნი გოლიათნი სპარსთანი. და დაყვეს ბრძოლასა შინა ჰინდოეთისასა სამი წელი. და წარმოტყვენეს უმრავლესნი ქვეყანანი ჰინდოეთისანი, არამედ მტკიცენი ციხე-ქალაქნი ვერ განტეხნეს, რამეთუ ზღუდეთა შინა იყვნეს. და წარმოიღეს ხარკი ჰინდოთა მეფისაგან: მუშკი — ლიტრა ათასი, ამბარი — ეგზომივე, ალვა — ნავი ათი, თვალეზი იაკინთი და ზურმუხტი — ნავი ერთი და მის თანა საფირონი თვითოსახე, ოქრო — აქლემი ასი, ვეცხლი — აქლემი ხუთასი.

და მუნით შევიდეს სინდეთს. მაშინ სინდთა მეფემან განყო ერი თვისი ციხეთა და ქალაქთა შინა. და რომელსაცა კერძა განვიდიან სპარსნი მტყვენაენი, გამოუხდიან სინდნი ციხეთა და ქალაქთაგან და დასდვიან ვნება დიდი სპარსთა ზედა. და მოსწყდა ურიცხვი ერი სპარსთაგანი. ხოლო ძალითა ქრისტესითა არასადა იძლივნეს ვახტანგის სპათაგანნი და ყოველადვე მიძლედ გამოჩნდეს მტერთა ზედა. და მხნედ მბრძოლად გამოჩნდეს ოთხნი იგი წარჩინებულნი ვახტანგისნი და ლეონ ბერძენი. რამეთუ მათ დასცნეს მრავალნი მხნედ მბრძოლნი ბუმბერაზნი სინდთანი.

ხოლო სინდთა მეფე იყო ქალაქსა შინა სინდიას. მაშინ ყოველთა ძალითა მათითა მივიდეს სინდიას. და მუნ მოხვდეს ბრძოლანი ძლიერნი. და დღეთა ყოველთა გამოვიდის თვით სინდთა მეფე, რამეთუ იყო იგი მხნე გოლიათი და შემმართებელი, და გამოიტანნის მხედარნი სინდეთისანი და იყვის ბრძოლა ბუმბერაზთა. რომელსამე დღესა მათ სძლიან და რომელსამე — მათ. და სინდთა მეფემან სძლო თავის-თავითა ყოველთა ბუმბერაზთა. მბრძოლთა მისთა. და არა მიხვდეს იგი და ვახტანგ ბრძოლასა შინა დღეთა მრავალთა.

მაშინ სინდთა მეფემან ველსა მას ზედა, კართა ქალაქისათა, ღამე თხარა მთხრებლი დიდი დასამალავად შიგა მხედართა და სიმარჯვით დაუტევნა გზანი გამოსავალნი და ჩაადგინნა მუნ შინა მხედარნი ათნი რჩეულნი. და დილასა ადრე გამოგზავნა ბუმბერაზი ერთი. და მას დღესა ხვედრი იყო ვახტანგისი კართა ცვისათვის. და მიდგა ესე ბუმბერაზი და სთხოვა ბრძოლა თავის-თავ, რათამცა წარიტყუა და შეჰხადა მხედართა მათ ზედა.

მაშინ საურმაგ, ეჯიბი ვახტანგისი, განვიდა და რქვა:

— არა ხარ შენ კადნიერ ბრძოლად მეფისა, არამედ მე გებრძოლო, მონა — მონასა, — და მიეტევა.

ხოლო სინდელი იგი გაიქცა და მისდევდა საურმაგ ჩვეულები-საებრ, რამეთუ მრავალგზის ბრძოლილ იყო ველსა მას ზედა. და ვითარ წარხდა დამალულთა მათ მხედართა, გამოუხდეს ზურგით მისსა და იგი მეოტი შემოიქცა. ხოლო საურმაგ სცნა ჰოროლნი წინასა მას და მოკლა. ხოლო ათთა მათ მოკლეს საურმაგ.

მაშინ მიეტევა თვით ვახტანგ მეფე და მის თანა სამნი იგი წარჩინებულნი მისნი — არტავაზ, ბივრიტიან და ნასარ, და მათ თანა ლეონ ბერძენი. ხოლო სინდელნი იგი ივლტოდეს. და მისდევდა ვახტანგ მოყვსითურთ ვიდრე კართამდე ქალაქისათა, და სინდნი იგი შეივლტოდეს ქალაქად.

მაშინ ვახტანგ სავსე მწუხარებითა შეიქცა და იგლოვდა გვამსა ზედა საურმაგისსა, ვითარცა ძმისა საყვარელისასა. რამეთუ თანაზრდილ იყო მისი, ძმისწული მამაძუძისა მისისა, არტავაზის მამისა, ერთგული, მისანდობელი და ქველი.

მაშინ სინდთა მეფე გამოდგა კართა ქალაქისათა და ხმა ყო ხმითა მაღლითა და რქვა:

— ვახტანგ მეფეო, მსგავსი ხარ შენ ყვავისა მის უგუნურისა, რომელმან პოვა ქორი მოწყლული და გაგლეჯილი არწივისაგან, რომელსა ვერ ეძლო აფრენა და მიახლებულ იყო სიკვდილსა. და არა ქმნა ყვავმან მან, ვითარცა წესი არს ყვავისა. რამეთუ სხვამან ყვავმან ოდეს იხილის ქორი, იწყის ხმამაღლად ყივილი და ასმინის სხვათაცა და დაესხმის სიმრავლე ყვავთა ქორსა, რათამცა განიოტეს საყოფელთაგან მისთა და უშიშადმცა დაყვნეს დღენი მათნი. რამეთუ პირუტყვთაცა იციან სარგებელი თავისა მათისა.

არა ქმნა ყვავმან ესევითარი, არამედ შეიწყალა ქორი იგი, ვითარცა კეთილისმყოფელი მისი. დაუტევა ზრდა მართვეთა თვისთა. და მარადის უკრებნ მკალსა და გველსა, რამეთუ სხვისა შეპყრობა არა ძალუც ყვავსა, და მით ზრდიდა ქორსა. ვითარცა მოეზარდნეს ქორსა მას ფრთენი, თქვა გონებასა თვისსა: „ესერა, დღეთა მრავ-

ვალთა გაზრდილ ვარ მკალითა და გველითა და არა მომცემია ძალი მამა-დედათა ჩემთა, რამეთუ მკალითა ვერ განვძლიერდები, თუმცა ძალმედვა მიწევნა მფრინველთა და მით გამოზრდა თავისა ჩემისა. არამედ შევიპყრა ყვავი ისი, მზრდელი ჩემი, შევჭამო და განვისვენო ორ დღე. მომეცეს ძალი და ვიწყო წესისაებრ ნადირობად მამათა ჩვენთაებრ“. რომლისათვისცა აღასრულა ესე, შეიპყრა ყვავი იგი და შეჭამა, მიერითგან იწყო ნადირობად დიდთა და მალეთა მფრინველთა.

არა მიეცა ყვავსა მას ქება მოწყალებისა მისთვის, არამედ უგუნურად და თავისა მკლველად ითქმის. არცა მიეცა ქორსა მას ყვედრება უწყალოებისა და კეთილის უსსენებლობისა, რამეთუ იგი არს გვარი და წესი ქორისა: განილეოდა და მოკვდებოდა მკალითა და ქმნა წესისაებრ და განერა სიკვდილისაგან. ხოლო ყვავმან მან არა წესისაებრ ქმნა და მითცა მოკვდა.

აწ სპარსნი, რომელნი პირველითგან მოაქამომდე და წალმართ მიუკუნისამდე მტერნი არიან ჯვარის მსახურთანი, ჟამსა შინა უღონოებით, ლიქნით ყვიან სიყვარული. და ოდეს ეცის ჟამი, არა ყვიან წყალობა და კეთილის სსენება. ესე, ბევრის-ბევრეულჯერ ქმნილი, გვასმიეს წიგნთაგან. და ოდეს იხილენ სპარსნი ჩემ მიერ შეკნინებულნი, არა ჰყავ იგი, რომელი ჯერ იყო შენდა საქმედ: სიხარული და მადლისა შეწირვა ღმრთისა შენისა და ზრახება სხვათაცა ნათესავთა და მტერთა აღზრზენა სპარსთა ზედა და შეწევნა მტერთა სპარსეთისათა. არა ჰყავ ესეკითარი, არამედ დაგიტეობიეს საყოფელი მამათა შენთა და წინამძღვარ ქმნილ ხარ სპათა დიდსა საქრისტიანოსა საბერძნეთისასა და მოგივლია ორისა წელიწადისა გზა და მოსრულ ხარ ძალად სპარსთა, რათამცა განძლიერდეს და მოიწყვენეს და წარგწყმიდეს შენ და ქვეყანა შენი და დაიპყრეს წარსაწყმედელად ყოველთა ჯვარის მსახურთა. ჭეშმარიტად ამას იმზადებ თავისა შენისათვის და ყოველთა ჯვარის მსახურთათვის.

რად ვთქვი მე შენთვის ყვავისა იგავი? რამეთუ მეფე ხარ თვითმპყრობელი და ახოვანი და ნებითა შენითა მიგიცემია თავი შენი მონად მტერთა შენთა. და ვითარ არა უგუნურად ვთქვა თავი შენი?

მამინ ვახტანგ რქვა:

— გეგონა შენ, ვითარმედ სიბრძნით გამონახულად იზრახე, არამედ ცრუ არიან სიტყვანი ეგე შენნი. მე გითხრა და გაუწყო ჭეშმარიტი: უგუნურო, მსგავს ხარ შენ თავგისა მის მთხუნველისა, რომელსა არა ასხენ თვალნი და საყოფელი მისი არს მიწასა ქვეშე. და არა უწყის ბრწყინვალეობა მზისა და შეენიერება ველთა. და დაჯერებულ არს იგი ცხოვრებასა თვისსა, რამეთუ ეგეოდენი ჰკონიეს

მას ცხოვრება ყოველთა იძრვისთა, ვითარსა ცხოვრებასა თვით არს. და არა სურვიელ არს ხილვად ნათელსა და შვენიერებასა ცისა და ქვეყანისასა.

ეგრეთვე შენ ბრმა ხარ გონებისა თვალითა და ყრუ ხარ გონებისა ყურითა: არა ხედავ, არცა გესმის და არცა უწყი ცხოვრება სულიერი. და არცა სურვიელ ხარ შენ მისლვად ცხოვრებასა მას საუკუნოსა, ნათელსა მას დაუსრულებელსა, დიდებასა მას მოუგონებელსა და მიუწდომელსა. და არცა იცნობ შენ ღმერთსა შემოქმედსა ყოვლისასა, რომლისა მიერ შეიქმნა ყოველივე.

არა მიქნია მოსლვა ამას ქვეყანასა დიდებისათვის ამა სოფლისა, არცა მსახურებისათვის სპარსთა მეფისა, არამედ მსახურებისათვის ღმრთისა დაუსაბამოსა, სამებისა ერთარსებისა, დამბადებელისა ყოველთასა, დიდებისათვის მერმისა საუკუნოსა დაუსრულებელისა. რამეთუ ჩემითა აქა მოსლვითა პირველად გამომიხსნია იერუსალემი, წმიდა ქალაქი, სადა დადგეს ფერხნი უფლისა ჩვენისა იესოს ქრისტენი, და მუნ აღასრულა ყოველივე ხსნისათვის სულთა ჩვენთასა. და შემდგომად ყოველი საქრისტიანო დამიხსნია მოოხრებისაგან, რამეთუ მისცემოდა ჟამი სპარსთა მეფესა მოტყვევნად ყოვლისა საქრისტიანოსა.

დაღათუმცა ქვეყანა ჩემი დაცულ იყო ძალითა ქრისტესითა და სიმხნითა სპათა ჩემთათა, არამედ უცალო იყვნეს ბერძენნი და ვერ წინააღუდგებოდეს. და ესრეთ ჯერ არს ჩვენ ქრისტეს მოსავთაგან, რათა ერთისა მოყვსისა ჩვენისათვის დავდვათ სული ჩვენი. ხოლო ბევრისა-ბევრეული სული დახსნილ არს ჩემითა აქა მოსლვითა: და ამისთვის მიქმნიეს ესე, რათა ღმერთმან დამბადებელმან შეიწიროს მსახურება ესე ჩემი და აღმისუბუქნეს ცოდვანი ჩემი. და რომელ სთქუ შენ, თუ — მოიწყონ რა სპარსთა, მტერ ექმნებიან ქრისტიანეთა, — მე ძალითა და შეწევნითა ქრისტესითა ჟამსა ამას დამიხსნიან ქრისტიანენი ჭირისაგან დიდისა და უკანას ღმერთმან დამბადებელმან წყალობა ყოს კვალად მოსავთა მისთა ზედა.

დაღათუმცა არა იყო მიზეზი ქრისტიანეთა ხსნისა და თვით ძალად სპარსთა მოსრულ ვიყავ აქა, ჯერ იყო ესეცა პირველად ნათესაობისათვის, და შემდგომად ამისთვის, დაღაცათუ არა ჭეშმარიტსა სჯულსა ზედა არიან სპარსნი, არამედ მეცნიერნი არიან ღმრთისა დამბადებელისანი და რწამს ცხოვრება სულიერი. ხოლო თქვენ სრულიად უმეცარნი ხართ ღმრთისანი და უგულისხმო, ვითარცა ცხენი და ჯორი. ვითარ უკვე არამცა მსახურებად შეიწირა ღმერთმან დამბადებელმან ყოვლისამან.

და საწუთროსაცა ამის საქმეთაგან საძაგელ არს გონება შენი.

რამეთუ ქორმან ღადარმან, რომელმან შეჭამა ყვაფი იგი, მზრდელი მისი, აქებ ნაქმარსა მისსა. ხოლო ბუნება ჩვენი ესე არს, რათა კეთილისმყოფელისა ჩვენისათვის დავდვით სული ჩვენი და მოვიგოთ მადლი ღმრთისაგან და ვპოვოთ ცხოვრება საუკუნო და სოფელსა ამას მოვიგოთ ქება კაცთაგან. და სახელსა ზედა ღმრთისასა და მცნებათა მისთათვის თუ მოვკვდეთ, უკვდავნივე ვართ და სიკვდილისაგან ცხოვრებად მივიცვალებით.

მაშინ რქვა სინდთა მეფემან:

— ცუდ არს სიგრძე ზრახვისა ჩვენ შორის. არამედ რომელ სთქუ შენ, თუ — სახელისათვის ღმრთისა ჩემისა მოვკვდე, სიკვდილისაგან ცხოვრებად მივიცვალები, — მაშა უკეთუ კაცმან უწყოდის მის ზედა მომავალი დიდება და კეთილი, ჯერ არს ესრეთ, რათა ისწრაფოს მიმთხვევად სუფევისა მის. აწ უკვე ჭეშმარიტად უწყი სუფევად მისლვა შენი. გამოვედ ბრძოლად ჩემდა, რათა ჩემ მიერ მიიცვალო დღეს სიკვდილისაგან ცხოვრებად. რამეთუ წარჩინებული ისი შენი წარმივლენია წინამორბედად შენდა, რათა განგიმზადოს სადგური შენი.

რქვა ვახტანგ:

— აწინდელი სიკვდილი არა მიჩნს სიხარულად, რამეთუ ცოდვილი ვარ და არა სრულიად აღმისრულებია მცნება ღმრთისა და არა სრულიად აღმიხოციან ცოდვანი ჩემნი სინანულითა. არამედ ძალითა ქრისტესითა არა მეშინის მე შენგან სიკვდილისა, რამეთუ იგი არს მფარველი ჩემი, რომლისა მიერ დაცულ ვარ ყოვლადვე. და მრავალმოწყალემან ღმერთმან მრავლითა ძალითა მისმიერთა ჩემ მონისა მისგან მოგკლას მემობარი მისი და სული შენი წარვიდეს ბნელსა მას გარესკნელსა, ცეცხლსა უშრეტსა.

მაშინ გამოვიდა სინდთა მეფე. და ვახტანგ რქვა მოყვასთა თვისთა:

— ღმერთსა ევედრენით და ზურგით კერძი ჩემი განმიმაგრეთ!

და განვიდა ვახტანგ. და ორთავე მათ აქვნდა ჰოროლები. მაშინ იწყეს რბევად მრგვლივ ნავარდსა და ღონესა ეძიებდეს ორნივე, რათამცა შეჰყვეს წვერსა ჰოროლისასა. მაშინ დაიჯამა სინდთა მეფემან შეყოლა ვახტანგის ჰოროლის წვერისა და შეუტევა, რათამცა სცნა ჰოროლნი. ხოლო სიმხნითა და სიკისკასითა ტანისა მისისათა მიუდრკა ვახტანგ ჰოროლსა და წარხდა და შემოუმრგლო ვითარცა გრიგალმან და სცნა ჰოროლნი სინდთა მეფესა ბეჭსა მარცხენასა. ვერ უფარა სიმაგრემან საჭურველისამან და იწყლა წყლულებითა დიდითა, რამეთუ წინათ განვლო წყრთა ერთი. და ჩამოიჭრა სინ-

დთა მეფე და მივიდა ზედა ვახტანგ, ჩაჰყო ხელი და უპყრა ფერხი მისი და თრევით მიიღო წინაშე სპარსთა მეფისა.

მაშინ ყოველმან სპამან ხმითა მალლითა შეასხეს ქება ვახტანგს. და აღივსო სიხარულითა სპარსთა მეფე და ყოველი ბანაკი მისი. და მოვიდოდეს ყოველნი წარჩინებულნი წინაშე ვახტანგ მეფისა ძღვნითა და შესწირვიდეს ძღვენსა. მაშინ სპარსთა მეფემან მოიყვანა მკურნალი ხელოვანი და დაადგინა ზედა სინდთა მეფესა, რათა განიკურნოს წყლულებისაგან და მის მიერ წარიღოს ყოველი სინდეთი. ხოლო სინდთა დაიჭირეს ნაცვლად მეფისა მათისა ძე მისი.

მაშინ მეფემან ვახტანგ აზრახა სპარსთა მეფესა განტეგება სინდთა მეფისა, აღება ხარკისა და მძევალთა, რამეთუ ვერ წარიღებდეს სინდეთსა. არამედ სთნდა სპარსთა მეფესა განზრახვა ვახტანგისი: განუტევა სინდთა მეფე, აღიღო მისგან ხარკი ორი ეგზომი, რომელი აედო ჰინდოთაგან, და ორნი შვილნი მძევლად. და ესე ხარკი სინდთა სპარსთა მეფემან ყოველი მიანიჭა ვახტანგს.

მაშინ მეფე იგი სინდთა დაემოყვრა ვახტანგს სიყვარულითა დიდითა: პირველად ამისთვის, რომელ, ოდეს შევარდა ხელთა ვახტანგისთა, არა მოკლა და ცოცხლებით მიიყვანა წინაშე სპარსთა მეფისა, და შემდგომად ამისთვის, რამეთუ ვახტანგის მიერვე განთავისუფლდა ტყვეობისაგან. და უძღვნა ვახტანგს ძღვენი მიუწდომელად დიდძალი. და წარმოვიდეს სინდეთით წელსა მეოთხესა სინდეთს შესლვისა. და დარჩომოდეს მოუოხრებელად ქალაქნი სინდეთისანი: სინდილა, თოფორი, კიმრაი.

და მოვიდეს მუნით აბაშეთს. ხოლო აბაშნი მსხდომარე იყვნეს ქვეყანასა, რომელსა მოსდგმიდა წყალი და ლერწმონი, რომელსა ვერ იარებოდა ნავი და ვერცა ოთხფერხი. არამედ საზღვართა ზედა არს სპარსთასა და სულგრძელად ჰბრძოდეს. რამეთუ წყალი იგი, რომელ შესდიოდა, გარდაუგდეს და ლერწმონი იგი დაწვეს ცეცხლითა. და წარმოტყვენეს აბაშეთი ყოველი. და განყვნა მეფემან სპარსთამან აბაშნი ორად: ნახევარნი დაუტევნა ადგილსავე ზედა და ნახევარნი წარმოიყვანნა, ვითარ სახლი ათასი, და განყვნა იგინი ადგილითი-ადგილად. და ესე არიან ქურდნი, ნათესავნი იგი, რომელ წარმოტყვენნა აბაშთაგან.

და წარმოვიდა ვახტანგ წელსა მერვესა შესლვით მისითგან სპარსეთად ვიდრე ანტიოქიამდე და მოვიდა ურაჰად. ხოლო სპარსთა მეფე აძლევდა ვახტანგს ცოლად თვისთაგან მეფეთასა. ხოლო ვახტანგ რქვა:

— არა ჯერ არს ჩემგან ორთა ცოლთა პყრობა, რამეთუ მივის მე ცოლი ასული კეისრისა.

დაუმძიმდა ესე მეფესა ხვასროს, არამედ ვერა რქვა. ხოლო ვახტანგ მშვიდობით პოვნა დედა და დაი მისი. და წარმოვიდეს ვიდრე განსაყოფელსა ბერძენთა და სომეხთასა.

და წარვიდა ლეონ ბერძენი და სპა მისი შიმშატად. ხოლო ვახტანგ წარავლინა მოციქული წარმოყვანებად ცოლისა მისისა და პეტრესთვის კათალიკოსისა და სამოელ ეპისკოპოსისა.

წარმოვიდა ვახტანგ ქართლად და მიეგება ძე მისი დაჩი და მის თანა ყოველნი სპასალარნი და მათ თანა ეპისკოპოსნი. და ვითარცა ცნა ეპისკოპოსმან, ვითარმედ წარავლინა მეფემან მოციქული მოყვანებად კათალიკოსისა და ეპისკოპოსთა, დაუმძიმდა მას ზედა. და იწყო რეცა ამბოხებად და მიზეზობად. და მიუვლინა მეფესა და რქვა, ვითარმედ:

— შენ დაგიტეობია ქრისტე და ცეცხლსა ესავ!

ხოლო ვახტანგ მოუვლინა, ვითარმედ:

— ძალითა ქრისტესითა შეველ და სიმართლით გამოველ ძალითავე ქრისტესითა. და უბრალო ვარ, ღმართმან იცის! მაგრა წარმივლენია მოციქული მოყვანებად კათალიკოსისა და ეპისკოპოსთა.

და ვითარცა ესმა ესე ეპისკოპოსსა, დაიდასტურა. და ჰგონებდა, რათა შფოთითა დააცადოს საქმე იგი და მოსლვა მათი. და კრულ ყო მეფე და ყოველნი სპანი მისნი. ხოლო მეფემან თქვა:

— დაღაცათუ უბრალო ვარ, სიმდაბლე ჯერ არს ჩვენგან.

და მივიდა მეფე და გარდახდა სახედარსა, რათამცა შეემთხვია ფერხთა ეპისკოპოსისათა. და განძრა მან ფერხი და მიამთხვია პირსა მეფისასა ფანდაკითა და შემუსრა კბილი მისი. ხოლო მეფემან თქვა:

— სილაღე ესე ამპარტავნებისა არს საცთური ეშმაკისა. უკეთუ სიმრავლემან ცოდვათა ჩემთამან აღგძრა, არა გაქვს ხელმწიფება ბოროტისა, არამედ შენდობისა, ვითარცა იტყვის სახარება, ვითარმედ: არა დაშრიტო პატრუკი მგზნებარე, არცა განსტეხო ლერწამი დაჩეჩქვილი. ხოლო შენ ჰგონებ, ვითარმცა შენითა სიყვარავითა ჩვენ დაგვაცადენ სიყვარულსა ქრისტესსა. მაშინ გამოჩნდა ცხადად, რაჟამს გესმა უმთავრესისა შენისა ქართლად მოყვანება და აღევჩენ შურიტა ბოროტად, ვითარცა იუდა პეტრესითა. რამეთუ შენ ხარ, ვითარცა იუდა, ხოლო ეკლესია — ვითარცა პეტრე. ვეცხლისმოყვარე ხარ შენ, რამეთუ შენცა მეგვადრუცე ხარ ქრისტესი. აწ მიგავლინო შენ პატრიაქისა კონსტანტინეპოლედ და, ვითარცა ჯერ იყოს, განგიკითხოს.

და წარსცა იგი დიასპანთა, და მის თანა კბილი მისი, და შეუთ-

ვალა, რათა კათალიკოსი და თორმეტნი ეპისკოპოსნი სწრაფით წარმოავლინენ, და მათ შორისმცა არს პეტრე კათალიკოსად და სამოელ ეპისკოპოსად და სხვანი — ვინცა სთნდენ.

და ვითარცა მიაწიეს მიქელ ეპისკოპოსი, რქვა მას პატრიაქმან:

— ვინათგან დაითხნია სისხლი შენ მიერ ქვეყანასა ზედა, არღარა ღირს ხარ შენ ეპისკოპოსად. და კადრებისათვის მეფისა თანა გაც შენ სიკვდილი, ვითარცა იტყვის: „დაემორჩილენით თქვენ მეფეთა, რამეთუ არა ცუდად ხრმალ აბიეს, რამეთუ ღმრთისა მიერ მთავრობს, ვითარცა ღმომი შორის ცხოვართა“.

და ექსორია ყვეს მიქელ ეპისკოპოსი მონასტერსა მღვიძართასა.

და წარავლინეს პეტრე მღდელი და სამოელ მონაზონი ანტიოქიას. და მიუწერეს ანტიოქიისა პატრიაქსა მეფემან და პატრიაქმან კოსტანტინეპოლელმან ესრეთ, ვითარმედ:

„პირველად, დასაბამსა ქართლის მოქცევისასა დედაკაცისა პრომაელისა ნინოს მიერ განივლინა აქათ ეპისკოპოსი, რამეთუ შორის სპარსთა და ბერძენთა შფოთი იყო და მით ვერ მოაწიეს საქმე ესე ჯერისაებრ სჯულისა. რამეთუ ჩვენ უწყით, ვითარმედ ქართლი და აღმოსავლეთი და ჩრდილო მაგის წმიდისა საყდრისანი არიან, ვითარცა განაწესეს მოციქულთა სახარებასა შინა, რომელ არს უწინარესობა“.

და მიუწერეს ყოველი საქმე დიდისა ვახტანგ მეფისა, ვითარმედ:

„ეპისკოპოსი იგი, რომელი მათ მიერ დადგინებულ იყო, უკუვადგინეთ. და დღეს იცოდეთ ახალნერგად ჭეშმარიტად ქართლი. აწ ორნი ესე მათნი თხოილნი აკურთხენ, სხვანი თორმეტნი, ვინცა-ვინ შენ გენებოს, იგინი აკურთხენ. და ჩვენდა წარმოვიდენ, რათა ჩვენ ნიჭითა და სახმრითა ყოვლითა განუტევენთ“.

და ანტიოქელმან პატრიაქმან აკურთხნა თორმეტნი ეპისკოპოსნი და პეტრე კათალიკოსად. და მოვიდეს კოსტანტინეპოლედ და მეფემან მისცა ნიჭი დიდძალი. და ასული თვისი მისცა, სახელით ელენე, მეფესა ვახტანგს და გამოავლინა იგი სპითა დიდითა ვიდრე საზღვართამდე სომხითისათა. და მუნ მიეგება ვახტანგ მეფე და შეიქცეს სპანი ბერძენთანი. და წარმოვიდეს მცხეთად.

ხოლო მცხეთას მეფემან ვახტანგ აღაშენა ეკლესია მოციქულთა სვეტი ცხოველი. და უპყრა სვეტსა შინა სამხრით ადგილსა მას, სადა-იგი დაცემულ იყო ეკლესია, რომელ არს სიონი დიდი. და მუნ შინა დასვეს პეტრე კათალიკოსად და სამოელ ეპისკოპოსად მცხეთასავე საეპისკოპოსოსა.

და დასვა ერთი ეპისკოპოსად კლარჯეთს, ეკლესიასა ახიზისასა, ერთი არტანს ერუშეთს, ერთი ჯავახეთს, წუნდას, ერთი მანგლისს,

ერთი ბოლნისს, ერთი რუსთავს, ერთი ნინოწმიდას, უჯარმის კარსა, რომელი გორგასალსა აღეშენა, ერთი ჭერემს, მისსავე აღშენებულსა, და მუნ ქმნა ქალაქი ერთი შორის ორთავე ეკლესიათა, რომელი-იგი მანვე აღაშენა, ერთი ჩელებს, რომელი სოფელსა შუა აღაშენა, ერთი ხორნაბუჯს და ერთი აგარაკს, რომელ არს ხუნანს გამართებით.

შემდგომად მისსა აღაშენა ეკლესია ნიქოზისა საგზებელსა თანა ცეცხლისასა და დასვა ეპისკოპოსი, სადა-იგი ეფლა გვამი წმიდისა რაჟდენისი, რომელი იწამა სპარსთა მიერ წყობასა ვახტანგისსა. ესე რაჟდენ იყო მამამჰუშუ ვახტანგის ცოლისა, რომელი-იგი პირველ მოეყვანა სპარსთა მეფისა ასული. და მოიქცა იგი ქრისტიანედ და იქმნა იგი დიდად მორწმუნე. და იყო იგი ბრძოლასა მას შინა ძლიერ. შეიპყრეს იგი სპარსთა და აიძულებდეს, რათამცა უარყო ქრისტი. ხოლო მან წმიდამან აღირჩია წარუვალი იგი დიდება და იწამა ქრისტიანობის.

და ესხნეს ვახტანგს ბერძნისა ცოლისაგან სამ ძე და ორ ასულ. ხოლო ძესა მისსა პირმშოსა პირველისა ცოლისასა, დაჩის, მისცა ქალაქი ჭერემისა და ნეკრესისა და ქალაქი კამბეჩოვანისა, რომელ არს ხორნაბუჯი, და ყოველი ქვეყანა მტკვარსა აღმოსავლით. და თვით ვახტანგ დაჯდა უჯარმოს და აღაშენა იგი ნაშენებითა უზომოთა. და დაი მისი სვარანძე მისცა ბაკურს ცოლად, პატიახშსა სომხითისასა.

და ვითარცა წარხდეს ამას შინა ჟამნი რაოდენნიმე, მოკვდა ხვასრო, მეფე სპარსთა, და დაჯდა მის წილ ძე მისი ხვასრო. და განძლიერებულ იყვნეს სპარსნი, რამეთუ ყოველნი მტერნი მათნი დაემორჩილნეს შესლვითა ვახტანგისითა. და წარმოემართა იგი ბრძოლად ბერძენთა. და მოუვლინა გორგასალსა მოციქული და რქვა:

— მოკვდა მამა ჩემი და მეფე მყო მე ყოველმან ერმან მისმან საყდართა მისთა ზედა. და ესრეთ მიბრძანეს მოხუცებულთა ჩემთა, რათა მოვიდე წინაშე შენსა და ვერჩდე ბრძანებასა შენსა და შენ წარმიძღვე ჩვენ, მეფეო, წინამძღვრად ჩვენდა შესლვასა ამას ჩვენსა საბერძნეთად. და მომეც ასული შენი ცოლად, რათა ვიყო მე, ვითარცა ერთი შეილთა შენთაგანი.

და ვითარცა მოვიდა მოციქული წინაშე ვახტანგ მეფისა, და ვახტანგ აშენებდა ქალაქსა ტფილისისასა და საფუძველი ოდენ დაედვა.

და ვითარცა უთხრა მოციქულმან შეთვლილობა ხვასრო მეფისა, თქვა მეფემან:

— ამისთვის თქვიან: მჭედელო, გამახვე მახვილი შენი, რათა მსწრაფლ განეწონოს ასოთა შენთა.

მაშინ ვახტანგ დღეთა მიწევნულ იყო ვითარ სამოციისა წლისა. და თქვა ესრეთ:

— უთხარო მეფესა ხვასროს: პირველად განემზადე ბრძოლად ჩვენდა და ეგრე შევედ საბერძნეთად, რამეთუ ძალნი, რომელნი იქმნეს, ყოველნი ძალითა ჯვარისათა იქმნეს. აწ ცხოვრება ჩვენი იყავნ სასოებითა ჯვარცმულისათა.

და წარავლინა ქადაგი, რათა დაუტეონ სოფლები და ქალაქები, რომელი იყო არა ძლიერი, და შეივლიტოდინ კავკასიანთა და კახეთად, რამეთუ კახეთი ტყე იყო და შეუვალი მტერისა მიერ. ხოლო დაჩი მეფე და დისწული მისი გარდავიდეს კახეთად და შედგეს ხევსა ლოპოტისასა, ქვეყანასა მას კლდითა მოზღუდვილსა. და იყვნეს სოფლისა მის კაცნი ცეცხლისა და წყლისა მსახურ და სავსე იყო ხევი იგი სიმრავლითა კაცთათა ვიდრე ნოსრამდე. ხოლო გორგასალისა ცოლი და შვილნი — უჯარმის ხევსა. და წინასა ციხესა თვით შედგა და მის თანა ჯუანშერ და ადარნასე. ხოლო მცხეთას დემეტრე და ნერსე და ბივრიტიანი დაუტევა, წარავლინა მოციქული და მიუმცნო კეისარსა.

და მოვიდა ხვასრო მეფე და შემუსრნა ქალაქი კამბეჩოანი და ჭერმისა ციხე და ველისციხე. და ვითარცა მოიწივნეს კახეთად, დაიბანაკეს იორსა ზედა. ხოლო სპანი ვახტანგისნი დადგეს ველსა ზედა, გარემოს ციხე-ქალაქსა, სადა ჰქვიან დარფაკა. და შეიბნეს იორსა ზედა და სამ დღე ყოველთა დღეთა იბრძოდეს. და დაეცემოდა ორთავე სპათაგან ურიცხვი. მაშინ ვახტანგ მოუწოდა პეტრე კათალიკოსსა და რქვა:

— უწყოდე, რამეთუ არა ხარკისა მიცემისათვის გვბრძვანან, არამედ ქრისტეს დატეობისათვის. აწ მე ესე განმიზრახავს, რამეთუ ცხოვრებასა ჩემსა სიკვდილი უმჯობეს არს სახელსა ზედა ქრისტესსა, რათა სასუფეველი გვაქვანდეს, აღთქმული მათ თანა, რომელთა ეტყვის: „რომელმან წარიწყმიდოს თავი თვისი ჩემთვის, მან პოოს იგი“.

რქვა მას პეტრე კათალიკოსმან:

— გიხილვან საქმენი, რომელნი არავინ ნათესავთა შენთაგანმან იხილნა, შეწევნანი ქრისტესმიერნი. რამეთუ უწყის სიბრძნემან შენმან, ვითარმედ მტერი იგი გამომცდელი ჩვენი აცილობს ღმერთსა ჩვენთვის, ვითარცა იობისთვის. რამეთუ ღმერთი მიუშვებს მოძულეებულთა მათ თვისთა წარწყმედად, ხოლო შეეყვარებულთა თვისთა — განღმრთობად. იყავ შენ, ვითარცა გაზრახოს ღმერთმან. დაღაცათუ არა მოჰკვდეთ, მოკვდეთ. — და ამით სიტყვითა ამხილა, ვითარმედ წყობასა მას არა დარჩეს, და რქვა:

— არა-ხოლო-თუ ქართლი მიეცეს განსარყვნელად, არამედ იერუსალემიცა, რომელ არს მშობელი ყოველთა შვილთა ნათლისათა. და რქვა მეფემან:

— დადეგ ეკლესიასა შინა რაჟდენ წმიდისასა, რომელი რაბატსა შინა უჯარმოსასა აღმიშენებოეს. და ვეჭვ, ვითარმედ ყოველნი ქალაქნი გარემოს უჯარმოსა იძლიენენ. რამეთუ მტკიცენი და ძლიერი ზღუდენი აქა დავსხენით.

და ყო ეგრე კათალიკოსმან. ხოლო ეპისკოპოსნი ყოველნი წმიდანი მუნ შეკრბეს.

და იყო ლაშქარი ვახტანგისი ორას ორმოცი ათასი, ხოლო სპარსთა — შვიდას ორმოცი ათასი. და განყო ვახტანგ ლაშქარი მისი სამად: და კლდით კერძო მოავლინა ქვეითი და ერთ კერძო მოავლინა პატიახშნი და სპასპეტი. და სადათ სპარსთა მეფე იყო, მუნით თვით მივიდა ვახტანგ ვითარ ასი ათასითა სპითა.

ღამესა ნისლისაგან განცისკრებულსა ოდენ დაესხა ვახტანგ სპარსთა ზედა. და რქვა ყოველსა ერსა მისსა:

— ყოველი კაცი, რომელი დარჩეს სიკვდილისაგან და მტერთა ჩვენთაგანისა თავი ანუ ხელი არა გამოიტანოს, ჩვენ მიერ მოკვედინ იგი!

და ცისკარი რა აღელებოდა, დაესხა და შევლო ვიდრე პალატამდე მეფისა. შევიდა კარავსა შინა მეფისასა და მეფე შეესწრა ცხენსა ზედა. და ძე მისი ბარტამ მოკლა და მოჰკვეთა თავი მისი. და მუნ შინა სპარსმან ვინმე სცა ისარი მკერდსა ვახტანგისსა.

და იყო ბრძოლა ვიდრე შუადღემდე. სძლო ვახტანგ სპარსთა მათ და მოკლა მათგანი ვითარ ას ოცდაათი ათასი, ხოლო სპათაგან ვახტანგისთა მოკვდა ვითარ ოცდარვა ათასი. და წარმოიღეს ნატყვენავი ცხენი ვითარ ასი ათასი. და სრულიად ვერ იოტნეს სიმრავლისაგან. და აიყარა მუნით სპარსთა მეფე და ჩადგა რუსთავს.

და დამძიმდა წყლულება ვახტანგისი, რამეთუ შეწეულ იყო ისარი ფირტვად. და წარვიდა უჯარმოს. და უბრძანა სპასალართა ქართლისათა, რათა ადგილსავე დგენ.

ცნეს სპარსთა, ვითარმედ დამძიმდა ვახტანგ წყლულებისაგან, მოაოხრეს ტფილისი და არმაზი ქართლი. ხოლო მცხეთა ვერ დაიპყრეს, გარნა რომელი ზღუდესა გარეგნით იყო, მოაოხრეს, რომელი-იგი მუხნარითა და არაგვსა ხერთვისსა იყო.

ხოლო ბერძენთა მეფე, სიმამრი ვახტანგისი, მოკვდა. და დაჯდა მეფედ ზენონ, ძე მისი. და გამოვიდა სპერად გამოსლვად ქართლს. და ვითარცა ცნა სიმძიმე ვახტანგისი, დაადგრა კარნუ-ქალაქსა. და მივიდა მუნ ზვასრო. და შეიბნეს ზვასრო და კეისარი კარნიფორას.

და დაიხოცა ორთაგანვე სპათა, რომელ იქმნა სისხლისა მდინარე. და მის მიერ ეწოდა ადგილსა მას კარნიფორა, რეცა სისხლისა მუცელი. და ვერ სძლეს ერთმანერთსა, რამეთუ სპანი ორთანივე დაიხოცნეს. და შეიქცა ხვასრო გზასა ქართლისასა.

ხოლო ვახტანგ შეიტყო სიკვდილი თავისა თვისისა. და მოუწოდა კათალიკოსსა და ცოლსა თვისსა და ძეთა და ყოველთა წარჩინებულთა და თქვა:

— მე, ესერა, წარვალ წინაშე ღმრთისა ჩემისა. და ემადლობ სახელსა მისსა, რამეთუ არა დამაკლო გამორჩეულთა წმიდათა მისთა. აწ გამცნებ თქვენ, რათა მტკიცედ სარწმუნოებასა ზედა სდგეთ და ეძიებდეთ ქრისტესთვის სიკვდილსა სახელსა მისსა ზედა, რათა წარუვალი დიდება მოიგოთ. — და რქვა ყოველთა წარჩინებულთა: — თქვენ, მკვიდრნო ქართლისანო, მოიხსენენით კეთილნი ჩემნი, რამეთუ პირველად სახლისა ჩემისა მიერ მიიღეთ ნათელი საუკუნო და მე ხორციელებრითა დიდებითა გადიდენ თქვენ ნათესავთა ჩემთა. და სახლსა ჩვენსა ნუ შეურაცხჰყოფთ. და სიყვარულსა ბერძენთასა ნუ დაუტეობთ. — და რქვა ძესა თვისსა დაჩის: — შენ ხარ პირმშო შვილი ჩემი, შენდა მიმიცემია გვირგვინი მეფობისა ჩემისა. და ნაწილად ძმათა შენთა მიმიცემია ტასისკართგან და წუნდითგან ვიდრე სომხითამდე და საბერძნეთამდე, საზღვარი აფხაზეთისა, რომელი მოცემულ არს ეგრისწყალსა და კლისურასა შუა, იგი თვით ძმათა შენთა დედისა არს, იგი აქვნდეს მათ. და იყვნენ შენდა ერისთავად მორჩილებასა ქვეშე ნათესავისა შენისასა.

და მოუწოდა ნასარს, ერისთავსა წუნდისასა, და არტავაზს, ერისთავსა კლარჯეთისასა, და ბივრიტიანს, ერისთავსა ოძრხისასა, და მათ მიათვალა ცოლი თვისი ელენე და შვილნი მისნი, რომელთა ერქვა ლეონ და მირდატ. და შეავედრნა მათ სამთავე ერისთავთა ცრემლითა და შეხედვებითა ღმრთისათა.

მაშინ წარჩინებულთა და ყოველსა ერსა ზედა დღე იყო სასჯელისა. და იტყებდეს ყოველნი თავთა თვისთა, ისხმიდეს ნაცარსა და ყოველნი ინატრიდეს სიკვდილსა თავისა თვისისასა. და ხმისაგან ტირილისა და გოდებისა იძრვოდა ქვეყანა. და მორწმუნე ერი ჰნატრიდა მეფესა, რამეთუ ქრისტესთვის მოიკლა.

და მოკვდა ვახტანგ და დაეფლა მცხეთას, საკათალიკოსოსა ეკლესიასა შინა სვეტისა თანა, რომელსა შინა არს ღმრთივადმართებულისა სვეტისაგან დაპყრობით.

და საფლავსა მისსა ზედა წერილ არს ხატი მისი, სწორი ასაკისა მისისა. აწ რომელ არს აბჯარი და სამოსელნი მისნი, მისგან უფრო ააცნაურ არს.

ამიჩანლაჩიანი

კ ა რ ი პ ი რ ვ ე ლ ი

აბესალომ ინდოთა მეფის ამბავი

იყო ინდოთ მეფე აბესალომ, მორჭმული და განგებიანი, და არა იყო შეჭირვება გულსა მისსა. ესე იყო წესი მისი: ედგა ასი ავაზა და ექვსასი ქორი, თეთრი და მწყაზარი, ჰყვა სამი ათასი დიდებული. ორშაბათსა, სამშაბათსა და ოთხშაბათსა, ამას სამსა დღესა, უხმის ათას-ათასი დიდებული და გასცემდის საბოძვარსა საზომისაებრ, რაცა ვის ჰხვდებოდა. ამას განსვენებასა და დიდებასა შინა იყვის სიხარული და გამოსვენება. ხუთშაბათსა, პარასკევსა და შაბათსა ნადირობდის და გაისვენებდის. კვირიაკესა დღესა დაჯდის და სამეფოსა საქმესა განაგებდის და სამართალსა უზემდის ციხეთა, ქალაქთა და სოფელთა ყოველთა.

ერთსა დღესა ბრძანა ნადირობას განსლვა. გავიდა და ინადირა სანადიროსა კარგსა. მოვიდა შინა, მხიარულმან დიდი პურობა გარდაიხადა და მნახავთა მადლი უბრძანა, ვითა — კარგთა სანადიროთა შიგან მანადირეთო. კვლავ უბრძანა:

— აწ, ჩემსა მზესა, წადით და ახლოს ნადირი მომინახეთო.

წავიდეს მნახავნი და ეგზომი ნადირი პოვეს, რომელ ანგარიში არა შეეგებოდა. ერთი ქურციკი ნახეს, რომელ რქანი ესხნეს ოქრო-მსა ფერნი, თვალნი და ჭლიკნი — შავნი და მუცელი — თეთრი და ზურგი — ძოწეული. შევიდა მნახავი და მოახსენა მეფესა მითვე სახითა, ვითარცა ენახა. გაეხარნეს მეფესა და უბრძანა დიდებულთა:

— ამას კაცსა საკვირველი ნადირი უნახავს, აწ მისი უნახაობა ჩვენგან არ ეგების და, ვინათგან ესრეთ საკვირველი არის, მნებაეს, რათამცა მთელი შევიპყრათო.

გაიყარა ნადირი და შეეკაზმეს მეფე და ყოველნი დიდებულნი მისნი, წინა წარიძღვანეს იგი კაცი და მივიდეს მას მინდორსა შინა. ნახეს იგი ქურციკი მით სახითა მასვე ადგილსა. ბრძანა მეფემან:

— აჰა მალე, აბა, ყოველმან კაცმან ცხენები შეუტევეთ და სიკვდილსა ეკრძალებითო.

შეუტევეს ცხენები და წავიდა ქურციკი იგი. არბივეს დღისა სავალი და მოსწყდა სხვა კაცი ყველა. მეფე და სამნი სხვანი დიდებულნი შერჩეს და არბივეს, ვიდრე მწუხრამდის, შვიდისა დღისა სავალი. ვერცა მიეწივეს და არცა მოსწყდეს.

ადგილსა ერთსა მივიდეს კლდოვანსა. ჩაეხვეწა ქურციკი და უჩინო იქმნა. ოდეს დახედნეს ქვეყანასა, ვერასადა ცნეს და ვერცა ნახეს ქალაქი და ვერცა სოფელი, ვერცა იგი ნადირი. ქვეყანა უცხოდ აუჩნდათ. არა უწყოდეს, სადამცა წავიდეს. მიხედნა მეფემან და ნახა სახლი ერთი ქვითკირისა, გაუკვირდა და თქვა:

— რა არის ესე სახლი ამა უკაცურსა ქვეყანასა?

შევიდეს და ნახეს: იყვნეს ცალ კერძო ჭაბუკნი სამნი დაწერილნი და შუა მათსა — სახე ქალისა, რომელ კაცისა თვალსა ეგეთი არა უნახავს რა. ერთი დიდი კაცი იყო, შვენიერი ჭაბუკი, ჯაჭვი ეცვა ტანსა და ხრმალი ხელთა ჰქონდა. ზედ ესრე ეწერა:

„მე — ამირან დარეჯანის ძე და ყმა ჩემი სავარსიშის ძე, ბადრი იამანის ძე და ყმა მისი ინდო ჭაბუკი, ნოსარ ნისრელი და ყმა მისი ალი დილამი. ოდეს ქაჯნი დაეზოცენით და ზღვათა მეფისა ასული გამოვიყვანეთ, ამას ადგილსა მოვედით და ყოველი არაბეთი ზედა მოგვიხდა. მაშინ არ ავად ვიყვენით“.

ოდეს გარე მოიხედნეს, მარცხენასა მხარსა იგი სამნი ჭაბუკნი ეწერნეს. გამოვიდეს სახლისაგან და მინდორშიგან ქვალი იდვა კაცისა და ცხენისა და საჭურველისა ნალეწი, რომელ კაცისა თვალსა ეგეთი არა უნახავს. გაუკვირდათ მეფესა და დიდებულთა, თქვეს:

— ვინ ყოფილან ესე ჭაბუკნი, ანუ რომელსა ჟამსა? ჰგავს, რომელ იგი ერთი პატრონი ყოფილა იმა სხვათაგან. რომლისამე ქვეყანისანი ყოფილ არიან?

ამას იტყოდეს და ამბავსა ვერასა სცნობდეს.

წამოვიდეს და ძლივლა გამოაგეს გზა. მეშვიდესაღა დღესა სამეფოსა სახლსა მოვიდეს. შემოკრბეს დიდებულნი და ნახეს მეფე დაღრეჯილად. შეჭირვება შეჰქმნოდა ამა ამბისა უცნობლობისათვის. არცა შექმნა პურობა და არცა გავიდა ნადირობასა, არცა გარდაიხადა ნადიმი.

და გაითქვა ყოველსა ქვეყანასა შინა, ვითა — მეფესა სახლი რამე უნახავს და შეჭირვება შეჰქმნიაო. ზოგნი ზოგსა მიზეზსა იტყოდეს და ზოგნი ზოგსა.

მაშინ შევიდა ვაზირთა უხუცესი და მოახსენა:

— ცხოვნი, მეფეო, უკუნისამდე! ვიცო, რომელ დიდსა კადნიე-

რებასა ვიქმ, მაგრამ რა მეწევის მოხსენებისაგან კიდე? თუ გასწყრე და თავი მომკვეთო, ესე სიხარული არის ჩემი, ამისთვის რომელ მოვკვდე და თქვენ ეგრე შეჭირვებულსა არა გხედვიდეთ.

უბრძანა მეფემან:

— თქვი, ჯაზირ ვაზირთ უხუცესო, შენ დაკლებულსა არას იტყვიო.

მოახსენა:

— ცხოვნდი, მეფეთ მეფეო, უკუნისამდე! ოდეს ბრძანეთ და მის ქურციკისა ნადირობად გახვედით, მუნითგან შეჭირვებულად ხარ, არცაღა გასულხარ ნადირობად, არცა გარდაგიხდია ნადიმი. ყოველი ერი ურვასა და შეჭირვებასა შინა არის ამის საქმისათვისო.

უბრძანა მეფემან:

— ამის საქმისათვის შეჭირვება ვიცი და გამიგონია, ვაზირთ უხუცესო, რომელ ვიქმ, უბადოსა და ბედითისა საქმისათვის შევიჭირვებ, განა შეჭირვებასა წინა ვერა აღუდგები. — და ეგრე უბრძანა: — კაცნი ვნახე ქვითკირისა სახლსა შინა უკაცურსა ადგილსა, ჭაბუკნი ექვსნი დაწერილნი, მათ შუა ქალისა სახე შევნიერი, და ერთი კაცი მათ სსვათა პატრონად ვცან, — და უთხრა ყოველი, რომელი ენახა. უბრძანა: — მწადიან მათისა ამბისა ცნობაო.

მოახსენა ჯაზირ ვაზირთა უხუცესმან:

— ცხოვნდი, მეფეო, უკუნისამდე! თუცა ვითა ვიკადრებდი, ვწყრები, რა შესაჭირვები არის მეფობისა თქვენისაგან? თუ კაცნი ვინმე გინახვან ბედითნი და მათი ამბავი ვერა სცანით, რა საკვირველია? სამეფო და ერი თქვენი ყოველი დიდსა შეჭირვებასა შინა არის. ბრძანეთ, ინადირეთ და ნადიმი გარდაიხადეთ. ყოველთა მეფეთ მეფე ხარ და არა ეგების, თუცა მათ კაცთა ამბავი არა სცანითო.

გამოვიდა ჯაზირისა სიტყვასა ზედა მეფე. ინადირა, პური დაიგო, განისვენა და ნადიმი გარდაიხადა. განა ვერა ამოიგდო შეჭირვება გულისაგან. და განითქვა, ვითა — მეფე ურვასა შინა არის, მის ქურციკის ღვენასა შიგან სახლი რამე უნახავს და კაცნი მას შიგან დაწერილნი და მათისა ამბისა ცნობა სწადიანო.

ჯდა მეფე და სხდეს დიდებულნი. და სხვა ამბავი არა იყო რა მათ კაცთა ნახვისაგან კიდე და არავინ იცოდა, რამცა ვინ უთხრა.

მაშინ აღდგა აბულასან აბულ-ყასუმის ძე, ერთი დიდებულთა მისთაგანი, და მოახსენა:

— ცხოვნდი, მეფეო! მის კაცისა ამბავი მცირედი ვიცი, რომლისათვის შეიჭირვებს მეფობა თქვენი. თუ მიბრძანოთ, მოგახსენოთ, რაცა ვიცოდეთო.

მაშინ მოიქცა მეფე მის კაცისა კერძო და უბრძანა:

— იტყოდეთ.

აბულასან მოახსენა:

— ცხოვნი, მეფეო, უკუნისამდე! მე ცოტა ყმა ვიყავ და მამამან ჩემან აბულ-ყასუმ ვაჭარნი გაგზავნა ბაღდადსა. აბუბაქარ უკეთესად უჩინა. ხუთასი აქლემი მისცა და ხუთასი ჯორი. წარვიდეს და წელიწადი ერთი დაყვეს. მერმე მოვიდეს დიდად გამარჯვებულნი და ღიადი ევაჭრა. მამასა ჩემსა დიდად გაეხარნეს. დაჯდა წალკოტსა შიგან მხიარული. მე ცოტა ყმა ვდეგ და მესმოდა. მამაჩემი ჰკითხევდა აბუბაქარს სპარსეთისა ამბავსა და უთხრობდა იგი. ეგრე მოახსენა: „ერთი საკვირველი ამბავი მოგახსენო, ვითა: გამოვეკაზმენით და წავედით, მოვედით ბაღდადად, მოვიდეს კაცი ვინმე და გვითხრეს: — არაბნი მეკობრენი წინა გიმზირიანო. — ამაზედან ჩვენ თვე ერთი გამოკაზმულთა ბაღდადსავე დავყავით მათ მეკობრეთა შიშითა. მერმე მო-ვინმე-ვიდა კაცი ერთი არაბი და გვითხრა: — ვიცი, რომელ გემინიან მეკობრეთაგან. აწ მე მომეცით ფასი და ესეთსა გზასა წაგასხნე, რომელ ღმრთისაგან კიდე ვერავინ გავნოსო. — ჩვენ ვაფიცეთ და ათასი დრაჰკანი მივეცით და მან კაცმან ეგრე გვითხრა: — აიღეთ თვისა ერთისა საგზალი თქვენთვის და ცხენათთვის, მინდორსა ერთსა გვინდა გარება, რომელ წყალი და საძოვარი არა არისო. — ავიღეთ ყველა, ვითა გვითხრა. წამოვედით და თხუთმეტსა დღესა უკაცურსა ადგილსა ვიარეთ. მინდორი ერთი დაგვხვდა მეტად დიდი. ეგზომი ძვალი იდვა, ვითა თოვლი, ცხენისა და კაცისა. შუა ქედი იდვა ერთი ცოტა და მაზედ სახლი იდგა ქვეთკირისა. და გამიკვირდა და ვკითხე წინამძღვარსა მას ჩვენსა, ვითა: — რა არს აქა შინა და რა არს ისი სახლი? — ეგრე გვითხრა: — არა თურე იცითა? ისი კაცი, თვალად კარგი, ამირან დარეჯანის ძისა სახე არისო. — მივედით და კაცი ეწერა შვენიერი და ჯავშანი ტანსა ეცვა და ხრმალი ხელთა ჰქონდა და მასთანა ექვსნი კაცი სხვანი ეწერნეს. და ზედან ეგრე ეწერა: „მე ვარ ამირან დარეჯანის ძე, ჩემნი ყმანი — სავარსიმის ძე, აბან ქამანის ძე, ალი მოჰამადის ძე, ასან ბადრის ძე, ქაოზ ქოსის ძე და ყამარ ყამრელი. ოდეს სეფედავლე დარისპანის ძის ომად ვიყვენით, მომავალთა აქა ლაშქარნი გარდაგვეკიდნეს და არ ავად ვიყვენით“. მე გამიკვირდა და ეგრე ვთქვი: — ნეტარ ვინ ყოფილან ესე კაცინი? — მან ეგრე მრქვა: — დიდი არის მისი ნიშანი ყოველგანო. — მე ვკითხე: — სხვა რა უქმნია-მეთქი? — მან ეგრე თქვა: — არა ვიცი სხვა ამისგან კიდე, რომელ ესე ნიშანი არის ყოველსა ადგილსაო“. ესე ამბავი აბულ-ყასუმს, მამასა ჩემსა, მონამან მისმან მოახსენა.

და ესე აბულასან მეფესა მოახსენა.

უბრძანა მეფემან აბულასანს, ვითა:

— მე მაგასვე შევიჭირებ, რომელ ეგეთნი კაცნი ყოფილ არიან და მათი ამბავი ვერა ვცანიოთ.

ამით უფროსსა შეჭირვებასა მიეცა მეფე და აღარ განვიდა ნადირობად.

მოახსენა ჯაზირ ვაზირთა უხუცესმან:

— ცხოვნდი, მეფეო, უკუნისამდე! მეცა შემექმნა შეჭირვება, თუ მათ კაცთა ამბავთა ვერა ვცნობთო. — ესე ამისთვის თქვა, რომელ პირველ შევედრებულ იყო, მოახსენა და უკანის ველარას ჰკადრებდა. არცა სამს პატრონისა დიდი ცილობა. მოახსენა ჯაზირ: — გაგზავნეთ კაცნი ქალაქთა სპარსეთისათა, ნუთუ ვინმე ყმა დარჩომილ იყოს მისი და მისითა ვცნათო.

მოეწონა მეფესა სიტყვა ჯაზირისი და გაგზავნეს კაცნი სპარსეთს. ყოველსა ქალაქსა წავიდეს. დაყვეს მრავალი ჟამი.

ორნი მათ გაგზავნილთა მონათაგანნი ბაღდადსა იყვნეს. მოვლეს და ვერცა ცნეს რა. წამოვიდეს და კაცსა ვისმე ბერსა უკანა მოეწივნეს. ჰკითხა მან ბერმან კაცმან, ვითა:

— სადაურნი ხართ, ძმანო? უცხოლ ამიჩნდითო.

მათ უთხრეს:

— ყოველნი ინდონი ვართ და ამათ რომელთამე საქმეთათვის ვიარებითო, — უთხრეს ყოველი.

მან ბერმან კაცმან ეგრე არქვა, ვითა:

— თუ დამიმადლებთ, მე გაგცე გზა მაგისი.

გაეხარნეს მათ კაცთა და ერთმან შესამოსელი მეტად კარგი შეპოსა ინდოური. ეგრე ჰრქვა მან კაცმან:

— ესერა, სიახლოეს ქალაქი ერთი არის ცოტა, თვით მისი აგებული, და ყმა მისი სავარსიმის ძე ჯერეთ ცოცხალი არს, რომელი სიყრმითგან თანა-დამხდური არის ყოველთა ნაქმართა მისთა და მან გითხრას ყოველიო.

წავიდეს ესე კაცი, ვლეს ხუთი დღე. ბალხეთით კერძო წყალი ჩამოდოდა დიდი და მისსა პირსა ქალაქი იყო მეტად შევნიერი. და კართა მის ქალაქისათა შესავალსა ამირან დარეჯანის ძე ეწერა ცხენსა ზედა მჯდომი. ერთმანერთსა ეგრე ჰრქვეს:

— აჰა კაცი, რომლისათვის შეიჭირვებს პატრონი ჩვენი ინდოთ მეფე.

შევიდეს ესე კაცი. მოეგებნეს და შეიყვანნეს.

ესე იყო გაგება სავარსიმის ძისა, რომელ: რა კაცი მოვიდის, და აყენიან, წესითა გაუკეთდიან და არავინ ჰკითხის თუ — ვინ ხართ,

არცა ვის რა მიღმა უთხრიან. და დაყვეს მათ კაცთა მუნ სამი დღე და არავინ რა უთხრის და სამსავე დღესა პურად აწვივიან. სახლი იყო დიდი და შუბლსა სახლისასა ამირან დარეჯანის ძე დაწერილი იყო. გამოვიდეს სავარსიმის ძე, ბერი კაცი, და დაჯდის პურად და, რა პირველი ღვინო მიართვიან, უხმის მონათა იმიერ და ამიერ. შეუსხდიან, ადგის და ღმერთსა თაყვანის სცის, მოიქცის, ამირან დარეჯანის ძესა შეხედნის, ატირდის და აგრე თქვის:

— აჰა კაცი, რომლისა მსგავსი არავინ ყოფილ არს ქვეყანასა ზედა, — თაყვანის სცის, შესვის და დაჯდის.

სამსავე დღესა ნახეს ესე ამა კაცთა. ბოლოს ჟამსა გაეთაყვანეს და მოახსენეს, ვითა:

— ინდოთ მეფისაგან გამოგზავნილნი ვართ წინაშე თქვენსა და გაგაგონებთო.

უთხრეს ყოველი ყოფილი.

ატირდა სავარსიმის ძე და თქვა ეგრე:

— თუმცა დიდის ხელმწიფისაგან გამოგზავნილნი არ იყავით, ზენაარმან ღმრთისამან, თავსა დაგჭრიდით. მე მათქმევთა ამბავსა პატრონისა ჩემისასა?

წავიდეს კაცნი იგი წინაშე ინდოთ მეფისა და მოახსენეს, ვითა:

— ცხოვნდი, მეფეო, უკუნისამდე! ვპოვეთ კაცი ერთი, ყმა ამირან დარეჯანის ძისა, კაცი ბერი და შვენიერი, მაგრა არა გვითხრა რა.

გაეცინეს მეფესა და თქვა:

— მაღლი ღმერთსა, რომელ დღეთა ჩემთა მეწია ამის ამბისა ცნობა!

მოახსენეს კაცთა მათ:

— უკეთუ ადრე არა მიესწრები, დაბერებულ არს იგი კაცი და ნუთუ მოკვდესო.

გაგზავნა კაცნი ფიცხლად სავარსიმის ძეს თანა, ვითა:

„სავარსიმის ძესა, გამორჩეულსა ჭაბუკსა, გიბრძანებს მეფობა ჩვენი! მხიარულ ვარ სიცოცხლისა შენისათვის და ვმადლობ ღმერთსა, რომელ ჯერეთ ცოცხალ ხარ. აწ რა წაიკითხო ესე წიგნი, სწრაფით წამოდი წინაშე ჩვენსა, რომელ ჩვენ გავიხარნეთ ნახვითა შენითა. ვითა მამა, ისრე პატივითა დაგიჭიროთ და გაგისვენოთ, ვითა გამზრდელსა. და მითხრობდი ამბავთა პატრონისა შენისა ამირან დარეჯანის ძისათა და გამიქარვე შეჭირვება, რომელი არს გულსა ჩემსა და ცოცხლებითა იყავი“.

მოართვეს წიგნი სავარსიმის ძესა. წაიკითხა და მერმე დაუწერა პასუხი:

„ცხოვნი, მეფეო, უკუნისამდე! მიწამან მეფობისა თქვენისამან, სავარსიმის ძემან, წავიკითხე ბრძანება თქვენი, აღვიპყრენ ხელნი მხიარულმან და დავლოცე მეფობა თქვენი პირველ ამისთვის, რომელ მიწა მეფობისა თქვენისა მიკითხეთ და მიბოძეთ წიგნი, რომელმან გამამხიარულა და სიბერესა ჩემსა ნუგეშინის-სცა, და მერმე ამისთვის, რომელ იკითხავ ამბავთა გამზრდელისა ჩემისა ამირან დარეჯანის ძისათა და მის კაცისათა, რომლისა სწორი არავინ ყოფილ არს პირსა ყოვლისა ქვეყანისასა, და ვგონებ, რომელ არცა ვინ წალმართ გამოჩნდების მისებრი. გებრძანა წინაშე თქვენსა მოსლვა. თუცა ღირსკიყავ ხილვასა თქვენსა, ვითამცა ღმერთი მიხილავს, განა სიმორისაგან გზისა და სიბერისაგან დიდისა ველარას შემძლებელ ვარ წინაშე თქვენსა მოსლვად. აწ თუ ბრძანოს მეფობამან თქვენმან, გამოგზავნე კაცი თქვენი. რომელი ოდენ არა დამვიწყებოდეს და არ დაცთომილ ვიყო სიბერისაგან, წიგნითა გავაგონე მეფობასა თქვენსა. ამათ კაცთა არა ინებეს, ეგრე თქვეს — ჩვენდა არა უბრძანებიაო“.

მოართვეს წიგნი ინდოთ მეფესა სავარსიმის ძისა. მაშინ უბრძანა ორთა დიდებულთა წარსლვა და შეკაზმა კუბოჲსა აქლემთა ზედა.

უბოძა წიგნი მეფემან:

„ვინაჲთგან ღმერთსა ამ ჟამამდის მოუწევია, ესე არა ეგების, თუცა არა განახა მეფობამან ჩემმან. აწ წარმომივლენიან ორნი დიდებულნი ჩემნი — ჯაუნარ და ომარ, და შეუკაზმავს კუბო, რომელ შეხვიდე შიგან და უჭირველად მოგიყვანონ აქა. და მე ვფიცავ ღმერთსა ცხოველსა, რომელ მოსლვისაგან კიდე არა არს წამალი“.

მივიდეს დიდებულნი ჯაუნარ და ომარ და მიართვეს წიგნი ინდოთა მეფისა სავარსიმის ძესა. მოუკაზმეს და შესვეს კუბოსა შიგან და წამოიყვანეს წინაშე ინდოთა მეფისა.

გაეხარნეს უზომოდ ინდოთ მეფესა და უბრძანა:

— სავარსიმის ძეო, გამხიარულდა გული ჩემი ხილვითა შენითა და ამისთვის შენცა მხიარულ იყავ, რომელ ვითამც მშობელი ხარ ჩემი, ეგრე დაგიჭირო და, თუ გინდეს სახლსა შენსა წასვლა, დიდითა პატივითა და დიდებითა გაგგზავნო. — მოიქცა მეფე და უბრძანა დიდებულთა: — ღმერთო, ამის კაცისაგან რა გინდა კარგი ნაქმარი შეძლებულ ყოფილაო.

დაემოწმნეს დიდებულნი და თქვეს:

— ცხოვნი, მეფეო, უკუნისამდე! არა უხილავს თვალსა ჩვენსა კაცი ასეთი. განა ნეტარ პატრონი ამისი როგორილა ყოფილა?

ატირდა სავარსიმის ძე და თქვა:

— თუცა გენახა პატრონი ჩემი, რაღამცა ებრძანა მეფობასა თქვენსა, სადა მე, საწყალი ბერი კაცი, ესრე მოგეწონეთ!

დასვა მეფემან დიდითა პატივითა. დაყვნა დღენი მრავალნი, განუსვენებდეს და პატივსა სცემდეს და უბოძებდის საბოძვართა ყოველთა დღეთა.

უბრძანა მეფემან სავარსიმის ძესა:

— დიდად ვისწრაფი ამბავთა პატრონისა შენისათა და თქვენ, მისთა ყმათათა. თუმცა მაშვრალი იყავ, აწ იწყე და მითხრობდიო.

მოახსენა სავარსიმის ძემან:

— ცხოვნდი, მეფეო, უკუნისამდე! მე ბერი კაცი ვარ და არ შემიძლია დიდად საუბარი. — და მოახსენა: — ათორმეტნი კარნი არიან ნაქმარნი პატრონისა ჩემისანი და სხვათა მრავალთა ჭაბუკთანი. და ამას წელიწადსა ერთსა გასრულდეს ნუთუ ვითა, ამაღ რომელ მე უბნობა არ შემიძლია. — და მოახსენა მეფესა: — მე სიყრმითგან დამხდური ვარ ნაქმართა მისთა. აწ მიბრძანეთ, რომელი უწინ მოგახსენოთ ნაქმართა მისთა: რომელი თქვენ სახლი გინახავსთ, და ანუ იგი — პატრონი ჩემი და ბადრი იამანის ძე და ნოსარ ნისრელი სწერიან ერთგან?

უბრძანა მეფემან:

— მაგათ სამთა ნაქმარი, ერთგან რაც ექმნას, მითხარო.

სავარსიმის ძემან მოახსენა:

— ეგე ადგილი შუა არს, განა რომელიცა სწადდეს მეფობასა თქვენსა, იგი მოგახსენოთ.

კ ა რ ი მ ე ლ ი

ბადრი იამანის ძისა ამბავი.

ოსმენდი, მეფეთ-მეფეო, ცხოვნდი უკუნისამდე! ადიდნეს ღმერთმან მოყვარენი თქვენნი და არცხვინნეს ორგულთა თქვენთა!

ნადირობასა ვიყვნით. ავაზასა ქურციკი შეეპყრა. ამირან დარეჯანის ძე ზედა მოდგომილიყო და ხედვიდა. ოდეს შევხედენით, კაცი ვინმე მოვიდოდა, შავსა ტაიჭსა ზედა ჯდა, შავითა მოსილი იყო,

პირი შავადვე შეეღება და ხელი მარჯვენა შავადვე ჰქონდა. გარდახდა და თაყვანი გვცა მან კაცმან. შეხედნა ამირან დარეჯანის ძემან, შეეწყალა და თქვა:

— ვაგლახ, იმას კაცსა რა სჭირსო. — ჰკითხა: — ვინ ხარ, ანუ რაჟსა ჭირისა უფალი ხარო?

მან მოახსენა:

— ამბავი ჩემი გრძელია. ინადირე, განისვენე და მერმე მოგახსენო.

ისწრაფა ამირან დარეჯანის ძემან და წავედით შინა. ვითა პური ეჭამეთ, გაიყარა დარბაზობა და უხმო მას კაცსა, აწვია, დასვა ქვედ. ჰკითხა:

— რა გჭირს, ანუ რად შემოსილხარ შავითაო?

ატირდა კაცი იგი და თქვა:

— პატრონისათვისო.

უბრძანა:

— მოკვდაო?

მოახსენა:

— არა, ფათერაკი წაეკიდაო.

უბრძანა:

— გვითხარ მისი ამბავიო!

გვითხრობდა კაცი იგი:

— პატრონი ჩემი იყო ბადრი იამანის ძე, ჭაბუკი გამორჩეული. ნაქმართა მისთა მოთლვა ყოლე არა ეგების, ამით რომელ გავრძელდების და საწყინოდ გახდების. ცოტა რამე მოგახსენო: ოდეს ღოიწიფა, ვერსადა ვინ შეება. სადაცა სახელოვანი ჭაბუკი ითქმოდის, წავიდის, შეების და აჯობის, რომელ ვერავინ გაუსწორის ომი. და ვერა პოვა სწორი თვისი. შეჭირვებად ჯდა. არცა ინადირებდა და არცა ასპარეზობდა. უმძიმდა ყოველსა ქალაქსა და იტყოდეს:

— ნეტარ რა წაჰკიდებია ბადრი იამანის ძესა, რომელ ასრე შეჭირვებით არის?

მე მესაწოლე ვიყავ და კარსა ზედა ვჯედ საწოლისასა. მო-ვინ-მე-ვიდა ბერი კაცი არაბი და ეგრე მითხრა:

— რას შეიჭირვებს ბადრი იამანის ძეო?

მე უთხარ მიზეზი და მან მითხრა:

— მაგისტვის ნუ შეიჭირვებს, ეგეთი ღონე ვასწავლო, რომელ დღე დაბადებისა მანცა დასწყიოს და ვინცა მასთან დახვდეს, მანცაო.

შევედ და მოვახსენე ბადრი იამანის ძესა. გაეხარნეს, ზე წამოჯდა და მიბრძანა:

— მომგვარე იგი კაციო.

გამოველ და შევიყვანე იგი კაცი. უბრძანა:

— მითხრობ ჩემისა დამართებითსა კაცსაო?

მან მოახსენა:

— გითხრობო.

უბრძანა:

— ვინ არისო?

მან მოახსენა:

— ზღვათა მეფისა ასულისა გამოყვანებად წაედ და მუნ მოგზედებიან ჭაბუკნი არა ერთნი და ორნი, განა მრავალნი და დიდად მარცხეთ საბრძოლველნი. გზა არის ესეთი, რომელ ყოლა არ ეგების მას გზასა შესლვა.

უბრძანა ბაღრი იამანის ძემან:

— მაშ ვინ იცის იგი გზაო?

მან მოახსენა:

— ცოტასა ხანსა მე ვიციო.

მიბრძანა გამოღება შესამოსლისა და შემოსა კაცი იგი. უბრძანა, ყმასა მისსა ინდოსა ჭაბუკსა, მას ლომსა, და უთხრა ყოველი.

თავმან თქვენმან, მეორესავე დღესა წავედით და იგი ბერი კაცი არაბი წინ წავიძღვანეთ. თხუთმეტისა დღისა სავალი ვლეთ. ზედა წარგვაყენნა ქედსა და ჩაღმა გვიჩვენა და თქვა:

— აღარ წამოვალ, თქვენ ამასა მინდორსა დაჰმართეთ და თვით მოგზედების, რასაცა ეძებთ. მე აქა თხუთმეტ დღე მოგელით და, თუ თქვენ არ მოხვალთ, წავალო.

ინდომან ჭაბუკმან უთხრა:

— ზენაარმან ღმრთისამან და მზემან პატრონისა ჩემისამან, თუმცა ღმრთისაგან არ მეშინოდა, თავსა მოგკვეთდი. ესე კაცი ხელმწიფე მოაცთუნვე და გზასა ზედა დააგდე?

მან ცურცლვა რასმე დაიწყო.

მაშინ გაიცინა იამანის ძემან და ეგრე უთხრა:

— ნუ სწყრები, ინდოვი ჩემსა მზესა, ჭაბუკობა გვინდა და აწ გამოვჩნდებით, რაძი ჭაბუკნი ვიყვნეთო.

მაშინ დადგა არაბი და წავედით ჩვენ და ვლეთ დიდი ხანი. კარავი იყო ერთი მარტო და კარსა ზედან ერთი ცხენი ება. მოახსენა ინდომან ჭაბუკმან:

— ვნახო, ისი კარავი ვისი არისო?

უბრძანა:

— წაედ, ნახეო.

წავიდა ინდო ჭაბუკი. ოდეს კარსა შეადგა, მწითური ვინმე ჭა-
ბუკი იყო. ჰკითხა:

— ვინ ხარო?

აგინა გამოღმართ და უთხრა:

— ვიცი, მას არაბსა მოუცთუნებეხარო, რომელსა სხვანიცა მრავალნი მოუცთუნებებიან და დაუსოცებან.

ინდომან ჭაბუკმან ეგრე უთხრა:

— გინება დიაცური არის. თუ ჭაბუკი ხარ, გამოედ და შემაქციეო. მწითურმან ჭაბუკმან ეგრე უთხრა:

— უკუდეგ კარისაგანო!

უკუდგა ინდო და გამოვიდა მწითური ჭაბუკი შეჭურვილი. ცხენი შემოუტევა და ხრმალი გარდაჰკრა. მერმე ხელი მიჰყო ინდომან ჭა-
ბუკმან, ცხენისაგან მოჰხადა და ჩვენთან მოიყვანა. გვითხრა:

— ესე ჭყირტად მეუბნებოდა და თქვენ გაიკითხეთო.

მან მწითურმან კაცმან თაყვანისცა და ეგრე მოახსენა:

— ვაშად მოხვედ, ნოსარ ნისრელო, უწინარე მოგელოდითო.

ინდომან ჭაბუკმან ეგრე პრქვა:

— არა ნოსარ არს, ძმაო, ბადრი იამანის ძე არისო.

წავედით და თანა წავიტანეთ მწითური ჭაბუკი. ვლეთ დიდი ხანი. ორნი კარავნი დგეს — ერთი დიდი და ერთი ცოტა და ცხენი ება დი-
დი და შავი. ოდეს კარსა შევდევით, კაცი ვინმე ძილად წვა და ორნი
მონანი ხრმალმოწვდილნი — ერთი თავით და ერთი ფერხით უდგეს.
შეჰყივლა ინდომან ჭაბუკმან:

— ვინ ხართო?

მათ მონათა პირსა ხელი დაიდვეს და მდაბლად ეგრე პრქვეს:

— წაედით, ვირე მშვიდობით ხართო.

ბადრი იამანის ძემან ეგრე პრქვა:

— გააღვიძეთო ეგე კაცი ვინ არისო?

მათ ეგრე პრქვეს:

— მოედ და თვით გააღვიძეო.

გარდახდა ინდო ჭაბუკი და შევიდა. მოეგებნეს იგი მონანი წინა
და თითო ხრმალი ჰკრეს. მან ერთითა ხელითა ერთსა მოზიდა და
ერთითა — ერთსა და ქვეყანასა დაჰკრნა და ეგრე არქვა:

— ზენაარმან ღმრთისამან, ვითა მე თქვენ მოგერივე, ეგრევე
ჩემი პატრონი თქვენსა პატრონსა მოერევისო.

ესე იყო ჩვეულება მის მიძინარისა ჭაბუკისა: ვირე არ შეარყი-
ვიან, არ გაიღვიძებდა. ყივილითა მივიდა და მოზიდნა ინდომან და
გააღვიძა. მან კაცმან თვალნი ამართნა სისხლიანნი, რომელ საზა-
როდ კმა იყო. გაიღვიძა და ეგრე თქვა:

— ვიცი, მას ბერსა გლახ არაბსა მისებრივ უცთუნებიაო, — და ჩვენ შემოგვყვილა: — წადით, ვირე მშვიდობით ხართო!

ბადრი იამანის ძემან არქვა:

— მაგა სიტყვითა ჩვენი შექცევა არ ეგების, მოედ და სრმლითა შეგვაქცივენო.

ეგრე გვარქვა:

— ზე უკუდევითო.

უკუდევით ჩვენ.

გამოვიდა შეჭურვილი იგი კაცი და, თავმან თქვენმან, საზაროდ კმა იყო. ინდო ჭაბუკი ლამოდა შებმასა. ბადრი იამანის ძემან ეგრე თქვა:

— არა, ძმაო, აწ ჩემდა არისო.

ნავარდი შემოუვლეს ერთმანერთსა და შეიბნეს. და შემოუტივა მან კაცმან და რუბანი შემოაღეწნა. ხელი მიჰყო ბადრი იამანის ძემან, მოჰხადა უნაგირისაგან და ქვეყანასა დაჰკრა. ადგა კაცი იგი და მოახსენა:

— ცხოვნდი უკუნისამდე, ნოსარ ნისრელო! ღმერთო, კარგი კაცი მოხვედო.

და გაგვიკვირდა ჩვენ და ვთქვით:

— ვინ არის ნოსარ ნისრელი, რომელ ესე კაცი ესრე შეუშინებთან?

მწითურმან ჭაბუკმან მოახსენა:

— წიგნი მოეწერა ზღვათა მეფესა თანა ნოსარს, ვითა — მე მოვალ და ასულსა შენსა შევირთავ და ნუ გაათხოვებ, თუ თავისა შენისა მშვიდობა გინდაო. მას მოველოდით და აწ შენ ისი გვეგონე.

წავედით მუნით და იგი მწითური ჭაბუკი თანა წავიტანეთ და იგი ერთი მუნვე დავაგდეთ. მწითურმან ჭაბუკმან ჰრქვა ბადრი იამანის ძესა:

— მო-რასმე-გახსენებ და ნუ გამიწყრებითო.

უბრძანა:

— თქვიო.

მოახსენა:

— შეიწყალე სიჭაბუკე შენი, ნუ გივის მამაშენი მჭმუნვარედ და შეიქცე გარე. არა ეგების კაცისაგან შესლვა, სადა შენ დაგიმართებია, და, თუ კაცისა ჯობნასა ზედა ხარ, ისი ჩემგან დიდად უარესი არისო.

უბრძანა ბადრი იამანის ძემან:

— მწითურო ჭაბუკო, ეგზომცა მასმია ეგეგვარი სიტყვა შენგანო!

წავედით და ვიარეთ დიდი ხანი. ჰკითხეს მას მწითურსა ჭაბუკსა:

— რა არს აქა წინაო?

მან მოახსენა:

— აქა წინა ლაშქარნი დგანან შავისა ჭაბუკისანი მეტად დიდ-
ნი და თვით მარტო თორმეტითა კარვითა დგას შორს. ღმერთმან
თქვენი მტერი დააპყრას მას ყოფასა, მაგრა ლაშქარნი მისნი არას
გვითხრობენო.

ვლეთ დიდი ხანი. მინდორი იყო სრულიად გარდავსებული ლაშ-
ქრითა. ჩვენ ლაშქარნი გავიარენით. ზოგნი იმღერდეს და ზოგნი
ღმად სხდეს. ვითა გვნახნეს, ეგრე თქვეს:

— მოვიდა ნოსარ ნისრელიო.

და თქვა ბადრი იამანის ძემან:

— ნოსარ ნისრელი, ღმერთო, კარგი და სახელოვანი კაცი
არისო.

ვიარეთ სამხრამდინ. ყოველნი ლაშქარნი გავიარენით და ყო-
ველნი ქებას შეასხმიდეს შავსა ჭაბუკსა. გავიარენით იგი ლაშქარნი
და შორს, მილიონსა ერთსა, კარავი დგა დიდი და თორმეტნი სხვა-
ნი კარავნი დგეს. რა გვნახნეს მიმავალნი, მივიდეს და მოახსენეს
შავსა ჭაბუკსა:

— მოვლენ კაცნი ვინმე ჭაბუკნიო.

გამოიხედა და ეგრე თქვა:

— ნახეთ, იგი ვისმე ბედშავი ჭაბუკი შეუპყრია და თან მოჰყავ-
სო. — აუხარა ხელი და ჰკითხა: — ნოსარ არის ნისრელიო?

მათ ეგრე არქვეს:

— ბადრი იამანის ძეო.

გამოგვეგება წინა. მოვიკითხეთ და მან ჩვენ მოგვიკითხნა. დაგ-
ვიდგეს კარავი დიდი. გვეამხანაგა და მუნ მოვიდა შავი ჭაბუკი. ესე
იყო პირველი აუგი შავისა ჭაბუკისა, რომელ, რასაც კაცსა მოერი-
ვის, არ დაარჩენდის და ისწრაფდა შულლსა.

მას ღლეა დიდი პატივი გვცა და ღია გამოგვისვენა. ღამით კაცი
გამოეგზავნა და შემოეთვალა:

— არა ჟამი არის ღვთისა და გამოსვენებისა, ვიცი, განა წესი
არის ჩემი: ხვალე ომი არის შენი და ჩემიო.

გაიხარნა ბადრი იამანის ძემან და პასუხი შეუთვალა:

— მოღმა ვერას გეტყოდი, სტუმარი ვიყავ, განა, რადგან თქვენ
მიბრძანებთ, დია, ღმერთო, წინაშე ვარო.

დილასა შეეკაზმა შავი ჭაბუკი, გარდაჟდა მისსა შავსა ცხენსა
და გამოვიდა. თავმან თქვენმან, თუცა გენახა, მოგეწონებოდა. შე-

ეკაზმა ბადრი იამანის ძე და მისსა თეთრსა ტაიჭსა შეჯდა. ორ კაცად, თავმან თქვენმან, კმა იყვნეს.

შემოუვლეს ნავარდი ერთმანერთს და შეიბნეს. სრმალთა მათთა ჭეხა ჰგვანდა ცისა ჭეხასა. იბრძოლეს დიდი ხანი. გარდააღწეს ოროლი სრმალი ერთმანერთსა. ბოლოსა ჟამსა გაწყრა ბადრი. გაიყვანა ცხენი, შემოიქცა და შემოჰკრა სრმალი მხარსა მარჯვენასა და მარცხენასა თეძოსა დაასო, ჩამოაგდო და მოკლა.

იმა შავისა ჭაბუკისა ლაშქარნი მოღმართ გვიჭვრეტდეს. ვითა იგი მკვდარი ნახეს, შემოგვიტევეს ცხენი და შევიბნენით. ბადრი იამანის ძისა არა საკვირველი იყო, მაგრა თუცა გენახა ინდო ჭაბუკი, მოგეწონებოდა. გავაქციენით.

მერმე გარდახდა ბადრი იამანის ძე და შავისა ჭაბუკისა კარავსა შევიდა. მან მწითურმან ჭაბუკმან მოახსენა ბადრი იამანის ძესა:

— კურთხეულ არს-მცა მარჯვენა შენი, რომელ არა არის პირსა ყოვლისა ქვეყანისასა ჭაბუკი შენებრი. თავმან შენმან, ამის შავისა ჭაბუკისა ხელითა თორმეტი ბუმბერაზი მომკვდარან, დია კარგები, და არ გვეგონა, თუცა მისდა ჭაბუკი ჯობნილიყო. აწ გზა არის ძნელი, განა შენ ვითარი ჭაბუკი ხარ, ყველა ადვილია შენგანო.

დავყავით მუნ კვირა ერთი და პყრობილნი გამოუშვენით. მოგვხვდა კაცი ვინმე, რომელსაც ერქვა უსიბ. გამოვიყვანეთ და ეგრე ჰრქვა:

— კურთხეულმცა არს მარჯვენა შენი და ჭაბუკობა შენი, რომელ აზღვევინე სისხლი ეგზომისა ჭაბუკისა შავსა ჭაბუკსა და მე მისხენ მისთა ხელთაგან. მე მუქაფა სხვა ვეღარა შემიძლია ამისგან კიდე, რომელ გზისა, რომლისადა დაგიმართებია, დია გამსახურო.

უბრძანა ბადრი იამანის ძემან:

— იცია გზა ყოლე?

უსიბ მოახსენა:

— ვიცოი.

გაეხარნეს ბადრი იამანის ძესა გზისა მეცნიერობა და დაუდვა იმედი უსიბსა. მაშინ წავედით და თქვა უსიბ:

— აქა წინა სამისა დღისა სავალსა მხეცთა შინა გვინდა სიარულიო.

ვიარეთ და აგვიჩნდა ქვეყანა უკაცური, ხევნარი და კლდიანო. თქვა უსიბ:

— აქათგან მხეცთა ქვეყანა არისო.

გამოჩნდეს ორნი ლომნი. მოვახსენე:

— მე მიბრძანე, დავხოცნე-მეთქი.

მიბრძანა:

— მიედო.

მივედ და დავხოცენ. მაღლი მიბრძანა და წავედით. რასლა მოვ-
თვალვიდე, გამოჩნდა მხეცი ერთი, რომელსა ცხვირსა რქა ედგა-
დიდი. გვიბრძანა ბადრი იამანის ძემან:

— ამაზედა მე მნახეთო.

მოახსენა უსიბ:

— მეფეო, ისი არა სათქვენო არის, ინდო ჭაბუკსა უბრძანეთ,
იმან და იმან გარდაიწყვიდონო.

გაიყვანა ცხენი ინდომან ჭაბუკმან და, თავმან თქვენმან, ვითა-
კატა, მოკლა.

თქვა უსიბ:

— არს, ღმერთო, გზა საჭირო და ძნელი, განა რომელი პატრო-
ნი ჩვენი არის და ყმა მისი ინდო, მათთანა ყველა ადვილი
არისო.

წავედით მუნით და ვლეთ დიდი ხანი. გამოჩნდა მინდორსა შიგან-
მხეცი პილოს ოღენი და აქენდა ორგნითვე თავი და გამოვიდოდა
პირისა მისისაგან ცეცხლი და საზაროდ კმა იყო.

მოახსენა:

— მეფეო, აჰა ისი, მაგრა საშენო არცა იგი არისო.

უბრძანა უსიბს:

— ჩემსა მზესა, ჩემსა თეთრსა ტაიჭსა შეჯე და წამოებულე და-
ნახო ნაკვეთიანობა ხრმლისა ჩემისა.

გაიცინა უსიბ და ეგრე თქვა:

— თუცა დია მალი არის, ყოლე არა შეეჯდებიო.

გაჯდა უსიბ თეთრსა ტაიჭსა და ეჩვენა მხეცსა. წაუდგა ბადრი-
იამანის ძე ჩალათა შიგან. შემოუტევა უსიბს მხეცმან და გაექცა
მხეცსა უსიბ და ვითა დაესწორა, იყივლა:

— ჟამი არს, მეფეო, მიშველეო!

გამოვიდა, შეუტევა, დაჰკრა ხრმალი ზურგსა და მიწასა შიგან
გამოავლო.

იყივლა უსიბ:

— კურთხეულმცა არს მარჯვენა შენი არს, ღმერთო, ძნელი გზა-
ესე, მაგრა გაგვიადვილებს პატრონი ჩვენიო.

წავედით და მუნით ვლეთ ორი დღე. სხვა კაცი ვინმე წამოდგა-
ქედსა ზედა, ჩამოგვყივლა:

— მოდით, მოისწრაფეთო!

და ერთი გველი ხელთა ჰქონდა და ერთი წელთა ერტყა. ხელთა-
რომელი ჰქონდა, შემოგვტყორცა და წავიდა.

ჩვენ წავედით და ვლეთ ცოტა ხანი სხვა. მას ქედსა ზედა წავადე-

გით და ჩავსედენით. ორნი ვეშაპნი წვეს დიდნი — ერთი შავი და ერთი თეთრი. თქვა ბადრი იამანის ძემან:

— შავი მე და თეთრი თქვენ სამთავე.

მაშინ უსიბ მოახსენა:

— ჩემი კერძი თქვენდავე მომიხსენებიაო.

აიხვნა ხიშტნი და შეუტევა ცხენი შავსა ვეშაპსა ბადრი იამანის ძემან და თეთრსა — ინდომან ჭაბუკმან. შავმან ვეშაპმან შეუტევა ბადრი იამანის ძესა ჩასანთქმელად. გაგულისდა ბადრი, ჰკრნა ხიშტნი პირსა და ერთსა მხარსა მიწასა შიგან ჩაასვნა. ინდოსა ჭაბუკსა შეუტევა თეთრმან ვეშაპმან და ჩანთქა ვირე წელთამდის და გაიქცა. შეხედნა ბადრი იამანის ძემან, მიეწივა, ხრმალი ჰკრა და მოკლა ვეშაპი.

ეგრე უბრძანა:

— ძმაო, ასრევე შენ მიშველე, რა დამეჭირვოსო.

მაშინ თქვა ინდომან ჭაბუკმან:

— მადლი ღმერთსა, რომელ შენ ეგეთი ჭაბუკი დაგბადაო.

გავიარეთ მხეცთა ქვეყანა და იყო სამი ათასი დარჩეული აბაში მცველი. გზათა დგეს შეკაზმულნი და მიგველოდეს. ვითა გავჩნდით, შემოგვიტევეს ცხენი და ღმერთმან ორგულთა თქვენთა მისცეს, ვითა გავზადენით და დავხოცენით.

წავედით და იყო ზღვისა პირსა ქალაქი ერთი ცოტა, შვენიერი. კარგნი კაცი ქალაქისანი გამოგვეგებნეს წინა ძღვენითა და ყოველი ერი ქებასა შეასხმიდეს. დავყავით მას ქალაქსა შინა სამი დღე, განვისვენეთ და მივედით ზღვისა პირსა.

თქვა უსიბ:

— აქა ვითა ვართ, დღე ერთი ნავითა მოვლენ ლაშქარნი, რომელ არცა რიცხვი იყოს და არცა შეგება. არს მათთან ერთი კაცი მწითლური, დიდი, და ყოველსა ლაშქარსა ზედა თავადი არს. და მათ ლაშქართა აბჯარი ჩვენსა გაჰკვეთს და ჩვენი მათ ვერა გაჰკვეთს. თუ იგი თავადი კაცი მოვკლათ, ყველა განქარდების, თუ არა, სხვა დონე არა არსო.

ვლეთ ერთი დღე სხვა. ვითა თქვა უსიბ, მოვიდა ლაშქარი აურაცხელი ნავითა. გვესროდეს და შეგვაჭირვებდეს. მაშინ გვიყივლა ბადრი იამანის ძემან:

— ჩაიმაღენით ნავსა შიგანო!

ჩაიმაღლენით ჩვენ. მოვიდა იგი მწითლური კაცი და თვით თაკადო, ყიოდა:

— იხვეწენითო!

რა მოგვეახლა, ახლტა ბადრი იამანის ძე და მისსა ნავსა შიგან ჩახლტა. დაჰკრა ხრმალი მას თავადსა მწითურსა და მოკლა.

გავიარეთ ზღვა და მივედით მას კუნძულსა, სადა იყო ზღვათა მეფისა ქვეყანა. მისი იყო ზღვასა შიგა კუნძულსა ოცი ათასი სოფელი. ვნახეთ ქვეყანა, რომელ არა ნახულა კაცისა თვალთაგან ეგეთი. მოეწონა ბადრი იამანის ძესა. ვიარეთ სამი დღე და მოახსენა უსიბ:

— აქა ტალა გვიჯობსო.

დამაყენეს მე. თავის ქება არა ხამს, განა არა უბადოდ ვიყავ. დილასა ნახა მეფემან — დია კაცი მეხოცა და ცხენი. დამიმადლა.

ვიარეთ იგი დღე. მიმწუხრდა.

თქვა უსიბ:

— აქა ტალა გვინდაო.

დადგა თვით უსიბ და დიდი ომი გარდაიხადა. მაღლი უბრძანა ბადრი.

ვლეთ სამი დღე და მოახსენა უსიბ:

— აქა კარგი ტალა გვინდაო.

უბრძანა ინდოსა ჭაბუკსა:

— ამას ღამე შენდა არის ტალაო.

დადგა ინდო და ორი ეგზომი ლაშქარი მოვიდა და განაღამცა დაეხოცნა.

და ვლეთ დღე მეოთხე. ხენი იყვნეს შევნიერნი და წყარო გამოდიოდა ძირსა მათსა.

მეფემან ბრძანა:

— ამას ღამე ჩვენი სადგომი აქა არისო.

და დავედგით მუნ. ღვინოსა ვსვემდით. აივსო ჭიქა ღვინითა და უსიბ მოახსენა მეფესა:

— ლომო ლომთაო, ესე ბრძანე და ამას ღამე ტალა შენდა არისო.

გამოულო მეფემან, შესვა და ეგრე უბრძანა:

— დია თურე საჭირო არის! ჩემსა მზესა, გულოვნად დაიძინეთო. ვითა შეღამდა, გაუღდა თეთრსა ტაიჭსა და წავიდა. შეხედნა ინდომან ჭაბუკმან და ეგრე თქვა:

— ვის მისსა ამხანაგსა ეშინიან, ფუ იმასო!

დადგა ტალასა მას ღამესა. არცა გვესმა ხმა და არცა ჟღავილი. ოდეს დილასა ვნახეთ, რომელ ჩვენ ყველასა გვეხოცა, სამი ეგზომი მარტოსა დაეხოცა.

უსიბ თქვა:

— აღარა არის გზა საჭირო, მიწურვილვართ ქალაქსა.

ვლეთ სამი დღე სხვა და მივედით ქალაქისა კართა. ვნახეთ ქა-

ლაქი დიდი და შვენიერი. დავდეგით ქალაქისა კართა. მოეგზავნენ ზღვათა მეფესა კაცნი და შემოეთვალა:

ვაშად მოხვედ, ბადრი იამანის ძეო, ჭაბუკობა შენი მესმის და მიხარის.

გამოეცა კარავი და დაგვიდგეს. და გამოგზავნა სანუკვარი და გავისვენეთ მას დღესა. მეორესა დღესა და მესამესა მოვიდეს მოქალაქენი, ნახეს და მოეწონათ პატრონი ჩვენი, რომელ არა იყო სწორი მისი სიშვენიერითა და ჭაბუკობითა. გვეგონა, აღარა არის საჭირო ჩვენიო.

გამოგზავნა კაცი ზღვათა მეფისა და შემოეთვალა:

— შვილო ბადრი, დიდი ჭირი გინახავს ზღვათა ზედა, გზათა შიგან და დიდნი თმნი გარდაგისდიან, რომელ არავის უქმნიან ნაქმარნი ეგეთნი. მე სიძე ეგეთი ჭაბუკი მინდა. აწ გაასრულე ჭაბუკობა შენი. კაცნი არიან სამნი ჩემნი და შეები. თუ დააჯერნე იგინი, მაშინლა ხარ სიძე ჩემი.

მოახსენა პასუხი ბადრი იამანის ძემან:

— მე ჭაბუკობისა ძებნად წამოსრული ვარ სახლით ჩემითა. აწ თუ ათასიმცა გყავს, ვირე არ შევებმით, თუცა შენ შემრთვიდე, მე არცა ეგრე შევირთო.

წავიდა უსიბ ქალაქსა და მოვიდა და ეგრე თქვა:

— მიცნიან რანიცა კაცნი არიან: ერთსა აბაში ჰქვიან და ერთსა — მოკლე ჭაბუკი სიდიდისათვის. და ერთისა არა ვიცი, მაგრა აქებენ და ამას იტყვიან — მათ სამთა თმი არ ეგების კაცისაგანო.

გამოეცა ზღვათა მეფესა შესამოსელი და შემოეთვალა:

— ხვალე შენი და აბაშისა თმი არისო.

გაიხარნა ბადრი იამანის ძემან.

ქალაქსა ზედან ციხე იყო მაღალი. დილას გამოვიდა მეფე და დაჯდა. დაისვა გვერდით ასული მისი და ცოლი და დაისხნა დიდებულნი მისნი. წამოდგა ყოველი კაცი ხედვად: რომელნიმე ზღუდეთა, რომელნიმე უბანთა, რომელთამე კარნი გამოახვნეს და დადგეს ხედვად.

გამოვიდა აბაში და წამოადგეს ზედა მებუკე-მედაბდაბენი, ვლნეს, სცემდეს და იყო ზმა. შეეკაზმა ბადრი იამანის ძე და გამოვიდა.

შეუტევეს ერთმანერთსა. გარდახდა თმი დიდი დილითგან ვიდრე ცხრა ჟამამდე. მერმე უყივლა ინდომან ჭაბუკმან:

— პირველად შეხედენ შენსა მზესა და, შენმან მზემან, არა შენებურად გხედავო.

მაშინ გაიყვანა ცხენი ბადრი იამანის ძემან, შემოიქცა და შეუტივა. ჰკრა ჩაბალახსა ზედა ხრმალი და გულამდისინ ჩაჰკვეთა და

მოკლა. იზრიალა ყოველმან დაბადებულმან და ქება შეასხეს ბადრი იამანის ძესა.

მეფემან რა ნახა აბაში მოკლული, ადგა, მუხლსა ხელნი დაიკრნა და შევიდა სახლსა, გამოსცა შესამოსელი და მოულოცა ომი. თქვა ყოველმან ერმან:

— არა არს პირსა ყოვლისა ქვეყანისასა ჭაბუკი ბადრი იამანის ძისებრიო.

გამოხდეს დღენი. მიმწუხრად ნადიმად ჯდა ზღვათა მეფე. გამოცა შესამოსელი, ღვინო და ხილი და შემოეთვალა:

— კარგი იყავ, მომეწონე და აწ შენი და მოკლისა ჭაბუკისა ომი არსო.

გაეხარნეს ბადრი იამანის ძესა და პასუხი შეუთვალა:

— მე დიდად ვისწრაფი და ორნივ ერთად შემომეპნენო.

დილასა გამოვიდა მეფე და დაჯდა მასვე ადგილსა. ლაისხნა დიდებულნი და დაიდვა ნადიმი. ეგრევე ზღუდეთა ზედა წამოდგეს ყოველნი კაცნი და სცემდეს ბუკსა და დაბდაბსა. და ეგრევე ზმა იყო ქალაქსა შინა.

გამოვიდა მოკლე ჭაბუკი. ეგზომ დიდი იყო, რომელ ნიშანი არა მიეცემის. გაჯდა იამანის ძე ცხენსა და გავიდა. შეუზახნეს. გავიდეს ყოველი ერი ჭვრეტად.

შეიბნეს. ესერე არა ჰგვანდა პირველსა ომსა, ვითამცა ცოტანი ყმანი ყოფილიყვნეს. იყო ომი დილითგან მწუხრამდე. გაჭირდა ომი. მოკლისა ჭაბუკისა ყმამან შემოუტივა ცხენი, თუმცა ხრმალი იამანის ძესა ჰკრა. ნახა ინდომან ჭაბუკმან, შემოუტივა მას ყმასა, ჩაბალახსა ზედა ხრმალი ჰკრა და მოკლა. ეგრე უთხრა:

— მიეშვი, ძმაო, იმათ გარდაიწყვიტონო.

ვითა ნახა მოქნეული ინდოსა ჭაბუკისა ბადრი იამანის ძემან, ფიცხლივ ცხენი გაიყვანა, შემოიქცა და შემოუტივა და იყვილა:

— აწ მნახე, ინდო ჭაბუკო!

ჰკრა ხრმალი ჩაბალახსა ზედა და წინას ტახტასა უნაგირისასა დაასვა. მაშინ იყივლეს მოქალაქეთა და თქვეს:

— კურთხეულმცა არს მარჯვენა შენი და ჭაბუკობა შენით!

გარდაყრიდეს თავსა დრამასა, დრაჰკანსა და თვალ-მარგალიტსა. გარდახდა უსიბ და დაიწყო უბეთა ჩაყრა და ეგრე თქვა:

— ისი ცოლსა შეირთავს, ჩვენ დრაჰკანსა, დრამასა და თვალსა რად არ ავკრეფთო?

მაშინ დაიცა მეფემან მუხლსა ხელი და შეღმართ წავიდა და ეგრე თქვა:

— ვინ მოვიდა, რომელმან ამომიწყვიდნა ლაშქარნი და ამომი-
ხოცნა ბუმბერაზნიო!

მერმე გამოეგზავნნა კაცნი და გამოეცა შესამოსელი და მოელო-
ცა ომი.

მოიყვანნა მეფემან ზღვათამან დიდებულნი და დაჯდა. მიუგ-
ზავნნა ასულსა მისსა კაცნი:

— შვილო, მე დაბერებულვარ და შენ ხარ შვილი ჩემი მკვიდრი
და ესეთსა ქმარსა ვეძებდი შენთვის, რომელმცა არავინ იყო დამარ-
თებითი მისი. აწ, შვილო, აღარ ვაბრძოლოთ, იმას კაცსა კმაა, რო-
მელ ომნი გარდაუხდიან და ნაქმარნი უქმნიან. ამისი ერთისა ჩვე-
ნისა ყმისა ომი არა ეგების კაცისაგან და შეიერთე ისი კაცი ქმრადო.

მაშინ გამოსცა პასუხი მოკლე, ვითა:

— მე ეგეთი ქმარი არ მინდა, რომელ ეგრე ვგონებდე, თუ მისი
დამართებითი კაცი არის და ანუ უკეთესი ქვეყანასა ზედაო. აწ შეა-
ბით ისი მესამეცა და, თუ აჯობოსლა, დავმორჩილდე ბრძანებასა
თქვენსა.

დაუმძიმდა მეფესა და დიდებულთა, განა ღონე არა იყო. გამოეგ-
ზავნა კაცი ზღვათა მეფესა და გამოეცა შესამოსელი და შემოეთ-
ვალა:

— ღმერთმან იცის, არა ჩემგან არის, განა თვით გაიგონე ვისგან
არის. აწ თვით შენი და აზარმანიკისა ომი არის. აჯობო — სიძე ხარ
ჩემიო.

ბადრი იამანის ძემან გასცა პასუხი:

— ვიცი, მეფეო, რომელ ეგე კაცნი მოგწყინებოდეს და დამახო-
ცინენ, და ეგე კაცი უფრო მოგწყინებოდის, და მართალ ხარ —
უსარგებლონი კაცნი იყვნეს. აწ გიბრძანებია, დია, ღმერთო, შე-
ვიბნეთ. თუცა არ გებრძანა, მე უომრად არცა ეგრე გაუშ-
ვებდი.

დილასა გამოვიდა მუნვე ზღვათა მეფე და დაჯდა მასვე ადგილსა.
გვერცა დაუჯდა დედოფალი, დაისვენს შუა ასული და მათ გარე
დაისხნეს დიდებულნი. და ემოსა ქალსა ძოწეული ოქრო-ქსოვილი
და ვთქვი — თუცა არა ხორციელია, მზე არისო. წამოდგა ზედა ყო-
ველი ქალაქი და დიდი და მცირე ტიროდეს ბადრი იამანის ძი-
სათვის.

შეეკაზმა ბადრი იამანის ძე და გავიდა. აზარმანიკ გვიანად გამო-
ვიდა. მაშინ, ვითა გამოვიდა აზარმანიკი, ექენნეს დიდებულნი ზღვა-
თა მეფესა და მისსა ასულსა:

— ნუ ვაბრძოლებთ, თვარა მოვაკლვევინებთ იმას კაცსა სასიძო-
სა თქვენსა. — და ვერა პირი უბოვეს. მოვიდეს დიდებულნი და ექენ-

ნეს აზარმანიკს: — ნუ გახვალ. — მან გაიწყო გული, იკრა მათრახი, წამოაძგერა დიდებულთა ცხენი და დასცნა.

გამოვიდა. ოდეს ვნახეთ, არათ ჰგვანდეს იგი წინანი. და მოეგზავნა ათი წყრთა რკინის არგანი და ეთქვა:

— ესეთსავე მე ავიღებ და დღეს ამით შევიბნეთო.

აილო ბადრი იამანის ძემან და ხელს იმარჯვებდა. შემოუვლეს ნავარდი ერთმანერთსა და შეიბნეს. დილითგან ვიდრე მწუხრამდის ომი იყო და ვერა აჯობა ერთმანცა. შეიქცა აზარმანიკ და შევიდა ქალაქად. ბადრი იამანის ძე თავისსა სადგომსა ჩამოხდა.

მერმე მოახსენეს დიდებულთა ყოველთა ზღვათა მეფესა, ვითა:

— არავინ არის დამართებითი მის კაცისა. და გიბრძოლებია აზარმანიკ და ისი, და ვერა გარდაუწყვეტია. ნულარა აბრძოლებთო.

სწადდა მეფესაცა, განა ვერა ქმნა რა თავისსა ასულსა თანა.

მას ღამესა ნადიმად ვსხედით. იყივლა ვინმე, უხმო უსიბს და გავიდა. დაყო დიდი ხანი და შემოვიდა. ეგრე მოახსენა:

— თუ არას მიბოძებ, არ ვიტყვიო.

უბრძანა:

— ჩემსა მზესა, თქვიო.

მოახსენა:

— შენთანა საცოლესა შენსა ცხენი გამოუგზავნია.

ეგზომ გაეხარნეს, ვითამცა ყოველი ქვეყანა მისცემოდა. აწვივს იგი კაცი და შემოვიდა შინა. ცხენი შემოიყვანეს. საკრამანგისა ფლასი ზედა ეხურა. თვალსა კაცისასა ეგეთი არა უნახავს. და ეგრე შემოეთვალა:

— თეთრი ტაიჭი შენი მაშვრალი არის და ნაომარი, აწ ამითი შეები აზარმანიკსაო.

მადლი გარდაიხადა და შეუთვალა:

— ეგრე გიბრძანებია, თუ — გუშინ ავად გამეჩვენე და დღეს ამით უკეთ გამეჩვენეთ. სიკვდილი გინდა შენ და შენსა მამასა აზარმანიკისა და მო-ცა-ვკლა, სხვა რაღა გინდა?

დილასა მიუგზავნა კაცი ზღვათა მეფესა ბადრი იამანის ძემან და ესე შეუთვალა:

— აწე გამოგზავნე აზარმანიკი, გუშინდელი ომი ლაღობა იყო. სატკივართა ადგილთა პოლოტიკნი რკინანი დაიკიდნენ და მეცა აგრე ვიქმ და გარდავსწყვეტოთო.

გაუკვირდა მეფესა და ყოველსა კაცსა სისწრაფე ბადრი იამანის ძისა ომისათვის და გამოსცა პასუხი:

— ხვალისად მზამცა ხარ?

მას ღამესა ნადიმად ვსხედით. მოვიდა იგივე კაცი. გაიყვანა უსიბ. შემოვიდა და ეგრე მოახსენა, ვითა:

— იგივე კაცი არისო. საცოლესა შენსა ხრმალი გამოუგზავნია და ეგრე შემოუთვლია — ხვალე შენი და აზარმანიკის ომი არის და გარდაწყვეტა გითქვამსო. აწ ესე ხრმალი წელთა შეიბი და ამით შეები.

მაშ, ღმერთო, ხრმალად კმა იყო.

მადლი მოახსენა და ეგრე შეუთვალა:

— თუ ავი ქმარი გესვა, ხვალე მნახეთ.

დილა რა გათენდა, გამოვიდა ზღვათა მეფე, დაჯდეს და შუაში დაისვენს ასული. და ეცვა მას მზესა ელვარე რამე. ვფიცავ ღმერთსა ცხოველსა, რომელ მზე მისდა არა ჯობნილა. ეგრევე დასხდეს დიდებულნი და წამოდგა ყოველი ქალაქი ხედვად. სცემდეს ბუკსა და დაბდაბსა და ტიროდეს ყოველნი, მით რომელ ეგონა ყველასა ჯობნა აზარმანიკისი.

როგორადაც გამოვიდა აზარმანიკ შეკაზმული და ეკიდნეს რკინანი სატკივართა ადგილთა და ცხენსაცა. თავმან თქვენმან, საზაროდ კმა იყო. ეგრევე გავიდა ბადრი იამანის ძე. ესე იყო წესი მისი, რომელ სამნი ხრმალნი დაიკიდნის და მასცა სამნი ეკიდნეს.

შემოუვლეს ნავარდი ერთმანერთსა და შეიბნეს. თავმან თქვენმან, ამას არცა პირველი ომი ჰგვანდა და არც ვის სხვას ეგეთი ომი უნახავს. იყო დილითგან ვიდრე მწუხრამდის ომი და მათისა ომისაგან და ბუკისა და დაბდაბის ცემისგან ყურთა ხმა არ ჩავარდებოდა. გარდაალეწეს ოროლი ხრმალი ერთმანერთსა.

და უყვილა უსიბ ბადრი იამანის ძესა:

— პირველად შეხედენ შენსა მზესა და მერმე მისეული ხრმალი რად დაგავიწყდოდ?

ამაზედან გაიყვანა ცხენი ბადრი იამანის ძემან, იყვილა ფიცხლად და თქვა:

— აწ ნახე ბადრი იამანის ძის ხრმლისა ნაკვეთიანობაო!

და შემოუტივა. და შე-თურე-ეშინა აზარმანიკს და გაექცა. და მიეწია ბადრი იამანის ძე, ხრმალი ზურგსა გადაჰკრა და მუცლისა ტყავმანდა დაიჭირა. და მოკლა აზარმანიკი.

მაშინ ახლტა მეფე, ხელნი შეიტყველნა, გაიცინა. და შეიქმნა სიხარული დიდი ქალაქთა შინა და ყოველნი ქებასა შეასხმიდეს ბადრი იამანის ძესა. ყოველმან ქალაქმან ძღვენი მთართვეს მეფესა და დედოფალსა და სიხარული დიდი შეიქმნა. გამოვიდეს და თაყვანისცეს ბადრი იამანის ძესა. გვიხმეს და წავედით.

ჩამოეგებნეს მეფე და დედოფალი წინა და მასვე დღესა ქორწილი ქმნეს. და დასხდეს ცოლი და ქმარი ერთგან. და ამას იტყოდეს: — ერთი ყმა და ერთი ქალი ამათდა, ღმერთო, არა ჯობნილაო. და მოსცა ყოველი ქალაქი და საჭურჭლე ასი და ერთი თვით დაიჭირა.

დაყვავით სამი თვე მას ეგეთსა სიხარულსა შინა და განსვენებასა. მერმე გაგზავნა ზღვათა მეფემან კაცი და უხმო ყოველსა ლაშქარსა და საბრძანებელსა თვისსა. და მოვიდა ლაშქარი ურიცხვი, ორი ათასი მხედარი შეკაზმული. და მოიღო ყოველმან ძღვენი, რომელ ეყოფოდა მეფესა ერთსა საჭურჭლედ. და მოიხადა გვირგვინი და დაადგა ბადრი იამანის ძესა. და ყოველმან კაცმან ძღვენი მოართვეს მეფეს და დედოფალს. და მიუთვალნა ყოველნი საჭურჭლენი და დალოცეს მეფედ ბადრი. მოიხადა გვირგვინი ბადრი იამანის ძემან და დაადგა თავსა მეფესავე და მოახსენა:

— ღმერთმან ათას წელს გაცოცხლოს ნებასა თქვენსა ზედა! მეფობა თქვენი და გვირგვინი თქვენვე დაიდგით. სიცოცხლე და სიხარული ჩემი მანამდის არის, ვირე ნებასა თქვენსა ზედა ხართო.

დაიმადლა ზღვათა მეფემან.

მერმე თქვა ბადრი იამანის ძემან:

— მეფე ვარ დიდი და ჭაბუკობისა მძებნელი ვიყავ და ვცან ძალი ჭაბუკობისა ჩემისა და სახლმან ჩემმან და მამულმან ჩემმან არა იცისო.

ამისთვის შექმნა დაღრეჯა. სხდეს ნადიმად ზღვათა მეფე და ბადრი იამანის ძე. და ჰკითხა ზღვათა მეფემან იამანის ძესა, ვითა:

— რად დაგიღრეჯიანო?

მან არა უთხრა.

კვლა ჰკითხა:

— ნუთუ მამულსა და სახლსა წასლვა გწადიან? აწ წაედ, ოდეს გწადდეს, მუნ იყავ, ოდეს გწადდეს, აქა იყავ. აწ მეფე ხარ ყოველთა მეფეთაო.

ბადრისა გაეხარნეს. და თქვა უსიბ:

— ამის სახლისა დაგდება და მაგისას წასლვა არს, ღმერთო, საკვირველიო!

გაიცივნა მეფემან და თქვა:

— ჩემსა მზესა, ავი სახლი არს ბადრისაო?

უსიბ მოახსენა:

— უბადო, ღმერთო, არსო.

ბადრი იამანის ძემან მოახსენა:

— პატიმრობისაგან გამოვიყვანე, ყოლ-ყოლ არა იცის, რას ზრახავს.

მერმე პრქვა ზღვათა მეფემან:

— შეეკაზმე, წაედ და წაიტანე შენი ცოლი შენ თანა. და საჭურჭლეთა ნუ მიჰყოფ ხელსა, მე ჩემითა კაცითა გამოგიგზავნიო.

მოსცა ზღვათა მეფემან კერული და უკერავი, დრაჰკანი, თვალი და მარგალიტი ასი აქლემი და ათასი ჯორი. და წამოიტანა თანა ლაშქარი ასი ათასი მხედარი და წამოვედით. გამოვიარეთ ზღვა. და მისსა პირსა იყო ქალაქი შვენიერი. დავდეგით მუნ. არქვა უსიბ ინდოსა ჭაბუკსა:

— აქა დგომა არა კარგი არისო.

განა ვერა ჰკადრებდეს, თუ — შიში არის და ნუ დასდგებითო.

ლაშქარნი დაყარნა. დადგა კიდე ინდო ჭაბუკი. უსიბ, მე და დედოფალი ერთსა მილიონსა კიდე დავდეგით ლაშქართაგან. არქვა უსიბ ინდოსა ჭაბუკსა:

— აქა დევთა ქვეყანა არის, დიდი სიფრთხილე გვინდაო.

ჩვენ ბადრის ვერა მოვახსენეთ.

შუალამისა ჟამსა მოვიდა ბაყბაყ დევი, მძინარე ბადრი იამანის ძე შეიპყრა, წაიყვანა. დილასა შეიქმნა ლაშქართა შიგან ძებნა. გზა და კვალი ვერა გავიგეთ. წავიდა კვალსა ინდო ჭაბუკი და იგიცა წახდა.

შევიქეცით გარე და დედოფალი წავიყვანეთ და ზღვათა მეფესა შინა მივგვარეთ. შეიქმნა ტირილი და თქვა:

— ნეტარ რა არს ღონე, რომელმცა ვიხსენით იგი?

გავგზავნა ლაშქარნი, განა ვერა შევიდიან, დახოცნიან და გამოაქცივიან. მათ ქვეყანათა ლაშქართაგან შესლვა უღონო იყო.

თქვა მეფემან:

— მომიგონებია ღონე!

ჰკითხეს დიდებულთა:

— გვიბრძანეო.

ბრძანა:

— გავგზავნოთ კაცი ნოსარ ნისრელსა თანა, რომელსა მოეწერა — მოვალ და ასულსა შენსა შევირთავო. ნუთუმცა იგი იყო ღონე ჩვენი?

მაშინ თქვეს ყოველთა და აწვივეს. და გვიბრძანა უსიბსა და მე და გამოგვგზავნა ნოსარ ნისრელსა თანა და შეუთვალა ყოველი ყოფილი.

მივედით ნისარსა. და ნოსარ ჯდა წალკოტსა შიგან ნადიმად. და სხდეს დიდებულნი, იმღერდეს მგოსანნი. მივედით, თაყვანის ვეცით

და გვკითხა მიზეზი ჩვენისა შაოსნობისა. მოვახსენეთ ყოველი. მოიქცა და უთხრა ყმასა მისსა ალი დილამსა:

— გესმისო?

მოახსენა:

— მესმისო, ლომო, გვალე, ვიხსნათ ისი კაციო!

თავმან თქვენმან! მეორესავე დღესა წამოვედით. ყმა მისი ალი დილაში თანა წამოიტანა.

კ ა რ ი მ ე ს ა მ ე

ნოსარ ნისრელიისა ამბავი

წავედით და ვლეთ სამი დღე. ქალაქი იყო მისი უზღუდო. ცოტანი თათარნი მოსრულიყვნეს და ქალაქი მისი დაეწვათ და წარტყვენათ. დიაცი ვინმე შემოტიროდა გზა-გზა და იტყოდა:

— ჰოჲ, სადა ხარ, ნოსარ ნისრელო, რომელ ბილწთა კაცთა ქალაქი შენი ტყვექმნესო.

ესმა ნოსარს და ჰკითხა:

— ოდესო?

უთხრა:

— აწეო.

რა ჩაგხედენით, მინდორსა შიგან ჩავიდოდა ლაშქარი. გვიბრძანა:

— თვალი დამიგეთ, თუ პატრონისა თქვენისა ხსნა შემეძლოს, თვით ნახოთო!

გაჯდა შავსა ტაიჭსა და მიეწივა მარტო უკანა. თავმან თქვენმან, ეგეთი ომი არავის უნახავს. დახოცნა და გააქცივნა, რომელ რისხვა ღმრთისა მოაწივა.

უსიბ ეგრე მარქვა:

— გულმხიარულად იყავ, ისი კაცი პატრონსა ჩვენსა ადვილად იხსნისო.

შევასხით ქება და წამოვედით.

და გვკითხა ნოსარ:

— იცით გზაო?

უსიბ მოახსენა:

— ვიცითო, ერთი გზა უფრო შორი და მშვიდობისაა, ერთი ახლა და საჭირო. სითაც ბრძანოთ, მუნიტ წავიდეთო.

ბრძანა:

— უახლოესსა წავიდეთო.

და ვლეთ ოცისა დღისა სავალი. თუ მხეცი გარდაგვეკიდა და თუ ლაშქარი, ვხოცდით და მივიდოდით.

ლაშქარნი გარდაგვეკიდნეს დიდნი. მოახსენა ალი დილამმან:

— მე ვნახენ ისი ლაშქარნიო.

უბრძანა:

— ნახეო.

მივიდოდა, შემოუტივეს მათ ლაშქართა. თავმან თქვენმან, თუცა გენახა, მოგეწონებოდა. ჩვენ მოვახსენეთ ნოსარს:

— უშველთო?

გვიბრძანა:

— არად უნდა შველა, თუ იგილა ალი დილამი არსო.

დახოცნა და გააქცივნა, რომელ მისსა პატრონსა მის მეტი არა უქნია რა. მოვიდა და მადლი გარდაიხადა ნოსარ.

წავედით და ვლეთ სამი დღე. სხვა ქედი იყო არა დიდი. წამოადგნეს ზედა სამნი კაცნი, ლომთა ზედა სხდეს. ერთმან უთხრა მეორესა:

— ხედავ, უსიბსა ვინმე მოუცთუნებიან და მოჰყვანანო. — გვიჟკელეს ორპირვე: — წა-ველარ-გვიხვალთ, წამოისწრაფეთო!

გაჟდა ნოსარ ნისრელი შავსა ტიაჭსა და წავიდა. ჩვენ გვიბრძანა:

— აქა იყვენითო.

წავიდა, გარდაიარა ქედი იგი. დიდი ხანი გამოხდა და თქვა ალი დილამმან:

— წავიდეთ და ვნახოთ, თუ რა ქმნა ნოსარო.

ოდეს ზე გავედით, ცხენი იღვა და კაცი ურიცხვი დახოცილი და იგი სამნი კაცნი, რომელნი ლომთა ზედა სხდეს, მკვდარნი ისხნეს. ოდეს ვნახეთ, გზა და კვალი ნოსარისი ველარა გავიდეთ. ჩავცვივდით შეჭირვებასა შინა ძნელსა. გამოხდა პატარა ხანი, მოვიდა ნოსარ და კაცი ჰყვა შეპყრობილი. ოდეს მოიყვანა, საკვირველი კაცი იყო: თრი პირი ჰქონდა, ერთი შავი და ერთი — ვითა სისხლი. მით შავითა პირითა სპარსულად უბნობდა და წითლისა — ვერა გავიგონეთ რა, და ამას იხვეწებოდა:

— ნუ მომკლავთო! ყოველსა რჯულსა ღმერთი სწამს, ღმერთი შუამდგომლად მოგცე, რომელ დიდად გმსახუროთ.

უთხრა უსიბ:

— დასტურად მოგკლავთ, იცოდეთ.

შეშინდა იგი კაცი. ნოსარ ნისრელმან ეგრე უბრძანა:

— ნუ გეშინის, ძმაო, ისი კაცი ხუმარი არისო. აწ მომეც შუამდგომლად ღმერთი, რომელ არა მიტყუო, თვარ მიზამ ვერასო.

ფიცა მან კაცმან სახელი ღმრთისა და თქვა:

— აჰა, ორნი ფრინველნი არიან დიდნი უზომოდ და ღონე მათისა თმისა არა არისო.

უბრძანა ნოსარ:

— გვალე, წავიდეთ, მათთან ომი ადვილი არისო.

წავედით და მინდორსა გავდიოდით მე და უსიბ და ალი დილაში ერთგან. მარტო ნოსარ კიდე მოვიდოდა. მოფრინდა იგი ფრინველი და ჩვენ სამთავე ზედა მოვიდა.

იყივლა უსიბ:

— გვიშველე, ნოსარო!

მან ცხენი შემოუტევა და, ვიდრე გაესწრებოდა, ხრმალი ჰკრა და მოკლა, ვითა კატა. იყო საზომი მის ფრინველისა პილოს ოდენი. გაუკვირდა მას კაცსა ორ-პირსა და ეგრე თქვა:

— ნეტარ ჭაბუკი ამისებრი არის კაციო?

იგი ერთი ფრინველი შინა არ იყო. წავედით მუნითა და თქვა მან ორ-პირმან კაცმან:

— აქათგან ტალა გვინდაო.

დამაყენეს მე. მოვიდეს ლაშქარნი და მარტომან დავხოცენ.

წავედით მუნითაცა. მეორესა დღესა დააყენეს ტალად თვით უსიბ და კარგად იყო. უსიბისა ესე მოგახსენო: უსუსური იყო, თვარა გული კაცისა უკეთესი არ ეგებოდა.

მესამე დღესა თქვა მანვე კაცმან:

— აქა ტალა გვინდა კარგიო.

და დადგა ალი დილაში. და მოვიდა ორი მისოდენი ლაშქარი და იყო იგიცა, ვითა პხვდებოდა ჭაბუკობასა მისსა, — დახოცნა და გააქცივნა, რომელ რისხვა ღმრთისა დასცა.

წავედით მუნით და ვლეთ სამი დღე. სხვა აგვიჩნდა ციხე. იგი-თხა ნოსარ:

— ვისი არის ციხეთ?

მან კაცმან ორ-პირმან მოახსენა:

— ისი დევთა არის და იგი ლომთა ლომი ბადრი იქი შიგან არისო.

ლამოდა ნოსარ ნისრელი, რომელ — ვირე ისი არა გამოვიყვანო, სხვასა საქმესა არა დავებო.

თქვა მან ორ-პირმან კაცმან:

— აქა თვით შენ დადეგ ტალასაო.

დადგა ნოსარ ნისრელი. არქვა მან ორ-პირმან კაცმან:

— დაძინებასა ეკრძალო.

და იყო მას ღამესა, რომელ გვესმოდა ხმა ომისა ვირე ქათმისა ყივილამდის. მერმე დაწყნარდა ომი და თურე ეძინა ნოსარ ნისრელსა. მოვიდეს დევნი ორნი ძმანი — ბაყბაყ და ხაზარან, მოკვეთეს კალსა ოდენი მიწა და წაიყვანეს ნოსარ ნისრელი და წავიდეს. ზედა გათენდა. ვნახეთ: დახოცილი იყო ლაშქარი ურიცხვი და ველარა ვპოეთ ნოსარ ნისრელი. ჩავცვივდით ურვასა ძნელსა შინა. მაშინ წაუდგა კვალსა ალი დილაში და იგიცა წახდა მასვე გზასა. თქვა უსიბ:

— თუცა იგი ორ-პირი კაცი მოგვეკლა, აწმცა მშვიდობით ვართო. თქვა მან ორ-პირმან კაცმან:

— რა ვქმენ, ბაღას ქმარო?

აგინა უსიბს და წავიდა. უსიბ კვლავე თქვა:

— არა ვთქვი, თუ მან გვიყო ყველაო?

და ჩვენ წავედით და მივედით იამანსა ჭაბუკსა თანა და მან გამოგვგზავნა წინაშე შენსა და მოგახსენა:

— ამირან დარეჯანის ძეო, სახელითა ყოველთა უფროსო, მე ბერი კაცი ვარ და აღარა შემიძლია, თვარა, ვიმოწმებ ღმერთსა, რომელ ჭაბუკობისათვის არა ვისი მინდოდის ქენება. აწ ხელთა ჩემთა აღარა არის. ძე ჩემი ბადრი შეუპყრია დევთა. მისად ძებნად წავიდა იგი ლომი ნოსარ ნისრელი და იგიცა ცოდვითა ჩემთა დააპყრეს და ფათერაკად იგიცა შეიპყრეს. აწ შენლა ხარ მათი ღონე, რა დააჯეროს ღმერთმან ჭაბუკობასა შენსა, იგი ჰქმენითო.

მაშინ ბრძანა ამირან დარეჯანის ძემან:

— პირველად ესე იცოდე, რომელ წავალ დასტურად, განა მოვილოდინოთ აბან ქამანის ძე და მათ სხვათა ჭაბუკთა მოცდა ვყოთ, ანუ ჩვენ წავიდეთო?

მე ეგრე მოვახსენე:

— ცხოვნი უკუნისამდე, ამირან დარეჯანის ძეო, ვინაჲთგან წახვალ, სისწრაფე გვინდა, ნუთუ დახოცნენ და ველარა მივესწრნეთ.

ამირან დარეჯანის ძისა ამბავი

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო, ცხოვნდი უკუნისამდე! ადიდნეს ღმერთმან მოყვარენი თქვენნი და არცხვინნეს ორგულთა თქვენთა!

მასვე დღესა წავედით თვით ამირან დარეჯანის ძე, მე — სავარსიმის ძე და შაოსანი კაცი. მივედით იამანსა ჭაბუკსა თანა. გამოგვეგება წინა იამან ჭაბუკი, კაცი ბერი და შვენიერი, შეეტყობოდა, რომელ ყოფილიყო ლომი ჭაბუკი. ატირდა ძნელად და თქვა:

— მეტსა ვერას მოგახსენებ, რალა გინდა, ჰქმენ, ღონე შენ ხარ ჩვენიო.

მოახსენა ამირან დარეჯანის ძემან:

— მეტსა ვერას გიქადებ: ანუ მოგკვდები მათთანვე და ანუ ვიხსნე იგიიცა!

დავყავით მუნ დღე ერთი და ვითხოვეთ ყოლაუზი კაცი. მოგვეკარეს უსიბუე. წავედით და ვლეთ თორმეტი დღე და მივედით მას ადგილსა, სადა ბადრი იამანის ძე შეეპყრათ. მოახსენა უსიბუე:

— აჰა იგი ადგილი, სადა ძმა შენი ბადრი შეიპყრესო.

გარდახდა ამირან დარეჯანის ძე და ატირდა.

წავედით მუნით და ვლეთ სამი დღე სხვა.

მოგვეგება წინა იგივე ორ-პირი კაცი, თაყვანისცა ამირან დარეჯანის ძესა და მოახსენა:

— ფიცებულ ვიყავ ნოსარ ნისრელისა და არა გაუტეხ ფიცსა. თუ მას ვერა ვმსახურე, აწ, რადგან თქვენ მისდა ძებნად მიხვალთ, დამიც გული თქვენთან. რომელი შემეძლოს, აწ გმსახურო.

უსიბუე ეგრე უთხრა მას ორ-პირსა კაცსა:

— კვლა მოხვედ, ჩვენო კუროვ და მკვლელო?

უსიბუე გაუწყრა ამირან და მას კაცსა უბრძანა:

— კურთხეულმცა ხარ, ძმაო!

წაგვიძლვა იგი კაცი და წავედით.

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო!

ავგიზნდა ციხე მაღალი. იკითხა ამირან დარეჯანის ძემან:

— ვისი არის ის ციხეო?

მოახსენეს:

— დევთა არის და იგი ღომნი ალი დილაში და ინდო ჭაბუკი იქი შიგან არიან. ოდეს მათნი პატრონნი შეიპყრნეს დევთა, იგინი უკან მიეწივნეს, შეებნეს ფიცხლად და იგინიცა შეიპყრნეს გრძნებითა რაჲთმე და ამას ციხესა შიგან სსენანო.

დავდევით მას ღამესა მის ციხისა ძირსა. დილასა შეეკაზმა ამირან საქვეითოთა აბჯრითა, აიღო ფარი და შეუხდა ციხისა ძირსა. წამოდგეს ზედან ლაშქარნი და ესროდეს ქვათა. შეუხდა ზედა და შელეწნა ციხისა კარნი. შევიდა და დახოცნა და წაუღო ციხე და პოვნა მას ციხესა შიგან ორნივე — ალი დილაში და ინდო ჭაბუკი. და არა შეეძლო, თუცა თანა წამოეთანნეს, მეტად შეავებულ იყვნეს. და დაყარნა მუნვე და დააყენა მათ ზედა შაოსანი კაცი, დაბეჭდნა კარნი საჭურჭლისანი.

წავედით სამნი ჩვენ და მეოთხე იგი ორ-პირი კაცი. მივედით მას ადგილსა, სადა შეეპყრათ ნოსარ ნისრელი. და მუნ აჩნდა მოკვეთილი მიწა. გვიჩვენა ადგილი მან კაცმან:

— აჰა იგი ადგილი, სადა შეიპყრეს ნოსარ ნისრელიო.

წავედით მუნით და გვარქვა მან ორ-პირმან კაცმან:

— მე აღარა წამოვალ და არცა რა ვიცი. ესე ოდენ ვიცი, რომელ ამისა სამისა ღლისა სავალსა ტყე მოგხვდების, რომელ ყოველი საყოფელი არის მხეცთა და, რა იგი გაიაროთ, თქვენ თვით გაუფრთხილდით, მე აღარა ვიცი რაო.

უსიბ პრქვა მას კაცსა:

— აბა, თუ ეტიკი ხარ, ეგეთი ხამსო!

იქცა იგი კაცი. წავედით ჩვენ და მოგვხვდა ტყე იგი. ზენაარმან ღმრთისამან და თავმან თქვენმან, ხუთასი ღომი და ვეფხვი მოვკალით.

გავიარეთ ტყე იგი და მოგვხვდა წყალი დიდი. იყო ნავი და იყვნეს მენავენი. რა გვნახეს, თაყვანი გვცეს და გვკითხეს:

— მოდარბაზენი ხართო?

ვთქვით, თუ — მოდარბაზენი.

— აბა. ბრძანეთ და ჩამოსხედითო.

ჩავსხედით და, ვითა შუა შევედით, წაგვიხდეს მენავენი და ნავი. ჩვენ დავრჩით წყალთა შიგან. მერმე ამირან დარეჯანის ძემან ერთსა ღლიასა მე შემომიგდო, ერთსა — უსიბ და ცურვით იმიერით გავკიტანა. ეგრე გვიბრძანა:

— ღმერთო, დიდისა ფათერაკისაგან დავრჩითო!

წავედით მუნით და იყო დიდი კლდე. გამოვიდა მის კლდისაგან კაცი დიდი წითლოსანი და თქვა:

— ვაშად მოხვედ, ამირან დარეჯანის ძეო. — აიყვანა ამირან და ნებსა ზედა დაისვა და უბრძანა: — ვაგლახ, რა ცოტა ხარ, განა ვინ ხარო?

უსიბ მოახსენა:

— ეგე, ღმერთო, არავინ არს, კაცისა ყველასი უარესი არისო.

მან დიდომან ეგრე თქვა:

— ყოველი რიალი შენ ჰქმენ, უსიბ, და შეაპყრობინენ იგი ლომ-ნი და აწ ესე მიგყავსო?

უსიბ უთხრა:

— უბედურო, რა საწყალი და ავი კაცი ხარ! თვარა მე რა უნდა ვიყო?

უბრძანა დარეჯანის ძემან:

— მითხარ, ძმაო, რა ხარო?

მან მოახსენა:

— დიდოთ მეფე ვიყავ, დევთა გამომადეს და ლაშქარნი დამი-ხოცნეს და მე მარტო დარჩომილვარ.

უსიბ უთხრა:

— რადგან ეგზომ საწყალი და მეფობისა მაყინებული იყავ, ნე-ტამც არც შენ დარჩომილიყავო.

მოახსენა დიდომან:

— აწ სადა წახვალ? სარგებელი შემიძლია, თუ კარგი ჭაბუკი ხარ, და თუ რა გმსახურო, აღმითქვი, რომელ მამული ჩემი მომცე.

უბრძანა ამირან:

— ზენაარმან ღმრთისამან, მოგცეო.

წამოვიდა დიდოთ მეფე და წავედით ჩვენ. და იყო კლდოვანი ადგილი და ხევი ღრმა. იყო მას ხევსა შინა მაღალი მოხვეწილი კლდე. გამოვიდა მის კლდისა თავსა გველი საშინელი და იწყო კაჭ-რობად. მოვიდოდა ყოვლისა ქვეყანისა გველი. ეხოცდით და მოგვე-წყინა ხოცა და არა მოჰხდა ლევა მათი. მერმე ამირან დარეჯანის ძემან ამოიღო მშვილდი, გარდაუცვა და შესტყორცა ისარი-ბოძალი და წარჰკვეთა თავი მას გველსა, რომელი ჯდა კლდისა თავსა, და გარდაწყდა გველისა მოდენა. გამოვიდა მას ადგილსა კაცი და ეგრე იყივლა:

— თუ ამა გველისა მოკლვა კარგა გექმნასო, აწ სცანთო.

გამოვიდა სხვა კაცი და ჰკითხა:

— იმა კაცთა მოკლეს ჩვენი გველიო?

ჩამოხდეს ორნივე, გაახვნეს კარნი მის კლდისანი და გამოვიდეს სამნი ვეშაპნი საშინელნი — ერთი შავი, ერთი თეთრი და ერთი წი-თელი.

თქვა ამირან დარეჯანის ძემან:

— შავი მე, თეთრი შენ, სავარსიმის ძეო, და წითელი — უსიბზ.
მოახსენა უსიბზ:

— ჩემი წილიცა შენადვე მომიხსენებიაო.

შემოუტივეს ვეშაბთა და ჩვენცა მათ შეუტივეთ. წითელი მოვიდა, ჰკრა ხრმალი ამირან და მოკლა. მე და იგი თეთრი ვიბრძოდით. ჰკრა და იგიცა მოკლა. შავმან შემოუტევა უკანა და ჩანთქა ამირან დარეჯანის ძე და გაიქცა. მე მივეწივე, ხრმალი ვკარ და კუდი მოვკვეთე. შემეხვეწა მას სახლსა და ველარა შევიგენით გზა და კვალი მისი. დავიწყეთ ტირილი.

და ხელი იყვის დარეჯანის ძისა, რომელ ორნი დაშნანი იქით და აქით მოგვეზიგან ესხნიან. ამოიღო და შიგან მუცელი დაუჭრა, გვერდი გაუბო და გამოვიდა სისხლითა შესვრილი და გვიბრძანა:

— ავად მიშველეთო!

და იყენეს მას სახლსა შინა საჭურჭლენი. დაბეჭდა და წავედით მუნით და ვლეთ ორი დღე. კიდის-კიდე ვიარებოდით.

მე გარდამეკიდა კაცი ვინმე დიდი. შუბლსა თვალი ედგა და მარქვა:

— საწყალნო, უსიბზ მოგაღორნაო?

მომეკიდა წასაყვანებლად. შევიბენით და ვიბრძოლეთ დიდი ხანი. მოვკალ და მოველ დარეჯანის ძესთან. უამბე და უჩვენე კაცი იგი. გაუკვირდა და დამიმადლა ეგდენ დიდისა კაცისა მოკლვა ჩემგან. ეგრე თქვა:

— ძნელი საბრძოლველი მოგხდომიაო.

და წავედით.

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო, ცხოვნდი უკუნისამდე!

ვიარეთ სამი დღე. დიაცი ვინმე ჯდა და ტიროდა. კკითხეთ:

— რა გჭირსო?

მან გვითხრა:

— ჩვენნი რჯულისანი ხართო?

ვუთხარით:

— იგი ვართო.

ამაზედა თქვა:

— მომეგონა ბადრი იამანის ძე, იგი ლომი, და მისთვის ვტირი. მაშინ იგი ოდეს გრძნებითა შეიპყრეს დევთა, მე ტყვედ წამომიყვანეს და მაშინდლითგან აქა ვარ, ვიარები ამა ეშმაკთა შინა. აწ ბრძანეთ და სადილი მოგახსენოთო.

ჩვენ მათ დღეთა ნადირი არ შეგვეპყრა და მოგვმშეოდა. წავედით. წინა წაგვიძღვა იგი დიაცი. მის კლდისა ძირსა მივედით. კარი

უკუაღო, შევიდა და, რა ამირან დარეჯანის ძე შეიყვანა, დიდი ღო-
დი კარსა მოაგორვა. ეს თურე დევი იყო. ჩვენ გარე დავრჩით.

რა შინა შევიდა, კაცი ვინმე ჯდა, შუბლსა თვალი ედგა და
უთხრა:

— ვაშად მოხვედ, ამირან დარეჯანის ძეო, განა რა გლახ მოიგო-
ნე აქა მოსლვაო?

ესე იყვის წესი დარეჯანის ძისა, რამცა მისჭირდის, — აბა, ღომო
ღომთაო, იყივლის და შეუტივის. მას ჟამსა უთხრა:

— ვაშად გნახე, მაგრა შენთვის, ღმერთო, დია სჯობდა, თუცა
არა გენახეო.

ცოტა ყმა გამოვიდა. შუბლსა თვალი ედგა მასცა და ეგრე უთხრა:

— მამაო, ვიცი, რომელ იმა ყმასა მოჰკლავ, ქვე დამიდევ და მე
მოვჰკლავო.

ჩვენ ვდგევართ კართა ზედა და არა გვაქვს ღონე შესლვისა. ამი-
რან დარეჯანის ძემან ავინა მას ყმასა ცოტასა. ფერხნი დაუჭირნა
და მისსა მამასა პირსა შესტყორცა და მოკლა იგი ცოტა ყმა. მაშინ
ახლტა იგი ბერი კაცი, შეიბნეს ხელის-ხელ და და იბრძოლეს დიდი
ხანი. მოერია ამირან, დასცა და ამოიღო დაშნა, ჩასცა თვალსა, თვა-
ლი წამოუგდო. იყივლა დევმან:

— ნულარ მომკლავ, ჭაბუკობასა შენსა, იექ ჩეშმენ ნესტ-ო*.

და დაადო დევი, შეიპყრა იგი დიაცი, რომელმან მიგვიტყუვნა,
და უბრძანა:

— შენ სხვასცა ვისმე მოაცთუნებო, — და მოკლა.

გაგვიღო კარი და შევედით. იდვა დევი და ცოტალა სული ედგა.
აღარა ლამობდა სიკვდილსა დარეჯანის ძე. ამოიღო ხრმალი უსიბ
და მოკლა. გაუწყრა დარეჯანის ძე. მან ეგრე მოახსენა:

— ნუ სწყრები, პატრონო, სხვასცა ვისმე მოაცთუნებსო.

და ვპოვეთ მუნცა დიდი საჭურჭლე, დავებჭდეთ და წავედით.
აღარა მოგვხვდა გზასა ზედა ეგეთი.

უსიბ მოახსენა:

— აქათგანცა ტალად დგომა გვინდაო.

მას ღამესა დადგა უსიბ. მოვიდა ლაშქარი და კარგად იყო იგი-
ცა. მუნით წავედით. დავდეგ ტალასა თვით მე და დავხოცენ ლაშ-
ქარნი

წავედით მუნით და ვიარეთ ერთი დღე. მოგვხვდა უბადო ად-
ვილი. ტალასა დადგა თვით ამირან დარეჯანის ძე. მოვიდა დიდი
ლაშქარი, დაეხოცა და ამოეწყვიტა.

---

* სპარსულად ნიშნავს: ერთი თვალი არა მაქვს.

ამაზედა მოვიდეს დევნი ორნივე ძმანი — ბაყბაყ და საზარან. დაეძინა ამირანს და, ვითა ნოსარ ნისრელისა, მოჰკვეთეს ქვეყანა. განკრთა ამირან და „ოჰო“ თქვა. შეუტევა ცხენი. გაესწრა ბაყბაყ, ჰკრა ხრმალი საზარანს და მოკლა.

წავედით და მივედით მას ციხესა, სადა სხდეს პატიმრად ბადრი იამანის ძე და ნოსარ ნისრელი. იყო ციხე მაღალი და ქალაქი შეუვალი, არა ეგებოდა კაცისაგან შესლვა. და, ვითარ ღონე ვერა ავიგეთ, მუნ დავყავით კვირა ერთი და ამას ვლამობდით, თუცა გამოსულიყო იგი ბაყბაყ დევი და შეგვეპყრა. არა გამოვიდა.

და ვითა უღონო ვიქმნენით, თქვა უსიბ:

— რა იქმნა იგი ბილწი დიდო?

ამაზედა მოვიდა დიდო იგი და გვითხრა:

— განაღა ვერასა ხართ ღონესაო?

უბრძანა:

— ვერასაო.

— აბა, მომიდექით უკანაო.

ჩაგვიძღვა დიდო ციხესა. იმიერით იყვნეს ხენი შვენიერნი და გამოდიოდა წყარო ძირსა მათ ხეთასა. ჩამოვიდის ფრინველი ყოველთა დღეთა, სვის წყალი და ციხეს შევიდის. თქვა დიდომან:

— მე მაშინვე მითქვამს, თუ კარგი ჭაბუკი ხარ, ღონე ვიცი-მეთქი. თვით იმა ფრინველსა ფერხთა მოეკიდე, აღფრინდების და მას ციხესა ჩაგსვამს. აწ ღონე ესეოდენ არისო.

უსიბ უთხრა:

— აჰა, ვაგლახ, შენ რა თურე სრულად ავი ხარ! ვითარი შენსა კაცობასა შეჰგავს, აგეთიცა ღონე გვასწავლეო.

შეიქმნა მათ ხეთა ქვეშე სამალავი ამირან დარეჯანის ძემან, ჩაჯდა მას სამალავსა შიგან. ვითა ჩამოვიდა ფრინველი, შეხლტა და ფერხთა მოეკიდა. აფრინდა ფრინველი იგი და ციხესა გაემართა. წამოდგეს ზედა და ყიოდეს:

— მოვიდა, მოვიდაო!

ვითა დაესწორა, ჩახდა ციხესა დარეჯანის ძე, გამოიწოდა ხრმალი და იწყო ხოცად. მიჰხოცდა და მივიდოდა. და იწყეს მათ პატიმართა შიგნით ყივილი, ვითა — კარი გაგვიღეთო. დახოცნა დარეჯანის ძემან მრავალნი კაცნი და მოვიდა საპატიმრომსა კარსა, ჰკრა ხრმალი და გატეხა კარი იგი და გამოასხნა პატიმარნი.

გამოვიდეს ბადრი იამანის ძე და ნოსარ ნისრელი. მაშინ უფროსნი დახოცნეს და ასწყვიდნეს. ბაყბაყ დევი ლამობდა წასლვასა. მიეწია ნოსარ ნისრელი და მოკლა.

შევედით ციხესა და არა იყო რიცხვი განძისა. დავყავით კვირა.

ერთი და ავკიდეთ ხუთასსა აქლემსა განძი. და სხვა ყოველი ციხე-ქალაქი და საჭურჭლენი მას დიდოთ მეფესა მიუთვალნა, ნუთუმცა გარდაეხადა მსახურებისა მისისა ნაცვალნი.

წამოვიღეთ განძი ურიცხვი მუნითცა, სადა იგი დიაცი მოეკლა. მუნითცა გამოვიღეთ, სადა იგი ვეშაპნი დავხოცენით. და მოვედით მას ციხესა, სადა სხდეს ალი დილაში და ინდო ჭაბუკი. და მუნითცა გამოვიღეთ ურიცხვი განძი.

მიესმა ესე ამბავი ყოველსა არაბეთსა, ვითა — კაცთა ვისმე ვეშაპნი და დევნი დაუხოცნიან და მოაქვთ ურიცხვი განძით. შეკრბა ყოველი არაბეთი და უკანა მოგვეწია. ლაშქართა სიმრავლისა რიცხვი არა ეგებოდა. იგივე სამნი ლომნი და ჩვენ, მათნი ყმანი, შევეგებენით. თავმან თქვენმან, მათ სამთავე უკეთესსა ვერ გამოარჩევდი, ერთმანერთსა სჯობდეს. ვიბრძოლეთ სამი დღე. გავაქცივენი და დავხოცენით, რომელ რისხვა ღმრთისა მივაწივეთ მათ ზედა.

მაშინ ააგეს მას ადგილსა ზედა სახლი ქვითკირისა და დაეწერნეს სამნივე და ჩვენცა, მათნი ყმანი დაგვეწერნეს. წამოვედით და მოვედით იამანსა ჭაბუკსა თანა. დაგყავით კვირა ერთი. და შეიყვარეს ერთმანერთი და ძმად იფიცნეს სამნივე. თავმან თქვენმან, სამთა მათ ვერავინ მოერეოდეს. გაიყვეს განძი სამად და წავიდეს თავთავისსა ადგილსა.

აქა დასრულდა კარი ინდოთა მეფისა, ბადრი იამანის ძისა, ნოსარ ნისრელისა და ამირან დარეჯანის ძისა. და თქვენცა ნებასა ზედა სუფევთ უკუნისამდე, ამინ.

ს ა რ მ ე ბ ი

წინასიტყვა — რ. თვარაძე	5
იაკობ ხუცესი — შუშანიკის წამება	9
უცნობი ავტორი — ევსტათი მცხეთელის წამება	27
უცნობი ავტორი — სიზრჱნი ბალაჴვარისი	44
იოვანე საბანის ძე — ჰაბოუს წამება	104
უცნობი ავტორი — კოსტანტი ანის წამება	131
სტეფანე მტკეპარი — გოგრონის წამება	141
უცნობი ავტორი — ღვთის და კოსტანტინის წამება	150
უცნობი ავტორი — კოლაელ ჟრმთა წამება	162
უცნობი ავტორი — ნინოს ცხოვრება	166
გიორგი მერჩულე — გრიგოლ ხანძთელის ცხოვრება	189
ბასილ ჴარჴმელი — სერაპიონ ჴარჴმელის ცხოვრება	288
გიორგი მთაწმიდელი — იოანეს და ეჴვთიმეს ცხოვრება	325
გიორგი მცირე — გიორგი მთაწმიდელის ცხოვრება	372
უცნობი ავტორი — ილარიონ ძართველის ცხოვრება	448
ჯუანშერი — ცხოვრება მახტანგ გორგასალისა	460
მოსე ხონელი — ამირანდარეჴანიანი	507

გამომცემლობის რედაქტორი ლ. ნანიტაშვილი, მხატვ-
რული რედაქტორი დ. დუნდუა, ტექნიკური რედაქ-
ტორი ვ. ჭიჭინაძე, კორექტორები: ე. ჟვანია, ლ. გუ-
ლიაშვილი, გამომშვები ა. ხააკაძე

გადაეცა წარმოებას 3/VII-78. ხელმოწერილია დასა-
ბეჭდად 11/IV-79 წ. საბეჭდი ქაღალდი № 1. 60×90¹/₁₆.
გარნიტურა ივერია. ბეჭდვა მაღალი. პირობითი ნაბეჭ-
დი თაბახი 34. სააღრ.-საგამომცემლო თაბახი 29,3.
ტირაჟი 15.000 შეკვ. № 2347

ფახი 4 მან.

გამომცემლობა „საბჭოთა საქართველო“
თბილისი, მარჯანიშვილის 5.

საქართველოს სსრ გამომცემლობათა, პოლიგრაფიისა
და წიგნის ვაჭრობის საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის
თბილისის წიგნის ფაბრიკა, მეგობრობის გამზ. № 7.
Тбилисская книжная фабрика Государственного
комитета Грузинской ССР по делам издательств,
полиграфии и книжной торговли, пр. Дружбы № 7.